II. 485. Hi: 32; 36-52. II. 485.

XVI. évfolyam. 1. szám. Sárospatak, 1921. február 25.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET GYÜLEKEZETEINEK KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN HÓ 10. ÉS 25-ÉN.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 100·— Kor.
Félévre ... 50·— „

Felelős szerkesztő és kiadó:
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal ... 400·— Kor.
Fél „ ... 200·— „
Negyed „ ... 100·— „
Nyolcad „ ... 50·— „

TARTALOM: Régi név — új programm. — *Bartha József*: A református pap megélhetése. — Gyülekezeti munkatervezet a sárospataki ref. egyházközségben. (Vége köv.) — *K. I.*: Az abaúji egyházmegyéből — *Szentmártoni Dániel*: A felsőborsodi egyházmegyéből — *F. Gy.*: A tornai egyházmegyéből. — *Jóra Bálint*: Falusi levél a határszélről. — Irodalom. — Vegyes közlemények.

Régi név — új programm.

Pár hét múlva két esztendeje lesz, hogy az uralomra jutott proletárdiktatura kicsavarta szerkesztőségünk kezéből a tollat, 1919 március 23-án megtiltotta lapunk megjelenését.

Két évi kényszerű hallgatás után, bizva a forradalmak és ellenséges megszállások okozta felfordulás vizáradatának lassankénti lefolyásában és a békeség galambjának olajággal való visszatérésében, kivált ha mimagunk is teljes erővel dolgozunk annak eljövetelén, — a több oldalról vett felszólításnak engedve, ujra megindítjuk lapunkat, hogy legyen a konszolidáció valláserkölcsi és egyháztársadalmi téren végzendő munkájának a tiszáninneni ref. egyházkerületben középpontja, legyen lelkészeink, tanitóink és presbytereink egyházépitő törekvéseinek, működésének irányitója, erősítője és számontartója, legyen az egyházi közvélemény szavának megszólaltatója és ezer meg ezer sebből vérző egyházi közéletünk gyógyszereinek keresője.

A *régi* lapot inditjuk meg, keltjük új életre — s bizonyos tekintetben mégis *új* lapot inditunk vele. A régi lap lesz, mert hiszen a régi hűséggel és szeretettel fogja szolgálni a tiszáninneni ref. egyházkerületet és annak csaknem 400 éves szellemi középpontját: a sárospataki főiskolát, a régi szeretettel fogja ápolni az egyház és annak veteményes kertje: az iskola közt fennálló szoros kapcsolatot. De másfelől uj is lesz lapunk, mert — mellőzve a tanügytörténeti és tudományos fejtegetéseket — a nagy drágaság miatt szükre szabott hasábjait teljesen és kizárólag egyházunk külső és belső épitésének, az élő keresztyén hit feltámasztásának, a lelkek tiszta evangyéliumi hitben, igaz keresztyén erkölcsökben való elővitelének óhajtja és fogja szentelni, keresve az útakat, módokat és eszközöket, a melyekkel a nagy cél: a romok fölépitése, a belső rend és békeség helyreállitása, az evangyéliumi hit megszilárdítása, s, a hol kell, új életre keltése, a névleges keresztyénségből az igaz, lélek szerinti keresztyénségbe való átmenetel megvalósítható lesz.

Ezzel az új céllal, új programmal függ össze a lapunk szerkesztőségében végbement jelentős változás, a régi szerkesztőség nagy részének kiválása — a kiknek eddigi hűséges, odaadó munkálkodásukért e helyen is hálás köszönetünket fejezzük ki — s új, a gyakorlati élettel, a lelkészi munkamezővel szorosabb kapcsolatban álló lelkes, munkás erők bevonása. De lapunk minden olvasójának kérjük szives közreműködését; lapunk csak úgy lehet a széles közvélemény szava, egész egyházkerületünk érzés- és gondolkodásmódjának megnyilatkozása, ha mindazok, akiknek szélesebb elméleti vagy gyakorlati ismeretök van s e mellett a tollnak is mesterei, eszméiket, tapasztalataikat és óhajtásaikat közölni fogják velünk, közölni lapunk olvasóival, hogy aztán a sök ellentétes felfogás közül kialakuljon és győzzön a jobb! Persze minden cikkíró minden időben számoljon lapunk szűkre szabott terjedelmével!

Hazánk jelen szomorú helyzetéből legjobb kivezető útnak a Jézus evangyéliomában hívőknek, a Jézus evangyélioma szerint élőknek testvéries együttháladását, vállvetett munkálkodását tekintjük, úgy amint ezt még a forradalmak előtt, 1918 augusztus és szeptember havában követeltük.

Lapunk kiadásának költségeit a tiszáninneni ref. egyházkerület gyülekezetei viselik; hisszük, hogy e célra elegendő lesz egy évre 100 korona. Fölkérjük kerületünk összes gyülekezeteit (a *leány*egyházakat is), sorakozzanak lapunk mögé, álljanak lapunk támogatói közé, mert a rendkivül magas nyomdai és papirárak s egyházkerületünk megfogyatkozott létszáma mellett lapunk csak igy lesz képes valamiképen a megnehezedett életviszonyokkal megbirkózni. Ugyanez okból arra kérjük a nagyobb gyülekezetek lelkészeit, hogy egyházi olvasókörök szervezésével (alvég, felvég stb. szerint) is igyekezzenek lapunk terjesztésében közreműködni. Eddig lapunk csak a lelkészek és világi vezetők lapja

volt; legyen az ezentúl a presbytereknek és minden rendű és rangú hiveknek is a lapja! Vonjunk be mindenkit az egyházépítés, ujjászervezés munkájába, nyerjük meg az egyház külső és belső előbbrevitele iránt — többek közt az egyházi lapok közvetitésével is — érdeklődésüket, hogy a holt és névleges tagok helyett élő, munkás tagjaivá legyenek az anyaszentegyháznak!

Az Úr kegyelme legyen mindnyájunkkal!

A Szerkesztőség.

A református pap megélhetése.

A Sárospataki Református Lapok 1-sö számában, amidőn a szerkesztőséget és főmunkatársakat az alsózempléni ref. egyházmegye nevében üdvözlöm, előre is helyet kérek égető és halaszthatatlan egyházi ügyeink megbeszéléséhez.

Nehány hónapi esperesi működésem alatt arról győződtem meg, hogy egyházi életünk legégetőbb kérdése a papi családok megélhetése.

A hozzám beküldött költségvetések számoszlopai kiáltanak, ha én nem mondom is, hogy a gyülekezetek szabadulni akarnak az elviselhetetlennek vélt egyházi adók alól.

Rövid idő alatt egyházmegyénkben öt lelkészi állás üresedett meg, kettő nyugdijazás, három halálozás folytán. Az öt egyházból négynek az a kivánsága, hogy hogy a túlmagas papi díjlevelek egyházhatóságilag megerősitve csonkittassanak meg.

A költségvetésekből látom, hogy nem is várva egyházhatósági jóváhagyást, az egyházak igen sok helyen megcsonkitották a díjlevél szerint biztositott lelkészi fizetéseket, különösen ott, ahol az egyházak adócsökkentési segélyt vettek igénybe. Szóval szegényebb egyházainkban.

Igen,... kedves szerkesztő úr,... hallom a szavaidat, hogy csak röviden! Úgy lessz!

Nem rajzolom a nyomort, amelybe emiatt a papi családok jutottak, ... nem szólok arról az áldatlan állapotról, amely fennáll a megtagadott párbér behajtása után a lelkész és hivek között,... nem szólok a templomok ürességéről, az egyháziatlanságról, hanem keresni akarom a már üszkösödő és égető sebre a gyógyitó balzsamot.

Egyházunk testén ezt a sebet nem a kommunizmus 131 napos ura ma ejtette, ott éreztük már azt rég idő óta szivünk alatt;... keressük hát az okot, ami a sebet előidézte.

A seb okozója a pénz!... A világnak ez az ütközőpontja.

Minden, ami él, tartozik életjelt adni magáról. A vallás maga az élet, annak meg kell nyilatkozni az emberek között.

Sokat beszélgettünk már a lelkészképzés hiányairól, papok tétlenségéről, a hivek közönyösségéről. Ne beszélgessünk már... eljött már az idők teljessége, itt az idő a cselekvésre!! Szükségtelen arról vitatkozni, hogy mit kellett volna cselekednünk, arról kell már határoznunk, hogy mit kell cselekednünk ma!

A lelkészek megélhetéséhez, a béke megalapozásához, a gyülekezeti élet megszilárditásához egyedül célhoz vezető útnak tartom az affiliációt. Amelyik egyház lelkészét fizetni nem bírja, vagy nem akarja, ahol ma is csekély a papi fizetés, össze kell csapni, két-három papságot, hogy igy a papnak tisztességes megélhetése biztositva legyen. Ahol a gyülekezet fenn akarja tartani a lelkészi állást,... ám tessék, de kényszereszközökkel adni a pap kezébe a keserü kenyeret, nem kellemes dolog.

Nem féltem egyházunk jövőjét, hiszen látom felbuzdulni a gyülekezeteket, látom egyes egyházakban, ahol alig fizettek ezelőtt egyházi adót, az 1921 ik évi költségvetésben már 74 ezer koronával adóztatták meg önmagokat, hogy a lelkészi és tanitói javadalom biztositva legyen; látok egyházat, ahol kimondották, hogy nem kötelező többé az egyházi adó, fizessen mindenki szive sugallata szerint,... könnyü csordúl az orcámra: több egyházi adó jött be önként, mint kivetés útján!!

Ezek azonban csak az illető egyházak vallásos felbuzdulásának erőpróbái, nekünk jól esik ezt látni, azonban gondolkoznunk kell arról is, mikor eltévedt gyülekezetek a Mammon oltárán kezdik gyüjtogatni az áldozati tüzeket. Itt egyedül csak a magunk erejére támaszkodhatunk, itt csak az affiliacióval gyógyithatunk.

Az ügy sürgősségére való tekintettel beszéljük meg ezt a dolgot, egyházi lapjaink bizonyára szivesen adnak tért ennek megvitatására. *Bartha József.*

Gyülekezeti munkatervezet a sárospataki ref. egyházközségben.

— Presbiteri bizottsági javaslat —

Mélyen tisztelt Presbitérium!

A folyó évi augusztus 10-ikén tartott presbiteri gyüléstől azt a megbizatást nyertük, hogy készitsünk javaslatot arra nézve: minő eszközökkel lehetne és kellene egyházközségünkben a vallásos és egyházi életet elevenebbé tenni? — Augusztus 17-én tartott bizottsági ülésünkben a készitendő javaslat alapterve-zetének megállapitása végett egy albizottságot küldtünk ki, a magunk kebeléből, mely dr. Buza László, Marton János és Nagy Béla bizottsági tagokból állott. Ez az albizottság a maga tervezetét elkészitvén, annak egy-egy példányát augusztus 22-én bizottságunk összes tagjaihoz eljuttatta s bizottságunk augusztus 31-ikén, szeptember 7-ikén és október 5-ikén tartott folytatólagos üléseiben ezt a tervezetet pontról-pontra megvitatta. Eme tárgyalások eredménye az a javaslat, melyet az alábbiakban van szerencsénk előterjeszteni.

Mélyen tisztelt Presbitérium! A sárospataki ref. egyházközséget múltja és jövője egyaránt arra kötelezi, hogy a mai sulyos időkben minden követ megmozdítson, minden fölhasználható eszközt megragadjon avégre, hogy itt az egyházi élet minden tekintetben virágzó legyen. Ezt pedig csak úgy érhetjük el, ha egyházközségünknek nem csupán lelkésze. hanem presbitériumának minden egyes tagja szive mélyéig át lesz hatva attól a tudattól, hogy mi itt hegyen épült város vagyunk, hogy a mi egyházközségünknek minta-egyháznak kell lennie. Abban a szerencsés helyzetben vagyunk ugyan, hogy a presbitériumon kivül is bőven állanak rendelkezésünkre erők a nemes és szép munkára; azonban a munka oroszlánrészét mégis csak a presbitériumnak kell elvégeznie; mert csak a presbitérium útján válhatik az imént hangsulyozott magas öntudat egyházközségünk minden egyes tagjának lelki kincsévé. Ugyanazért legyen szabad hangsulyoznunk, hogy a presbiterek mindég egyházközségünk legbuzgóbb tagjai közül választassanak és pedig a mai idők szellemének és ref. egyházunk nemesen demokratikus hagyományainak is megfelelőleg, nem csupán az intelligencia, az iparos- és gazdaközönség, tehát a polgárság köréből, hanem az u n. munkásosztályból is. Kivánatosnak tartjuk, hogy a presbitereink eskütétele mindenkor teljes ünnepélyességgel történjék, talán legcélszerübben a 3 évenként tartott ujra-választáskor, illetőleg a presbitérium törvényszerü kiegészitésekor, a templomban, az egész gyülekezet előtt, hogy ez az ünnepélyes cselekvény hiveink egész közönségére nevelőleg hasson. Hogy presbiteri gyüléseinken a tagok minél biztosabban megjelenhessenek, e célból javasoljuk annak kimondását és rendszerré tételét, hogy minden hónap első vasárnapján tartsunk presbiteri gyülést. (Természetesen, a szükséghez képest, egyébkor is).

Egyházi életünk jó rendje érdekében szükségesnek tartjuk, hogy a lelkész a januári presbiteri ülésben jelentést olvasson föl a saját, a presbitérium és az egyházi egyletek, intézmények előző évi működéséről, illetőleg állapotáról. A jelentésnek az egész gyülekezetet érdeklő része kinyomatandó lenne a hivek számára, hogy az ő érdeklődésök egyházunk iránt ezáltal is állandóan ébren tartassék. Ugyanezt a célt fogja szolgálni egy havi egyházi értesitőnek a kiadása, melynek megindítását kérjük, mihelyt azt a viszonyok javulása lehetővé teszi.

Istentiszteletünk minél vonzóbbá tétele érdekében a következő indítványaink vannak: 1. Gondoskodjunk arról, hogy vasárnap délelőtti istenitiszteleteinken az énekkar s az ifjúsági vegyes kar minél gyakrabban szerepeljenek. 2. Gyülekezeti énekelésünk is bővitendő több tekintetben. Ugyanis a rövid énekversekből ne csak 2—3, hanem 4 vagy több is énekeltessék a fennálló ének után; a harmadik harangszó alatt pedig, orgona nélkül, gyülekező éneket énekeljenek a hivek.

Igehirdetésünk változatosabbá tétele is kivánatosnak látszik előttünk, részint azért, hogy hiveinkben a felekezeti öntudat állandóan, rendszeresen ápoltassék; részint azért, hogy hiveink a bibliát minél inkább megismerjék és megkedveljék. Ugyanazért inditványozzuk, hogy vasárnap délutánonként, a jelenleg szokásos predikációk mellett, de természetesen nem egyidejüleg, hanem fölváltva, rendszeres káté- és irásmagyarázatok is tartassanak. Az itt tanuló theol. ifjuság érdekében is óhajtjuk ezt az újitást, hogy ők e tekintetben is példát vehessenek s magok is gyakorolhassák magukat a nyilvános káté- és irásmagyarázatokban. Azt is a theol. ifjuság érdekében inditványozzuk, hogy koronként kiváló idegen szónokokat, vendég-predikátorokat hivjunk meg templomi szószékünkre, hogy igy mennél több jeles szónokot legyen alkalmuk hallani a sárospataki napnövendékeknek. Hogy istenitiszteletünket télen által mindenki a meghülés veszélye nélkül látogathassa, szükségesnek tartjuk templomunk fütését minden téli vasár- és ünnepnapon. Ezt az újitást minden esetre meg kell honositanunk, mihelyt viszonyaink megengedik a szükséges fütőkészülék beszerzését.

Nagyon óhajtjuk a már nagyon sok helyen divatozó téli vallásos estélyek meghonositását és állandó gyakorlását, illetőleg rendezését, novembertől áprilisig, hiveink okulására és épülésére. Mint minden gyülekezetben, úgy mi közöttünk is vannak oly egyének, akik az átlagosnál élénkebb vallásos szükségleteket éreznek. Az ilyenek több lelki táplálékot igényelnek az egyház részéről; s ha ezt az egyháztól meg nem kapják, nagyon könnyen lesznek a szekták vagy egyéb téves irányzatok martalékaivá. Ennek megfontolása ösztönöz bennünket annak inditványozására, hogy a vallásos estélyeken kivül még egy másik alkalmát is teremtsük meg nagyobb igényü hiveink lelki épülésének, t. i. egy heti bibliai órát, templomon kivül, olyan megbeszéléssel, amelyben az előadó lelkészi egyéniségen kivül a hallgatóság is részt venne.

Akié az ifjuság, azé a jövő. Egyházunk jövője érdekében rendkivül nagy gondot kell forditanunk az ifju nemzedék vallásos nevelésére. Szükségesnek tartjuk már az elemi iskolai növendékek számára a vasárnapi iskola létesitését, mely helyes vezetés mellett az iskolai vallásoktatásnak nagyon szerencsés kiegészitője s egyáltalában nem jelent a gyermekekre nézve újabb megterhelést. Erősen hangsúlyoznunk kell itt a tanyákon és szórványokban élő családaink gyermekei hitoktatásának nagy fontosságát; mert ilyen helyeken a rendszeres vasárnapi istenitiszteleteket is nélkülözik a ref. családok, tehát annál nagyobb szükség van a gyermekek vallásos nevelésére az egyház részéről.

Iskolai hitoktatásunk és vallásos nevelésünk betetőzése a *konfirmációi oktatás*. Ennek gyökeres reformját óhajtjuk és sürgetjük. Régi tapasztalat bizonyítja, hogy a 12 éves gyermekek legnagyobb része nem elég érett még arra, hogy a gyülekezet önálló tagjává nyilvánittassék; sőt arra sem, hogy a kis katekhizmust megértse. Szükségesnek tartjuk, hogy a konfirmáció határideje a 12 éves korból a 15-ik évre tétessék át s ezt megelőzőleg a lelkész az ismétlő iskolában 3 éven át részesítse a gyermekeket hitoktatásban, illetőleg vallásos nevelésben. Fölmerült közöttünk az a gondolat is, hogy, mivel növendékeink a gyülekezet előtt tartott predikációt nagyobbára nem értik meg eléggé, ajánljuk, kogy koronként külön istenitiszteletek tartassanak a gyermekek és ifjak számára; a téli időszakban esetleg a főiskolai ifjúsági istenitiszteletekre lehetne növendékeinket fölvezetni. E kérdésben azonban bizottságunk nem tudott egységes megállapodásra jutni; a dolgot döntés végett a mélyen tisztelt Presbitérium elé terjesztjük. Az ifjúság további vallásos nevelésének, irányításának igen sikeres eszköze a konfirmáltak egyesülete, melynek mielőbbi megalakitását indítványozzuk. Ennek az egyesületnek a kebelében kellene megalkotnunk s állandóan fentartanunk az ifjúsági vegyeskart, ami a leghathatósabb módja lehet annak is, hogy gyülekezeti éneklésünk élénkebbé, művészileg szebbé váljék. A vegyeskarban való éneklés bizonyára a legnemesebb szórakozást fogja nyújtani mindkét nembeli ifjúságunknak; de az ő szórakoztatásukra egyébként is nagy figyelemmel kell törekednünk; mert a vallás csak úgy lehet az ifjú lelkeknek igazán kedves, drága kincse és áll ndó, biztos formálója, ha az a maga m nnyei erejével az ő életök minden vonatkozását áthatja, tehát örömeit is megszenteli. Ezért tavasztól őszig koronként ifjúsági kirándulásokat kell rendeznünk ifjúságunk Istennek tetsző módon való mulattatására.

(Vége köv.)

Az abauji egyházmegyéből.

S erencsétlen országunk sulyos megpróbáltatásából az abauji egyházmegye is erősen kivette a maga részét. A Károlyi-forradalom viharos szele becsapott a templomokba, felkorbácsolta a lelkeket és ezeknek háborgása legelső sorban az egyházak előljárói, lelkészei, tanitói, gondnokai, presbiterei iránt való tiszteletet és bizodalmat rombolta le. „A régi nem kell, az pusztuljon! Úr nem kell, az vesszen!“ Ez volt a jelszó. S különösen a nagyobb városok környékén fekvő egyházközségekben, be sem várva a hüséggel és nagy felelőséggel munkálkodó gondnokok és presbiterek lemondását, ezeket egyszerüen elcsapták s a presbitériumot felelőtlen és megbizhatatlan elemekből állitották össze.

Majd következett a proletár-uralom, amely csak rombolást, gyászt és átkot hagyott maga után. Az Istentől elfordult tömeg feltünően járt a templomba, de nem azért, hogy lelke művelését keresse, hanem azért, hogy figyelje a lelkész beszédét s ha csak legkisebb mértékben is itéletet tart az akkori rendszer fölött, láb alól eltétesse. A lelkészek földjét a tanácstagok már osztották, fizetését megtagadták és szinte kéjelegtek az örömben, mikor látták a magára maradt lelkész fájdalmát és kinos vergődését.

Az egyházak az uralom rövid volta miatt nagyobb anyagi kárt nem szenvedtek még, de a lelkekben ott maradt a betegség csirája, amely, hogy élethez ne juthasson, kitartó és lelkes munkát kiván.

A rémuralom után a cseh megszállás sulyos keresztje nehezedett ránk, amely felvidéki szép és buzgó gyülekezeteinket, nagyérdemü lelkésztestvéreinket, tudós tanácsbiráinkat elszakitotta tőlünk. Hetvenkét anyaegyházunkból 51 maradt a mienk s 8 tanácsbiróból csak három. Csonka egyházmegyénk szervezkedés előtt áll, amelynek ügyeit *Cziáky Endre* legidősebb tanácsbiró és *Szent-Imrey Gyula* helyettes gondnok vezeti. Két egyházmegyei gyülésünk volt már Szikszón, amelyek egyikén a világi aljegyzői székbe gróf Vay Arthur lelkes hivünket, az egyházmegyei ügyészi állásba pedig dr. Lehóczky Béla szikszói ügyvédet iktattuk be.

Tanitóink közül — fájdalom — többen dobták magukat a kommunizmus karjaiba, akik közül egyet az egyházmegyei bíróság, egyet polgári bíróság itélt hivatalvesztésre.

Mint emlitettem, egyházmegyénk szervezkedés előtt áll. Ennek munkája a jövő hó elején veszi kezdetét, amely szervezkedés azonban csak ideiglenes lesz, mert bizunk a gondviselő Isten kegyelmében, hogy visszaadja nekünk elszakitott testvéreinket, amikor a megválasztottak visszaadják megbizásukat s régi egyházmegyénk ujból megalakul. Adja Isten, hogy mielőbb igy legyen! *K. I.*

A felsőborsodi egyházmegyéből.

Isten jóvoltából módunkban áll ismét, hogy e régóta sajnosan nélkülözött kedves lapunk hasábjain eszmét cseréljünk, gondolatokat ébresszünk, elpanaszoljuk bajainkat, föltárjuk sebeinket s szóljunk arról a csekély örömről is, mit a jelenvaló válságos időben itt-ott elvétve láthatunk, avagy magunkban érezhetünk. Megvan újra a sajátunknak mondható hivatalos organumunk s tőlünk függ most már, hogy ez hű tükre legyen egyházi közéletünknek s lelkes és bátor szószólója igazainknak. Szinte erőnket felülmúló nagy feladatok várnak reánk, kiket szent országa építésében előmunkásokúl hivott el az Úr! Romokat kell újra építenünk, réseket betömnünk, hibákat helyrehoznunk, mulasztásokat pótolnunk és óh ... a lelkek világába új életet varázsolnunk! E közös szent munkánkat nagyban megkönnyithetí, ha van egy hangadó, irányító lapunk, a

melyet őszinte barátunknak mondhatunk s a melytől többé-kevésbbé mindannyian tanúlhatunk.

Ilyen gondolatokkal eltelve a legmelegebben üdvözlöm e rég nem látott kedves lapunkat s készséggel teszek eleget a Szerkesztő Úr azon felhívásának, hogy egyházmegyénk legutóbbi képét egy pár vonással megrajzoljam.

Hát bizony nálunk is szörnyű állapotokat teremtett az elmúlt gyászos emlékü pár esztendő, csaknem holt pontra juttatva az egyházi életet, lezüllesztve a közerkölcsöket s fenekestől felforgatva a törvénytiszteletet, belbékét és jó rendet. Fájdalmasan konstatáltuk mi is, hogy a világrengető háború nem tisztitó tűznek, de romboló-pusztító elemnek bizonyúlt a lelki élet terén is s méltán aggódtunk azon, hogy vele szemben hiábavaló lesz minden védekezésünk. Az a veszedelmes áramlat, mely a proletárdiktatúra alatt elsepréssel fenyegette mindazt, a mi odáig szent és sérthetetlen volt, nagyban megbénitotta tetterőnket, lelohasztotta munkakedvünket, elvette szólásszabadságunkat s mondhatni, a babiloni vizeknél kesergő Izráel szomorú sorsára juttatott bennünket: igehirdetőket. Könnyeinket, sebeinket eltitkolva, szótalanúl tűrtük megaláztatásunkat s minden elképzelhető módon való meghurcoltatásunkat s csak a hit és imádság ereje éltetett bennünket. Ez mentett meg a csüggedéstől, mikor széledezni kezdett a gondjainkra bizott nyáj, mikor mondhatni üres templomoknak predikáltunk, mikor a kegyelem-kenyeret kellett megizlelnünk s mikor Isten és haza-ellenes hangok és kifakadások zúgtak körülöttünk. De hitünk győzedelmeskedett s imádságunkat meghallgatta az Úr!

Lelkészi karunk becsülettel megállta helyét a sötét napokban s egytől-egyig méltó utódnak bizonyúlt a gályarabok örökében s hűnek és igaznak az anyaszentegyház szolgálatában. Egyházmegyénk tanitó testületéről is méltó elismeréssel szólhatunk e tekintetben. Alig akadt közöttük 1—2, kiket elvakitott a népnevelő munkásokat oly fényes jövővel kecsegtető s a haza és vallásellenes tanok propagálására biztató korszellem. A többi komolyan mérlegelte a sorsdöntő eseményeket s követte lelkének jobb meggyőződését. Lelkészi és tanitói karunk higgadtsága s önérzetes, komoly gondolkozása nagyban hozzájárúlt ahhoz, hogy hiveink sem ragadtatták magukat szélsőségekre s kisebb személyi surlódásokon, avagy fizetési differenciákon kivül nagyobb baj alig támadt gyülekezeteinkben. Mint örvendetes tényt jelezhetem, hogy egyházmegyénk területén — tudomásom szerint — az anyakönyveket, egyházi és lelkészi ingatlanokat sehol sem háborgatták s az egyházi javak leltározását sem ejtették meg. Amellett bizonyit ez, hogy az ősi hagyományokhoz s egyházunkhoz ragaszkodó hiveink megfontoltsága a helyi direktóriumok hatáskörét és ténykedését is üdvösen befolyásolta.

Amint elmultak az itéletes idők s dolgaink folytatására — hogy ugymondjam — szabad kezet nyertünk, hozzá láttunk kitatarozni a viharhányt hajót: egyházi közéletünket. Kiki közülünk legjobb tudása és tehetsége szerint fogott a munkához s tette azt, mit az adott helyzetben tehetett. Mint a hajótöröttek, jeleket vártunk, csodákról álmodoztunk s éreztük, hogy egy uj pünköstre lenne szükségünk, mely egyező hitre s az Isten egyházának épitésében egy akaratra hajtana bennünket. Ám az egyházi lapok s közgyülések teljes hiányában jó ideig önerőnkre kellett támaszkodnunk. És végeztük a munkát s harcoltunk is nem egyszer az előnkbe tolúló akadályokkal, de kiváltképpen az egyháztól elhidegült híveink közönyösségével, avagy rosszindulatával. A hit-közöny s a lelkek eltévelyedése mellett az egyházi adózás s ezzel kapcsolatban a megélhetés kérdése is nagy gondot okozott nekünk. A régi naturálékról, miket századokon át élveztek az egyházak belhivatalnokai, legtöbb helyen most már hallani sem akartak a hivek. Az annak idején — kétségkivül komoly okokból és üdvös célból — életbeléptetett 10%-os adónál nagyobb teher viselését kereken megtagadta nálunk is a legtöbb gyülekezet. Egy pár helyen — s ezt mint sajnálatos tényt jelezhetem — karhatalmi kirendeltséget provokált a renitens egyháztagok szűkkeblüsége, de meg a törvényes állapotot és jogrendet fumigáló, vagy a saját javukra magyarázó gondolkozása. Több lelkész és tanitó a felsőbb hatóságtól kérelmezte ügyes-bajos dolgainak elbirálását s orvoslását és a mult évben tartott két egyházmegyei gyülésünket is jórészben az ilyen irányu kérelmek foglalkoztatták. Bizony nagy körültekintésre s bölcs mérsékletre volt szükség, hogy az itélkezés megnyugtató legyen minden irányban s hogy az ellentétek itt is-ott is kiegyenlitődjenek. Két egyházunk (Ládbessenyő és Berente) azt a kérelmét is megkockáztatta, hogy a lelkészválasztást 8, illetve 3 évre elodázhassák. A lelkészi javadalomból várható anyagi felgyarapodást hozta fel mindkettő indokul. — Mindkét kérelmet elvetette közgyülésünk, ugy vélekedvén, hogy pásztor nélkül, különösen manapság, még inkább elszéled a nyáj s nem hogy erősbödnék, de sőt teljesen tönkre megy az egyház.

A sok szomorú jelenség mellett elnökségünk váratlan lemondása is nagyban lehangolta múlt évi gyüléseinket. És méltán! Olyan két bölcs kormányosra, a minővel egyházmegyénk Vadászy Pál és Ragályi Béla személyében dicsekedhetik, talán soha sem volt nagyobb szükségünk, mint ma. Éreztük ezt mindnyájan. S ez a közös érzés ofy impozáns és lelkes ovációt váltott ki lelkeinkből a két vezérférfiú iránt, mely elől nem térhettek ki. S engedve a közóhajnak, csaknem 3 évtized óta viselt vezető állásaikban megmaradtak. Lemondott a papi főjegyző is, de őt sem engedte el tisztéből a közbizalom.

A pár év óta szünetelő canonica visitációt az e tárgyban beérkezett 2 értékes munkálat, illetve véle-

ményes javaslat figyelembe vételével a jövőben is gyakorolni kívánjuk. Az utóbbi időben sokat vesztett ez az ősi intézményünk a maga jelentőségéből s afféle sablonos látogatássá vált az egyházak szemében. Azt akarjuk tehát, hogy az úgy a komoly célnak, mint a kor követelményeinek megfelelően reformáltassék. Szeretnénk, ha a törvény intenciói szerint maga az esperes végezné a gyülekezetek megvizsgálását s a saját közvetlen tapasztalataiból ismerné meg az egyházak belületét. Ám a mai esperesi munkakör s az adminisztrációval járó nagy lekötöttség mellett ez szinte lehetetlenség.

Új tanácsbíráinkat: Demeter Bertalant és Bartha Gyulát jó reménységgel üdvözöltük egyházmegyénk zöld asztalánál. Dakó Lajos borsodi, Rozgonyi László neké zsenyi és Csiky Zoltán ládbessenyői elhunyt lelkésztársaink emlékét kegyelettel örökítettük meg. A nyugalomba vonúlt Göőz Ferenc sajókazinczi, Fejérváry Miklós borsodi és Osváth Bertalan szendrőládi volt tanitóktól, a népnevelés terén közel egy félszázadon át kifejtett munkásságuk méltó elismerésével s áldáskivánással vettünk búcsút.

Majdnem egy féléve már, hogy legutóbbi gyűlésünkről több-kevesebb aggodalommal szétoszlottunk. Azóta nálunk — legalább az én megfigyelésem szerint — lényegesen javúlt a helyzet! Ma már az anyagi kérdések méltányos megoldásától sem zárkóznak el oly ridegen gyülekezeteink, de meg a lelki élet terén is egy általánosabb felbuzdulás észlelhető. Rajtunk áll jó részben, hogy a javulás tartós és teljes legyen! Dolgozzunk tehát fokozott erővel s a módok és eszközök ügyes felhasználásával az egyetemes nagy cél érdekében, nem feledvén el, hogy az, akinek szolgálatában állunk, megdicsőítheti erejét erőtlenségünkön s azt mívelheti, hogy Ő benne és Ő általa végre is diadalmaskodjunk. Adja Isten, hogy igy legyen!

Szentmártoni Dániel
egyh.-m. főjegyző.

A tornai egyházmegyéből.

A csehek széttépték a kis egyházmegye területét s az egyházmegye — meghalt. Az esperes a múlt év tavaszán önként lemondott s leköszönését az egyházkerület is elfogadta. Az egyházmegyei gyűlés (részleges) az ügyek vitelével Tóth Kálmán legidősebb papi tanácsbirót bizta meg. Gondnokunk Vámosmikoláról a csehek, meg a rossz vonatközlekedés miatt nem jöhet; tanácsbíránk lelkészi részről s főjegyzőnk nincs (ez még a tavaszi egyh.-m. gyűlésen beadta lemondását); világi tanácsbíránk van három; — föltéve, hogy mind a hárman megjelennek, még időszaki bírósági ülést sem lehet tartani, mert a három közül egy világi elnök lesz s csak két szavazóbíró maradna, törvény szerint pedig legalább 3 tag kell.

Magyar területen van 8 gyülekezetünk, a csehek által megszállt területen szintén 8. Az egyházmegyei pénztár és pénztárnok cseh területen, Zsarnón van. Okoztak e a csehek az egyházmegye vagyonában valami kárt, nem tudjuk. A gyülekezeti s hitélet milyen? semmi hir róla. Annyit hallottunk, hogy a körtvélyesi lelkész: Szabados László elhunyta után Gyarmathy Béla hejőbábai s. lelkészt választották meg, aki helyét el is foglalta. De hogy hogyan élnek, a hűségeskütt vagy fogadalmat letették-e s kapják-e a fizetésüket lelkészek és tanitók, nem tudjuk. Megengedik e az iskolákban a magyarul-tanitást, nem tették e kötelezővé a lelkészekre nézve a cseh nyelv megtanúlását? ezt sem tudjuk.

Ami a magyar területen megmaradt 8 anyaegyházat illeti, itt a hosszas háború eldurvitotta az erkölcsöket, az egyházias érzés alábbszállt. Ez első sorban a párbér megtagadásában nyilatkozott meg. S e tekintetben kell is valamit csinálnunk. Elvégre az nem engedhető meg, hogy lehessen olyan egyház, melynek módosabb hivei, ha nem természetben, hanem pénzül akarnak fizetni, egyházi adóban háromezer koronát fizessenek! A párbérnek több vagy kevesebb hivő általi megtagadása általános baj.

Szociális téren némi nemű mozgalom van az egyházakban, illetve az egyházunkat magába foglaló községekben. Szőlősardón, Égerszögön, Jósvafőn, Szinpetriben az utóbbi évben fogyasztási szövetkezet alakúlt. Jósvafő, Szinpetri, Szin a villanyvilágitást vezette be. A lelkészek és tanitók a maguk költségén. Az egyházi élet fellenditésére is történtek lépések. Jósvafőn, Szinpetriben a háboru alatt szünetelt énekkar ismét megalakúlt és szép sikerrel működik mindkét helyen. A tanitók az ifjusággal szindarabokat taníttatnak be s időnként estélyeket rendeznek. A tanitók eme buzgalmát a hívek hálásan jutalmazzák. Szinpetriben az ifjuság a maga költségén vezette be a villanyvilágitást az iskolába s az ifjuság önként ajánlotta fel a tanitónak, Bartha Józsefnek, hogy földjeit megszántják — bevetik. A dícséret ott van a szép ajánlatban és cselekedetben. Perkupán most beszélgetünk a szünetelő énekkar életre keltéséről és ifjusági olvasó egylet alakitásáról, dehát hely- s világitáshiány az akadálykövek. Mert hát nemcsak városokon, de a falvakban is nagy a lakásinség. Szóval a Bethesda-tó, ha nyugodni látszik is, a látásunk elől elzárt helyen, a mélyben mozog.

A baptizmus nem terjed. Égerszög, Teresztenye, Kápolna és Szinben ütötték fel tanyájukat. De a háboru után mintha megcsendesedett volna. Talán a szivekből-lelkekből halt ki a mélyebb hitélet után való vágyakozás? Vagy elvesztette vonzó erejét, mert a mindennapi élet követelményei közé behelyezkedni nem tudott? Majd elválik.

Igy tehát egyházmegyei élet nincs. Egyházaink independens egyházak, némi nemű árnyalatával a püspöki fenhatóságnak. Tennünk kell valamit, hogy a hivatalos egyházmegye talpra álljon. Az bizonyos, hogy a megmaradt 8 anyaegyház, mint egyházmegye fenn

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhir.** *Özv. Kovácsy Gáborné* urasszony, Kovácsy Ferencnek, a tállyai ref. egyház lelkes, ügybuzgó főgondnokának édes anyja, Makláry Pap Miklós nyug. főiskolai tanár testvérje f. hó 19-én 82 éves korában elhunyt. Áldott legyen emlékezete!

— **A sárospataki főiskola igazgató-tanácsa,** mint értesülünk, március hó első felében a számadások felülvizsgálása, a költségvetés megállapitása, de egyéb függő ügyek elintézése végett is ülést fog tartani Sárospatakon.

— **Amerikai adományok a sárospataki főiskolának.** *Az east-chicagoi ref. nőegylet,* még november folyamán 5500 K-t küldött egyik bank útján főiskolánk közigazgatójához a szegényebb sorsú ifjak részére; az adományból 2000 K a gimnáziumi, 3500 K pedig az akadémiai ifjak segélyezésére fordittatott. December hóban *Székely Sándor* brownsvillei lelkész, főiskolánk egykori melegszivü tanitványa — a ki már tavaszal is 12000 K-t küldött egyes főiskolai egyletek javára — ismét 12000 K-t küldött és pedig 5000—5000 K-t egy tápintézeti alapitvány javára és lapunk számára részvényalapul, 1000—1000 k-t pedig gimnáziumi és theol. ifjak számára irószerekre. Az Úr áldása nyugodjék meg a nemes adakozókon.

— **Az Országos Ref. Tanáregyesület** március 30 án Debrecenben fogja, 3 évi szünetelés után, folyó évi közgyülését megtartani. A közgyülésen Baltazár Dezső püspök imádsága és dr. Dóczi Imre elnök megnyitó beszéde után Borsos Károly mezőtúri főgmn. igazgató-tanár fog „A kálvinista világnézetről" felolvasást tartani. A közgyülés egyik fontos tárgya lesz az egyesületi székhelynek újabb 6 évre való megállapitása és a tisztujitás.

— **Az amerikai ref. egyházközségeknek** az egyetemes konvent a nyáron, miután nem képes őket anyagilag segélyezni, vérző sztvvel bár, megengedte, hogy akár az angol, akár az amerikai presbyteriánus egyházhoz csatlakozhassanak. Ez a csatlakozás idővel nyelvében és nemzeti mivoltában is megtámadhatta volna az Amerikába szakadt ref. magyarokat. Annál örvendetesebb most az az Amerikából érkező híradás, hogy *Kúthy* Zoltán newyorki esperes-lelkész kezdeményezésére több magyar egyházközség elhatározta, hogy nem csatlakoznak egyik idegen egyházhoz sem, hanem a hivek önkéntes megadóztatásával külön magyar ref. egyházközséggé alakúlnak.

— **A debreceni református Nagytemplom** ujra megnyitásának ünnepélye március 9-én délelőtt lesz. Az ünnepélyre meghivást nyertek az összes magyarországi ref. presbyteriumok, a ref. és ág. ev. egyházkerületek egy vagy két képviselővel; a kormány és a nemzetgyülés. Ugyancsak erre a napra van összehiva az Országos Református Lelkészegyesület közgyülése és a ref. presbyterek országos gyülése. Az elszállásolás biztositva lesz azok számára, akik jövetelüket március 1-ig bejelentik a debreceni ref. egyháznál. Ha a fent emlitett meghivottak a külön meghivót nem kapnák meg, az ünnepély rendezősége kéri, hogy a meghivást hirlapi uton vagyék tudomásul. — Erre az országos méretüvé nőtt ünnepségre a theol. kar február 22-én tartott ülésén a dékánt küldte ki. A theol. ifjuság köréből is többen szándékoznak a nagy református összejövetelen megjelenni.

— **Vallásos estély Sátoraljaujhelyben.** A vallásos estélyeket rendesen tartotta ezen a télen is a gyülekezet. Febr. 20-án a zsufolásig telt tanácsteremben Enyedy Andor lelkész tartott lelkes irásmagyarázatot, Marton János theol. tanár előadást „A magyar öröm" cimmel. Emődy László táblabiró, a hires pataki jogtanár nagyértékü fia pedig Tompa Haldokló mellett c. költeményét szavalta el. A ragyogó intelligenciáju előadó nemcsak szavalt, hanem vallást tett a gyönyörü költemény örök értékü gondolatai mellett: épitett, tanitott, lelkesitett, magasabbra emelt.

— **Dr. Buza László** jogakadémiai tanár f. hó 19-én Budapesten a Magyar Jogászegyletben nagyérdekü és elismeréssel fogadott előadást tartott „A kormányzó törvényhozási jogköre cimen.

— **Kazinczy-Kör.** Az ujra megalakult Zemplénvármegyei *Kazinczy-Kör* estélyei sorozatát március 1-én d. u. 6 órakor a vármegyeházán rendezendő Kazinczy-ünnepéllyel nyitja meg. Az ünnepélyen Enyedy Andor elnöki megnyitója után dr. Buday Károly főgimn. tanár tart előadást Kazinczy Ferencről, Emődy László rövid emlékezést olvas fel „Kazinczy-estéjé"-ről. Szaval Salacz Emilné, énekel Emődy Marianna zongora kiséretével Tamás Jánosné, tárogatón játszik dr. Varga Béla. Közreműködik az ipartestületi dalárda Szappanos Imre karnagy vezetésével.

— **A M. Tudományos Akadémia** I. osztályának febr. 21-én tartott felolvasó ülésén Badics Ferenc r. tag bemutatta *Harsányi* István sárospataki theol. akadémiai tanárnak *Réthei T. Ádám* sárospataki diákról, mint a Gyöngyösi költeményeinek buzgógyüjtőjéről irt értekezését, amely érdekes s eddig ismeretlen adatokat szolgáltat a Gyöngyösi irodalmához.

— **Forgács Gyula Sárospatakon.** Theol. tanáraink hivására Forgács Gyula péceli lelkész Sárospatakra jön, hogy előadásokat tartson a theol. ifjúság előtt. Forgács nagy örömmel várt látogatását márc. 8-ára és 9-ére tervezte, azonban a közbejött debreceni nagy összejövetelek miatt valószinüleg Debrecenből visszajövet tér be Sárospatakra, igy valószinüleg 11-én. Azért feltetnénk nagy súlyt a terminus pontos közlésére, mert szeretnénk, hogy a legközelebbi környék egyházi munkásai felhasználnák a jó alkalmat a Forgácscsal való tárgyalásra. Hisz előadásai mai egyházi életünk összes jelentős kérdéseit felölelik. A tervezett előadások ezek: *A kibontakozás útjai az egyházi élet problémáiból. A magyar ref. egyház viszonya a külföldi testvéregyházakhoz. Egyházunk missziós feladatai. A gyülekezet evangélizálásának terve. Az egyházfegyelem gyakorlásának kisértései. A lelkipásztor jelleme.*

Nyomatott a ref. főiskola villamos gép-erőre berendezett könyvnyomdájában Sárospatakon. 1921—1066.

nem maradhat. Nincs más mód, mint csatlakozni valamelyik egyházmegyéhez. Minthogy pedig ez a 8 anyaegyház Borsod felé gravitál, csatlakoznunk kell Felsőborsodhoz. Hogy személyi tekintetek akadályúl ne szolgáljanak, azért mondtam le, minden egyházmegyei hivatalomról. Ha a határkiigazitó bizottság a maga munkáját elvégzi és marad ugy a magyar határ, mint most van, a csatlakozás iránt megtesszük a kellő lépéseket.

F. Gy.

Falusi levél a határszélről.

Kedves szerkesztő uram! Benső meghatottsággal vettem tudomásul, hogy a „Sárospataki Református Lapok" munkára indul. *„A leányzó nem halt meg, csak aludott."* Mi minden történt velünk, országostul azóta, midőn a leányzó halóra vált! Mi minden történt, főként egyházkerületünkkel! És minden egyházkerülettel! S általában ker. lelkületünkkel, bármily ker. felekezethez tartozzunk. Indulatainknak ki volt a vezetője, erősitője? Minden, csak nem a Krisztus, akiről pedig neveztetünk. No de, ami van, — van, bárhogy is jött a világra s a kikben még, ha csak egy szikrája is pislog annak a világosságnak, melyet Isten küldött valamikor, „hogy megvilágositson minden e világra született embert", annak szent kötelessége, a nagy jégverés és felhőszakadás után, uj barázdát törni, főként bent, emberi szivekben, uj vetéshez, uj aratáshoz. Bizonyára ennek a szent kötelességnek hivó szózata, hivja munkára lapunkat is. Hadd szálljanak e lapok szanaszét, mint ama drágakenetet vivő nők hajdanában, az üres sirtól, az elszéledt tanitványokhoz, vivén az uj élet örömét, reményét. Mert szétszórattunk. Egyházkerületünk 139 anyaegyházat vesztett, 93773 lélekkel. Valóban elvesztette é? S aztán elég volna é, kezünket tördelve, keseregni, vagy átkozódni a veszteség felett és miatt?. Bizony, ez nem sokat ér. Nos, errevaló lesz már a Lap trombitája, hogy feltámassza és összehozza, a „szétszórt csontokat." De annak a trombitának egészen uj hangot kell zenditenie, — azt, ami meg van irva a mennyei jelenések könyve 11-ik részében, a 15—17 versekben. Édes remény tölti el szivemet, hogy érteni és tudni fogják dolgaikat azok a krisztusi lelkek, kik a Lapot uj életre inditják. S ha én elmondok egyszer-máskor valamit, nem fog okozni hangzavart a harmóniában. Mert lesz mondanivalóm, ha szivesen veszik. Az én lelkemben is forrásnak indult, sok édes és keserü s igyekeztem, gyenge tehetségem szerint, tisztára érlelni, hogy gyógyitó, vagy erősítő lelki ital alakuljon belőle. Nem öltöttem ugyan fel a próféták szent palástját, csak a „királyi papság" szent jogából állok a munkások közzé, mintha érezném átrezdülni lelkemen a Krisztus hivását: „kövess engemet!". Nem most érzem, — régen megéreztem s megerősödött bennem az a gondolat, hogy csak az lehet valódi keresztyén, ki minden más hangra siket s egyedül a Krisztus hivását figyeli és követi. Azt remélem én, hogy e hivó szó iránt hangolja majd a mi lapunk a mi egyházunk hiveit, innen és tul a határon s igy igyekszik tömögetni azt a rettenetes szakadékot, mely az embereket és népeket egymástól oly távol különitette.

Majd ha szabad lesz beszélni lélek és sziv szerint, akkor lesz ideje és alkalma megtárgyalni azt a fontos kérdést, hogy tulajdonképpen mi is a mi keresztyénségünk? egyházi életünk? vallásos törekvésünk? s ezeknek eredményeként nyomoruságos életünk? Ezuttal csak éledő reményeimnek akartam kifejezést adni, a leányzó megmozdúlása okából.

Istennek ajánlom, szeretettel, kedves szerkesztő uramat, mindazokkal, kik a szétszórt csontok összehozására, élesztgetésére vállalkoztak, — a kikhez legyen szabad csekélységemet is számitanom.

tisztelettel

Jóra Bálint, egyháztag.

IRODALOM.

* **Tóth Sándor:** *A csonka törzs jövője.* Budapest, 1920. Bagó Márton és fia—Helfty II., Székely-utca 2—4. Telefon 153—66. A mi nagy, egyetlen, hatalmas problémánkat: a mi megmaradásunkat, nemzeti, erkölcsi, vallási megujhodásunkat szolgálja a Tóth Sándor könyve, amelyet azokból a beszédekből adott ki a Takaró Géza budapest—kőbányai lelkész kedves, lelkes figyelme, amelyeket 1920 nyarán itthon mondott el a mi Amerikába szakadt s onnan látogatóba visszatért derék testvérünk. A forró vallomások erejével hatnak ezek a szinte tett számba menő beszédek, melyekben a forma, a homiletikai műgond egészen a háttér mélyére vonul és érdektelenné válik amellett, hogy itt jön valaki s helyzetet, bajt, nyomort, égő sebet, szenvedést egy kívül álló tárgyilagosságának biztosabb élességével s egy közülünk való szivének melegével néz s mindenre az örök gyógyir: az evangyélium erejét sugároztatja új, friss, meglepő vonatkozással s gazdagon buzogó teljességgel. Ez a három vonás: az új világ fejlett gondolkozásától megtermékenyült széles látás, törhetetlen magyar érzés és mélyen bensőséges, komoly hit az, ami e beszédek folyamában hatalmas hullámzással, mély sodrúlag hömpölyög. Olvasni, ismerni kell e beszédeket és azután tenni s igy ha nem lehettünk elmondójának hallgatói, lehetünk sok felvetett áldott gondolatának munkatársai. Tóth Sándor felé a beszédekért szálljon a mi forró köszöntésünk, a sajtó alá rendezésért pedig Takaró Gézát illesse megérdemelt elismerés.

*— **Lapunk** jelen számát minden régi előfizetőnknek megküldöttük; kérjük az előfizetése haladéktalan beküldését, mert a 2. számot már csak azok kapják, a kiknek előfizetése beérkezett. Aki nem óhajt előfizetni, legyen szíves e számot visszaküldeni.* ***Kiadóhivatal.***

XVI. évfolyam. 2. szám. Sárospatak, 1921. március 10.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET GYÜLEKEZETEINEK KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN HÓ 10. ÉS 25-ÉN.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 100·— Kor.
Félévre ... 50·— „

Felelős szerkesztő és kiadó:
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal ... 400·— Kor.
Fél „ ... 200·— „
Negyed „ ... 100·— „
Nyolcad „ ... 50·— „

TARTALOM: *Dr. Révész Kálmán:* Püspöki jelentés. (Vége köv.) — *Farkas István:* Vihar után! — *m —s.:* A debreceni nagy ünnepen. — *e.:* Az ORLE gyűlése. — *F. I.:* Az alsóborsodi egyházmegye közgyűlése. — Vegyes közlemények. Szerkesztői üzenetek.

Püspöki jelentés 1920 julius 1.

Az a másfél esztendő, mely püspökké iktatásom óta eltelt, a legsúlyosabb és legvészesebb időszak volt szegény hazánkra és egyházunkra egyaránt. A cseh és román megszállás nyomorusága, a vörös rémuralom borzalmai és rettentései vettek körül, kísértettek és próbáltak bennünket. Egyházi köztevékenységünk jó időre megbénult s a tetszhalál álmából most kezd immár ébredezni. Rendszeres egyházkormányzásról szó sem lehetett, mikor magam is a megszállott területről csak igen ritkán és nagy nehézségek között juthattam el Miskolczra, a püspöki iroda székhelyére. Még a levelezés is csak nagy nehézségek közt, rejtett utakon történhetett. Miskolczra költözésem a gátló körülmények miatt lehetetlenné volt téve, aminek hátrányait úgyszólván minden nap éreztem és szenvedtem, de viszont Kassán maradásomnak is tagadhatatlanul meg van a jó oldala abban, hogy egyházkerületünk megszállott részeinek érdekeit hatályosan védelmezhettem és ügyeit is irányíthattam. Nem az egészségeseknek van szükségük az orvosra, hanem a betegeknek, mondotta Idvezítőnk.

Nagyon természetes, hogy a mai körülmények között rendszeres és teljes püspöki jelentést a legjobb igyekezet mellett sem adhatok, mert az elmult két évben az egyházlátogatást is csak nagyon szórványosan lehetett megtartani, ennélfogva az esperesi jelentések sem adhatják teljesen vissza az elmult két egyházi év történetét s különben is a legtöbb későn, némelyik csak az utolsó napokban juthatott kezemhez. E mellett a régi, gyakorlott püspöki titkár, Lengyel István úr is, a mult 1919 év végén megélhetése szempontjából, kénytelen volt állását a szikszói papsággal felcserélni. A püspöki iroda vezetését ideiglenesen Farkas István miskolczi lelkésztársamra bíztam, kinek úgy magam, mint az egész egyházkerület nagy köszönettel tartozunk, mert ha ő kiváló buzgalmával és nagy munkaerejével, mondhatnám önfeláldozással nem vállalkozik e sok dologgal és nagy felelősséggel járó tisztre, az egész egyházkerületi közigazgatás a szó teljes értelmében csődbe kerül.

Rendkívül nagy hiányát éreztem annak is, hogy a demarkációs vonal volt határai miatt elnöktársam Őméltóságával sem lehettem állandó és akadálytalan összeköttetésben. Amikor csak volt rá mód és alkalom, levelezés vagy találkozás útján megbeszéltük a helyzetet és teendőket, hogy minden tekintetben egyöntetűen járhassunk el, ám azért igen sokszor fájón érezte Áron, hogy nem állhat mindig mellette Mózes erősíteni és támogatni a harcban már-már lankadó kezét.

A kettészakított egyházkerület meg nem szállott részétől el lévén vágva, a halaszthatatlan püspöki teendők végzésére *Nt. Vadászy Pál legidősebb esperes urat*, a kerületi p. ü. választmányban a helyettes elnöki tisztre *Nt. Tóth Béla* esperes urat kértem fel, kik e hatáskörben kifejtett buzgó és sikerteljes tevékenységökért a legméltóbban rászolgáltak a magamé mellett az egyházkerület hálás köszönetére. Magam az utazási nehézségek, sokszor lehetetlenségek miatt eddig csak *két izben jelenhettem meg Miskolczon* s az itt töltött összesen 30 nap alatt, sokszor bizony virradattul késő éjszakáig tartó megfeszített munk val végeztem el a személyes elintézésemre váró fontosabb ügyeket. Budapesten, egyházi közügyekben három izben jártam, Sárospatakon a mult év december hó 11—13. napjain a lelkészi vizsgálatokon elnököltem, a közeli napokban pedig résztvettem miskolczi leánygimnáziumunk legelső érettségi vizsgálatán és évzáró ünnepélyén.

Püspöki tevékenységem túlnyomó része, nagyon természetesen, a megszállott részekre, ahogy mondják: Szlovenszkóra esett, hová a dunántúli és tiszántúli egyházkerületből is tartoznak egyházmegyék, melynek esperesei és lelkészei szintén gyakran fordultak hozzám ügyes-bajos dolgaikban, mivel illetékes püspökükkel nem érintkezhettek.

A cseh megszállás az 1918. évi december utolsó napjaiban — Kassán december 29-én kezdődött és a magyar vörös hadsereg offenzivája folytán beállott egy hónapi megszakítást kivéve, immár 17 hónapja tart. Anyaegyházaink a következőleg oszlanak meg a jelenlegi határok között:

Egyházmegye	Megszállott	Meg nem szállott	Összesen
Abauj	21	51	72
Alsóborsod	—	47	47
Alsózemplén	11	51	62
Felsőborsod	—	49	49
Felsőzemplén	27	1	28
Gömör	34	11	45
Torna	8	8	16
Ung	38	1	39
Összesen	139	219	358
„	39%	61%	100%

A lélekszám megoszlására nézve nem volt időm pontos számításokat tenni, aligha tévedek azonban, ha a megszállott rész lélekszámát 94.000-re, vagyis a kerület össznépességének 36%-ra teszem.

A felsőzempléni és ungi egyházmegye egy-egy egyház (Sátoraljaujhely és Záhony) kivételével teljesen megszállott, a gömöri $^3/_4$ részben, a tornainak épen fele, az abaujinak csaknem egyharmada, az alsó zempléninek $^1/_6$-od része. A határok azonban, a béke feltételek 50 §-a szerint, még nem véglegesek.

A pozsonyi minisztérium legelőször az ungmegyei tótnyelvű egyházak lelkészeihez fordult, *akiket a zsupán* május 1-re *összehiván, inditványára megválasztották Stunda István* miskolczi segédlelkészt, ki a magyar és tót nyelvet teljesen birja, az evangelikus vallású miniszteriumi előadó mellé a református ügyek elreferálására titkárul. Stunda segédlelkész, mint illetékes püspökétől, engedélyt kért tőlem az állás elfoglalására azon határozott kijelentéssel, hogy lelkészi jellegét ezentúl is fen óhajtja tartani s magát egyházkerületünkben nyilván tartatni. Abban a reményben, hogy Stunda, mint miniszteri titkár, református egyházunknak igen nagy szolgálatokat tehet, a kért engedélyt neki megadtam, s ehhez még csak annyit kell általánosságban mondanom, hogy Stunda úr a hozzá kötött reményeknek minden tekintetben becsülettel megfelelt.

Ugyancsak az ungi tót nyelvű ref. egyházak lelkészei másodszor július 28-án Nagymihályon gyültek össze, hogy kongruájuk és korpótlékuk kiadását szorgalmazzák. Ez értekezleten jelen volt „vendégként" Hutka József zempléni esperes is, ki aztán engem augusztus 8-án személyesen felkeresvén, erősen kért és sürgetett, hogy az államsegélyek folyósítása végett lépjek fel a pozsonyi kormánynál, mert ők már nem tudnak megélni, nyomorognak. Erre én nevezett esperesnek nemcsak szóval megmondtam, de irásban is kiadtam azt az utasítást, hogy továbbra is a passiva resistentia *álláspontján maradunk s a megszálló hatalommal testületileg nem érintkezünk.* Ennek dacára nagyon sok lelkész egyénenként folyamodott a pozsonyi minisztériumhoz az államsegélyek kiutalására, azonban hiába, mert a miniszterium az egyes lelkészekkel nem áll szóba, hanem a *testületi fellépést* kivánja.

A pozsonyi minisztérium a velem való hivatalos érintkezést 1919 szeptember 4-én kezdeményezte, amidőn Stunda ref. titkár a miniszter megbizásából személyesen felkeresett s előadta a kormány álláspontját a református egyházzal szemben, mely szerint autonómiánkat, a megszállott területen lakó egyházi és világi előljáróinkat feltétlenül elismeri, magyar anyanyelvünket teljesen respektálja, a magyar kormány által kiutalt összes állami segélyeket folyósítja, de ennek ellenében határozottan kivánja, hogy a megszállott területek reformátussága, mint „Slovenskói ref. egyház" szervezkedjék, evégre az egyházmegyei közgyülések, majd (Kassára) az egyházkerületi közgyülés is mielőbb összehivassanak és a lelkészek a cseh szlovák államnak hűségfogadalmat tegyenek. Én erre azt válaszoltam Stundának, hogy minderről a béke ratifikálásáig szó sem lehet, mert mi a magyar ref. egyház testéhez tartozunk s attól mindaddig el nem szakadhatunk, míg a mostani tényleges, megszálló hatalom törvényes felsőségünkké nem válik. Mi, ref. lelkészek a cseh-szlovák államnak a béke ratifikálásáig hűségfogadalmat nem teszünk, készebbek vagyunk inkább a megszállott területekről kivándorolni.

Stunda titkár mindezeket a minisztériumban előadván, a prot. ügyek referense, Simkovics min. tanácsos október 23-án 1904/1. szám alatt kelt hivatalos levelében irásban is megösmertette velem a kormánynak a ref. egyházzal szemben elfoglalt álláspontját, teljesen megegyezőleg a Slunda titkár szóbeli előadásával.

Az általam 1919 november 1-én vett levélre válaszolva, november 3-án kelt levelemben én is irásban fejtettem ki fentebb már vázolt és Stundának szóbelileg előadott álláspontomat, mire Simkovics tanácsos november 13-án 2181. sz. a. kelt hivatalos levelében egyebek mellett, a következőket irta:

„Méltányoljuk Főtisztelendőséged óhaját s a Slovenkón lévő ref. egyház lelkészi karától csak akkor fogjuk kivánni a hűségi eskű letételét, ha a békefeltételek a magyar kormány részéről ratifikáltattak."

„A cseh-szlovák kormány biztositja az Önök összes autonóm jogait egyházi és iskolai téren s az egyháznak és iskoláknak nyujtja mindazokat a segélyeket, amelyeket a volt magyar királyság kormánya is megadott."

„És jóllehet, ezeket a segélyeket jog és igazság szerint csak attól a naptól kezdődőleg kellene kifizetni, amelyen a ref. lelkészi kar leteszi a cseh-szlovák köztársaság iránti hűségi esküjét: mégis, hogy az egyes lelkészi családok szűkös helyzete részben addig is enyhíttessék, mindeniknek az illetékes adóhivatalnál, Főtisztelendőségednek kifejezett kívánsága szerint ki lesz utalva a volt magyar törvényes kormány által utalványozott *családi segély*, visszamenőleg azokra a hónapokra is, amelyekre ezt a segélyt nem kapták meg."

Az egyszerű cs. pótlékon kivül a ref. lelkészek 1919 II. felétől kezdve semmiféle államsegélyt nem kaptak, mig a megszállott terűletek más felekezetű lelkészei részére, természetesen a hűségfogadalom ellenében, minden más államsegély folyósitva lett. Stunda titkár dec. 19. kelt értesítése szerint a pozsonyi prot. referens felvette a költségvetésbe a ref. lelkészek 1919 II. félévi államsegélyét is, de ezt a prágai kormány egyszerűen törölte, azzal az indokolással, hogy a szlovenszkói ref. egyház nem szervezkedett és lelkészei hűsegfogadalmat nem tettek.

1920 febr 27-én ugyancsak S. titkár arról értesített, hogy az 1920. évi költségvetésben a ref. egyház szükséglete 1,270.000 szokollal, az evang. egyházé 2,340.000 szokollal vétetett fel. Első tekintetre látszik, hogy a ref. egyház aránytalanul nagy hátrányban van az evang. egyházzal szemben, mert a két egyház anyaegyházainak száma arányában, a ref. egyházat legalább is 1,700.000 szokol illetné meg; az aránytalanság szembetünő példája az egyházi közigazgatásra preliminált összeg, mely az evang. egyháznál 150.000 szokol, a ref. egyháznál pedig 20.000 szokol! Ebből látszik, milyen mértékkel mér a pozsonyi minist. prot. referense a magyar reformátusoknak. De hát: minden szentnek maga felé hajlik a keze.

1920 márc. 1-én ugyancsak Stunda titkár figyelmeztetett, hogy kilátás mutatkozik arra, hogy a folyó évi kongrua és korpótlék a ref. lelkészek részére is folyósittatik, ám az erre vonatkozó adatok nincsenek a min. rendelkezésére. Ez értesítésre, a tiszáninneni megszállott részek lelkészeinek kongrua és korpótlék igényének kimutatását összeállitottam s márc. 27-én Stundának elküldtem, nehogy e segélyek elmaradásáért bárki is engem tehessen felelőssé s esetleg kártérítési igénnyel támadjon meg. Azóta immár 4 hónap telt el, de a kongruáról és korpótlékról hallgat a krónika.

A lelkészek anyagi helyzete azonban nemcsak az államsegélyek elmaradása, hanem amiatt is igen sulyos és aggályos, hogy a megszállott részeken is átzúgott bolseviki áradat és szellem hatása alatt, igen sok helyen az egyháztagok is *megtagadták az e. adó fizetését* s főkép a szolgálmányok teljesitését, ami az adósegély elmaradása mellett már a lelkészek anyagi existentiáját támadta meg. A lelkészek — utasitásomra — végrehajtást kértek a renitens egyháztagok ellen s ezt a cseh-szlovák hatóságok — a beérkezett jelentések szerint — a legtöbb helyen foganatositották is, aminek aztán a járulékok befizetésére meg volt a megfelelő hatása.

Ha a szorosan vett egyházi téren is zavarok állitak be a megszállás miatt, a felekezeti iskolák ügyébe még inkább benyomakodott a tényleges hatalom. A személyi államsegélyeket a tanitók hűségfogadalma ellenében folyósitja ugyan, de ha a tanító hűségfogadalmat nem tesz, azt hivatalától egyszerűen megfosztja és kiutasitja; dologi kárpótlást pedig egyáltalában nem ád. Az egyes tanfelügyelők, zelozitásuk fokozata szerint, több-kevesebb erélylyel követelik a tót nyelv intenziv tanitását és az általuk tót többségünek minősitett helyeken a tót tannyelvet, ez a követelésük azonban hajótörést szenved azon, hogy tanitóink tótul nem tudnak, a hatóság pedig nem rendelkezik tótnyelvű ref. tanitókkal s igy egyelőre nem cserélheti ki a magyar tanitókat tótokkal. Czinke Istvántól vett értesülésem szerint, a rimaszombati közös prot. főgimnáziumot is államositani s természetesen eltótositani szándékszik a p. kormány, mely az evang. egyházat egészen uralma alá vette s igy a közös tanintézet református felének megvédésére alig lehet valamit is tenni, mikor a másik felét már úgy is birja a hatalom.

Kassa eltótosítása, főkép a tanintézetekben, a legerélyesebben folyik. A prém. főgimnázium, az áll. főreáliskola és felsőbb leányiskola, a polgári és keresk. iskola tanszékein részben magyarúl nem tudó cseh és tót tanárok ülnek; a növendékeket tervszerűen tótositják, minél fogva a magyar ref. tanúlók száma az emlitett 5 tanintézetben 180 ról 30-ra apadt le, vagyis a ref tanúlók $^5/_6$-od része, vagy szüleivel együtt kivándorolt, vagy pedig magánúton végzi tanúlmányait és Miskolcon fog vizsgát tenni. A hitoktatóktól a kormány hűségfogadalmat kivánt, amit az én segédlelkészem, Szabó Andor nem lévén hajlandó letenni, 1919 november 22-én Kassáról eltávozott. Igy a folyó iskolai évben a középiskolai ref. tanulók hitoktatása is reám maradt, melyet állandóan végzek is, bárha Jan Szmelek iskolafelügyelő tiltakozott is az ellen, mely tiltakozást én figyelemre és válaszra sem méltattam, hanem végeztem és végzem tovább is — természetesen az egyházi tanácsteremben a hitoktatást — és a tanintézetek igazgatói az általam adott hittani osztályzásokat minden nehézség nélkül elfogadják. Az elemi iskolai ref. hitoktatást az énekvezér, Gaskó Gyula végzi, aki mint nyugdíjas állami tanító, kénytelen volt a hűségfogadalmat letenni, mert különben elveszíti tanítói nyugdíját.

Legfőbb ideje azonban, hogy áttérjek egy másik nagyon sötét és szomorú pontra, a kommunizmus pusztításainak és rombolásainak nagy vonásokban való rajzolására. *Dr. Révész Kálmán.*

(Vége következik)

Vihar után!

— Levél lelkész-testvéreimhez. —

Engedjétek meg nekem, hogy most, mikor az új élet jegyében — a betűvetés által — e lapok útján is közölhetjük egymással — a nagy nyilvánosság előtt, elmondani valóinkat . . . szóljak, a szívem szavára hallgatva, mindannyiunkhoz . . . Útra készen álló ember, bizonyosan tudott, ismert ösvényeket keres . . . Mit cselekedjünk? . . . fel kell vetni ezt a kérdést mi előttünk is. De a tenni valók között sorrend ts van. Mi a legelső papi kötelesség ma?

Nem az, hogy foltossá, megtépetté vált ruhánk, szegénységünkkel kiálljunk a világ piacára! „Mit együnk, mit igyunk, mivel ruházkodjunk?" . . . kiáltása ma, még most ne jöjjön ajkunkra.

A kálvinista pap, mindig előljárt a haza szeretetében.

Halott sirató nemzetté lettünk. A legdrágábbat, a legkedvesebbet a világon; — az édes anyánkat, hazánkat siratjuk. A béke jegyében . . . élő halottá tették . . .

Mint hajdan — a Názáreti Mester szenvedésein — úgy örülnek, úgy kacagnak, körénk gyűlt szemét nemzetek, árvaságunkon.

Mint diadalmas győzők, úgy lármáznak, a becstelenség, árulás pénzén dobzódó, újkori Júdások. Pedig egész világ tudja hogy az 5 évig tartó világháborúban ellenségverő hirre tett szert a magyar katona. A magyar hősiesség csudákat művelt! Minket nem az ellen tiport le: *a mi gyilkosaink, . . . magunk valánk!*

Ezért siratni valók vagyunk nagyon! Hullhat a könnyünk, mint a záporeső!

Csodálatos mélyre tudott lesülyedni ez a békét váró nemzet. A béke közeledtével lehetett volna igazán nagy . . . s elvesztette eszét és szívét! A magyar nép, e nagy szívű nemzet fiai közzé tolakodott szervezett haramiák — hamis ideológiát hirdető népámítók, hízelgő szóval, csengő arannyal, — mikor ez elfogyott, kilónként mért s adott hamis pénzeivel, — a megfélemlítés minden fegyverével — elvették a szemek tisztán látását . . .

Sárba tiportak, meggyaláztak mindent, mi egy nemzet előtt addig: Eszmény, — Szentség volt . . . Eldobta fegyverét — az őrjöngők szavára hallgatva, az addig hős honvéd. Eszét veszítve — maga gyalázta azt a lobogót, melynek egy egy darabját csaták tüzében talizmánként őrzött. Tüzelő szóra rabolt, ölt, gyilkolt, . . . magyar — a magyart! . . .

A tejjel-mézzel folyó Kanaánnak nevezett országban — ma kenyérért rimánkodnak — milliók!!

. . . Gerinctelen élők, — martyrságtól félők — nézték, ölbe tett kézzel, gyáva közönnyel, hogy mint épül a sir — magyar fiúk kezével — idegenből jött s a magyar nagy szívhez könnyen hozzá férő jöttment nációk, vérszopó piócák biztatására . . . számodra — nemzetem! . . .

Lelkész Testvéreim! Ez a mindennél előbb való kötelesség ma: — *Hirdetni, hogy a mi bűnünk,* = magyarok bűne az, — hogy Nagy-Magyarország — ravatalon fekszik . . .

Mert valamikor az Isten lelkétől ihletett próféták — igaz bűnbánat reményében — hirdették a szebb, a boldogabb jövőt — hirdessük mi is minden mi tisztünkben, hogy a bűnbánat ujjászü ő fürdőjében — még egyszer tisztára mosassanak a magyar lelkek . .

A bőjti napok legyenek valóban lélekszerinti bőjtölése, könnyhullatással öntözött szánom-bánomjai a magyarnak! . . . *„Mit zúgolódik az élő ember? . . . Kiki a maga vétkét nézze . . . Bizony, nem szűnik meg az Úr haragja — míg meg nem lát és meg nem szán az Isten minket".* (Jer. 3. R.)

. . . S aztán, ha elsirtuk a bűnbánat őszinte könnyeit — tegyünk — merjünk — akarjunk — a próféták örökébe lépjünk . . . Hirdessük a *magyar feltámadást!*

A nehezen várókat — csendesítsük! . . . A békétlenkedőket — csillapítsuk! . . . Hirdessük . . . nem! — ne csak hirdessük — de higyjük, hogy Nagy-Magyarország él — s élni fog! . . .

Törekedjünk szent egyességet teremteni a magyar és magyar között. A magyar nemzeti öntudat ápolása, — a szívszerinti összetartás igaz áldásait a szeretet által hozó keresztyénség igaz értékeinek a magyar szivekbe kitörölhetlenül való bevésése ma — a mi feladatunk!

Élesztgessük a honszerelem csodásan melengető tüzeit. Legyünk rajta, hogy a jelszavakon lovagoló, honboldogítás jegyében támadott újabb civódások megszűnjenek! . . .

Ne a politikai pártoskodás, hordóról beszélő kortes fogásaival; — ne a papi palástot legtöbbször sárral bemocskoló köztereken, — hanem ott és úgy prédikáljunk, hogy az Isten szolgája meg ne csúfoltassék! — hogy az *„Isten dicsőségére — a haza üdvére való szolgálatunk"* — nem embereknek való, hiú tetszéskeresés, de a Krisztustól nyert szolgálat igaz betöltése legyen!

Vonjuk le az őrületes vihar tanulságait híveink előtt . . . A gazdagok lelkét puhítgassuk, hogy megértsék azt az igazságot: — hogy „a munkás is ember! . . ."

Neki is joga van ahoz, hogy az élet szépségeiből jusson valami . . . Kell, hogy egy kicsi kunyhó — egy barázda legalább — becsületes munkája jutalmául — az övé is legyen a honi földön.

Neki is joga van ahoz, hogy „az élet neki se fájjon", s hogy a magyar ugaron — közülök annyi nemes érték — el ne vesszen! . . .

A munkással meg értessük meg hogy ő érte is vagyunk! . . . A munka — a kötelességteljesítés adta örök értékek birtokában — a gyűlölet helyett a megértés — a szeretet fegyverével dolgozó munkás — *az igaz honépítő!* . . .

Becsüljük és becsültessük őket!

Szent egyességet teremteni itt munkás és munkaadó; — szegény és gazdag között; — kibékíteni a magyart a magyarral — magyarrá tenni újra a magyart — ez ma kötelességünk Lelkész Testvéreim

Csak így várhatjuk, hogy lesz még egyszer ünnep a világon. — Csak így várhatjuk a bizonnyal eljövendő Magyar Feltámadást! — amit én „hiszek és vallok! . . ."

— — — — — — — — — — — —

Engedjétek meg, hogy e levelet írtam . . . Hogy merész voltam papírra vetni azt, ami szerintem legfőbb tenni valónk! . . . De hát — itt a nagy munkásvárosban — jóleső lélekkel látom, hogy ezt várják, — ezt óhajtják még a nem rég hazát tagadó hitetlenek is .. s látom, hogy áhitozzák: „a magyar feltámadást!"

Miskolcz, 1921 marcius 1.

Farkas István
ref. lelkész.

A debreceni nagy ünnepen.

A kálvinista ünnep szent anyajegyével: fenséges méltósággal nyilt meg ujra a mi nagy híres büszkeségünk, Isten meggyalázott háza, a debreceni nagytemplom. A magyar reformátusság, mint egy összedobbant sziv, szent, féltett, örök kincseit, múltját, élete jogát, küldetése nagy hitét átölelve, borult le s érezte, hogy áhitata felett egy nemzet lelke reszket kettőjük egymást tápláló életéért. Az Úr szine előtt folyt le a nagy vallomás: szolgálok a te nevedben, a te nevedért s a nemzet szive rádobogta: az én leghivebb gyermekem. Igy magasztosúlt a debreceni templom-megnyitás a magyar kálvinistaság és a magyar nemzet együttes szent ünneplésévé. Századok elmúlt és eljövendő történetének őserői dobbantak meg a hatalmas boltozatok alatt és az egybesereglettek kigyúlt szivében. Ott minden hang, szó, kiejtett ige, felszálló imádság és felzengő zsoltár történeti volt. Innen a nemzet történetének más erői mellett egy szebb, örökebb, szentebb történet lendületének kell áradni. Gonoszok, akik az ellen támadnak, ami itt végbement a szivekben.

A magasztos ünnep egész lefolyása méltó volt azokhoz az érzésekhez, amelyek itt viharként zúgtak az egész napon át.

Reggel mindenki izgalommal ébred, mert bár a legpontosabb előkészületeket teszik meg a rend fentartására, biztos, hogy az óriási tömeg nem tud elhelyezkedni a templom szűknek bizonyult csarnokaiban. Alig tudja a templom a küldöttségeket befogadni. De azért nincs semmi zaj, semmi tolongás. Mindenki nyugodtan megkapja kijelölt helyét s a presbiterek százai mellett ott ülnek a legkedvesebb figyelem kifejezői: a nemzetgyűlés tagjai. A reformátusok minden tájékról számosan jelennek meg s csak sajnáljuk, hogy kerületünk több jellegzetes egyéniségét nélkülözzük s közöttük az istentisztelet egyik részének végzésére is felkért püspökünket, de egészben kifejezésre jut. hogy a testvérkerület egyházi-vallási ügye mellett mi így testvérként ott állunk. Kilenc órára zsúfolásig megtelik a templom s kezdetét veszi a feledhetetlenül nagyszerű istentisztelet.

A XC. zsoltár mélységes hangjai után a XXXV. zsoltár következik, amelyre *Szele* György debreczeni lelkész olvasta fel a LXXXIV. zsoltárt és mondja az előimádságot. A művészi előadású *„Erős várunk nekünk az Isten"* befejeztével a szószéken megjelenik *Baltazár* Dezső püspök és súlyos szavak gránitköveiből építi fel hatalmas beszédét. Hisszük, hogy ez a beszéd egész terjedelmében hozzáférhető lesz. Leigázó hatású volt és az egészet közölnünk kellene, hogy minden nagy szépsége és harcosságának földisége is hiánytalanul előttünk álljon. A megáldás gyönyörűségével ragadta meg a lelkeket. A Himnusz hangjai azután itt is utána siettek a kivülről már előbb behangzó éneknek, ahol dr. Révész Imre mondott szintén hatalmas beszédet a templom környékén elömlő nagy sokaságnak.

Az országos presbiteri értekezlet a kistemplomban tizenegyórakor kezdődott. Elnökei dr. *Baltazár* Dezső püspök és *Márk* Endre h. főgondnok lettek. Itt Haypál Benő imádsága nyitotta meg az értekezletet, amelyre *Kerekes* Imre olvasott fel a volt honvédtheologusok nevében megható deklarációt arról, hogy annak idején önként vették kezükbe a kardot s mentek ki a halál mezejére, az imádott magyar haza védelmére. A szószékből *Kovács* J. István vezette be gyujtó hatásu beszéddel azt a határozatot. melyben a felekezeti béke teljes erővel való védelmét mondja ki a presbiteri értekezlet. Mélyen szántó volt a beszéd, de talán egészségesebb és világosabb pillantásu az a felszólalás, a melyet *Nagyatádi Szabó* István; amint mondotta, nem mint miniszter, hanem mint egyik egyházközség szerény presbitere tett. Tényleg, őrizzük meg higgadtságunkat!

„Csak háborodott ember állithatja azt, hogy a magyar prot. egyház vezető emberei nemzetrontók

és vallásellenesek. A rágalmaknak és rágalmazások nak bukniok kell."

A *hitvallást*, melyet Baltazár Dezső régebben állitott össze *Juhász* László lelkes szavak kiséretében olvasta fel. Az értekezlet lelkét azután *Czeglédy* Sándor győri lelkész emelte fel buzgó imádságával Istenhez. —*m.* —*s.*

Az Orle gyűlése.

A gyűlést Dr. Baltazár Dezső elnöki megnyitója vezette be. Reámutatott a legutóbbi, a reformáció négyszázados emlékének szentelt találkozó óta történt eseményekre, átélt szenvedésekre, ezek között az őt ért s sok másokon át feljebb valónak bizonyító sebekre; az Egyesület kényszerű tétlenségére, hivatásunk erejére és méltóságára. Kifejezte: „hogy ez az erő és méltóság onnan felülről, a kegyelemmel aláhajló égből s onnan alúlról a magyar föld és nép természetéből adatott nekünk. Sem külső képét, sem belső valóságát nem engedjük elváltoztatni szünő áramlatok hatása alatt."

Éljenzéssel fogadott beszéde után Tihanyi Kiss István egykori honvédtheologus tiltakozott ama vád ellen, mintha őket „Baltazár küldte volna a halálba" s az egyetértés, szeretet lelkes, szépszavú felhivását intézte a gyűlés tagjaihoz. A lángoló, fiatal lélek tüzével áradó szavakra Baltazár jóleső elégtétellel, hivő bizakodással válaszolt. Az előkészitetlenség és tárgytalanság jegyében induló gyűlés dikcióáradatát Kájel Endre balatonendrédi lelkész folytatta, bűnbánati lélekgyakorlatra hiva fel a jelenlevőket. Felhivására az eszmét helyeslő, de a kivitel lehetőségében bizonytalankodó közhangulat felelt, amelynél egyebet ilyen nagy és komoly dolognak ötletszerü felvetése nem is válthat ki. Megnyilatkozott különben a Kájel testvér mélyen átérzett szavaiban az a szükségszerüség, hogy lelkész-összejöveteleknél a közös és mélyebb lelki gyakorlatnak, megtisztulásnak és megujulásnak kell a legelsőnek lennie Horthy Miklós kormányzó üdvözlése, dr. Tüdős István és Petri Elek püspökök elparentálása a külföldi segitségért jegyzőkönyvi köszönet, a tagsági és előfizetési dijak felemelése képezte a gyűlés tulajdonképeni tartalmát. A jelen volt Beveridge skót lelkészt dr. Baltazár elnök meleg, testvéries szavakkal üdvözölte, mire ő a Viktor János által tolmácsolt hosszabb beszédben válaszolt. Irigyli — modta — a mi ragyogó szónoklatainkat, amelyeknek zenéjével az ő szárazabb, hidegebb nyelvük nem tud versenyre kelni. Felemlitette az országaink között a XI. században királyi rokonság által keletkezett s azóta különféleképen ápolt és erősitett viszonyt, összeköttetést. Ők a skót protestánsok is sokat szenvedtek hitükért, de még sem tágitottak a Krisztustól. S a Krisztus által lettek ők nemzetük sójává, sokan, mint Chalmess, egyszerű lelkipásztorból történelmi jelentőségű államférfiakká. Nekünk is azt a testvéri üzenetet hozza, hogy a munkánkban csak akkor remélhetünk sikert, ha személyes, közvetlen, állandó kapcsolatban leszünk a mi Mesterünkkel. Mint olyan ország fia amely sok harcot vívott a szabadságért, igéri, hogy letiportatásunk panaszainak közlésére, honfitársai tájékoztatására készséggel vállalkozik. Beszédét ezzel a szép biztatással végezte: Elnök ur! Mi Skóciában diadalmasok lettünk a szabadságért vívott harcban; ha a magyar kálvinizmus megőrzi szivében és követi életében a Krisztust, hasonló tapasztalatokat fog szerezni.

E lélekemelő testvéri érintkezés hatását nagyban lerontotta a gyűlésen történt kellemetlen incidens. Baltazár elnök felolvasta a rendőrség intézvényét, mely szerint a gyűlést engedélyezte és arra a rendőrség képviseletében Dr. Csige Sándor fogalmazót küldte ki. Az erre kitört felháborodás közepette elnök felszólitotta a jelenlevő rendőrtisztviselőt, kérdezze meg a felettes hatóságától, ragaszkodik-e a gyűlésen való képviseltetéséhez, mert ezt az Egyesület megalázónak tartván magára, ilyen esetben nem tárgyal. A telefonhoz távozó tisztviselő a távol létében csaknem egészen lefolytatott tárgyalást visszatérve, fölöttese parancsára hivatkozva betiltotta, mire a gyűlés Kájel Endre hitvalló imája után feloszlott.

Ez incidens a gyűlés tagjaiban általános felháborodást okozott s némi elkeseredést a tapintatlanul eljáró rendőrhatóság ellen. A hatóság álláspontja azonban az, hogy a 4281/921. sz. belügyminiszteri rendelet szerint minden egyesületi összejövetelen köteles a rendőrség képviseltetni magát. Ha az elnök előzőleg kéri, a főhatóság esetleg, sőt valószinüleg eltekintett volna a megalázónak tartott képviseltetéstől, de a gyűlés határozott ellenállása miatt kénytelen volt azt fölosztatni. Igy talán elkerülhetett volna s a békés munkálkodás érdekében meg is kellett volna próbálni minden képen elkerülni ezt a lelkeket még jobban felrázó, országos botrányt okozó kellemetlenséget. *e.*

Az alsóborsodi egyházmegye

1920 évi junius 17-én tartotta múlt évi közgyűlését. Egyházi elnök Tóth Béla esperes; — világi — a betegsége és családi gyásza miatt távol maradott báró Vay Elemér úr helyett — a jelenlevők között legidősebb tanácsbiró — dr. Kérészy Barna volt. Esperes, buzgó imája után jelentésében beszámolt a szomoru emlékü napok alatt átélt keserveinkről, fájdalommal emlékezvén arról, hogy bizony lelkész is, néhány tanitó is akadt, kik megfeletkeztek eskü-

vel fogadott kötelességükről s lettek árulóivá az Úrtól vett szolgálatnak és a nemzeti eszményeknek.

Egyházi adózás rendezés, párbér ügyek, alapitó levelek bemutatása, épitkezések, — ezek a szokásos ügyek foglalták le a gyülés idejét.

Valami nagyon is emlékezetes ügy — nem volt tárgysorozaton.

Annál emlékezetesebb marad a veszteség — a halál nagy aratásának — bejelentése. Első gyülésünk volt — melyen nem volt jelen — az örök életet igérő s váratlanul pihenni tért, nagyon sokat fáradott püspök: dr. Tüdős István. Még egyszer felkerestük a sirját — könnyezve — lélekben! Áldást kivántunk s édes álmot — a nagy küzdőnek!

Meghalt Lossonczy Isván — a sok szivjósággal áldott, — igaz magyar úr, tanácsbíránk is. Pihenni vágyott Diószeghy Mihály, a sokat szenvedett átányi lelkész is. A sir adott neki nyugalmat.

Literáti Deák Gyula tanácsbiró — a hűséges segitő munkás — az áldozatos szivü ember is, meg tért ő Atyjának hajlékába.

Somodi János — az évek hosszú sorában — ágyához kötözött, évekig beteg — volt hejőbábai lelkész is oda tért, ahol többet nem fáj semmi. Szabó Béla ifj. s. lelkész, váratlanul s korán sietett az atya kebelére. Veres Károly, volt igriczi tanitó fiatalon, — Tóth Ferenc, volt hejőszalontai tanitó 82 éves korában — vettek tőlünk bucsut. Hűséges munkások voltak mind. Legyen áldott emlékezetük. Dr. Nagy Ferencz, világi tanácsbiró, tisztségéről lemondott. Szalóczi Pál is, de ő kérésre — nagy, meleg kérésre — még továbbra is felajánlotta nekünk becses szolgálatait.

Nagy szeretettel iktattatott be tanácsbirói tisztébe gróf Haller József, ki lélekből fakadó szavakkal köszönte meg elhivatását. A lelkészi aljegyzői állásra uj szavazás lett elrendelve: Takács Mihály és Szabó József között.

Bírósági ügy, az egerlövői lelkész elleni ügy lett volna — de ő a tárgyalás előtt lemondott lelkészi állásáról. A másik az átányi első lelkészválasztási ügy. Eredmény: a választás megsemmisittetett.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhir.** *Petri Elek*, a dunamelléki ref. egyházkerület apostoli lelkü, köztiszteletben és szeretetben álló nagyérdemü püspöke f. hó 3 án, munkás életének 69-ik, püspöki szolgálatának 6-ik évében rövid szenvedés után elhunyt. Nemcsak a reformátusok, hanem az egész magyar közélet fájdalmas részvéttel állottak meg a tudós tanár, a jeles szónok, a buzgó egyházépitő s az izzó magyar ember ravatala előtt, aki egész életét egyháza s hazája szolgálatának szentelte, aki az összeomlás után fáradhatatlanul dolgozott az ujjáépités nagy munkáján. Temetése óriási részvét mellett 6 án d. u. fél 3 órakor ment végbe. Takács József egyh. ker. főjegyző imát, Német István püspök gyászbeszédet mondott, a sirnál Haypál Benő imája után dr. Pruzsinszky Pál theol. ig. tanár vett bucsút az elköltözöttől. Boldogok, kik az Urban halnak meg!

— **Szabolcska Mihályt,** a mi nagy költőpapunkat, a bánáti magyarság szervezkedő gyülése febr. 22-én Temesvárott elnökévé választotta.

— **Egyházmegyei gondnoki beiktatás.** Folyó hó 3-án lélekemelően szép ünnepéllyel iktatta be a középszabolcsi egyházmegye gondnoki székébe *Ujfalussy Dezső* dr.-t. A közgyülést Szabó Lajos esperes imádsága nyitotta meg, majd az ő üdvözlő beszéde után Ujfalussy Dezső tartott nagyszabásu beszédet, amelyből egy pontot ide is lejegyzünk. „Erős a hitem az Úrban, mert egy földi halandót érhető legnagyobb csapás által porbasujtva megláttam az ő atyai szivét, felismertem próbáló kezét, szivemben béke, ájtatos imádság fakadt. Megismertem az Úr Istent a Jézus Krisztusban". Isten iránti mélységes hálával eltelve, látjuk az ilyen lelkületü vezéreket egyházmegyéink élén.

— **Barabás Samu** kolozsvári esperes-lelkészt, akinek izzó magyar ézése miatt Kolozsvárról menekülnie kellett s a ki azóta mint az erdélyi magyarság élő szózata járta be az országot, a kormányzó tábori lelkész-ezredessé nevezte ki.

— **Az Orsz. Ref. Tanáregyesület** közgyülése, minthogy Debrecenbe való megtartása elé váratlanul akadályok gördültek, f. hó 30-án *Mezőtúron* fog megtartatni. A tárgysorozatban, Borsos K. előadásán kivül ott szerepel még: Javaslat a tanitóképzőintézetek reformja tárgyában (dr. Veress I.) és javaslat a tanárok nevelőháza tárgyában (dr. Madai Gy.)

— **Három levél.** Három levelet közlünk alább, melyek mutatják, hogy ma, ebben a Mammonnak élő világban sem apadt ki a szivekből a szeretet forrása s hála a vett jótéteményekért ma is képes áldozatra heviteni az embereket. I. Nagyságos Közigazgató Úr! Mint korán árván maradt volt pataki diák nagyrészben a pataki főiskolának köszönhetem, hogy annak idején tanulmányaimat zavartalanul folytathattam és bevégezhettem. Hogy az ős kollégiumnak velem szemben tanusitott jótéteményeiért hálámat legalább részben lerójjam, Közigazgató úr címére a M. Ált. Hitelbank kassai fiókja utján 20000 koronát utaltam át. E 20000 koronát „dr. Sutka István és neje Szent-Imrei Margit" alapitvány cimen kérem kezelni. Mig alkalmam lesz szabályszerű alapitólevelet kiállitani, addig is az alapitvány rendeltetését a következőkben vagyok bátor megjelölni: Az alapitvány kamatait egy a főiskolában tanuló növendék élvezze 1921—22 tanévtől kezdődőleg. Amennyiben a főiskolában az én családomból szár-

mazó, vagy azzal rokonságban levő növendék volna, a kamatok annak adandók ki, ilyen növendék nem lé tében pedig egy Szlovenszkó vagy Ruszinszkóból (el sősorban Ungmegyéből) származó jó magaviseletü tanuló élvezze. Nagykapos, 1921. február 19. *dr. Sutka István* ügyvéd. — II. Nagyságos Közigazgató Úr! Mint a Sárospataki Főiskola volt növendéke az „Alma Mater" iránt érzett hálámnak és szeretetemnek némiképen kifejezést óhajtván adni, f. évi. február hó 16-án a M. Ált. Hitelbank kassai fiókja utján átutaltam Nagyságod becses cimére 20000 koronát. Addig is, mig alapitó levelemet — a melyben az alapitványra való ajánlási jogot magamnak, illetve feleségemnek óhajtom fentartani — alkalmas időben eljuttathatom Nagyságodhoz, kérem ezen összeget, mint *Galgóczy Gyula és neje Szőllőssy Margit*-féle alapitványt kezelni s annak évi kamatait f. évi szeptember hó 1-től kezdve; 1. családomból, (saját és testvéreink gyerekei), 2, rokonaim közül a Főiskolában járó, egy ref. vallásu gimnázistának, vagy akadémiai hallgatónak előmenetelére való tekintet nélkül kiutaltatni. Ha ilyenek nem lennének, 3. Ungmegyéből való s a Sárospataki Főiskolában járó ref. vallásu, szegénysorsu gimn. tanulónak, vagy akadémiai hallgatónak itélni oda, aki tanulmányait legalább jó eredménnyel végzi. Nagykapos, 1921. február 26. *Galgóczy Gyula*, takarékpénztárnok. — III. A harmadik levelet *Székely Sándor* brownsvillei ref. lelkész irta febr. 2-án Nagy Béla theol. tanárnak; közérdekü részei a következők: „Csatolva küldök egy 25000 koronás draftet, amelynek ellenértékét os d szét a következőkben: 5000 koronát a Sárospataki Lapokra, 5000 koronát a főiskolai könyvtárra. 1000 koronát az Akad. Ifj. Könyvtárnak 1000 koronát az Erdélyi Önképzőkör könyvtárának, 1000—1000 K-t Csontos József, Ellend József, Kiss Elek, Kovácsy Sándor, Makláry P. Miklós, Radácsy György, dr. Rácz Lajos, Szinnyei Endre és Zsoldos Benő volt tanáraimnak hálás tanitványi szeretetem kifejezése kapcsán, 1000 K fiam: *ifj. Székely Sándor* tápintézeti alapitványa (amit centenkint takaritott meg) s kiköti, hogy annak kamatait, ha pataki diák lesz, természetben avagy készpénzben ő élvezze, elenkező esetban az Igazgatótanács döntsön a felett, hogy kinek juttatja. 1000—1000 koronát a Bethlen Gábor-Körnek, a Lórántffy Zsuzsánna-Egyletnek és a Kálvinista Politikai Szövetségnek továbbits Budapestre." Az Úr áldása nyugodjék meg a nemes adakozókon!

— **A nemzetgyűlés** márc. 2-án tartott ülésében, az italmérési jövedékről szóló törvényjavaslat tárgyalásánál elfogadta Nagy János egri képviselőnek azt a határozati javaslatát, melyszerint új italmérési üzletek templomoktól és temetőktől csak 200 lépésnyi távolságban engedélyezhetők.

— **Még egy adomány.** *Hallgató János* felsőmérai lelkész március 7-én 400 koronát küldött „a főiskolai tápintézet részére." Hálás köszönet érte!

— **A mezőszentgyörgyi ref. hivek** 16000 koronát gyüjtöttek és adtak a Keresztyén Családnak elsősorban azzal a céllal, hogy a Keresztyén Családot az ország összes gyülekezeteivel meg lehessen ismertetni.

— **Theol. ifjak tápintézeti jótéteménye** cimen kerületünk egyházaitól 8880 24 K. gyült be. Részletes kimutatás az egyes összegekről a Sárospataki Hirlapban jelent meg.

— **Százhatvanezer korona ref. sajtó célokra.** Tóth Sándor clevelandi lelkész küldötte ezt a tekintélyes összeget, melyet a „Reformáció", „Evangélium" és a „Kálvinista Szemle" közt osztottak meg.

— **A vasárnapi munkaszünet szabályozásáról** új rendelet készül. Kivánatos, hogy a keresztyének a vasárnap tényleges megszentelésével adják meg a kellő nyomatékot az állam ilynemü intézkedéseinek.

— **A skót testvérek segitsége.** Február 17-én volt egy éve, hogy a Skót Egyesült Szabadegyház megkezdte segitő munkáját Magyarországon. A kiosztott adományok összege meghaladja a 40 millió koronát. Az összes segélyezettek száma több mint 20,000. Ebből 41% református, 32% r. kath., 17% izraelita, 9% ág. ev. Az egyéni segélyezéseken kivül 6 kórház, árvaházak, internátusok, gyermektelepek, ref. lelkészözvegyek és árvák, szegény diákok kaptak még segélyt.

— **Cseh megszállás** alatt élő református véreink, akiket mi a trianoni szerződés után is édes testvéreinknek vallunk, december 21 én Kassán tartották meg szervezkedő gyülésöket, az abauj-tornai, alsó- és felsőzempléni, gömöri és ungi egyházmegyék képviselőinek jelenlétében. A gyülés kimondotta a szlovenszkói tiszáninneni ref egyházkerület megalakulását, a kerületet 5 egyházmegyére — abaujtornai (Szilice és Borzova a gömöri egyházmegyébe lépett át), alsó- és felsőzempléni, gömöri és ungi — egyházmegyére osztotta, kimondván, hogy a beregi, ugocsai és máramarosi egyházmegyék csatlakozását is szivesen veszi. A gyülés püspökké Czinke István rimaszombati lelkészt, főgondnokká Lukács Géza gömöri gondnokot választotta. Több rendbeli folterjesztést intézett a cseh államkormányhoz, igy a leendő lelkészek sárospataki theol. tanulmányait, a nyugdijasok, özvegyek és árvák járulékainak utalványozását illetőleg; tiltakozott az egyház és állam szétválasztása ellen stb. Az Isten megsegitő kegyelme legyen elszakadt testvéreink munkálkodásán!

Szerkesztői üzenetek.

K—n. A lap előfizetési ára (100 K.) a folyó 1921. évre szól, még igy sem tudjuk, vajjon elegendő lesz-e? — **B.** A pályázati hirdetés legkevesebb dija, 50 kor. előre beküldendő. — **Többeknek.** A küldött szives üdvözletekért és jókivánatokért őszinte köszönetet mond a szerkesztőség.

Nyomatott a ref. főiskola villamos gép-erőre berendezett könyvnyomdájában Sárospatakon. 1921—1095.

XVI. évfolyam. 3. szám. Sárospatak, 1921. március 25.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET GYÜLEKEZÉTEINEK KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN HÓ 10. ÉS 25-ÉN.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 100·— Kor.
Félévre ... 50·— „

Felelős szerkesztő és kiadó:
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal ... 400·— Kor.
Fél „ ... 200·— „
Negyed „ ... 100·— „
Nyolcad „ ... 50·— „

TARTALOM: *Farkas István*: Húsvéti Üzenet. — *Dr. Révész Kálmán*: Püspöki jelentés (vége.) — Presbiteri javaslat (folyt.) — *Tóth Kálmán*: Alsózempléni egyházmegyéből. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Szerkesztői üzenetek.

Husvéti Üzenet!

II. Kor. V. R.

Odakünn lassan az *Élet* veszi át birodalmát. A minden Tél jöttével szemünk láttára végbe menő nagy küzdelemből az: *Élet, a Tavasz* lesz győzedelmes újra meg újra.

Kopár mezőkre ezerszínű virágos szőnyeg borúl; lombjatépette ágakra védő sátor hajol; fészketrakó madár ajakáról hálaének: az *Élet szerelmének* szíve diktálta himnusza száll az ég felé! Belülről fakadó életenergiák győzelmes felvonulása a halotti szemfedő felé; — *Élet — Feltámadás — körölttünk* mindenekben.

Belső emberem is az Életet várja! A halál útján a golgothai kereszt alá sietnek az élők. A lélek szemével igazán hívők látják, meg is siratják a *Nagy Szenvedőt;* mert amaz *Igaz ember* ártatlan vére ujra lepereg... De az igazán hívő arról a keresztről nem halottat vesz le s takargat puha gyolcsba; a hívő Szeretet az *Életet öleli magához,* mert tudja, hogy az a *kínos halál kellett* megtartásunkért — *az Életért.*

Nem reménye vesztett siratő énekkel helyezi el a szent testet a sziklasirba, hanem a győzőt várja onnan vissza; *aki általment a halálból az Életre.* (János V. R. 24.)

Feltámadott az Úr bizonnyal! (Lukács 24, 34.)

Feltámadása nélkül nincs célja az én küzdő életemnek. *Ha csak ebben az életben reménykedünk a Krisztusban, minden embernél nyomorúltabbak vagyunk.* (I. Kor. 15., 9.)

Az Isten fia, az Ő megváltottja vagyok. Az én Atyám halálomat nem akarhatja. Nekem az *Élet* bizonyossága kell; az örökké tartó *Élet* után eped a szívem, mely a halál fulánkját elveszi. A teljes boldogsághoz kell a halált legyőző Élet. Csak így lehet es-ményekért küzdeni; csak így lehet az *élet-akarat* győzedelmes a föld, a pokol minden hatalmasságai, a test, a világ minden csábításai ellen.

Az én Megváltóm él! Az ő Élete az enyém is. Csak akarjak, tudjak is vele, benne és általa élni, akkor vele együtt fel is támadok. Az *Ő atyja* az én atyám is, ki mindent megtehet. Amint jobbjára ültette *egyetlen egyét,* úgy az Ő házában vannak számunkra is elkészített helyek, de csak *Itélete,* az Ő dicsőséges megjelenésekor vétethet fel a színről-színre való látás, a vele való megdicsőíttetés boldogságába... *Ezért élni,* ezért küzdeni — éltem igazi célja!... Az Istennel való egyesülést, a legtökéletesebb boldogságot csak ott túlnan érem el, mikor nem tükrön által, de színről-színre látom *Őt* s vele megdicsőíttetett, halálon győzedelmes, *Életet adó Fiát!* aki ítéletre is támadott fel.

Hitben járjunk hát; a Krisztus szerelme szorongassa a lelkünket. Vele éljünk, hogy vele halhassunk s vele támadjunk fel *az Életre!*... Nem csak hirdetni, de hinni kell a feltámadást!... Csak így lehet a halál az új élet kapuja kedveseink s a mi számunkra is.

Csak így csendűlhet ma és minden Husvét jöttével a diadalmas *Élet* himnusza ajkainkról: „*Elnyeletett a halál diadalra. Az Istennek legyen hála, aki adott nekünk diadalmat a mi Urunk Jézus Krisztus által!*“

Miskolcz, 1921 március 18.

Farkas István.

Püspöki jelentés 1920 julius 1.

(Folyt. és vége.)

Már az 1918 október 31-én kitört forradalom nyomában megalakult Nemzeti Tanácsok s a fékevesztett népindulat nagyon sok helyen ellenséges álláspontot foglaltak el a lelkészekkel szemben, sokat elkergettek állásukból és otthonukból, az egyházi és a lelkészi földbirtokon megosztoztak. Még sokkal nagyobb lett a veszedelem és felfordulás a március 21-én kikiáltott Tanácsköztársaság idejében. Ez a vérszomjas szovjet-uralom legelső feladatának ismerte

az egyház és állam szétválasztásának kimondását, a vallásnak magánüggyé nyilvánítását, az összes iskolákat a hozzájuk tartozó vagyonnal együtt, kárpótlásnélküli kommunizálását, a vallásoktatásnak az iskolákból való kitiltását, az egyházi adózás eltörlését, az egyházi vagyon elvételét, a lelkészeknek állampolgári jogaiktól való megfosztását és mindennemű, úgy állami, mint egyházi forrásból eredő javadalmazásuknak azonnal való megszűntetését. A vármegyei direktóriumok elrendelték a lelkészi földek elvételét, csak annyit engedvén meghagyni, amennyit a lelkész családjával együtt bedolgozhat. A tanácskormány egyenesen meg akarta szüntetni, el akarta törülni a lelkészi állásokat, ezért a lelkészeknek végkielégítést utalványozott s erősen kecsegtette őket, hogy lépjenek át a tanítói vagy propagátori pályára. A szovjet-kormány véres hajnalának idején épen Miskolczon tartózkodván, március 25-én 410. szám alatt egy tájékoztató és bátorító körlevelet bocsátottam ki a lelkészekhez, tanárokhoz és tanítókhoz, akik közül igen sokan híven megállottak ugyan a dúló viharban és mint Krisztus jó vitézei, bátran küzdöttek a fellázadt néptengerrel, de fájdalom, a lelkészek közül ugyan kevesen, a tanárok közül azonban többen, a tanítók között legtöbben voltak olyanok is, kik esküjökről és hivatásukról megfeledkezve, belevetették magukat az eszeveszett forgatagba, sőt vezetők és irányítók akartak lenni abban Már pedig:

a kor folyam, mely visz vagy elmerit,
uszója, nem vezére az egyén!

Elragadta őket is a lezúgott pusztító árviz s most keservesen kell szenvedniök rövidlátásuk vagy hűtelenségük, kislelkűségük vagy dicsvágyuk szomorú következményeit. Nem vették eszükbe, hogy a Krisztus anyaszentegyházán a pokol kapui sem vehetnek diadalmat és elfelejtették, hogy minden plánta, melyet nem a mi Atyánk plántál, kivágattatik és tűzre vettetik.

Nagyon természetes, hogy a hiv lelkészek különösen sokat szenvedtek ebben a rémítő korszakban. Többen kénytelenek voltak megfutamodni, elmenekülni; néhányan börtönt és vereséget is szenvedtek a Krisztus nevéért, sokan valósággal éheztek és nélkülöztek családjukkal együtt; magam is majd erre a sorsra jutottam a vörösek kassai pünkösdi királysága alatt, mert élelmiszert csakis a szakszervezeti igazolvánnyal ellátott elvtársaknak lehetett kapni, papi szakszervezetet a magas direktórium nem ismert s mikor e miatt a kassai kanonokok a főnépbiztosnál panaszt emeltek, ez a keresztyéni jó kívánság volt a válasz, hogy: „forduljanak fel". Azt csak mellesleg említem meg, hogy a vörös hadseregnek a csehek elleni offenzivájakor épen Miskolczon voltam s mivel a hadszintér Miskolcz és Kassa közé tolódott át, csak 19 napi veszteglés és bujdoklás után érkezhettem haza, épen pünkösd szombatján, családom és egyházam szerető és szeretett körébe, kik hazug hireket hallván rólam, már azt hitték, hogy bele vesztem a verestengerbe, pedig a nagy Istennek legyen érette hála, száraz lábbal mentem át azon.

A szovjet-kormánnyal egy olyan őrült politikai rendszer jutott uralomra, melyben nincs élet- és vagyonbiztonság, nincs szentsége a becsületnek, védelme a tisztaságnak, tisztelete a tekintélynek, hatalma a jognak és törvényeknek. Nem is kevés helyen volt rá eset, hogy a buzgó hívek nem járulhattak húsvétkor az Úr szent asztalához, mert a népbiztosok semmi könyörgésre nem utaltak ki bort s halálos fenyegetések közt tiltották el annak beszerzését. Az is megtörtént, hogy elő hozták az arany edényeket az Isten házának templomából és ivának azokból a népbiztos és az ő főemberei, az ő feleségei és ágyasai. De abban az órában emberi kéznek ujjai tűnének fel és irának a szentségtörő dőzsölőkkel szemben a meszelt falon: „Mné mné tékel ufarsin", betört a médek hatalmas serege és ugyanazon éjszakán megöletett az új Balthazár az ő híveivel együtt.

Mert népek jöttek fel a mi földünkre, erősek és megszámlálhatatlanok, pusztává tették szőlőinket, megemésztették fügefáinkat, kifogyott az étel- és italáldozat az Úrnak házából, gyászoltak a papok, az Úrnak szolgái. Elpusztíttatott a mező, gyászolt a föld, mert elpusztíttatott a gabona, kiapadt az olaj.

Amit a sáska meghagyott, megette a szőcskő és amit a szőcskő meghagyott, megette a cserebogár és amit a cserebogár meghagyott, megette a hernyó.

Joel proféciája szóról-szóra betelt nálunk is. Amit meghagytak a veresek, elpusztitották a csehek, amit meghagytak a csehek, elpusztitották az oláhok, milliókra megy a kár, melyet ez a három Istenostora az egyházak és lelkészek, az iskolák és a tanítók vagyonában okozott. Összelövöldözött templomok, szétdúlt paróchiák és iskolák, letarolt, kipusztitott mezők jelölték és részben jelölik ma is a hármas tatárjárás útvonalát.

De ez a kisebb baj, sokkal nagyobb az, hogy a mi jó magyar kálvinista népünk annyira meg lett mételyezve, annyira ki lett forgatva a maga valóságából, hogy legalább is egy emberöltő szükséges ahoz, egy negyven évig tartó küzdelmes pusztai vándorlás, hogy a régiek elmúljanak és mindenek megújúlhassanak. De meg is fognak újúlni, ha az illetékes tényezők mindent megtesznek arra nézve, hogy feltámadjon halottaiból a vallásosság, egyházszeretet, paptisztelet, az áldozatokra is örömmel kész vallásos buzgóság.

A sötét kép szomorú hatását, Istennek hála, nagyban enyhíti a másik oldalról jövő fényes világosság. Igen sok egyházakban, a hív pásztorok mellett hű maradt a nyáj is és az egyháztagok eddig soha el nem ért számban járúlnak a kegyelem asz-

talához és viszik adományaikat az Úr oltárára. Ezer léleknél kisebb egyházakban több ezer koronára megy az „Isten dicsőségére" felajánlott adomány, sok helyen önként és szivesen felemelték az egyházi adót s legyen szabad itt felemlítenem a kassai egyházat, melyben az új adókivetés átlagban 300%-je az eddiginek, sőt vannak p. o. iparosok és kereskedők, kik az eddigi évi 4—6 korona helyett ez évtől kezdve már 50, sőt 100 szokolt minden zugolódás nélkül fizetnek; nagyon sokan 50 szokolos adójukat 100-ra, a 100 szokolosok pedig 200-ra önként felemelték és emellett az önkéntes adományok összege az 1919 évben jóval felülmulta az egyházi adó címén befolyt összeget. Mindezért pedig egyedül Istené a dicsőség!

Az előző püspöki jelentésekben eddig befoglalt hitéleti, népmozgalmi és vagyoni kimutatások ez alkalommal fájdalom, elmaradnak, mert ha egyik-másik egyházmegyéből érkezett is be, de innen is hiányos és töredékes kimutatás, az egyházkerület egész területéről ilyen kimutatások hiteles és teljes összeállitása — már csak a cseh megszállás és több egyházmegye ebből folyó kettészakitása miatt is — ez idő szerint teljesen lehetetlen.

Végéhez közeledem tehát püspöki jelentésemnek, de még van egy kegyeletes kötelességem: megemlékezni egyházkerületünk halottairól. Boldogok a halottak, kik az Úrban halnak meg, mert megnyugosznak az ő fáradalmaiktól és az ő életök jutalma követi őket; boldogok különösen ma, mikor inkább az élők irigykednek a holtakra, mint a holtak az élőkre.

A lelkészi karból elhunytak: Beregszászi Ferenc szendrői, Bolytár Sámuel péderi, Diószeghy Mihály átányi, Horváth János balajti, Kiss Károly runyai, Pataki János mályinkai, Seres József nemesmartonfalai, Séra Lajos vályi, Somody János hejőbábai, Szabados László körtvélyesi, Szabó Béla hejőbábai segéd, Szabó Gyula serkei, Tóth János nagybarczai, Zifás Bertalan prügyi lelkészek.

A világi őrállók közül jobb hazába költöztek: Bodor István em. tanügyibizottsági elnök, Cseley Márton ehközs. főgondnok, dr. Fáy Elemér em. aljegyző, Gortvay Aladár em. tbiró, Kádár Lajos szikszói főgondnok, Litteráti Deák Gyula, Lossonczy István, Nemes Sándor és Tornallyay Zoltán em. tanácsbírák.

A sárospataki főiskola s vele egyházkerületünk is nagy veszteséget szenvedett Maller Sándor rendes, Szinnyei Gerzson és Zsoldos Benő nyug. tanárok halálával, kikről már az elnöki megnyitóban történt méltó megemlékezés.

A tanítók közül elhunytak: Czövek Barna szikszói, Farkas Erzsébet szilvásváradi, Galambos Lajos nyárádi, Makó János nagyvisnyói, Nagy Jenő sajószentpéteri, Tóth Ferenc hejőszalontai, Veres Károly igrici-i tanítók.

Legyen mindnyájok emlékezete áldott, siri álmuk csendes. Álmodjanak egy újra egységes, újra boldog Magyarországról és mi, kik még itt élünk és szenvedünk, láthassuk meg boldog álmuknak beteljesedését!

Ezzel bevégeztem jelentésemet, melynek elfogadását és jóváhagyását kérve, bizalommal ajánlom magamat továbbra is a Főtiszt. Egyházkerületi Közgyűlés nagybecsű jóindulatába.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

—

*) Jelentésemnek a mult számban közölt részében két sajtóhibát kérek kiigazitani. Egyik az, hogy én 1920 július 1.-ig nem kétszer, hanem *hétszer* jártam Miskolczon; a másik a kassai híres tót tanfelügyelő neve, aki nem Szmelek, hanem *Simecek*. Mig magyar tanár volt, aki a magyar állam stipendiumaival járt külföldön, a büszke Gara nevet viselte. *R. K.*

Gyülekezeti munkatervezet a sárospataki ref. egyházközségben.

— Presbiteri bizottsági javaslat —
(Folytatás.)

Fordítsunk nagy gondot arra is, hogy a népiskolát végző gyermekek — elsősorban a fiúk — helyesen válasszák meg leendő életpályájokat. Minél nagyobb számban irányítsuk őket a földmívelés mellett az iparos és kereskedelmi pályákra, melyeket mostanában a mi ifjúságunk nem karol föl eléggé. Azokat az iparos és kereskedő tanoncokat és ifjú segédmunkásokat, kiknek szülei más községekben laknak s kikre nézve a munkaadók családja gyakran nem pótolja eléggé a szülei házat, részesítse egyházunk kellő lelki gondozásban, hogy az itt tanúló iparos és kereskedő ifjak későbbi életök folyamán a református névre tisztességet, ne pedig szégyent hozzanak. — Nagyon fontos dolognak tartjuk, hogy az elemi iskolából kikerülő gyermekeink közül a legtehetségesebbek — itt is első sorban a fiúk — magasabb, értelmiségi pályákra buzdittassanak s ha e tekintetben szegénységök akadályt támasztana, esetleg gyülekezeti gyűjtés utján is gondoskodjunk az ő táplálkozásukról és nevelési költségeikről. Azok a talentumok, melyekkel Isten a mi gyermekeinket megáldotta, mi reánk, egyházi előljáróságokra is bizattak. Isten előtt felelősek vagyunk azért, hogy azok a talentumok egykor bőven kamatozzanak; hogy a mi hiveink gyermekeinek adatott fényes tehetségek fáklyája véka alá ne rejttessék. Útat a tehetségeknek! ez a mostanában sokat hangoztatott jelszó a régi magyar kálvinista egyházban nemcsak kegyes óhajtás volt, hanem állandóan munkált programm. Sajnos, hogy az utóbbi időben elhanyagoltuk ezt a szép kötelességet. Itt az ideje, hogy e tekintetben is

hivatásunk tudatára emelkedjünk s más egyházközségeknek is szép példát mutassunk és amennyire anyagi erőnk engedi, idegenből ide jövő tehetséges tanulók boldogulását is, a főiskolai tápintézet állandó segélyezésével, előmozdítsuk.

Az is általánosan hangoztatott meggyőződés már ma, hogy az ember nevelése nem ér véget az ifjú korral; a felnőttek oktatása érdekében mind többet és többet igyekszik tenni az állam és társadalom. Ebben a szép munkában a mi egyházunk, a felvilágosodás régi, hires zászlóhordozója, nem maradhat hátul. Tegyük meg mi is, e ponton is, ami csak telhetik tőlünk. A helybeli gazdakörrel s a községi képviselőtestület által megszervezett oktatási bizottsággal karöltve nagyon sok jót mívelhetünk e téren.

Az egyházi és vallásos élet megelevenitésének kedves és hathatós eszközei az újabb időkben a különböző egyletek. Mi nem óhajtunk sok uj egyletet alapitani a magunk célja érdekében; inkább arra törekszünk, hogy már meglévő egyleteink életképessé tételével közeledjünk annak megvalósulásához. A már emlitett ifjusági egyesület (konfirmáltak egylete) mellett nagy súlyt helyezünk énekkarunk és a — sajnos, — évek óta szünetelő nő-egylet működésére. Törekednünk kell arra, hogy énekkarunk tagjai az intelligencia köréből is szaporodjanak s annak kebelében minden tekintetben kellemes és szorgalmas munka folyjon. Nő-egyletünk pedig a nők lelki gondozása s a különböző szociális- és szeretet-munkák végzése körül legyen segitségére lelkészünknek, liletőleg presbitériumunknak. Még egy uj egylet létesitését mindenesetre szükségesnek tartjuk: a szociális fölsegélés s a vigasztaló szeretet nevében inditványozzuk egy ref. betegsegélyző és temetkezési egylet mielőbbi megalapitását.

(Folyt. köv.)

Az alsózempléni egyházmegyéből.

Mennyire vártuk a háború végét? Hányszor imádkoztunk, hányszor epekedtünk a ránk zúdult fergeteg lecsillapodásáért?... És elült a harci zaj a csatamezőkön, hogy aztán itthon dúlja fel hajlékaink csendes nyugalmát s szent oltárainkat. Forradalom, kommunizmus, idegen megszállás igája verte bilincsbe az elméket, szíveket, kezeket. Egyházunk vezetői mit tehettek volna mást az elvakított elmékkel, megzsibbasztott lelkekkel? Intették, óvták, lelkesitették, buzditották őket, de az áradatnak gátat vetnie nem állt módjukban. A nehéz napokban — 1919 tavaszán is — megtartatott a szokásos egyházlátogatás, amikor is a kiküldöttek igyekeztek a hitükben tántorgókat a józan gondolkozás útjára visszaterelni, a még hivő lelkeket megerősiteni, sok esetben siker nélkül.

Hiszen már akkor ott állt kapuink előtt, csak végső jelenésre várt, hogy a színen megjelenjen a kommunizmus. Négy és félhónapos uralma azonban — hála Istennek — leszámítva egy-két eltévelyedést, mélyebb nyomokat nem hagyott gyülekezeteink életében.

Az 1920. év tavaszán ujra tartatott egyházlátogatás. utána pedig egyházmegyei közgyűlés — sajnos, tagjaiban megfogyatkozva — amennyiben 11 virágzó egyházközségünk cseh megszállás alá került. Elszakasztott gyülekezeteink gondozásával közgyűlésünk *Keresztúry József* tanácsbiránkat bizta meg. Ugyanezen gyűlés elfogadta gyengélkedő esperesünk, Bálint Dezső lemondását s helyettesitésére, a körülmények valamelyes irányban való tartós megváltozásáig, amikor is az esperesi állás véglegesen be fog töltetni, *Bartha József* tanácsbirót kérte fel. Ügybuzgó pénztárnokunk, Zitás Bertalan elhunytával megüresedett pénztárnoki állás Gecse Lajos kesznyéteni lelkésszel töltetett be, ki igy lelkészi aljegyzői állásáról lemondott. Az ő lemondásával, valamint a Karászy Benő eltávozásával megürült aljegyzői, továbbá világi s egyházi tanácsbirói és tanitóképviselői állásokra szavazás rendeltetett el. Az azóta beérkezett s felbontott szavazatokból általános többséggel kerültek ki: dr. Búza László sárospataki jogtanár a tanácsbirói, Tóth Kálmán hernádnémetii lelkész az aljegyzői állásokra; a többi, általános többséget nem nyert egyéneknie újabb szavazás rendeltetett el. Ugyancsak utasította a közgyűlés az egyházközségeket — az egyházmegyei közigazgatás zavartalan menetének biztositása céljából — a felemelt járulékok befizetésére, valamint — felmerült esetekből kifolyólag — az egyházi belhivatalnokok fizetésének természetben leendő kiszolgáltatására.

Az időszaki bíróság néhány magáról megfeledkezett s a kommunizmusnak behódolt tanító fegyelmi ügyében hozott ítéletet, melyet többnyire a megbocsátás szelleme hatott át.

És most határmesgyén állunk. Hátunk mögött a borzalmas mult a maga ijesztő rémeivel... Fátyolt reá! A rémes multtól egy nagy szakadék választ el, a szakadék felett egy híd vezet át. Hogy ez a híd hová vezet: az örökkévalóságba, vagy a megsemmisülésbe: az jó részben a mi munkálkodásunktól függ. Ha munkálkodásunk lélek szerint való, kitartó, nemes lesz, bizton hiszem, hogy az a híd, amelyen most állunk, Isten segitségével az örökkévalóságba visz.

Tóth Kálmán,
lelk. aljegyző.

IRODALOM.

Egyházi lapjaink szerencsésebbek voltak, mint mi. Kellő időben tudtak a kommün után megjelenni s azóta jelentékeny munkát végeztek. A *Lelkészegyesület, Debreceni Protestáns Lap, Dunántuli Prot.*

Lap a régi keretek közt indult meg. A *Református Szemlé*-ből is el eljut hozzánk a dr. Ravasz László ragyogó irásaival egy-egy szám. Egészen uj alapitás a *Kálvinista Szemle*, melyben Sebestyén Jenő pompás határozottsággal viszi keresztül a neokálvinizmust. A lap, hiszem, sokat tett már felekezeti öntudatunk megerősitésére. Nem tudjuk aztán a figyelmet eléggé felhivni a *Reformáció*-ra, melyet Forgács Gyula szerkeszt. Ez a lap, mely a gyülekezeti épitő munka célját szolgálja, egyetlen-lelkész testvérünk asztaláról sem hiányozhat kárvallás nélkül s valóban kivánatos, hogy igazán a lelkészek, tanitók, presbiterek s gyülekezeti munkások lapja legyen. Ilyen fontos cél elérésére vállalkozott a *Takaró* Géza, szerkesztésében megjelenő *Egyházi Értesitő* (Evangélium), mely müvelt közönségünk vallási, egyházi, lelki szükségleteit akarja kielégiteni. S különös melegséggel szeretnénk aztán a figyelmet felhivni a *Keresztyén Családra*, melynek főszerkesztője Czeglédy Sándor. Azt hisszük, ez a lap református népünk szivéhez éppen oly közel fog férkőzni mint ezelőtt a Téli Ujság, melyet gyülekezeteinkbe annyira kivántak az egész télen. Amikor megvan a kereslet gyülekezeteink részéről az ilyen lap iránt, nagy nyomatékkal mutatunk rá, hogy van ilyen lapunk, csak terjeszteni kell s minden jelentékenyebb hivünkkel megrendeltetni minden gyülekezetünkben. Előfizetési ára: egész évre 78 korona, félévre 39 kor. Szerkesztőség és kiadóhivatal Győr, Kossuth Lajos utca 9. sz. Ennek a lapnak kell olyan elterjedést biztositani, hogy havi előfizetési ára a legcsekélyebb legyen s igy a legszerényebb anyagi helyzetű hiveink is megrendelhessék. A lapnak azonban többször, legalább hetenként kell megjelennie. A szerkesztőség bizonyára szivesen küld az első számokból mutatványszámot lelkészeinknek a lap ajánlása végett.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Halálozás.** Özv. *ragyolci Csoma Istvánné* szül. Miklós Mária 72 éves korában Rásonyban meghalt. A nagy magyar úrasszonyok typikus sorába tartozott. Sirjába kisérje áldás s szerettei szivét töltse be Istenünk azzal a tiszta fénnyel, amellyel a megboldogult jóságos életét körülsugározta.

— **A tiszáninneni egyh. kerületi** bíróságnak időszaki tanácsa, Miskolczon, 1921 március 11-én ülésezett, dr. Révész Kálmán püspök és Dókus Ernő egyh. ker. főgondnok urak elnöklete alatt. Tárgyaltatott 3 közigazgatási és 6 fegyelmi birósági ügy. A bereti lelkész fa fizetése ügyében — az egyh. megyei biróság itélete helyben hagyatott. A ricsei párbér ügy — némi módositással szintén. A prügyi lelkész választás megsemmisittetett — s a megválasztott, az uj pályázók közzé fel nem vehető. Az igazgató tanács nevében, Farkas Géza igazgató tanácsos utján beadott perujitási kérvény — dr. Gerőcz Kálmán ügyében el lett utasitva — törvényes alapon. Dávid Zoltán s.-pataki tanár — a maga ellen kért fegyelmi ügyben — tisztán került ki — s felmentő itéletet kapott. Papp Károly szászfai tanitó — állásától véglegesen elmozdittatott. Nagy Ferencz kupai lelkész — lelkészhez nem illő magaviselet és beszédek miatt a lelkészi hivatal viselésétől eltiltatott. Simon Dániel kupai gondnokra vonatkozó egyh. megyei birósági itélet jóváhagyást nyert. Bajusz Imre megyaszói tanitót — súlyosbitván az egyh. megyei bíróság itéletét — 6000 korona pénzbirságra itélte a kerületi bíróság.

— **Szavazatbontás.** Egyházkerületünk szavazatbontó bizottsága, a püspök és főgondnok elnöklete alatt, f. hó 7-én vette számba a beérkezett szavazatokat a következő eredménnyel: 1. Zsinati világi pótképviselőségre legtöbb szavazatot kaptak: Zsóry György (52) és Farkas Géza (35), a kik között pótszavazás lesz. 2. Egyház ker. vil. tanácsbirói állásra legtöbb szavazatot kaptak: Puky Endre (53), Farkas Géza és Zsóry György (35—35), e három közt szintén pótválasztás lesz. 3. Középiskolai tanári zsinati pótképviselővé megválasztatott Csontos József 115 szavazattal. 4. A sárospataki ref. főgimnáziumnak az egyházkerületen való képviselőjévé megválasztatott Csontos József 134 szavazattal. A pótszavazásra a szavazólapok, külön-külön megjelzett boritékba zárva, május 15-ig küldendők be a püspöki hivatalba.

— **Az alsózempléni egyházmegyei tisztségekre** beadott szavazatokat folyó hó 12.-én, Sárospatakon bontották fel Bartha József h. esperes elnöklete alatt. A lelkészi tanácsbirói tisztre egyenlő szavazatot kapott az egyházmegye két nagyértékü lelkésze: *Janka Károly* cigándi és *Sütő Kálmán* megyaszói lelkész; ú. n. világi tanácsbirónak *Mezőssy László* zalkodi földbirtokos, lelkészi aljegyzőnek *Kiss Ernő* sajóhidvégi lelkész, tanitóképviselőnek pedig *Nyitray Károly* hernádnémeti tanitó választatott meg. A kitüntető megbizatáshoz, mely a megválasztottakat érte, szivesen gratulálunk és az egyházmegye uj hivatalosai működése elé nagy várakozásokkal nézünk. Hisszük, hogy az egyházmegye megujhodott élete fokozásához teljes erejükkel hozzájárulnak s a lelkészi tanácsbiróság kérdése is úgy oldódik meg, hogy mindkét kipróbált munkaerő a közérdeknek megfelelő elhelyezést nyer az egyházmegye szolgálatában.

— **Újabb segitség Amerikából.** *Székely Sándor* brownsvillei lelkész február 21-ről következő levelet intézte Nagy Béla theol tanárhoz: „Megint egy újabb levél! . . . Csatolva küldök két darab draftet és egy levelet, mely alapitványi okiratnak is tekinthető. Annak dacára, hogy legutóbbi alkalommal azt helyez-

tem kilátásba, hogy a főiskola céljaira lehetetlen adományokat gyűjteni, örömmel tudatom, hogy ebbeli törekvésemet várakozáson felüli siker koronázta, amiért Istennek legyen hála és magasztalás! A Brownsvillei Pa. Református Betegsegélyző és Egyházi Egylet felhivásomra saját pénztárából 20,000 koronát, ugyanezen egylet tagjai — a gyűjtőlap tanúbizonysága szerint — 11,500 koronát s a Brownsvillei Pa. Ref. Egyház 2500 koronát szavazott meg s ez összegeket általam juttatja el rendeltetési helyére. A segély a *tápintézetnek* szól. A Rónay Sándor sorai mindent megmagyaráznak . . . Baráti szeretettel Székely Sándor." — A mellékelt levél igy szól: „Fayette City, Pa. Február 18, 1921. Sárospataki Főiskola Gondnoksága, Sárospatak. A szombathelyi általános takarékpénztár útján egyidejüleg 50 000 (ötvenezer) koronát útaltam át. Méltóztassanak ezt az összeget alapitványként kezelni s ennek kamatait — akár pénzben, akár természetben — egy nemzetiségi vidékről való, magát jó magyarnak valló, szegénysorsú diákgyereknek kiadni. Jó szivvel küldöm ezt a csekélységet, fogadják el szeretettel. Kezeljék, boldogúlt édes apám emlékére, egyszerűen „Márton-alapitvány" néven. Vagyok tisztelettel *Alexander Rónay.*" „P. S. Mai alapító levelem kiegészitéseképen tisztelettel keresem meg a Tek. Gondnokságot, méltóztassanak alant előadott kérelmemnek helyt adni: Nt. Székely Sándor, Brownsville, Pa. magyar ref. lelkész úr hivta fel figyelmemet a főiskolának Amerikába küldött gyűjtőivére. Tudomásomra jutott, hogy Székely úr egyetlen gyermekét, ifju Székely Sándort az óhazában óhajtja kimivelni a tudományokban s talán már az 1921—22 tanévre Sárospatakra viszi a kis amerikai magyart. Ez esetben s a míg ez a kemény koponyájú kis kálomista magyar a Collégium növendéke lesz, kérem adják az alapitvány kamatait ifjú Székely Sándornak. Nt. Székely úr sokszorosan rászolgált arra, hogy kis fia részesülhessen e kedvezményben, nekem pedig nagy örömet szereznek evvel. Vagyok tisztelettel A exander Ronay."

— **Március 15-e** szomoruan és vakon suhant el ez éven főiskolánk felett. A kanyaró olyan nagy mértékben lépett fel a diákság közt, hogy a főiskolai orvos márc. 12-én váratlanul, a járvány további terjedését megelőzendő, az iskolát bezáratta. A husvéti szünidő ápr. 5-éig tart.

— **Irásbeli vizsgálati tételek** az 1921. évi lelkészképesitő vizsgálatokra a tiszáninneni egyházkerületben. I. *Az I-ső vizsgások* számára: 1. Egy szakértekezés a következő három tétel valamelyikéről: *a)* A keresztyén hittanból: A gyermekkeresztség megindokolása a ref. egyház szempontjából. *b)* Az újszöv. bibliai theol.-ból: Jézus és az ószövetségi törvény. *c)* Az ószöv. irásmagyarázatból: A második tízparancsolat (exod. XXXIV.) fordítva és magyarázva. 2. Egyházi beszéd a 84. zsoltár 6. v. alapján. *B)* A *második lelkészképesitő vizsgára:* 1. Egy szakértekezés a következő tételről: Az erdélyi egyházkerület különös jogállása és belső alkotmányának alapelvei. 2. Egy gyakorlati bibliamagyarázat I. Kor. 1_{26-31}. v. alapján. 3. Egy egyházi beszéd: Gal. VI. 8 alapján. A dolgozatok egy-egy füzetbe, tisztán, olvashatóan irva, 1921 júl. 31-ig adandók be a theol. dékáni hivatalba. Az egyházi beszédeket és a bibliamagyarázatot jól meg kell tanúlni és a vizsgálaton előadni. Sárospatak, 1921 jan. Marton János e. i. theol. dékán.

— **Az Orle tiltakozása a trianoni béke ellen.** Az Orle gyűlésének feloszlatása előtt kifejezhette álláspontját a szörnyű trianoni béke ellen. A határozatot minden külföldi prot. egyház vezetőségének megküldik. Idevonatkozó része igy hangzik: „Az Országos Református Lelkészegyesület a trianoni békének Magyarországra vonatkozó részét a világháború viszonylatában igazságtalannak, a földrajzi viszonyokat tekintve tarthatatlannak, gazdaságilag károsnak, a kultúrára és protestantizmusra veszedelmesnek tartja. Külföldi protestáns testvéreivel fennálló összeköttetéseit teljes mértékben igénybe veszi az iránt, hogy felvilágositással, békés eszközök meggyőző erejével hazánk integritását helyreállitsa. E célra itt benn a hazában kifejti teljes evangéliumi és nemzeti erejét minden tudományos és erkölcsi képességében."

— **Interpelláció a nemzetgyülésen az Orle gyülésének betiltása miatt.** Az a botrány, mely Debrecenben az Orle gyülésének betiltásával történt, interpelláció tárgyává lett a nemzetgyülésen, ahol márc. 11-én *Gyömörey* György, márc. 12-én *Kovács* J. *István* s az ő felszólalásának kapcsán *Milotay* István tette szóvá a méltán aggodalmakat keltő esetet. Tomcsányi Vilmos Pál miniszter nem adott végleges választ. A viharos tárgyalás közben Milotayék erősen elhalványitották, hogy a református közvéleményt a tanácskozásra összegyült lelkészek méltatlan megsértése érdekli ebben az esetben és nem a Baltazár Dezső püspök politikája. Az Orle gyülésének betiltása a reformátusság szivét sebezte meg. Ez szerintünk a politikamentes tény, a miniszter úr azok ellen járjon el erélyesen, akik ide politikát vegyitettek be. Az érzékeny keblek pedig, akik ultramontánék részéről annyira féltik a református püspök palástját a politika sarától, várják meg türelemmel, hogy ebben a kérdésben a reformátusok tegyék meg azt, ami esetleg szükséges.

— **Pestiek a Baltazár Dezső püspök politikai szereplése ellen.** A budapesti ref. egyház és a dunamelléki kerület vezérférfiai a napi lapokban megjelent hiradás szerint már ismételten, febr. 28-án és

márc. 17-én értekezletet tartottak, amelyeken nemzetünk és egyházunk sorsán aggódó lélekkel mutattak rá azokra a veszedelmekre, amelyekbe egyházunk belesodródik a Baltazár Dezső püspök politikai kezdeményezései folytán s éles hangú nyilatkozatot adtak ki ellene, amelyet a reformátusok kitünőségeinek egész sora aláirt. A magas állásnál fogva, melyet Baltazár püspök egyetemes egyházunkban betölt, a református egység nagy érdeke szempontjából a felmerült ügy a legmesszebbmenő tapintattal és a legkörültekintőbb bölcseséggel kezelendő.

— **Püspöki körlevél.** *Dr. Révész Kálmán* püspök úr folyó hó 17-iki kelettel körlevelet küldött az egyházkerület gyülekezeteihez, melyben lapunk meg indulásáról a következőképen emlékezik meg: „A szomorú viszonyok miatt két év óta szünetelt *Sárospataki Ref. Lapok* mindnyájunk örömére és egyházkerületünk közjavára ismét megindult. Elvárom lelkésztársaimtól, hogy e mindennapi kenyérként szükséges egyházi és iskolai lapunkra nemcsak maguk előfizetnek, de gyülekezetük tehetősebb tagjait is buzdítják az előfizetésre, hogy a nevezett lap mielőbb, mint régen volt, heti lappá alakúlhasson át. Ez esetben a püspöki körleveleket és a hivatalos hirdetéseket is e lapban fogom közölni, amint ez a dunántúli és tiszántúli egyházkerületekben már régen így van". A körlevél VIII. pontja tudatja, hogy egyházkerületi közgyülésünket valószínűleg *július hó legelső napjaiban* tarthatjuk meg; több tekintetből azonban szükséges, hogy az egyházmegyei közgyülések legkésőbb *április* hó végéig megtartassanak.

— **A dunamelléki püspöki szék betöltése körül** rendkívül élénk érdeklődés lángja csapott fel. Egész sor kiváló név felmerülése után, amelyben ott láttuk a Takács József egyházkerületi főjegyző, a dr. Szabó Aladár, Forgács Gyula, Hamar István, Haypál Benő, Kovács J. István, dr. Sebestyén Jenő és Takaró Géza nevét, most azt a hírt halljuk, hogy a meglepően szép kombináció: a *dr. Ravasz László* felléptetése sem alaptalan. Ravasz ugyanis sürgönyválaszában, melyet a pesti vezetőséghez küldött, határozottan nem tért ki a jelölés elől.

— **Jogakadémiai tanári kongresszus** volt e hó 11-én Budapesten, amelyen a sárospataki jogakadémia tanárai közül megjelent dr. Trócsányi József dékán és dr. Szabó Sándor jogtanár. A kongresszus a jogi oktatás reformjával (kötelező előadás látogatás), a tanárok státuszrendezésével és a megszállott területen maradt jogakadémiák sorsával foglalkozott.

— **Az erdélyi református egyházkerület közgyülését**, melyet ápr. 2-ára terveztek, az oláh katonai hatóság nem engedélyezte. Az engedély megtagadását nem indokolta. Ugyancsak betiltották azokat a vallásos estélyeket is. amelyeket a kolozsvári theologia vidéken akart tartani.

— **Dr. Visscher Hugó** utrechti theologiai professzort dr. Baltazár Dezső püspök levélben hivta meg Magyarország, főleg Debrecen meglátogatására. (Kálvinista Szemle).

— **A debreceni templomegyesület alapszabályai.** Sokan érdeklődtek iránta, vajjon mi lehetett az oka, hogy a belügyminiszter a templomegyesület alapszabályait mindez ideig meg nem erősitette. Módunkban áll az érdeklődést kielégiteni s a m. kir. belügyminiszternek a debreceni polgármesteri hivatalhoz e tárgyban küldött leiratát bő kivonatban közölni: „Az 577/1914. M. E. számu rendelet 1. §-a szerint új egyesületek alakitása tilos és e tilalom alól az 5084/1919. M. E. számú rendelet 4. §-a értelmében a belügyminiszter csak oly új egyesülettel szemben tehet kivételt, amelynek megalakulását közérdekből indokoltnak tartja. Az újonnan megalakulni szándékolt egyesület a 88311/1919. B. M. sz. rendelet értelmében kérvényében részletesen felsorolni tartozik azokat a különös méltánylást érdemlő indokokat, melyekre kérelmét alapitja. A részletes megokolásnak mindenesetre ki kell majd terjedni arra is, hogy a szóban levő új egyesület javára lesz-é a felekezetközi békének, ami egyes jelek szerint ingadozni látszik. Nem mulaszthatom el annak megemlitését, hogy a kerületi rendőrfőkapitány jelentése szerint az egyesület a megalakulás megengedése előtt jogellenesen már is megakarta kezdeni működését és az egyesület megalakitásánál szerepelt egyének részéről olyan kijelentések történtek, hogy az egyesület által január 22-re hirdetett ének- és zenedélutánt a rendőrség tilalma dacára is megtartják. További kellemetlenségek elkerülése okából figyelmeztesse polgármester úr az alakulni készülő, szóban levő egyesületet, hogy a fentebb már idézett körrendelet értelmében a kivételes engedélyért folyamodó egyesületeket a megalakulás megengedése előtt az ideiglenes működhetés joga se illeti meg. Hiányoznak az alapszabályokból azon rendelkezések, melyek a tagsági viszony keletkezésének és megszünésének módozatait meghatározzák. Hiányos az alapszabályoknak az a része is, amelyik a szervezetet tárgyalja s ezért a következő pótlásokat tartom szükségeseknek: feltétlenül a közgyülésnek kell döntenie az évi költségvetés megállapitása és az évi zárószámadások jóváhagyása tárgyában, közgyülésnek kell megválasztania az egyesület tisztikarát, valamint a választmányt is. Az alapszabályokban meg kell állapitva lenni, hogy legalább hány tagnak, rendszerint a tagok egyharmadrészének jelenléte szükséges ahoz, hogy a közgyülés határozatképesnek tekintessék. Az alapszabályok esetleges módositásait kimondó közgyülés határozatképességéhez azonban a közgyülésen résztvenni jogosult egyesületi tagok legalább kétharmadrészének jelenléte, az ily határozatok érvényességéhez pedig a je-

lenlevők legalább kétharmadrészének hozzájárulása szükséges. Ki kell mondani kifejezetten is az alapszabályokban azt is, hogy mind az alapszabályok módosítása, mind az egyesület feloszlatása és ebben az esetben az egyesületi vagyon hovafordítása tárgyában hozandó közgyűlési határozatok végrehajtásuk előtt jóváhagyás végett a m. kir. belügyminiszterhez felterjesztendők, továbbá névszerint fel kell sorolni azokat a tisztségeket, amelyek az egyesület munkájának irányítását és az adminisztrálást végzik. Annak is minden esetre meg kell az alapszabályokban lenni, hogy az egyesületnek mely szerve jogosult az egyesületet a hatóságok és a harmadik személyek irányában képviselni és hogy melyik szerv és milyen összeg erejéig utalványozhat az egyesület vagyonából. Az egyesület vagyoni érdekei védelmének szempontjából szükségesnek tartom egy külön számvizsgáló bizottság felállitását, amelynek tagjait a közgyűlés választaná meg és amelynek kötelességévé tétetnék, hogy az egyesület vagyonkezelését állandóan ellenőrizze. Végül teljes szövegével közölni kell az alapszabályokban az 1875. év 1508. B. M. számú körrendelet IX. pontját, melyben a m. kir. kormánynak az egyesületek feletti főfelügyeleti joga van megállapitva. Fenti észrevételeimnek megfelelően módositott, illetve kiegészitett alapszabályok a 88318/919. B. M. számú körrendelet végső bekezdésében megkivánt véleményes jelentés kiséretében polgármester úr útján hozzám felterjesztendők." Miután, tudomásunk szerint, több helyen foglalkoznak a lelkész urak s a gyülekezeti élet vezetői templomegyesület alapitásának gondolatával, jó lesz, ha a készitendő alapszabályoknál már előre figyelembe veszik a belügyminiszter kivánságait, hogy igy felküldött alapszabályaik minél előbb megkaphassák a megerősitést.

— **A sajóhidvégi presbiterium** 1920 dec. 16-án két figyelemreméltó határozatot hozott. Az egyikben megkérte a járási főszolgabirót, hogy a *báli engedélyek* kiadása előtt kérje ki az illetékes presbiterium véleményét, hogy a tervbe vett vigalom valláserkölcsi szempontból nem aggodalmas-e? A másikkal megkérte a községi képviselőtestületet, hasson oda, hogy a vasárnapi *istentisztelet idejére* senki sem idéztessék a *községházára*, sőt ha lehet, hivatalos óra ne is tartassék akkor. — Nagy örömmel adjuk közé e határozatokat. Legyünk rajta, hogy fontos érdekekért a mi szellemünk érvényesüljön a közélet egyes területein. Ugy látszik, hogy van fogékonyság ma a lelkekben az örök érdekek iránt, biztositsuk a magunk számára a hatás lehetőségeit.

— **A Petőfi-Társaság** e hó 12-én tartott tagválasztó ülésén *Komáromi Jánost*, az ifjabb irói nemzedék egyik kiváló elbeszélőjét, a *Magyarság* főmunkatársát, főiskolánk volt kitünő tanitványát, rendes tagjává választotta.

— **Az amerikai magyar reformátusok uj szervezkedésére** döntő hatásunak igérkezik az a nagygyülés, amelyet amerikai ref. testvéreink jan. 4-én és 5-én tartottak Pittsburgban, hol a belső szervezkedő munka alapjait tárgyalták. Képviselve volt itt 40 gyház, két főiskola és a Ref. Egyesület. A nagygyűlés két napos fárasztó, de eredményes munkát végzett. A nagy gyűléseket ezentul két évenként fogják megtartani s ezeken a denominációkra tekintet nélkül a közös munkáról tárgyalnak. Közben az ügyeket egy kilenctagu közös bizottság vezeti, melynek elnökei *Kalassay* Sándor és *Kövér* Sándor, a Ref. Egyesület elnöke.

— **A Vatikán és a megszállott területek kath. püspökeinek elmozditása.** Fájó érzésekkel kellett hallanunk, amit e pontra vonatkozólag Gratz Gusztáv a képviselőházban elmondott. Azt mondotta, világos, hogy a megszállott területen a lakosságot oly papok vezetése alá fogják helyezni, akik egyházi hatalmukat az uj állam politikai törekvéseivel egyeztetik össze. A kormány 1915 ben kérte XVI. Benedek pápát, hogy hagyja épségben Magyarország egyházi szervezetét. Az érdekelt püspökök állásukat már 1919-ben a Szentszéknek rendelkezésére bocsátották. A szentszék lemondásukat elfogadta. Az a bizonyos kőszikla!!

— **Németországban** 1921 április 1-én lép életbe az uj nyugdijtörvény, melynek alapján mindazok az államhivatalnokok, akik 68-ik életévöket betöltötték, tartoznak nyugdijba vonúlni. E törvény értelmében a 68-ik életévöket betöltött egyetemi tanárok is tartoznak nyugdijba vonúlni s csak mint tiszteletbeli tanárok adhatnak tovább elő, de szeminárium-vezetés és szigorlattartás nélkül. E törvény folytán a berlini egyetemről 34 tanár fog kiválni, köztük Harnack, Baudissin, Kaftan és Strack theol. tanárok. Harnackról megemlítjük, hogy „*Marcion, das Evangelium vom fremden Gott*" című alapvető műve, mely hosszú idő óta folytatott tudományos kutatás eredménye, most jelent meg. Az újszövetségi kánonképződés és az ó kath. egyház előállásának nagy kérdései uj megvilágitásban kerülnek itt az olvasó elé.

— **Sirató ének** cimen sikerült költeményt irt *Czeglédy Sándor* győri lelkész a Tisza István gróf emlékére. Budapesten a Tisza-emlékbizottság első délutánján nagy hatással szavalta el Hettyey Aranka, a Nemzeti Szinház művésznője. A költemény a *Keresztyén Család* negyedik számában jelent meg.

Szerkesztői üzenetek.

O. Máskor ne tessék negyedévre előfizetni, ez a könyvelési munkánkat szaporitja, holott szerkesztőségünknek nem áll könyvelő a rendelkezésére. — P. A 83·30 korona előfizetési dijat kérjük alkalmilag 100 koronára kiegészitení.

Nyomatott a ref. főiskola villamos gép-erőre berendezett könyvnyomdájában Sárospatakon. 1921—1114.

XVI. évfolyam. 4. szám. Sárospatak, 1921. április 10

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET GYÜLEKEZETEINEK KÖZLÖNYE

MEGJELEN MINDEN HÓ 10. ÉS 25-ÉN.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 100— Kor.
Félévre ... 50— „

Felelős szerkesztő és kiadó:
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal 400·— Kor.
Fél „ 200·— „
Negyed „ 100·— „
Nyolcad „ 50·— „

TARTALOM: *Dr. Buza László* A felekezeti béke. — Gyülekezeti munkatervezet a sárospataki ref. egyházközségben. (Folyt. és vége.) — *Kiss Ernő*: Egyházlátogatási tapasztalatok. — *yr.*: Lapszemle. — Irodalom. — Vegyes közlemények.

A felekezeti béke.

A debreceni incidenssel kapcsolatban sok szó esett az utóbbi időkben a felekezeti békéről. Az mindenki előtt kétségtelen, hogy a felekezeti békét feltétlenül biztosítani kell. Magyarország talpraállításának az a legelső feltétele, hogy a magyar társadalom félre tegyen minden osztály- és felekezeti ellentétet és vállvetve dolgozzék a nagy cél érdekében. A társadalmi osztályok közt — sajnos — nem teljes a harmónia. Azok, akik ehez még a felekezetek közt is ellentéteket akarnak szítani, ellenségei a nemzetnek. Annyival inkább, mert a keresztyén felekezetek tagjai a legteljesebb harmóniában élnek egymás mellett s a felekezeti ellentéteknek a tömegekben semmi gyökerük sincs.

A debreceni esettel kapcsolatban nem régen azt olvashattuk, hogy csak az ellenreformáció korában üldözték úgy a protestánsokat, mint ma. Vajjon igaz-e ez az állítás, vajjon tényleg üldözik-e ma a a protestánsokat? A debreceni események: a nagy templomban tervezett zenés áhítat betiltása és az ORLE gyülés feloszlatása — a nagy templom meggyalázását, mint egyéni akciót figyelmen kivül hagyva — mindenesetre nagyon sajnálatosak, de önmagukban nem indokolják ezt a véleményt a kormánnyal szemben. Debrecenben — amint távolról meg lehet ítélni a helyzetet — roppant kiélezett személyi ellentétek vannak s ezek az ellentétek gyakran olyan intézkedésekre ragadják a főszereplőket, melyekről talán maguk sem tudják, hogy azok többé nem személyek, hanem nagy nemzeti értékeket képviselő intézmények ellen irányúlnak s végeredményükben megakaszthatják a konszolidáció szépen megindúlt munkáját.

Amilyen hiba az ilyen intézkedés a kormányközegek részéről, éppen olyan hiba bennük azonnal az egész felekezet ellen irányúló tendentiát látni s ezzel izgatni a közvéleményt.

A kormány végleg még nem nyilatkozott a debreceni ügyben, de alig tehet mást, min hogy elmozdítsa helyükről azokat a közegeket, akikben erősebb a személyek elleni gyülölet, mint a kormányzati bölcsesség és tapintat.

A kormánynak — hogy ugy mondjam — kézzel fogható módon kell bebizonyítania, hogy semmiféle olyan intézkedéssel sem vállal közösséget, amelynek a prot. felekezetek ellen irányúló tendentiát lehet tulajdonítani.

Ne felejtse el a kormány, hogy a református közvélemény — nem egész alaptalanúl — ideges: úgy érzi, hogy azokban a reményekben, amelyekkel fentartás nélkül sietett a keresztyén politikai kurzus támogatására, csalódott A protestánsok üldözéséről aligha lehet szó, de hogy a protestánsok nem érzik azt a testvéri szeretetet a hatalmasabb ker. felekezet részéről s nem látják a felekezetieskedésnek azt az absolut félretételét, amelyet az új kurzustól jóhiszemüen vártak, az bizonyos. A mi sérelmeink ma aligha nagyobbak, mint voltak a forradalmat megelőző időkben, de ma érzékenyebbek vagyunk, mert a ker. testvériséget mi nem tekintettük üres jelszónak és politikai tőkének, hanem igazán komolyan vettük.

Ebben természetesen mi is hibásak vagyunk. Nekünk tudnunk kellett — amint sokan előre tudtuk is — hogy a ker. felekezetek harmonikus munkájára csak addig számíthatunk. amig az állami élet eltévedt mozdonyát a hibás vágányról kell visszaterelni. De a forradalmak után új vágányt is kellett kijelölni az állami élet számára s az előre látható volt, hogy ha ezt az új vágányt a volt néppárt vezető politikusai fogják kijelölni, egynehány kilométeres út után éles nézeteltérések fognak felmerülni a ker. felekezetek között. Nekünk reformátusoknak éberen kell vigyáznunk arra. hogy a ker. kurzus klerikális kurzussá ne váljék. Ez ellen teljes erőnkből harcolni kell, de ezt a harcot az egyháznak nem a pártpolitika mezején kell megharcolni, illetőleg a ref. egyházi szervezetben rejlő erőt semmiképen sem szabad egy ilyen pártpolitika céljaira felhasználni A ref ember részére

természetesen nyitva áll a pártpolitika mezeje, de az egyházi szervezet kapuit gondosan le kell zárni minden pártpolitika előtt.

Baltazár Dezső nézetem szerint ezen a ponton téved. Az ő fényes tehetségeit és vezéri hivatását nálam senki sem értékeli jobban, de nem szabad elfelejtenie, hogy ő, mint zsinati és konventi elnök a ref. egyház lelkészi feje, ennélfogva minden lépése a kálvinistaság lépésének látszik s az egyetemes egyház számlájára esik.

Baltazár Dezsőnek hivatalos állásánál fogva minden más ref. egyénnél fokozottabb kötelessége őrködni azon, hogy a kormány ne folytasson ellenünk irányúló felekezeti politikát. De ez ellen az egyház erejére támaszkodva, mint egyházfőnek kell tiltakoznia s akkor a háta megett érezheti az egész magyar kálvinistaságot s nem mint politikai pártvezérnek.

A kormánytól azt kell követelnünk, hogy a kormányhatalmat ne engedje semmiféle politikai nyomás alatt felekezeti célokra: felekezetek ellen vagy felekezetek mellett használni fel. Épen ezért nekünk reformátusoknak nem az a feladatunk, hogy sérelmeink orvoslására politikai pártba tömörüljünk, mert ezzel csak előmozdítjuk a felekezeti szempontoknak az államügyek intézésénél való érvényesülését. Sokkal eredményesebb lesz, ha mint egyház követeljük a felekezeti szempontok kirekesztését a kormányzatból, Baltazár Dezső ha erre az álláspontra helyezkedik, a nemzeti szempontból is annyira fontos felekezeti békének lesz a legfontosabb őre, mint politikai pártvezér pedig akaratlanúl is a felekezeti harcot mozdítja elő s ezzel a konszolidációt neheziti meg.

Dr. Buza László.

Gyülekezeti munkatervezet a sárospataki ref. egyházközségben.

— Presbiteri bizottsági javaslat —
(Folyt. és vége.)

V. A vallásos élet igazi tűzhelye a családban van. Igyekezzünk azért minden erőnkkel odahatni, hogy hiveink családi életét a tiszta keresztyénség szelleme hassa át. Inditványozzuk, hogy egyházközségünk pénztára terhere minden fiatal házaspár kapjon ajándékba egyházunktól, esküvői emlékül, egy családi bibliát. Továbbá a családok rendszeres lelkipásztori látogatása által igyekezzünk hiveink vallásos és egyházias szellemét állandóan ébrentartani, erősiteni. Amennyiben ezt a munkát lelkészünk maga nem végezhetné el, a presbitérium egyes tagjainak segítsége is igénybe veendő lenne. Legyünk rajta, hogy gyülekezetünk tagjainál újra meghonosodjék a régi kálvinistáknak egyik legszebb szokása: a családi istentisztelet; hogy minden ref. családunk naponként egyszer legalább, közös énekléssel és imádkozással dicsérje az Urat. Gondoskodjunk arról is, hogy minden család állandóan el legyen látva időszerű vallásos iratokkal, prot. naptárakkal, téli újsággal; igyekezzünk megóvni népünket az erkölcsi és hazafias szempontból ártalmas olvasmányoktól. A lelkipásztori (illetve presbiteri) látogatások segítségével állítsuk össze egész gyülekezetünk teljes családi törzskönyvét, melynek egy-egy rovatában legyenek bejegyezve az esetleges irástudatlan felnőttek nevei, továbbá a családok anyagi helyzetére és lakásviszonyaira vonatkozó adatok. Mihelyt ez a törzskönyv készen lesz, vegye tárgyalás alá presbitériumunk az utóbb emlitett rovatok adatait, hogy hiveink anyagi helyzetének és lakásviszonyainak javitására vonatkozólag terveket csinálhassunk, akciót indithassunk. A lelki gondozást, illetőleg a családok lelkipásztori látogatását mindenesetre gyakorolnunk kell a tanyákon és szórványokban is; a segédlelkész s egy-két tanyán lakó presbiterünk jó segitségére lehet e tekintetben lelkészünknek. Sőt még a gyülekezetünk kebeléből ideiglenesen eltávozott tagokkal is létesitenünk és ápolnunk kell az összeköttetést; a ref. katonákkal, távolabbi és esetleg fogházakban vagy kórházakban élő hiveinkkel levelek és alkalmas küldemények (pl. vallásos iratok) útján igyekezzünk érintkezni. Hadd érezzék azt a tőlünk elszakadt tagok is, hogy mi itthon gondolunk reájuk, és imádkozunk érettük.

VI. A ker. egyház nemcsak a hitnek, hanem a szeretetnek közössége is tartozik lenni. Az egyházközségünkben állandóan és rendszeresen végzendő szeretet-munkák legalább részben külön szervekre bizandók. A szegény-ügy gondozására egy, esetleg több diakonus lenne választandó. Vagy az u. n. egyházfiállás szervezésével kellene ezt a kérdést megoldanunk. De még ennél is sürgősebbnek tartjuk egy gyülekezeti diakonissza alkalmazását, kinek a 3000 lélekszámú egyházközség betegei s a mielőbb létesitendő napközi gyermek otthon vezetése körül teljesen elég munkája lenne. Az anya,- gyermek- és csecsemővédelem körül részint népünk oktatásával, részint anyagi segitség nyújtásával kell közreműködnünk. Bizonyára számithatunk e tekintetben nő-egyletünk buzgó segitségére, sőt vezető tevékenységére. A szeretet munkái közé sorozzuk azt a feladatot is, amelyet a népbiztositás nagyfontosságú kérdése ró ki mindazokra, akik a nép vezetésére, irányitására vannak hivatva. Nekünk itt is egyrészt a felvilágositás, másrészt az anyagi segitség-nyújtás lesz a teendőnk. Ennek a feladatnak a megoldásánál is az a természetes, hogy a helybeli egyéb érdekelt testületekkel (pl. a Gazdakörrel) karöltve munkálkodjunk.

Hittestvéri szeretetünket nem csupán egyházközségünk tagjaival szemben kell gyakorolnunk, hanem ki kell azt terjesztenünk távol élő szükölködő

gyülekezetekre vagy egyénekre, továbbá országos egyházi jótékonysági intézményeinkre is (Prot Árvaház, Nagypénteki Ref. Társaság, Kálvineum stb.). Hogy mindezen szép kötelességeket, tőlünk telhetőleg teljesíthessük, anyagi erőkről kell gondoskodnunk. Tisztelettel indítványozzuk. hogy gyülekezetünk kebelében évenként háromszor végezzünk rendszeres gyűjtést a szeretetadományokra, u. m. karácsonykor, meg aratás és szüret után. Természetesen minden hozzánk illő eszközt föl kell használnunk arra nézve hogy híveinkben az áldozatkészséget fokozzuk és megfogyatkozni ne engedjük.

A szeretet-munkákkal kapcsolatban egy fontos újításnak szeretnők megnyerni a m. t. Presbitériumot. T. i. kívánatosnak tartjuk, hogy híveinket lehetőleg óvjuk meg az elkerülhető ügyvédi és perköltségektől, sőt leszoktassuk a könnyelmű pereskedésről. E célból azt indítványozzuk: kérje föl Presbitériumunk a helybeli ügyvédi karnak egy vagy több ref. tagját arra hogy szegényebb sorsú híveinknek hetenként 1 órában ingyenes jogi tanácscsal legyenek segítségökre. A könnyelmű pereskedés rossz szokásának kiküszöbölése érdekében pedig az egyházközségi békebíróság intézményének fölállítását javasoljuk, melynek állandó tagjai lehetnének a lelkész és pl. 2 presbiter.

A szeretet munkák koronájául ajánljuk egy ősrégi szép ker. szokásnak a föleleventését és állandó ápolását: a szeretetvendégségek meghonosítását. Az együvétartozásnak, a lelki közösségnek, az atyafiui szeretetnek az erősítésére és ébrentartására egyetlen más eszköz sem tehet annyit, mint a szeretetvendégség gyakorlása. Gondoskodjunk arról, hogy esztendőnként legalább egyszer legyen alkalma gyülekezetünk minden felnőtt tagjának (már t. i. az önként, szivesen résztvenni kívánóknak) együttrészesülni a fehér asztal, a keresztyéni közösségben élvezett fele baráti szeretet örömeiben. Hogy minden káros túlzástól óvakodnunk kell, azt nem szükséges hangsulyoznunk.

VII. Egyházunk anyagi építésére vonatkozólag is van néhány indítványunk. Természetes, hogy anyagi építkezéseink, alapításaink is mind szellemi és erkölcsi célokat kívánnak szolgálni. Ide vonatkozó indítványaink a következők: 1. Mihelyt lehet, de a tervezett iskolai építkezések idején minden esetre, építsünk egy nagyobb termet, mely presbiteri, egyleti és egyéb gyűléseink számára alkalmas helyiségül szolgáljon. 2. Ha már ezidő szerint nem létesítettünk ref. polgári leányiskolát, igyekezzünk minél előbb építeni egy ref. leányinternátust, melyben a helybeli középiskolákba járó ref. leánynövendékek kellemes otthont találjanak, puritán ref. szellemű nevelésben részesüljenek. A legcélszerűbb lesz ezt a tervet a zempléni egyházmegyékkel, esetleg a tiszánnineni egyházkerülettel karöltve megvalósítani. Jól tudjuk, hogy ez az intézmény inkább a zempléni és környékbeli ref. közönség érdeke, mint a mai egyházközségünké, de úgy érezzük, hogy az e téren hozandó áldozattal tartozunk a sárospataki ref. egyházközség méltóságának. 3. Kezdjük meg mielőbb az egyházfentartási-alap gyűjtését, hogy egyházunk jövőjét anyagilag minél nagyobb mértékben biztosítsuk.

VIII. Ref. egyházunk a múltban nemcsak saját belkörű munkájával s nemes célú intézményeivel munkálta e hazának s az emberiségnek közjavát, hanem az által is. hogy más felekezetü honfitársainknak is sokszor jó példát adott s velök együtt működött a közös nemzeti és humánus célok érdekében. Hogy a jövőben e tekintetben minél több jót mivelhessünk, vegyük föl egyházi életünk programmjába még ezt a két pontot: 1. A testvér ker. felekezetekkel állandóan érintkezzünk közös ker. és nemzeti célok munkálására; 2. presbitériumunk üléseiből koronként, fölmerü ő szükség esetén, alkalmas módon terjesszünk a közjót célzó indítványokat a községi képviselőtestület elé.

Mélyen tisztelt Presbitérium! Ennyi az, amit mi, ez idő szerint alapos megfontolás után, javasolni bátorkodunk. Hisszük, hogy indítványaink elfogadása és terveink megvalósítása szépen föllendítené az egyházi és vallásos életet gyülekezetünkben. Jól tudjuk, hogy a mintaszerű kálvinista egyházi élethez még egyéb is kell azon kivül amit mi javaslunk. Ugyanis rendszeresen gyakorolt egyházfegyelem nélkül nincs igazi kálvinista egyház. Az egyházfegyelemnek a mai idők kivánalmaihoz illő meghonosítását mi is elengedhetetlennek tartjuk. Azonban ez idő szerint ezt még nem indítványozzuk; mert úgy vagyunk meggyőződve, hogy az egyházi reformot ma nem lehet, sőt nem szabad ezzel kezdeni. De Istenben bizva reméljük, hogy nem sok idő múlva olyan erőteljes közszellem fog támadni s egyre hatalmasabban élni, hatni a mi egyhözközségünkben, amely egyrészt maga nagyszerü fegyelmező hatást fog gyakorolni hiveinkre, másrészt megteremti azokat az előföltételeket, melyek nélkül az egyházfegyelmet rendszeresen, intézményesen, komolyan gyakorolni nem lehet. Ennek a közszellemnek a föltámasztására és megerősítésére kell most minden tőlünk kitelhető erővel törekednünk. Emberé a munka, Istené az áldás. A mindenható Isten áldja meg a mi nemes igyekezetünket!

Tisztelettel

Sárospatakon, 1919 okt. 31-én

a kiküldött bizottság, melynek tagjai: *Bálint Dezső* lelkész, *dr. Kiss Sándor* főgondnok. *dr. Buza László, Csicsery József, Harsányi István, Hodossy Béla, Marton János. Radácsi György. Varga István* és *Nagy Béla* előadó.

Egyházlátogatási tapasztalatok.

A Bodrogköz református gyülekezetei február 23. — március 7 között az egyházlátogatásnak olyan formájában részesültek, amilyenre, legalább egyházmegyénkben, kevés példa van, t. i. maga az esperes végzett canonica visitatiót.

Valóságos kálvinista fészek ez a Bodrogköz s a kálvinista energia lassanként úrrá is lesz a vadludak, csíkok, nádasok járhatatlan hazáján. Az egyházlátogatást pedig még járhatatlan útakon is végezni kell, mert erre nagy szükség van. Az erkölcsi haszon, amely annak nyomán fakad, semmiképen nem mérhető fel a vele járó anyagi kiadásokkal. És az is szükséges, hogy az esperesek ne postamesterek legyenek, hanem széllyeljárván, jót cselekedjenek. Az egyházi felsőbbségnek szeme az egyházlátogatás, amellyel belenéz a gyü ekezetek hitéletébe, anyagi ügyeibe, meglátja a gyülekezeti munkások igyekezetét, vagy aluszékonyságát.

A Bodrogköz népe általában templomszerető. Lelki gyönyörűséggel láttuk, hogy a kis Alsóbereckiben reggel, este 50—60 hívő vett részt a bibliaolvasással tartott istentiszteleten. A karosi leányegyházban talán csak a betegek maradtak otthon. Szép volt a vasárnapi gyülekezet Pácinban, a demarkációs vonal közvetlen közelében, hol kitünően énekelnek a hívek Bagdy István állami tanító vezetésével. Megható volt a nagyrozvágyi énekkar éneklése. Nagy érdeme Janka Péter lelkésztestvérünknek s Puskás énekvezérnek, hogy egyszerű falusi emberekkel tudnak ilyen preciz karéneklést produkálni. — Nagy mértékben lekötötte figyelmünket a saujhelyi szép gyülekezeti munka. Dehát könnyű Enyedy testvérnek. Az Isten ad neki Marton Barnákat, meg Nagy Kálmánokat! A folyton perelő egyházmegyei tipikus atyafiak helyett bizony jó lesz nyilvántartani ezeket a neveket.

Az adakozásnak is szép példáit láttuk a legtöbb helyen. Alig van hét, hogy valaki meg ne hozná a maga „Isten dicsőségére" szánt áldozatát. Annál feltünőbb a belhivatalnokok fizetésével szemben elfoglalt merev álláspont. Ennél a pontnál ideges nyugtalanság fogja el a presbitériumot s mintha csak valami titkos konferencián közös jeszóban állapodtak volna meg: „hátrafelé nem megyünk!" ez a válasz a díjlevelek régi értékének visszaállitására való felhivásra. — És még mi minden képes viszályt kelteni! Egy lecsonkázott eperfa, egy kivágott akácfa megszünteti a barátságot, feldönti a békét, szeretetet és egyetértést. Egyik helyen most, évek múltán panaszolják a választási „trafikálást", másik helyen azt kérdezik, köteles e az egyház a pap kútjára vedret, kamarájára lakatot venni?! Milyen jelentéktelennek látszó dogok ezek, mégis orvoslásra várnak, mert mögötük ott fészkel a gyanú, bosszú, féltés, vagy irigység.

Én nem tudom, mit mond az idősebb lelkésztársak tapasztalata és bölcsesége, de én úgy látom, hogy lelkész és gyülekezet között az ütközőpont mindig a vagyon, a pénz s az a sajnálatos kényszerüség, hogy kivált falusi gyülekezeteinkben az egyház anyagi ügyeinek vezetése is a lelkipásztor feladata. Oda van az Ige varázsa, mihelyt a pap veti ki rám az adót, hajt egyházi közmunkára, vagy vitatja a párbér iránti jogos igényét.

Gondolkozzunk és tegyünk valamit. Egyik pap titkolni igyekszik, hogy őt nem fizetik díjlevele szerint, a másik kérve-kéri az egyházlátogatót, hogy fel se hozza ezt a presbitérium előtt, mert *ő fél!* — Mentsük meg lelkésztársainkat és mentsük meg egyházunkat! Az adócsökkentési munkálatokat nem bizták a lelkészekre. Egy konventi, egy egyházkerületi, egy egyházmegyei kiküldött végezte — sikerrel. Nos, ne kivánjuk, hogy amit három ember szedett szét, azt egy ember rakja össze. Egy kellő tapintattal, tudással, igaz argumentummal felfegyverzett 2 tagú küldöttség elvégezheti a díjlevelek ügyét, hiszem, hogy — sikerrel. Felvetődik itt az affiliacio gondolata. Ezt is jó lesz más alkalommal megbeszélés tárgyává tenni, ha a szerkesztőség megengedi. (Tessék!)

Az egyházi törvényeknek és szabályrendeleteknek az egyházak vagyoni ügyeit, általában az egyházközségek háztartását tárgyaló szakaszait külön füzetben kellene kiadni s népszerű magyarázatokkal ellátva kezébe adni a népnek, hogy lássa jogait és kötelességeit és megszünik a gyanú a tudatlansággal, az egyházmegye pedig megszabadúl a veder-, lakat- és faperektől s több időt szentelhet a hitélet tárgyalására.

Hogy az iskola milyen nagy kincsünk, akkor tudjuk meg, ha könnyelműen eljátszottuk. Keservesen panaszkodik egyik presbitérium, hogy iskolájukat kiadták a kezükből. Intő példa legyen ez s nagy áldozatok árán is tartsuk meg iskoláinkat.

Közbe-közbe az esperesi seprő is suhogott. És itt ismét volna egy szerény megjegyzésem. Nem jó volna-e a lelkészi hivatalokban valami szemlekönyvfélét alkalmazni, amelybe az egyházlátogató beleírná a maga észrevételeit? Ez egyrészt megmentené a lelkészt a nem mindig célravezető nyilvános pirongatástól, másrészt könnyen ellenőrizhetők volnának általa az ismétlődő hibák, hiányok, mulasztások. De megszünnék általa az a tarthatatlan állapot is, hogy ahány egyházlátogató, annyiféle útasitást ad ugyanazon tárgyban, végül a felettes hatóság ezen az úton is megszabadulna egy csomó lélekölő administraciótól.

Végezetül még a Tompa Mihály szelleméhez volna egy pár szavam. Nagy költönk ugyanis bájos

regében énekelvén meg a karcsai templom eredetét, így ír:

„És az eltünt tó vizéből
Kis folyócska vált a réten,
Egy tündér maradva benne,
Hogy a templom őre légyen".

Engedje meg a költő szelleme, hogy az alsózempléni egyházmegye felmondjon ennek a tündérnek s a templomnak, e gyönyörű műemléknek és környékének gondozását kötelességévé tegye a karcsai presbitériumnak.

Sajóhídvég, 1921 március 22.

Kiss Ernő.

Lapszemle.

I. *Falusi lelkipásztor.* Dr. Páhy József, Törteli Lajos és Vincze Elek állandó közreműködésével szerkeszti Tildy Zoltán ref. lelkipásztor. Szerkesztőség: Orczi, u. p. Taszár, Somogymegye. Kiadóhivatal: Kaposvár, Teleki-u. 7. Előfizetési ár egy évre 160 korona. Havonként egyszer megjelenő folyóirat. Egyházi irodalmunk fáján egy újabb, erőteljesen indúlt fiatal hajtás. „Igehirdetés" rovatában minden alkalomra szóló egyházi beszédeket közöl többnyire a szerkesztők tollából. Második szakasza a „Lelkipásztorkodás", a harmadik a „Vallásos nevelés" egyes felvetett kérdéseivel foglalkozik. Ösztönös és szerencsés megérzése ez a lap a mai idők ama parancsszerű követelményének, hogy a meglehetősen általánossá merevült munkánkat minden tekintetben specializálni kell. Buzgó, értékes és hasznos munkájuk készséges elismerése mellett azonban az lenne a kérésünk a szerkesztőséghez, hogy ezt a követelményt az eddiginél nagyobb mértékben igyekezzenek szolgálni. Világítsanak reá éles és igaz szinekkel egy magyar falusi lelkipásztor helyzetére, feladataira, állapítsák meg beható eszmecsere, minél több hozzászólás után lehető biztossággal a mi falusi helyzetképünket, a munkánk ehez alkalmazkodó módszereit, eszközeit, irányát, lehetőségeit. S adjanak az elméleti megállapitásokhoz igazodó egyházi beszédmintákat, vagy akár kész beszédeket is, mert amint látszik, erre a célra hatalmas erőforrásokkal rendelkeznek. Ajánljuk természetesen jó szivvel ezt a kis folyóiratot mindazon falusi lelkésztársainknak, akik híjjával vannak friss beszédeknek. Ajánljuk mindeneknek, mert a minél több oldalról jövő érdeklődés s különösen közreműködés csak áldásosabbá, eredményesebbé teheti e fejlődésre kész és alkalmas folyóirat munkáját.

II. *Református Egyház és Iskola.* A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja. Felelős szerkesztő: Réz László. Megjelenik Rozsnyón, minden vasárnap.

Rab madarak lefogott szárnyának vergődése, makacs és bátor erőlködése; testvér magyar szivek emlékező, bánatos sikongása, férfias élniakarása jajdul és tör felénk e lap eddig megjelent számaiból. Látszik, hogy akik irják és a kiknek irják: a leggyülöltebb kitagadottjai, a legletiportabb lakosai, a legtöbb gyanúval és bizalmatlansággal nézett és kezelt alkotó tényezői annak a végkép nem anyától lett, nem természetes úton előállott Cseh-Szlovákiának, amely — hisszük — nem sokára belehal veleszületett betegségeibe, de amely mégis végnélküli kellemetlenkedéseinek, nyiltan vallott ellenséges indulatának tüzes ostorait tudja végigsuhogtatni azokon, akiket végzetük az ideiglenes fennhatósága alá rekesztett.

Fájdalmas, szivbemarkoló nyitánya a lapnak az 1920 dec. 21 iki kassai egyházkerületi gyülésen elhangzott imádság, melyből legalább az alanti részletet ragadjuk ki: „A mélységből kiáltunk hozzád, Istenünk! A vizek már lelkünk mélyéig hatoltak s a titkon elsirt könnyeknek árjától szivünk úgy megfehérült, mint a gyolcs. Uram, maradj velünk, mert nézd, esteledik. Egy ezredéves élet alkonyati pírja áldozik le lassan sötétedő égboltozatunkról és kezd ráborúlni egy csillagtalan éjszaka minden némasága, minden elhagyatottsága, minden félelmetessége. Csak most ne hagyj el, Istenünk! Mert próbánk erősebb, mint volt választott, de hűtelen népedé a babiloni vizek mellett. Azok, ha idegen földön bújdostak is, testvér-nép közötti bújdostak, mely érté nyelvüket, megszánta árvaságukat. De mink a magunk ősi földjén lettünk jövevénnyé. Ott bújdosunk testvértelen kietlenségben, ahol bölcsőnk ringott és se nyelvünket, se lelkünket nem érti meg senki". Előttünk lüktet a lapban az egész elárvult partium élete, 277 anya, 173 társ- és leány-, összesen 450 gyülekezetnek (277 lelkipásztorral) az új helyzetbe való tétova, de kényszerű beilleszkedése. A tiszáninneni kerület elszakitott, de a nevét hiven megtartó szlovenszkói részében simán keresztül ment a Czinke István püspök erre vonatkozó határozati javaslata, a Dunántúl azonban hatalmas ellenzéke volt az új alakulásnak a komáromi egyházmegyében. Nyugtalanitó tünetei vannak a magyar egyházi felsőbbségtől, (mely a Slovensky Kálvin c. amerikai lap szerint Krisztus helyett Magyarországot istenitette) független szlovák senioratus létesitésére irányúló mozgalomnak, amely a morvaországi ref. superintendentiával óhajtaná a zempléni és ungi tótnyelvű gyülekezeteket szoros kapcsolatba fűzni s így vallási ürügy és közösség álcimével a csehszlovák nemzeti és politikai egységbe beolvasztani. Lelkes ügynöke e mozgalomnak Stunda István, akinek ez irányú szereplése s ez ügyben egy amerikai Régemer nevű cseh református paphoz intézett, Péter Mihály által a „*Református Egyház és Iskola*" 6-ik számá-

ban fordításban közzétett — levele a szlovenszkói református magyar közvéleményben erős visszatetszést, ellenszenvet és felháborodást keltett. Autonomiánkat a pozsonyi (bratislavai) minisztérium s a politikai hatóság egyáltalán nem respektálja. Az egyes lelkészekhez a felsőbb hatóság kikerülésével, közvetlenül intéz rendeleteket; az iskolákkal, tanítókkal pedig teljhatalmúlag rendelkezik, mohó szlovákosító munkájának szörnyszülötteivel, még a helyesírás elemi szabályait is megcsufoló olvasó- és tankönyveivel lezülleszti a tanitást, a magyar kulturát, amelyhez pedig a mi magyar véreinknek, — ha kevesebben vannak is, — épen olyan joguk van, mint az élethez. Új lelkészek képzését csak a pozsonyi ev. theol. fakultáson engedi meg, a tanítójelöltek számára is csak tiszta szlovák intézeteket nyit meg. Igy festenek a Wilsoni elvek a felszabadítás a gyakorlatban. A két egyházkerület elnöksége útján különben erőteljes és körültekintően összeállitott emlékiratban kérte az államtól f. év február 9-én érdekeinek méltánylását, jogai elismerését, életszükségletei kielégitését. Az emlékirat még tanúlmányozás alatt van, az állami segélytől, támogatástól megfosztott Sionnak pedig sok lelkész családjában emésztő a nyomor. Igazán „Derű a Golgotán" Kőrössy Sámuelnek a 10. számban ilyen címen közölt, kedves humorral, művészi közvetlenséggel leírt kalandja. *yr.*

IRODALOM.

A sárospataki főiskola története. Latinúl irta *Szombathi János*, magyarra fordította *Gulyás József;* a fordítást átvizsgálta, javította és jegyzetekkel bővítette *Szinyei Gerzson*. Kiadja a Sárospataki Irodalmi Kör, Sárospatak, a ref. főiskola nyomdája, 1919 (8°, 298 l.). 12 K. — Szombathinak e beható levéltári kutatások alapján, komoly történetírói és kritikai érzékkel megírt műve, világos, magyaros fordításban, Szinyei G. helyreigazító, magyarázó és pótló jegyzeteivel ellátva 1919 nyarán, a proletáruralom idején jelent meg, amikor a főiskolánk iránt érdeklődő nagy közönségnek nem volt módja róla tudomást szerezni. E hiányt óhajtjuk most pótolni, midőn e gonddal megírt s 1823-ig terjedő műre felhivjuk figyelmüket.

Vetés és aratás. Ezen a ciman adta ki Enyedy Andor sátoraljaujhelyi lelkész, lapunk főmunkatársa azt az egyházi beszédet, melyet ez év március 15 én tartott Sátoraljaujhelyben. A beszéd üde hangja, friss aktualitása és mély evangeliumi szemlélete által kap meg.

Utmutató a presbiterek számára. Irta *Kiss Ernő* sajóhidvégi ref. lelkész. II. kiadás, ára 15 K. A ref. főiskolai könyvnyomda kiadása Sárospatakon, 1921. 27 lap. — A derék kis füzet korszerűségét és hasznosságát mutatja, hogy nehány hónap alatt II. kiadás vált belőle szükségessé. Hisszük, hogy lassankint minden gyülekezetünkben ismerőssé, használatossá fog válni s irányadóul fog a presbiterek kezében szolgálni nemes és fontos tisztségük betöltésénél. Tartalma: I. fej. A presbiterek a bibliában. II. fej. A presbiterek az egyházi törvényekben és a tiszáninneni ref. egyházkerület szabályrendeleteiben; birói ügyviteli szabályok, vegyes házasságok körüli eljárás. III. fej. A presbiterek az egyházi, családi és társadalmi életben (presbiter-választás, a presbiteri gyűlésen, az egyh. közs. közgyűlésen, stb.). Különösen az utóbbi fejezetben nyilik a szerzőnek bő alkalma, hogy a presbiter sokágu tevékenységét, az általa betöltött tiszt nagy fontosságát bemutassa s egy-egy, a jövő fejlődést illető kivánságát hangoztassa; ilyen pl. „Föltétlenül szükséges, hogy a munkásosztály képviselve legyen a presbitériumban, ezt egyházalkotmányunk demokratikus szelleme is megkivánja." Nagyon fontos, amit a presbiterek egyházépitő, a valláserkölcsi életet ápoló tisztéről, vagy a presbiter családjában a rend, szeretet, békeség uralmáról, vagy a nemzetköziséggel szövetkezett hitetlenség elleni küzdelméről stb. mond. Ignoti nulla cupido; sok presbiter, ha ismerni fogja jogait és kötelességeit, nagyobb hűséggel fogja azokat — az Úr dicsőségére, az anyaszentegyház hasznára — betölteni.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Forgács Gyula** péceli lelkésznek, a *Reformáció* szerkesztőjének sárospataki, örömmel várt látogatása, mely a debreceni ünnepségek összeeső terminusa miatt a múlt hónapról elmaradt, ápril hó 26-án és 27-én lesz. Forgácscsal Sárospatakra érkeznek Tarnay Gyula, a péceli egyház főgondnoka, dr. Nagy Sándor és Beveridge skót lelkész.

— **Debreczenből.** *Géresi Kálmánnak*, volt elnökének emlékezetére a debreczeni *Csokonai-kör* ünnepséget rendez, amelyen Ady Lajos, Papp Károly dr és Kardos Albert lépnek fel. — *Barabás Samu*, kolozsvári menekült lelkész — debreczeni jelentés szerint — Kabára választatott meg lelkésznek a Dávidházy János utódjául. — *A debreczeni templomegyesület* módosította alapszabályait a belügyminiszter kivánataihoz képest.

— **Egyházkerületi közgyülések.** A *dunamelléki* ref. egyházkerület f. hó 7-én tartotta rkiv. egyházker. közgyülését, amelyen a püspökválasztást május 31-iki határidővel elrendelte. — A *dunántúli* egyházkerület április 20-án Győrött fogja az ujonnan választott főgondnok: *dr. Balogh Jenő* volt igazságügyminiszter beiktatásával kapcsolatos tavaszi közgyülését megtartani.

— **Értesités.** Értesitem lelkésztársaimat, hogy a tanácsbiró-jelöltségtől visszaléptem *Sütő Kálmán* ref. lelkész.

— **A tiszántúli egyházkerület közgyűlésén** március 10-én, jelentette az elnökség, hogy *gr. Tisza Istvánné* férje nevére, a debreceni főgimnáziumban tanulásának emlékére, 100,000 koronás alapítványt tett főgimn. tanúlók segélyezésére.

— **A Diákvilág,** a M. Evang. Ker. Diákszövetség közlönye újra megjelent s a ker. diákszövetség vallásos és sociális munkálkodását ismerteti. *Az Erő,* a diákszövetség középiskolai lapja, Ravasz Árpád főgimn. igazgató kitünő szerkesztésében, már eddig is akadálytalanúl megjelent s egyre kedveltebb lapjává válik középiskolai tanulóifjuságunknak.

— **Uj gyülekezetek Budapesten.** Három új eklézsia is készül ebben az esztendőben a budapesti ref. egyházközség nagy fáján, mint friss csemete, kivirágozni: a külső-lipótvárosi, az angyalföldi s a család útcai eklézsiák. Sőt egy negyediknek is mutatkozik bimbója Kelenföldön. Az Úr segedelme legyen velök szent munkájokban!

— **A szerencsi ref. templom és torony** teteje virágvasárnapián délután leégett. A templom egyfelől, mint a reformáció előtti korból származó műemlék, másfelől mint I. Rákóczi Zsigmond erdélyi fejedelem nyugvóhelye állt a műérték s nemzeti múltunk becsülői előtt nagy tiszteletben. Fölépítése a mai nagy árak mellett horribilis összegbe kerül; a városban felekezeti különbség nélkül megindúlt e célra az adakozás, illetőleg a gyűjtés s már több mint 100,000 K. gyűlt össze.

— **Nyugtázás.** A főtiszt. püspök úr felhivására a *bodrogkereszturi* ref. egyházközségnek a következő gyülekezetek adományoztak: Sárospatak 124·20 K, Mezőzombor 200 K, Cserépfalu 281·64 K, Megyaszó 50 K, Szentistvánbaksa 18 K, Nagykinizs 20 K, Szala 30 K, Egerlövő 50 K, Emőd 100 K, B. Szakácsi 20 K, Kiskinizs 25 K, Sajólászlófalva 42 K Vámosujfalu 300 K, Nagyrozvágy 250 K, Kisrozvágy 150 K, Tiszaoszlár 200 K, Taktaszada 250 K, Mád 200 K, Gönc 50 K összesen 2370-84 K. A gyülekezet nevében hálás köszönettel nyugtázza és segélykiáltásunknak a többi hitbeli atyánkfiai részéről való szíves meghallgatását kéri *Batta János* ref. lelkész.

— **A magyar protestantizmus jövője** cim alatt irt vezércikket *Szabó Dezső,* a korábban radikális, most keresztyén—nemzeti gondolkozású iró, „Az elsodort falu" ismert szerzője, a *Virradat* husvéti számába, amelyben a magyar protestáns, közelebbről ref. egyház több nagyfontosságú, a legújabb idők eseményeivel összefüggésben álló problémáját veszi vizsgálat alá. A protestáns vallás ellenzéki szerepét, ellenzéki jellegét a katholikus vallással szemben túlhaladott álláspontnak tekinti; „ma nem lehet hitemnek egy része az, hogy szomszédom hitét tagadjam"; „a lelki fejlődés mai fokán a vallás igazán hitvallás, lelki pozitivumoknak az összege, építő világnézet, énemnek az egész világegyetemnek termékeny egysége, mely egy egyetemes nagy céllal ad értelmet az emberi küzdelmeknek"; „katholicizmus és protestantizmus ma két arca a magyarság lelki megszervezésének ugyanazon célra: az örök emberi fejlődés megvalósítása a magyarságban a keresztyén világnézet építő erejével". „A magyar protestantizmusnak, mint a kevésbbé kötött keresztyénségnek mindig az idők élén kell mennie s beleasszimilálnia a ker. magyarság lelkébe minden termékeny új emberi gondolatot úgy, hogy a magyarság termő egysége és morális egyensúlya bántódást ne szenvedjen." „A vallástanítás . . . ismerteti ma is a más keresztyén felekezetek hitét, de minden ellenzéki megjegyzések nélkül." „A magyar protestáns hitéletnek ez a tiszta pozitivummá változása hozza magával azt is, hogy a lelkiismereti szabadságnak s az egyéni felfogásnak nem fogjuk azt a határozatlan s korlátlanul tág fogalmat adni, melyet az elmult harcok szükségszerűségében sokszor adtak nekik; ez a pontosabb meghatározása, elhatárolása az egyéni vizsgálódás jogának, különben visszatérés Kálvin eredeti felfogásához." „Pozitiv világnézetet, építő lelki erőket, egységet, szolidaritást ad a jövő protestans hitoktatása a magyar léleknek." „A papnevelést az előtte álló nagy feladatok megvalósítására át kell alakítania; tanítsák meg a theológiai tartalmat, de e mellett praktikus és elméleti (kertészeti és mezőgazdasági) ismeretekkel is szereljék fel a jövendő papokat; ismerje meg kora szociális problémáit, a munkáskérdés, a socialis küzdelem megoldandó feladatait; ismerje meg kora politikai, művészi és irodalmi törekvéseit." A falusi pap szervezze meg gyülekezetét, a legfiatalabbakból alakítson cserkészcsapatot, az idősebbeket részben gazdasági, részben olyan kulturális szervezettségben kell nevelni, mely könyvtárat, lapokat, előadásokat ad a népnek, cselekvőleg is belevonva a falut a műkedvelő előadásokba, a zenébe és énekbe, mozielőadásokat szervezve. A bünről, erényről szóló elvont predikációk helyett a papnak egy pozitiv lelki témát kell felvenni, egyszerü mindennapi igazságokat s igazi morális és emberi megindulásokat raktározzunk el a hallgatókban." — E helyes és olykor egészen téves látószögü megjegyzések mellett mennyire jobb, épitőbb és emelőbb volna, ha a tehetséges iró, mint egyházának hű fia, egyháza hit- és vallási életében részt véve s nem külön állva azon, örömmel adná hirül, hogy a református theologiákon az a munka, amit ő kiván és uj felfedezésként, éppen mint tőle származót sürget, már folyik több-kevesebb sikerrel. Mert nem közönséges bátorság kell ahhoz, hogy Szabó Dezső, mint egészen laikus e téren, tanácsadóként léphessen fel. Hiszen pl. Sárospatakon kötelező a Mezőgazdaságtan, a Jogi ismeretek, a Társadalmi gazdaságtan hallgatása. A mezőgazdaságtant a tanitóképző gaz-

dasági szaktanára adja elő, a jogi ismereteket és társadalmi gazdaságtant jogakadémiai tanárainktól kell hallgatni. Külön bölcsészeti tanszékünk élénk figyelemmel van egyes kollégiumok hirdetésével a felmerülő korszerü kérdések megismertetésére. A betöltetlen irodalomtörténeti tanszék hiányát is törekszik pótolni theológiánk. A belmisszióval, lelki gondozástannal kapcsolatban az élet erőteljes befolyásolásának kötelessége, eszközei és módjai tárulnak fel a theológus előtt. Más theológiáink hasonló módon járnak el. A többi aztán tanárainkon és a lelkipásztorságra készülő ifjúságon fordul meg. S jó reménységgel kell lennünk, hogy mindenki érzi az idők súlyát.

— **Az elszakitott abaujtornai egyházmegye** márc. 30-án tartotta közgyülését Kassán és tisztikarát ünnepélyesen beiktatta. Az új tisztikar a következőleg alakult: Esperes: Idrányi Barna nagyszalánci lelkész. Gondnok: Szalay László. Tanácsbirák: Oláh Péter magyarbődi. Arday J. Dániel zsarnói. Szobonya István győrkei lelkészek és Óváry Pál dr., Hódy Sándor dr., Siposs Bertalan és Halmay István dr. Jegyzők: Lengyel József és Simon József; Kádár István és Ferdinánd A. Ügyészek: Bassó Imre dr. és Izsó Bertalan. Dékán: Kőrössy Sámuel. Tanügyi bizottsági elnök: Szobonya István.

— **A szlovenszkói ref. egyház megalakulása.** A miskolczi *Reggeli Hirlap* április 1-i száma irja: A cseh-szlovák kormány, mint a cseh-szlovák ref. egyház egyik Miskolczon átutazó vezető személyiségétől értesülünk, *Czinke* István rimaszombati lelkésznek szlovenszkói ref. püspökké történt megválasztását tudomásul vette. Már előbb utasitotta a szlovenszkói ref. egyházat arra, hogy a magyarországi reformátusoktól függetlenül szervezkedjenek és külön püspököt válasszanak; mikor pedig ez megtörtént s a szlovenszkói ref. egyház megalakúlván, Czinke Istvánt püspökévé választotta, az ügyet tudomásul vette. Egyben hangsúlyozta a cseh kormány, hogy a legteljesebb mértékben respektálja a ref. egyház autonomiáját és mindazon ref. intézményeket és intézeteket, amelyeket annak előtte a magyar kormány államsegelyben részesített, a cseh kormány ugyanolyan mértékben és ugyanolyan összeggel fogja támogatni. A szlovák területen élő reformátusok különben küldöttséget menesztettek a cseh-tót kormányhoz és átnyújtott emlékiratukban a ref. egyház kivánságait a következőkben foglalták össze: Követelik, hogy a ref. egyház teljes önrendelkezési joga egyházi és iskolai téren törvényben is biztositassék; követelik, hogy a teljes állami hozzájárúlás megadassék mindazon ref. intézményeknek és gyülekezeteknek, amelyeket annak idején a magyar állam segélyezett; követelik a ref. tanintézetek magyar nyelven tanithatását az elemi iskolától a főiskoláig; követelik az állami hivataloknak a magyar lelkészekkel magyar nyelven való érintkezését; követelik végül azt, hogy a tót minisztérium egyházi ügyosztályában a ref. egyház részére is külön előadói állás szerveztessék ugy, amint ez az ág. ev. es a r.-kath. egyházak részére már szervezteteti. Ugy a tót teljhatalmú miniszter, mint a cseh köztársaság elnöke e kérések teljesitését megigérte.

— **Védekezés a reversálisok ellen.** A *megyaszói* ref. egyházközség a születendő gyermekeiket más vallásra átengedő egyháztagok fegyelmi büntetésére egy szabályzatot készitett, mely kimondja, hogy az ilyen egyháztagot ref. anyaszentegyházunk megrontójának és ellenségének tekinti s vele szemben a következő határozatokat hozza: *a)* Aki református létére összes születendő gyermekeit a másik fél vallására engedi át: azt többé reformátusnak, egyházunk tagjának nem tekinti s mint olyantól, aki magát a ref. nevezetre méltatlanná tette, semmi néven nevezendő egyházi adót el nem fogad, minélfogva úgy az egyházi adófizetők lajstomába, mint a választói névjegyzékbe való felvételét megtiltja és többé sem választói, sem választhatósági jogot nem gyakorolhat. *b)* Az urvacsorától egyszersmindenkorra eltiltja. *c)* Keresztszüle gyanánt el nem fogadható. *d)* Se lakodalmában, se keresztelői ünnepélyén ref. egyháztag részt nem vehet tisztséget vagy közreműködést annál kevésbé vállalhat. *e)* A lelkész az elbocsátót részére haladék nélkül adja ki. *f)* A házasságából született gyermeket ne keresztelje meg, hanem útalja a saját illetékes lelkésze elé. *g)* A harang használatát tőle és az általa alapított család tagjaitól megvonja. *h)* Sirhelyet a ref. temetőben pénzért sem kaphat. *i)* A lelkész az ilyenekről „fekete könyvet“ nyisson, abba nevöket vezesse be és ekként adja át őket a jelen és az utókor megvetésének és ítéletének. *j)* Mindeme intézkedések joghatálya azonnal megszünik az illetővel szemben, mihelyt egyháza ellen elkövetett bünét házasságának egy vallásúvá tétele által, vagyis a más vallásu félnek a ref. vallásra való áttérése utján jóváteszi, mely jóvátétel lehetőleg a gyermekek 7-ik életévének betöltése előtt eszközlendő. A jóvátétel ténye a „fekete könyv“ „Jegyzet“ rovatába beirandó s az illető neve a „feketekönyvből“ kihuzandó. — E szigorú, a Kálvin genfi egyházfegyelmi eljárására emlékeztető szabályok megérdemlik, hogy a gyakorlat emberei részéről megbeszélés tárgyává tétessenek s belőlük mindaz, amitől kellő eredményt várhatunk, általánosan alkalmazásba vétessék.

— **A Keresztyén Család** husvéti száma, a mezőszentgyörgyi ref. hivek 16000 koronás adományából, 12000 példányban jelent meg és az ország minden ref. lelkészi hivatalához bekopogtatott. Vajha mindazok, a kik egy ref. néplap eszméjének fontosságát átérzik, oda állanának e jól szerkesztett néplap mellé s előfizetőinek számát oly magasra emelnék, hogy a lap hetenkénti megjelenése és további fejlődése népünk körében biztositva volna!

Nyomatott a ref. főiskola villamos gép-erőre berendezett könyvnyomdájában Sárospatakon. 1921—1145.

XVI. évfolyam. 5. szám Sárospatak, 1921. április 25.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET GYÜLEKEZETEINEK KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN HÓ 10. ÉS 25-ÉN.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 100·— Kor.
Félévre ... 50·— „

Felelős szerkesztő és kiadó:
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal ... 400·— Kor.
Fél „ ... 200·— „
Negyed „ ... 100·— „
Nyolcad „ ... 50·— „

TARTALOM: Egy-két szó a lelkészek politizálásához. — *Dr. Juhász Béla, Körössy Sámuel*: A kassaiegyház és az abauji egyházmegye búcsúja dr. Révész Kálmántól — *Marton János*: A debreceni istentiszteleti rendtartás *Enyedy Andor*: Téli élet és munka a sátoraljaujhelyi egyházközségben. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Szerk· üzenetek. — Pályázati hirdetés.

Egy-két szó a lelkészek politizálásához.

Abból az alkalomból, hogy Budapesten a múlt hó folyamán ref. egyházunk egyes előkelő egyházi és világi állást betöltő emberei — államtitkárok, titkos tanácsosok, gondnokok, presbyterek, egyetemi és theol. tanárok — aggodalmukat fejezték ki a tiszántúli püspök politikai kezdeményezésével szemben s egyúttal lelkészeinknek azt ajánlották, hogy „akkor szolgálják legigazabban és legsikeresebben a haza és egyházuk ügyét, ha nemes feladatukat *hivatásuk körén belül* maradva teljesítik," — egyházi lapjaink nagy része megbeszélés tárgyává tette a lelkész politikai szereplésének kérdését, s a legtöbben nemcsak helyeselték, hanem egyenesen szükségesnek nyilvánították a lelkész politizálását.

Mi e felfogáshoz nem tudunk csatlakozni, vagyis mi a budapesti határozat aláiróival együtt kívánatosnak tartjuk, hogy a lelkész lehetőleg keveset politizáljon, annál kevésbbé vállaljon exponált vagyis vezető politikai szerepet. A politika és az erkölcs, sajnos, ritkán szokott együttjárni, s a politikában még az abszolute korrekt és kifogástalan vezető uriemberek is, akik más téren a legcsekélyebb inkorrektséget el nem türnék, kénytelenek párthiveiknek bizonyos cselekedetei és eljárásai fölött szemet hunyni. A politika fogalmától a legtöbb ember lelkében a furfang, a félrevezetés, a becsapás, a nagyhangú irreális igéretek tétele — elválaszthatatlan. Nem azt hangoztatták-e az entente diplomatái a világháboru folyama alatt, hogy ők nem a német nép, hanem a német uralkodók és miniszterek ellen viselnek háborut? — s ime, a német uralkodóházak mind megbuktak, demokrata, sőt socialista miniszterek jöttek, de azért az entente háborúja ma is tart a német nép ellen? S Wilson nem minden nép felszabaditását követelte, igérte-e? S az eredmény ... 3½ millió addig szabad magyarnak rabigába döntése! De ugyanezt látjuk a kisebb politikában, a vármegyékben és választókerületekben lefolyó választási küzdelmekben: itt is egyik párt vezetőinek törekvése majd mindig arra irányúl, hogy a másik pártot, ha lehet: ügyességgel, furfanggal, ha másként nem megy, erőszakkal is félreszoritsa, s igy magának a diadalt megszerezze. Ki ne tudna erre vonatkozólag példákat felsorolni? Tessék csak elolvasni Mikszáth Kálmán humoros választási karczolatait, nem az volt-e a legfőbb virtus, a főispánok és választási elnökök dicsekedése, hogyan csikarták ki a nyilvánvaló többséggel szemben a kisebbség számára a diadalt? Nem azért nevezi-e a nép a politikát az urak hunczutságának?

S ha igy áll a dolog, kivánatos, sőt megengedhető-e, hogy az a pap, aki délelőtt, Jézus evangyélioma szellemében az igazlelkűséget, a lelki tisztaságot, a becsületességet hirdette, délután a vendéglő udvarán a politika igen sokszor tekervényes utjait igyekezzék igazolni, mentegetni? a párt- vagy osztályérdeket a haza érdeke gyanánt feltüntetni? Aki nagyrabecsüli a palástot és annak viselőjét, szentnek tartja ennek hivatását, megengedheti-e, hogy arra a palástra egy szemernyi mocsok is rátapadjon?

De sokkal nagyobb baj ennél, hogy a lelkész politizálása, politikai szereplése — hacsak az egész gyülekezet egy test, egy lélek gyanánt nem áll mellette — a másként gondolkozók, a más politikai pártállásuak részéről ellenhatást vált ki. Az ellentétes politikai felfogás, tudjuk, még a jó barátokat, atyafiakat, testvéreket is szétválasztja, gyakran ellenségekké teszi. A lelkész politikai szereplése számtalan esetben termett ily ellenségeskedést; számtalan esetben megtörtént, hogy politikai ellenfelei őt meghurcolták, legyalázták, palástját sárba rántották, miatta a templomnak is örökre hátat fordítottak. Tudunk esetet, hol a lelkész helyzete tarthatatlanná lett gyülekezetében, — pusztán exponált politikai szereplése, korteskedése miatt. Lehet-e, szabad-e egyházunk vezetőségének megengednie, hogy egy-egy gyülekezetben idáig fajuljanak a dolgok? hogy

a hivek egy része ellenségként álljon a pappal szemben? hogy a gyülekezet — a lelkész politikai szereplése miatt — épülés és előhaladás helyett a meghasonlás és romlás lejtőjére jussón?

Igen, de joga van a lelkésznek a politikai szerepléshez, — mondják ez álláspont védői, olvassuk az ujságokban — s ha eltiltjuk őket tőle, ezzel jogfosztást követünk el. Először is e jogukat senki kétségbe nem vonja; másodszor senki őket a politizálástól el nem tiltja, csak nem tanácsoljuk nekik, illetőleg saját bölcs belátásukra bizzuk, hogy ezt — épen munkájok: Isten országa építésének sikere érdekében, mely a hivek egyességét, a lelkész iránti bizalmát, odaadását megkivánja — ne tegyék. De aztán régóta megmondotta Pál apostol, hogy nem mindenek, amik joggal megilletnek minket, hasznosak az emberre s kivált az Úr szolgájára nézve.

Harmadik érvünk, hogy az intenzivebb politikai szereplés, főként a képviselőség húzamosabb időre eltávolitja a lelkészt gyülekezete köréből, s igy ő otthagyja az értékesebb munkát, Isten országának építését, a gyülekezet anyagi, erkölcsi és sociális érdekeinek munkálását, hogy a politika sivár talaján próbáljon érvényesülni, esetleg egyes pártvezérek ambicióinak elérésére segédkezet nyújtani. Vajjon az a lelkész, aki mint képviselő egy évnek felét (olykor többet is) gyülekezetétől távol töltötte, elmondhatja-e nyugodt lélekkel, hogy azt a szövetséget, amelyet gyülekezetével beköszönésekor kötött, hiven megtartotta? Genfben, mint tudjuk, minden lelkésznek minden negyedévben kötelessége összes hiveit végiglátogatni, azok szellemi, anyagi s erkölcsi életéről naplót vezetni, — emellett a különböző charitativ, sociális, missziói stb. bizottságokban, igen sokszor vezetőleg, munkálkodni. Vajjon hogyan volna képes a genfi lelkész e fontos tisztének, amelyre őt az Úr elszólitotta, megfelelni, ha az év felében, vagy $^2/_3$-ad részében gyülekezetétől távol kellene lennie? Nem lehet egyszerre két úrnak szolgálni! vagy palástot hordok, vagy a pártklubbokban szerepelek és interpellálok!

Még egy érvet hangoztatnak a lelkészek politizálásának védelmezői a lapokban: a kath. papok is politizálnak! nézzétek meg Prohászkát! Csodálkozunk ennek az érvnek használóin: eddigelé a ref. papok annak megitélésénél, mi illik hozzájok, mi nem? mi összhangzik szent tisztökkel, mi nem? sohasem a r. kath. papok és püspökök (ez utóbbiak nálunk közjogi méltóságok, mig a ref. pap vagy püspök gyülekezeti pap!) eljárását, magatartását tekintették irányadónak, hanem az apostolok és reformátorok példáját és lelkiismeretök sugallatát. Furcsa lett volna, ha Luther, Kálvin és a magyar reformátorok, a Méliuszok és Kocsi Csergők azt nézik, hogy mit tesznek ilyen meg ilyen esetben a r. kath. papok? Vagy ha ezt nézték, csak azért nézték, hogy annak az — ellenkezőjét cselekedjék! Nincsenek-e nekünk világi papjaink, a kik a forumon a mi jogainkért és érdekeinkért hadakozzanak?

Természetesen a lelkésznek is megvan, kell, hogy meglegyen a maga politikai felfogása, az egyes aktuális politikai kérdésekben a maga álláspontja, s ennek minden illendő alkalommal kifejezést is adhat, hiveit a fenforgó politikai kérdések felől tájékoztathatja, felvilágosithatja, — de mindig úgy, hogy azzal ellenérzést ne váltson ki, ellentéteket ne ébresszen. Ő ne a pártok váltakozó és a földi érdekek alacsony gőzkörétől nem mindig ment elveinek, eszméinek, hanem a haza magasabb érdekeinek és szerelmének képviselője és hirdetője legyen. Ha ezt teszi, igaz, hogy nem fog politikai babérokat aratni, nem fog a politikai hatalom asztalának morzsáiból részesülni, de hű marad eszményeihez, hű az evangyéliomhoz, tisztán megőrzi palástját, hiven betölti lelkészi kötelességét, — vajjon nem elég érdem, elég jutalom-e ez?

A kassai egyház és az abauji egyházmegye búcsúja dr. Révész Kálmántól.

I.

Dr. Juhász Béla kir. táblai biró, presbiter búcsúbeszéde a kassai ref. egyház 1920. szept. 19-iki közgyülésén.

Tisztelt közgyülés!

Főtiszteletü és Méltóságos Püspök úr!

— Immár elvégeztetett, hogy el kell válnunk régi lelkészünktől; legyen szabad nekem e mi mai szomoru közgyülésünkön az egyházközség részéről kifejezést adnom annak a mély és őszinte fájdalomnak, amely lelkünket megüli akkor, amidőn oly hű szeretettel és oly igaz tisztelettel hozzánk fűzött lelkészünktől, dr. Révész Kálmántól búcsút kell vennünk.

— A mai nap mély szomorúságát fokozza az a tudat, hogy most már teljesen megszakadnak azok a hivatalos kapcsok, amelyek a magyar református egyházzal és az ő püspöksége alatt álló magyar véreinkkel összefüztek, mert zord idők lélekrenditő vészei elszakitottak a magyar nemzettől és a magyar protestáns testvéreinktől, akikhez a lelkünk es szivünk minden szálával odakapcsolva voltunk.

— 28 esztendő szomorú és boldog napjainak emléke rajzik fel lelkünk előtt, amidőn régi templomunk meghitt falai között utoljára éljük át a lelki közösségnek és az összetartozásnak azt az érzését, amely kis egyházunk minden hivét lelkészével összekötötte.

— Emlékezünk a várakozásnak napjára, amelyen 28 év előtt a sokak előtt ismeretlen ifju pap először lépett itt a papi székre s emlékezünk a megnyugvásnak arra az érzésére, amely bennünket eltöltött, amidőn már rövid működése után is a régi

nagy elődök, a hitöket vérük omlásával is védelmező reformátorok méltó utódát, a hitnek erős apostolát, a szónoklásnak mesterét és a mi kis egyházunk bölcs kormányzóját ismertük meg benne. Egyházunk ittléte alatt szerencsés, de nehéz időket is élt át, erős keze nehéz napokban is erősen vezetett és egyházunk gyarapodott javakban, de gyarapodott különösen a hivek vallásos hitében és buzgalmában.

— A kassai szerény papi székből hivta el őt az egyházmegye, majd az egyházkerület bizalma, innét hivták el őt az esperesi, majd a püspöki székbe, de az ő lelke akkor is első sorban az ő kis egyházát szerette, azt erősítette.

— Ma, amidőn egyházunk elveszti erős kezü vezérét és kiszakadunk abból a nagy közösségből, amely magyar véreinkkel összekötött és amidőn itt marad a nyáj pásztor nélkül, az ő védő lelke nélkül, kinzó aggodalom és gyötrelmes fájdalom tölti meg sokak szivét egyházunk jövőjéért, mert az eljövendő idők meg fogják azt támadni békéjében, biztonságában, talán létében is, de a nagy bizonytalanság eme fájó kétsége között is élteti bennünk a bizó reményt a hitnek ereje és a komor felhők nyomán tudjuk és látjuk a felkelő béke napját és hisszük a feltámadást.

— Alig van tagja az egyháznak, akit a hivők lelki közösségén kivül egyéni emlékek ereje is nem kötne lelkészéhez; 28 év alatt egy nemzedéket ő avatott egyházunk hivévé, egy nemzedék az ő ajkairól tanulta megismerni hitünk igazságait, előtte jelent meg az ara és a vőlegény, hogy az ő kezétől vegyék az egyház áldását frigyükre, a koporsó körül zokogók könnyeit ő törölte le s az ő vigasztaló szavai adták vissza a hitet és bizalmat az isteni gondviseléshez.

— Életünk örömteljes és gyötrelmes napjaiban Révész Kálmán állott mellettünk, amí emlékünk nekünk, emléke neki is, ami a mi lelkünket hozzá köti, hozzánk köti az övét is s ennek a fonálnak ereje erősebb, minthogy azt idő, távolság vagy hatalom erőszaka eltéphetné.

— Dr. Révész Kálmánt nem csak papi működése emléke köti ide, ide kötik családi emlékei is, hiszen itt töltötte házassága zavartalanul boldog éveit, paplakunk szerény falai között ajándékozta meg az Úr áldó kegyelme gyermekeivel, itt nőttek fel leányai delí hajadonokká, innét bocsátotta utjára leányát, aki szerelmesét követve új fészket alapított, innét indultak el fiai, akiknek egyike a nagynevü nagyatyának és kiváló atyának méltó utódja, ma egyetemes református egyházunk reménye és büszkesége, a másik a magyar közgazdasági élet nagyrahivatott ifju munkása; az ő növekedésük helye, nagy örömeik és kis bánataik otthona a paplak volt, ott hallották a szülők az első gyermeki kacajt és amidőn lelküket az ő nagy gyermeki bánatuk elborította, a szülők ott simitották el arcukról a redőt, ott szenvedte át az atya vészes és sulyos betegségét, s amig a hivek imája künt kérte részére az Úr kegyelmét, bent a kis család fordult fohászával Istenhez s ott gyulladtak rá arcaikon az öröm rózsái, amidőn elsimultak az aggodalom napjai.

— Akit ily emlékek kötnek azokhoz a falakhoz, annak itt maradt lelke jobb fele, mert az ő emlékei szines szövetébe itt fonta bele a sors a legkedvesebb fonalakat.

— Amidőn eltávozni látjuk kedves papunkat, lelkünk egész bizó hitével és ő iránta érzett nagy szeretetünkkel kisérjük őt s ami meleget adhat ragaszkodás, őszinte szeretet és fájó emlékezés, azt neki adjuk kisérőül utjára.

— Az Isten áldó kegyelmét kérve reá és egész családjára, arra kérjük őt, őrizze meg egyházunk emlékét, szeresse továbbra is és a távol magyar hazában is álljon őrt lelke melegével mellettünk akkor, amidőn az ittmaradt kis csapat tovább küzd hitéért és egyházáért s imádkozik nemzete boldogulásáért.

II.

Kőrössy Sámuel lelkész búcsúlevele a püspökhöz.

Méltóságos Püspök Úr!

Fájó szivvel olvastam az ujságból, hogy vasárnap elméltóztatott búcsúzni a kassai gyülekezettől. Mintha nekünk is szólt volna ez a búcsúzás! Fájdalmas lett volna az akkor is, ha rendes viszonyok közt történik. Ezerszeresen fájdalmas így!

Méltóztassék azért megengedni, hogy én is elbúcsúzzam Méltóságos Püspök úrtól.

Megköszönjem atyai jóságát, mellyel mindig viseltetett irántam. Megköszönjem jó szivének érdeklődését családom és magam iránt!

Megköszönjem példaadását a szép családi életre, a zúgolódás nélküli kereszt viselésre, kötelesség teljesitésre, a bölcs és tisztes életre! . . .

Engedje meg, hogy megköszönjem a szigorúságot is, az atyai vesszőt, a melyből mindig szintén csak a szeretetét éreztem ki irántam! . . .

Édes Apámtól sem búcsúzhatnék nagyobb fájdalommal és szív szorongással!

Ugyan be fogja-e valaki valaha tölteni azt a nagy ürességet, a mi most támad a megszállott felső részeken?!

De hiszem az Istent, hogy nem szakad meg a hivatalos összeköttetés sem, a mi életünkre sem, az elszakadt részekkel s részünk lesz majd bölcs kormányzásában!

Addig is tartson meg atyai jó szivében s emlékezetében!

Maradok továbbra is fiúi tisztelettel és szeretettel

Hernádzsadányban, 1920. évi szeptember hó 23. napján.

Kőrössy Sámuel
ref. lelkész.

A debreceni istentiszteleti rendtartás.

Áldott kezdések indulását jelzi előttünk az a munkálat, amelyet istentiszteletünk módositására a debreceni ref. egyház adott ki. Komoly, bensőséges és megujhodott egyházi élet lelke szólal meg annak lapjain.

Az istentiszteletek időpontjára és tartamára vonatkozó rész első sorban természetesen helyi érdekü megállapitásokat tartalmaz, de a körülmények gondos mérlegelésére nézve irányadó lehet, főleg olyan helyeken, ahol az istentiszteletek régi idejéhez való merev ragaszkodás az istentisztelet látogatását megnehezítette. Egyetemesebb érdekü, hogy az ünnepi és vasárnapi istentiszteletek maximális időtartamául 1—1 óra állapittatik meg célszerünek és kivánatosnak. Gondolom, hogy ez figyelmeztetés lesz a már tulságosan rövid lélegzetü predikációk ellen.

Az istentiszteletek évi elosztására nézve a 2. pont az úrvacsoraosztás alkalmait a következőleg állapitja meg: a) Advent I. vasárnapja; b) Karácsony I. napja; c) Böjtfő vasárnapja; d) Húsvét I. napja; e) Áldozócsütörtök a konfirmáció kapcsán; b) Pünkösd I. napja; g) Uj kenyérre aug. utolsó vasárnapján; h) Uj borra, illetve reformáció emlékére október utolsó vasárnapján. Megjegyzéseink az úrvacsorai alkalmak ellen: 1. Az adventi és az új bori, ill. reformációi úrvacsorázás nagyon közel esnek egymáshoz. 2. Ugyancsak közel esik az áldozócsütörtöki és a pünkösdi is. Alig hatolt be valami olyan mélyen ref. népünk szokásai közé, mint a bünbánati heti komoly előkészület az úrvacsorához. Ennek a szokásnak a meglazulásához vezethet, ha az évre nem arányosan beosztva lesz megállapitva az úrvacsoraosztás alkalma. Azt meg sem emlitem, mennyire helytelen, ahol az úrvacsora meghirdetésével a bünbánati heti komoly készület nincs még meg sem hirdetve. Nagyobb gyülekezeteinkben is előfordul. 3. A konfirmáció kapcsán áldozócsütörtökön kiosztandó úrvacsoravétel ellen mindaddig nagy aggályunk van, amig a konfirmáció új liturgiáját nem látjuk a szemünk előtt. Azt hisszük, hogy a konfirmáció magában elég egy istentiszteletre. Elvi természetü kifogásunk pedig ez ellen a pont ellen az, hogy egyetlen egyház presbytériumát se tartjuk illetékesnek az urvacsoraosztási alkalmak megváltoztatására. Az istentisztelet reformjánál annak idején az egységesités nagy szempontja is szerepelt, kultuszunk nemesitése és a helyi csökevények megszüntetése céljából és méltán. Ha az úrvacsorai nagy alkalmak megváltoztatásába a presbyteriumok beleavatkoznak, elképzelhetetlen tarkaság fog bekövetkezni. Itt valóban csak az egyetemes egyház dönthet.

Az istentisztelet belső szerkezetére nézve rövid bevezetés után, mely jelzi a módositás szükségességét, az ünnep- és vasárnap délelőtti istentisztelet sorrendjét a következőleg állapitja meg: a) Gyülekezeti fennálló ének. b) Gyülekezeti derekas (fő) ének. c) Lelkész előfohásza. d) Lelkész bibliaolvasása. e) Lelkész első imádsága. (A lelkész szó mindenünnen elhagyható!) f) Gyülekezeti ének (74. dics. 6. v.) g) Igehirdetés. h) Lelkész utó- vagy „nagy" imádsága. i) Miatyánk. j) Hirdetések. k) Áldás. l) Záróének. Amint látható, istentiszteletünk rendjében nagyon mérsékelt változtatás történik, de kezdetnek és egyetemes megállapitás nélkül ez is elegendő. Hiány itt, hogy az éneklés és a gyülekezet közvetlenebb bekapcsolása az istentiszteleti aktusba nincs keresztülvive. A gyülekezet régi passzivitása továbbra is megmarad. A nagyobb, mélyebb, igazibb reformnak e pont körül lesznek erős teendői. A bibliaolvasás beillesztését nagyon helyeseljük, bár ugy érzem, hogy ennek a követelésében az a szomjuság is követelőzik, amely nem találja meg eléggé Isten beszédét az ige hirdetésében. Az uri imádság egyszeri mondása már sok vidéken keresztülment. A hirdetésnek az Áldás elé tételét *még* nem tudjuk helyeselni. Csak a vallási-erkölcsi jellegü hirdetések tarthatnak számot arra, hogy a gyülekezet fennállva hallgassa meg azokat. A profán jellegü hirdetések, aminők voltak, hogy pl. a fehér pénz teljes értékü, a hadikölcsön a legjobb befektetés, nem illeszthetők be a kultuszba. Vagy esetleg az egyház elzárkózik minden olyan hirdetés elől, amely az ő valláserkölcsi világán kivül esik, de a határ itt nehezen vonható meg.

Hogy a c), d), e) pontok a lelkész és gyülekezet benső egységének a jelképezésére az Úrasztala mellől végzendők, — hozzáadva azt a máshol nagyon helyesen kiemelt gondolatot, hogy az első imádság mindig bünbevallást tartalmazzon s erre valóban alkalmas a kegyelem és bocsánat asztala, érthető és nem alapnélküli, de a teljes egészében a szószékből végzendő istentisztelet mellett felhozhatók a következők: 1. a gyülekezeti és lelkész egységének a szószéken is meg kell lenni; 2. az igehirdetés veleje és summája a szószékről is a kegyelem és bocsánat hirdetése, tehát az ige, az evangélium, az üdvjó, bárhonnan valljuk, hirdessük, kérjük, könyörögjük, egy és ugyanaz; 3. az ide-odajárás nem nő eléggé eddigi kultuszfejlődésünkből s az egység, nyugodt méltóság rovására megy; 4. nagy templomokban technikai szempontból nem ajánlható. A debreceni nagy templomban, azt gondoljuk, kevés liturgusnak a hangját hallja meg a vele majdnem egyszinten álló gyülekezet. Megvan annak a természetes oka, hogy szószék legyen. Bár változtatott a délutáni istentisztelet formája, de, szerintünk helyesebben, az teljesen a szószékből végzendő, a munkálat szerint is.

Az úrvacsorázás sorrendje több változtatást mutat. A sorrend ez: a) Megnyitó alkalmi ének (mely előtt és alatt a communicálni nem kivánók

eltávoznak; *nem* esik egybe a megelőző homilétikai istentiszteletet *bezáró* énekkel!). b) Lelkész előfohásza. c) szereztetési igék felolvasása és az ünnepi alkalommal kapcsolatos rövid magyarázata. d) Bűnvalló imádság. e) Apostoli hitvallás. f) Vallástétel (kérdések és feleletek). g) Bűnbocsánathirdetés. h) Meghívás az Úrasztatához. i) Communio (alatta ének). j) Berekesztő szavak, hálaimádság. k) Áldás. l) Záró (hálaadó ének). Az apostoli hitvallás felvétele érdekes gondolat, de azt hisszük, ez inkább esnék a rendes vasárnapi istentisztelet körébe, itt a vallástétel teljesen elegendő, mert a szertartás úgy is hosszú.

Közöl aztán a formás kiadvány két mintaliturgiát a vasárnapdélelőtti és az urvacsorai istentiszteletlehez. Mindkettő régi, hatalmas alkotás, ügyes, új átirásban. Az utolsó lap pedig bibliaolvasási részleteket állit össze.

Nagy örömmel látjuk ennek a munkálatnak a megjelenését és megjegyzéseink pusztán legbensőbb érdeklődésünk nyilatkozataiul tekintessenek, hiszen a munkálat olyan hozzáértéssel, a mai tudás, a mi szakirodalmunk olyan gondos felhasználásával készült, hogy alkotni, tenni, javitani, reformálni csakis az általa követett uton lehet. *Marton János.*

Téli élet és munka a sátoraljaújhelyi egyházközségben.

Az Úr bennünk és közöttünk munkálkodó lelkének ihletése már az ősz elején élénk, sokirányú mozgást hozott közénk. Boldog viszontlátás örömével ült össze újra hetenként a leányegyleti bibliakör, hogy a lelkész vezetésével tovább haladjon a Máté evangeliuma tanúlmányozásában. Reményteljes kezdettel alakúlt egy bibliaolvasó férfitársaság az olvasókörből s kezdte hetenkénti lelki épűlését az I. Kor. levél olvasásával. A leányegylet okt. 20-iki összejövetelén, első teadélutánján vendégül látta Viktor Erzsébet budapesti leányegyleti titkárt, hallgatta hivő lélekből, meleg szivből, Istentől megvilágositott elméből jövő szavait, vette kedves egyéniségének megkapó hatásait. Közben folyt a lázas készülődés a reformáció emlékünnepére. A készülődés meg is hozta áldott gyümölcseit. Délelőtt az istentiszteleten az ifjúsági énekkar, a délutáni templomi ünnepélyen a vegyeskar adott áhitatos szárnyakat, felemelő érzéseket, művészi élvezetet a zsúfolt sokaságban megjelent hivő közönségnek. Este a leányegylet rendezett szeretetvendégséget a tanácsteremben. Némi aggodalmakat keltett az első próba, a legkülönfélébb vendégek összehozása, de a bevezetésül felharsogó közös ének, lelkész imája és bibliamagyarázata már örvendetesen összehangolta a lelkeket, Isten meghallgatott, jelen volt közöttünk s boldoggá, áldottá tette az összejövetelt. Ettől kezdve megindúlt a vasárnapi vallásosestélyek sorozata. Egész tél folyamán 12-őt rendeztünk s mindeneken megnyilatkozott az éhező és szomjazó lelkek sóvár érdeklődése. A számok a lelkész imáiból, bibliamagyarázataiból; segédlelkész felolvasásaiból, Márton Barna kántor, Kocsis Vilma és Molnár Rózsa szólóénekeiből, Majsztura Lajos és Székely István áldozatos hegedűelőadásaiból, leányegyleti tagok szavalataiból álltak ki. Egyik estélyünk szinvonalát nagyban emelte Marton János előadása és Emődy László szavalata. Az estélyek bevétele önkéntes adományokból 2267 korona, amit a világitási költségek fedezésére és iratterjesztésre fordítunk. A leányegylet is több teadélutánt rendezett, mindég gazdag s főként evangeliumi műsorral. Karácsony szombatján bőkezű uzsonnával látott el 70 vasárnapi iskolás gyereket, a szegényebbeket még útravalóval is, hogy hazavigyék vele a közeledő Jézus s a néki szolgáló testvérszivek ünnepi üzenetét. A február 3-iki teadélutánt a Tantó János élvezetes előadása fűszerezte meg „a hollandi leányokról". A hosszúlázi hittestvéreknek a karácsonyi uzsonnára adott tejes-kalácsos ajándékait köszöntük meg folyó hó 4-én tett látogatásunkkal, melyet aztán egy szép sikerű „vallásos délután" rendezésére is felhasználtunk. Az iskolában gyülekezett össze az egész falú népe minden felekezetből. Enyedy lelkész beszélt hozzájuk az I. Kor. levél kezdő versei alapján. Szavait áhitatos figyelem és hálás megértés viszonozta. Márton Barna irredenta dalain át, Letenyey Auguszta hazafias, tüzes szavalata alatt ki jött a könny a szemekből. Balogh Sándor s.-lelkész bibliát olvasott (Róm. levél XII. r.), Tomory Piroska Eötvös Károlynak „Az utolsó szó Istenhez" c. elbeszélését tolmácsolta mély hatással, Szabó Gizike, szelid, kedves kis hivő testvérünk a bibliáról mondott el egy szép költeményt. Emelkedett, meghatott szivekből szakadt, tört fel a Hymnusz, ölelő karok, szives vendéglátó házak tartottak vissza, amig jönni nem kellett.

Az olvasókör helyiség hiányában csak eléggé felszerelt könyvtárával áll a tagok szolgálatára. Szó van mostanában tisztviselő-egyháztagjainknak ide való tömöritéséről is s ha ez sikerül, itt is jobban fog lüktetni az élet. A múlt évben szervezett s nagyon szépen indúlt, tagjai segélyezésében, minden irányú jótékony foglalkoztatásában áldásosan működött Ev. Diákegyesületet a főgimn. igazgatóság feloszlatta, főgimnáziumi tanúlóinkkal a hittanórákon kivül hetenként tartott bibliai órán, exhortation foglalkozik Balogh Sándor segédlelkész.

Megindúlt a konfirmáltak egylete is, azonban működését a mostoha fűtési és világitási, valamint megélhetési viszonyok egyelőre megakadályozták. A konfirmándusok egész télen át feljártak, már amikor a járvány és más körülmények távol nem tartották őket. A vasárnapi iskolát Márton Barna kántor vezeti.

Egyesületi mozgalmaink különben olyan képet nyújtanak, mint egy fiatal fa, vagy szőlőtőke, amelynek sok, mindenféle hajtása meg van eresztve. Egyelőre hadd indúljanak s majd az életképesek maradnak, a gyengébbek lemetsződnek. Az a célunk, hogy az egyháznak minden tagja szervezve, állandó vallásos hatások alatt legyen, mert városhelyen sok az ellentétes káros befolyás s mindig, mindenki felett résen kell lenni.

A hivatalos egyházi élet is — hál' Istennek — szép renddel megy. A templom minden vasárnap megtelik, a nagyheti naponkénti esteli bibliamagyarázatokat Balogh Sándor mindig szépszámú gyülekezetnek tartotta. A templom előtt mindig elkélnek a Kálvinista Szemle, Keresztyén Család, Olajág szabadon és ügyesen árúsitott példányai. Perselypénz vasárnaponként 150—200 korona, Húsvét első napján pedig 1350 korona volt. A reverzálisok mérlege a múlt évben már javunkra billent, a különféle alapok erősen hiznak, az adósságainktól megszabadúltunk, az úrvacsorázók száma növekszik. húsvétkor csak a templomban 652-en járúltak Úrasztalához, míg a fogházban 65-en, a kórházban 21-en, háznál 2-en részesültek a szent jegyekben. Az egyh. adót utcánként önkéntes vállalkozók szedik. Egyházlátogatóink a főtiszt. és mélt. Püspök úr megbizásából Bartha József h. esperes és Kiss Ernő sajóhídvégi lelkész urak voltak. Ittlétük áldott eszmecsere és kölcsönhatás volt.

Baj, hogy a templomunkat nem tudjuk falábaitól, gerendatámasztékaitól megszabadítani, rendesen megépíteni. Ennek azonban nem az áldozatkészség hiánya, hanem a nehéz viszonyok az elháríthatatlan okai. Fő azonban, hogy a lelkek — mint a Bethesda tó — mozgásba jöttek s a megmozdulásuk gyógyító, új életet támasztó folyamata már most is sokképen érezteti jótékony hatását. Azért is írtam ezeket le, hogy beteg tüneteink leverő megállapitásai között lássák mindenek, hogy csak neki kell feküdni a munkának, Isten, az élő Jézus s a jóindulatú emberek tömegei velünk vannak. *Enyedy Andor.*

IRODALOM.

Gyöngyösi István és László sárospataki diáksága. Irta *Harsányi István* theol. tanár, főisk. főkönyvtárnok. Sárospatak, 1921; 20 lap, ára 8 K. — Gyöngyösi Istvánnak, a *Murányi Vénus* nagyhirü költőjének származása, iskoláztatása eddig homályba, bizonytalanságba volt burkolva; csak a legutóbbi időben s bizonytalankodva merték ráfogni, hogy Gy. János eperjesi ügyvédnek volt a fia, tanulmányainak helyéül pedig általában Eperjest tartották. Harsányi I. itt közölt dolgozata, mely a főiskolai könyvtárban végzett buzgó kutatások eredményét foglalja össze, végleg eldönti, hogy 1. a költő Gy. János eperjesi ügyvéd legkisebb fia volt; 2. hogy bátyjával. Gy. László tógátus diákkal együtt 1647 után subscribált a spataki kollégiumban s valószinüleg Comenius idejében, 1651—52. és 1652—53-ban volt az akadémiai tanfolyamok hallgatója; 3. bátyja, László innen 1653 ban Utrechtbe ment s ott 1655-ben egy Voétius elnöklete alatt tartott vitatkozását nyomtatásban kiadta (unikum főiskolánk könyvtárában), amelyet atyjának és testvéreinek ajánl; 4. tekintettel arra, hogy az iskolai tantervben a többi ókori irók és költők közt Ovidius is ott szerepel, bizonyosra vehetjük, hogy Gy. a nagyon kedvelt Ovidiust már itt kezdte magyarra fordítani, vagyis itt Patakon keresendő költői pályájának kezdete, épenugy, mint a Tompa Mihályé, sőt valószinü, hogy Ovidius fordításainak nagyobb része pataki diákságának idejére esik, de esetleg egyéb költői műveinek irása is Patakon kezdődött. Igy tehát ezentúl a Patakról kikerült irók és költők közt (Bessenyei, Kazinczy, Szemere Bertalan és Miklós, Tompa stb.) Gy. Istvánt is joggal vallhatjuk a magunkénak.

Magyar Gazdák Szemléje. *Januári* szám: A M. Gazdaszövetség 25 éves jubileuma alkalmából közöl alkalmi cikkeket és emlékezéseket, köztük dr. G. Nagy László gazdaszövetségi titkár tollából „Egy negyedszázad eredményei" cím alatt (87 — 120 l.). *Februári* szám: *Bernát István* 30 éves szövetkezeti munkássága alkalmából 1921 jan. 20-án tartott ünnepély leirása, amelyen a sokoldalú üdvözletek és elismerések mellett a magyar gazdasági szövetkezetek szövetsége 1 millió koronás alapitványt létesitett *dr. Bernát István-kollégium* címen az egyetem közgazdasági fakultásán. Ez alkalomból, ha elkésetten is, mi is a legmelegebb szivvel üdvözöljük Bernát Istvánt, úgy is mint a szövetkezeti eszmének, — a melynek jelentőségét a ker. Magyarország fölépítésében és megtartásában nem lehet eléggé hangsúlyoznunk — lelkes apostolát, s úgyis mint a *Kálvin Szövetség* ügybuzgó világi elnökét. Igaza volt Darányi Ignác ünnepi üdvözlő beszédének, mikor Bernát I. fényes sikereinek igazi titkát elsősorban jellemében kereste, jellemének forrásául és tartalmául pedig a lelkiismeretet, koronájául a kötelességérzetet jelölte meg, — de tegyük hozzá: mindezt Bernát I. a Kálvin iskolájában tanúlta!

Hegyaljai Kiss Géza versei: Szüreti tüz. Még a mi költőnk. Lelke minket, a mi kisebb világunkat, hegyaljai tájunkat fogja be; itt szálldos álma, multunk szövi be ábrándjai selymét alakokkal s a mi tájunk szépül meg gyöngéd nézésétől; itt van a gyökere annak, ami eddig világát benépesitette. Maga írja: „Engem a Hegyalja adott az életnek. Völgye a bölcsőm, kollégiuma: nevelő anyám, méla derűje világnézetem alaphangulata; hegyormainak magassága a felfelé ösztönzőm. Életem ugy lobbant fel, mint szüreti tüz. Melegit, világit, táplálékot enged másoknak, szint, pirosságot vet az arcokra, hangulatot zsendit a szivekben a Haza és az emberek sorsának átérzésére, reménységre, emlékezésre, elborulásra, felderülésre." S ezzel a céllal már kiszállóban is van szükebb hazája határai közül s amint az élet teljesebbé lesz körülötte, teljesebb, erősebb, érettebb lesz hangja, érzésvilága, kifejezésmódja is. Nagy örömünkre szolgál, hogy tehetsége egyre jobban fejlik s óhajtjuk, virágozzék ki teljes pompájában a szemünk láttán, sokak gyönyörüségére.

Szigethy Ferenc: *Nehéz Idők.* Versek 1919—20. Budapest, 1921, Singer és Wolfner, 93 lap. 40 K. Két nehéz, részben fájdalmas, részben édes köny-

nyekkel telt esztendőnek költői viszhangját, verses emlékeit gyűjtötte össze főiskolánknak egy másik, 5—6 év előtt végzett theologus-diákja, jelenleg a balajti eklézsiában az Úr igéjének hirdetője. A kis kötetben foglalt versek éles világot vetnek az ifjú pap két évi élményeinek főbb mozzanataira: 1919 április 26-án foglalja el lelkészi állását, májusban a tavasz nyiltával szeretné az üres paplakba hazaröpiteni szivének választottját, de ime jön a veresek és csehek hadakozása, a csehek őt is elhurcolják, hónapokig idegen föld bujdosója lesz, mig végre üt a szabadulás órája, újra hazaérkezik kis falujába s a virágok nyiltakor tervezett nászát csak a virágok hullásakor tarthatja meg. De szivét csak félig engedheti át a családi béke és boldogság érzéseinek: a haza földjének szétszaggatása, leigázott testvéreinek siralma egyre tépi, marcangolja szivét s fájdalmasnál-fájdalmasabb dalokat fakaszt belőle. Ilyen, hol derűs, hol fájdalmas, hol hosszabb, hol rövidebb dalok gyüjteménye a kötet; főtárgyuk kisebb részben a hit és szerelem (családi érzés), tulnyomó részben a haza nyomorusága felett való busongás és a szebb jövő várása, remélése. A dalokból csak ritkán emelkedik ódai magaslatig, e tekintetben, de több más ponton is a Szabolcska iskolájához tartozik. „Üzennek a magyar harangok" és „Kárpáti éjszaka" cimü költeményei (ez utóbbi, ha jól emlékszünk, egy miskolci lap pályázatán pályadijat is nyert) alkalmasak hazafias ünnepélyen való szavalásra. Busongó hangu s tiszta, nemes érzésü költeményei, hisszük, szélesebb körökben is rokonszenves fogadtatásra fognak találni.

Őrálló. Politikai és társadalmi hetilap. Felelős szerkesztő: *Bogdán Gyula;* előfizetési ára félévre 78 K. Előbb csak propaganda-számokat adott ki, de április elején, mint hetilap, rendesen megindult, hogy addig is törje az utat, hóditsa a sziveket, mig ref. napilappá alakulhat át, fejlődhetik. Eleven, változatos, gazdag tartalmu, megérdemli mind az anyagi, mind a szellemi támogatást.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhir.** *Czike Lajos* kir. tanácsos, a tatai egyházmegyének 30 éven át volt esperese, szőnyi lelkész, a pápai ref. főiskolának 20 évig gondnoka, f. hó 4-én, élete 84-ik évében elszenderült az Úrban. A dunántuli egyházkerület nagy munkásságú és nagy érdemü vezető férfiát veszitette el benne, aki csodával határos lelki rugékonysággal és testi erővel végezte sok irányú munkáját. Áldás emlékére!

— **A dunántúli ref. egyházkerület** új főgondnokának: *Balogh Jenőnek* április 20-án Pápán történt beiktató ünnepélyén egyházkerületünket dr. Révész Kálmán püspök és Dókus Ernő főgondnok képviselte; ugyancsak ők képviselték az egyetemes konventet is.

— **A püspöki irodából** arról értesülünk, hogy a kongrua-kiutalási jegyzék még nem érkezett le a püspöki hivatalhoz s igy a kongrua és korpótlék még most sem fizethető ki.

— **Zsoldos Benőről,** a b. e. volt főiskolai tanárról, a hangyaszorgalmu tudósról tetszéssel fogadott emlékbeszédet tartott f. hó 13-án Budapesten *dr. Gulyás József* főgimn. tanár a Philologiai Társaságban. Bizonyára főiskolánkon is rövidesen sor kerül a régen várt emlékbeszédek megtartására.

— **Ajándék.** *Dr. Páhy József* kiskinizsi lelkész, theol. magántanár *A gyermekistentiszteletről* irt ügyes kis munkájából 20 példányt ajándékozott a theol. ifjuságnak.

— **Uj püspök.** A dunántuli egyházkerületünk elszakitott részeiből alakult dunáninnen kerület püspökévé *Balogh Elemér* pozsonyi lelkészt választotta.

— **Az új kormány.** Gr. Teleki Pál lemondása után a kormányzó *gr. Bethlen Istvánt* nevezte ki miniszterelnökké, aki csakhamar megalakította kormányát. Az új kormányban 5 ref. miniszter foglal helyet, u. m. Bethlen, gr. Bánffy Miklós külügyminiszter, gr. Ráday Gedeon belügyminiszter, Hegedűs és Nagyatádi Szabó I., ami némi féltékenységre is ad okot kath. részen. Az új kormány április 19-én mutatkozott be a nemzetgyűlésen; gr. Bethlen I. programmbeszédjében a határozott nemzeti és ker. irány hívének vallotta magát; a ker. nemzeti politikát a ker. erkölcsi ideál szolgálatába szándékozik állitani. A zsidóság által az ipari és kereskedelmi téren elfoglalt pozicióakat vissza kell szerezni a ker. magyarság számára, ezzel majd a szellemi és kulturális élet vezetése is újra a kezünkbe jut. Szerves középosztály-politika kell, mely a birtokos és ker. magyar középosztályt megerősitse; a k[illegible] kézfogása biztosithatja a jövőt.

— **Új konventi titkárok.** Hörömpő Dezső gyóni lelkésszé történt megválasztása folytán konventi titkári állásáról lemondott. Utódjául az elnökség *Kállay Kálmán* volt bukaresti esperest, jelenleg pápai theologiai tanárt nevezte ki. Másod titkárul pedig a váratlanul elhunyt dr. Tóth Dezső helyére dr. *Molnár Jenő* székesfehérvári ref. tábori lelkész, a kolozsvári theologia egykori jeles növendéke nyert kinevezést.

— **A Budapest—Kálvintéri** parochiális tanács dr. *Ravasz László* kolozsvári theol. tanárt hivta meg a megüresedett lelkészi állásra; elhatározta egyszersmind, hogy mivel a Kálvintéri templomi szolgálatok elvégzésére egy rendes lelkész munkaideje kevés s a rendes vasárnap d. e. istentiszteleten nem fér el a közönség, azért kivánatos, hogy *két* istentisztelet tartassék egy másik lelkészi állás szervezése utján s ezt az új lelkészi állást *Takaró Géza* kőbányai lelkésszel kivánja betölteni. Dr. Ravasz Lászlótól az elfogadó nyilatkozat az espereshez megérkezett s igy a választás rövid idő alatt megtartható lesz.

— **Választások az abaúji egyházmegyében.** Az abaúji egyházmegye kiküldött bizottsága március 30-án Szikszón (ez most a vármegye és egyházmegye székhelye) bontotta fel az üresedésben levő tisztségekre beadott szavazatokat. Esperessé megválasztatott a szavazatok nagy többségével *Csiáky Endre* felsődobszai lelkész; tanácsbirákká választattak: Papp József tomori, Görgey János zsujtai és Biró János abaújvári lelkészek. Az új esperes beiktatása, a tavaszi egyházmegyei gyülés keretében, május 18-án lesz.

— **Az Országos Református Tanáregyesület** székhelyére az 1921.—27. évi cyklusra most történt meg a szavazás. Beérkezett 232 szavazat, ebből Debrecenre esett 223, Budapestre 8, Sárospatakra 1

esett, ennélfogva a székhely ismét Debrecen marad. Az egyesület nyilvántartásában a megszállt területeken lévő tagokkal együtt van ez idő szerint 520 tag, melyből a megszállott területekre 135, Csonka-Magyarországra 385 esik. Országunk szétdarabolása előtt volt az egyesület kebelében 42 tanintézet, most van 34. Az egyesület alapitó tagjainak száma mostanában 51-re emelkedett. Új tagok is nagy számmal (70) jelentkeztek. Legtöbb tagja, t. i. 79 van az egyesületnek Debrecenben, az utána következő főbb ref. városaink: Budapest, Sárospatak, Pápa már csak 26 taggal szerepelnek az egyesület listájában.

— **Református belmissziói tanfolyam Debrecenben.** Debrecenben az utóbbi időben eleven, belső egyházi élet indult meg, melyben jó része van az *Uray Sándor* lelkész vezetése alatt álló u. n *Testvéregyesületnek*. A másik fiatal, agilis és nagytudású lelkész, *dr. Révész Imre* is csatlakozott a belmissziói mozgalomhoz, melynek örvendetes jelenségei mutatkoznak. A másik nagy egyháztársadalmi mozgalom a *Kálvinista Templomegyesület* útján igyekszik a lelkekre hatni. A *Debreceni Testvéregyesület* most ápr. 11-től 30-ig belmissziói tanfolyamot tart a kollégium oratóriumában. A belmisszió tárgyai: Bibliaismertetés, Hit- és erkölcstan, Apologetika, Egyháztörténet, Bibliai földrajz, Régiségtan, Belső- és külső misszió, A filippii levél magyarázata. Előadók: Uray Sándor, S. Szabó József, Szele Miklós, dr. Révész Imre, dr. Szabó Márton, dr. Nagy Zsigmond, Makay Lajos, Nagy István. A tanfolyamra több mint 200 hallgató jelentkezett, köztük egyházunk előkelő tagjai, férfiak és nők, akik tömegesen látogatják és buzgón hallgatják az előadásokat.

— **A dunamelléki ref. egyházkerület** bírósága *Szalay Károly* budapesti ref. főgimn. tanárt, főiskolánk egykori növendékét, kommunista viselkedése miatt tanári állásától (melyen 35 év óta működött) való elmozdításra és 5 évi egyházi hivatalvesztésre ítélte.

— **Vilmos német császár** felesége, *Viktoria Auguszta*, a doorni kastélyban (Hollandia) április 9-én hosszú szenvedés után elhunyt. Temetése 16 án ment végbe Doornban s 19-én Potsdamban; a gyászbeszédet mindkét helyen Dryander lelkész tartotta, aki udvari papja volt Vilmos császárnak, amikor ennek lépéseitől egész Európa remegett s hű maradt hozzá a hontalanság és emberi hálátlanság keserű éveiben is és az igazi lelkipásztor hűségével keresett írt a megtört császár és gyászoló család sebére.

— **100.000 K. özvegy papnéknak.** *Sir John Cowan*, a minap Budapesten járt skót küldöttség világi tagja közel 100.000 Kt. hagyott ott abból a célból, hogy ez a legjobban rászorúló egyházi személyek, lelkészözvegyek, árvák és kisgyermekes lelkészek részére szétosztassék. A szétosztást Boér Elek főgondnok elnöklete alatt egy bizottság végzi, mely abban állapodott meg, hogy az egész összeget a legnehezebb viszonyok közt élő lelkészözvegyek között oszfja szét; a segélyezendők minden külön folyamodás nélkül postán fogják megkapni a pénzt. A nemes skót úr a Kálvin-téri vallásos estélyen tartott beszédében *a skót világi elem egyházi szereplését* világitotta meg. A skót egyházak életében a világiak különösen kétféle tevékenységre vetették magokat. Egyik a *világiak missziói mozgalma*, megéreztetni az egyház világi tagjaival ama kötelességöket, hogy az Úr utolsó parancsát, az evangélium hirdetését teljesitsék. A másik mozgalom a *hetenkénti önkéntes adományozás*. Az egyháztagok fölkérettek, hogy gondosan és imádságos lélekkel állapitsák meg, menynyivel kell hetenként hozzájárulniok az Úr ügye előmozditására; tehát 52 boritékot kell évenként adományokkal megtölteniök. Ez az uj módszer igen jól bevált, a skót egyház pénzügyei hatalmas mértékben megjavúltak, lelkészeik fizetését is fölemelték legalább 50%-kal s a bel- és külmisszióra is nagyobb összegek állanak rendelkezésökre. Az egyház tagjai megértették, hogy ez a pénzügyi művelet Isten szolgálatát előmozditja. Vajha nálunk is mindjobban eszmélkednének az egyház világi tagjai az Úr szolgálatát illető kötelességeik iránt. (Egyh. Ért.)

— **Egyházi szerkesztők értekezlete.** Az evangyéliomi sajtó képviselői f. hó 3-án *Czeglédy Sándor* győri esperes elnöklete alatt értekezletet tartottak Budapesten, amelyen számba vették a figyelembe vehető egyházi lapokat; ilyenek: a Mustármag, Olajág, Az Erő, Egyházi Értesítő, Diákvilág, Reformáció, Harangszó, Ker. Család, Hajnal, Fecske, Őrálló, M. Ifjúság, Kálvinista Szemle, Evang. Lapja, Falusi Lelkipásztor, Prot. Szemle, továbbá a kerületi és helyi egyházi lapok, — s minden lapnak körvonalozták tárgykörét és azt a területet, melyre olvasóközönségre számit. Pl. Az Erő a középiskolai, a Diákvilág a főiskolai ifjúság lapja, a M. Ifjúság a falusi ifjúság igényeit kívánja kielégiteni, a Hajnal a külmisszió ügyét szolgálja, a Fecske pedig a vasárnapi biblia iskola vezetőké; az Olajág tisztára ker. női lap, a Mustármag az evangy. vezetők mélyítő és irányító cikkekkel ellátását célozza, a Harangszó az evangélikus nép, a Ker. Család az egyszerűbb falusi ref. nép lapja stb. Fölmerült még egy evangy. sajtóközpont gondolata is, azonban az erről való tárgyalást más alkalomra halasztották. (Egyh. Ért.)

Szerkesztői üzenetek.

Kálvinista Szemle, Reformáció szerkesztősége. Kérjük a cserepéldányok szives megindítását. — **B.** Az előfizetők kissé lassan gyülnek; 50 nap alatt Alsózemplénből 36, Alsóborsodból 23, Abaujból 19, Felsőborsodból 16 lelkészi, illetőleg gyülekezet fizetett elő, tehát a felénél kevesebb a mai egyházkerület gyülekezeteinek. De bizunk benne, hogy 1—2 év alatt a többi is elő fog fizetni. — **S.** Az eddigi lapszámok kifogytak s igy uj előfizetőinknek nem szolgálhatunk velök.

Pályázati hirdetés.

Az alsózempléni egyházmegyébe kebelezett *ondi ref. lelkészi állásra* pályázatot hirdetek. Az egyházközségből nyert díjlevél szerinti javadalomhoz 600·90 korona évi államsegély járul.

A szabályszerüen felszerelt pályázati kérvények *folyó évi május hó 17-ig* küldendők Bartha József h. esperes urhoz Vissra.

Miskolc, 1921. április 20.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

1—1

Nyomatott a ref. főiskola villamos gép-erőre berendezett könyvnyomdájában Sárospatakon. 1921—1191.

XVI. évfolyam. 6. szám Sárospatak, 1921. május 10.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET GYÜLEKEZETEINEK KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN HÓ 10. ÉS 25-ÉN.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 100·— Kor.
Félévre ... 50·— „

Felelős szerkesztő és kiadó:
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal ... 400·— Kor.
Fél „ ... 200·— „
Negyed „ ... 100·— „
Nyolcad „ ... 50·— „

TARTALOM: *Sütő Kálmán:* A pataki munkaterv. — *Kiss Ernő:* Affiliáció. — *Farkas István:* Egyházi élet Miskolczon. — Dr. Balogh Jenő beiktatása. — *Szigethy Ferenc:* A felsőborsodi egyházmegye lelkészi értekezlete. — Konferencia Sárospatakon. — Irodalom. — Vegyes közlemények.

A pataki munkaterv.

Az a gyülekezeti munkatervezet, amelyet a vallásos és egyházi élet fellendítése céljából az e célból kiküldött bizottság készített és terjesztett a sárospataki ref. egyház presbitériuma elé, mindnyájunk figyelmére méltán tarthat számot és a legteljesebb elismerésünket érdemli meg. Ha a pataki egyház presbitériuma e munkatervezetet, a bizottság által tett javaslatokat elfogadja s kitartással, bölcsességgel azokat meg is valósítja, akkor a pataki egyház benső élete hamarosan oly fellendülésnek indúl, amelynek áldásos következményei elmaradhatlanok. Mindamellett is nem dicshimnuszt akarok zengeni, hanem egy pár oly dologra akarnám felhívni a figyelmet, amely a kitüzött cél elérését nagy mértékben előmozditaná.

Nem tudom, gyakorlatban van-e most Patakon a hétköznapi délutáni istentisztelet. Ha nincs, úgy gyakorlatba kellene ezt is hozni. Ha megvan, úgy látogatottságát a lehetőségig kellene biztositani. Ez pedig úgy volna lehetséges, ha a hiveknek foglalkozás-különbség nélkül megadatnék a köznapi délutáni istentiszteletek látogatására az alkalom. Oly időpontra kellene azért áttenni az istentiszteletek idejét, amelyben azokon úgy a hivatalnok, mint a testi munkás részt vehet. Délután 3—4 órakor ezt még nem teheti sem egyik, sem másik. Ekkor még mindenkinek a maga földi hivatása körében kell forgolódnia. Ugyanigy vannak a családtagok is. Ezen időtájban tehát a harang hiába szólal meg. A templom üresen fog maradni télen úgy mint nyáron. Későbbi időpontra kellene hát áttenni a köznapi délutáni istentiszteletet Áprilistól októberig p. o. 7 órára. Októbertől áprilisig 5—6 órára. Különösen ez utóbbi a fontos. A késő őszi és a téli időszak. Ez a köznap délutáni templomlátogatásnak a legjobb időszaka. Ekkor ér arra rá legjobban mindenki.

Ám télben és késő ősszel ilyenkor már sötét van. Gondoskodni kellene hát a templom kivilágításáról. Sárospatakon van villanyvilágitás. Milyen jól be lehetne ezt vezetni a református templomba. Hitelvi akadályokba ez nem ütközik. A világitás bevezetése nem cerimoniáskodás céljából történnék, hanem azért, hogy az istentisztelet gyakorlására a lehetőségig mindenkinek megadassék az alkalom. Puritánságunk nem mehet odáig, hogy a hivektől a templomlátogatás lehetőségét elvegyük. A külföldi református egyházakban meg van. Idehaza is már több városi ref. templomban. Meglehet Patakon is, csak akarat kell hozzá. És meglátjuk, hogy főkép ősszel és télen át tele lesz a templom.

Hogyha ezt az eszmét a presbitérium elvben elfogadja, a Nőegylet pedig felkarolja, egy esztendőn belől ki lesz világítva a pataki templom és a zsufolt közönséget látva egyaránt örvendhetnek majd ez üdvös ujitás sikerének. Meglehet, hogy Maecenas is akad rá. Fő, hogy a határozat ki legyen mondva.

A templomok kivilágítását városi gyülekezeteinkben kell megkezdeni és általánossá tenni. Akkor meg lez a falun is. Patakot kövesse, vagy akár előzze meg Szerencs, mely ép most fogja restaurálni Rákóczy templomát. Aztán folytassa a többi. Falusi népünk konzervativ. Mig a városi gyülekezetek e részben jó példával nem járnak elől, addig falusi népünk is tartózkodni fog attól. Pedig a köznap délutáni istentiszteletek falun is mindinkább kimennek a divatból, vagy mind kevésbbé látogatottabbá válnak. Adjuk meg az alkalmat e divatból kimenni kezdő régi jó szokásnak felélesztésére. Adjuk meg az alkalmat a köznap délutáni istentiszteletek látogatására. Menjenek elől jó példával a városi gyülekezetek és követni fogja őket a falu és lesz újra zsufolt templom falun és városon egyaránt.

Az istentisztelet vonzóbbá tételéhez is volna egy szavam. Sok üdvös reformot ajánl e tekintetben is a pataki javaslat. De egy nincs meg benne: a liturgia, az istentiszteleti rendtartás oly terjedelemben való változatosabbá tétele, amint ezt akár a Novák-

féle liturgia-javaslatban, akár a debreceni presbitérium által elfogadott liturgiában feltalálhatjuk. A biblia-olvasásnak egyetlen rendes templomi istentiszteletből sem volna szabad elmaradnia. A textus felvétele után egy gyülekezeti, vagy karéneknek kellene következnie. A lelkész szószéki szolgálatában a megáldásnak kellene képezni az utolsó mozzanatot. Célszerű volna, ha a javaslat készítésére kiküldött bizottság theologiai tanár tagjai a liturgia ily irányban való átalakítása céljából is dolgoznának ki javaslatot s annak a presbitérium által való elfogadása után az egyházmegye utján felterjesztenék azt az egyházkerületre is, kérve annak az egész egyházkerületre nézve kötelezővé tételét. Az egységes liturgia megvalósítása, úgylátszik, még messze van. Máskülönben a debreceni egyház nem alkotott volna magának egy külön liturgiát. Az nem lehet érdeke egyházunknak, hogy egy, a mostaninál változatosabb és vonzóbb liturgia megalkotásának szükségérzetétől sarkalva, minden egyház presbitériuma más-más, saját külön liturgiát alkosson. Jó volna tehát az egységes liturgia megvalósításáig egy újabb vonzóbb liturgia-javaslat készítésével és egyházfőhatósági elfogadásával a liturgiát legalább egyházkerületünk egész területére egységessé tenni.

Végül a diákok szószéki szereplését is jó volna egy kissé szűkebb határok közé szorítani, amikor majd a helyzet megengedi. Ugy nem lehet céltudatos lelkipásztori munkát végezni a szószékből, ha majd mindig diákok prédikálnak. Arra kétségkivül szükség van, hogy a papnövendékek a szószéki szolgálatban is gyakorolják magukat. Ezt a szükségletet a gyülekezet érdekével úgy lehetne összeegyeztetni, hogy a későbbi jövendőben 3-ik, vagy 4-ik vasárnap délelőtt predikáljon csak diák. Inkább a vasárnap délutáni szolgálatot kell nekik átengedni. A köznap esteli istentiszteletekben is tevékeny részt vehetnek. Szóval elég alkalmuk nyilik majd igy is a szószéki szolgálatban gyakorolni magukat. Az egyébként igen derék bizottsági javaslatra ezeket kivántam megjegyezni. Mindezt pedig azért, mert Sárospatak a tiszáninneni ref. egyházkerület szellemi gócpontja. Egyházi életének emelkedése, virágzóvá tétele jótékony hatást gyakorolhat a kerületbeli többi gyülekezetekre is. Netaláni stagnálása, vagy épen hanyatlása pedig kiszámithatlan kárára volna az egésznek.

Sütő Kálmán.

Affiliáció.

Az elmúlt évtizedek egyházpolitikájának egyik főtörekvése volt az önálló egyházközségek szaporitása. Mindenesetre tiszteletreméltó indokai voltak e törekvésnek, mert a református egyházak szaporitásával terjedni vélték az evangéliumi hitet és világosságot. A háborús, majd forradalmi rázkódtatás azonban embereket, elveket, politikát, egyházat, mindent mérlegre tett és e véres mérlegen sok minden hijjával találtatott. A további következmények attól függenek, hogy most helyesen ismerjük-e fel tennivalóinkat, vagy nem. Nézzünk a szemébe most annak a kérdésnek, helyes volt-e a kis egyházak szaporitása?

A 150—200 tagot számláló gyülekezetek önállósításához a kongrua és adósegély adta a bátorságot. Jól tudom én, hogy lelkészeken és egyházakon pillanatnyilag sokat segítettek ezek, de ha az általános hatást vizsgáljuk, el kell ismernünk, hogy egyetemes egyháznak közérdekére mindkettő káros. Leszoktatta híveinket az áldozatkészségről s teljes mértékben reá támaszkodtunk a felülről jövő segítségre. Ez pedig ingatag alapnak bizonyult. Jön egy szociálista izü kormány és vége a kongruának, jön egy drágasági hullám és elnyeli az adósegélyt. Ne bélyegezzük már demagógiának, hanem örök igazságul ismerjük el azt a tényt, hogy református egyházunk anyagi fenntartója egyedül tagjainak áldozatkészsége. *Ezt az áldozatkészséget tehát sem elaltatni, sem túlságos igények támasztásával kimeriteni nem szabad.* Csak maradjunk meg a természetes magyar ész tanácsánál: „addig nyujtózzál, ameddig a takaród ér!"

Mi a helyzet most? Tizenöt-húsz család egy anyaegyházat templomával, paplakjával, iskolájá tanítólakjával, lelkész-, tanítófizetéssel, közigazga költségeivel fenntartani vagy nem akar, vagy nem tud. Most jön a veszekedés a díjlevél felett, költségvetést a presbitérium nem ir alá, az egyházi adót a csendőr hajtja be! Hát kérdezem: egyházi élet ez? Hol van itt Krisztus?! Kidült-bedült lakás, ronda, sötét iskola, ütött-kopott templom mered felénk sötét mementóként. A tanító csalódottan megy állami tanítónak olyan emlékekkel, amelyek semmiképen nem teszik egyházunk hü fiává. A pap? Ő marad . . . marad . . . lemarad.

A megszorult ember úgy segit magán, hogy valamit elad. Református egyházunk is könnyiteni akarva a terhén, sok helyen iskoláját adta el az államnak. Holottan vissza kellene emlékeznünk a reformátorokra, akik az egyház veteményes kertjéül szánták vala az iskolát. Vagy tekintsünk jelen helyzetünkre, amelyben minden igyekezetünkkel legalább a jövő nemzedék számára akarjuk megszerezni az igéret földjét, őket akarjuk istenfélőkké nevelni. Munkálhatjuk-e ezt sikeresebben másutt, mint iskoláinkban? Ha tehát az a helyzet áll elő, hogy valamelyik egyházközség anyagi ereje kimerül, szűnjék meg annak inkább az önállósága és másik gyülekezethez affiliáltassék, de az iskola feltétlenül megmaradjon, mert az erősebb gyülekezet lelkésze egy tisztességesen díjazott tanító segítségével mindig elláthatja a filiában a lelki szolgálatokat, de ahol iskolánkat feladtuk, ott egyszersmindenkorra elvesztettük lábunk alól a talajt Kivételes esetek bizonyára vannak itt is, de általában ez a rideg való. Vannak maroknyi gyülekezetek, melyekben megható jeleit látjuk az egyházhoz való ragaszkodásnak, érte való áldozatkészségnek. Ezek nem tudnának abba bele nyugodni, hogy nekik papjok ne legyen. — De ahol az anyaegyház csak szüntelen alkudozással, rendkivüli adók kivetésével és azoknak végrehajtás utján való beszedésével tartható fenn, ahol a teherviselő képesség minimális, vagy ahol van erő, de nincs lélek: ott meg kell tenni az elhatározó lépést s ha a lelkészi

állás megüresedik, ki kell mondani az affiliációt.

Tévedne az, aki azt gondolná ezek után, hogy én teljesen az anyagi megerősödéstől várom a belső megujhodást. Nem! De amig azt látom, hogy egyházunknak minden erejét szétmorzsolja a puszta megélhetésért folytatott küzdelem s hogy e küzdelem teljességgel megakadályozza eredeti célja felé törekvésében, addig azt kell mondanom, hogy takarékos gazdálkodással tegyük református egyházunkat éppé, erőssé testben, hogy ép, erős lélek lakozzék benne.

Kiss Ernő.

Egyházi élet Miskolcon.

A fiatalon elhalt püspök, Dr. Tüdős István miskolci lelkész által megkezdett gyönyörüséges egyházépítő munkát a halálát követő nehéz idők, külső és belső okok tagadhatatlanúl megakadályozták. Az ő lelkészi állását, csak a múlt év őszén foglalhatta el a szeretet őszinte ragaszkodásával körülölelt s gyülekezetünk és városunkban mindenektől nagyra becsült püspök-lelkész utód. Eljöveteléig az árván maradott lelkészi állás kötelességeinek betöltése jóformán az úgyis temérdek dologgal élő 2 lelkészre maradt. Az 1919 év telén a vallásos felolvasások és *Egyházi Értesítő* élnek, de a kommün jötte kioltja mindkettő életét. Az 1920 év telén fűtő hiányában a *vallásos felalvasások* szüneteltek, az *Egyházi Értesítő* ez év húsvétjára újra megjelent s havonkint ezután jönni fog. Ismerjük értékét a vallásos felolvasásoknak. Munkatervünk készen is van a jövőt illetőleg, hogy bármibe kerüljön, a vallásos felolvasások újra megkezdődjenek.

A miskolci gyülekezet élén álló lelkészek, sajnos, a legnagyobb részt más irányú, kifelé tartozó dolgokkal is kell, hogy foglalkozzanak. Óriási elfoglaltatást ad nekünk az egyházi közigazgatás, anyagi ügyek intézése, anyakönyvvezetés, iskolák ellenőrzése, s a temérdek jótékonysági s városi bizottságokban való, nagyon is szükséges részvétel.

A püspök, (nem úgy, mint más helyen, hogy predikál, mikor neki jól esik!) beosztott soros lelkész. Predikál is, példát adva, hűséggel. A másik lelkész esperes, kinek segédlelkésze heti 25 órát tanit s emellett a délutáni templomozást, temetést stb. végezi soros templomában. El lehet képzelni, hogy főnökének jóformán mit sem segithet. Pedig az esperes a nagy kiadásokkal s bevételekkel dolgozó miskolci egyház pénzügyminisztere is. A harmadik lelkész a 12 tanitós iskolák feletti őrködésre hivott isk.-széki elnök, az anyakönyvek vezetője. Az ő segédlelkésze is fenti heti óraszámmal tanit. A kerületi vallástanár heti óraszáma 45. Hogy a lelkészi munka, statisztikában kifejezve, ezeken kivül mit jelent, ám beszéljék el a számok. A múlt évben születtek 443, meghaltak 369. Házasságkötés volt 199. Reversális volt javunkra 46, kárunkra 42. Konfirmáltak 254-en. Áttértek hozzánk 17-en, tőlünk nem tért ki senkisem. Aki a számokból olvasni tud, az láthatja, hogy ölbe tett kézzel, behúnyt szemmel nem igen élhetünk itt!

A nagyon is megtelt fogházban a s. lelkészek, gyakran maguk a lelkészek is, minden vasárnap rendes istentiszteletet tartanak. A gyermek-istentisztelet, mig az idő engedi ősszel s igy tavasz jöttével minden vasárnap megtartatik. Vagy maguk a lelkészek, vagy a s.-lelkészek végzik az Isten igéje hirdetését. Gyönyörű látvány 1500 gyermek az új templomban, szivbe markoló szép az ennyi gyermekajkról felhangzó ének. A konfirmatiói oktatást a lelkészek felügyelete alatt a s.-lelkészek végzik. Épen a múlt vasárnap (május 8.) konfirmált egy helyen 250 gyermeket a püspök úr, mint soros lelkész.

A gyülekezetben az áldozatkészség kellőképen megnyilvánult. Az egyházi adót a békebelihez képest körülbelül hatszorosára önként emelték fel a hivek. A templomozással meg lehetünk elégedve. Húsvétkor körülbelül 3000 ember vett úrvacsorát. Avasi templomunk bizony nagyon megkopott. Tetőzete várja az újat. Ez évben — úgy reméljük — ez is új tető alá kerül. A kommün alatt a híveink öntudatos kálvinistáknak bizonyúltak. Zavar, botrány nem történt sem velünk szemben, sem templomban, sem iskolákban, sőt a kommün alatt volt legnagyobb a templomozás is, az áldozatkészség is.

Érdekes s értékes mozgolódása volt a lelkeknek, hogy éppen a kommün alatt alakult meg 65 földmívesből egy énekkar Ráczy Árpád orgonista vezetése s alantirott lelkész kezdeményezésére s azóta gyönyörűen fejlődik. Ugyanitt van a gazdák olvasó terme is.

Igen üdvösnek bizonyúlt s nagyon szívesen fogadott ujitást hoztunk be azzal, hogy a húsvét előtti Nagyhéten — minden délután 5 órakor bűnbánó istentiszteletet tartottunk a rendes istentiszteletek formájában. (A püspök úr is prédikált!) A *Kálvinista Szemle*, a *Keresztyén Család*, a nem régen megindult *Őrálló* című egyházi lapok igen kedveltek gyülekezetünkben, sok számban fogynak el.

Az egyházi adó behajtásánál szép eredményt értünk el az utcák szerint ajánlkozó nemes lelkek segitségével.

A lélek kész volna itt bennünk sokra, — de a test, nevén nevezve, az anyagiak hiánya, útját állja legszentebb törekvésünk valóra válásának is.

Fűtetlen s világitásnélküli templom, iskolai felolvasó termek igen megnehezitik a terveink keresztülvitelét!

Reménységünk van a jövő telet illetőleg a fejlődésre!

Hogy a templomon kivül a nagy nyilvánosság előtt is sokszor elhivattatunk szolgálattételre, igazolásul csak annyit említek fel, hogy e sorokat iró lelkész volt szónoka a Magyar Nemzeti Szövetség nagy Irredenta ünnepének; a keresztyén szocialisták előtt tartott felolvasást az ő felkérésükre: *Nemzeti feltámadásunkról.* Március 15-én pedig sok ezerek előtt volt több társaság felkérésére az ünnepi beszéd tartója.

A Krisztus evangéliuma, a hazaszeretet égő szövétnekei élnek, melegítenek itt. Nem csak beszélő, de tettekkel munkás keresztyén élet van itt. Nyitott szemmel járunk, keveset beszéltetünk magunkról — és dolgozunk! . . .

Farkas István.

Dr. Balogh Jenő főgondnok beiktatása.

A dunántuli református egyházkerület április 20-án iktatta be *Tisza* István örökébe, az egyházkerület főgondnoki székébe *Balogh* Jenő dr. volt igazságügyminisztert. A közgyűlés a református templomban *Németh* István püspök magasan szárnyaló imájával kezdődött és a közgyűlés megnyitása után *Czeglédy*

Sándor református esperes olvasta fel a szavazatszedő bizottság jelentését, a mely szerint *193 szavazat közül 176 szavazattal választották meg Balogh Jenőt főgondnokul.* A közgyűlés *Chernel* Antal helyettes főgondnokot, *Antal* Géza dr. főjegyzőt és *Segesdy* Ferenc dr.-t küldötte ki Balogh Jenő dr. meghivására, aki megérkezése után letette az esküt.

Antal Géza dr. üdvözlésére adott válaszában Balogh Jenő dr. jelezte céljait és törekvéseit, majd a baráti kegyelet nevében *hódolt a nagy Tisza István emlékezetének,* akinek méltó utóda lenni nagy kötelezettséget jelent. Új minőségében első üzenete elszakitott testvéreihez szól Legyenek meggyőződve, hogy együtt érzünk velük és velük együtt várjuk a magyar feltámadást. Szólott a keresztyén testvériségről is, melynek őszinte híve, a nélkül azonban, hogy egyházunk jogaiból csak egy jottát is engedne, a másét nem bántja, de a magáét nem engedi. Az intra et extra muros felmerülő tulzásoktól óvakodni kiván s azokat elitéli. Végre hangoztatta, hogy az egyháznak ma is egyik első kötelessége, hogy fölvegye szociális téren is a munkát és fölkarolja azokat, akik a nyomorban tengődnek.

A kormány nevében *Szászy* Béla dr. igazságügyi államtitkár üdvözölte az új főgondnokot. A református konvent és az egyházkerületek küldöttségének élén dr. *Révész* Kálmán püspök tolmácsolta az egyetemes konvent és a testvéregyházkerületek üdvözletét. Az evangélikus egyetemes egyház küldöttsége élén *Raffay Sándor* püspök, Veszprém vármegye nevében *Hunkár Béla* főispán, Győr város és vármegye nevében *Darányi Kálmán* dr. főispán, a helyőrség nevében pedig *Mihályi* alezredes üdvözölte Balogh Jenő dr.-t, a ki ezenkivül még vagy 20 küldöttséget fogadott, köztük a pápai róm. kath. papság és egyházközség küldöttségét és minden egyes üdvözlésre megkapó közvetlenséggel válaszolt.

Délután 2 órakor a református nőnevelő intézet étkezőjében fényes társas ebéd volt, melyen a felszolgálást a tanitónőképző-intézet nagyobb növendékei teljesitették. A somlai és balatonvidéki borokkal fűszerezett kitünő magyar ebéd sokáig meg fog maradni a másfélszáz résztvevő kedves emlékében. A felköszöntők sorát *Németh István* püspök nyitotta meg Horthy Miklós kormányzóra mondott beszédével, melynek alkalmából távirati üdvözlet ment a kormányzóhoz. *Beöthy Zsolt* felköszöntője az új főgondnoknak szólt, a ki szivből jött kedves válaszában mondott ismételt köszönetet az őt ért bizalomért. Szász Károly az egyházak képviselőire emelt poharat, kiknek nevében dr. Révész Kálmán és Gyurátz Ferenc ny. ev. püspök és egy pápai bencés tanár válaszoltak. Ezek után még igen sok szellemes pohárköszöntő emelte a kitünő hangulatot

Ugy a beiktató ünnepélyen, mint az ebéden elhangzott szónoklatokban számos kegyeletes megemlékezés történt dr. Balogh Jenő nagy elődjéről, halhatatlan Tisza Istvánunkról, kinek szelleme ott lebegett a gyülekezet felett s bizonyára szeretettel és megnyugvással látta megüresült főgondnoki székében, egyik leghivebb és legbensőbb barátját.

A felsőborsodi egyházmegye lelkészi értekezlete.

Április hó 20-án Miskolczon, a kerületi leánynövelde tornacsarnokában tartottuk lelkészi értekezletünket. A haza sorsán támadt közös bánat és az Istenországának válságos helyzete, — ez a kettős közös gond hozott össze bennünket. S ebből a közös, együttes érzésből: a nagy és nehéz, de gyönyörűséges munka közeledtét látó lélek Istenhez könyörgő érzéséből fakadt az az imádság, mely az egybegyülekezettek lelkét Istenhez emelte: a *Svingor* Jenő rövid, áhitattal telt imádsága.

Azután ugyancsak Svingor Jenő tartott bibliamagyarázatot mindnyájunk lelkének erősítésére a feltámadás hitéről I. Kor. XV. 17. alapján, lelkipásztori, komoly tanúvallomást tevén a bizonyosságokról, amelyek a feltámadott Úr Jézus Krisztust predikálják, hirdetik. A mély hitről és komoly tanulmányról bizonyságot tevő bibliamagyarázat épitő és élvezetteljes száma volt lelkészértekezletünknek.

Sorrendben erre a *Szentmártoni* Dániel lelkészértekezleti elnöki megnyitó beszéde következett. Beszédének jórészében a jelenlegi egyházi állapotok festésével foglalkozott, lelkünk elé rajzolva a sötéten, fenyegetően feltünő képeket: az egyháziasság nagy arányú hanyatlását, a hitélet alázuhanását, ezeket a szomorú mementókat, amelyek azonban szükségszerűleg inkább az élesebb szemű, munkálkodóbb lelkű pásztorkodásra, hogysem inkább a visszariadásra, vagy a csüggedésre kényszerítenek bennünket. Beszédét, kivált beszédének eme részét: „Kezdjük el s végezzük teljes odaadással az ifjuságnak absolut ker. szellemben való nevelését s bennük és általuk mentsük meg nemzetünk és egyházunk veszélyeztetett jövendőjét! Vezessük be a vasárnapi iskolákat, szervezzünk ifjusági egyesületeket, énekkarokat, tartsunk vallásos összejöveteleket, korszerű bibliamagyarázatokat, terjesszük a vallásos irányú, szivet-lelket nemesitő olvasmányokat s ily módon neveljünk, formáljunk öntudatos keresztyéneket s igazi hitbuzgó egyháztagokat," — feszült figyelem hallgatta s a lelkek mélyén bizonyára még mélyebb és erősebb lett az elhatározás a cselekedetekre.

Főbb pontjai voltak még az értekezletnek a sokszor könnyes szemmel, sokszor egy-egy a baráti szív mélyén támadt keserű visszaemlékezéssel hallgatott emlékbeszédek: néhai Csiki Zoltán, volt ládbessenyői és néhai Pataky János volt mályinkai, elhunyt lelkésztestvéreink felett. Az előbbi Lengyel Gyula, az utóbbi László Sándor tollából. Szerető baráti kéz dolgozott mindakettőnek arcképén, élethűen festegetve mindkettőnek egyéniségét, alakját, mindvégig olyan ecsetvonásokkal, hogy sokszor éreztük az elköltözött testvéreknek lelkük melegségét, baráti szivüknek halottaikból való feldobogását.

Az emlékbeszédek elhangzása után a konfirmációi oktatás reformjáról, erről az igen fontos kérdésről hallottunk felolvasást. A felolvasó az alsózempléni egyházmegyében felvetődött s ott több helyen a reform alapján meg is oldott kérdéssel: a konfirmációi oktatásnak az ismétlő iskolába való áttételével foglalkozott. Számos indokkal támogatta azt, hogy ez az oktatás a 12-ik életév végéről a 15-ik életév végéig tolódjék ki. A felolvasás szinte minden lelkésztestvérünknek lelkében erős visszhangra talált. A felette támadt megbeszélések keretében felvetődött az elemi iskolai vallástanításnak a lelkészek kezébe való letétele is.

Felolvasást hallottunk végül egy szintén nagy és fontos kérdésről: az egyházi fegyelem erősebbé tételéről. A kérdés tárgyalása, beható tanulmányozása, fontos indokokkal való támogatása után felolvasó részéről megtétetlek a többek között a következő indítványok: *a)* felsőbb hatóságok részéről kiváló gond fordittassék arra nézve, hogy a díjlevelek meg ne csonkittassanak; *b)* az egyházközség anyagi és szellemi vezetésére vonatkozó lelkészi kötelesség szabályrendeletileg körvonaloztassék; *c)* óhajtandónak tartja egy bizottság kiküldését, amely a felsőborsodi viszonyokhoz mért szabályrendelet elkészítését tenné magáévá.

Majd a fentebb sorolt számok elhangzása után a tisztikar újból való, egyhangú megválasztása, pénztárnoki jelentés meghallgatása és jóváhagyása következett, amelynek megtörténtével lelkünkben az egyházi élet terén felburjánzott szomorú tények még erősebb meglátásával s a szomorú tények ellen sokszorozott erővel folytatandó pásztori munka, vállvetett küzdelem elhatározásával oszlott szét lelkész értekezletünk. *Szigethy Ferenc.*

Konferencia Sárospatakon.

Az égetően fontos, az elodázhatlan nagy ügy: a gyülekezeti munka gondja, indítása, végzése és sóvár szeretete óhajttatta velünk a *Forgács* Gyula sárospataki látogatását. A gyakorlat emberét, a ma gondos pásztorát akartuk hallani. S hisszük, hogy a theologia hallgatói és az alsózempléni egyházmegye megjelent lelkészei előtt nemcsak kedves emlékűek, hanem tartós, mély, áldott hatásuak lesznek azok a napok, melyeket Forgács Gyuláék Sárospatakon töltöttek. Törekvéseink, céljaink elszánt akaratunk azonosságában lelkünk boldogan csendült össze a péceliekével s az ünnepi órák után nyugodtan megyünk a mindennapi munka feladatai végzésére. Emeli s meleg szellőként simitgatja meg lelkünket e napokról még egy másik is. Megismertük *Beveridge* skót lelkészt. Beveridge úr a testvéri érzés olyan meleg hangjait tolmácsolta előttünk, hogy mi azt vallási és nemzeti harcunkban hatalmas támaszként érezzük magunk mellett.

A vendégek április 25-én este érkeztek meg Sárospatakra. Eljött Forgács Gyula, péceli lelkész és hüséges társa, Tarnay Endre főgondnok; Beveridge Vilmos skót lelkész és dr. Nagy Sándor, a budapesti skót misszió magyar lelkésze. A konferencia a főiskola nagy tanácstermében április 26-án kezdődött. Először a theol. dékán üdvözlő szavai után Beveridge tartott előadást (dr. Nagy Sándor tolmácsolása mellett) *A skót theologusokról*, rokonszenvesen vezetve be szavait azzal, amiben megegyezünk: „Egyek vagyunk, — ugymond — a kálvinizmusban, egyek a szenvedésekben és a szabadságszeretetben s ez az egység kötelezővé teszi a skótoknak, hogy magyarországi testvéreiken segítsenek.“ Röviden vázolta a skót theol. oktatás módszerét és a theol. ifjuság életét. Utána Forgács Gyula beszélt részletesen, három ízben is, a lelkészi hivatásról, annak akadályairól, fontosságáról, kellékeiről. Délután 5 órakor az imateremben Beveridge a nagy közönség számára nyilt előadásban ismertette a skót egyházi életet. Bevezetőleg dr. Rácz Lajos közigazgató üdvözölte meleg Isten hozottal kedves vendégeinket. Beveridge beszéde után Forgács Gy. tartott bibliamagyarázatot. 6—7-ig a várkastélyt tekintették meg vendégeink, azután pedig a Kispatakon összegyült hivek közt hintették a szeretet és kegyelem igéit.

A következő nap, április 27-ike a lelkészi konferencia napja volt.

Az alsózempléni egyházmegye lelkészei ugyanis ez alkalomból Bartha József h. esperes meghivására értekezletre gyültek össze Sárospatakon. Az értekezlet tárgya a segédlelkészi és lelkészi fizetések kérdésének megbeszélése volt. Előbb a segédlelkészi; hiszen ez a legelhanyagoltabb s a lelkészi pálya vonzóerejének szempontjából ma sorsdöntően fontos kérdése egyházi életünknek. A h. esperesnek nemcsak jó szívére, hanem helyes érzékére is vall a mindig mostoha, de most egyenesen szánalmas káplánsorsnak az első homloktérbe való állítása, jóindulatú és erélyes felkarolása. Ő tette az értekezletnek a tárgyalás alapjául szolgáló javaslatot, mely a hódmezővásárhelyi segédlelkészi pályázati hirdetésben jelzett teljes ellátás és évi 8000 korona javadalmat véve középmértéknek, a városi káplánok fizetését a sátoraljaujhelyihez hasonlóan ellátás és évi 12000 koronában, a falusiakét ellátás és évi 6000 koronában, mint irányelvül tekintendő mértékben állapitotta meg. Több egészséges hozzászólás volt a javaslathoz. Különbséget kell tenni, hol végzi a segédlelkész a lelkész munkáját; és hol van neki a lelkészt teljesen igénybevevő munka mellett önálló munkaköre? Az utóbbi helyeken a segédlelkész javadalmazása nem a lelkész, hanem az egyház, illetve gyülekezet kötelessége. Az esperesi székből hallottunk erélyes tiltakozást amaz régi gyakorlat ellen, melyet néhai jó Medve nevü veterán káplánunk versben igy fejezett ki, gondolva leendő paróchus lelkész korára:

„Káplánt tartok, óh boldogság hajója!
Dolgoznak ők, de ám enyém a stóla.“

Ha a segédlelkészt ugyan nem a stólakeresetéért kosztolják, legyen az övé, amiért ő sokszor keservesen megszolgál. Kiderült, hogy vannak szükkeblü főnökök, akik kaján féltékenységgel zárják el az ifjabb apostoltárs előtt nemcsak a tiz óraira alkalmas sonkát és hideg pecsenyét, hanem az egyházi könyveket is, amelyekből az egyházi ügyek menetére, helyes vagy helytelen kezelésére alapos tájékozást szerezhetne. Természetes, az eféle eljárásnak is be kellene sorakozni mielőbb multunk szomorú emlékei közé. Az esperesi javaslat egyhangulag határozatba ment, mint az egyházmegye elé terjesztendő javaslat, azzal az óhajtással, bár lenne mindenütt nemcsak készség, hanem mód is annak végrehajtására. Felvetődött a palástbeszerzés nehéz kérdése is, azonban teljes sulyával vissza is esett; mai tehetetlenségünkben legfeljebb az egyes gyülekezetek áldozatkészségében reménykedhetünk ezirányban.

A lelkészi fizetések rendezésére, illetve a régi természetbeli fizetések, dijlevelek visszaállitására *Janka Péter* nagyrozvágyi lelkész tett részletesen kidolgozott, felolvasásban előadott inditványt. Előterjesztését két helyes, józan s főként evangeliumi szempont vezette. Először kapcsoltassék ki ebből a vitás viaskodásból a helybeli lelkész, ne kelljen annak a saját híveivel a maga anyagi érdekeiért szembeszállni s a legjobb esetben őket erkölcsileg és lel-

kileg káros, pirrhusi győzelemben letiporni. Másodszor: intéztessék el a kérdés a legkimeritendőbb lehetőség szerint békés uton, meggyőző reáhatással, minek utja van a legtöbb magyar ember s gyülekezet szivébe. Ezért azt ajánlja, küldjön ki valamely magasabb hatóság, pl. az egyházkerület egy hat tagú vegyes (világiakból és lelkészekből) bizottságot. Ez a bizottság az egyes egyházmegyei székhelyeken, vagy nagyobb központokon az egyházközségek odahivandó küldötteivel tárgyalja le a dolgot, a küldöttek utján felvilágositott gyülekezetekben aztán a Kiss Ernő által javasolt kettős egyházmegyei bizottságok állapitsák meg az új, de a régi értékeknek megfelelő díjleveleket, fizetéseket. Az inditványhoz többek után az értekezleten jelenlevő Forgács Gyula péczeli lelkész szakavatott észrevételeivel együtt helyeslését adta s az egyhangúlag határozati erőre is emelkedett. Az egész értekezlet, amelynek ünnepélyes voltát a Forgács Gyulával jött Beveridge skót szolgatárs, dr. Nagy Sándor, Makláry Károly lelkészek, a theol. tanári kar és a theol. ifjuság jelenléte is emelte, ékes bizonysága volt a megélhetésünk kérdésében való bölcs mérsékletnek és emelkedett állásfoglalásnak.

A konferencia befejezése után előbb Beveridge, majd ismét Forgács Gy. tartott előadást a lelkészi hivatás. Közebéd után d. u. 3 órakor skót vendégünk a Rákóczy György Egylet-ülésén vett részt, mig Fogács Gy. gyakorlati egyházi kérdéseket ismertetett a konferencia tagjai előtt. Előadásának befejezése után dr. Rácz L. közigazgató mondott vendégeinknek köszönetet szives munkálkodásukért, az ifjuság nevében pedig Molnár B. szénior nyujtott át Beveridgenek 330 diák által aláirt köszönő emlékiratot. Fogadják kedves vendégeink a szíveket megtermékenyitő, elméket megvilágositó előadásaikért a főiskola minden tényezőjének hálás köszönetét!

IRODALOM.

Protestáns Szemle. 1920, 1—10. füzet 56 lap. Szerkeszti *Madai Gyula* budapesti ref. főgimn. tanár. A füzet tartalma a következő: Raffay Sándor, Állapotunk és reményünk; Ballagi Aladár, A keresztyénség egysége (értékes fejtegetés a „keresztyén" szó régi irásmódjáról); Bodor Aladár, Időszerü-e a protestantizmus? Dr. Szelényi Ödön, A prot. lelkész a modern irodalomban I.; dr. Nagy Zsigmond, A németalföldi ref. egyház alkotmánya; Beöthy Zsolt, Petőfi; Muraközy Gyula, A jövendő magyar irodalom; Vargha Gyula, Ezékiel (Vers); Pekár Gyula, Az ezrednóta (novella). Irodalmi Szemle, amelyben a szerkesztő Móricz Zsigmondot és Szabó Dezsőt is megszólaltatja; mindketten a ref. egyház iránti hűségöket, szerelmöket hangoztatják. A M. Prot. Irod. Társaság évi tagsági dija 24 K; hisszük, hogy ez éven már több füzet is napvilágot fog látni, kivált, ha a pártolók sem maradnak el.

Georg Loesche: *Jahrbuch der Gesellschaft für die Geschichte des Protestantismus in Österreich.* XXXIX. Jahrgang. Wien, 1920. Kr. 20. — A 40 lapra terjedő füzetben, az osztrák prot. egyháztörténelmi társulat 1920 évi évkönyvében Loesche nyug. bécsi theol. tanárnak, az ismert egyháztörténetirónak (az osztrák és magyar kálvinizmus történetét tárgyaló művét 1912-ben S. Szabó József fordította magyarra), a társulat elnökének két alkalmi dolgozatát találjuk: az egyik a bécsi prot. theol. fakultás 100 éves történetének (1921 április 2-án volt fennállásának 100 éves fordulója) vázlatos képe, a másik az osztrák prot. pátens (1860 ápr. 8.) keletkezésének, kiadásának története, az újabban megnyilt titkos levéltári adatok alapján. Az előbbi dolgozatban, a dolog természeténél fogva, többször van útalás a magyar prot. egyházi viszonyokra, a magyar prot. papjelöltek külföldi egyetemi járására, magyar tanárok meghivására vagy vagy bécsi működésére (pl. Szeremley Gáborra is). Nagyon érdekesek a tanszékek beosztására, a tanárok fizetésére, a különböző megüresedett tanszékek betöltése ügyében folytatott tárgyalásokra vonatkozó adatok. Kár, hogy a szerző a magyarok ellen, a higgadt történetirói előadás rovására, ilyen megjegyzést enged meg magának: „A kiegyezés után a magyarokat az előrehaladó magyarosítás, meg az Ausztria elleni régi gyűlölet visszatartá a fakultás látogatásától" (7. l.). Nem ez, hanem az, hogy most már a magyar diákok elmehettek a külföldi prot. egyetemekre s ott a tudomány őseredeti forrásaiból merithettek! A magyarositás vádját épen az osztrákoknak van legkevesebb joguk szemünkre hányni, akik 340 éves uralmuk alatt hazánkat állandóan germanizálni, leigázni, osztrák tartománynyá változtatni törekedtek, a kiknek katonasága nagyobb pusztitást, rablást vitt az országban végbe, mint a pogány és ellenséges törökök. Vajjon érdemeltek-e ezek után a magyarság részéről a gyűlöletnél egyebet? Loesche úrnak jó lesz először a saját ajtaja előtt seperni! Ami a másik dolgozatot illeti, történetiróink utána nézhetnének, vajjon a magyar prot. pátens kiadását megelőző tárgyalások jegyzőkönyve és egyéb rávonatkozó adatok nem volnának-e feltalálhatók?

Zeneművek. 1. *Hiszek egy Istenben.* Zenéjét szerzé és férfikarra alkalmazta Halmy Miklós és Sípos József. A nt. alsózempléni egyházmegyének ajánlják a szerzők. Ára 25 K. — 2. *Van Step.* Zenéjét szerzé Jónás Jancsi, szövegét irta Novák Sándor gimn. tanár. Ára 25 K. Mindkét mű főiskolai nyomdánk csinos nyomása, izléses kiállitása.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhir.** *Kenyeressy Árpád* tiszaluczi lelkész f. hó 7-én 53 éves korában meghalt. Az Úr szőlőjének buzgó munkása volt, mig a testéba adatott tövisek kórágyához nem szögezték, a melyektől végre megváltotta a halál. 1868-ban Miskolczon született s 1892-ben végezte főiskolánkban theologiai tanulmányait. Családja gyászában őszinte részvéttel osztozunk.

— **A sárospataki főiskola köréből.** *Domby László*, egyházkerületünk középiskolai felügyelője, április 24—27. napján járt Patakon főgimnáziumunk oktatásügyi munkájának megvizsgálására. — A közoktatásügyi miniszter *Ellend József* szabadságolt főgimn. tanárt, egyelőre ideiglenes minőségben, nyugdijazta. — A főgimn. növendékek *konfirmációja* f. hó 8-án d. u. ment végbe; a szertartást Bódy Dénes vallástanár végezte; ez évben csak 11 tanuló

konfirmáltatott. — A VIII. gimn. osztály *vizsgálata* f. hó 9. és 10. napján tartatott meg; május 23—25-én lesz az irásbeli érettségi vizsgálat. — A *pünkösdi* szünidő május 11-től 18-ig tart.

— **Lelkészválasztás.** A Dakó Lajos elhunytával megüresedett *borsodi* ref. lelkészi állásra közakarattal *Szentmártoni* Dániel martonyi-i lelkészt hívták és választották meg a hívek.

— **A ref. egyetemes konvent** június 7-én, az *egyetemes tanügyi bizottság* május 25-én fogja üléseit Budapesten megtartani.

— **Az alsózempléni egyházmegyében** szavazattöbbséggel *Janka Károly* czigándi lelkész, nemzetgyűlési képviselő választatott tanácsbíróvá. Az egyházmegye május 24-én fogja tavaszi közgyűlését tartani.

— **Ünnepi előadások Sárospatakon.** A sárospataki *ref. nőegylet* felolvasó ünnepélyt rendezett ápr. 24-én, amelyen dr. Buza László jogak. tanár tartott mélyen járó felolvasást a ker. nőknek a mai nehéz időkben való feladatairól; a Truskovszky Béláné harmoniumjátéka és a Rácz Évike szavallata általános tetszéssel találkozott. — A *főiskolai ifjúság* március 15-ről elmaradt hazafias ünnepélyét május 1-én Kispatakon tartotta meg; az ünnepi beszédet Novák Sándor főgimn. tanár mondotta; ének-, zene- és szavallati előadások emelték az ünnepély színvonalát, amelyet a nép százai nagy figyelemmel hallgattak végig.

— **Debrecenből.** A debreczeni ref. társadalom vezető egyéniségei (Szomjas G. főispán, Rásó I. ny. főispán, Pákozdy S. alispán, Keserű L. törv. sz. elnök, Csóka S. városi főjegyző, Pokoly J., Papp K., Tankó B., R. Kiss I. egy. tanárok, Körössy K., az ügyvédi kamara elnöke stb.) egy *szózatban* fordúlnak a nyilvánossághoz s fejezik ki azt a meggyőződésüket, hogy „a politikának az egyházba való keverése kész veszedelem, sőt maga a halál. Ezért minden törekvéssel, amely ref. egyházunkat, magyar nemzetünknek ezen egyik legértékesebb kincsét a napi politika érdekszolgálatába kivánná bevonni, egyházunk és hazánk jövő sorsáért aggódó lelkünk egész erejével s a rendelkezésre álló tisztességes eszközök teljes felhasználásával szembe fogunk szállni. Ha egyszer a magunk szellemi eszményei újból olyan erővel hatnak, mint egykor áldott emlékezetű őseinkben, akkor minden politizálás nélkül is politikailag számottevők leszünk. Ellenben, ha a közelmúlt útjait követjük, elveszítjük mint egyház kifelé ható erőnket és jelentéktelenségbe sűlyedünk, mert befelé válunk tehetetlenekké". — A *Lelkészegyesület* április 23 iki számában dr. Baltazár D. püspök tollából magas szárnyalású vezércikk jelent meg „A felekezeti békéről". Örömmel olvastuk e szép vallomást s erősen bizunk benne, hogy ott, ahol a szivek így éreznek, az elmék is mihamar meg fogják találni a testvérfelekezetekkel való békére, megegyezésre vezető útat.

— **Sikoltás Erdélyből.** *Udvarhelyen* Tassay József mészáros mester fiát és egy ref. papot 7 évi nehéz rabságra és 10.000 lei pénzbüntetésre ítélték, mert fekete zászlócskát vittek magukkal a sorozásra s megkérdeztetvén, azt felelték: „Azért visszük, mert gyásza vagyon a magyar nemzetnek!" — *Sepsiszentgyörgyön* a gimnázium egész tanári karát deresre húzták és megcsapatták, mert az iskolában a Himnuszt énekelték. (M. Helikon.)

— **A megcsonkított Magyarország felekezeti statisztikája.** Buday Lászlónak *A megcsonkított Magyarország* című, nem régen megjelent munkájából vesszük a következő statisztikai adatokat: A 3310 róm. kath. plébánia közül megmaradt 1419, elszakadt 1891; a ref. egyház 2086 anyaegyházközségéből megmaradt 1008, elszakadt 1078; a 913 ág. ev. egyházközségből megmaradt 286, elszakadt 627; az unitárius egyháznak elszakadt 111 egyházközsége és megmaradt mindössze 4. A gör. kath. egyháznak elszakadt 2013 és megmaradt 107 plébániája. A gör. keleti egyházaknak csak 69 plébániája van a megcsonkított Magyarország területén, 2067 az elszakított részében van. Aránylag legkedvezőbb tehát még a ref. egyház helyzete, bár anyaegyházközségeinek ez is valamivel több, mint felét elvesztette. A dunamelléki ref. egyházkerületnek megmaradt 246, elszakadt 34, a dunántúlinak megmaradt 214, elszakadt 86, a tiszáninneninek megmaradt 217, elszakadt 142, a tiszántúlinak megmaradt 331, elszakadt 250 anyaegyházközsége. Az erdélyi egyházkerület 566 anyaegyházközségével teljesen elszakadt területen van. Az 1910-iki népszámlálás adatai szerint a megcsonkított Magyarország népességének róm. kath. 63·0 (49·3), ref. 21·3 (14·3), izr. 6·2 (5·0), ág. ev. 6·2 (7·1), gör. kath. 2·1 (11·0), gör. kel. 1·0 (12·8), unitárius 0·1 (0·4) százaléka. (A zárójelben lévő számok az egész Magyarország népességének felekezeti megoszlását tűntetik fel az 1910-iki népszámlálás adatai alapján.) Az arányszám tehát a reformátusoknál emelkedett a legnagyobb mértékben. Azután a róm. katholikusoknál és a zsidóknál; a többi felekezetek arányszáma esett. Nagyon valószínű, hogy a legújabban megejtett népszámlálás adatán sem fognak ettől lényegesen eltérő képet adni. A reformátusok tehát az ország népességének valamivel több, mint egy ötödét alkotják.

— **A debreceni kántus — Sárospatakon.** Kedves vendégei voltak f. hó 5-én és 6-án főiskolánki fjúságának: a debreceni kántus tagjai (30-an) adták vissza — Mácsay Sándor énektanár és dr. Erdős Károly lelkészképzőintézeti tanár vezetésével — ifjainknak márc. 9-én Debrecenben tett látogatását. S hogy látogatásuk hasznát az egész város élvezze: délelőtt az istentiszteleten, este az énekkarunk által rendezett hangversenyen több darab előadásával közreműködtek s művészi szép, szabatos előadásukkal, különösen Csokonai-dalaikkal teljességgel meghóditották, lenyügözték a szíveket. Két napi itt időzésük a barátkozás, a testvérisülés szép, megható ünnepe volt a két főiskola énekkara, ifjúsága, sőt tanári kara közt; ennek mélyitésére szolgáltak az áldozócsütörtökön d. e. 11 órakor az imateremben egyfelől dr. Erdős Károly tanár és Gyülvészy István debreceni szénior, másfelől dr. Rácz Lajos közigazgató által mondott üdvözlő beszédek. Vendégeink látogatásuk alatt a hasznost a kellemessel vegyitették: megnézték a főiskola gyűjteményeit, a várkastélyt, 5-én d. u. és 6-án d. e. résztvettek a mi ifjainkkal együtt egy theologus-konferencián, ahol sok okos kérdést fölvetettek és megvitattak, a hangverseny után pedig, szinte reggelig, vigan táncoltak és mulatoztak. Ifjúságunk, a főiskola vezetőségétől is támogatva, magyaros vendégszeretettel látta el őket; megérkezésök alkalmával az állomáson Molnár Béla szénior üdvözölte vendégeinket, 6-án este pedig dalos menetben kisérték ki őket az állomásra és nótázással búcsúz-

tak el egymástól. A viszontlátásra! hangzott el kölcsönösen a szózat az ajkakról; A viszontlátásra! szóval búcsúzunk mi is tőlük.

— **Két levél.** Két levél érkezett a múlt hó folyamán lapunk szerkesztőségéhez, amelyek írói lapunk megerősödésének kérdésével foglalkoznak. Lapunk szűkre szabott terjedelme miatt mély sajnálatunkra, csak egy egy rövidebb részletet közölhetünk e meleghangú, lapunk iránt mély rokonszenvvel telt levelekből. *Bíró János* abaújvári lelkész a lap megrendelését *kötelezővé* óhajtja tétetni a gyülekezetek részére. „Ha akadna mégis olyan egyház, ahol ez nehézségbe ütköznék, a lelkésznek kell találni módot arra, hogy az összeget ez esetben is előteremtse: társas összejövetelek, jótékonycélú mulatságok rendezése által. Ha más egyházkerületek megtehetik, minek maradnánk mi el azoktól?“ A levél többi része a főiskola tanárai iránt az itt szerzett tapasztalatok alapján, kifejezett meleg elismerés. — *Farkasfalvi Farkas Géza* egyházmegyei tanácsbiró, főiskolai igazgatótanácsos, örömét fejezvén ki lapunk újra megindulása és az általa követett irány felett, azt szeretné, ha lapunkat „az egyházkerület egész lelkészi kara, összes világi elemei, szellemileg, erkölcsileg és anyagilag támogatnák magasztos küldetése végrehajtásában, hogy lenne az összeköttő kapocs az egyházkerület hivatalos fórumai, lelkészei és összes hivei közt. Az egyházkerület pedig gondozására hivatalos lapjává fogja tenni anélkül, hogy szabadságában a legcsekélyebb mérvben korlátozná.“ A tavaszi egyh.-ker. közgyűlésen lesz helye e javaslatok megvitatásának.

— **A felsőzempléni egyházmegyében,** mint illetékes forrásból értesülünk, *Thuránszky Tihamér*, h. egyházmegyei gondnok, volt világi tanácsbíró vezetése alatt megindúltak a szervezési és ujjáalakúlási munkálatok. A Terebesen tartott értekezleten megállapodtak az üresedésben levő világi tanácsbirói, ügyészi s jegyzői tisztek betöltésére nézve, de a jelenlevők kívánságára kimondták az általános tisztújítást is, s kinevezték a szavazatbontó bizottságot. A szavazatokat május végéig kell beadni s junius első felében lesz az újonnan alakúlt egyházmegye tavaszi közgyűlése. — A készülő szervezkedést nagyban megzavarta a pozsonyi ev. egyházi referensnek az *Esti Ujság*-ban közölt nyilatkozata, melyszerint a lelkészek államsegélyének kiutalása a következő föltételekhez van kötve: A püspök és főgondnok hűségesküje, a lelkészek és egyházi gondnokok hűségesküje, végül a szlovák esperesség megalakítása. Ebbe az esperességbe Felsőzemplénből Bánócz, Tusa, Lasztomér, Málcza, Miglécz tartoznának több ungi és abauji eklézsiával együtt. Igy ez eklézsiák lelkészeit ki kell ejteni az új tisztujításra való jelölésből. A gyülekezetek tagjai különben állandóan izgatásnak vannak kitéve az amerikai pánszláv agitátorok részéről.

— **Rövid hírek.** A kormányzó a *debreczeni* egyetem tanári karának előterjesztésére megengedte, hogy a debreczeni egyetemet *gróf Tisza István* nevéről nevezhessék. — A budapest-kálvintéri parochiális kör május 3-án *dr. Ravasz László* kolozsvári theol. tanárt meghivás útján egyhangúlag lelkészévé választotta. — A M. Tud. Akadémia múlt héten tartott közgyűlésében a Marczibányi mellékjutalommal *dr. Finkey Ferenc* pozsonyi egyetemi tanár „Büntető perjog“ cimű munkáját tűntette ki. — A balatonkenesei gyülekezet a cseh megszállás következtében Komáromból eljött *Németh István* dunántúli püspököt hivta meg lelkészeül. — *Faragó János* pápai ref. főgimn. igazgató-tanárt a közoktatásügyi kormány *a tankerületi főigazgatói* cimmel tüntetett ki

— **A szlovenszkói ref. egyházak** két püspöki adminisztrátora két leiratot kapott közelebb a szlovenszkói kormánytól, amely hosszas előzetes tárgyalás és jegyzékváltás eredménye. A leirathoz csatolt melléklet tartalmazza azokat a jogokat, a melyeket a minisztérium biztosit a szlovenszkói ref. egyházaknak. Ezek: a teljes egyenlőség és viszonosság a többi egyházakkal, teljes kulturális és vallásszabadság a nemzetiségi viszonyok figyelembevétele mellett, autonom törvényhozás, — a legfőbb felügyeleti jog érintetlenül hagyása mellett — és szabad lelkészválasztás.

— **Az Országos Ref. Tanáregyesület** igazgatósága e hó 1-én *Dr. Dóczi Imre* elnöklete alatt gyülést tartott, amelyen fontos tárgyak kerültek napirendre *S. Szabó József* alelnök, *Karai Sándor* és *Dr. Veress István* igazgatósági tagok előadásában. Elhatározta az igazgatóság, hogy a juniusban összeülő egyetemes konvent elé fölterjesztést intéz a következő ügyekben: 1. A Tanárok Nevelő Házának céljaira, mint már az állami, úgy a középfokú ref. tanintézetekben is szedessék a tanulóktól fejenként évi 5 korona járulék s ennek egyelőre tőkésitésével és kezelésével az Orsz. Ref. Tanáregyesület bizassék meg. 20% évenként levonatván a begyülő összegből tanárképzés céljaira. 2. Hivja fel az egyetemes konvent, a kerületek utján, középiskoláink fenntartó testületeit és tanárkarait, hogy a cserkészet ügyét karolják fel s kizárólag a tanárok felügyelete és vezetése alatt állitsanak és szervezzenek cserkészcsapatokat. 3. Részletesen felsorolja az igazgatóság, hogy az új egységes állami középiskolai rendtartásból miket óhajt ref. középiskoláink rendtartásába átvétetni. 4. Fölterjeszti elfogadás végett a hatosztályú tanitóképzők vallástanitási anyagát és osztályonkénti beosztását. Ugyanezt teszi az énektanitásra vonatkozólag is. Végül ezeken kivül megkeresi az igazgatóság az egyházkerületek útján az iskola fentartótestületeket, hogy találjanak módot arra, hogy a tanároknak a háztartásukra szükséges gabonaféléket természetben szolgáltassák ki.

— **A magyar egyházi kisebbségek** jogainak védelmére alakúlt amerikai bizottság, 25 kiváló amerikai polgár aláirásával, az amerikai lapok útján kiáltványt intézett az oláh kormányhoz a vallási és nemzeti kisebbségek védelmére. Ebben előadja mily bántalmakat szenved a magyarság Erdélyben s a békeszerződés kötelező törvényeire hivatkozva felhivja a román kormányt az elnyomás megszüntetésére s követeli, hogy az állam által elvett egyházi vagyon visszaadassék s az állam által használt egyházi vagyonért megfelelő kárpótlás adassék; az egyházaknak biztositsák a jogot alsó és felső fokú iskoláik fentartására, más országok egyházaival és iskoláival való érintkezésre, állitsák vissza önkormányzatukat, hogy szabadon végezhessék vallási misszió-jukat, szabadon használhassák anyanyelvüket a nyilvános istentiszteleteken; a bukaresti kormányban a a magyar egyházi hatóságok képviselőinek hely adassék stb. A nemzetek közvéleményének megnyilatkozása talán kissé észretérítheti az oláh kormányt.

Nyomatott a ref. főiskola villamos gép-erre berendezett könyvnyomdájában Sárospatakon. 1921—1232.

XVI. évfolyam. 7. szám. Sárospatak, 1921. május 25.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK.

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET GYÜLEKEZÉTEINEK KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN HÓ 10. ÉS 25-ÉN.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 100— Kor.
Félévre ... 50— „

Felelős szerkesztő és kiadó:
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal ... 400— Kor.
Fél „ ... 200— „
Negyed „ ... 100— „
Nyolcad „ ... 50— „

TARTALOM: *yr.:* Tünetek. — *Sütő Kálmán:* Pár szó Marton János cikkéhez. — *Lengyel Gyula:* Csiky Zoltán. — *Fodor György:* A tornai egyházmegye tavaszi közgyűlése. — *Tóth Kálmán:* Az alsózempléni egyházmegyei közgyűlés. — A ref. tanügyi bizottság gyűlése. (Vége köv.) — *Bodnár István:* Üzenet Skóciába. (Vers.) — Vegyes közlemények.

Tünetek.

A múlt hét folyamán két nevezetes eseménye volt egyházi életünknek: az egyik a *Magyar Evangéliumi Nőegyesületek Nemzeti Szövetségének* kecskeméti konferenciája, a másik a reformátusok budapesti nagygyűlése.

E két eseményből a krónikai megörökités, vagy más irányú méltatás helyett most csak azt a tanúságot vonjuk le, amit a sokszor egyidőben több helyen tartott megbeszélések, összejövetelek, mozgalmak, a különféle, de még is egy hangnemben játszó ujságcikkek, egyházi életünk egész mai képe is leszürni és megállapitani késztet, hogy mind szélesebb köröket, mind nagyobb tömegeket áthat és eszméltet a multunkkal és jelenünkkel való elégedetlenség.

S ez kétségkivül nagyon biztató és felemelő tanúság. Hiszen mind az egyének, mind a közösségek, intézmények életében a jobb felé haladásnak, fejlődésnek első feltétele, lépése a belső meghasonlás az óemberrel, az eddigivel, a meglevővel. Minden szem, amely egyházi életünknek egy-egy hibáját, hiányát látja meg; minden fül, amely érzi az eszményeink és állapotaink közötti fájó disszonanciát, ellentétet, minden ajak, amely hangot, kifejezést ad ezeknek az észrevevéseknek; minden kéz, amely itt a hibák kijavitására, a hiányok pótlására, az ellentétek kiküszöbölésére, a nagy összhang és nagy tökéletesség megközelitésére mozdúl meg: egy-egy drága, szent záloga, biztositéka jövőbeli feltámadásunknak, megújulásunknak és örökéletünknek. S Kecskeméten, Budapesten, az ország különböző részeiben: Pécelen, Balatonendrédeu, Szegszárdon, Székesfehérváron s nem rég itt Patakon is ezek a szemek, fülek, ajkak és kezek adtak és adnak egymásnak tömeges, testvéri találkozót.

Meg fogunk ujulni a mi szivünk, elménk és lelkünk általános megújulása szerint, az bizonyos. Az a nagy renaissance, amely a magyar kath. egyházat olyan életképessé tette, amely a skót és holland református egyházakban is olyan mélyreható változásokat és csodálatos erőkifejtést hozott létre, meg fog történni, létre fog jönni minálunk, mi közöttünk is. Létre fog jönni, mert már vajudásban vagyunk. Létre fog jönni, mert már nemcsak egyes látnoki lelkek prédikálják, hanem a tömegek is mindjobban átérzik annak a szükségességét s egyre fogékonyabban bocsátják lelkük, szivük, elméjük talaját a mélyebb szántás alá. Létre fog jönni, mert ha a fiak, az örökösök, a hivatottak hallgatnának, beszélnének róla a kövek, az eddig mélyen és tompán szunnyadók.

Ám itt van az aggodalmas volta a naponként mutatkozó biztató tüneteknek. Mintha tulságosan sok lenne a kövek szava, s tulságosan kevés az örökösöké, az elsősorban hivatottaké. Egyházmegyei gyűléseken, értekezleteken, egyes presbiteriumok szabályrendeleteiben sok-sok egészséges meglátása és kielégitése látszik a fennálló szükségleteknek; de ezek mind helyi, egyéni kezdeményezések S ha a hivatalos egyház idejekorán nem lát hozzá a maga egységes szervei, főképen a zsinatja útján az egységes irányításhoz, hogy fogja ezekből az egészséges, de mégis csak independens kezdeményezésekből és reformokból a külső és belső egyházi egységet kimenteni, esetleg ujra megteremteni?

Rövidség kedvéért csak három példát hozunk itt fel: A hivatalos egyház késik a liturgia reformjával. A debreceni egyház már elkészített és életbe is léptetett egy új istentiszteleti rendtartást. Mi lesz, ha minden presbitérium készit és életbeléptet ilyet a maga, vagy lelkésze sajátlagos izlése és felfogása szerint? Nem növeljük-e ezzel hiveinkben azt a már eddig is veszedelmessé fejlődött felfogást, hogy nálunk minden az egyéni, helyi vagy időszaki izlés és felfogás dolga?

Késik az új énekeskönyv. S vasárnapi iskolákban, leányegyletekben, belmissziós konferenciákon

széltiben a Hozsánnából énekelnek. A kecskeméti konferencián meg is kérdezte egy hívő gyülekezeti asszony: „hát maguknak más énekeskönyvük van?“ Amit e téren elmulasztottunk: az egészséges pótlást és átmenetet, nem tudom, hogy fogjuk simán és könnyen kipótolni?

Nincs egyházfegyelmünk, ami szabályozná lelkészeink és gyülekezeti tagjaink magánéletét, de különösen közéleti, társadalmi és politikai szereplését. S van teljes libertinizmusunk, amelyet szeretnénk, de nem birunk megfogni, mert hiányzik, vagyis meglazúlt a hit és erkölcsi világnézletünk egysége, közös alapja, amelyre az új részletes, szigorú, határozott egyházfegyelmet felépíthetnénk. Tudunk-e itt is találni hamar újra rendező elvet s kifejteni kellő erélyt ez élet érvényesitésére?

Vigyázzanak azért az éleken állók, a hivatalosak. Amint az egyes lelkipásztoroknak kell éberen ügyelniök arra, hogy egyházukban minden felvetődő jószándék, minden erőteljes akarás az egyház által képviselt érdekeket és eszményeket szolgálja: úgy kell ma a magyar református egyház vezetőinek a hetenként észlelhető megújulási mozgalmakat a maguk irányitó hatalmába vonni és féltékenyen vigyázni, hogy a felébredt és még mindig jobban ébredő új szellem a mi Sionunknak épülését és nem megoszlattatását idézze elő. *yr.*

Pár szó Marton János cikkéhez.

E. b. lapok f. évi 5. számában Marton János a debreceni liturgiát ismertette. Igazán örömmel töltött el az a szigorú tárgyilagosság, amellyel ismertetését megírta s az az elismerés, amellyel a munkálatot fogadta. Biráló megjegyzéseihez azonban volna egy-két szavam, amelynek a szerkesztő úr engedelmével óhajtanék kifejezést adni.

A 6 úrvacsorai alkalomnak 8 ra való kiegészítése ellen emelt kifogását magamévá teszem, főleg azért, mert igy egyes úrvacsoraosztási alkalmak igen közel esnek majd egymáshoz, ami könnyen a megszokott komoly előkészületnek a rovására mehet. Helyesnek tartom azt a megjegyzését is, hogy az ünnep- és vasárnapi istenitisztelet szerkezetében a gyülekezet aktiv részvétele nincs kellő mértékben biztositva. Ámde ezen *e szerkezet keretében* is lehet valamit segiteni az eddig megszokottnál több énekvers éneklése által. Nem tudom azonban vele együtt *nem*-helyeselni a hirdetésnek az Áldás elé tételét. Megtörténhetik ez anélkül, hogy a profán jellegü hirdetéseket állva kellene végighallgatni a gyülekezetnek. Lehet ezeket ülve végighallgatni a többivel együtt. A Miatyánk után leülnek a hivek, a hirdetést ülve hallgatják, az Áldást ugyanigy fogadják. Igy van ez Amerikában is és nincsen rosszúl. A lelkész szószéki szolgálatának legméltóbb, legtermészetesebb és legfelemelőbb befejezése az Áldás.

A 3 első mozzanatnak az úrasztala előtt végzése ellen felhozott érvek közül a két első legfeljebb közömbösiti azt a kérdést, hogy hol végezzük ezeket. A 3-ik érv az, hogy „az ide-oda járás nem nő eléggé eddigi kultuszfejlődésünkből s az egység, nyugodt méltóság rovására megy. Erre az a megjegyzésem, hogy az „*ide-odajárás*“ kifejezés tán egy kissé túlzás, mert az eddigihez képest mindössze annyi helyváltoztatást jelent, hogy a pap az úrasztalától megy fel a szószékbe, nem a papi székből s igy a nyugodt méltóság komoly veszélyeztetéséről nem igen lehet szó. Eddigi kultuszunknak épen az volt az egyik hibája, hogy nem volt eléggé változatos és ezen a hiányon ez az újitás is segit valamit. A negyedik érv az, hogy „nagy templomokban technikai szempontból nem ajánlható“. Ámde az a legritkább esetek közé tartozik, hogy a templom nagysága miatt az úrasztala mellől a liturgus szava nem hallható s e kevés kivétel miatt talán még sem volna indokolt mellőzni egy másként helyes újitást. Igen helyes gondolat az úrvacsorai szertartásnál a Hiszekegy felvétele. Közösen elmondva, lényegesen elősegiti a gyülekezet aktiv részvételét. Felvetem a kérdést, nem volna-e helyes ugyane szempontból a Tizparancsolatot is beilleszteni istentiszteletünkbe valahová? A parancsolatok időnkénti felújitása csak jótékonyan hathatna.

Azért tettem meg ezt a pár megjegyzést, mert igen szeretném, ha egyelőre az átmeneti liturgiára nézve a debreceni és pataki felfogás között egység jönne létre. Szeretném, ha megjegyzéseim Marton János t. barátomat arra a meggondolásra birnák, hogy kifogásai nem oly jelentősek, hogy azok a külön utakon való járást indokolttá tennék. Erre a belátásra pedig azért volna szükség, hogy az a *pataki liturgia* megalkotásánál lehetőleg érvényesülhessen. Egy a kor kivánalmainak megfelelőbb liturgia készitésével gondolatom szerint Patak sem késlekedhetik sokáig. Sőt nézetem szerint itt volna teljesen az ideje. Ez aztán az egyházkerület közbejöttével az egész egyházkerületre nézve kötelező erejüvé válhatnék. Hogy erre milyen szükség volna, azt a tapasztalatok mutatják. Egyházkerületünkben is általános a vágy egy vonzóbb, változatosabb liturgia után. És a mélyen érzett közszükség kielégitésére megindúltak az egyéni akciók. Itt is, ott is hoznak be valamelyes újitást. És lesz a vége sokféleség, rendszertelenség, merthát nincs mindenütt egyenlő hozzáértés. Ennek az elkerülése s a közszükség legalább ideiglenes kielégitése végett szeretnék én látni egy a debrecenihez közel eső módositott pataki liturgiát, amely átmenetileg is egységet teremtene gyülekezeteink között az egységes liturgia megalkotásáig. *Sütő Kálmán.*

Csiky Zoltán.

A ládbessenyői paplak kertjében az almafa rózsaszin virága a ráhajló körtefa hófehér virágával ölelkezik. A sarjadzó fű hegyén, mint szétszórt hópelyhek pihennek a szilvafák lehullott szirmai. Az illatos ibolyák a birsbokor alján már meghalványodtak. A templomba vezető út két oldalán még virágtól terhesen hajolnak az út felé a hajlós ágú markolya fák. A cinterem előtt az ütköző zöld levelek közül, halványlila bimbóját nyújtogatja a napsugár felé két orgonabokor. Odább a part felé szép sorokban illatoznak a virágbaborúlt alma és körtefák, a Csiky Zoltán fái.

Szorgalmas méhek röpködnek virágról-virágra, talán észre sem veszik, hogy hallgatag csendes szemlélőjük nincs többé az élők között, hogy a fák és virágok hűséges barátja, Csiky Zoltán, örökre elaludott.

Puritán egyszerűségű lévita házában látta meg a napvilágot. Aztán nélkülözések között, sok szülői törődés és aggodalom által körül ölelve, járt a tudomány csarnokába Miskolcon, majd Sárospatakon. Milyenné is lehetett volna mássá, mint puritán egyszerűségű férfiúvá?

Szinte magam előtt látom most is a délceg ifjút. Karjai izmosak, mint a viharedzette cserfaág. Szálegyenes termete, arca pirosló rózsái százados életet igértek, mikor még mint káplán élvezte a 8 forint 33 krajcárokat havonta, Zilizen, Varbón, majd Szalonnán, mig 16 évvel ezelőtt a ládbessenyői egyház hivta meg lelkészeül.

Akkor is virágzottak a fák. Méhek is zúgtak a fák mézzel terhes virágain. Illatárban fürdött a kis paplak kertje.., de a konyha megtörött gerendái oszlopokkal valának alátámasztva. A szabadkéményen át szomorú nótákat dúdolt a pajkos szél. S a sok esztendőt látott ajtó hasadékain át meglobogtatva az asztalon égő lámpa világát, szabadon suhant ki a szoga korhadt rámájú ablakon (a kert felé). S ha eltikkadt, eső után szomjazó veteményre az ég áldást hozó harmatáért könyörgött az Úr szolgája s meghallgatást talált buzgó esedezése, akkor szaladhatott egyik sarokból a másikba, különböző edényekkel igyekezvén felfogni, a lakhelyébe csurgó áldást. Az Isten házába, a tanítói lakás belsejébe is bemosolygott az ég kékje, ha szép idő volt; de ha az Úr esőt bocsájtott a földre, akkor mindkettő gerendázatára fantasztikus térképeket rajzolt a becsurgó égi harmat.

A néhány családból álló kicsiny gyülekezet tagjai egykedvüen állapitották meg:

— Hát bizony ebbe becsorog, ha esik az eső. Az ágyat tegye tiszteletes uram oda a másik sarokba, ott szivelhetősebb a nedvesség.

A javításra, épitkezésre pedig lemondóan sóhajtottak:

— Hiszen, hiszen, célirányos volna biz az, ha volna miből?

Gazdag eklézsiák faragványos, kakasos tornyai, sárgára festett, íves ablakú templomai. Széles tornácú, öles ablakú 5—6 szobás paplakásai hidegen hagynak, meg sem kérdem: ki és mikor épittette. De mikor szalmafödeles házú falukban tágas iskolaépület fogad. Mikor a gyümölcsfák közül kifehérlik az egyszerű, de tiszta, jókarban tartott paplak hófehér fala. Mikor a fehér templom tornyán, a kálvinista akarat buzogánya megújúl, — mert kakasra már nem jutott s a templomba vezető út mentén üde, zöld bokrok, illatos virágok hajladoznak, akkor lekerül a kalap fejemről s önkéntelenül rebegem:

— Tisztesség annak, aki ezt cselekedte!

Óh könnyű egy anyagiakban fényes gyülekezet papjának lenni, könnyű ott épiteni, adminisztrálni, ahol van miből. De próbálkozzatok meg ott, ahol a hívek szegénysége, sokszor rosszakarata miatt minden közcélra igénybe vett fillérért nehéz harcot kell folytatnia a lelkigondozására bizott hívekkel a szegény lelkipásztornak.

Lelkésztestvérek! Tudjátok-e ti, mit tesz az: szegény egyházban épitkezni? Tudjátok-e ti, mit tesz az, a betevő falatot is szükebbre szabni, csak azért, hogy a lelkész jó példával járhasson elől az adakozásban? Tudjátok-e ti, mit jelent az, a kővágástól az utolsó zsindelyszögig, az ablakfestékhez szükséges firnájszig mindennek személyesen utána nézni? Az őrállókúl állitottak körmére, torkára éberül vigyázni? S érette jutalmúl gáncsot, bántást elszenvedni?

Ha tudjátok, akkor tekintsetek a ládbessenyői egyház papi lakására, tanítói lakására, iskolájára, amely megszégyeníti egyházmegyénk sok anyagiakban bővölködő egyházát. S mondjátok el ti is Csiky Zoltánról emlékezvén:

— Tisztesség annak, ki ezt cselekedte!

— Mert egyebet mi úgy sem adhatunk.

Az igaz szívű lelkipásztor, a századokra teremtett daliás test ereje megtörött e munkában. Arca rózsái meghervadának, szép férfias fejét meglepte a szürke dér. Lélekzete el-elakadt, igazságért hevülő szive rendetlen dobogással döngette boltozatos mellkasát.

Aztán? Aztán eljöve Dán népe a fenyegetés fegyvereivel. De nem úgy, mint Mikához egykoron, hogy papját elragadozzák. Óh nem! Ezek nem a papot elragadozni jövének, hanem a paptól s egymás után vivék el tőle 12 hold föld munkáját, 32 méter fáját, 24 köböl zabját. S a békességet kedvelő, jószívű, igaz ember megdöbbenve kérdezé hiveitől:

— Kell-e még egyéb? Ha nem kell, hát hagyjatok engem békességben!

Most már békességben pihen a ládbessenyői temetőben. De ugyan álma csendes-e, zavartalan-e?

A múlt szombaton, lelkészi javadalmamhoz tartozó, gabona helyett ökölnyi nagyságú kövektől hordó nagyságúakig bőven termő földem, az úgynevezett Kövespart felé ballagtam. Az égen szakadozott felhegek kergetőztek. Ládbessenyő felől süvitve fútt rám szembe a hideg szél.

Előttem egy mezítlábos asszony haladt. Szintelen, egy szál karton szoknyáját meglibbentette a szél. Hidegtől vörös lábszárait lassan, fáradtan vonszolta. Elnyűtt, ócska kendő körítette ráncos, fázó arcát. Foltos kabátja vállán — melyet talán valami cigány hagyott el — átvetve lógott 2 pár szakadozott bakancs.

— Hova igyekszik néném? — kérdeztem.

— Balajtra! Ládon voltam, de nem kelt el egy se — rántott egyet a bakancsok madzagján.

— Hát kinek is kellene az ilyen rossz bakancs? — mondom.

— Igaz! Hát hiszen nem is azért... Szégyenlek koldulni... Igy aztán, ha nem vesznek is, mégis csak adnak valamit... Mert tetszik tudni, szégyenlem a koldulást,... hiszen Kispál szuhogyi tiszteletes uram volt az én apám!... De sietek, elfordulok erre a ládi legelőre, mert az úton még szedni akarok egy kis száraz galyat!

Az asszony elsietett. Hosszan néztem utánna, amint lihegve kapaszkodott a legelő meredekjén felfelé. Pillantásom a tovasietö asszony felől a ládbessenyői temetőre tévedt. A hársfák ághegyein, mint halványzöld fátyol terjengett a rügyező élet. A temető árkában, a virágzó kökénybokrok koszorúként ölelték át a barnafájú akácost. A fák alatt egy sárgán dom-

boruló, csupasz sirhalom vált ki, a sarjadzó zöld fü közül. A Csiky Zoltán sirja...

Eszembe jutott:

— Te is feleséget, kis gyermeket hagytál hátra jó barátom, Csiky Zoltán! Nem is kérdem már, hogy álmod csendes-e, pihenésed zavartalan-e?

*

Özvegy papné,... árva gyermek! Ez a pár szó lelkésztestvérek, mindnyájunk réme. Meddig kisért még bennünket? Mikor hajlik már feléjük az oltalmazó szeretet?

Hiszen mi a szeretetet prédikáljuk untalan. Mikor lesz már másoktól nekünk is részünk benne, a sok-sok szeretetlenség, bántalom helyett?

— Árnyék suhant át arcotokon! Keményebbé mélyült homlokotokon a barázda!.. Álmodunk bizony mi erről... csak álmodunk,... mint a ládbessenyői temetőben, idvezült barátunk, Csiky Zoltán.... Álmodunk itt is, álmodunk ott is... Itt kevesebb, ott hosszabb ideig, mig szeretteink is oda térnek, ahol nincs már könny, nincsen jaj és nincs a fájdalomnak szava. *Lengyel Gyula.*

A tornai egyházmegye tavaszi közgyülése.

A tornai csonka egyházmegye 8 anyaegyháza tavaszi közgyülését április hó 27-én Szőlősardóban tartotta meg Kádár Kálmán egyházmegyei gondnok és Tóth Kálmán esperes helyettes tanácsbiró elnöklete alatt. Reggel 9 órakor a templomban istenitisztelet volt. Tóth Kálmán esperes helyettes imádkozott szivből—szivhez.

Istenitisztelet után elnökök a gyülést megnyitották s miután fájdalmuknak adtak kifejezést, hogy a cseh megszállás alatt levő 8 anyaegyház lelkésze gyülésünkön meg nem jelenhetett s különben is az a 8 anyaegyház a megszállott területen levő abauji egyházmegyéhez csatlakozott, a kevés számu ügydarab elintézéséhez kezdett gyülésünk. Az esperesi jelentést, mely hü képe a megcsonkitott egyházmegye egy évi életének, egész terjedelmében jegyzőkönybe vettük. A h. esperes hivatkozván az 1920. évi, Szinben tartott tavaszi gyülés azon határozatára, mely őt, mint legidősebb tanácsbirót bizta meg a Ragályi Géza esperes lemondásával megüresedett esperesi hivatal teendőinek a végzésével, jelenti, hogy az esperesi hivatal viseléséhez szükséges iratokat a volt esperestől átvette. Az egyházmegye utólagos jóváhagyása mellett ifj. Csabay Ferencet a kánói; Bak Sándort a bódvalenkei; Dede Kálmán a komjátii egyházak tanitói hivatalába beerősitette s ez utóbbi közgyülésünk előtt a hivatalos esküt letette. Illyés János volt parasznyai segédlelkész és Nehéz István segédlelkész egyházmegyénkbe bekebeleztettek. Előbbi Bódvalenkén nyert alkalmazást s ez utóbbi várja alkalmaztatását.

A Szondy—Kenessey alapitvány 400 kor. kamata a tornakápolnai és a teresznyei egyházaknak itéltetett oda.

Az egyházmegyei helyettes pénztárnok Fodor Géza számadása a közalapi pénztárról, az orsz. nyugdijintézeti járulékokról s az egyházlátogatóság által beszedett különböző járulékokról megvizsgáltatott s a felmentvényt buzgó munkálkodásának elismerése mellett megnyerte.

Az egyházlátogatóság jelentése szerint csonka egyházmegyénkben az istenitiszteletek, urvacsoravétel kellőképen gyakoroltatnak, a keresztség s házasság megáldása, confirmátio, temetés lelkészek által teljesittetnek. Csak a hidvégardói leányegyház hivei voltak sok ideig, majdnem egy félévig elzárva lelkészüktől (Bódvavendégi) a Csehek által s ez alatt az idő alatt a komjáti lelkész és a bódvalenkei segédlelkész teljesitettek néha néha szolgálatot. A hétköznapi istenitiszteleteket azonban nem látogatják az egész egyházmegyében

A tanügyi bizottság jelentése szerint a tanügy türhető. Tanitók teljesitik kötelességüket, bár sok az iskolamulasztás. Ismétlő iskoláknak pedig csak a neve van meg. Bódvaszilason és Hidvégardón az iskola a csendőrség részére foglaltatott le. Kovács J. István nemzetgyülési képviselő közbenjárására a bódvaszilasi iskolaügy ugy oldatott meg a körletparancsnokság által, hogy iskolának a tanitó egyik szobáját foglalták le, a hidvégardói azonban mégis csendőrlaktanya s a növendékek egy része a róm. kath. iskolába jár; egyrésze pedig sehova. Egyházmegyénk a Vallás és Közoktatásügyi Minisztert keresi meg, hogy vessen véget e türhetetlen helyzetnek s egyidejüleg felkéri Sréter István nemzetgyülési képviselőt, hogy erre a szomoru állapotra interpelációban hivja fel a nemzetgyülés figyelmét.

Itt-ott megingott a hivek és a belső hivatalnokok között is a kivánatos békesség. A dijlevél szerinti természetben kiszolgáltatandó vagy folyó árban fizetendő egyházi adó szemet szur sokaknak, kik a lelkészekben csak a szolgák szolgáit látják s a literenkint fizetett 6—10 kor. rozs és buza-váltság elviselhetetlen teher rájuk nézve. Ezért a jósvafői presbitérium kivánatosnak tartaná, ha egyházmegyénk az összes egyházmegyei egyházakra kiterjedő oly határozatot hozna, mely egyöntetüen állapitaná meg a belhivatalnokok fizetésének kiszolgáltatási módját. Egyházmegyénk azonban ily határozat hozatalának szükségét nem látja, mert a dijlevél a kötelező minden egyházra; a kiszolgáltatási módra nézve pedig az egyházmegyei és egyházkerületi birósági itéletek intézkednek. Volt egy olyan eset is bejelentve, mikor a lelkész tultette magát a dijlevél s a felentes hatóságok stóla megállapitásain s keresztelésért 40 kor. t, esketésért 100—150 koronát s temetésért ugyanennyi stólát szedett a hivekről. Egyházmegyénk, amidőn a hivek rosszakaratával szemben biztositja hivatalnokainak megélhetését az á tal, hogy a hiveket a dijlevélben megszabott terményeknek természetben vagy folyóár szerinti kifizetésére kényszeriti, kötelességének tartja, hogy a hiveket is megvédje a lelkész egyéni önkényétől; ezért a panaszos egyházba vizsgálóbizottságot küldött ki.

De ha volt elszomoritó, volt örvendetes, felemelő jelenség is. A belmisszió bontogatja szárnyait, mely ugyan még egyelőre csak az éneklés szépitésében, vegyes énekkarok szervezésében nyilatkozik meg, de megvan a zálog és biztositék arra, hogy ezt az ifjusági egyletek megalakitása s vallásos felolvasások és estélyek rendezése is követni fogja. A khórus és vegyes énekkar szervezése és vezetése körül fő-fő érdemet szerzett Fodor Géza jósvafői lelkész; az áldozatkészség megmutatásában pedig Dózsa Jenő szinpetri lelkész és neje Pásztor Terézia urnő, kik harangalapra 10473 koronát adományoztak. A cselekedetben ott van a dicséret.

Élénk vita fejlődött ki a felett a kérdés felett, hogy mi történjék a Csehek által megszállva tartott s Zsarnón levő egyházmegyei pénztárral, illetve az egyházmegyének hadikölcsön kötvényekbe fektetett vagyonával. Ugy határoztunk, hogy miután az a vagyon a magyar részen fekvő tornai egyházmegyét illeti, volt egyházmegyei pénztárnokunkat megbizzuk a hadikölcsönkötvények értékesítésével s a pénznek átutalásával.

Néhány apróbb ügy letárgyalása után következett a bucsuztatás. Fodor György perkupai lelkész inditványozza, hogy miután a mai viszonyok között 8 anyaegyházból álló egyházmegyénket sem szellemileg, sem anyagilag fentartani nem tudjuk, kérjük fel az Egyházkerületet, hogy az E. T. I. t.-c. 67. §. *p)* pontja értelmében egyházmegyénket csatolja valahova, illetve tétessen egy bizottsággal erre nézve valami inditványi s addig a tisztviselői kar helyén marad. Az inditvány egyhangulag el lett fogadva. Igy a tornai egyházmegye, mely 1799-ben a borsodi egyházmegyéből kivált s több mint 100 éve nem dicstelenül futotta pályáját, sőt iskoláztatás, adakozás, kötelességteljesités terén a nagy egyházmegyék előtt járt a Fáy és Ragályi családok gondnoksága s igazgatása alatt, mint önálló egyházmegye a háboruban szenvedett veszteségeinek, jobban mondva a megbecstelenitő trianoni békeszerződés következtében — megszünik. A kényelmesebb érülközés — közelség Felsőbörsodhoz vonzanak, de gát az ott gazdag egyházmegyei gyámintézet. A régi szokás, a kölcsönös szegénység a Gömörből megmaradt 11 egyházhoz való csatlakozásra csábit. Hiszen egész 1848 ig a helyosztó gyüléseket felváltva tartogatta most Gömör majd Torna. — Videant consules!

Az egyházmegyei gyülés után időszaki birósági ülés volt, hol 2 fegyelmi és 5 közigazgatási eset biráltatott el. A fegyelmiek felmentéssel végződtek. A közigazgatásiak jórészben faügy, olyképen, hogy sem panaszos sem panaszlott nem volt megelégedve az itélettel.

Az egyházmegyei gyülést gazdagon ellátó szőlősardói egyház virágozzék, növekedjék. Az ellátó 3 papnénak pedig (Tiszadob, Sajókaza, Szőlősardó) hódolat, köszönet és elismerés.

Fodor György.

Az alsózempléni egyházmegyei közgyűlés.

Az alsózempléni egyházmegye tavaszi közgyülését folyó évi május hó 24-én tartotta meg Sárospatakon. Közel-távolról számosan sereglettek egybe, hogy vállvetett erővel épitgessék lesulytott hazánk és ebben szorongatott református egyházunk boldogabb jövőjét.

Helyettes esperesünk egekbe emelő áhitatos imája és Meczner Béla egyházmegyei gondnok lelkesítő, mély kálvinista szellemtől áthatott beszéde után az újonnan választott egyházmegyei tisztviselők: Janka Károly papi Mezőssy László és Dr. Buza László világi tanácsbirók, továbbá Tóth Kálmán és Kiss Ernő papi aljegyzők s végül Nyitray Károly tanitóképviselő állásukba beigtattattak, kik az elnökség részéről melegen üdvözöltetvén, hasonló lelkes odaadással magas szinvonalu, nagy távlatu beszédeket tartva, ajánlották fel magokat az egyházmegye szolgálatára. — Janka Károly lelkes főjegyzőnk tanácsbiróvá választatván, előbb viselt tisztéről, őszinte elismerésünk mellett lemondott.

Az esperes jelentése hű képét adta az egyházmegye anyagi és szellemi életének. Leszámitva egy nehány elszomoritó jelenséget, általában véve kielégitő, sőt jobb jövőt igérő a kép, melyet a jelentés előttünk mutatott. Az esperes jelentésével kapcsolatban, egyházmegyei közgyűlés szavazatot rendelt az esperesi állásra. A szavazatok beadásának határideje junius 23.

Érdekes tárgya volt a közgyűlésnek a szerencsi egyház presbitériumának ama határozata, mely szerint leégett temploma felépitésére — felekezeti különbségre való tekintet nélkül — gyűjtést indit. Ezt a határozatot nehány egyháztag azzal az érveléssel felebbezte meg, hogy egyes felekezetektől ne fogadjon el az egyház segélyt. Közgyülés a felebbezést elvetette.

Élénk érdeklődés között tárgyalta a közgyülés a püspök fizetésének felemelése tárgyában tett esperesi bejelentést. Gyülésünk, meggondolva a mai idők nehéz helyzetét, fejenkint 30 filléres kivetés eszközlésével óhajtja a püspöki fizetést — legalább némileg — összhangzásba hozni a mai idők követelményeivel. Nehány tanitói beerősités s egyes egyházak által készitett s beterjesztett szabályrendelet szerepelt még a tárgysorozaton. Több apró-cseprő s nagyobbára nagyon is helyi érdekü ügy tárgyalása közben valósággal felüdült a lelkünk, mikor hallottuk egyikmásik egyházról, hogy annak hivei méltányolva a mai nehéz megélhetési viszonyokat, lelkészei és tanitói fizetését igyekeztek a kor szinvonalára emelni.

A birósági ügyek — kisebb jelentőségüek — letárgyalása után, miután a tápintézet nagytermében a testnek is megadtuk, ami a testté, a gyűlés egy szebb jövő reményében és buzgó várásával oszlott szét.

Tóth Kálmán
lelk. aljegyző.

A ref. tanügyi bizottság gyülése.

Két évi kényszerű szünetelés után, ami a lefolyt nehéz időkben leli magyarázatát, f. hó 25—26-án tartotta újra a ref. egyetemes konvent tanügyi bizottsága Budapesten, a konvent székházában, üléseit, hogy számba vegye a ref. nevelés- és oktatásügynek az utóbbi 3 iskolai évben történt változásait, fejlődését vagy visszaesését. A gyűlés egész folyamán, látva s hallva a ref. tanügy terén bekövetkezett szomorú eseményeket, borús hangúlat uralkodott a tagok lelkén; hiszen mindjárt az a körülmény, hogy az erdélyi ref. egyházkerület a gyülésen nem volt képviselve, hogy a türelmetlen és elbizakodott győző még a trianoni béke életbelépte előtt sietett minden köteléket, mely erdélyi testvéreinket az anyaországhoz fűzte, elszakitani: bánatos érzéssel töltötte el sziveinket. De a gyűlés egyébként sem volt teljes számú: Dunamellékről a pár hóval ezelőtt elhunyt Pesti Elek püspök és Szilády Áron, Dunántúlról Antal Géza és Czeglédy Sándor hiányzott és nem volt póttaggal sem képviselve.

D. e. 10 órakor Baltazár Dezső elnök megnyitván a gyűlést, kegyeletes szavakban emlékszik meg Petri E. püspök elhúnytáról, üdvözli Faragó J. pápai igazgatótanárt kitüntetése alkalmából s Marton János pataki tanárt, mint a bizottság új tagját A tisztikar

megválasztása, illetőleg a régi tisztikarnak a folyó 1919—1921. évi cyklusra történt megerősítése után *B. Pap István* budapesti theol. tanár, előadó a theologiai akadémiák 1917—18., 1918—19., és 1919—1920. évi állapotáról tesz összefoglaló jelentést. Föltünteti az egyes intézetek gondnoki és tanári karában — részint halálozás, részint nyugdijba vonulás folytán — történt nevezetesebb változásokat, meleg szavakkal méltatja az elhunyt gr. Tisza I. világi, dr. Tüdős I. és Petri E. egyházi főgondnok s a nyugalomba vonúlt Radácsi Gy. és Horváth J. tanárok érdemeit; sorban ismerteti, hogyan vonúlt el, micsoda rombolást okozott, micsoda iszapot hagyott hátra az egyes theol. akadémiák körében a proletárdiktatura: magában az épületben s annak fölszerelésében legnagyobb kárt Budapesten okozott, viszont még egyes tanárok lelkét is Debrecenben és Patakon inficiálta. Mint örvendetes tényt említi, hogy a dunamelléki ref. egyházkerület a budapesi ref. theologia épületének telkét és a rajta levő épületet a skót testvérektől kapott segitséggel, a hátra levő amortizációs kölcsön teljes kifizetésével, véglegesen megváltotta, ugyancsak az ő segítségük tette lehetővé az intézet restaurálását. Ismertette a köztisztviselői kedvezményből kizárt theol. tanárok nehéz megélhetési viszonyait s az egyetemes konvent közbelépését kéri ezen anomália megszüntetésére; konventünk készséggel meg fogja tenni ez iránt a lépéseket. A mi a theol. hallgatók létszámát illeti 1917—18-ban volt Budapesten 45, Pápán 48, Patakon 28, Debrecenben 56, összesen 177 hallgató; 1918—19-ben 44, 38, 25, 69, összesen 176, végül 1919—20 ban 31, 33, 22, 62, összesen 148 hallgató. A tanúlási eredmény, a há borús és zavaros állapotok, a fűtési és élelmezési nehézségek miatt mindenütt kevés volt; csak az utóbbi esztendőről jelentik az intézet vezetői, hogy a normális állapotok ezen a téren is visszatérőben vannak. A 3 év alatt a 4 intézetben alapvizsgálatot tett 109, I. lelkészi vizsgálatot 126 hallgató A legtöbb helyen a tanárok irodalmi téren is kivették részöket a munkából, igy a kolozsváriak és patakiak önálló kötetekben örökitették meg a reformáció 400 éves fordulóját; bár, köztudomásúlag, a mai mostoha viszonyok az irodalmi munkálkodást szinte lehetetlenné teszik.

A gyűlés mély fájdalmának ad kifejezést Erdély, az erdélyi ref. egyházkerület s a kolozsvári theol. fakultás elvesztése fölött, de egyszersmind annak az erős reményének, hogy ez az elszakitás nem végleges s kolozsvári testvéreink az új nehéz viszonyok közt is folytatni fogják felséges missziójukat; kívánatosnak tartja, hogy a theol. oktatással összefüggő újabb kérdések megbeszélése végett a theol. tanárok a nyár folyamán értekezletre jöjjenek össze s ennek szervezésével a budapesti theol. akadémia tanári karát bízza meg; fölkéri a konventet, hogy az áttérő kath. lelkészek különbözeti vizsgájának idejét egységesen szabályozza s annak letételét 1—2 évi előzetes gyakorlati működéshez kösse; a theol. tanárok lelkészi minőségben eltöltött éveinek teljes mértékű beszámitása érdekében újra felír a közoktatásügyi kormányhoz, miután a lelkészi működés a theol. tanári működésnek sok esetben nélkülözhetetlen előföltétele; ugyancsak feliratban keresi meg a kormányt, hogy miután Zoványi Jenő, aki jogerős bírósági itélettel elvesztette lelkészi oklevelét, igy híjjával van az egyetemi tanárrá kinevezéséhez szükséges föltételnek (amint ezt a tiszántúli egyh.-kerület és az államkormány közt kötött szerződés megállapítja), szerezzen a kormány a szerződés ezen rendelkezésének érvényt s mozdítsa el őt theol. tanári állásából A vallástanár-képesítő vizsgálatok az 1921—1923. évi cyklusban Sárospatakon fognak megtartatni; püspökünk megbizatik, hogy a vizsgáló bizottság összeállitása iránt intézkedjék, konventi megbizottúl a vizsgálatokhoz dr. Ravasz László-budapesti lelkész, póttagúl B. Pap I. tanár küldetik ki.

A középiskolák állapotáról szóló jelentést *Ravasz Árpád* budapesti főgimn. igazgató-tanár terjesztette elő. Ő is általában szomorú képet rajzol az egyes ref. gimnáziumok utóbbi 2 évi életéről, tanúlmányi viszonyairól, a proletárdiktatura okozta rombolásokról. A cseh és oláh megszállás 10 gimnáziumot szakított el tőlünk s 18 gimnázium maradt meg, ezekbe 1918—1919-ben 7555 tanúló iratkozott be (6000 nyilvános és 641 magántanúló tett vizsgálatot); közülök református volt 50%, izraelita 16·5%. Csak 36·5% a református tanúlók száma Halason; legtöbb ref. tanúló volt Debreczenben, Böszörményben, Náson, Nagykörösön, Békésen; legtöbb izr. tanuló volt Karczagon (31·3%), Pápán (20%); 1919—20 ban a ref. tanulók arányszáma már 61%-ra emelkedett, a zsidóké 15·3% re esett. Az előadó referálása alapján átvette bizottságunk az állami Középiskolai rendtartásból a konventi rendtartásba, az Orsz. Ref. Tanáregyesülettől javasolt pontokat, de ama rendelkezés ellen, hogy a megszállott területen levő középiskolákból jövő növendékek fölvételének jogát a közoktatási miniszter magának tarja fenn, miután ez törvény biztositotta jogainkkal ellenkezik, felír a közoktatási miniszterhez. Elfogadta bizottságunk az állami rendtartásból a tanulmányi értesitő eszméjét, ugyhogy a jövő iskolai év kezdetétől fogva, — egyelőre csak az I. osztályban s aztán fokozatosan a többi osztályokban — nem évi bizonyitványt, hanem ily, az egész gimn. pályára szóló értesitő-könyvecskét fognak kapni a növendékek, ami mind az egyöntetüség, mind a könnyü áttekinthetőség, mind a hatályosabb ellenőrzés szempontjából szükséges. A magaviseleti érdemjegyek jövőben a következők lesznek: dicséretes, megfelelő, türhető, rossz; a IV. osztály elvégzése után ezentul a gyöngébb tanulók bizonyitványába beirják, hogy felsőbb középiskolai osztályba nem léphet; betratáskor ezentul minden tanuló 5 koronát fizet a ref. tanárok gyermekei nevelésének megkönnyitésére és elősegitésére, s ez összegnek 20%-je addig is, mig az igy összegyült összegből a Ref. Tanárok Nevelő Háza felállitható lesz, felhasználható a jelzett célra. Ami a gimnázium I. osztályába szóló fölvételi vizsgálatot illeti, bizottságunk az egyes egyházkerületekre bizta az e tárgyban bölcs belátásuk szerint való intézkedést (Tiszántúl nem fogadja el s nem engedi életbe léptetni e vizsgálatot, ellenben a többi 3 kerület már a folyó évben életbe léptette azt s továbbra is ragaszkodik hozzá). Középiskolai tanárkaraink figyelmébe ajánlja a cserkészmozgalom pártolását és cserkészcsapatok szervezését; a magánvizsgálatok diját 800 koronában, a különbözeti vizsgálatét tárgyanként 100 koronában, az érettségi vizsgálatét nyilvános tanulókra 150, magántanulókra 300 koronában állapitja meg; felír a konvent utján a közoktatásügyi miniszterhez az állandósitott

iskolaszolgáknak sőt az összes iskolai (administrativ) hivatalnokoknak a nyugdij-intézetbe való fölvétele iránt, valamint a felekezeti tanároknak az utóbbi időben egyes drágasági segélyeknél az állami tanárokkal szemben történt megrövidítése ellen.

(Vége következik.)

Üzenet Skóciába.

— Mister Rev. Beveridge Szekszárdon időzése alkalmából. —

Irta: BODNÁR ISTVÁN.

Szól az Irás: egy ember mene,
Jeruzsálemből Jerikó fele,
Rablók kifoszták, hagyák útfelen,
Félig halottan, sebtől véresen...
Egy „Pap" jött arra, látja messzirül
S mintha nem látná, még messzibb kerül,
És nemsokára jön egy „Lévita",
Ez se bánja, hogy vérét por igya,
Ellép mellette némán, ridegen,
— Még jó, hogy arra más is jár, megyen:
Szamaritánus jött épp az úton,
Lehajol hozzá, — nem barát, rokon,
De azért gyorsan mossa a sebet
És abba bort, olajat csepeget.
A félholtat barmára felteszi,
Egy „vendég-házban" ágyat vet neki,
Ott ápolja s hogy másnap megy tovább,
Hivja a — gazdát s két pénzt neki ád:
Viselte gondját s ha majd visszatér:
Megadja, — mond, — mi felül lesz a bér...

Az Irás eddig... De én folytatom:
Egy — nemzet fekszik kinn, a hő napon,
Kiszáradt ajkkal, láztól reszketőn,
Vére folydogál lassan, csepegőn,
Rablók fosztják ki óh, őt is gazúl,
Megcsonkitották irgalmatlanúl,
Nincs keze, lába... Már alig piheg,
Mellén és fején nyitott száj a seb,
S letépve róla, mi volt drága ék,
Végső falatját, azt is elvivék,
S elepedhet üditő csepp után,
Az égi harmat enyhíti csupán,
Nyögő sóhaját széthordja a szél,
De a siró hang köveknek beszél.
Pedig mennek ott: „Papok", „Léviták"
Kopogó léptük ugy szivébe vág...
— Elvérzik bizton, pusztulnia kell:
Szamaritánus egy sincs itt közel!

Nincs... nincs... De mintha pirkadna az ég?
Itt, ott a részvét halvány mécse ég,
S a vak sötétet átpislogja már,
Reszketó fénnyel egy reménysugár.
A jó hollandok, svédek, finn-rokon
Szeretete sok mély gyászt fénybe von.
S legyen bár köztünk tenger, Oceán,
Vérünk vér marad odatúl is ám!
Az „uj hazából" — „régiért" sohajt...
S halljuk már távol a nagy zivatart,
Mely döngeti a poklok kapuját,
Ledönti a hazugság kőfalát...
A világ ébred... Látni kezd, figyel —
Angliában: igazság napja kel.
Értünk beszélnek, tesznek is talán
S az igaz ügynek igaz, szent szaván:
Megbobbannak a nemes — skót szivek
S a sok sziv közüi köztünk ime — egy!

Üdv, üdv Tenéked, kit hozott az Úr,
Skót vendégünk, te hozzád zeng e húr:
Pár napon át bámúltam nagy szived,
Óh, ne csodáld hát, ha ismét — hiszek!
Köszöntöm benned nagy, nemes hazád,
Vidd el e népnek hála-sóhaját...
Ennél egyebünk már ugy sem maradt.
Torkunkba fúlnak a hangos szavak,
Csak nyögünk, sírunk, halkan, csendesen:
— Gyöngyöt látsz itt most mindenik szemen..
Jöjj, jöjj hát, figyelj! — Nem kérünk kegyet,
Csak igazságot! Jól látó szemet!
Ne mondd, mit itt — hallsz: jaj ez, — zokogás,
De, amit láttál, legyen: „szent irás!"
Ezt hirdesd otthon... Könyörgünk neked
S ne szád beszéljen rólunk, a — szived!
Ez mesélje el: élt egy ritka nép,
Amely „homlokán hordta a — szivét"
Ki az volt kivül, ami legbelül,
A jámbor jóság; lángol, lelkesül...
Ki, amig félkézt kardot forgatott,
Másikkal épit oltárt, templomot
S magának, másnak kulturpalotát,
De mig rakott rá arany kúpolát,

Elhordták szépen háza tetejét,
Meglopták, csalták gyermek jó szivét...
Mégis megbocsát, mindenkit szeret,
Csak — *önmagát* nem... Ez, mi — veszte lett!

Mondd el, meséld el, Óh, beszélj, beszélj;
Hogy a Kárpátból jajszót hord a szél,
Visszasírják ott a „magyar igát"
S könny pergi be értünk az — Adriát.
Uj Rákóczit vár a nemes rutén
S a bácskai sváb mind: „magyar-sovén."
S az egész Erdély mi felénk sikolt:
Hogy csak még egyszer jönne, ami — volt!

Beszélj mi rólunk... Óh, de tedd füled
Előbb szivünkre... S halld meg, mit piheg:
Bünöst keresnek? Azok nem vagyunk,
Avagy bűn, hogy megtartottuk szavunk?
S hogy a parolánk: hűség, becsület?
— Magyar nem ámít, nem csal, hiteget!
Nem árulásra tartja fel kezét,
De, hogy ölelje, szivéhez ki fért,
Mint ellenség is bátor, egyenes:
Kaput tör be, titkos rést nem keres
S mint barátnak: Kőszikla a szava,
Épithetsz reá... — Ezt vidd el haza!

Igaz, ha bántják, Ő is — visszavág
S most is csupa dac, hisz rajt durva láb,
Hátán bot, ostor, szegekkel tele,
De könny-sózta volt mindég kenyere,
Türi hát ezt is... Csak fogat szorít,
— Mert simogatja lágy újjal a hit!

Igen, ezt mondd el, hogy mi még — hiszünk,
És száz pokol sem dönti meg hitünk:
Határt minekünk ezer év szabott,
Mérő láncot itt: Isten-kéz huzott:
Amott a — Kárpát, itt az — Adria,
Ezért kiáltjuk: „Nem, nem azt, soha!"
Óh, hirdesd hát lángajkkal oda át:
Hagyják meg nekünk az — *Istent, hazát!*

—

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Dr. Ravasz László,** mint megválasztott és és megerősitett budapesti lelkész május 22-én tartotta a Kálvintéri templomban beköszöntő egyházi beszédét. A budapesti egyházközség presbytériuma, természetesen, ő reá adta, mint püspökre 8 szavazatát. Dr. Kovácsy S. budapesti főgondnok a püspökválasztásról egy hirlapiró előtt igy nyilatkozott: „A választás jun. 25-én dől el. A presbytériumok szavazatukat május 31-ig küldhetik be: a megszállott Baranya és Bácska is szavaz s a forgalmi nehézségre való tekintettel erre a területre jun. 10-ig várnak. A választás titkos, de a hangúlatból bizonyosra vehető, hogy *Ravasz* László nagy többséggel jút be Petri E. székébe."

— **A sárospataki ref. főgimnáziumban** jun. 22—25. tartandó *érettségi* vizsgálaton *Dr. Rácz* Lajos akad. tanár lesz az elnök s *Dr. Szabó* Gábor budapesti paedagogumi tanár a kormányképviselő.

— **Lelkészválasztás.** A hejőcsabai gyülekezet meghivás útján *Tóth Pál* miskolci vallástanárt választá lelkészeül.

— **Jubileumok.** A budai parochiális tanács május 16-án megható szeretettel és meleg ünnepséggel ünnepelte meg a Szilágyi Dezső-téri templom felavatásának és *Haypál* Benő budai lelkipásztorkodásának 25 éves fordulóját. A jubilánst a budai egyházrész nevében Némethy Károly parochiális gondnok üdvözölte, mig a budapesti egyház elismerését dr. Kovácsy S. főgondnok tolmácsolta előtte. — Debrecen ref. társadalma május 22-én ülte meg dr. Baltazár Dezső püspök püspöki működésének 10 éves jubileumát a

kollégium dísztermében. Nagy József egyházközségi főgondnok üdvözlő beszéde után mintegy 20 egyházi és iskolai egyesület szónoka fejezte ki elismerését és hódolatát a püspök áldásos működése iránt. Az Úr áldása nyugodjék meg továbbra is kiválasztott fiainak munkásságán!

— **A tiszáninneni ref. egyházkerület** julius 5-én Miskolcon fogja tavaszi közgyűlését megtartani.

— **Körlevél az alsózempléni ref. egyházmegye lelkészeihez.** Tisztelendő Lelkész Ur! Tisztelt Presbitérium! Tavaszi egyházmegyei közgyülésünk az esperesi és egyházmegyei papi főjegyzői állásra a szavazatot elrendelte. A szabályszerüen kiállitott szavazatlapokat kérem a sátoraljaujhelyi ref. lelkészi hivatalhoz junius 25-ig beküldeni. Viss, 1921. május 25. *Bartha József* h. esperes.

— **Adományok.** *A czigándi egyház* a Prot. Árvaház javára egy láda fehérnemüt adományozott. — *A gesztelyi ref. egyház* részére a lelkész felhivására Amerikából 15000 korona adomány érkezett. A felhivás az amerikai „Szabadság" c. lapban jelent meg. — *A theol. ifjuság* Takaró Géza lelkész útján 4000 korona amerikai segélyt kapott. A segély tápintézeti jótéteményként lesz kiosztva.

— **A tiszáninneni ref. egyházkerület** szavazatbontó bizottsága május 21-én Miskolczon bontotta fel a vil. tanácsbiróra és a zsinati vil. pótképviselőre a szükebbkörü szavazásnál beérkezett szavazatokat. A szavazás mindkét helyen eredménynyel járt, a menynyiben világi tanácsbiró 122 szavazattal *Dr. Puky* Endre vil. főjegyző, zsinati pótképviselő pedig 136 szavazattal *Zsóri* György tanácsbiró lett.

— **A pápai ref. főgimnázium** ifjusága a M. Tud. Akadémia céljaira 23000, a Kisfaludy Társaság javára pedig 18000 K-t gyüjtött és adományozott. E szép adományokért illesse elismerés mind a lelkes ifjakat, mind bölcs vezetőiket!

— **Adomány.** Az ondi ref. gyülekezet hivei a szerencsi templom tetejének fölépitésére gyüjtést rendezvén, 1301 K-val járúltak a nemes cél előmozditásához.

— **Jókai Mórnak**, az örökké ifjú regényirónak, a bűbájos elbeszélőnek, a magyar nyelv mesteri kezelőjének ülő ércszobrát — mint a nemzet kegyeletének és hálájának látható megnyilatkozását f. hó 21-én leplezték le Budapesten, az Andrássy-ut szélén levő Liszt Ferenc-téren. A szép ünnepély megérdemelte volna, hogy rajta — legalább küldöttségileg — az egész ország tanuló ifjúsága képviselve legyen!

— **A dunamelléki püspök választással** kapcsolatosan felmerült az a jogi kérdés, hogy a szavazatok érvényessége a leadás vagy a felbontás időpontja szerint birálandó-e el? A kérdés ilyen feltevése nem szabatos. A szavazat alapját képező presbitériumi határozat érvényességét a határozathozatal, a szavazólap alakszerüségeit a kiállitás időpontja szerint kell elbirálni. Ha a határozathozatalban olyan egyének vettek részt, akik nem voltak presbiterek, a határozat nem lesz érvényessé, ha az illetők a szavazatok felbontásáig presbiterekké választattak is meg. Ha a szavazó-lapot nem az irja alá, aki a kiállitás időpontjában az egyházközség lelkésze, az érvénytelen lesz még akkor is, ha az illető a felbontáskor már lelkésze volna is az egyházközségnek. Azt azonban, hogy valaki püspökké megválasztható-e, a szavazatok felbontásakor s akkori állapot szerint kell elbirálni. Az E. T. nem ismeri a jelölés intézményét. Ha is merné, érvényesen csak a jelöltek valamelyikére lehetne szavazni, jelölhető viszont csak az volna, aki az előirt kellékekkel rendelkezik. Igy azonban csak a szavazatok felbontásakor, midőn constatálhatók, hogy az illető a szavazatok többségét megnyerte, esetleg, hogy szükebb körü szavazásra bocsátandó, lehet vizsgálat tárgyává tenni a kérdést és pedig csak az akkori s nem egy megelőző jogállapot szerint. Hogy a dolog tényleg igy áll, azt legvilágosabban bizonyitja, ha megforditjuk az esetet. Ki lehetne-e jelenteni a megválasztott püspökké azt, aki a szavazatok leadásakor az egyházkerület kötelékeibe tartozott, de a szavazatok felbontásakor már egy másik egyházkerület kebelébe lépett át? *Dr. Buza László.*

— **A budapesti ref. nagygyűlésen,** május 21-én előterjesztett és elfogadott határozati javaslat: 1. Nemzeti és állami életünk újra kiépítésének és a jövőre vonatkozó erőgyüjtésnek fundamentuma csak Jézus Krisztus örök evangéliuma és keresztyén világnézlet lehet. 2. E fundamentum megőrzése és erősítése végett úgy az állami, mint a társadalmi, egyházi és egyéni életben minden hivatalos tényezőnek és igaz keresztyénnek szent kötelessége a krisztusi alapok és keresztyén világnézlet elfogadása és érvényesitése. 3. A magyar református keresztyénség készséggel ajánlja fel minden erejét a keresztyén alapok és világnézlet egyetértő kiépitéséhez. 4. A magyar református keresztyének a többi magyar keresztyén testvérekkel egyetértve határozottan állást foglalnak olyan irányzat ellen, amely nem helyezkedik a magyar nemzeti és keresztyén világnézlet alapjára.

— **A Magyar Ev. Nőegyesületek Nemzeti Szövetségének** Kecskeméten rendezett konferenciája hangulatban, kölcsönös épitő hatásokban, szellemi és lelki kincsek cserélgetésében és osztogatásában egyaránt gazdag volt. A 200 tagot számláló konferenciát a kecskeméti leányegylet látta vendégül. A tagok vendégszerető, melegszivü családoknál voltak elszállásolva, a közös étkezések a prot. szövetség tágas helyiségében folytak. Áhitatot tartottak Sárkány Béla kecskeméti ág. ev., Szabó Imre a Lorántffy-collégium lelkésze és Enyedy Andor saújhelyi lelkész, aki a konferenciáért hálaadó templomi istentisztelet szolgálatát is végezte. Előadást tartottak özv. Misley Sándorné, Kuyper Katalin, Miss Mariy Dingmann, Viktor Erzsébet, Viktor János, Muraközy Gyula, Karácsony Sándor, Sebestyén Jenő, Megyercsy Béla és Szabó Imre. A konf. rendezésében nagy és szép munkát végeztek Hetessy Kálmán és Muraközy Gyula kecskeméti lelkészek. A jövő évi konferencia Pápán lesz.

— **Külön kelyhecskék az úrvacsora-osztásnál.** A győri ref. gyülekezet presbitériuma elhatározta, hogy az úrvacsora-osztásnál az egészség védelmére a bort külön külön e célra készitendő kis kelyhecskékben szolgáltatja ki a hiveknek. A pünkösti ünnepek alkalmával a presbytérium áldozatkészségéből már 150 ilyen kis kehely állott a hivek rendelkezésére s ők ezt a gondoskodást megértő elismeréssel fogadták. Már eddig is sok egyháztag járúlt hozzá a kelyhek beszerzéséhez, mely 50 K-ba kerül. A győri gyülekezet 350 kis kelyhet szándékozik beszerezni. Kövessék a többi gyülekezetek is a győri példát!

Nyomatott a ref. főiskola villamos gép-erőre berendezett könyvnyomdájában Sárospatakon. 1921—1232.

XVI. évfolyam. 8. szám. Sárospatak, 1921. június 10.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK.

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET GYÜLEKEZETEINEK KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN HÓ 10. ÉS 25-ÉN.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 100·— Kor.
Félévre ... 50·— „

Felelős szerkesztő és kiadó:
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal ... 400·— Kor.
Fél „ ... 200·— „
Negyed „ ... 100·— „
Nyolcad „ ... 50·— „

TARTALOM: Egy esperesi jelentésből. — Legújabb törvényeink. — *Szentmártoni Dániel*: Egyházmegyei közgyűlés Felsőborsodban. — *Kovács István*: Az abauji egyházmegye közgyűlése — *r—s.*: A ref. tanügyi bizottság gyűlése. (Vége.) — *r—e.*: Az alsóborsodi egyházmegyei közgyűlés. Vegyes közlemények.

Egy esperesi jelentésből.

— Kivonat Bartha József alsózempléni h. esperes folyó évi jelentéséből. —

Az egyházmegye területén 38 ref. jellegű egyesület működik és pedig mindenik működése vallásos irányú: énekkar, ifjúsági egylet, nőegylet, stb. Szomorú jelentés érkezett néhány nagyobb egyházunkból, hogy az énekkart a vezető hiánya miatt nem lehet felállitani. Adjon nekem a közgyűlés felhatalmazást arra, hogy az ilyen egyházakban én keressem ki az énekkar felállitására akadályúl szolgáló okot és erős a hitem, hogy egy év alatt minden egyházban felállitjuk az oly szép és lelket emelő egyesületet, amely annyi éven keresztül meg nem tudott erősödni egyházainkban.

Az egyházközségek közélete és szervezete tekintetében nagyon sok jelenteni valóm volna, szinte szemeim előtt lebegnek s egymásra torlódnak a gondolataim, egyik-másik egyházlátogatói jegyzőkönyv átolvasása után. Azonban a 26 kérdőpont közül a kétkulcsos láda, pecsétnyomó, parochiális könyvtár állása, stb. meg fognak nekem engedni, ha én a mostani rendkivüli idők hatása alatt olyan dolgokról teszek jelentést, hogy ha én nem szólanék, hát a falak kiáltanának.

A kérdőpontok között a legszerencsétlenebb számmal, a 13-ikkal foglalkozom legkimerítőbben. A kérdés igy szól: „Befolyt-é rendesen a hivatalnokok évi fizetése?“

Általánosságban ez a felelet hangzik igen sok helyen: Nem folyt be teljesen, de a lelkész nem panaszkodik. Azután a legtöbb felelet igy szól: Befolyt — s utána pedig ez, hogy az egyházi előljáróság megtette a törvényes lépéseket a behajtásra. Hiszen az előző pontban azt állitja a lelkész, hogy befolyt, miért hajtatja hát azt az előljáróság által?

A valóság az, hogy a papi fizetésből százezrek maradnak el fizetetlenül és tehetetlenek vagyunk a behajtási eljárásnál.

A legtöbb esetben maga a lelkész nem meri, nem akarja a békességnek okáért fizetését követelni.

Nevezzük néven a gyermeket: sok papnak nincsen meg a mindennapi kenyere! A ruházatról nem is beszélek, hiszen az egyikünknek sincsen. A gyülekezet tagjai pedig selyemben és bársonyban dicsérik az Urat és panaszkodnak a nagy drágaság miatt.

Egyházmegyénkben ez idő szerint öt egyház van üresedésben. Mind az öt egyház egy szívvel és szájjal kéri a papi díjlevél megcsonkitását, hiszen van rá precedens bőven... alkalmat nyújtott erre az 1908. évi egyháziadócsökkentés... jobb lett volna ezt egyenesen papi jövedelem csökkentésének nevezni.

Van olyan egyházunk, ahol a lelkész csak a termény megváltásnál 76 ezer koronát veszitett, ehez jön a fa- és munkaváltság veszteség.

Egyházlátogatási emlékeiből igen sok egyházlátogatótársam meggyőződhetett a gyülekezetek szükkeblüségéről. Ez azonban a képnek a sötétebb oldala, van kedvesebb oldala is.

H. esperesi állásom elfoglalása alkalmával minden egyház költségvetését sürgősen kértem beküldeni megerősités végett.

Akik a költségvetéseiket beküldték, tehetnek bizonyságot róla, hogy szigorú felülvizsgálat nélkül senkinek sem erősitettem meg a költségvetését. Sőt, ha a költségvetés arról győzött meg, hogy a lelkészi fizetés nem elég a papi család megélhetésére, felszólitottam kétszer, háromszor, sőt négyszer is a presbitériumot a lelkészi díjlevél régi értékének visszaállitására.

Az eredmény nem volt meglepő, de azért számottevő az! A legelső egyházak között ott volt Tállya 12 600 K-t., Viss 9000, Bodrogkeresztúr 6000, Tokaj 8500, Erdőhorváti 2000, Alsóberecki 6000 K-t adnak a papi javadalmak emelésére. Vannak ilyenek többen is.

Egyházlátogatási körutamban, három egyházban egy érdekes jelenségre bukkantam a lelkészi fizeté-

sek rendezésénél. Mindenik egyházban szóról-szóra ezeket a szavakat használták a presbiterek jogaik megvédésére: Hátrafelé nem megyünk! Ezt is szószerint idézem: „Itt trafikálással ment a választás!"

Hát bizony úgy lehetett az, hogy a választás előtt zárt ajtók megett a lelkész kedvezményt adott a gyülekezetnek, vagyis a mint ők kifejezik: trafikálással történt a választás.

Ezeket a választásokat megbélyegezni nem akarom. A múltra nézve nincsen szavam, hiszen igen könnyen megtörténhetnek, hogy szigorú vizsgálat esetén többnyire a palást hullana a sárba. Azonban a jövőre nézve javaslom, hogy a legkisebb igérgetés, illetve trafikálás esetére ne joga, de kötelessége legyen az esperesnek még a választás megerősítése után is, az ilyen egyházi életünkre kártékonyan ható egyezségek ellen a megtorló lépéseket megindítani.

Szigoru büntetést érdemel ilyen esetben nem csak a harapáskenyér után esengő lelkész, hanem százszorta inkább büntetendő a gyülekezet, amelyet már a kisérletezésnél — mint arra érdemtelent — meg kellene fosztani választási jogától.

Természetes dolog, hogy nem az egész gyülekezet lenne így büntetve, csak a felbújtók, a demagógok, a trafikálni szerető, futkározó atyafiak.

A papnak tekintélye csak úgy lehet egyházában, ha választása igéret nélkül történt.

Legújabb törvényeinkből.

A nemzet ujjáépítését célzó nagy horderejű, de egyúttal óriási terheket magával hozó adótörvények egymásután jelennek meg a közélet *piacán*, a melyeknek egyik-másik §-ai érzékenyen sújtják egyházainkat is. A törvények és §-ok tömkelegében igen bajos eligazodni a laikus, járatlan embereknek, ritkán jut birtokába minden lelkésztársunk az eredeti törvényeknek, jónak láttuk azért tájékoztatás és miheztartás végett lelkésztársaink figyelmét felhivni az alábbi, egyházainkat érdeklő, igen fontos nemzetgyűlési határozatokra, illetve törvényekre.

Betétek, üzletrészek, értékpapirok vagyonváltságáról szóló törvény.

E törvény április hó 24-én lett harmadszori tárgyalásban elfogadva a Nemzetgyűlésben és azóta már ki is hirdettetett E törvény eredeti formájában, illetve javaslati alakjában, az egyházi betéteket ugyanazon kulcscsal adóztatta meg, mint a többi betéteket stb. A részletes tárgyalás alkalmából szólalt fel *Birtha József* ref. lelkész, nemzetgyűlési képviselő és kérte az egyházi betétek mentesitését. Beszédéből az idevonatkozó rövid passzust és a Nemzetgyűlés határozatát, az alábbiakban adjuk:

„T. Nemzetgyűlés! E szakaszhoz volna némi észrevételem. A 2-ik §. taxative felsorolja mindazokat az eseteket, amikor egyes intézmények, jóléti intézmények, a magok alapitványaik után a vagyonváltság alól menekülnek. Az ügyvédi kamarák, közjegyzői egyletek és egyéb jótékony egyletek alapitványai, betétei, folyószámla követelései, melyek nyerészkedés célzata nélkül tétettek be valamely bankba, jelen §. alapján vagyonváltság-mentességet élveznek. Egyetlen intézményről, nemes, erkölcsi testületről feledkezett meg a javaslat, ez pedig az egyház. Én azt hiszem, joggal hihetem és nagyon helyén való lenne, ha egy pótlójavaslatot vennénk fel a 2-ik §-hoz, amely kimondja, hogy az egyházaknak nyerészkedő célzat nélkül elhelyezett jótékony alapitványai szintén mentesülnek a vagyonváltság alól. Módosító javaslatom a következőképen szól:

„Nem esnek vagyonváltság alá az egyházaknak harangot, orgonát, temetőt, egyházat, iskolákat fenntartó, lelkészek és tanitók fizetését pótló, nyerészkedő célzat nélkül kezelt alapjai és alapitványai."

Hegedüs Lóránt pénzügyminiszter válaszában kijelentette, hogy a beadott módositások közül elfogadja a *Birtha József* képviselő indítványát, amely az egyház érdekeit tartja szem előtt. Mire a Nemzetgyűlés a módosító javaslatot szintén elfogadta.

Postai dijmentesség megszüntetéséről

szóló törvényjavaslatot is letárgyalta a Nemzetgyűlés. Ez a törvény megfosztja egyházainkat az eddig élvezett portómentességtől. E törvényjavaslat tárgyalásánál *Scholcz Gusztáv* ev. részről, *Ernszt Sándor* kath. részről és *Birtha József* ref. egyház részéről szólaltak fel és kérték az egyházak portómentességét továbbra is fenntartani.

Hegyeshalmy kereskedelemügyi miniszter kijelentette, hogy a kérésnek nem tehet eleget, mert *jelen formájában nem tarthatja fenn a portómentességet.* De megigérte, hogy az egyházak portómentesség kedvezményéről gondoskodni fog és azt más formában továbbra is fenn fogja tartani.

Értesülésünk szerint megigérte a miniszter *Birtha* képviselőnek, hogy július 1 ére az egyházi portómentesség ügyét — kiadandó bélyeg alakjában, amelyek az egyházak rendelkezésére lesznek bocsátva, — rendezni fogja.

Egyházmegyei közgyűlés Felsőborsodban.

A felsőborsodi egyházmegye tavaszi rendes közgyűlése május hó 19-én tartatott meg Miskolcon, a kerületi felsőbb leányiskolában, szép számban egybegyült tagok és érdeklődő közönség jelenlétében. Vadászy Pál esperes magas szárnyalású alkalmi imája s Ragályi Béla e. m. gondnok rövid megnyitó beszéde vezette be a tanácskozást. A távol levők igazolása után papi főjegyző felolvasta a nagy gonddal összeállitott esperesi jelentést, mely hű vonásokkal rajzolja egyházmegyénk jelenlegi képét. A jelentés szerint még mindig sok a baj a belhivatalnokok fizetése körül s ha a helyzet továbbra is igy marad, be kell hozni az affiliációt, ami ellen nem régen ex offó küzdöttünk az egyházak s a hivek jól felfogott érdekében. Az egyházi fegyelem nagy fokú meglazúlása is általánosnak mondható s nagyon indokolt, hogy a megyasszói egyház példájára ez irányban mindenütt megmozduljunk. (E tárgyban a főt. egyházkerületre felterjesztést intézünk). Égető szükség a dijlevélkérdés gyakorlati megoldása is, mert ritka egyház, ahol e miatt kellemetlenség ne volna a belhivatal-

nokok és az egyháztagok között. Esperesünk célszerünek látná e végből díjlevél-bizottságok alakítását, melyek az egyházak képviselőivel vagy új díjlevelet készítenének, vagy rövid lejáratú egyezséget kötnének. Kegyelettel újította fel az esperesi jelentés Rozgonyi László volt nekézsenyi lelkésztársunk emlékét, ki szept. 22-én dőlt ki 47 évi hűséges szolgálat után sorainkból, örökre itt hagyva a családi tűzhely melegét. Az adakozás itt-ott elismerést érdemlő, de a legtöbb egyházban nincs arányban a hívek anyagi helyzetével. Egy-egy urvacsorai kenyérben merül ki az összes áldozatkészség. Építkezésre, illetve inkább apróbb renoválásra 39 egyházban összesen 160 ezer koronát fordítottak. Az iskolák szellemi állása sajnálatosan hanyatlott, mi leginkább a temérdek mulasztásban leli magyarázatát. A tartalmas és eszméket ébresztő jelentést a közgyűlés köszönettel vette tudomásúl.

Aztán jött a váratlan s elszomorító esemény: egyházmegyei elnökségünk ismételt és megmásithathatlan lemondása! Ereztük, hogy itt egy komoly nagy esemény előtt állunk, amikor egy Vadászy Pál tól s egy Ragályi Bélától a közös munka mezőn meg kell válnunk. Hiszen az Ő egész múltjok, értékes szolgálatuk, bölcs és céltudatos vezérségük soksok fényt lövelt az idők folyamán egyházmegyénkre s kimagasló korszakot jelentett ennek történetében. Valóban nehéz volt megbarátkoznunk a gondolattal, hogy e két kiváló férfiú búcsút vesz tőlünk s hogy a 28 évi esperesi s 32 évi gondnoki müködés már csak a múlté, azaz emlékezeté! Igyekeztünk marasztani őket szivünk, lelkünk szerint! Ám a felhozott komoly indokok előtt végre is meg kellett hajolnunk s a lemondást érdemeiknek jegyzőkönyvi megörökítése s részükre az örökös tiszteletbeli esperesség és gondnokság lelkes felajánlása mellett elfogadta közgyűlésünk. A szavazás mindkét állásra elrendeltetett julius 1. határidővel s az ügyek vezetésére a volt elnökséget kérte fel közgyülésünk.

Ugyancsak lemondott tanácsbirói karunk legidősebb tagja s egyházmegyénk meleg keblü barátja: Botos József is, ki 18 évig viselte ezt a szép bizalmi állást komoly kötelességérzettel s példás pontossággal. Az Ő visszavonúlása is érzékenyen érintette mindannyiunk lelkét.

A legutóbb megejtett szavazás eredményeképp: Lőkös Sándort a tanácsbírói, Varga Imrét a papi aljegyzői s Kőrössy Antalt a tanitó-képviselői állásba beerősitettük. Új lelkészekül: Szentmártoni Dániel a borsodi, Kőrössy József a nekézseni, Miklán Gyula a ládbessenyői; új tanítókúl: Szücs Lajos a nagybarcai, Demeter Pál a meszesi, Kurdi Béla a bódvai, Nagy Gyula a nagyvisnyói egyházakba beerősittettek.

Berente — közel fél millió koronát igénylő építkezései céljából — 3 évi halasztást nyert a lelkészi állás betöltésére. E törekvő, de csekély népességü kis egyházunk csak úgy állhat talpra, ha nehány éven át a lelkészi ingatlanok jövedelmét is felhasználhatja.

Kerületi képviselőkül elnökségen kivül Elek József, Barna Gyula, Szentmártoni Dániel, Dr. Görgey Sándor, Zsóry György, Bónis Aladár küldettek ki.

Lelkészi értekezletnek azon indítványát, hogy a konfirmálás a 15-ik életévre halasztassék, bár elvileg helyesli, de a gyakorlatban a mai állapotok mellett kivihetetlennek tartja közgyűlésünk.

A 45 pontból álló tárgysorozaton kivül 3 birósági ügyben is kellett döntenünk, de azért egy nap alatt mindennel végeztünk. Az új esperes és gondnok választás iránti komoly érdeklődés foglalkoztatott bennünket, midőn a gyülésteremből szétoszlottunk. Adja Isten, hogy a nagynevü elődök helyére méltó utódokat emeljen a közbizalom! *Szentmártoni Dániel* e. m főjegyző.

Az abauji egyházmegye közgyűlése.

Május hó 18—19. napjain Szikszón tartotta egyházmegyénk tavaszi rendes közgyűlését. Új korszakot kezdő, nagy jelentőségü és ünnepélyes közgyűlés volt ez, melyen az 51 anyaegyházat számláló csonka egyházmegye befejezte szervezkedését, esperesének s új papi tanácsbíróinak megválasztásával s ünnepélyes beiktatásával.

Az első nap nagy részben az ünnepélyesség napja volt, midőn új esperesünket, Cziáky Endre felsődobszai lelkész-tanácsbírót iktattuk be hivatalába. A gyülekezetek egyhangú bizalma hivta őt az esperesi székbe s mint ilyen, méltó ünneplés keretében és az egyházkerületi szabályrendelet által előírt ünnepélyes közgyűlés programmjának betartásával, a szikszói szép és hatalmas templomban foglalta el hivatalát.

A hatalmas templomot nagy és előkelő közönség töltötte meg, amelyben vármegyénk előkelősége és vezetősége csaknem teljes számmal foglalt helyet. Ott voltak a testvér keresztyén felekezetek képviselői, a vármegyei katonai parancsnokság kiküldöttei, valamennyi köz- és magánintézet előljárói és tisztviselői, Szikszó város képviselőtestületének vezetésével a község magyar ruhát öltött ifjúsága, felekezeti és rangkülönbség nélkül. Csak egy kedves vendégünk hiányzott, akit olyan meleg szeretettel vártunk s akinek méltó fogadtatására minden előkészületet megtettünk s akiről tudjuk, hogy szintén igaz szeretettel vágyakozott hozzánk: volt esperesünk, büszkeségünk, főpásztorunk, dr. Révész Kálmán püspök úr. Hirtelen jött, de Istennek hála, nem sokáig tartó betegsége megakadályozta közénk-jövetelét. Táviratilag fejeztük ki előtte sajnálkozásunkat és üdvözletünket.

Gyülekezeti ének és Frenczel Bertalan hazafias szellemü szép imádsága után a szikszói lelkes hölgyek által virágokkal díszitett úrasztala mellett az egyházmegyei elnökség: Frenczel Bertalan legidősebb tanácsbíró és Szent-Imrey Gyula helyettes egyházmegyei gondnok foglalt helyet s nyitotta meg a közgyűlést. Majd a választás eredményének kihirdetése után küldöttség hívta meg az esperest a gyülésbe s az egyházmegyei gondnok közölvén vele az eredményt, felhívta az eskü letételére. Az eskü és az egyházmegyei gondnok, továbbá a papi főjegyző üdvözlő beszéde után a beiktatott esperes felajánlja magát az egyházmegye szolgálatára s az úrasztalát körülálló tisztikarral kezet fogva megtartotta remekbe illő beköszönő beszédét, amely benső, lélekszerinti vallásosságra, áldozatkészségre és lángoló hazaszeretetre intett, buzdított és serkentett. A félóráig tartó predikáció a nagy közönség figyelmét állandó feszültségben tartotta, a lelkeket magával ragadta, felemelte, belemarkolt a szívekbe s behatott a velőknek mélyéig. Tanúltunk, épültünk, lelkesedtünk s erőt nyertünk a szerencsétlen hazánkat és szegény egyházunkat újra megépítő alkotó munkára.

Tizenhét pontja volt az ünnepély sorrendjének, amelynek úgy külső, mint belső szépségét és értékét nagyban emelte a szikszóvidéki ref. tanítói dalárda, valamint a szikszói ref. énekkar szabatos szép éneke, amaz két számot, ez utóbbi egyet foglalva le. Meglepte a lelki örömben ünneplő közönséget a sorrendnek egyik száma, S. Szabó Gyula kiskinizsi tanító orgonakísérettel előadott gyönyörű szóló éneke, aki az ő remek szép tenor hangjával, kifogástalan hangsulyozásával valóban megnyerte a szíveket. A szép orgonakíséret is az ő szaktudásának az eredménye

Kedvesen vette gyülekezetünk a testvér ág. evangelikus egyházmegye kiküldötteinek, Tóth József alesperesnek, Plathy Mihály felügyelőnek és Túróczy Zoltán papi főjegyzőnek megjelenését, akiknek nevében Tóth József fejezte ki esperesünk előtt testvéri üdvözletét s lelkes szavakban amaz ígéretét, hogy sokat szenvedett protestáns egyházunk védelmében és felvirágoztatásában mindenkor velünk lesznek a tettek mezején.

Végül a Hymnusz és gyülekezeti ének zárta be a felemelő szép ünnepélyt, amelyről mindenki megelégedve és lelkes emlékekkel távozott el.

A délelőtti ünnepségnek természetes és méltó befejezése volt a városi kaszinóban rendezett 120 terítékű közebéd, amelyen az első pohárköszöntőt Cziáky Endre esperes mondotta Horthy Miklós kormányzó úrra, az elnökséget a papi főjegyző, kedves vendégeinket Szilva István, az egyházmegye papságát és a hölgyeket Szent-Imrei Gyula h. gondnok, az esperest dr. Szilvássy József h. alispán, világi vezető férfiainkat Frenczel Bertalan és Göndöcz István, Tóth József alesperest Medgyaszay András, a tanítói kart az esperes, őt pedig, mint a nap ünnepeltjét Láng Lajos tanítón kívül még számosan éltették. Három órakor a bíróság ülésre távozott, vendégeink azonban emelkedett hangulatban napnyugtáig éltettek az ünnepelt új esperest.

A 40 pontot számláló tárgysorozat feldolgozásához 19-én reggel, a városháza tanácstermében fogott a közgyűlés, amelyen Naményi Gyula legidősebb világi tanácsbíró, helyettes gondnok foglalta el a társelnöki széket. Az esperesi jelentés után a szavazatbontó bizottság jelentése volt az első tárgy, melynek értelmében három új papi tanácsbírói állásra adtak szavazatot a gyülekezetek. Általános szótöbbséggel Papp József, Biró János és Görgey János választattak meg, akiknek nevében Papp József mondott hálás köszönetet az egyházmegye bizalmáért. Az esperesi szék betöltésével megüresedett tanácsbírói, valamint a Papp József és Lengyel József helyére két papi aljegyzői állásra június 25-iki terminussal szavazást rendelt el a közgyűlés. Tanügyi bizottsági elnök Szilva István tanácsbíró lett. A baktai egyház földcsere szerződését és a zsujtai lelkészi földek feles szerződését, mint az egyházra, illetve a lelkészre nagyon előnyös szerződéseket jóváhagytuk, a kiskinizsi presbitérium szabályrendeletét, mely a kötelességüket nem teljesítő presbiterek megrendszabályozását célozza, a kiskinizsi egyházra nézve kötelező erejűnek nyilvánítottuk, a szikszói egyházat új díjlevél kiállítására kötelezték, a tisztviselő tiszteletdíjának felemelésére vonatkozó bizottsági javaslatot elfogadtuk. E szerint a fedezetet az egyházak vagyoni állapota szerinti kivetésből, a lelkészek és tanítók eddigi közpénztári járandóságának háromszoros összegéből fogja biztosítani az egyházmegye.

A segélyosztó, pénztárvizsgáló bizottság és számvevőszék jelentéseit helybenhagyólag vette tudomásúl a közgyűlés, a Kovács—Komjáthy-alapítvány kamatait újabb három évre négy lelkészözvegy részére, titkos szavazással adtuk ki, oly módon, hogy egy lelkészözvegy, aki sok fiú gyermeket neveltet, a rendelkezésre szolgáló összegnek $^{2}/_{5}$-ödét, a másik három $^{1}/_{5}$—$^{1}/_{5}$-ödét kapja.

A folyó évben tartandó egyházkerületi közgyűlésekre, mint rendes tagok kiküldetnek: Cziáky Endre esperes és Naményi Gyula h. gondnok, elnökökön kívül Biró János, Papp József, Kovács István papi, Dobozy Pál, Dobozy István, Téglássy András világi kiküldöttek.

Mint örvendetes eseményt följegyezhetjük, hogy a szentistvánbaksai egyház áldozatkész hívei, a paplak renoválási költségeinek fedezésére, 50,000 korona összegig önkéntes adót vetettek ki magokra. Nagykinizs pedig a felügyelő lelkésznek és a lelkészi szolgálatot teljesítő tanítónak tiszteletdíját igen méltányos összegre emelte fel.

Az iskolai körlátogatók szigorú és részrehajlatlan eljárására, a kötelességeiket elhanyagoló lelkészek rendreutasítására megfelelő intézkedéseket kellett tennünk.

Mészáros József Szikszóra, Illyés Bertalan Alsóvadászra helyeztettek, mint bekebelezett segédlelkészek.

A reversálist adó egyháztagokkal szemben alkalmazandó szabályrendelet készitésével egy bizottság bizatott meg, amely munkálatát az őszi közgyűlésre köteles elkészíteni; az egyházmegyei belmissiói bizottság megkezdette működését.

Őszi közgyűlésünket Göncön fogjuk tartani.

Kovács István
e.-m. főjegyző.

A ref. tanügyi bizottság gyűlése.

(Vége.)

A jogakadémiák állapotáról dr. *Kun Béla* debreceni egyetemi tanár által előterjesztett jelentésből azt látjuk, hogy az utóbbi 3 év alatt egyik jogakadémiánk sem élt teljesen normális életet; úgy látszik, a háborús évek és a forradalmak legkisebb mértékben a kecskeméti jogakadémia működését zavarták meg, bár itt dr. Budai Dezső tanár (kath.) az ellenforradalomnak áldozatául esett, — viszont az ellenséges megszállás legsúlyosabb helyzetbe sodorta a m.-szigeti jogakadémiát, mely székhelyéről kizavartatva új elhelyezkedése tárgyában Hódmezővásárhellyel folytat nagyon kedvezően haladó tárgyalásokat. A jogi oktatás komolysága szempontjából kívánatosnak tartja bizottságunk, hogy a hallgatás nélküli vizsgáltatások a f. iskolai évvel szünjenek már meg; a jogakadémiák mai bizonytalan helyzetének csak a jogi oktatás reformja, illetőleg végleges rendezése vethetne véget.

A tanító- és tanitónőképző-intézetek állapotáról dr. *Veress* István debreceni képezdei igazgató által előterjesztett jelentés szerint az ellenség elrabolt tőlünk 1 tanító és 3 tanitónőképző-intézetet, viszont Kecskeméten új tanitónőképző-intézet nyilt meg, úgy, hogy ez időszerint 2 fi- és 3 nő-képezdénk van s ezekben a tanúlók 92%-a református. A képezdék

ében most legfontosabb problema a hat osztályúvá való átszervezés kérdése; a tanárkarok már mindenütt foglalkoztak az átszervezés főbb teendőivel, a kecskeméti, kőrösi és pápai képezdék már meg is kezdték az átszervezést, de ennek keresztülvitelére szükségök van az állam segítségére, — ellenben a tiszántúli egyh.-kerület vezetősége ez idő szerint még mereven elzárkózik a VI. osztályuvá fejlesztés elől, a ref. egységes tanügyi berendezkedés nagyobb dicsőségére. A közoktatási miniszter leirata, melyben továbbra is megengedi, hogy a képezdék egyes osztályaiba 40, illetőleg 30 növendék fölvehető legyen, tudomásúl vétetett; felhivja bizottságunk az egyh. kerületeket, hogy az állami normál tanmenetet vegyék alkalmazásba Az állami képezdékben a ref. egyházi ének- és zenetanitást át kell szervezni, hogy az onnan kikerülő tanítók, mint ref. kántorok, jobban megállhassák helyöket.

A polgári leányiskolák állapotáról ugyancsak dr. *Veress* I. referált. Új polgári leányiskola nyilt meg az utóbbi 3 év alatt Debrecenben és Berettyóújfaluban s Debrecenben oly nagy szükség volt rá, hogy mindjárt megnyitása alkalmával 3 párhúzamos szakaszt kellett berendezni. Ez idő szerint 8 polgári leányiskolánk van (a szentendrei fiú-iskolával áll kapcsolatban) mintegy 1600 növendékkel; legtöbb református növendék volt Debrecenben, legkevesebb Szentendrén (220 közül 24), úgyhogy itt méltán kérdésbe tehető, van-e e ref. polgári iskola fentartására szükség? A legtöbb intézetnél sok a panasz a szük helyiségek, az elégtelen tanitói fizetések és alacsony lakbérek miatt. Hat helyen van internátus szervezve, 270 növendékkel, a legtöbb intézetnél a szertárak és a könyvtár közösek a többi, velök egy fedél alatt levő intézettel. Debrecenben 3, sőt 4 nőnevelő-intézet áll igy közösségben egymással; bármily imponáló is e gazdag tagozatu nőnevelő kollégium, a polg. leányiskola fejlődése szempontjából kivánatos annak önállóvá vállása. A 8 polg. leányiskola évi fentartási költsége 346,000 K; Budapesten 3050 K-t gyüjtöttek a növendékek jótékony célra. Az intézetekben az 1354 rendes tanúlóval 274 magántanúló állt szemben; minhogy ezek vizsgáztatása a tanári karnak sok idejét köti le, jövőre a magántanúlók fölvételét megszigoritani óhajtjuk. A polg. leányiskolák rendtartási szabályzata még hiányzik; mihelyt ezt az állam elkészíti, ennek mintájára nekünk is meg kell azt készitenünk. 1917-ben az egyetemes konvent a polg. iskolai vallástanitás tervét megállapitotta, de az egyházi énektanitás tervét kihagyta belőle; bizottságunk felhivja a polg. iskolai tantestületeket, hogy 1922. január 1 ig az egyházi énektanitás tervéről is készitsenek javaslatot. Amennyire a mai súlyos viszonyok közt lehetséges, kivánatosnak mondottuk ki a polg. leányiskolák szaporitását.

A vallásoktatási ügyekről B. *Szabó* Jenő kisujszállási vallástanár referált. Sajnos, a közbejött zavaros események miatt feladata egyik részének nem tehetett eleget: a nemfelekezetünkhöz tartozó középiskolákba járó ref. tanúlók vallásoktatásáról nem adhatott jelentést, mert a konventi iroda ezekbe ki sem küldhette a kérdő iveket s igy ezekről semmi adat nem állt rendelkezésére. Igy csak a 18 fiú-gimnázium vallásoktatási állapotát ismertethette. A proletárdiktatura alatt, tudjuk, a vallástanitás szomoru helyzetbe került, egyes intézetek (Békés, Gyönk, Pápa) azt jelentik, hogy bennök a vallástanitás a diktatura alatt sem szünt meg. De, ha az intézet falai közt nem tették, legtöbb helyen a vallástanárok és lelkészek a templomban vagy a lelkész lakásán folytatták a vallástanitás munkáját, ugyhogy egyetlen intézet növendékei sem maradtak vallástanitás nélkül, sőt még a konfirmációi oktatás is megtartatott. Úgy, hogy elmondhatjuk: a proletárdiktatura minden különösebb veszteség és lelki rázkódtatás nélkül viharzott át a gyermekek lelkén Tekintettel arra, hogy a kormány a vallástanitás óradiját most is a békebeli alacsony árban fizeti, a konvent felir a közoktatás ügyi minisztériumhoz az óradijak méltányos fölemelése végett. Elfogadta bizottságunk a tiszántuli egyházkerület által készitett képezdei vallástanitási normál tanmenetet s azt a többi egyházkerületektől is bekéri, a konventi népiskolai vallástanitási tanterv életbeléptetését bizottságunk megnyugvással veszi tudomásul s felhivja az egyházkerületeket, hogy megfelelő vallásoktatási kézikönyvek iratásáról gondoskodjanak.

Legnépesebb volt ref. növendékek tekintetében Debrecen és Sárospatak, azután Budapest és Miskolc, a ref. növendékek száma 1919—20-ban 4114-re ment. A képezdék közül 249 ref. volt Debrecenben, 127 Pápán; Miskolcon a felsőleányiskola 369 növendéke közül 194 volt ref., a leánygimnáziumban 167 tanuló közül 41 református A felső leányiskolák és felső kereskedelmi iskolák részére vallástanitási tantervvel nem rendelkezünk; itt az ideje, hogy e tantervet megszerkesszük. A f. iskolai évben *Az Erő* előfizetőinek száma ref. tanintézeteinkben nagyon megfogyatkozott; felhivjuk a vallástanárokat e hasznos ifjusági lap hathatós támogatására. A tiszáninneni és tiszántuli egyházkerületek már hatályosan intézkedtek az idegen tanintézetekben folyó vallástanitás ellenőrzéséről; a dunántúli szintén szorgalmazza annak ellenőrzését, ugy hogy csak a dunamelléki egyházkerület intézkedése van még hátra.

Végül *Simon* Károly népiskolai előadó terjesztette elő a népiskolák állapotáról szóló jelentését. Jelentése, illetőleg az általa rajzolt kép a statisztikai kimutatások hiánya folytán, fölötte hézagos volt; a háború, a két forradalom és a proletárdiktatura nép oktatásügyünket a hanyatlás, visszafejlődés, sőt züllés lejtőjére juttatta, — ismétlő iskolázásról ide s tova szólni sem lehet már. Hogyan, mily eszközökkel lehetne a hiányos oktatásban részesült ifjúság értelmi és erkölcsi szinvonalát emelni? erről kulturpolitikusaink, valamint lelkészi értekezleteink feladata lesz javaslatot készíteni. Az óvodákról aiig érkezett be jelentés; felhívjuk a kerületeket jelentéstételre. Megütközéssel értesült bizottságunk Fejérmegye közigazgatási bizottságának azon határozatáról, amellyel a ref. népiskolák tanmenetének és órarendjének — előleges felülvizsgálás céljából — a tanfelügyelőhöz való beterjesztését rendeli el; minthogy e határozat egyházunk autonomiájába ütközik, a konvent fölterjesztést intéz a közoktatási miniszterhez a közigazgatási bizottság e sérelmes rendeletének hatálytalanítása iránt s ennek megakadályozására elvi jelentőségű deklarációt kér tőle.

Adja Isten, hogy jövőre örvendetesebb jelentéseket halljunk ref. nevelés- és oktatásügyünk állapotáról! *r—s.*

—

Az alsóborsodi egyházmegye közgyűlése.

Junius 1-én tartatott Miskolcon a felső-leányiskola tornatermében hivatalosak, érdekeltek és érdeklődők nagy számú s élénk részvétele mellett. Tóth Béla esperes buzgó imádkozása vezette be s ugyanő sajnálattal jelentette, hogy szeretve tisztelt gondnokunk, br. Vay Elemér úr még mindég nem jelenhetett meg tanácskozási asztalunk mellett, mert bár a lelke kész, de a teste erőtlen, ennélfogva a társelnöki szék elfoglalására mint legidősebb tanácsbirót Pappszász Lajos urat kérte fel. Napirend előtt pénztárnok javasolta, hogy a közebéd tartásra rendelkezésre álló 1100 korona, mivel ugyis jelentéktelen összeg erre a célra, osztassék meg a segélyre szorult hevesi és mezőkövesdi egyházak között, mit közgyűlés készséggel teljesített. Szavazatbontó-bizottság jelentette, hogy a 3 világi tanácsbirói állásra Zsóry Lajos mezőkövesdi főszolgabiró és Bay Bertalan földbirtokos absolut többséget nyertek, Lipcsey Péter és Puky László között pedig pótszavazás rendelendő el. A két elválasztott tanácsbíró a hiv. eskü letétele után lelkes szavakkal ajánlva fel magát az egyházmegye s az anyaszentegyház szolgálatára, helyét a tanácskozás asztalánál a közgyűlés tüntető ovációi között elfoglalta. Lelkészi aljegyzővé Takács Mihály tiszavalki lelkész választatott, kinek elválasztásával kapcsolatban mint felemelő tényt fel kell emlitenem nevezettnek ama nemes cselekedetét, hogy alapúl, kiindúló pontúl 1500 koronás alapitványt tett alsóborsodi lelkészözvegy- és árva-alapra. A tiszavalki kis parókhiából kiáradó fény mintha azt jelentené számunkra: e jel az, amelyben győzhettek özvegyeitek sóhajának megszüntetését, árváitok könnyeinek letörlését illetőleg. Majd lelkészválasztások megerősítése következett, u. m. a főtiszt. Révész Kálmán püspök uré a miskolci I-ső lelkészi állásba, kit referádája kapcsán először Román Ernő főjegyző üdvözölt az egyházmegye nevében, jelezve, hogy a midőn most már végleg egyházmegyénk kötelékébe tartozónak tudjuk, főpásztorénkat, a szivünkhöz még közelebb állónak ismerjük s érezzük; majd a lelkészi és világi elnök részéről egyiránt megnyilatkozott szives Istenhozottra a beerősített püspök lelkész köszönve meg az egyházmegye részéről való szeretetteljes fogadtatást, kifejezte, hogy kitűntetésnek tartja magára nézve s büszkén vallja magát az alsóborsodi egyházmegye tagjának. Továbbá a közgyűlés jó kivánatai között beerősíttettek Bodnár Ferenc Egerlövőre, Tóth Sándor Hejőbábára.

Az ezután tárgyalt esperesi jelentés foglalkozván általánosságban főként a legközelebbi 2 évben elhatalmasodott egyháziatlansággal, a kálvinista öntudat és áldozatkészség hanyatlásával s az ezek nyomán előállott fizetésrendezési torzsalkodásokkal, rámutatván ezek eredeti forrásaként az adócsökkentési segélyre, a melyhez fűzött felsőbb hatósági rendelkezések értelmében a hol a díjlevelek megváltoztattattak: a belhivatalnokok e rettenetes időkben természetbeni járúlékaik helyett nevetségesen csekély összegekkel voltak kénytelenek beérni. (Van hely, hol a lelkész 150 hl. rozs helyett 1500 korona váltság összeget kapott és kap). Ahol pedig a díjlevél teljes érvényben van is: az adósegély első cyklusának letelte épen összeesvén az első forradalommal, a különben minden kétséget kizáró módon érvényes díjlevelek érvényesítése lehetetlenné vált s hozzá még a központból kiindúló intézkedéseket sem lehetett tenni, mert hiszen az egyes egyházak tagjai annyi felszabaditva érezték magukat minden függési viszonyból eredő kötelesség teljesítése alól, hogy az egyházi hatóságok tekintélyének könnyelmü kockára vetése lett volna minden jog és igazságszerü intézkedés keresztülvitelének sürgetése. S mivel esperes véleménye szerint ez irtózatos kaoszból csak a kölcsönös megértés alapján felépülő szeretet lehet a kivezető út: azért türelemmel s bizalommal várt az izgalmak lecsillapulására s ennek nyomán új közszellem kialakulására, ezért nem nyúlt az ultima ratióhoz, t. i. ahhoz, hogy a díleveleket katonaság kivezényelésével juttassa érvényre, hanem e helyett személyesen szállott ki az egyházakba a békés megoldás megkisérlésére s csak 1921 januárban kérte a közig. hatóságok intézkedését 7 esetben a párbér behajtására nézve. — S a várakozó álláspontra való helyezkedésének már is vannak örvendetes eredményei: a torzsalkodó egyházak közül 7 már visszatért a régi díjlevélre minden felsőbb kényszerítés nélkül önkéntes elhatározásból, 3-ban pedig most folynak az erre vonatkozó biztató előkészületek s igy az egyházmegye részéről általános rendelkezésre nincs szükség, csak ha esetenként a dijlevelek 2 szerződő fele közül esetleg valamelyik kivánni fogja.

Hogy az egészséges világnézet s az egyház iránti áldozatos szeretet tényleg alakulóban és emelkedőben van: ez általános jelenségek mellett az egyházlátogatóság útján beszerzett felemelő adatok mindennél ékesebben bizonyitják. Im egy pár kiemelkedő példa: Borsodharsányon Kiss György János földmives és felesége 3 mm.-ás harangot öntetett 74000 kor. költséggel; Emődön ugyanilyen célra eddig 24,000 kor. folyt be önkéntes adományként; Átányon 90,000 kor.; Poroszlón 90,000 kor. önkéntes adomány, 220,000 kor. pedig kivettetett rendkívüli adóba e címen, Bükkzsércen Vadászy András presbyter 10,000 koronát adott harangra s az ő példaadásának hatása alatt többen együtt 30,000 koronát. Szirmán Klein Sándor izr. nagybérlő 7,000 koronát templomfedésre és igy tovább-tovább, de a kisebbek elsorolására már nem igen adna helyet a szerkesztő. De kettőről még meg kell emlékeznem.

Az egyik a mezőkövesdi fiókegyház, mely a nagy matyó községben, hol nemcsak az emberek s a kultur és közintézmények kathólikusok, de még a levegő is tömjénillatu, hol a ref. egyháztagok beköltözött iparosokból, munkásokból s oda helyezett hivatalnokokból állanak, hitbuzgó vezetőségével, élén egy fiatal apostollal, Szombathy László vallás-tanító s. lelkésszel, nemcsak elismerésre, de bámulatra méltó munkát végez. A róluk szóló jelentés olyan, mint mikor az őskeresztyén gyülekezetek alakulni kezdtek a hatalmas pogány emporiumokban. A mezőkövesdieknek sem volt eddig csak egy üres imaházuk, melyben padok sem valának. Az elmult éven a tehetősebb hivek, főleg iparosok, 16000 kor. értékben 7 diszes padot készittettek a templomba s rövidesen még több is lesz. Ha egy család nem birt egy pad előállitásának terhével, összeállottak hozzá többen. Volt egy ütött-kopott urasztaluk, melyet annak idején az ecsegi egyháztól kaptak ajándékba, annak helyére a legrövidebb idő alatt be lesz állitva egy új 5000 kor.-ba kerülő asztal, sőt már folyik a kézimunkázás egy arra teritendő 10000 kor.-s teritőn is. Most pedig egy minden szükséges kellékkel fel-

szerelt előterjesztésben arra kérik az egyh. megyét, hogy a felettes egyházi és kormányhatóságok előtt pártfogolja ama tervöket, hogy ők a legrövidebb idő alatt önálló felekezeti elemi iskolát nyithassanak meg Mezőkövesden. S mindez történik olyan helyen, hol az ifju Timótheus boldog örömmel jelenti, hogy husvétkor már 137 en voltak a templomban s 58-an úrvacsoráztak. Ám ez a maroknyi sereg, mint a jelentés mondja, a magas egyházi adót zugolódás nélkül fizeti nemcsak, hanem voltak, kik még felül is fizettek. Ime csakugyan mintha az Úr lehelletére a szétszórt csontok is megelevenednének! Vagy akkor érezzük át valójában valaminek a kivánatos voltát, mikor az nincs birtokunkban, a mikor pedig megvan, közömbössé, megunottá, teherré válik reánk nézve? Vagy a Forgács Gy-féle önkéntes egyháztagság jelentősége igazolódik itt az élet által?

A hevesi kevés lélekszámú s nagyrészt szegény emberekből álló ekklézsiában is nagy a nyomorúság. Összes egyházi épületei közül csak egy istálló van jó állapotban. Málladozó vályogfalú, avúlt zsindelyű kis temploma rudakkal van megtámogatva, mert rá akar dőlni a végében félénken meglapuló mestergerendás tanítói lakra. Bizony a templomban csak az abszolut predestinációt felölelő hit mellett tölthet az ember nyugodt lélekkel egy órát el. A parókhiába csak akkor nem csepeg be a padláson az eső, mikor nem esik s e mellett a benne lakozó kesernyés lélekkel dúdolhatja a Tompa irónikus sóhaját: „Ha ürgének születtem volna" stb. A maroknyi gyülekezet a templomépítés előirányzott 100—120,000 koronányi költségéből magára vállalt egyházi adóúl 55,000 K-t, az egyházmegyétől s a felsőbb hatóságoktól pedig valamelyes segélyt s támogatást kér és remél. Egyházmegye a fent említett 600 koronánál ez idő szerint többet adni nem tudván, bizalommal felhívja a kebelbeli gyülekezeteket, hogy alkalmas időben és módon gyűjtést rendezzenek e támogatásra szorúlt és érdemes vergődő testvéregyház felsegélésére annál inkább, mert az ellenség e kétségbeejtő helyzetet már is felismerve, kihasználni azonnal kész s a roskadozó templomnak majdnem tőszomszédjában egy nagy telken némi átalakítást kívánó épület már ki van szemelve és tervezve egy zárda-iskola felállítására; pedig eddig a mi templomunkba és iskolánkba jártak más felekezetű hívek, ám félő, hogy másként lesz, ha az anyagi erő hiánya miatt a hevesi ref. egyház nem tud talpraállni. Azért kebelbeli és nem kebelbeli testvéregyházak, bárha sokfelől nyújtogatja is felétek a szegénység segélykérő kezét, jusson eszetekbe a bölcs intés: „aki bőven adakozik, annál jobban gazdagodik".

A lefolyt év alatt lelkészi karunkból 2-en dőltek ki, u. m. id. Sólyom Gyula volt h.-csabai lelkész, ki életének 74-ik, lelkipásztorkodásának 47-ik évében hunyt el, híven, feláldozóan teljesítve egy nemes élet minden kötelességét családja, községe, egyháza, — s mint főjegyző, tanácsbíró és pénztárnok, — egyházmegyéje iránt. Markáns, hatalmas egyéniség, Krisztus hű szolgája mindig mindenekben, a jó pásztor, ki nemcsak tanításaival, de az életével is predikált. Áldjuk emlékezetét is, jegyzőkönyvünkben megörökítve azt. Az elhunytával megüresedett tanácsbírói állásra, valamint Lipcsei Péter és Puky László közötti pótszavazást a világi tanácsbírói állásra közgyűlés július 15-iki beadási határidővel elrendeli.

A másik kidőlt lelkésztárs Zarándy Bertalan kisgyőri lelkész élete javakorában (47 év), ki a közvetlen, természetes, puritán kálvinista jellem typusaként élt s munkált közöttünk. Az ő elhunytával kapcsolatban egyházmegyénk elvi határozatot hozott, hogy a lelkész az egyház halottjának tekintendő; amennyiben nevezett gyülekezet közgyűlése, nem tekintve elhunyt lelkésze apátlan, anyátlan maradt 2 árvájára sem, kimondotta, hogy ő a temetési költségekhez még részben sem járúl, mert erre őt irott törvény nem kötelezi. Ezenkívül még csak egy jelenség volt, mely a sok megnyúgtató, sőt felemelő jelentés hatását lerompította, t. i. egy egyház presbyteriumának az egyházlátogatóság iránti tiszteletlen viselkedése, melynek folyományaként az egyházmegyei közgyűlés ellene a legsürgősebb fegyelmi vizsgálatot rendelte el.

Volt még több fontos tárgya a gyülésnek, melyek azonban már inkább helyi jelentőséggel birván, térkimélés szempontjából nem térhetek ki reájuk; csak annyit még, hogy birósági ülés is volt 7, amelyek közül azonban import-ügy volt 5, t. i. a gömöri egyházmegye meg nem szállott 10 egyháza még csak most szervezkedvén önnállóvá, réghuzódó peres ügyeik elintézésére kerületünk elnöksége az alsóborodi bíróságot delegálta. — A közelmult idők kúszált viszonyainak jellemzésére ezek közül egyet felemlitek. A gömöri egyházmegye birósága bizonyos vádak alapján egy lelkészt állásától való azonnali elmozdításra ítélt, az illető azonban megfellebbezvén az ügyet, a kerületi bíróság a vizsgálat kiegészitését rendelte el s az ujabb vizsgálat folyamán nemcsak hogy tisztáztatott az illető a vádak alól, de vádlói töredelmes bocsánatott kértek tőle az elhamarkodott vádaskodásért s a bíróság is megérdemelt elégtételelt szolgáltatott neki, felmentvén őt teljesen.

Egyh. kerületi képviselőkül kiküldettek az elnökség mellett lelkészi részről: Szabó András, Farkas István, Román Ernő rendes, Pósa Péter póttag, világi részről: gr Haller József, Bay Bertalan, Puky László rendes, Zsóry Lajos póttag. A gyülés 19 órakor végződött. *r.—e.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhir.** Megrendítő szerencsétlenség sújtott le *Tóth Károly* prügyi tanítóra, amennyiben egyszerre két fia, az 5 évi orosz fogság után nem rég visszatért *Sándor* nevű technikus és *Lajos* nevű orvosnövendék fia fürdés közben a Tiszába fúlt. A szép reménységeiket siratő szülei és testvéri szivéknek őszinte részvétünket fejezzük ki.

— **Kitüntetés.** A kormányzó *Dr. Dóczi Imrét*, a tiszántúli egyházkerület középiskolai felügyelőjét, az Orsz. Ref. Tanáregyesület elnökét, a ref. tanárságnak elméleti, gyakorlati és irói tekintetben mintaszerű vezérét *főigazgatói ctmmel és ranggal* tüntette ki. A méltán megérdemelt kitüntetés felett tiszta szívvel fejezzük ki örömünket.

— **Lelkészválasztások.** A tiszalúci gyülekezet f. hó 5-én egyhangú meghivás útján *Tantó János* sárospataki s. lelkészt választotta lelkészeül, a *legyesbényei* gyülekezet pedig ugyanesak meghivás útján *Horkay Lajos* kisráskai lelkészt választotta meg a nyugalomba vonúlt Czecz András utódjává. Örvendetes jelenségnek tartjuk, hogy gyülekezeteink meghivás útján töltik be a lelkészi állásokat.

— **Dr. Ravasz László** megválasztott budapesti lelkésznek május 29-én a Kálvintéri templomban tartott egyházi beszédét *Horthy Miklós* kormányzó is meghallgatta; a kormányzót az egyház gondnoki kara fogadta a templom bejáratánál. A kitünő egyházi szónoknak mind a két beszéde megjelent a bpesti *Egyházi Értesítő* 22. és 23. számában.

— **Az igazgató-tanács elnöksége** az igazgató-tanács ülését junius 17-ére, az évzáró-ünnepélyt junius 19-ére tűzte ki főiskolánkban.

— **Felhivás az alsózempléni egyházmegye lelkészeihez.** A sárospataki theologusok közül többen elhelyezést kérnek a nyári szünidőre. Megszállott területről jöve, nem tudnak visszatérni nyugodtan, anélkül, hogy veszélynek ne tennék ki magukat, az iskolai év végével a szülei házba. Szeretettel kérem lelkésztársaimat, fogadják el ezeket az ifjakal, amennyiben tehetik, a nyár folyamán családjuk körébe s vegyék igénybe segítségüket lelkészi munkák végzésénél s igy adjanak jó alkalmat némi gyakorlat szerzésére is az ifjú Timotheusoknak. Tehetősebb úri házakhoz és nevelőknek is ajánlhatók az ifjak az egyes gyülekezetekben. Elhelyezésre jelentkezett 9 theologus. *Bartha József*, h.-esperes.

— **A debreceni egyetemnek** jún. 5-én történt meg *gr. Tisza István-egyetemmé* való felavatása. A felavató ünnepélyen a kormányzót gr. Bethlen I. miniszterelnök képviselte Vass J. és Bernolák N. miniszterek társaságában; az ünnepély a nagyerdői új egyetemi épületben folyt le. *Pokoly* Jozsef rektor megnyitván az ünnepélyes ülést, üdvözölte a kormányzó képviselőjét, a kormány tagjait és a küldöttségeket, majd hosszasan méltatta Tisza I érdemeit. A kormány nevében *gr. Bethlen* I. miniszterelnök beszélt: „Oltárt emeltünk itt gr. Tisza I. emlékének, mert Tisza I. neve a hazaszeretetet jelenti; ő férfiú volt, kemény, bátor, szókimondó, aki sebet osztogatott, de a mit ő kapott, azért sohasem panaszkodott. A magyar tudomány és kultura új templomában necsak Tisza neve tündököljön, hanem szelleme és hazafiassága is.“ Utána *Vass* J. kultuszminiszter beszélt a magyar ideálról, *Beöthy* Zs. a Tiszaemlékbizottság, *Balogh* J. főtitkár a M. Tud. Akadémia, *Kenyeres* B. a budapesti, *Csengeri* J. a kolozsvári egyetem nevében köszöntötte a Tisza-egyetem tanácsát és ifjúságát. Biharvármegye a szegény diákok segélyezésére 200,000, a Pesti M. Kereskedelmi Bank pedig félmilliós alapítványt tett. Az önnepség a Szózat eléneklésével ért véget.

— **A kőbányai parochiális tanács** a nehéz megélhetési viszonyokra való tekintettel a lelkész évi fizetését 50,000, a s.-lelkészét 25,000 K-ra emelte. A fedezet előteremtésére nézve az egyháztanács, az eddigi adózási rendszer megváltoztatásával, az önkéntes megajánlás útján való *havi adózást* léptette életbe. E végből felosztották az egyház területét magok közt s minden paroch. tanácsos vállalta, hogy a neki jutott területen lakó ref. családokat fölkeresi, buzdítja a templom látogatására, a gyermekek vallásos nevelésére s az egyház anyagi segítésére. Ez a munka megindúlt s már is nagyszerű eredményekre vezetett. A látogató presbytert mindenütt szivesen fogadják, elmondják bajaikat, óhajaikat s megnyitják erszényöket. Az adakozási s a terhek viselésében való részvételi kedv oly nagy, hogy olykor a látogató presbytereknek kell mérsékletre inteni a hiveket. Vajjon nem emelhetné e föl minden városi gyülekezet ily összegre lelkésze fizetését? vajjon nem indúlhatnának-e el minden gyülekezetben a presbyterek a hivek látogatására?

— **A Kálvin-Szövetség** jún. 5-én tartotta évi közgyűlését *Bernát* István elnöklete alatt, aki elnöki megnyitó beszédében Baltazár D. tiszántúli püspöknek a Szövetség iránt tanúsított ellenszenvére is kitért, melynek rugójául azt hozta fel, hogy a Szövetség sohasem helyeselte a püspöknek a katholikusokkal szemben tanúsított aggressziv viselkedését, sőt inkább akart a katholikusokkal együtthaladni, mint a zsidókkal. Majd Megyercsy B. igazgató és dr. Porcs J. jogtanácsos jelentései és a számadások tudomásúl vétele után a megüresedett elnöki állásra dr. *Révész* Kálmán tiszáninneni püspököt, alelnökül dr. *Ravasz* László budapesti lelkészt választották meg.

— **A pozsonyi kormány igazmondása** cím alatt válaszol *Dr. Révész* Kálmán püspök a „*Kálvinista Szemle*“ májuk 29-iki számában Simkovic pozsonyi kormánytanácsos azon leiratának, melyet legutóbb a szlovenszkói ref. egyház h. püspökeihez küldött, ama pontjára, melyben a ref. egyház eddigi képviselőit okolja azért, hogy a ref. egyház lelkészei és intézményei mind e mai napig nem kapták meg az igényelt államsegélyt. Dr. Révész K., miután részletesen ismerteti a pozsonyi cseh-tót kormánnyal folytatott s múlt évi püspöki jelentésében előadott tárgyalásait, a melyek folyamán a tiszáninneni ref. lelkészek kongrua- és korpótlék igényét tételes kimutatásban hivatalosan fölterjesztette a pozsonyi minisztérium prot. ügyosztályához, azzal végzi cikkét, hogy a szlovenszkói ref. lelkészi karnak e segélyek visszatartásáért nem saját, akkori egyházi felsőségét kell felelősségre vonnia, hanem Simkovic kormánytanácsost, a kinek rendszere és eljárása veszedelmesen hasonlít a krétaiakéhoz, a kik, Pál apostol szerint, mindig *hazugok!*

— **Bethlen-nap.** A prot. egyetemi hallgatók Bethlen Gábor Köre május 28—29-én Bethlen-napot rendezett tagjai felsegítésére. Ez a Bethlen-nap bemutatta a kör életének szent, öröktüzű eszményét: *Szabad hazában Istennel élni Istenért!* A magas nivójú hangversenyen *Bakó* László, a kör elnöke mondott megnyitó beszédet. „Átnyújtjuk a kezünket testvéri szeretettel a katholikus ifjúság felé, hogy amit vár a magyar Haza és feltámadás, azt együtt vigyük az oltárra: a magyarság szent, testvéri nagy egységét“ Szavalat, zeneszámok emelték a sikerét az estnek. Bethlen Gábor magyar és református lelkéről beszélt *Pekár* Gyula államtitkár, arról a lélekről, mely talaja az új és integer Magyarországnak és ideálja a magyar léleknek. Vasárnap délelőtt az összes fővárosi templomokban Bethlen-istentiszteletek voltak, utána 12 órakor az ifjúság felvonúlt zászlók alatt Bethlen Gábor szobrához, melyre dr. *Mikecz* Ödön, a kör eszméinek régi harcosa helyezett koszorút a magyar protestáns ifjúság nevében. „Bethlen Gábor nekünk a jövő — mondotta. — Ő képviseli azt a magyar protestáns eszményt, amelynek világító sugarai termékenyítenek és talpraállíthatják a nemzetet.“

Nyomatott a ref. főiskola villamos gép-erőre berendezett könyvnyomdájában Sárospatakon. 1921—1293.

XVI. évfolyam. 9. szám Sárospatak, 1921. junius 25.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK.

A TISZÁNINNENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET GYÜLEKEZETEINEK KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN HÓ 10. ÉS 25-ÉN.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 100·— Kor.
Félévre ... 50·— „

Felelős szerkesztő és kiadó:
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal ... 400·— Kor.
Fél „ ... 200·— „
Negyed „ ... 100·— „
Nyolcad „ ... 50·— „

TARTALOM: *Nagy Béla*: A mi szegénységünk és gazdagságunk. — Közigazgatói jelentés a sárospataki ref. főiskola 1920/21. évi állapotáról. (Folyt. köv.) — Az egyetemes konvent ülése. — Levél a rabságból. — Egyházi élet Szlovenszkóban. — *Jóra Bálint*: Falusi levél a határszélről. — Vegyes közlemények.

A mi szegénységünk és gazdagságunk.

Szomorú szívvel készülődünk a juliusi egyházkerületi gyülésre. Mily sokan fognak ott hiányzani a megszokott kedves, tisztelt alakok közül, Gömör, Abauj, Felsőzemplén és Ung tájékairól! Hánynak a helyét kell majd betöltenünk különböző egyházkerületi és főiskolai tisztségekben, tanácsokban! Hol is veszünk elég méltó embert az üresen maradt helyekre, mi kifosztott, úgyszólván felényire összezsugorodott tiszáninneni egyházkerület? Kibeszélhetetlen a mi kárunk, nagy-nagy a mi szegénységünk . . .

Ám az élet parancsszava elnémítja ajkunkon a kesergő panaszt. Sursum corda! Istenben bízó lélekkel vessünk számot helyzetünkkel, teendőinkkel s végezzük, elszántan, a reánk váró kötelességeket.

Ami az egyházkerületünkben megüresedett állások betöltését illeti, én azt hiszem, hogy gazdagabbak vagyunk mi, mint ahogy elsőtekintetre látszik.

Elsősorban is, úgy vélem, csak azokat a választásokat kell megejtenünk, amelyek mulhatatlanul szükségesek. A többiekkel be kell várnunk a jóvátételi, határkiigazitó bizottságok munkájának befejezését; mert csak akkor tudhatjuk meg biztosan: mennyi lesz a pótolni valónk?

Továbbá, ha jól széjjelnézünk a magunk szűkebbre szorult portáján, fogunk találni olyan kincseket, melyeket eddig nem méltattunk elég figyelemre, melyeket pedig haszonnal értékesíthetünk egyházi közéletünk javára. Lelkészeink s világi férfiaink közül keressük meg azokat a szerényebb, félrevonúltan élő egyéneket, akik eddig nem igen forgolódtak a fórumon, de a kiknek hitéről, munkás egyházszeretetéről közelebbi környezetök jó bizonyságot tesz. Különösen a világiak választásánál tartsuk szem előtt, hogy az igazán jó világi tanácsbírák, jegyzők stb. nem annyira születnek, mint lesznek (Fiunt, non nascuntur assessores). Távolról sem akarok én valami hiperdemokrácia érdekében agitálni; hanem azt vallom és hirdetem, hogy a mi egyházkerületünkben a világi tisztségek betöltésénél eddig sokszor a kelleténél nagyobb mértékben honoráltuk a születést s az előkelő világi állást. Pedig bizonyos dolog, hogy egy-egy szerény falusi jegyzőből vagy tanitóból, aki az egyházépités munkájából szép eredménnyel vette ki a maga részét s e mellett van elég bölcsessége a tanács asztalánál, sokkal különb világi tanácsbíró lehet, akár e.-megyén, akár e.-kerületen, mint abból a nagyságos vagy méltóságos úrból, akinek megválasztását jóformán csak az a körülmény ajánlja, hogy az illető főszolgabíró, vagy hogy 500—1000 hold birtoka van s hogy az édes apja is méltóságos úr volt és magas tisztséget viselt az ekklézsiában.

Azután nézzünk széjjel kívül is, túl a magunk szűkre szorult portájának kerítésén. E hazában még igen sokan vannak, akik lélekben a mi egyházkerületünkhöz tartozóknak érzik magokat, bár nem itt élnek közöttünk. Különösen a pataki főiskola egykori növendékei közül a kiváló férfiak egész serege állhat rendelkezésünkre. Milyen magas müveltségü, széles látókörü egyéneket nyerhetünk meg igy közügyeinknek — gyönyörüség még elgondolni is. Csak ne legyünk restek utánok menni, csak hívjuk el őket zöld asztalaink mellé, az egyházkerületi közgyülésbe vagy a főiskola igazgató-tanácsába. Budapesten vagy egyik-másik nagy alföldi városban hány olyan lelkes pataki diák van, akit lakóhelyén nem foglalkoztat az egyházi közélet, aki azonban évenként néhányszor szivesen eljönne szolgálni a mi főiskolánkat vagy egyházkerületünket. — Világi férfiaknál semmi lényeges akadálya nincs annak, hogy pl. Budapestről vagy Debrecenből válasszunk valakit egyh.-kerületi tanácsbíróvá vagy főisk. igazg. tanácsossá. Lelkészeknél már nehezebben megy a dolog. Pl. az egyházkerületi közigazgatásnál, egyházkerületi tisztségeknél csakugyan nem alkalmazhatunk más kerületbeli lelkészeket. De már a főiskolai igazgató-tanácsba nyugodtan választhatunk tagokat idegen kerületből. Kü-

lönösen a szabolcsi egyházmegyékre szeretném most fölhívni egyházkerületünk közönségének becses figyelmét. A szabolcsi papok jelentékeny része pataki nevelésű ember; sokan megható szép jeleit is adták már, nem egyszer, főiskolánkhoz való erős ragaszkodásuknak. Erre a ragaszkodásra nekünk a jövőben még nagyobb szükségünk lesz, mint eddig volt. Már ezért is kívánatos, hogy a szabolcsi gárdából is válasszunk igazg.-tanácsosokat.

Nem akarok neveket emlegetni. Könnyü lesz elegendő méltó jelöltet találni a sok érdemes pap közül. Hanem egy férfiut legyen szabad mégis megneveznem, a főiskolai lelkészi gondnoki állás megüresedése alkalmából. Bárkire is gondoljanak azok, akik a választás irányitására magokat hivatottaknak érzik: én azt hiszem, senkinek a jogos érzékenységét nem sértem meg azzal, ha kikiáltom az Andrássy Kálmán nevét, azzal a lelkes felhivással, hogy válasszuk meg őt főiskolai gondnokunknak. Itt lakik a szomszédságunkban, a szive is mindig közel volt hozzánk. Bölcseségének mélységét az egész kálvinista Magyarország régóta tisztelettel csodálja, szép alkotásainak hirét mindenki magasztalva emlegeti. Az ő neve már rég felemelkedett a magyar ref. egyháztörténelem magaslatára. Ő mint főiskolai gondnok, egy páratlanul szép papi életnek, a csoda számba menő egyház- és iskola-épitő munkának oly gazdag tapasztalatát állitaná főiskolánk szolgálatába, amelyhez foghatót alig találnánk. Adjuk meg Andrássy Kálmánnak azt a tisztességet, hogy válasszuk meg főiskolai gondnokunkká. Magunknak, főiskolánknak és e. kerületünknek szerzünk vele olyan nagy tisztességet, amilyen csak ritkán érhet bennünket.

Nagy Béla.

Közigazgatói jelentés a sárospataki ref. főiskola 1920—1921. évi állapotáról.

Főiskolánk lefolyt iskolai évi élete, amelyről ez ünnepélyes alkalommal, a sáfárkodásunkról elszámolásra felhivó órában halvány vonásokban meg akarok emlékezni, nagyjában és egészében hasonlitott hazánknak: a bánatos, de reménykedni soha meg nem szünő Csonka-Magyarországnak ez év alatt folytatott küzdelmes, viszontagságos életéhez. Miként hazánknak kemény, szinte élethalál-harcot kellett fenmaradásáért, megélhetéséért vivnia, de e harcokat — amelyeknek kimenetelét olykor aggódva, remegő lélekkel lestük — nemcsak sikerrel megharcolta, hanem közben ereje acélozódott, látóhatára tisztult, konszolidációja jelentős lépésekkel előrehaladt: úgy főiskolánknak, mint a nagy egész egy kis részének lefolyt évi életében is a ború és derü, a szükséggel, hiánnyal való viaskodás s a vallásos és nemzeti müveltség zászlaját egyre magasabbra emelő, a nagy örök eszményeket egyre nagyobb sikerrel szolgáló öntudat édes öröme váltogatták egymást. Ha voltak napjaink, óráink, amikor már-már elcsüggedtünk, amikor nem tudtuk, vajjon a holnapi nap nem fogja-e a betevő falat hiánya miatt iskolai munkálkodásunknak végét szakítani, — viszont, mint alább látni fogjuk, voltak napjaink, a midőn munkánkért, fáradalmainkért bő kárpótlást találtunk, amikor az anyagi és erkölcsi elismerés egyaránt osztályrészünkül jutott, — s most, az iskolai év végén boldogan adunk hálát Istennek, aki két esztendő óta, vagyis a világháború megindulása óta a legkevesebb háborittatásnak kitéve, aránylag a legteljesebb sikerrel engedte nemes harcunkat megharcolnunk, futásunkat bevégeznünk.

Pedig, ha a lefolyt iskolai évre visszatekintünk, csak most látjuk, hogy nem csekély nehézségekkel, mondhatnám: akadályokkal kellett megküzdenünk. E nehézségek és akadályok *ötféle* természetüek voltak:

1. A kommunista felfordulás utóhatásai gyanánt egyes gimn. és akadémiai tanároknak *elmozditása*, részben *szabadságolása;*
2. A *tápintézeti lisztellátás* fogyatékossága, olykor bizonytalansága;
3. A *fütési mizéria* részint magára a főiskolára, részint a tanárokra és az ifjuságra nézve;
4. A kollégium körülbelől $^1/_3$-ad részének a *katonaság* által való igénybevétele; s
5. A tanároknak a *megélhetési nehézségekkel* folytatott állandó harca, a theol. tanároknak a köztisztviselők közül való kirekesztése.

Részletezzem-e, ecseteljem-e bővebben ezeket a nehézségeket? Feltüntessem-e, micsoda nagy, mindnyájunkat mélyen érintő esemény volt egyszerre *négy* rendes tanárnak — a kommunista üzelmekben való részvétel, a vallás és haza iránti hütlen magatartás miatt — tanszékéről való elmozditása, amire főiskolánk közel 400 éves történetében még nem volt példa? s *három* más tanárnak ugyancsak ebből kifolyólag teljes egy évre való szabadságolása? Vagy rajzoljam-e, mily nehézségekkel kellett tápintézetünknek egészen március 20-ig. vagyis a Györgytarlói bérlelmény miniszteri kiutalásáig, amig tehát csupán a fejquóta szerinti lisztadagra kellett szoritkoznia, megküzdenie, hogy a növendékek rendes ellátását biztosítsa? s mily igazán heroikus, minden elismerésünkre méltó munkásságot fejtett ki a tápintézet üzemének zavartalan fenntartása érdekében a tápintézeti felügyelő, a gazdasági választmány s az igazgató-tanács elnöksége? Említsem-e, mily nehézséget okozott az a körülmény, hogy sem a tornacsarnok, sem a tápintézet fütéséhez — minden utánajárásunk ellenére sem tudtunk szénhez jutni s mennyire kellett e miatt a késői vágatás miatt különben is csekély fakészletünkkel takarékoskodnunk? Csak futólag érintve az akad. tantermek jó részének a katonai beszállásolás folytán tantermeiből kiszorított gimnázium által való elfoglalását s az akad. előadásoknak nagyrészt a hivatali (igazgatói, dékáni, gazd. vál. elnöki, könyvtárnoki) szobákba való szorulását, — csak arról akarok még megemlékezni, hogy a paizsos férfiúval való küzdelem, a megélhetés nehézségei nagyon sok idejét vették igénybe, nagyon sok nyugodt óráját rabolták el tanárainknak s ha méltó hálával kell is kiemelnem előljáróságunk atyai jóindulatát, mely tőle telhetőleg mindenkor kész szívvel jött segítségünkre, bizony nem tagadhatjuk, hogy igen sokszor gyötrelmes érzések és gondolatok közt kellett az ideálok kultuszát, a szebb jövőbe való hitet hirdetniök azoknak, akiknek ez ideálok szolgálatában otthon dideregniök kellett, akiknek olykor alig volt betévő falatjuk s

ütött-kopott, foltokkal terhelt ruhájokkal inkább néztek ki napszámosoknak, mint a kultura fáklyahordozóinak.

S mindezen nehézségek, akadályok ellenére ez az iskolai év, Isten rendkívüli kegyelméből, ami a rendszeresen folyó iskolai munkát illeti, mint említém, két év óta legközelebb áll a békés évek normális munkásságához. Legközelebb, mert ebben a legkevesebbet mulasztottunk, — csupán a gimnázium mulasztott két hetet; legközelebb, mert az iskolai évet pontosan a rendes időben kezdettük meg, vizsgálatainkkal pedig egészen junius hó végéig kimegyünk; legközelebb, mert a kiszabott tananyagot mind a gimnáziumban, mind az akadémián teljesen, hiány nélkül elvégeztük; legközelebb, mert ez éven már a legtöbb ifjúsági egyesület megalakúlt s többé-kevésbbé eredményes munkásságot fejtett ki, sőt a theologus-egylet a tanári kar teljes elismerése mellett működött, az *Erdélyi Önképző-kör* pedig vezető tanárának a népművelés fontosságát és szociális jelentőségét megérző előrelátása folytán tevékenységével — ének, zene és szavalati darabokkal kisért népszerű jellegű előadásaival — már városunk határát átlépve a vidékre is kimerészkedett vonúlni

A háborus és forradalmi felfordulások zajgó hullámainak lassankénti lecsilapodását, a béke és nyugalom áldott idejének fokozatos visszatérését, a normális, eredményes iskolai munkálkodás megindulását jelenti, hogy a jelen iskolai év folyamán városunknak a forradalmak előtt szerepelt *három* hirlapja — köztük a *Sárospataki Református Lapok* — valamennyi főiskolai tanárok szerkesztése és támogatása mellett — újra fölvette a kezéből kiütött tollat, ujra megkezdte a vallásos és nemzeti érzéstől vezetett, a keblökben élő lelkiismerettől ellenőrzött működését, a közélet kérdéseinek a toll hatalmával való megvitatását, a romok eltakaritását s fölöttük egy új, a réginél nem kisebb Magyarország felépitését. Az új és jobb korszak lassú visszatérését jelzi, hogy tanáraink újra megkezdték a főváros előkelő tudományos társulataiban a felolvasások, előadások tartását, meg egyes kiadók vagy egyesületek számára való tudományos munkálkodást, — hasonlóképen egyes lelkészi összejöveteleken, értekezleteken való előadások tartását, hogy az egyházi újjáépités munkájából ne csak kivegyék részöket, hanem ott, ahol kell, példával és útmutatással is szolgáljanak. Ezt jelzi a főiskola régebben végzett diákjainak találkozója — az egyik 1920. jul. 18 án volt, a másik holnap lesz, — a régi tanitványi szíveknek az ősi Alma Mater iránt való feldobogása. Ezt jelzi, hogy különféle tanintézeteink körében újra megindúltak a tanúlmányi kirándúlások s míg a mi ifjúságunk köréből — az Erdélyi Önképző Körnek föntebb emlitett két falusi kirándúlása mellett — főként theol. ifjainknak a debreceni nagytemplom fölszentelési ünnepére tett kirándulását emlithetem, a mi főiskolánknak már 4 tanintézet kirándúló ifjúságát volt alkalma vendégül látnia, köztük a debreceni kántus 36 tagját, két tanár vezetése alatt, akik összekötve a hasznosat a kellemessel, nemcsak művészileg szép és szabatos előadásaikkal gyönyörködtették a templomban és este a hangversenyteremben városunk közönségét, hanem a mi hittanhallgató ifjainkkal együtt értekezletet tartva, sok okos és hasznos kérdést is megbeszéltek, megvitattak.

Tanári karunk az iskolai s a föntebb érintett irodalmi és tudományos munkálkodáson kivül még más tereken is kivette részét a tudományos és közhasznú munkából. Igy egyfelől a helybeli abaujzempléni gy. ezred parancsnokságának fölkérésére a közvitézek hazafias és vallásos erkölcsi érzésének erősítésére, ismereteinek növelésére, műveltségének fejlesztésére január—február és március hóban népszerű jellegű szabad előadásokat tartottak, — másfelől egyházközségünk elhanyagolt valláserkölcsi életének táplálására, erősítésére theológiai tanáraink városunk különböző pontjain, főként Kispatakon és a Hécén december hótól kezdve vallásos és építő jellegű estélyeket rendeztek, a melyeken több theol. ifjú s a szénior közreműködésével az oroszlánrészt az áhitatokból és bibliamagyarázatokból magától értetődőleg ők viselték.

Föntebb szólottam a veszteségekről, a melyeket szenvedtünk, a nehézségekről, a melyekkel küzdenünk kellett, az akadályokról, a melyek eredményes munkálkodásunknak útjában állottak s lelkünk magasba szárnyalását nem egyszer a sivár valóság körébe leszállitották. De a jóságos Isten, aki minket ide erre az őrhelyünkre, erre a munkaterünkre állitott, arról is gondoskodott, hogy ne próbálja erőnket följebb, sem mint elbirhatnók; gondoskodott arról, hogy veszteségeinket pótolhassuk; — gondoskodott számunkra egy-egy vigasztalóról, egy-egy örömnapról.

A főgimnázium tanári kara — igazgató-tanácsunk, sőt egyh.-ker. közgyűlésünk hozzájárúlásával — a meghalt Maller S. az állásától elmozditott 3 tanár s a teljes egy esztendőre szabadságolt Ellend József tanár pótlására mindjárt az iskolai év kezdetén 3 új tanárt hivott meg és állitott be intézetünk munkásai közé, egyet rendes, kettőt h. tanári minőségben. Az előbbire oly szerencsés volt, hogy *dr. Batta Istvánt*, az országos hírű szám-fizika tanárt, a kolozsvári tanárképző-intézet gyakorló főgimnáziumának kitünő igazgatóját nyerhette meg, aki — félretéve más, anyagilag talán kecsegtetőbb meghivást — a tiszáninneni egyházkerület iránt, s az atyja és nagyatyja édes emlékétől, valamint a múlt ékes koszorújától övezett főiskola iránt érzett szerelmétől inditatva, készséggel jött ide közénk, hogy a Simándi, Barczafalvi, Sipos és Nyiri szellemében emelje magasra főiskolánkban a mathesis és fizika oktatását. Dr. Batta Istvánról egy évi működése után nyugodtan mondhatunk itéletet; nyugodtan mondhatjuk, hogy Patakra jövetele, itteni működése főiskolánkra igazán nyereség; hogyha becsüljük benne a szakját alaposan értő és tanúlmányozó tudóst, az előadói, oktatói és nevelői módszernek kiváló mesterét — a kolozsvári egyetem ebbeli érdemeinek elismeréseül épen idejövetele idején habilitálta m.-tanárrá, — ép úgy szeretjük benne a szeretetreméltó kartársat, főiskolánk minden irányú szolgálatára önzetlenül kész tanárt és tanúló ifjúságunk atyai jóbarátját, aki iskolán kívül is szivesen érintkezik foglalkozik velök, s személyes ráhatásának varázsával ad irányt növendékeinek feladatuk elvégzésében.

A h. tanári állásokra *Benkő Béla* szám- fizikai és dr. *Jakob Károly* német-magyar szakos, szakvizsgázott tanárjelölteket választotta meg igazgató-tanácsunk, akik közül Benkő Béla — aki már több éven át Miskolcon is működött — az év folyamán tanári oklevelét meg is szerezte. Mindketten egy évi mű-

ködések alatt szakjokat kitűnően értő s azt kiváló módszertani ügyességgel kezelő s ennélfogva abban kellő eredményt elérő tanerőknek bizonyultak, akik ez évi hűséges munkálkodásukkal tanári karunk teljes elismerését kiérdemelték.

Velök egyidejűleg kezdette meg szeptemberben működését — miután az átköltözésének útjában álló akadályokat sikerült legyőznie — az 1918. december havában, Harsányi István utódjául megválasztott *Body Dénes* főgimn. vallástanár is, aki előbb 4 ½ évig lelkész, majd 5 évig Kunszentmiklóson tanár volt s így mindjárt kellő elméleti és gyakorlati hozzáértéssel fogott nagyfontosságú tiszte betöltéséhez, aki mind az iskolában, mind az iskolán kivül mindenkor nagy szorgalommal igyekezett az evangyéliom tiszta magvait a lelkekbe hintegetni.

Az akadémiai tanszakok: sem a theológiai, sem a jogi fakultás nem voltak oly szerencsések, hogy a részint elmozdítás, részint eltávozás folytán köztük üresedésben levő tanszékeket betölthették volna. A theológia nem, mert a Makay S. eltávozása óta bekövetkezett zavaros állapotok nem engedték meg, hogy helyére az egész ország lelkészi karára kiterjedő pályázatot hirdethessünk, viszont az újszövetségi tanszék csak szept. 8-án üresedvén meg, azt a f. iskolai évre már nem volt módunk betölteni s igy mindkét tanszéket — az előző iskolai évben is gyakorolt s kivált az utóbbi tanszéknél jól bevált módon — belkörü helyettesitésekkel láttuk el. A jogakadémiánál a jogi oktatás jövőjének bizonytalansága miatt előljáróságunk nem mert a régóta üresedésben levő római jogi és közigazgatási jogi tanszékek s az esetleg üresedésbe jövő kereskedelmi és váltójogi tanszék betöltéséhez fogni; — részint a háború, részint a békekötés eredményeként az életviszonyok jelentős változása, a székhelyeikről elüzött kolozsvári és pozsonyi egyetemeknek Csonka-Magyarországon való elhelyezkedése következtében nem tudhatjuk, hogy a kormány miként gondolkozik a jogi oktatás jövőjéről, nem szándékozik-e, már csak a nyomasztó pénzügyi helyzetre való tekintettel is, támogatását a jogakadémiáktól megvonni, vagy még tovább menve a jogi oktatást kizárólag az egyetemekre korlátozni. Ily körülmények közt, mondom, mig a közvélemény a jogi oktatás kérdésében valamiképen ki nem alakúl, előljáróságunk nem mehetett bele új jogtanárok választásába s igy az emlitett 3 jogi tanszéket, valamint a Ferenczy Árpád tanszékét — aki immár 3 év óta sem kötelességét nem teljesiti főiskolánkban, sem le nem mond tanári állásáról s akivel szemben, ismeretlen helyen tartózkodása folytán, a fegyelmi ügyet sem lehetett lejáratni, — amelyekhez most még a Gerőcz K. szabadságolása folytán megüresedett 5-ik tanszék is járúlt — ez éven is belkörü helyettesités útján kellett betölteni. Ezek a helyettesitések mind a két fakultáson a tanároknak rendkivül sok idejét és szellemi erejét lekötötték s ha tekintetbe vesszük, hogy ennek folytán mind az administrativ teendőket, mind egyéb az ifjúság vezetésével vagy az iskolai élettel együttjáró tisztségeket 14 helyett 7 tanár töltötte be: elgondolhatjuk, hogy ezek testi és szellemi erejével kissé tékozló kézzel bántunk, elgondolhatjuk, hogy ezek a nagy óraszámmal helyettesitő tanárok tudományos buvárok és előadók helyett szinte robotos munkásokká váltak.

De a főgimnáziumban sem voltak sokkal egészségesebbek az állapotok. Itt is hiányzott a természetrajz tanára, a második német nyelvi tanár s egy (szabadságolt) magyar latin szakos tanár — s igy az osztálytanári s egyéb administrációs teendők mellett itt is magas óraszámmal terhelten dolgoztak az egyes tanárok. Jövőre ez — ha a tanárok erejét nem akarjuk időnap előtt elsorvasztani — nem mehet igy; hazánk szomorú helyzete miatt különben is minden szakban kellő számmal állanak jóravaló tanárok rendelkezésünkre; válasszuk meg közülök a legalkalmasabbakat s töltsük be az üresen álló kathedrákat! Hét év óta hol egy, hol más körülmény akadályozta a teljes eredményű iskolai munkát; a viszonyok talán már jobbra fordúlnak, rajta, kezdjük meg újra az intensiv iskolai munkát s amit vesztettünk quantitásban, igyekezzünk qualitásban, a lelkek mélyebb felszántásával, minél magasabb kultura megteremtésével pótolni! Ez az eszme, a minél intensivebb munkára, minél teljesebb sikerre való törekvés inditotta előljáróságunkat és tanárikarunkat arra, hogy a közokt. miniszter rendelkezését követve, már a múlt szeptemberben a gimn. I. osztályba lépőktől fölvételi vizsgálatot követeljen, hogy igy csak a kellő ismerettel rendelkezők juthassanak be az I. osztályba. E célból, a fogyatékosabb ismeretűek rendszeresebb előkészítése céljából fogjuk a régi progimnáziumot új alakban, t. i. szakképzett és állandó tanerőkkel már a jövő évi szept. 1-én megnyitni. (Folyt. köv.)

Az egyetemes konvent ülése.

(Júnins 7—8.)

Egyetemes konventünk ez évi ülésére sem jelenhettek meg teljes számban a tagok; az idegen impérium alatt levő részekből csakis dr. Boér Elek, erdélyi egyik főgondnok jelent meg. Egyházkerületünk részéről, az elnökségen kivül, Kérészy Barna, Dókus Gyula és Janka Károly voltak jelen.

Baltazár püspök bensőséges imája után gr. Dégenfeld József üdvözölte a tagokat s kegyelettel emlékezett meg Petri Elek, Czike Lajos, Dávidházy János, Lészay Ferenc és Segesdy Miklós volt konventi tagok elhunytáról és érdemeiről. Azután üdvözölte konventünk új, hivatalból való tagját, Dr. Balogh Jenő dunántúli főgondnokot.

Ezután következett a 109 pontú tárgysorozat rendjén az ügyek tárgyalása, ami az előadók és bizottságok előzetes megfeszített munkája mellett a kivánatos gyors tempóban meg is történt; úgy, hogy második nap délben be is végződött az ülés; a délutánt és másnap délelőttöt pedig a nagyszámú bírósági ügyek foglalták le.

A konventi iroda tisztikarában nagy változás történt; Hörömpő Dezső titkár gyóni pappá lett, Tóth Dezső másodtitkár meghalt. A konventi elnökség titkárúl Kállay Kálmán volt bukaresti esperest, theol. h. tanárt és dr. Molnár Jenő tábori lelkészt alkalmazta, akik a konvent szine előtt le is tették a hivatali esküt.

Az elmult nehéz és zavaros évekről (1919—20) az országos nagy intézményekről (közalap, nyudij és gyámintézet) még ma sem lehetett, az adatok hiánya miatt teljes képet adni, de amiről értesültünk, az megnyugtathat mindnyájunkat. Az államsegélyt a kormány az 1920—21. költségvetési évre felemelte.

Ugy halljuk, hogy a báró Baldácsi alap osztaléka is tetemesen nagyobb lesz az előbbinél.

Tárgyalás során felmerült a legujabb drágasági segély ügye is, melyet a miniszteri rendelet szerint csak azok a lelkészek kaphatnak meg, akiknek földjavadalma a 10 kat. holdat meg nem haladja. Az egyetemes konvent felirattal keresi meg a kormányt, hogy a jogosultságot legalább 20 kat. holdig terjessze ki.

Egyik legnevezetesebb tárgya volt a prot. tábori püspökség kérdése. A kormány megkeresésére megalkotta a konvent a prot. tábori püspöki állás szervezeti szabályzatát. Az első tábori püspök református lesz, a második evangélikus s igy tovább. A tábori püspököt az egyetemes konvent (illetve majd az evang. egyetemes gyülés) által felterjesztett 3 lelkész közül az államfő nevezi ki. A prot. tábort püspök, épen ugy, mint a r. kath., az V. rangosztályba tartozik tábornoki ranggal.

Nagyfontosságu határozatot hozott a konvent az uj énekeskönyv kiadására nézve is, mely a következőleg hangzik: Egyetemes konventünk az országos református zsinat VII. ülésének 80. sz. határozata alapján az énekeskönyv kinyomatásának foganatosi tására az egyetemes konventnek tartozó utólagos jelentéstétel kötelezettsége mellett a hivatkozott zsinati határozat korlátai között teljes végrehajtási jogkörrel bizottságot küld ki. A bizottság tagjaiul az egyetemes konvent elnökségének elnöklete alatt dr. Darányi Ignác, Németh István, dr. Boér Elek, dr. Révész Kálmán, dr. Kun Béla konventi tagokat választja meg A bizottságnak közelebbi utasitásúl azt adja, hogy az énekes könyv kinyomatásával az egyetemes egyházra semminemü kockázatot ne vállaljon; az előállitási és eladási ár megállapitására befolyását érvényesitse és az egyes egyházkerületek területein eladott énekeskönyv példányok számát ellenőrizze, valamint azt is, hogy az előállitási és eladási ár közötti különbség az eladott példányok után az egyes egyházkerületek javára félévenként kifizettessék.

Elhatározta továbbá a konvent, hogy úgy idei, mint tavalyi jegyzőkönyvét — némileg rövidített alakban kinyomatja.

A földbirtok-reformra vonatkozó min. rendelet szerint, ahol a lelkésznek 50, a tanitónak 25 kat. holdnál kevesebb hivatali földje van, az a jelen el járás során a fenti mennyiségre ki fog pótoltatni. Idevonatkozólag az egyházkerületek útján megfelelő utasitást fognak kapni az egyházmegyék, illetve a belhivatalnokok.

Zoványi Jenő egyetemi katedrájának az egyet. tanügyi bizottságnál már ösmertetett ügyében az az újabb mozzanat történt, hogy a miniszter Zoványi Jenő fegyelmi ügyét az egyetemi tanács, mint fegyelmi bíróság előtt rendszeresen lejáratja, egyúttal Zoványit 1921 június 1-től számított egy évre rendelkezési állományba helyezte.

Levél a rabságból.

Nincs itt semmi öröm, csak ha onnan közületek, a hol gondolataink minden napon — dehogy! minden percen — járnak, valami jó hirt hallunk. Ezek közé tartozik, hogy a „*Sp. Ref. Lapok*“ ismét megindult, meg merte inditani a szerkesztő lelkesedése és — ugy látom — áldozatkészsége. Nehezen megy most az nekünk nagyon, hogy legalább néha hozzá jussunk a magyar nyomdatermékhez, de akkor aztán ki is élvezzük az utolsó betüig, mert mindig keressük benne azt a szalmaszálat, a melybe kapaszkodva erősitgessük a lelkünkben a reményt, hogy szegeny magyar hazánk s benne a kálvinista egyház lassan majd csak lábra áll. Csak legalább ne bántaná egymást most is a magyar ! ! ! Önkénytelenül irom ezt a sóhajtást, pedig azért fogtam az iráshoz, hogy a „Szlovenszkó“-nak elnevezett, rabbá tett részen rekedt kálvinista egyház helyzetéről mondjak egyet-mást, csak úgy, mintha a szerkesztő úrral itt a hüvös tornácon beszélgetnénk.

Hát biz úgy van az, hogy mi teljes rabságban vagyunk itt még mindig. Az autonomiánkat nem vették ugyan el, de az idáig alig terjed tovább, minthogy a templomozást szabadon gyakorolhatjuk, bár néha megjelennek a hatósági emberek, (elkergetett jegyzőből lett főszolgabiró, katonáskodó, tehát gyakorlatlan segédjegyzőből lett szolgabiró stb) prédikációnk ellenőrzésére, vajjon nem hirdetünk-e államellenes tanokat s nem lázitjuk e a népet a republika ellen ? !

Tarthatunk már em vagy eker. gyülést is, csak épen azt köti ki a rendőrigazgatóság, hogy az ne tartson tovább 1 és fél óránál. A gyülésen aztán el is határozzuk, hogy a nagy inségre való tekintettel, hajlandók vagyunk letenni a hűségi fogadalmat, hamár ahhoz kötik az államsegély kiutalását. A kijelentés hat hónap előtt történt s némely inséges pap testvérünk azt hitte, hogy utána két hét mulva már itt lesz az alamizsnaszerü csekélyke összeg, a mely legalább a ruhátlanságot enyhiteni fogja némileg. (A gyomornak meg a kultura-éhségnek az igényeit még a háboru alatt lecsökkentettük). Előttem egy levél, a melyben egy három gyermekes beteges apa igy jajjong: „Nem léphetek ki a faluból, mert nincs olyan ruhám, a melyben tisztességes emberek közé mehetnék. Ha a kongrua feltétele a fogadalomtétel, — mért nem tesszük hát le ? !“

Hát azért, mert Stunda ur nem akarja, mert ő csak a „szlovák esperességet“ akarja. „A magyar egykázakról nincs szó“ — mondá ő. — Igy felel meg a hozzá fűzött várakozásnak.

Az igazság okáért meg kell jegyeznem, hogy a tót nyelvű egyházakban szolgáló s az ő hangzatos frázisainak és biztatásainak részint habozva, részint készséggel hiteltadó paptársakat is megcsalta, mert hiszen idáig azokat is csak holmi „holland-amerikai“ alamizsnában részeltette. Bennünket abban sem s igy a megkülönböztetés mégis csak meg van.

A történet legujabb fázisa különben az, hogy a május 21-iki elnökségjárás nyomán el van rendelve a hűségi eskü letétele, abban a szövegben, a melyet az összes felekezetek papjai régen letettek.

Ezenközben pedig pusztit az inség a lelkészek közt annyira hogy némelyik már nem is panaszkodik, mert a kétségbeesés szótárát rég kimeritette.

A szegénység mostani, de annak alapja régi, már legalább re atív értelemben, mert hiszen a szegénységből két esztendő is sok. 1908 ba nyulik vissza a mostani nyomoruságnak a kezdete, a mikor t. i. az egyetemes adóalap megszerveztetvén, a segélynyerés formalitásain igen sok paptársunk eltévelyedett s némelyek azt hitték, hogy az adósegély sinequanonja az egész dijlevél, illetőleg a naturálék készpénzre való változtatása s általában a 10 %

egyházi adó betűszerinti életbeléptetése, másoknál meg egyszerűen az a kényelmi szempont volt az irányadó, hogy a természetbeni járandóságok készpénzértékét minden küzdelem nélkül átveszi a lelkész meg a tanító elsősorban az adósegélyből, a melyet az ilyen helyeken a gondnok nem is látott, továbbá a befolyt egyházi adóból és mert az nem akart hiány nélkül befolyni, kipótolták az eklézsia földecskéjének az árendájából s igy *az eklézsia tulajdona maradt a be nem folyt jövedelem.*

Az első időben igy csak az eklézsia érezte hát az uj irány áldásos hatását. Az adózás is, meg a javadalom is modern lett, csak épen az eklézsia dologi szükségleteit nem volt miből fedezni. Ott volt hát remediumnak a rendkivüli kivetés. Ha ugyan sikerült!! Jött a végeláthatatlan háboru. A modern fizetés nagyon keserű lett az arra vágyódott papnak.

A pénztömegek rémitően hömpölyögtek a világban. Csak a mi zsebünket kerülte következetesen. A rekvirálások, a maximálások, árfelhajtások közt nem tudta a szegény pap, hogy mit kezdjen azzal az 5—600 K-val, a mit a saját akkori vágyakozása folytán kap. Következett néhol a háborus segély, de az is csak egy évre és az egyház pénztárából, a mi mint fentebb láttuk, üres, épen azért a következő évben már annak a terhére sem szavazta meg a presbyterium. Adóemelésre meg nem volt hajlandó, mert hiszen volt mire hivatkozni a megtagadásnál, a drágaság, a rekvirálás, katonai szolgálat stb. mind igaz volt. A pap pedig örlődött tovább, néha a saját kárhoztatása miatt, késői megbánásban. — No mert a hol a naturáliák megmaradtak és a pap a gazdálkodás igáját is hajlandó volt húzni, — legalább a mindennapi kenyér meg volt, sőt néha egyébre is került, ha nem a rekvirálás révén is, de holmi állateladás utján.

Azért kell ezekre rámutatni, hogy annál érthetőbb legyen a „szlovenszkói" magyar ref. papoknak az a hatalom és nyomoruság által kikényszeritett készsége, mely már óhajtássá fejlődött a hüségeskü letétele iránt. — Ne kárhoztassatok hát bennünket ott az édes magyar haza korlátolt szabadságu földjén, inkább az együttérzés és megértés jeléül küldjétek a sajnálkozás egy meleg sóhajtását. — Mi pedig bizunk a jó Istenben, hogy lesz még ez máskép is, jobban is! *V.*

Egyházi élet Szlovenszkóban.

A *felsőzempléni* egyházmegyében a tisztújitásra elrendelt szavazás eredménye a következő: Az első szavazásnál a 27 gyülekezet köréből beérkezett 16 szavazat (a többi a késedelmes postai közlekedés miatt elmaradt); a szavazatok felbontatván, egyhangúlag meg lettek választva: gondnokká Thuránszky Tihamér hegyi földbirtokos, volt f.-zempléni tanácsbiró, tanácsbirákká: Isaák János kolbásai, Cseley Andor cseleji, Szemere Bálint vinnai földbirtokos, Rácz Lajos nyug. táblabiró (M.-Izsép), Mertens Artur áll. főszolgabiró (Gálszécs); vil főjegyzővé Nyomárkay Ernő kácsándi földb., aljegyzővé Verebélyi József gálszécsi községi jegyző, ügyésszé Mertens Alfréd nagymihályi ügyvéd Az esperesi állásra először senki sem kapott absolut többséget, hanem szükebb körü szavazás rendeltetett el Virág József és Péter M. közt s a második szavazásnál 19 szavazattal 7 ellenében Virág J. választatott esperessé. Papi tanácsbirák lettek: Szegő Bénjámin, Kozma Antal, Tudja Mihály, Séra János, Erdélyi András; főjegyző Péter Mihály, aljegyző Máthé Miklós.

Az *alsózempléni* csonka egyházmegye 11 anya- és két leányegyházból áll. Ujonnan választott tisztikara a következő: Esperes Keresztúry József, gondnok Szük Ödön, papi tanácsbirák Miskolczy Endre, Horkay Barna, világi tanácsbirák Zombory Géza szolgabiró, Szilágyi Bertalan mérnök; papi főjegyző Haraszy Károly, vil. főjegyző Páll Béla.

A cseh megszállás alatt levő *tiszáninneni egyházkerület* junius 14-én Ótátrafüreden tartotta meg tavaszi közgyülését Czinke István h. püspök és Lukács Géza h. főgondnok elnöklete alatt. A gyülésen a kerület alkotó tagjai, az egyházmegyék képviselői nagy számmal voltak jelen, a gondnokok közül csupán Bernáth Zoltán ungi gondnok hiányzott. A gyülés főtárgya volt: az ideiglenesen, közgyülésileg megválasztott vezetők lemondása s az általános tisztújitás elrendelése, úgyhogy most már szabályszerüen a presbitériumok fogják az egyh. kerületi tisztikart megválasztani. A választás, a megtörtént kijelölés alapján, valószinüleg egyhangúlag fog megtörténni. Jelöltettek: püspökké Czinke István, főgondnokká Lukács Géza, egyh. kerületi papi tanácsbirákká: Oláh Péter, Péter Mihály, Hutka József, Pósa Lajos; világi tanácsbirákká dr. Óváry Pál, Tornallyai Zoltán, dr. Baksay Dezső, Minay István; papi főjegyzővé Réz László, vil. főjegyzővé dr. Halmy István, papi aljegyzővé Pataki Pál, vil. aljegyzővé Molnár József, rimaszombati főgimn. tanárképviselővé Bátori Andor, tanitóképviselőkké Becske Bálint, Vass Ádám, Vajnai József és Rozgonyi József. A szavazatok beadásának határideje julius 10. A bíróság Szabó Endre minaji lelkészt elmozditotta állásáról.

Balogh Elemér pozsonyi lelkész, dunáninneni püspököt f. hó 22-én iktatta be hivatalába Czinke István h. püspök.

Falusi levél a határszélről.

Ne essék zokon, igentisztelt Szerkesztő Úr, hogy olyan soká készült ez a levél. Hát bizony, a pennaforgatás nekem nem kenyerem, idő kell rá és alkalom. A földből élő magamforma ember, tavaszkor leginkább el van foglalva, kenyeret teremtő munkákkal, az irásra aztán ha jut és amennyi jut. Az egyházi vagyon kezelését se bizhatom a papunkra, mert akkor nem kivánhatjuk tőle, hogy az Úr oltára körül forgolódjék. Még inkább a magáéban is segiteni kell. A háború előtt simábban ment a dolog, de a háborúban és az azt követő kavarodásban, sok okos fej belebolondult. A papunk azt szokta mondani, hogy az agyunk tekercsei úgy jártak, mint midőn az anyjuk pamutgombolyagját játszó kis cicák vették rendezés elé, aztán csak meglátja az anyjuk s elsikoltja magát, nosza kötheti tovább a harisnyákat! A mi munkánk is ilyen kijátszott pamutgombolyag. Mikor kihirdettem egy vasárnap délután, hogy — atyámfiai, még a papunk tavaszföldje sincs leszántva, marhája sincs szegénynek, elrabolták a zsebrákok, hát mi lesz vele, azután meg mivelünk? Pásztor nélkül elszéled a nyáj,

tudjátok atyafiak, álljunk össze, egy nap meg lesz az egész. Lógatták a fejöket, volt olyan is, aki kirukkolt nyersen, — hadd érezze a pap is, másnak is van kára! No de a lett a vége, hogy két nap alatt rendbejött az egyházé is, a papé is s még az is megjámborodott, akibe tótágast állt a virtus a pap iránt. Most már a kapáláson is túl vagyunk, közakarattal. Ez a közakarat azonban nem ment olyan simán, mint ahogy én leírom. Szerencsénk, hogy algondnokunk jó szerszavas ember s oda is üt, ahova nem néz. Mikor arról volt szó, hogy a más lovát is, marháját is, vagy egyebét elvitték, még se dolgozunk neki közösen, hát oda állt a mi alkurátorunk a vállrángató csoport közepébe, hol egy kiérdemült vörösdirektor verte a csapást s neki szólván, így tett pontot a mondatához: igazad van, koma! mindenkinek egyenlő mérték dukál, ezt mondja Pál apostol is s ha másnak is elvitték a lovát, ökrét, magát nem foghatja hámba, járomba, nos, legyünk igazi kommunisták, szántsunk nekik közösen, itt a kezem, én megyek elől, te meg koma utánam. Lám, a papunk is ezt prédikálta és ezt is cselekedte mindig. Te tudhatod legjobban koma! Mikor felfuvódásban megdöglött a tehenetek s nem maradt tej a gyereknek a házatoknál, ki küldött minden nap? ugye hogy a papné. No látod! Az egész háború alatt ki erősítette, ki vigasztalta, adakozásra ki buzdította, ki szedte össze a szegények kenyerét, özvegyek, árvák ügyében ki lótott-futott, ki járta a szógabirót, alispánt, ki zsémbelődött bíróval, jegyzővel, hogy adjanak hadisegélyt ennek is, annak is? Hát nem a papunk? Nem mindig a papunk? Mikor pedig ti felbokrétáztátok magatokat s mozinak szántátok a templomot, aztán jöttek a mi felszabadító jóbarátaink, ti pedig a furólyukba is bebujtatok, megint ki állt a gátra, hogy a bőrötöket oláhbocskornak ne cserezzék ki? Ki kunyorált! ki hazudozott — bizony hazudozott is, hogy milyen jámbor jó hazafiak voltatok, — hát nem a papunk? S ki győzné előszámlálni, hogy mit csinált értünk éjjel-nappal. Egyszer már rá is fogták, hogy azért udvarol annyit, mert ő is az elvtársakkal ölelkezett s bizony kicsibe múlt, hogy szurony közzé nem került. No hát, pattogott a kurátor, mit szóltok mindezekre? Ha nem lett volna ez a pap, csak annyi kárt szenvedtünk volna, mint ez az egy napi szántás, kapálás? Ha van bennetek lélek, mondjátok meg, — vagy ne szóljatok semmit, csak nézzetek át a szomszédfalu tornyára, a füstös kormos falakra, házakra . . . Emlékeztek, mikor a csóva már a mi házunk eresze alatt is égett és ha nincs a papunk . . . no, mondjam tovább? Igy az alkurátorunk. Egész neki tüzelt s azon vette észre, hogy a hümmegők elpárologtak, jármot, ekét szedtek, aztán be is kapáltak.

Hála Istennek, elég jól biztat a határunk t. Szerkesztő Úr. Kellene is a jó aratás, sok éhezők várják. Meg a sok mindenféle szükség. Pénzügyminiszterünk kálvinista őszinteséggel kimondogatta, hogy országunk népe jobbágysorsba jutott, Nekünk csak ami jut, — az uraságé az első. Milyen uraságok jobbágyai lettünk! Nekem nincs nagy eszem, hogy a magunk kerítésén túl is nézzek, elég volna, ha a magunk dolgát tudnám igazgatni, de itt aztán meg is fogom a kapa-kasza nyelét, ugy gondolkozván, az volna legjobb, ha sok alja-beszéd helyett kiki neki dőlne a maga dolgának s csak addig állana meg, mig letörli a verejtékét s mély lélekzetet vesz. Mert mit ér az a sok szé-szó, akár az ország palotájában, akár a sok mindenféle védő gyülésekben, kaszinókban, lakomák dikcióiban! Krisztus urunk még a hosszú imádságot is kárhoztatja, az Uram-Uramozók előtt is bezárja istenországát. Ez a mondókája: „no, tudod a parancsolatokat? hát menj és csináld! ne fecsegj". Bezzeg, ha a kegyes híveket a Krisztus méter-rudjával vernék hátba, hogy néznének ki a szent eklézsiák, meg a vezetők is, itt-ott?

De én se fecsegek már, mert figyelmeztet az asszony, hogy be van fogva, az állomásra kell mennem, jön a vőm látogatóba, egész messziről, Csehországból, — a harmadik faluból, ott tanítóskodik az Uradta, a másik meg éppen Oláhországban! Hej, t. Szerkesztő Úr! ezt se hitték az én lyányaim, hogy ők még olyan messzi kerülnek a szülei hajléktól! Olyan nagy tisztességnek tartottuk egész familiástól, mikor egyszerre két tanító vőm vitte konty alá a lyányaimat. Ki gondolta akkor? „Szegény ember dolgát boldog Isten bírja!" Ki tudja, mi van az Ő tervében? Erre kellene nékünk az Ő utait keresnünk, hátha javunkra tervezi a dorgálást!?

Tisztelettel vagyok *Jóra Bálint*
egyháztag.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhirek.** *Szathmáry Király Pál* boldvai földbirtokos, a felsőborsodi egyházmegyének volt tanácsbirája, az egyházkerületünk és főiskolánk történetében kiváló szerepet játszó Szathmáry-Király család sarja f. hó 11-én 71 éves korában szivszélhűdésben meghalt. A puritán jellemű, népszerű nagyúr temetését 14-én dr. Révész Kálmán püspök végezte. Özvegye, gyermekei és nővére (özv. báji Patay Gyuláné) gyászában a sárospataki főiskola is igaz szívvel osztozik. — Az alsózempléni ref. egyházmegyét fájdalmas veszteség érte Tóth Kálmán hernádnémetii lelkész e. m.-i aljegyző, a harangodvidéki tanító-egyesület elnöke f. hó 13-án történt elhunytával. Hívei szelíd lelkű, fáradhatatlan lelkipásztort veszitettek benne, fiatal felesége és kis leánykája pedig mindenüket. Krónikus szivbaja volt, olyan kifejezett formában, hogy két orvos is abszolut nyugalommal és szigorú diétával járó életrendet irt elő számára. De ő még sem tudott nyugodni. Utolsó vasárnap is két prédikációt tartott, két gyülést vezetett s az erre következő éjjelen egy pár perces szivgörcs végzett vele. Temetése f. hó 15-én ment végbe, igen nagy részvét mellett. Ott volt Miskolcról Farkas István lelkész, ott volt a Harangod vidékének majdnem minden lelkésze, tanítója, ott volt az egész környék intelligenciája. Koporsója felett Bartha József h esperes tartott magasan szárnyaló imát, azután Kun Zoltán gesztelyi lelkész mondott prédikációt, a sírnál pedig Gecse Lajos sajókeszinyéteni lelkész bucsuztatta el a megboldogultat. A templomban Novák Lajos taktaszadai lelkész gyászdalt énekelt, a sirkertben pedig a harangodvidéki tanitói dalárda. Az elköltözött testvér emléke legyen áldott.

— **Választások.** Az ondi gyülekezet f. hó 19-én sorshúzás utján (amennyiben mindkét jelölt egyenlő szavazatot kapott) *Veres Lajos* s. lelkészt választotta

lelkészévé; az esperes, mint halljuk, a választást nem hajlandó megerősíteni. — A sárospataki főiskolában a jövő iskolai évre akadémiai és közigazgatóvá *dr. Rácz Lajos*, jogi dékánná *dr. Trócsányi József*, theol. dékánná *Marton János*, szénior rá és alkönyvtárnokká *Molnár Béla*, a kik a lefolyt évben is viselték e tisztségeket, választattak meg.

— **Emlékünnepély Sárospatakon.** A sárospataki főiskola, a régi szép szokást követve, az igazgatótanács, a tanári kar és az ifjuság részvételével f. hó 17-én d. e. fél 12 órakor kegyeletes emlékünnepélyt rendezett, hogy felújítsa néhai *Soltész Ferencz* nyug. tanár emlékezetét. Az ünnepélyen az ifj. énekkar megnyitó éneke után *Szilágyi Benő* főgimn. tanár tartott az elhunyt életét, tanári és irodalmi működését részletesen feltüntető, egész egyéniségét híven jellemző, szépen kidolgozott emlékbeszédet, amely az egész hallgatóságot, közte az elhunyt rokonait, mélyen meghatotta, lebilincselte. Az énekkar éneke fejezte be az emlékünnepélyt.

— **A főiskolai igazgató-tanács** f. hó 17—18-án tartotta, Dókus Gyula vil. gondnok és Janka Károly nemzetgyűlési képviselő elnöklete alatt, rendes nyári gyűlését, melynek főtárgya a múlt évi számadások megvizsgálása és a jövő évi költségvetés letárgyalása volt. De e két főfeladat mellett egész légió a régóta felhalmozott, előkészített és most letárgyalt kérdéseknek száma. Sok előterjesztés a tanárok és tisztviselők sokféle szükségének, inségének enyhítésére, fölsegítésére irányult; az igazgató-tanács a költségvetés keretei közt — bízva az eléggé mérsékelt áron felszámított borok értékesithetésében — a lehetőségig minden kérelmet igyekezett teljesiteni. Elhatározta jövő évre a progimnáziumi osztály megnyitását, előterjesztést tesz az egyh. ker. közgyűlésnek dr. Kiss Árpád egyetemi tanársegédnek az üresedésben levő természetrajzi tanszékre való meghivása, a Ferenczy Árpád fegyelmi ügyének befejezése iránt; elfogadta az igazoló bizottság jelentését a tanárok és tisztviselők két év előtti viselkedésének igazolása tárgyában; a gazdasági választmányi elnöki állásra, köszönetet mondva Radácsi Györgynek 21 évi hűséges elnöki munkálkodásáért, dr. Trócsányi József jogtanárt terjeszti föl első helyen megválasztásra; elfogadta a theol. és gimn. internátus fejlesztése tárgyában a köziskolai szék által benyujtott javaslatot, a könyvtár és a többi szertárak évi dotációját jelentősen fölemelte, hasonlóképen évi 60 K-ra a tanulók által fizetendő betegsegélyző-egyleti díjat. Az egyes birtokok vagyonkezelése tárgyában is jelentős intézkedéseket tett.

— **A sárospataki főiskola záróünnepélye** f. hó 19-én újra a régi fénnyel, a régi keretek közt folyt le. Emelte az ünnepély fényét, hogy azon dr. Révész Kálmán püspök úr is résztvett. A városi templomban, az énekkar közreműködésével tartott istentisztelet után, a melyen Molnár Béla szénior prédikált, következett az imateremben a közigazgató évi jelentésének felolvasása, az akadémiai pályadijak, majd az akadémiai és gimnáziumi ösztöndijak kiosztása. Akadémiai pályadijat nyertek: Vincze Károly III. th. neveléstani és Balázs János II th. bölcsészeti pályaművével és egyházi beszédével; előbbi 120, utóbbi 80+59, összesen 139 K-át. A pálya- és ösztöndijak kiosztása után Dr. Révész Kálmán püspök mondott köszönetet a tanári karnak ez évben kifejtett fáradságos munkájáért, s az elért szép eredményért. Délután 3 órakor az ifjúság záróünnepélye a következő műsor szerint ment végbe: 1. Lampérth—Kovács: Csak azért . . ., előadta az ifj. énekkar. 2. Kozma Andor: A táltos álma, szavalta Nagy Sándor I. th. 3. Irredenta dalok, előadta az ifj. zenekar. 4. Zsiros József: Magyar Golgotha, szavalta Kocsis Sándor VIII. o. t. 5. Irredenta dalok, előadta az ifj. énekkar. 6. Szigethy—Bathó: Válásra int immár az óra; Ballag már a vén diák . . . előadta az ifj. zenekar. Befejezésül, a közönség kivánatára az énekkar még egyszer előadta Kovács D. pályanyertes szép dalát. A közönség az összes szereplőknek mély köszönettel adózott szép, lelkes előadásaikért, a két szavaló a Vitányi alapból és egy névtelen adományozótól kapott 10—10 K jutalom után Halász Ferenc cigándi gátfelügyelő úrtól 100—100 K, Zsiros József egy névtelen adományozótól szintén 100 K jutalomban részesült. A Hymnusz gyülekezeti éneklése fejezte be a szépen sikerült ünnepélyt.

— **Az egyetemek köréből.** A nemzetgyűlés elfogadta a kolozsvári egyetemnek Szegedre, a pozsonyi egyetemnek Pécsre helyezéséről szóló törvényjavaslatot. — A budapesti egyetem *Pázmány-egyetem* nevet vett föl. — A közoktatási miniszter a nemzetgyűlésen kijelentette, hogy a jogakadémiák megszüntetése iránt törvényjavaslatot fog előterjeszteni.

— **Debrecenből.** Az egyetem jövő évi rektorává *Sass Béla* theol. tanár választatott. — A kormányzó *dr. Varga Zsigmond* lelkészképzőintézeti tanárt a ref. theol. fakultás vallástörténeti tanszékére rendes tanárrá nevezte ki. — A ref. főgimnázium tanári kara e hó 5-én meleg ovációkban részesítette *S. Szabó József* vallástanárt abból az alkalomból, hogy az általa alapított ifjúsági gyülekezet immár 20 év óta áll fenn és működik. — *Dr. Gulyás István* gimn. tanár, aki a radikális tanárság egyik vezetője volt, e hó végével 29 évi tanárság után nyugalomba vonult.

— **Helyreigazítás.** Lapunk 8-ik számának az alsóborsodi egyházmegye közgyűléséről szóló tudósításában nevemmel kapcsolatban emlitett alapítványról ki kell jelentenem, hogy én az összeget csak összegyűjtöttem a következők adományából: 1. Székely Sándor brownsvillei lelkésztársam és barátom (nekem szánt) adománya 1000 K; 2. Tóth Vince tiszavalki presbyter 200 K, 3. a tiszavalki gyülekezet 100 K s 4. saját adományom 200 K. Az alapítvány célja: segélyalap teremtése lelkészek és gyülekezetek adományából a legarraszorúltabb lelkészözvegyek és árvák fölsegítésére. Tiszavalk, 1911. jun. 16. Takács Mihály ref. lelkész.

— **Ébredező diákélet.** Dr. Rácz Lajos akad. közigazgató évi jelentésében a normális idők visszatérésének jeléül hozta fel a theol. ifjuság debreceni kirándulását. Jelenleg hozzáfüzhetjük ehhez 9 theologusnak, 2 jogásznak és 1 tavalyi maturusnak a Magyar Evangéliumi Keresztyén Diákszövetségnek jun. 26, jul. 3. tartó Tahi-i (Bpest mellett a szentendrei Dunaágnál) nyári gyülésén való részvételét. Továbbá, hogy a 9 theologusunk jelen lesz a julius 6-án kezdődő és 10-én végződő Siófok-Balatonkiliti-i orsz. theol. konferencián is, melynek komoly és gazdag programmjában a patakiak részéről Vincze Károly szerepel: A theologusok egymás között és a társadalomban cimű előadásával. A hasznoshoz kivánjuk nékik a kellemest is. Kár, hogy az állam a vasuti menetdijaknál nincs tekintettel pénztárcájukra,

Nyomatott a ref. főiskola villamos gép-erőre berendezett könyvnyomdájában Sárospatakon. 1921—1331.

XVI. évfolyam. 10—12. szám Sárospatak, 1921. julius 17.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 100·— Kor.
Félévre ... 50·— „

Felelős szerkesztő és kiadó:
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal ... 400·— Kor.
Fél „ ... 200·— „
Negyed „ ... 100·— „
Nyolcad „ ... 50·— „

TARTALOM: *Dr. Révész Kálmán*: Hivatalos értesítés. —Püspöki jelentés. (Vége köv.) — *Nagy Béla*: Ravasz László duna melléki püspök. — *Takács Mihály*: A lelkészi és tanítói földek vagyonváltsága. — Közigazgatói jelentés a sárospataki ref. főiskola 1920/21évi állapotáról. (Vége köv.) — Püspökbeiktató közgyülés Pozsonyban. — Fogadalomtétel. — *F. I.*: A tiszáninneni ref. egyházkerület közgyülése. — Vegyes közlemények. — Szerkesztői üzenetek. — Hivatalos rész.

770/1921. sz.

Hivatalos értesítés.

A tiszáninneni egyházkerület f. évi julius hó 5—6. napján Miskolcon tartott rendes közgyülésében egyhangu határozattal kimondotta, hogy a püspöki körleveleket és a hivatalos egyházi és iskolai hirdetéseket ezentul kizárólag a *Sárospataki Ref. Lapokban* fogja közzétenni, külön püspöki körlevelek ezentul nem lesznek.

E határozat természetes folyománya az a kapcsolatos határozat, hogy f. évi julius 1-től fogva a *Sárospataki Ref. Lapokra* minden anyaegyház köteles előfizetni, illetőleg az előfizetési ár az egyes egyházaktól, a többi hivatalos tartozások módjára lesz beszedendő; a lelkészek pedig kötelezve lettek, hogy a lapszámokat gondosan megőrizzék s minden év végeztével beköttessék s a köteteket a lelkészi könyvtár leltárában nyilvántartsák. Ennek megtörténtét a mindenkori egyházlátogatás fogja szigoruan ellenőrizni.

A lap mostantól kezdve minden egyházkerületi és egyházmegyei világi tisztviselőnek is járni fog, egész természetesnek tartván egyházkerületünk, hogy a világi funkcionáriusoknak, állásukból folyó egyenes érdeke és kötelessége a hivatalos körleveleket is tartalmazó egyházi és iskolai lapnak járatása.

Megjegyzem, hogy az egyházkerületünkben most életbeléptetett ez a rendelkezés, a testvéregyházkerületekben már évek óta gyakorlatban van.

Miskolcz, 1921. julius 10.

Dr. Révész Kálmán,
püspök.

*

A lap előfizetési dija a folyó 1921. évre 100 K, csupán a II. félévre 50 K. Az előfizetési dijak szives beküldését kéri a *Kiadóhivatal.*

Püspöki jelentés.

(1921. július 5.)

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyülés!

Egy év és 4 nap múlt el tavaszi közgyülésünk óta. Ez az idő, hazánkra és egyházunkra nézve, a sokszoros krizissel sulyosbitott halálos betegség szerencsés kiállása után, az üdülés, a rendezkedés időszaka volt. A sebek még nem hegedtek be mindenütt, a szakadékok itt-ott még nincsenek betöltve, a föld még sok helyen inogni látszik lábunk alatt, de a javulás, a rendezkedés, a helyreállás örvendetes jeleivel napról-napra mindinkább találkozunk. Ha bénán is, ha csonkán is, de komolyan igyekezünk a rendes állapotok felé.

Mély sajnálattal, őszinte hazafiúi és hittestvéri fájdalommal nélkülözzük itt azon kedves társainkat és barátainkat, kik azelőtt velünk együtt munkálkodtak, akik közül többen még tavaly is megjelenhettek közöttünk, bújdosva és szökve a szigorú határokon át. Ma már teljesen külön vált és berendezkedett egyházkerületünknek Csehszlovákiába kényszerített része. Előttem, ki még egy éve, magam is velök küzdöttem és szenvedtem, kétségtelen volt, hogy a hóhér-béke ratifikálása után magyar ref. egyházunk közigazgatási szerves egységét többé fentartani nem lehet. Az államsouverenitás elve sokszoros hatványra emelkedett a zsákmány borától megrészegedett utódállamoknál s jó régen megmondottam, mikor a nagy többségtől ezért talán még kárhoztatás is ért, hogy elszakitott egyházrészeinknek teljesen külön kell szervezkedniök, mert különben lételök és fennmaradásuk lesz veszélyeztetve a zsarnok idegen uralom alatt.

Elvégeztetett . . . Az egyházkerületünkből elszakitott részek először egyházmegyénként, azután mint egyházkerület, önállóan szervezkedtek, már két egyházkerületi közgyülést is tartottak, az egyházi tisztviselők a hűségfogadalmat letették; Kassán, a vármegyeház nagytermében, melynek falai közt egykor egyházkerületi közgyüléseket is tartottunk, ahol abauji egyházmegyénk egy negyedszázadon át tartotta állandóan gyüléseit, az Abauj-Torna, Zemplén és Ung-megyei esperesek és lelkészek, pár héttel ezelőtt, június 15-én Bulla zsupáni tanácsos kezébe letették a hűségeskűt. Nem voltam ott, de azért tudom, hogy a szivek és lelkek mélyén, nem hallható-

lag megzendült a kesergő zsoltár: Öröködbe Uram, pogányok jöttek és szent templomodat megfertőztették!... De: hiszünk egy isteni örök igazságban, hiszünk Magyarország, hiszünk református egyházunk feltámadásában s ha talán mi már nem, de fiaink vagy unokáink ismét együtt fognak tanácskozni, mint egy testnek tagjai, mostan elszakított véreink utódaival!

A hazai közállapotok még igen messze vannak a teljes konszolidálástól. Erős kormányunk van, eddig példátlan protestáns többséggel, de nem támaszkodhatik egységes többségi pártra. A nemzetgyűlés sokszor egyéni torzsalkodások, jogosulatlan érvényesülések és kicsinyes történések szinhelye. A keresztyénkurzus hullámai még mindig magasra csapkodnak, ám a hullámok alatt fekete zátonyok rejtőznek, melyeken fennakadhat az ország hajója. A nemzet gerince, a középosztály s ebben a lelkészek, tanárok és tanítók túlnyomó nagy része megrokkant a lehetetlen életviszonyok, a képzelhetetlen drágaság miatt, csak a legújabb időben nyertünk reménységet a további és gyökeres javulásra.

Egyházi téren mindinkább szaporodnak a fényes s mindjobban kevesbednek a sötét vonások. Baj azonban még mindig sok van; legtöbb a belhivatalnokok fizetése körül. Mikor 16 évvel ezelőtt, az adócsökkentési törvényt nagy remények közt megalkottuk és még nagyobb örömmel életbe léptettük, dehogy gondoltuk volna, hogy ez a remény füstbe megy és ez az öröm búra válik a világháború alatt bekövetkezett kataklysma után. A magyarnak mindig kedves jelszava volt, fent és alant, a „nem fizetünk" s az egyháztól elidegenedett, félrevezetett nép nagyon sok helyen azt kivánta, hogy a pap és tanító elégedjék meg az adósegélyben megállapitott árakkal, p. o. 1 hl. rozsért 10 koronával. Ilyen fizetés mellett, nagyon természetes, hogy a papok és tanítók éhen halhattak volna. Ám ahol jóra hajló nép, tapintatos vezetők s főkép a nagyobb birtokos uri osztályban jó példaadók voltak, az esperesek tapintatos eljárása után a legtöbb helyen rá tértek már az igazságra, úgyhogy például az abauji egyházmegye gyülekezetei, 7 kivételével, már mindenütt helyreállitották vagy a természetben való fizetést, vagy pedig a termények és szolgálmányok folyó árbani megváltását.

E mellett az állam is tetemes újabb segélyeket folyósitott a lelkészi karnak. 1919. aug. 1-től 1920. július 31-ig havi 400, tehát évi 4800 K drágasági segélyt folyósitott mindazoknak a lelkészeknek, kiknek jövedelme a 30% leütése után a 7000 K-t, lelkészi földjük pedig az 50 holdat túl nem haladja. Majd 1920. aug. 1-től, a lelkészeknek 800, a segédlelkészeknek 600 K. drágasági segélyt utalt ki, de csak azoknak, kiknek földjük a 10 holdat meg nem haladja; a folyó év április 1 től folyósitott havi 300 K rendkivüli drágasági segélyt pedig már csak azok kapják, kiknek lelkészi földje 5 holdon alúl van. Külön segély volt tervbe véve tavaly a városban lakó lelkészeknek is, kiknek helyzete talán a legnehezebb, ez az akció azonban, Kovács J. István államtitkárnak a miniszteriumból való eltávozásával elaludt.

Külföldi boldogabb hittestvéreink sokfelől kinyújtották segítő kezüket és elküldték adományaikat szükölködő lelkészeink és lelkészözvegyeink javára, mely utóbbiaknak már második éve, a magyar állam is tetemes segélyt utalt ki. Amerikai, angol, holland, skót atyánkfiai nagyobb segélyeket juttattak hozzánk, melyek együttvéve elég szép összeget tesznek ugyan ki, de meg sem közelitik azt a 15,000 000 koronát, melyet főkép Amerikából a hozzánk képest maroknyi magyar evangélikus egyház kapott. A népesség-arány és az ehez viszonyitott szükségletek szerint (3: 1) nekünk, magyar reformátusoknak 45 millió korona lenne a megfelelő összeg. Isten látja lelkemet, hogy nem irigylem evangelikus testvéreimtől a gazdag segélyadományokat, de önkénytelenül is eszembe ötlik a közmondás: szemesnek áll a világ, vaknak az alamizsna! Hát hiszen nekünk, magyar reformátusoknak, szintén egész komolyan meg volt igérve az 1920. július 22—23. napjain Budapesten tárgyaló amerikai küldöttség (Dr. Good és társai) részéről, kiknek fogadására még Kassáról nagy nehézségek közt magam is felmentem és ismétlem, határozottan meg lett igérve egy hatalmas, 100.000 dolláros, (500-as kurzus mellett) 50,000.000 koronás adomány, melyből azonban mind e mai napig egy árva fillért sem láttunk s valószinűleg nem is látunk. Annyira komoly volt a dolog, hogy dr. Good, egy 11 pontot magában foglaló kimutatásban össze is iratta ref. egyházunk egyházi és iskolai minden szükségletét, a tiszántúli egyházkerület elnöksége 181,673 dollár szükségletet mutatott ki; magam, Kassáról kiszökve, teljes 24 órás, éjjelemet is feláldozó munkával szintén taxative indokoltan kimutattam a tiszáninneni egyházkerület szükségletét 95.360 dollárban, az egyházkerületi kimutatások el is mentek Amerikába s azóta „conticuere omnes, intentique ora tenebant", hallgatnak annyira, hogy még az egyetemes konvent elnöke, dr. Baltazár püspöktársam is egyetlen rövid communiquet adott közre a Lelkészegyesület 1920: 45. számában idevonatkozólag, a múlt héten ülésezett konventen pedig egy árva szót sem szólt; holott nagyon kiváncsiak lettünk volna az életbevágó fontos ügy állására. Interpellátióval nem akartam a különben is puskaporos levegőt felrobbantani, de legközelebb meg fogom keresni és találni az alkalmat annak felderitésére, kinek vagy kiknek hibájából maradt el ez a 100.000 dolláros, állitólag „az amerikai protestánsok által már meg is szavazott" segély.

Kisebb amerikai segélyek hozzánk is érkeztek; a chikágói ref. Nőegylettől, szegények segélyezésére 2700 kor. Kovács Endre daytoni lelkésztől hadiözvegyek és árvák részére 50,000 korona, Ludmán Sándor bridgeporti lelkésztől egy láda ruhanemü. Mindezen kegyes adományokat az illetékeseknek kiosztottam s róluk az adományozóknak, hálás köszönetünk kifejezése mellett elszámoltam.

Fő dolog azonban, hogy magunk segitsünk magunkon, akkor Isten is megsegit. A vallásos buzgóság és áldozatkészség nagyon sok helyen valóban fényesen és örvendetesen megnyilatkozott gyülekezeteinkben. Alsózemplénben számos egyház 2—12,000 koronával önként megjavitotta a papi fizetést; Alsóborsodban 90—100,000 kig haladó adakozások, önkéntes kivetések történtek. Szóval: a régi kálvinista áldozatkészség még nem halt ki ott, ahol azt kellőleg ápolták, vagy meg nem oltották.

Egyházkerületünk anyagi viszonyairól, rövid összegezésben, a következő adatokat emlitem meg:

Adakozások összege:	917,819 K.
Épitkezések értéke	1.125,589 K.
Bevétel	8.803,193 K.
Kiadás	7.302,649 K.
Maradvány	1.500,544 K.
Összes vagyon	51.518,203 K.
„ teher	1.155,103 K.
Tiszta vagyon	50.363,100 K.

Ha az 1920. évi állapotot feltüntető ez összegeket összevetjük az 1917. évről szóló összegekkel, azt látjuk, hogy csonka egyházkerületünk minden tételnél nagyobb számokat mutat fel 1920-ról, mint amennyit csonkitatlan egyházkerületünk 1917-ben felmútatott. Ám ne felejtsük el, hogy nem maga a tulajdonképeni érték, hanem csak az értékelés változott.

Itt kell még megemlitenem, hogy az egyetemi és főiskolai szegény tanulók segélyezésére egyházkerületünk gyülekezeteiből 15,735 kor. folyt be, bár nagyon sok tehetős egyház itt is távollétével tündökölt.

Az 1920. évi népmozgalmi adatokról a következő áttekintést adhatom:

Született	6119
Meghalt	4076
Tiszta házasság	1664
Vegyes „	729
Összes „	2393
Reverzális javunkra	204
„ kárunkra	116
Nyereség tehát	88
Áttért hozzánk	91
Kitért tőlünk	27
Nyereség	64
Konfirmált	3211
Urvacsorával élt	263,593

(Vége köv.)

Ravasz László dunamelléki püspök.

Mikor az erdőt vihar tépi, zeng az ég és zúg a rengeteg: az erdő mélyén elnémul az éneklő madár. Es mikor elül a vihar, beáll a szélcsend: akkor megszólal, kedvesen, vidáman, a csalogány. Vajjon, ha fülemile szállna be, viharnak idején, a zúgó rengeteg közepébe: megérezné-e azt az erdő, lecsendesednék e a madár dalától?

Én tudok egy erdőt, amely megérezte, hogy csalogány szállott belé. Viharvert erdő, megtépett lelkü, bús magyarok mi, kálvinista Magyarország, abbahagytuk a panaszt, a sóhajtást, elfelejtettük bánatunkat, fájdalmunkat egy napra, mert úgy éreztük, hogy az Isten jókedvének napja sütött le ránk, mikor hirét vettük, hogy Ravasz László csakugyan dunamelléki püspök lett és Budapestre költözik.

Dicséretünk és hálás elismerésünk a dunamelléki egyházkerületnek, mely ezt a választást megcsinálta. Mióta a magyar ref. egyház fennáll, nem volt még rá példa — én legalább nem tudok — hogy egy egyházkerület a másikból hozzon magának püspököt. Igaz, azt sem tudom, hogy ilyen sokképpen megáldott férfiú szerepelt volna valaha püspökjelölt gyanánt a Kálvinista Magyarországon. Dunamellék nagyszerüen megérezte és szem előtt tartotta, hogy nemcsak magának, hanem az egész országnak választ; teljesen félretett minden lokál-patriotizmust, sőt figyelmen kivül hagyott minden emberi tekintetet s csak az isteni szempontra vigyázott: azt *választotta* meg, akit az Isten *rendelt* püspökké. Ennél igazabban kálvinista választás nem volt még Magyarországon, sőt az egész világon. Már ez maga méltó forrása számunkra az örömnek, az egyházunk jövője iránti boldog bizakodásnak.

A legnagyobb öröm forrása még is az új püspök személye. Valóban, rendkivüli az ő lelki kincseinek gazdagsága. Tudományos művei, úgy a filozofia, mint a theologia terén, mai magyar tudományos irodalmunk gyöngyei közt ékeskednek, de előkelő helyet foglalnának el bármely művelt nemzet irodalmában. Nem mindenki tudja, hogy ő irta meg először rendszeresen Schopenhauer aesthetikáját. A németek megköszönnék, ha ez a munka, a Ravasz László filozofiai zsengéje, az övék lenne. Nagy olvasottsága, széles körü irodalmi tájékozottsága képesiti arra, hogy anyagának mindég föltétlenül ura legyen. Mikor a súlyos problémák szövevényeit boncolgatja, ritkán esik meg vele, hogy fárasztóvá váljék, ellenben az gyakori eset, hogy ahol mások hiába izzadtak, fáradtak, ő a géniusz könnyed biztosságával látja meg az igazságot. Aki jól ismeri a Ravasz László tudományos irodalmi működését, azt hiszem, velem együtt vallja, hogy fényesebb elme nincs ma Magyarországon, mint ő. Sem az irásnak nincs nálunk nagyobb művésze, mint ő. Ezt bizonyitják egyházi beszédei, vallásos elmélkedései, rövidebb essay-i és publicisztikai dolgozatai. Mint egyházi szónok, Molnár Albertet választotta mintaképeül, kit ő maga a legművészibb magyar prédikátornak nevez. Ha Molnár Albert ma élne, azt hiszem elháritaná magától ezt a jelzőt s ráruházná önmagánál nagyobb tanitványára, Ravasz Lászlóra. Vallásos elmélkedését s egyházi, főleg temetési beszédei között vannak olyan felejthetetlenül szép darabok, melyeket századok múlva is gyönyörüséggel és épüléssel fognak olvasni a vallásos lelkek.

Ám ezeknek az irásoknak, szónoki beszédeknek igazi becsét nem a művészi szépség alkotja. Különben e tekintetben érdekes és szép fejlődést lehet megállapitani a Ravasz László szónoki pályafutásában. Eleinte a művészi szép, az aesthetikai oldal, úgy érvényesül beszédeiben, mint öncélú dolog; azt mondhatnám, hogy ekkor még ártalmára volt igehirdetésének, hogy ő költőnek, művésznek született. Azóta mindinkább hajlik az ő szónoki művészete az egyszerü, keresetlen szépségek felé; ma már inkább csak az áldása látszik meg rajta a művészi tehetségnek: az aesthetikai hatás mindinkább háttérbe szorul az épülés magasabb rendü feladata mögött; ma már az aesthetikai szépség nem egyéb, mint ezüst tál, mely alázatos hordozója az ige arany almájának. Jogunk van remélni, hogy a Ravasz László szónoki fejlődése el fogja érni a klasszikai tisztaság magaslatát s akkor majd az egyszerü nép százezreinek ép oly kedves predikátora lesz, mint ma a müveltek felső tizezerének.

Irói működésének igen becses részét alkotják publicisztikai dolgozatai. Munkabirásának nagy dicséretére szolgál, hogy egy időben 3 egyházi, illetőleg vallásos folyóiratnak volt szerkesztője (Ref.

Szemle, Prot. Szemle, az Út) és mindaháromállandóan magán hordozta az ő utánozhatatlan szellemének kedves bélyegét. A Prot. Szemle az ő szerkesztése alatt érte meg fénykorát, az ő elmélkedései, „szemlé"-i addig nem ismert magaslatra emelték ezt a legelső folyóiratunkat. Polemikus apró cikkeiben egy pár szellemes, olykor fulánkos megjegyzéssel rendszerint úgy elintézett egy-egy vitát, hogy az ellen nem lehetett appellálni. Egy-egy nagy alakról írt rövid emlékezéseiben pedig oly jellemképeket alkotett, mintha nem is tollal, hanem ecsettel, sőt vésővel dolgozott volna. Pl. Tisza István első, remek szobrát ő alkotta meg abban a 20—25 soros emlékezésben, melyet azokban a legszomorúbb napokban írt róla a Prot. Szemlében.

Nagy Béla.

(Vége következik.)

A lelkészi és tanítói földek vagyonváltsága.

Hegedűs Lóránt tervezete az ingatlan vagyonváltságról megjelent s néhány hét mulva törvény lesz belőle. De bár minket lelkészeket s tanítókat első sorban érdekel s bár vele kapcsolatosan fontos kérdéseknek kell eldöntetniök, nem olvastam egyik egyházi lapunkban sem, hogy a kérdést eddig valaki bonckés alá vette volna, noha ez már jóval előbb kívánatos lett volna, hogy az egyes egyházmegyék, majd a kerületek foglalkozhattak volna vele s jobbra vagy balra határoztak volna benne. Sütő Kálmán ugyan — nagyon helyesen — felvetette a kérdést a Lelkészegyesület hasábjain, de ez hónapokkal ezelőtt történt, mikor még nem volt aktuális a dolog s talán ez volt az oka, hogy a cikk viszhangot nem keltett sem az egyházi hivatalnokok, sem felsőbb hatóságaink körében.

A vagyonváltságtervezet két kategóriába sorozza az egyházi javadalmasok földjét: 1. amelyeknek kataszteri tiszta jövedelme 300 koronán alul van s ezeket teljesen mentesíti a váltság alól s 2., amelyeknek kat. tiszta jövedelme felül van 300 koronán s ezek egyenlő elbánás alá esnek más polgári egyének földtulajdonaival. A mily örömmel üdvözöljük a tervezet első részletét, hogy a kisebb jövedelmű földek mentesittetnek a váltság alól: époly aggodalommal tölt el annak második része, amely határozott igazságtalanság azokkal szemben, akiknek földje után 300 koronánál több kat. tiszta jövedelem van megállapítva. Nálunk egyházi javadalmasoknál nagyon sokféle szempontot lehetne tekintetbe venni a javadalmat illetőleg. Vannak, akiknek kevés földjük van és sok párbérük, esetleg sok fajárandóságuk. Vannak, akiknek párbérük is van s földjük is elegendő s vannak, akiknek földjük van sok, de párbérük kevés, vagy egyáltalában nincs. Ez utóbbi kategóriába tartozom magam is. Most jön a vagyonváltság s azoknak, akiknek két-háromszorta több jövedelmük van, mint nekem, nem fizetnek vagyonváltságot, nekem pedig fizetni kell busásan a földjeim után, noha a nyomorúságos haszonbérből (vagy gazdálkodásból) teljes képtelenség a vagyonváltságot megfizetni, ha az illető javadalmas maga is élni akar családjával együtt. Lépjenek azért felsőbb hatóságaink (esetleg papképviselőink) sürgősen közbe a pénzügyminiszternél, hogy minden lelkészi és tanítói földet mentesítsen 300 korona kat. tiszta jövedelemig s amelyiknek jövedelme 300 koronán felül van, csak a 300 koronán felüli összegtől fizesse a vagyonváltságot. Ez lesz az egyenlő elbánás és az igazság!

De tovább menve, fölmerül a kérdés: valóban az egyházi javadalmas tartozik-é javadalmi földje után fizetni a vagyonváltságot, vagy maga az egyház s illetőleg a hívek? Véleményem szerint minden esetre az utóbbi(ak).

Mert tegyük fel, hogy a lelkész, vagy tanító tartoznék fizetni. Tegyük fel, hogy az az egyházi hivatalnok felosztja a fizetendő vagyonváltságot 3—5 évre (nem hiszem ugyanis, hogy lenne, aki 1—2 év alatt letudná fizetni). Mire azonban lefizeti (ha letudja), meghal vagy elköltözik s az utód minden áldozat nélkül lép bele elődje javadalmának élvezetébe, amibe az beleölte talán a magánvagyonát, a lelkét, az életkedvét! Vagy lefizeti a váltságot 2—3—4 év alatt s az ötödik évben más gyülekezetbe megy, ahol a harmadik, negyedik, ötödik évi váltságrészlet kifizetése ugyancsak őreá várakozik. Nemde lehetetlen állapot volna ez?

Ha azonban mindenek ellenére is a javadalmasnak kellene fizetnie a vagyonváltságot: az egyházaknak kötelességük segitségére sietni s a teher nagy részét vállaikra venni, ellenesetben vagy kénytelen az illető helyét elhagyni, vagy anyagilag a tönk szélére jutni. Egy világos példa. Van 60 magyar hold földem. Ez éven kapok felemelt bérletbe holdanként ½ mm. buzát s illetőleg egyéb terményt, a bérlet azonban ingadozó, lehet, hogy jövőre a most önként ajánlott bérletnek csak a felét kapom meg. Ám tegyük fel, hogy 5 évig rendszeresen megkaptam a jelenlegi bérletet. Öt év alatt kapok 150 mm. terményt. Ugyde földem kat. tiszta jövedelme 462 kor. lévén, 33 kilóval számitva a kat. jövedelem minden koronáját, fizetnem kell összesen 152 és ½ m. buzát (buzát és nem terményt!) s tekintve azt, hogy 1918-tól kezdve jövedelmi adót is róttak ki rám, továbbá a pásztoroknak fizetendő évi két köböl buzát, a tizszeresére emelt föld és egyéb adókat s más járulékokat: egy rettentő kérdőjel mered elibém, hogy még hátralevő összes egyházi javadalmamból (2 öl tűzfa és 1271 kor. párbérváltság) hogyan tudjam én a vagyonváltság fölöslegét, az adókat, járulékokat fizetni, magam és családom táplálni, ruházkodni s általában csak szerényen is fenntartani?! Pedig vannak, akik még hátrányosabb helyzetben is lehetnek nálam, különösen a sok gyerekes családapák közül; ezek igazán kezükbe vehetnék a vándorbotot. Világos tehát, hogy az egyházakat még kényszeriteni is kell a vagyonváltság részben, vagy egészben való fizetésére!

S végül még egy kérdés vár tisztázásra. Vannak gyülekezetek, ahol a lelkészi, tanítói földek után részben, vagy egészben az egyház fizeti az adót. Tekintetbe jöhet-é e körülmény a vagyonadó fizetség elbirálásánál. E kérdést feleletnélkül hagyom, feleljenek meg rá nálam illetékesebb emberek.

A vagyonváltság kérdése a legégetőbb egyházi kérdések egyike, egyházi és világi férfiainktól sürgősen tisztázásra, felsőbb hatóságainktól pedig döntésre vár!

Takács Mihály.

Közigazgatói jelentés a sárospataki ref. főiskola 1920—1921. évi állapotáról.

(Folytatás.)

Mind az akadémiában, mind a gimnáziumban súlyosan éreztük *Bathó* János ének- és zenetanár betegségének súlyát, a kit a II. félévben — április kivételével — csúzos bántalma és tüdőtágúlása levert lábáról s a kit megfelelő szakerő hiánya miatt sem a gimnáziumban, sem az akadémián nem tudtunk helyettesíteni, s így az ének-, zene- éa harmónium-tanítás a félév nagyrészén át műveletlenül maradt Még szerencse, hogy Hodossy Béla áll. tan. kép. igazgató, főiskolánk, annak ifjúsága és a dal szeretetétől indittatva, február hóban önként felajánlotta, hogy a főiskolai énekkar vezetését magára vállalja. Lekötelező szivességéért, — melylyel egyebek közt énekkarunk május 5-iki és mai szereplését lehetővé tette — e helyen is kötelességemnek ismerem főiskolánk legmélyebb köszönetét és háláját kifejezni.

A veszteségek pótlása mellett az Úr kifogyhatatlan szeretete, mint említém — a sok gond, baj, aggodalom enyhítésére — egy-egy örömnappal is megajándékozott bennünket. Hiszen már azt is örömmel kell fölemlítenem, hogy sem előljáróságunk, sem tanári karunk, sem tanuló ifjúságunk tagjai közül a halál angyala senkit ez évben el nem szólított; ragályos betegségűl is csak kisebb mérvű kanyaró szerepelt, de máskülömben ez az esztendő egészségi tekintetben nagyon kedvező lefolyású volt ifjúságunkra nézve. De a negatív öröm mellett positiv örömökben is volt részünk. Ilyennek tekinthetjük a debreceni főiskola kántusának áldozócsütörtöki látogatását, a mely a két főiskola ifjúságának meleg barátkozási, testvérisülési ünnepévé emelkedett. De ilyennek tekinthetjük mindenek fölött a holland nemzet, közelebbről a holland ref. egyház képviselőjének: *Jacobs* Dávid nykerkerveeni lelkésznek szept. 19—20-án, valamint a skót nemzet s közelebbről az egy. skót szabad egyház képviselőjének: William *Beveridge* lelkésznek április 26—27-én intézetünkben tett látogatását, akik elhozták hozzánk nemcsak egyházuknak, hanem egész nemzetüknek szives üdvözletét s elhagyottságunkban, lesujtottságunkban éreztették velünk, hogy nem vagyunk egyedül, hogy velünk van a nemes holland és skót nemzet meleg rokonszenve, felénk nyúlik a holland és skót nemzet baráti segitő keze, s mindkettő kész minket a porból fölemelni, a Krisztus lelke mindkét nemzet fiainak lelkét összekapcsolja a mienkkel. De mindkét vendégünk nemcsak erkölcsi erőnket gyarapította, hanem ifjúságunk előtt tartott előadásával roppant hasznos tanácsokat, utbaigazításokat is adott ezeknek a Krisztus zászlójának igaz szolgálatára, a lelkészi pályára való komoly és sikeres előkészületre nézve. Jacobs úr előadásait Tantó János s. lelkész, a Beveridge úr előadásait pedig dr. Nagy Sándor bpesti skót missziói lelkész tolmácsolta ifjúságunk előtt. Ez utóbbi látogatásával egyidejűleg járt itt s tartott magas szinvonalon mozgó, a lelkészi pálya titkaiba beavató előadásokat két napon át egy másik kedves vendégünk: *Forgács* Gyula péceli lelkész, a belső egyházépités egyik legkitűnőbb mestere, a kinek látogatásáért és fáradságot nem ismerő előadásaiért e helyen is kedves kötelességemnek tartom legmelegebb köszönetemet kifejezni. Itt kell mély köszönetet mondanom, azért az anyagi segitségért, a melyben a bpesti skót misszió — főként dr. Nagy S. úr szíves jóindúlata folytán — pénz és ruhabeli adományaival theol. tanárainkat s egyes theol. ifjainkat részesítette, hasonlóképen az Egy. Ker. Diákszövetség bpesti képviselőjének Rey Legate úrnak a theol. és joghallg. ifjúságunknak juttatott szép mennyiségű ruhanemű kedvezményes árú adományozásáért.

Kedves vendégeink voltak még szept. 14-én *Barabás* Samu. kolozsvári lelkész és esperes, aki izzó magyarsága miatt Kolozsvárról száműzetvén, azóta mint a létében veszélyeztetett erdélyi magyarság élő szózata járta be az országot s ébresztgette az elalvásra hajló lelkiismereteket, és okt. 3-án a magyar közoktatásügy legfőbb képviselője: *Haller* István vallás- és közoktatásügyi miniszter, a ki több nemzetgyűlési képviselő társaságában politikai célból városunkba érkezvén, itt első látogatásával mindjárt főiskolánkat tisztelte meg. Látogatása, sajnos, a bejelentett időnél jóval később történvén, már sem a tanári kar, sem az ifjúság tisztelgését nem fogadhatta s nagyon is rövid időre terjedvén, csupán a könyvtárt és szépészeti muzeumot tekinthette meg. A *Falu-Szövetségnek* e tavaszra városunkba tervezett naggyűlése a közbejött politikai változások miatt ezuttal elmaradt; hasonlóképen hiába készültünk szeretettel a lengyel kamara tagjainak látogatására és fogadtatására. Ellenben ma egy hete, junius 12-én a *Ker. Nemzeti Liga* alakuló közgyűlése alkalmából, a Liga vezetősége részéről illustris társaság látogatta meg főiskolánkat, a mely gyüjteményeinkben őrzött nemzeti kulturkincseinkről s a magyar nemzeti szellemnek és érzésnek főiskolánkban történő hűséges ápolásáról a legnagyobb elragadtatással nyilatkozott.

Dr. Rácz Lajos,
közigazgató.

(Vége köv.)

Püspökbeiktató közgyülés Pozsonyban.

A szlovenszkói dunáninneni ref. egyházkerület junius 22-én Pozsonyban tartotta az ujonnan választott főgondnok és püspök beiktatásával kapcsolatos közgyülését. *Patay* Károly alsószécsei lelkész, h. püspök megnyitván a gyülést, *Bihary* Kálmán h. főjegyző felolvasta a lefolytatott választások eredményét, mely szerint püspökké *Balogh* Elemér pozsonyi lelkész, főgondnokká *Szilassy* Béla losonci földbirtokos (a Sz. Aladár fia), papi főjegyzővé *Gyalokay* László, világi főjegyzővé id. *Tuba* János, papi aljegyzővé *Sörös* Béla, világi aljegyzővé *Kersék* János választatott. Ezután a főgondnok külön, a többi uj tisztviselő együtt letette a törvényben előirt esküt, Patay K. üdvözlése mellett, mire Szilassy B. főgondnok elfoglalta a vil. elnöki széket. Tóth Kálmán főjegyző meleghangú beszédet intézett az új főgondnokhoz, akinek szüleitől örökölt egyházszeretete biztositéka annak, hogy hű őre lesz egyházának és az abban képviselt magyar fajnak a mostani fölötte nehéz viszonyok közt. Szilassy B. a meghatottsággal küzdve, olykor a könyektől csillogó szemekkel mondotta el nagyszabású székfoglaló beszédét, melyben a presbyteri szervezet jelentőségének kiemelése és a presbyterek Isten előtti felelősségének hangsulyozása után a következőket mondotta:

Az a lelketlen és tervszerűen előkészített izgatás,

amely ősi hazánk feldarabolását és nemzetünk mérhetetlen megaláztatását eredményezte és amely végeredményében a keresztyén társadalmi rend felbomlasztására irányúl, magyar református egyházunkat készületlenül találta. Egyházi beléletünk elsekélyesedett, a keresztyénség átvitele a hívek mindennapi életébe alászállott, az Isten előtt való felelősség és a reánk bízott javakkal való hű sáfárkodás öntudata egyház tagjaink körében elhomályosult. Ujjászervezkedésünk idején figyelemmel kell lennünk e jelenségekre, hogy a szervezkedés ne csak adminisztráció létesítésére irányúljon, az új államkerethez alkalmazkodva, hanem megújhodást is hozzon egyházunk beléletében, hogy készen legyünk, ha eljönnek ujra a viharok és megütköznek a házban, az szilárd alapon épült legyen: a hívek lelki erején és Istenben vetett bizodalmán. Magyar hazánktól elszakadt magyar reformátusságunknak fokozottabb mértékben van szüsége az egyház jellemerősítő munkájára. Ennek érdekében ott kell állanunk a lelki szabadság védelmére, egyházi autonómiánk biztosítására minden időben és annak bárminemű elhomályosítását meg kell akadályoznunk, jelentkezzen az a kívülről diktált lelkészképzés tervezetében, a belső szegénységben, vörös terror vagy hatósági kényszer alakjában.

Hogy egyháztagjainkat a magunk életfelfogására nevelhessük, különös gondot kivánok fordítani iskoláinkra. Hadd legyenek ezek a minden szél fuvalma előtt hajló világi iskolákkal szemben a lelki szabadságnak, lelki egyenességnek, a komoly ismeretekkel telített jellemképzésnek továbbra is igaz eszközei. Gyakorlati, kereső pályákra irányított ifjúságunkba bele kell nevelnünk a keresztyén szolidaritás és a magyar ref. egyházunkkal szemben fennálló elkötelezettség öntudatát, hogy majdan egyházunk erős oszlopai legyenek.

Majd iskoláink számára az államsegély igénybevételéről, az új kerületi és megyei szervezkedésről, a szükséges törvényrevisióról szólván, beszédét a következő szavakkal fejezte be:

Az Isten országának keresése, szervezetünkben az Úr lelkének megőrzése, ez által a keresztyénség egyetemességének nemzeti és felekezeti válaszfalakon túl is hű tisztelete és megbecsülése, a múlt hagyományainak megtartása, a jelen követelményeinek figyelembe vétele fogják működésemet irányítani. És amidőn a régi egyházkerület e töredékén annak örökébe lépek, ki az egész kerületben a lélek egységét és épségét a kálvinista magyarságra nézve az egész világon oly tiszteletet parancsolóan képviselte, a magam törékeny erejével azon fogok igyekezni, hogy Tisza István gróf emlékét és lelkét a mi egyházunkban maradandóvá tegyem. Nem pusztán a felejthetetlen emberért, hanem az örök Isten dicsőségeért.

Ezután a közgyülés átvonúlt a templomba. Állva éneklik a 74. dicséretet, majd ülve a 37. dics. 1. versét. Patay K. h. püspök megnyitván a közgylüést, közli a gyülekezettel, hogy az egyházkerület *Balogh* Elemért választotta püspökké; üdvözli a jelenlevőket, az árván maradt nyájat, mely most fogja megkapni pásztorát. Ezután *Czinke* István tiszáninneni püspök emelkedett szólásra s az új püspökhöz a következő beszédet intézte:

„Üdvözöllek testvér, két ország határán: egy álom országén és a valóságén! Üdvözöllek két érzés határán: az örvendezésén és a szomorúságén. Örömünk onnan van, hogy téged ma püspökké avatunk s a szomorúságunk is onnan van, hogy mi ma itt püspököt avatunk. Üdvözöllek olyan érzésekkel, minő az apostoloké lehetett a mester elvesztése után, a mikor azzal csittitgatták csalódott szívüket, azzal gyógyitgatták lelkükön a sebet, azzal övezték fel uj harcra hitöket, hogy a Krisztus még vissza jön, vissza kell jönnie, hogy valóra váltsa az álmodott országot, beteljesitse egy nemzet reménységét.

Én bizonyosan tudom, hogy visszajön. Az nem lehet, hogy annyi szív hiába onta vért s hogy annyi kebel szakadt meg szent fájdalom miatt.

Üdvözöllek testvér reménységem szentségével, hitem bizonyosságával, az erkölcsi világrend örök törvényszerűségével, a mindenható Isten igazságosságával. Ne félj! A mi sebeink nem égnek hiába. Mi még arcra hullva fogjuk zokogni a mennyei jelenések angyalainak imádságát: „*Hálát adunk néked Uram, mindenható Isten, aki vagy, aki valál és aki eljövendő vagy, mert a te nagy hatalmadat kezedhez vetted és a te országlásodat elkezdetted*“. Jel. 11. 17.

Te ennek az imádságnak forrásait fogod élesztgetni a lelkekben. Azért állitottak ide. Hogy a prófétálás lelke ki ne vesszen Izráelből. Hogy az Illés pa ástja gazdátlan ne maradjon. Hogy a Baál papjai ellen legyen aki egybegyüjtse a próféták fiait és imádsága erejével tüzet hivjon le az égből a hamvadó szivek és oltárok lángra gyujtására, s a kételkedők megszégyenítésére. Az a drága osztályrész jutott neked, ami a XVI-ik század nagy vándor apostolainak: a Kopácsyaknak, a Sztáraiaknak, a Kálmáncsehyeknek, a Szegedi Kis Istvánoknak. Két országot fogsz épitgetni Isten kegyelmével. Az isszonyu romlásban Krisztusodat és nemzetedet fogod szolgálni.

Mert ujra kell kezdenünk a munkát, melyet apáink már egyszer elvégeztek. Lelket öntenünk a megszáradt csontokba, szétszórt tetemekbe, hogy megmozdúljanak, életre keljenek.

Ó micsoda gyönyörűséges iga ez, micsoda emberfelmagasztaló munka ez! Egy nemzet imádságát valóra váltani, egy népnek vetését az aratásra megérlelni!

Mert mi szívszakadva várjuk ezt a nagy aratást. Ó, régóta várjuk Nemzedékek szive szakadt meg e szent várakozásban.

Nekünk ezer esztendő óta mindig ez az imádságunk: „Még jönni fog, mert jönni kell . . . egy jobb kor“. És soha se jött.

Te tudod, hogy miért nem jött? Te történetbúvár vagy s járva a multak nagy avarját, nemzetünk fájáról lehullott mindenik levélen ezt láttad megirva, hogy miért nem jött?

Ó kedves testvérem, ha mi e levelek irását, e sok csalódás titkát, e szent fájdalom tanúságait meg tudnók érteni: orvosságát is meg tudnánk találni! Végzetünk még nem teljesedett be. Ha hiszünk az Istenben és bizunk magunkban, rendeltetésünkben, nem is teljesedik.

A mi örökségünk egy nagy várakozás, egy ezer esztendős reménység

Nem én mondom először, de én is hiszem és vallom, hogy míg Isten lesz az égben, kihez imádkozni lehet; míg zöld lesz a mező, piros lesz a rózsa és fehér lesz az akácfa virága: addig mindig várjuk, mindig imádkozzunk: „még jönni fog . . . egy jobb kor.“

Még jönni fog, tudom.

De ahoz lélek kell. És apostolok kellenek.

A pünkösd elmult. De én hallom, látom, hogy a lélek zendülése még ide morajlik, a kettős nyelvek tüze még ide világít. Nekünk nem szabad a pünkösdöt végkép elmúlni engedni. Nekünk pünkösdi erőkkel kell megteljesedni s hallani folyvást a serkentő szózatot: „*Vettetek-e már szent lelket?*"

Mert ezért lettünk árvák, hogy a szent lélek hatása, ereje nem látszik meg rajtunk. Nem voltunk soha *egy akarattal*, törhetetlen *hittel*, hegyeket mozgató *állhatatossággal*, egymás iránt Krisztusi *szeretettel* s pünkösdi *felmagasztosultsággal*. Nem hogy nyelveken tudtunk volna szólani, de egymást se tudtuk soha megérteni.

Ó pünkösdi lélek, Istennek elméket világositó, szíveket egybe forrasztó, akaratot megacélozó, földi és mennyei országot épitő szent lelke, szállj le ránk, pusztában bujdosó magyarokra, pásztorokra és gyülekezetekre, szállj le a választott szolgádra, kit közzéjük vezérül állítottál és az ő apostolsága által is hozd közelebb népedhez azt a jobb kort, mely után buzgó imádság epedez száz ezrek ajakán

Tedd szivedre kezedet testvérem és esküdjél meg, hogy te tömjéned javát hazád és nemzeted s Urad és Istened oltárának izzótüzén égeted el."

A beszéd és fölmentelő fohász elhangzása után következett az új püspök eskütétele; áldó imádság kiséretében kézfeltétellel a püspök felszentelése A könyörgés igy hangzott:

„Szent lélek Isten, vigasztalásnak kutfeje, erőtleneknek ereje, világnak világossága, anyaszentegyháznak megteremtője!

Örömében és fájdalmában zsámolyodhoz borul a te hivő néped és áldásodat szomjuhozza, mint a mezők a napfényt s elevenitő harmatot.

Áldásodért imádkozunk most is, ami testvérünk számára, akit ez órában a te földi és mennyei országod szolgálatába állitottunk. Atyánk, áldd meg őtet! Szent lélek Isten, szenteld meg őtet s illesd meg az ő szivét, hogy *meg ne vesse a kegyelemnek benne való ajándékát, amely adatott neki a vének kezeinek reá vetésével* (I. Tim. 4. 14 vers); szállj le ó szent lélek és töltsd ki rá erődet, hogy megharcolhassa a hitnek szép harcát, követhesse az igazságot, a szeretetet, a békességtürést; hogy a hajót, melynek kormányához viharban állitád, révbe vezethesse!

Minden utján az a mennyei fényesség kisérje, mely még a Saulusokat is Krisztushoz vezeti. Dicsőittessék meg a mi urunk Jézus Krisztusnak neve ő benne, akit ne várjon hiába. Ó küld vissza hozzá Isten, igazság Istene! Add, hogy ő lehessen az az uj Simeon, aki nem csak várja, de meg is éri a nagy evangyéliomot, a sóvárgott örömhirt, Izráelnek megvigasztalását s téged áldva, kegyelmedet lelkéhez ölelve zokoghassa el ama szent öreg ember imádságát: „Mostan bocsásd el uram a te szolgádat békességgel, mert látták az én szemeim a te üdvösségedet!" (Luk. II. 30.) Ámen.

A női énekkar éneke után *Balogh* E. a szószékre lép, idézi Krisztusnak a jó pásztorról mondott beszédét. Isten véghetetlen kegyelmében bizva méri a reá ruházott kötelességét és méltóságot elvállalni. Vázolja a ref. egyház történetét, a régi időt, amikor bővölködtek lelkiekben a lelkészek és mindenütt hirdethették a szent igét. A fehérhegyi ütközet után a cseheknek, tótoknak. Erdélyben az oláhoknak, délen a horvátoknak hirdették az igét. Azután eltiltották őket; majd ismét jobb kor következett és most újból mostoha időket élünk. Bizik és remél. Beszéde végeztével áldásra emeli kezeit. Ha ezek a kezek, ha ezek az ajkak áldást tudnának hozni, azt mind nektek adnám, de az áldás csak a véghetetlen kegyességű Istennél van, akinek kegyelmét, áldását kérem rátok, mi reánk! Meghatva, sugárzó arccal üdvözlik a gyüléstagok, üdvözlik a hivek az új püspököt, aki alig győzi megköszönni a sok jó kivánságot.

Fogadalomtétel.

Az Abauj Torna vármegye megszállott területén levő református egyházak lelkészei és gondnokai, valamint a felső- és alsózempléni egyházmegyék esperese és egyházmegyei gondnoka s Szücs István ungi esperes folyó év junius hó 15-én délután 4 óra előtt gyültek össze Kassán a református lelkészi hivatalba, a honnan — nagy feltünést keltve az erősen elcsehesített kuruc városban — a vármegyeház diszermébe vonultak, hogy Bulla zsupáni tanácsos jelenlétében, Idrányi Barna esperes kezébe a cseh szlovák állam iránti hüségfogadalmat letegyék. Bulla zsupáni tanácsos először szlovák nyelven, — majd ugyanazon gondolatot magyar nyelven is elmondva, a gyülést megnyitja. Ezután fölkérte Idrányi Barna abauj-tornai esperest, hogy Szücs István esperestől a hüségesküt kivegye, majd ez utóbbi előmondása után tették le az abaují, felső- és alsózempléni esperesek és egyházmegyei gondnokok a hűség fogadalmat. Ennek megtörténte után Idrányi Barna esperes rövid beszéd kiséretében jelezte, hogy a lelkészek és gondnokok mindnyájan megjelentek a fogadalom letételére. — Bulla zsupáni tanácsos hosszabb beszéddel üdvözölte a hüségesküt letenni kész papságot. Kiemelte beszédében, hogy ifjú államukban minden tényezőnek a megértés politikáját kell folytatni, amelynek egyik fontos alapköve a jóerkölcs Idrányi Barna esperes frappánsan füzte tovább válaszában a kölcsönös megértés többi alapfeltételeit is. A jó erkölcsnek, úgymond — nemcsak hirdetői, de követői is vagyunk, azonban a megértés politikája az igazságosságon is alapszik, amely egyenlőképen mér és oszt mindenkinek. Ha ennek a jogelvnek az alkalmazását látni fogjuk, mi református papok alkotmány-szeretetünkből kifolyólag biztosítjuk a kormányt arról, hogy értékes, törvénytisztelő elemet nyer a református papi státusban a köztársaság Ezután az eskü szövegét felolvasta s a lelkészek és gondnokok elfojtott s szinte alig hallható hangon mondották utánna, majd a jegyzőkönyv aláírásával az aktus véget ért.

A vármegyeház nagyteréből az elmult évszázadok magyar kitünőségeinek olajba festett alakjai már hiányzanak, s nem tekinthettek le s nem tudhaták, hogy mi történik abban a teremben, amelyben oly hosszú időn keresztül, az egyházmegyei gyülések tartása alkalmával oly othonosan érezte magát a ref. papság; a hol oly sokszor szállott fel az imádság a buzgóság szárnyain az Egek urához; amelyben egykor az ősök ajkairól hangzott zengett a jog, igazság és egyenlőség, testvériség és a haza szent szeretetének szava. Mintha száz kilométerrel távolodtak volna el testvéreink az édes anyától. Bizonyosan ez a sóhaj

szállott fel a jelenlevőknek szivéből: Istenünk, édes Atyánk. „Ne feledkezzél el rólunk, szegény magyarokról!"

A zempléni lelkészek és gondnokok junius 20-án Nagymihályban Szücs István ungi esperes kezébe tették le a hüség esküt.

A tiszáninneni ref. egyházkerület közgyülése.

Miskolcon július 5-én, élénk érdeklődés mellett folyt le Dr. Révész K. püspök és Dókus E. főgondnok elnöklete alatt a tiszáninneni ref. egyházkerület közgyülése. A kik jöhettek, a betegeket kivéve, — mind itt voltak. A kik nem jöttek el, azok nem is jöhettek. Hontalanná lett, szivünkről letépett, nálunknál is siratásra méltóbb, elszakitott egyházmegyéink küldöttei — csak lélekben voltak itt. Tudjuk, lélekben itt voltak! Szivünk azt megérezte. Az egész gyülés felé hajló bánat, összes veszteségeink között a legnagyobb, a legfájóbb, hogy kiket a legdurvább, a legigaztalanabb módon szakitottak el tőlünk, azok felé csak sóhajok szárnyain szállhat még mindig, a régit, a jót, a boldog időt visszasiró szentséges imádságunk. Dr. Révész K. püspök imádsága is erről a szent fájdalomról beszél. Ihletett lélekkel esdekel áldást a gyülés kezdetén mi szegény hazánkra, árva véreinkre, anyaszentegyházra a ránk váró épitő munkára. Dókus E. ker. főgondnok megnyitóját mindig úgy szoktuk várni, mint nagy eseményeket Amit mond, az mindig egyetemes érdekü. Most is igy beszélt. A fájdalommal csordúltig telt honfi szív keservét önti ki mindenek előtt. A gyalázatos trianoni béke letéphette testvéreinket, a magyar vérrel locsolt honi földünket kebelünkről, de legyen csak a nemzet fiaiban kölcsönös megértés és szeretet egymás iránt, — lát még ez a világ csodás s nagy dolgokat. Mindenható Istenbe vetett hittel s ezekkel a fegyverekkel áldottan visszaszerzi ez a nemzet régi dicsőségét.

Fájdalmasan állapitja meg, hogy ez a nagy megértés a felekezetek, a politikai pártok között nincs meg. Az az óhajtott szivárványhid a ker. felekezetek között nem épülhet meg akkor, mikor egy ország hercegprimása a római udvartól annyit sem képes kieszközölni, hogy a Reversalisok terén mutatkozó protestáns sérelmek csak részben is enyhittessenek. Sőt épen a Reversálisok terén olyan akna-munka folyik ellenünk, a keresztény-keresztyén egyesülés idején, hogy jól kinyitott szemekkel kell, hogy járjanak lelkipásztoraink.

Nagyon elszomoritó dolog az a közöny is, melylyel a falu népe viseltetik a lelkészek természetbeni járandóságban biztositott fizetések teljesitését illetőleg. Az ősök áldozatos egyházszeretete kialvóban a fiaknál, pedig hát méltó a munkás a bérére, ennyit legalább minden gyülekezettől elvárhatnánk, hogy elismerjen. Megemlékezik egyetemes egyházunkat s közelebbről minket is ért veszteségeinkről. Petri püspököt, az istenes öreget, a kegyes és szent életű férfiút, lelkipásztort s galamblelkű püspököt őszinte könnyekkel siratja. Szathmáry Király Pál, sok ideig egyházmegyei gondnok, egészen friss sirhalmára kegyeletes emlékezés virágaiból font koszorút helyez. A 21 évig gazdasági választmányi elnökségben is olyan nagyon sokat fáradozó, de most már innen is pihenni vágyódó Radácsi Györgyöt ig. nagy és meleg szeretettel búcsúztatja, Isten minden áldását kérve hátralevő életidejére.

Aztán könnybe borult szemmel, el-el csukló hangon ő is imába kezd: a Magyar Hiszekegyet mondja el s a gyülést megnyitja.

Püspök úr indítványára — jegyzőkönyvünkben kinyomatva — gyönyörködhetnek majd az élők a nagyhatású megnyitóban. Az egyh.-ker gyülési tagok igazolása után a választási eredmények bejelentése következett. Abauji esperessé: Cziáky Endre; egyh.-ker. világi tanácsbiróvá: Dr. Puky Endre; zsinati pótképviselővé: Zsóry György; sárospataki tanárképviselővé: Csontos József választatott. Hivatalukba beerősittettek, áldás kivánással üdvözölve lettek. Dr. Puky Endre tanácsbiróvá választatván, elhivását megköszönve, főjegyzői állásáról lemond. Helye szavazás útján leend betöltve.

Majd Dr. Révész K. püspök úr olvassa fel — lehetőség szerint rövidre fogott — de tömören, mindent magába foglaló püspöki jelentését. A tőle megszokott kedves előadásban, ezt a nagyon sikerült, szinte kortörténeti forrásúl szolgáló jelentést jelen számunkban kezdjük közölni.

A búcsúzók érdemei jegyzőkönyvi megörökitést nyernek, a megüresedett állásokra a szavazati határidő aug. 31.

A pénzügyi bizottság Farkas István és Dr. Kérészy Barna pótképviselőkké választásával kiegészittetett.

Elnökség indítványára a más kerületeknél már régebben meglevő ugynevezett: *Egyh. ker. Intéző bizottság* felállitása szükségesnek bizonyúlván, annak tagjai világi és egyházi egyenlő számú tagokból (az elnökség mellett Cziáky Endre, Janka Károly, id. Kérészy Barna, Kovács István, Tóth Béla, Vadászy Pál, Bizony Ákos, Dókus Gyula, Dr. Kérészy Barna, Meczner Béla, Puky Endre, Ragályi Béla és Dr. Buza László) megválasztattak Működését még a nyáron megkezdi, sok dologban megkönnyitvén a kerületi gyülés dolgait. Az üresedésben levő konventi tagságok (Kérészy Barna és Janka Károly papi, Meczner Béla és Dókus Gyula vil. rendes tagok. Cziáky Endre és Tóth Béla papi, dr. Puky Endre és Bernáth Aladár vil. póttagok) igazgató-tanácsi helyek, (Bartha József, Cziáky Endre, Enyedy Andor, Tóth Béla papi, Téglássy András tanácsbiró világi részről) be lettek töltve egyhangú felkiáltással. Gazdasági választmányi elnökké: *Dr. Trócsányi József* jogtanár választatott meg.

Érthetően izgalmas érdeklődést s felszólalásokat provokált a kultuszminiszter ama legujabb rendeletének tárgyalása, hogy a felekezeti jogakadémiák üresedésben levő tanári állásainak betöltése esetén jövőben semminemű állami fizetést, kedvezményt, nem fog folyósitani. Egyet jetent ez a vidéki felekezeti, helyesebben ref. jogakadémiák lassú de bizonyos kimúlásával. Mert mig az állam jóvoltából nagy vagyonnal rendelkező kath. egyház, állami segitség nélkül is tarthat fenn jogakadémiát, addig a mi szegénységünk ennek a példának követésére képtelen leend. Mint egy ember, ugy mondott ellent az egész kerület a tervbe vett igaztalan rendelkezésre. Hiszen ez első sorban a sárospataki jogakadémia lassú kimúlását jelentené, ahol 4 jogtanári állás van most is betöltetlenül. Többek hatalmas, meggyőző

erejű felszólalása után az elnökséget kérte fel a közgyűlés, hogy az egyet. konvent utján inditson tárgyalásokat a másik két ref. jogakadémia (Kecskemét és M.-Sziget) fentartó testületeivel a 3 ref. jogakadémia egyesítése iránt s kimondta, hogy az együttes ref. jogakadémia részére, ha a katholikusok a kezükön lévő állami eredetű vagyonból továbbra is tartanak fel jogakadémiát, a legnyomatékosabban igényelni kell az 1848: XX. tc. illetőleg a törvényesen bevett vallásfelekezetek közötti jogegyenlőségnek e tc.-ben kimondott elve alapján az államsegélynek az eddigi keretekben való folyósitását. Felkéretett az elnökség arra is, hogy az egyetlen ref. jogakadémiának Sárospatakon, mint az erre leginkább hivatott helyen való felállitását igyekezzék keresztülvinni.

Hisszük megmozdulnak a lelkek s ha kell a legnagyobb áldozatoktól sem rettenve vissza, az anyaszentegyházunk e végtelen nagy jelentőségű intézménye életben marad.

A *Sárospataki Ref. Lapok* a kerület hivatalos közlönyévé lett. Püspöki és esperesi körlevelek ebben jelennek meg. Köteles azt minden egyház megrendelni, az előfizetési dij felét fizetvén az egyház, felét a lelkész. Két hét helyett hetenként kell megjelennie.

A sárospataki főiskola igazgató-tanácsának felterjesztései, a főiskola szellemi és anyagi dolgait illetőleg, hosszu időt vettek igénybe.

Majdnem minden javaslata elfogadtatott változtatás nélkül. Későbbi tárgyalások során a miskolczi leánygimnázium, ref. főgimnázium igazgatóinak évi jelentései, valamint a sárospataki főgimnázium igazgatóságának ez irányú jelentései, a régi rendhez, eredményhez való visszatérés biztatásait foglalván magukban, örvendetes tudomásul szolgáltak.

Erről tett bizonyságot különben a kerületi, tanügyi előadó évi jelentése is. Kimondatott az egyh. kerületi tanügyi bizottság megszervezésének szükségessége is.

A kerületi számvevőszék jelentése a pénztárvizsgálat eredményéről megnyugvással vétetett tudomásul.

A pénzügyi választmány javaslata a kerületi tisztviselők fizetésének felemelése ügyében el lett fogadva. Ez évben még valahogy kitellik segitségkérés nélkül, de jövőre kilátás van reá, hogy az egyházakat kell segitségül hivni.

A tornai s gömöri egyh. megyék megmaradott egyházai „Gömör—Tornai Egyh. megye“ néven egyesittettek. A tisztikar megválasztása el lett rendelve. S.-a.-Ujhely az alsózempléni egyházmegyéhez csatoltatott. Az egyházmegyék felterjesztései, javaslatai, vétel és eladás ügyei letárgyaltattak. Szép számmal voltak. Alapitványok bejelentése, jóváhagyása, nagy örömmel végzett munka volt.

Szabadkőműves páholyokból egyházi férfiak, lelkészek, tanárok, tanitók, azonnal kilépni kötelesek s a kilépésüket igazolni tartoznak.

Szomorúsággal hallottuk, hogy a legátió intézményét sok helyen a lelkész urak önkénye alapján szüntették meg. Utasittattak a lelkészek, hogy a legátió alól való feloldást, csak felsőbb hatósággal való beleegyezés után jelenthetik be illetékes helyen.

A konfirmatió idejének kitolása, a reversalisok ügyébeni hathatós rendszabályok hozatala s megvalósitása ügyében felterjesztett inditványok, a zsinat-előkészitő bizottsághoz fel lesznek terjesztve. A berentei lelkészség 3 évig szünetel, hogy a 3 évi jövedelemből egyházi épületek javittassanak és emeltessenek.

Stóla-ügy rendezése, a megyaszói reversálisfegyelmi szabályzat ügye az esperesi tanácsra bizatott. A második lelkészi vizsgára ez évben készülő s lelkészek II ik vizsgájukat szeptember hónapban letehetik. Bizonyitványaik érvényét a kézhez vételtől kezdve. a rendkivüli helyzetet méltányolva, kimondja a pályázhatást illetőleg is. A kerületi vallástanári állásra Miskolcra Tóth Pál egy évre újból megválasztatott. Dr. Páhy József theol. magántanárnak kérelmére engedély adatott a sárospataki theol. akadémián szabad előadások tartására. Ezen kivül sok más egyéb kisebb s nagyobb jelentőségű ügy is volt tárgysorozaton s nyert elintézést. Őszi egyh.-ker. gyűlésünk papszenteléssel leend egybekötve. A gyűlés tartás helye: Cigánd.

Birósági ügyek is voltak bőven. Nagy érdeklődés kisérte a Jánossi Zoltán ügyét. Izgalmas, egész délutáni tárgyalás eredménye: 2000 kor. birsággal sújtás. Több ügy tárgyalása elmaradt indokolt okok alapján. Elintézést nyert az alsószuhai székper, az alsóborsodi itélet helybenhagyásával. Soltész Kálmán szendrői tanitó szolgálati helyéről való elmozditásra itéltetett. Kupai Dénes ügyében az alsóborsódi itélet megerősittetett.

A gyűlés másnap, 6-dikán déli 1 órakor végződött. Sok munkát bámulatos kitartással, buzgósággal végzett az elnökség különösen. *F. I.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhir.** Dr. Szánthó Gyula nyug. főiskolai tanár felesége, szül. *Ney Elma* úrasszony, a hüséges feleség, a jóságos és szerető édes anya junius 28-án, életének 69-ik, boldog házasságának 42-ik évében Budapesten rövid szenvedés után jobblétre szenderült. A gyászbaborult család fájdalmában igaz részvéttel osztozunk.

— **Egyházmegyei választások.** Az *alsózempléni* egyházmegyében esperessé a beadott szavazatok közül 38 szavazattal *Bartha József* vissi lelkész, h. esperes, papi főjegyzővé 40 szavazattal *Sütő Kálmán* megyasszói lelkész választatott. Az egyházmegye csak önmagát tisztelte meg, midőn Bartha Józsefet, aki egy évi h. esperesi működése alatt szervező, alkotó képességének, vezéri rátermettségének annyi kiváló jelét adta, aki egy év alatt a háborús restanciák oly nagy tömegét rendbe hozta, most hivatalosan is fejévé választotta. Legyen munkásságán az Úr áldása! — A *felsőborsodi* egyházmegyében az esperesi állásra Bartha Mihály 19, Elek József 19, Szentmártoni Dániel 8 szavazatot kapott s igy senki sem nyervén meg az abszolut többséget, a szavazatbontó bizottság a két legtöbb szavazatot nyert jelöltet (nem véve figyelembe Bartha M. bejelentett visszalépését) új szavazásra tűzte ki. Egyházmegyei gondnokká megválasztatott 44 szavazattal *Zsóry György* tanácsbiró, Borsodmegye alispánja, ref. egyházi életünk régi hüséges munkása. A papi tanácsbirói állásra új szavazás rendeltetett el Hubay Mihály és Lengyel Gyula közt.

— **Kitüntetés.** A kormányzó *H. Kiss Gézának*, főiskolánk volt kiváló tanítványának az eléje terjesztett *Szüreti tűz* c. könyveért s az annak legszebb darabját képező Horthy-ódáért kabinetirodája utján köszönetét és elismerését nyilvánítani kegyeskedett.

— **Kinevezés.** A kormányzó *Birtha József* lévai lelkész nemzetgyűlési képviselőt a népjóléti és munkaügyi miniszter előterjesztésére a gyermekvédelmi ügyek országos kormánybiztosává nevezte ki.

— **A lelkészképesitő vizsgálatok** idejéül szept. 13-át (az I. és II. vizsgázók irásbeli vizsgálattétele) és szept. 14-ét (az I vizsgázók szóbeli vizsgája, melyet követ a II. vizsgázóké) állapitotta meg az egyházkerületi elnökség. Az irásbeli dolgozatok jul. 31-ig adandók be a theol. dékáni hivatalhoz. Marton János e. i. theol. dékán.

— **Vallástanári vizsga Sárospatakon.** A tiszáninneni egyházkerület elnöksége a középiskolai vallástanári vizsgálat idejéül szept. 12-ét (irásbeli) és szept. 13-át (szóbeli vizsgálat) tűzte ki. A folyamodványok a vizsgáért aug. hó 15-éig adandók be a püspöki hivatalhoz Miskolcra. A vizsgálati rendet az 1911-iki évi konventi határozat állapitja meg. Közelebbi felvilágositást nyujt a vizsgálatra *Tájékozás* a ref. középiskolai vallástanári képesitő vizsgálat tárgyában (Debrecen, Hoffmann és Kronovitz nyomása, 1911.) és Tájékoztatás stb. (Kolozsvár Stief Jenő és társa nyomdai műintézete 1915). Marton János e. i. dékán a theol. akadémián.

— **Az érettségi vizsgálat** június 22—24-én folyt le a sárospataki főiskolában *dr. Rácz Lajos* akad. tanár elnöklete alatt, *dr. Dávid Lajos* polg. isk. tanárképzőintézeti tanár, mint kormányképviselő részvételével. A vizsgálat egyike volt a jobb vizsgálatoknak és szép bizonyságot tett mind a növendékek szorgalma, mind a tanárok hűséges, odaadó munkálkodása mellett, amennyiben 27 vizsgázó közül 8 jeles (köztük 3 leánytanuló), 5 jó eredménnyel tette le a vizsgálatot s csak kettő fog szeptemberben egy-egy tárgyból javitani.

— **Lelkészválasztási mozgalmak.** A *prügyi* gyülekezet julius 3-án *Kiss Pál* rozvágyi s. lelkészt, főiskolánk volt derék székely származású növendékét, (aki mint önkéntes katona hadnagyi rangot és kitüntetést szerzett a világháborúban) választotta lelkészévé. — A *martonyi* gyülekezet tagjai elhatározták, hogy *Perecz József* miskolci s. lelkészt hivják meg lelkészökül. — Az *átányi* lelkészválasztási harc véget ért, *Mészáros Lajos* megválasztott lelkész a vádak alól tisztáztatván, állását rövid idő alatt elfoglalhatja. — *Tantó* János megválasztott lelkész julius 3-án tartotta Tiszalucon bekösöntő egyházi beszédét.

— **Kuyper Katalin látogatása Sárospatakon.** Előkelő vendége volt június 25—27-én főiskolánknak: *Kuyper Katalin* kisasszony, néhai Kuyper Ábrahám holland miniszterelnök és nagyhirü kálvinista lelkész leánya, aki miután 6 millió K-át gyűjtött a magyar inséges gyermekek fölsegitésére, hónapok óta hazánkban időzik, hogy hitünk élesztője, tetterőnk fölébresztője, bátorságunk erősitője legyen, egy nagy műveltségü hatalmas szellemü, kiválóan szeretetreméltó leány jött el közénk, hogy a magyar ref. egyházi, iskolai és kulturéletnek e nevezetes gócpontjával közelebbről megismerkedjék. Junius 24-én este érkezett meg Debrecenből, hol 5 napot töltött, dr. Nagy gmond nyug. kollégiumi tanár kiséretében; a vasútnál a közigazgató, a tanárok és a nőegylet tagjai fogadták. Másnap d. e. a főiskola gyűjteményeit tekintette meg s áhitattal merült el a könyvtár és szépészeti-régészeti gyűjtemény sok drága kincsének, emlékének szemléletébe; d. u. özv. Láczay Lászlóné megyeri szőlőjében volt egy úri társasággal kiránduláson. Vasárnap (jun. 26-án) részt vett az istenitiszteleten s boldogan énekelte az ismerős zsoltárdallamokat az ő holland szövegével; templom után a várkastély emlékeiben és az onnan a vidékre nyiló felséges kilátásban gyönyörködött. Délután 4 órakor az imateremben folyt le a hivatalos fogadtatás. Dr. Rácz L. közigazgató a főiskola, a nőegylet és a pataki egyház nevében meleg szavakkal üdvözölte holland testvérünket, mire ő — Tantó J. s. lelkész tolmácsolása mellett (a bevezetést és befejezést azonban magyarúl mondta) hosszabb és tartalmas beszéddel válaszolt, melyben mindnyájunkat felhivott az evangyéliumi alapon nyugvó erkölcsi regenerációra s azt jelölte meg a magyar ref. egyház és a magyar nép feltámadásának, helyreállásának útjául. Az igazgató köszönő szavai után s a szép ünnepély hatása alatt, látogatása emlékezetének megörökitésére — egy lelkes budapesti kálvinista ösztönzésére és példája nyomán — a jelenvoltak 460 K-át adtak össze egy főiskolai *Kuyper Katalin-alapitvány* létesitésére, amelyhez vendégünk szívesen adta hozzájárulását. Az alapitvány összege e hó 14-ig 1645 K-ra emelkedett; adományokat még mindig szívesen fogad e célra az igazgatóság. Junius 27-én reggel útazott el Sárospatakról, rendkivül örvendve, hogy e hatalmas kálvinista intézetet meglátogathatta. Útját megszakitva, Miskolcon betért dr. Révész Kálmán püspök úr látogatására, aki mind a Kossuth-útcai, mind az avasi templomba elvezette. Budapestről most a Balaton vidékére útazott, honnan nemsokára visszatér hazájába.

— **Miskolcról.** A 600 éves avasi templom az idők folyamán erősen megrongálódott; ma csupán tetőzetének helyreállitása 200,000 koronába kerül. A junius 26-án tartott egyháztanács-gyűlés elhatározta, hogy a templom restaurálására szükséges költségeket társadalmi gyűjtés útján fogja megszerezni. Augusztus 7-én „Avasi templom-napot" rendeznek, mely alkalommal a délelőtti istenitisztelet ünnepi szónokául dr. Révész Imre debreceni ref. lelkészt kérik fel. Délben utcai gyűjtést tartanak a ref. női filléregylet rendezésével, délután templomi hangversenyt és este a Koronán batyubált. — Miskolc város 36000 koronát szavazott meg a ref. leánygimnáziumnak.

— **Debrecenből.** A ref. főgimnázium igazgatójává *Barcza* József tanár, választatott; elődje, *Karay* Sándor kollégiumi s internátusi igazgatóvá lett. — *Dr. Erdős József* theol. tanár lelkészi és tanári működésének 40-ik évfordulója alkalmából, június 25-én, meleg ünneplés tárgya volt; hivatalosak s volt tanítványai és tisztelői közül sokan halmozták el jó kivánataikkal, tanítványai egyúttal alapítványt is tettek emlékére. Kísérje áldás további működését!

— **A felsőzempléni ref. egyházmegye** június 6-án Hegyiben tartotta meg az új tisztviselők megválasztása után alakuló közgyűlését *Thuránszky* Tihamér gondnok és *Virág* József esperes elnöklete alatt, akiket nagy ünnepség keretében iktattak be hivatalukba. A gondnok székfoglalójában igy nyilatkozott: „Mint nemzeti kisebbségnek, a békeszerződés

biztosítja úgy egyházi, mint tanügyi téren önkormányzatunkat. Azonban sajnosan kell kijelentenem, hogy e biztositék még csak papiroson van meg, tényleg pedig az intézkedések egész tömegét látjuk, amelyek egyházi, főként pedig tanügyi téren elvitázhatatlan jogainkat és önkormányzatunkat nem tartják tiszteletben. Az államnak létérdeke, hogy minket ne kezeljen mostoha gyermekként, hanem a köznyugalom érdekében teljesítse minden intézményünkkel szemben vállalt kötelezettségét, hogy a jogrend és törvények szentségébe vetett hitünk meg ne lazúljon." Érdekes megjegyezni, hogy Thuránszky T. díszmagyar-ruháját csak hatósági engedélylyel vehette föl; bizony, bilincsek közt vergődnek szegény elszakított véreink!

— **Budapesti vendégek.** Kedves vendégei voltak július 6—7-én főiskolánknak: *Dr. Imre Sándor* közoktatásügyi államtitkár, a kitünő paedagógus, a helybeli tanítóképző intézetben rendezett népművelési tanfolyamon egy előadás tartására (a nemzetnevelésről) városunkba érkezvén, 6-án főiskolánkat is meglátogatta, gyűjteményeinket tüzetesen megszemlélte, a kollégium vezetőinél tisztelgő látogatásokat tett s a főiskola tanáraival sorban felújította régibb keletű baráti kapcsolatait. A főiskola tanárai csaknem teljes számmal jelen voltak a képezdében tartott magas szinvonalú előadásán, mely a nemzeti kulturpolitika irányelveit jelölte meg. — Ugyanakkor érkeztek Patakra *dr. Bíbó István*, a Múzeumok és Könyvtárak orsz. főfelügyelőségének miniszteri biztosa és *dr. Nyírő István* pozsonyi egyetemi könyvtártiszt, akik a könyvtár és szépművészeti múz um továbbfejlesztése ügyében tárgyaltak intézetünk vezetőségével s e célra az állam messzeterjedő segítségét helyezték kilátásba.

— **A dunamelléki püspöki állásra** beadatott szavazatokat június 26-án bontotta fel Darányi Ignác főgondnok elnöklete alatt a kiküldött bizottság. E szerint beadatott 335 érvényes szavazat, ebből *dr. Ravasz László* 208-at, dr. Kovács J. István 59-et, Takács József 40-et stb. kapott s így dr. Ravasz László, a budapesti ref. egyház megválasztott lelkésze nagyon jelentős szótöbbséggel a dunamelléki egyházkerület püspökévé választatott.

— **A dunántúli egyházkerületben** világi főjegyzővé majdnem egyhangúlag *Segesdy* Ferenc járásbíró, pápai főiskolai egyh. gondnokká *Czeglédy* Sándor győri lelkész s esperes választatott; zsinati képviselőkké dr. Szász Károly, Kenessey Miklós, Czeglédy Sándor, Demjén Márton, kerületi tanácsbirákká dr. Darányi Kálmán, Kenessey Gyula, Csomasz Gyula, Szűcs Dezső választattak.

— **Tiszántúli Ujság.** Ilyen cim alatt indult meg junius 5-én Debrecenben Dr. R. Kiss István egyetemi tanár mint főszerkesztő, dr. K. Nagy Zoltán, mint felelős szerkesztő vezetése alatt egy politikai, gazdasági, társadalmi hetilap, amely a Baltazár D. egyházpolitikai törekvéseit ellenző, előkelő társadalmi állású, mérsékelt felfogású debreceni és tiszántúli körök álláspontját fogja képviselni. Egyházi mellékletét, *Hit és Élet* cim alatt, dr. Révész Imre lelkész szerkeszti. Eddig öt szám jelent meg belőle s cikkei teljesen elvi magaslaton állanak.

— **Kálvin sirja.** Egy régi genfi család utolsó sarja: *Eugène de Speyr*, aki 71 éves mult és jelenleg Avignonban lakik, a genfi ref. egyház konzisztoriumának pontosan megjelölte azt a helyet, ahol Kálvin Jánost, a nagy reformátort, a plain-palaisi temetőben 1564 május 24-én eltemették; ez a hely körülbelől tiztizenöt lépésnyire van attól a századok óta hiányosan jelölt négyszögű kis tértől, amelyet az idegeneknek Kálvin sirjaként szoktak mutogatni. A Speyr-család századok óta őrizte Kálvin sirjának pontos emlékezetét családi titokként, mivel tudvalevőleg Kálvin szigoruan meghagyta, hogy a legegyszerübben jeltelen sirba temessék el, nehogy hivei valaha is külsőséges testi emlékeit részesithessék tiszteletben. A genfi egyházi főtanács foglalkozott az előterjesztéssel, elismerte a sir megtalálásának lehetőségét. Mégis egyértelemmel azt határozta, hogy Kálvin hamvainak megkeresését mellékesnek tekinti és meg se kisérli. Ezzel hű akar maradni Kálvin szándékához és szelleméhez is, ki előtt a lélek volt az egyetlen igaz érték és minden testi csak mulandó értéktelenség. „A reformátornak — szól a határozat — megvan már ugyis a maga grandiózus emléke miközöttünk; nem az embernek emelve, hanem az isteni műnek, mely ez emberre bizatott, hogy betöltse; nem egy halottnak tisztelete ez, hanem egy örökkön élő erő emlékbentartása." A genfi egyházi főtanács határozatát egész Genf s a vele kapcsolatos kálvinista világ helyesléssel és megnyugvással fogadta.

— **Az erdélyi ref. egyházkerület** három évi kényszerű hallgatás után julius 5-én Kolozsvárt tartotta meg közgyűlését Nagy Károly püspök és Zeyk Dániel főgondnok elnöklete alatt. A gyűlés táviratilag üdvözölte az oláh királyt, kifejezve azt a reményét, „hogy évszázados autonomiánkat visszanyerve a sérelmek és szenvedések fájdalmasan hosszú sorozata véget ér." Ezután a közgyűlés elbúcsúzott dr. Ravasz László főjegyzőtől, a püspök intézett hozzá meleghangú beszédet. A tiszántúli csonka egyházmegyékből rövid idő alatt meg fogják szervezni a második erdélyi ref. egyházkerületet (püspökjelöltként Sulyok Istvánt és Szabolcska Mihályt emlegetik). Nagy K. püspöki jelentése az elmúlt 3 év eseményeit ösmerteti. A megszállás és az impérium átvétele óta szomorú az egyház helyzete; 28 ref. lelkészt tartóztattak le, akik közül csupán egyet ítéltek 1 havi szabadságvesztésre, de az ártatlanoknak összesen 3 évet is meghaladó börtönt kellett elszenvedniök. Kívánják, hogy szünjön meg lelkészeink bebörtönzése, otthonaink elrequirálása, iskoláink elvétele, intézményeink működésének korlátozása, hogy adják vissza alapítványainkat, a szülők jogait ne konfiskálják el, humanitárius tevékenységünket ne korlátozzák s végül, adják meg az államsegélyt azoknak az iskoláknak melyeknek közalapokból való állami támogatását a kisebbségi egyezmény kötelezővé teszi

Szerkesztői üzenetek.

Új előfizető. Lapunk ezentúl vasárnap fog megjelenni és pedig a gyülések, az aktuális események idején vasárnaponként egy félíven, egyébkor kéthetenként egy iven. Lapunk egy íves számának nyomdai kiállítása 1300 koronába kerül s az előfizetési díjakból hetenként csak ½ ívre telik. Ha egy-egy Maecenas vagy egy-egy tehetősebb gyülekezet tagjai — mint a mezőszentgyörgyiek tették a *Keresztyén Családdal* — hozzájárulnának költségeink fedezéséhez, szívesen adnánk minden héten is egy íves lapot.

M. Gy. Tiszt. úr azt kérdi: L-őn ki rendelte a lapot és ki fizette a díját? Felelet: Senki. Mi a lapot minden megrendelés nélkül minden gyülekezetnek megküldöttük és küldjük s reméljük, hogy most már mindenütt, így L-őn is, ki fogják fizetni az előfizetési díjat.

Hivatalos rész.

A nyugdíjas lelkészek államsegélye.

749/1921. sz *Az esperes és a nyugdíjas lelkész urak figyelmébe!*

Miskolc, 1921. julius 10.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől 103,514/1921. II. ü. o. A református Konvent Méltóságos Elnökségének Budapest. Méltóságos Elnökség! Reményem lévén, hogy az 1921/22. időszaki állami költségvetésnek törvénnyé válása időpontjában a f. évi március hó 31-én 77,704/1921. II. sz. alatt kelt intézvényemben kifejtett célt is elérhetem, a prot. lelkészözvegyek és árvák állami kivételes és rendkívüli segélyezésére vonatkozó akciót a nyugalmazott lelkészekre is kiterjeszthetem, hogy ily irányu intézkedésem legelső alkalomszerűségekor minden szükséges adat rendelkezésemre álljon, van szerencsém a méltóságos Elnökséget tisztelettel felkérni, méltóztassék az egyházához tartozó Magyarország mai területén állandó lakással bíró és ugyanott működött nyugalmazott lelkészeket, akiknek *megélhetési viszonyaik teljesen elviselhetetlenek és kivételes és rendkívüli állami segélyeztetésük teljesen indokolt*, felhívni, hogy ily és az alábbiak szerint megszerkesztendő és ellátandó kérvényeiket postán közvetlenül hozzám nyujtsák be. A kérvény belsejében felelni kell a következőkre: 1. Van-e folyamodónak lakóháza, vagy nem élvez-e ingyenes lakást? Ha nem, mennyi lakbért fizet. 2. Van-e folyamodónak földbirtoka? Ha van, kat. holdakban mily a terjedelme, minő a művelési ágazata? 3. Ha fiával, kereső leányával, vagy vejével él egy háztartásban, megjelölendő a családfő állása vagy foglalkozása? 4. Ha egy vagy több kereső gyermeke, vagy veje van, megnevezendők állásukkal (foglalkozásukkal) még az esetben is, ha folyamodó nem él velük egy háztartásban. 5. Vázolandó röviden, hogy a 10. pont alatti jövedelmeken felül miből él folyamodó, E helyen minden körülmények között feltüntetendő az, ha folyamodó az egyházszolgálat (lelkipásztorkodás, vallásoktatás, irodalom, közigazgatási ügyvitel stb.) terén állandó vagy időközönkénti díjazás mellett működik, az állandó vagy időközi mellékjövedelem megjelölése mellett. 6. Ha a folyamodó harctéren, vagy a háborús katonáskodás közben fiát vesztett, megnevezendő a hősi halott neve, katonai rendfokozata, kora és feltüntetendő az elesett hős után netalán rendelkezésére bocsátott kegy- vagy segélydíj összege. 7. Betegség vagy ennek okából és nem a csupán előrehaladott korral okadatolt munkaképtelenség, hatósági orvosi bizonyítvánnyal igazolandó. 8. Kiskoru, vagy a 7. szerint munkaképtelennek igazolt és atyai gondozás alatt álló nagykoru gyermekeknél feltüntetendő a keresztnév, születési év, tanulóknál a növendék által látogatott tanintézet és ennek osztálya. 9. Ha a tanuló ösztöndíjat vagy valamely internátusban díjmentes vagy kedvezményes ellátást élvez, az ösztöndij alap vagy internátusi intézet megnevezése mellett közlendő: mily összegű az ösztöndíj, mennyi az internátusi ellátás évi díja és mennyit kell abból folyamodónak készpénzben vagy természetbeniekben fizetni. 10. Feltüntetendők az egyházi forrásból eredő összes jövedelmek és pedig az alábbiak szerint részletezve: *a)* Nyugdíj az orsz. nyugdíjintézettől. *b)* Kegydíj az egyházmegyei gyámalapból. *c)* Segély az egyházkerületi államsegély átalányból. *d)* Járadék az egyház községtől. *e)* Más egyházi alapból vagy forrásból eredő állandó évi pénzbeli járandóság. *f)* Neveltetési járulék. 11. Mindezen adatok leközlése után az oly különleges körülmények, melyek folyamodó helyzetét a segélyezés szempontjából egyénileg kiemelten indokolttá teszik, röviden és szabatosan előadhatják, de a más folyamodóknál is fennforgó általános megélhetési nehézségek ecsetelése feltétlenül mellőzendő. Nagyon kívánatos azonban az oly körülmények feltüntetése, melyek amellett tanúskodnak, hogy folyamodó tényleges működésekor a Haza és egyház körül különleges szolgálatokat teljesitett. A kérvényét minden folyamodó sajátkezűleg írja meg, ha írásképtelen, a kérvény írója állásával együtt megnevezendő és a folyamodvány két tanu előtt előttemezendő. 12. Magyarország elszakított területein működött nyugdíjasok csatoljanak kérvényükhöz a Menekültügyi országos hivatal oly bizonyítványát, amely igazolja, hogy korábbi lakóhelyükről hivatalosan kitiltattak, ott semmiféle megélhetési forrásuk vagy támaszuk nincsen, anyagilag ezen hivatal által is felkarolásban részesülnek. A kérvény adatai a helyi lelkész és községi elöljáróság, a lakóhely szerint illetékes egyházmegyei esperes és I. fokú közigazgatási hatóság feje (polgármester, illetve főszolgabíró) által hivatalosan és pecsétesen igazolandók. Méltóztassék intézkedni, hogy az esperes urak figyelmeztetést nyerjenek, miszerint az igazolásoknál a legnagyobb körültekintéssel és lelkiismeretességgel járjanak el és oly folyamodók kérvényeit, kiknek megélhetése rokoni támogatással vagy más módon biztosítva van, ne igazolják és ez által a valóban rászorúltak hathatósabb segélyezését mozdítsák elé. A kérvény külseje (felzet) oldalán feltüntetendők: Folyamodó neve, esetleges egyházi magasabb állása. Születésének éve. Pappá avatásának éve. Nyugalombavonulásának éve. Legutóbbi tényleges működésének helye (község, egyházkerület, törvényhatóság). Mostani lakóhelye (község, egyházkerület, törvényhatóság). Azon illetékes m. kir. állampénztár, melynél a segély utalványozandó. A fentiektől eltérőleg, hézagosan szerkesztett kérvények érdemleges tárgyalás nélkül irattárba fognak tétetni és erről folyamodó értesítést nem nyer. Végül e helyen is megemlítendőnek találom, hogy folyamodók tartózkodjanak kérvényeik itteni szorgalmazásától, mert a pénzügyi fedezet lehetőségéhez képest minden arra érdemes kérvény a lehető legkorábbi időpontban kedvező elintézést nyer. Ezzel kapcsolatban Gyárfás Albert debreceni lakos, ny. ref. lelkésznek a m. kir. miniszterelnök úrhoz intézett s onnan illetékességi szempontból hozzám áttett folyamodványát van szerencsém a méltóságos Elnökségnek, tisztelettel oly felkéréssel megküldeni, méltóztassék nevezettet felhívni, hogy kérését az elmondottak szemmeltartásával újítsa meg. Fogadja a méltóságos Elnökség őszinte tiszteletem nyilvánítását. Budapest, 1921. május 31-én. A miniszter helyett: *Dr. Pekár*, s. k. államtitkár.

Nyomatott a ref. főiskola villamos gép-erőre berendezett könyvnyomdájában Sárospatakon. 1921—1349.

XVI. évfolyam. 13. szám. Sárospatak, 1921. julius 24.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK.

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 100·— Kor.
Félévre ... 50·— „

Felelős szerkesztő és kiadó:
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal ... 400·— Kor.
Fél „ ... 200·— „
Negyed „ ... 100·— „
Nyolcad „ ... 50·— „

TARTALOM: Püspöki jelentés. (Vége.) — *Nagy Béla*: Ravasz László dunamelléki püspök. (Vége.) — Közigazgatói jelentése sárospataki ref. főiskola 1920/21évi állapotáról. (Vége köv.) — Vegyes közlemények. — Pályázati hirdetés. — Szerkesztői üzenetek. — Hivatalos rész.

Püspöki jelentés.

(Vége.)

Ezek a számok több tekintetben örvendetes bizonyitékát adják annak, hogy a hithűség, vallásosság és buzgóság nem hanyatlóban, de növekedőben van nálunk, mit mutat az egyházlátogatási jegyzőkönyvek alapján irott esperesi jelentések szerint, az istenitiszteletek rendes megtartása és buzgó látogatása, az Ur asztala vendégeinek nagy száma, a belmissziói munka mind nagyobb fellendülése, a vallásos felolvasások újabb életbeléptetése, ifjúsági egyletek, énekkarok szaporodása és virágzása. Lelkésztársaim is mindjobban hozzá melegednek a benső, intenziv munkálkodáshoz, egyes vidékeken konferenciákra jönnek össze s azokban beszélik meg a vezérelveket és irányokat. De haladnunk és dolgoznunk kell buzgón és fáradhatatlanúl, mert ha nem: elzug felettünk az idő árja és kisiklik lábunk alól a talaj.

Ha az egyházi élet terén haladást és javulást állapithatunk meg, az elemi iskoláknál általánosságban nem mondhatjuk el ugyanezt. Találóan mondja az abauji esperes, hogy a forradalmak romboló hatása legjobban meglátszik az iskolákon, annyira, hogy el lehet mondani: oktatásügyünk háború előtti állapota és a mai között megdöbbentő a különbség. A tanitóság egy részének és a népnek szellemével, gondolkodásával a hanyatlás, egyes helyeken a züllés lejtőjére jutott a népoktatás nagyfontosságú ügye.“ Sokszoros éberséggel kell tehát őrködni a helyi lelkészeknek és az iskolalátogatóknak, hogy a tanitó és a tanitás szelleme egyaránt megfelel-e a vallásos és hazafias követelményeknek. Ahol pedig még mindig jelentkezik fekély, azt ki kell vágni, illetve el kell távolitani könyörtelenül.

Három középiskolánk, az előbbi nehéz évek zaklatásai és akadályai után, az elmult iskolai évben már belezökkent a régi, rendes kerékvágásba. Ugy a sárospataki, mint a két miskolci középiskolánk becsülettel betöltötte hivatását és az érettségi vizsgálatokon általában véve szép eredményt mutatott fel.

Főiskolánk két akadémiájában azonban pótlandó és megszervezendő hiányok és bajok vannak. A theologián két tanszék áll betöltetlen, a jogakadémián pedig összesen 4 és ½ tanerő működik. Legujabban a vallás- és közoktatásügyi kormány, a jogakadémiai tanárok államsegélyének megvonásával egyenesen kétségessé tette a jogakadémiák fennmaradását. Mindezek a kérdések, a főiskolai gazdálkodás és vagyonkezelés reformjával együtt, a főiskolai igazgató tanács jelentései alapján fognak közgyülésünk zöld asztalára kerülni.

Hivatali működésemről általában annyit mondok, hogy csak első éves tanár koromban volt ennyi sok dolgom, mint a most zárult esztendőben; csakhogy akkor 26 éves voltam, ma már a 61-iket taposom, a kettő között pedig nagy közbenvettetés vagyon. Ha tehát volt valami fogyatékosság munkámban, azt az általános emberi gyarlóságokon kivül ennek a különbségnek kérem felróni. Alig hogy mult év szeptember 25-én, per varios casus, per tot discrimina rerum, végre átköltözhettem Miskolcra, két nap mulva már indulnom kellett a zsinatra s azóta csak Budapestet hétszer kellett hivatalos ügyekben megjárnom. Amikor itthon voltam, püspöki és lelkészi kettős hivatalom teendői s az ezekkel járó activ és passzív látogatások, mondhatom, nem közönséges mértékben elfoglaltak. Iktatókönyvem az elmult évről 1000-en felüli ügyet tartalmaz, melyeket igyekeztem mindig azonnal elintézni, mert a restantiát nem szeretem; bár mások se szeretnék! A szükséges tudnivalókat 6 körlevélben közöltem, melyeknek rendelkezéseit egyes lelkésztársaim nagyon kényelmesen, sőt késedelmesen teljesitették, ugy hogy a notorius késedelmezők ellen jövőre kénytelen leszek erős rendbirságot alkalmazni, mert az mégsem mehet, hogy egy pár ember lustasága, vagy nembánomsága miatt a határidőhöz kötött jelentések vagy elszámolások elkészitésével és beküldésével a püspöknek kelljen késnie és e miatt pirúlnia!

Meg kell még emlékeznem az elmúlt év történetének nehány kimagasló mozzanatáról.

Főgondnok úr Őméltósága mult évi október hó 11-én töltötte be áldásos és eredménydús főgondnoksága első évtizedét, mely alkalommal őt az egész egyházkerület nevében is üdvözöltem ugyan, de elmulaszthatatlan kötelességemnek tartottam ez üdvözlést itt az egyházkerületi közgyülés színe előtt is megújitani. A mi szeretve tisztelt főgondnokunk immár a negyedik püspök mellett vezérlő Mózese egyházkerületünknek, mely sokszorosan boldognak mondhatja magát, hogy Dókus Ernő a főgondnoka. Az elmult két decenniumhoz kivánunk még sokat;

kívánjuk, hogy érje el törhetetlen erőben, változatlan jó egészségben, nagy elődének, báró Vay Miklósnak esztendeit s főgondnokságának 25 éves jubileumát boldog hazában virágzó egyházkerületünk tiszteletadásai között ülhesse meg!

A dunántúli testvéregyházkerület f. évi április 20-án egyszerűségében is magasztos ünnepély keretében iktatta be új főgondnokát, a felejthetetlen nagy Tisza Istvánnak méltó utódát, dr. Balogh Jenőt, kit e minőségében nemcsak a testvér egyházkerületek, de az Egyetemes Konvent nevében is én voltam szerencsés üdvözölni, 35 éves benső barátságunk legmelegebb érzelmeivel. A Pápán ez alkalommal töltött másfél nap mindig egyik legszebb kincse lesz életemnek, „megujultam az ifjú kor emlékin, mint a tavasznak langy fuvallatán".

Jelentem továbbá, hogy

a) mult évi közgyűlésünkből Horthy Miklós Ő Főméltóságához küldött üdvözlő táviratunkért a kabinetiroda táviratilag mondott köszönetet;

b) boldog emlékezetű Petri Elek dunamelléki püspök temetésén, a rossz vasuti közlekedés miatt részt nem vehetvén, egyházkerületünk őszinte részvétét Darányi Ignác őexcellentiájához intézett táviratban tolmácsoltam;

c) a dunáninneni ág. hitv. evang. egyházkerület felügyelőjének, dr. Kéler Zoltánnak beigtatására meghíván, az új felügyelő urat egyházkerületünk nevében üdvözöltem;

d) a gróf Apponyi Albert ünnepélyt rendező bizottság, tagjai sorába kérvén fel, hazánk e nagy fiát, jubileuma napján táviratilag üdvözöltem;

e) örömmel jelentem, hogy egyházkerületünk közigazgatási államsegélyét a magyar kormány az 1920. év II. felétől kezdve tekintélyes összeggel (26.000 K.) felemelte;

f) a pénzlebélyegzésnél az egyházak és lelkészek tulajdonát képező pénzek 50 %-ának visszautalására szükséges lépéseket sikerrel megtettem;

g) az egyházkerületi pénztár és a püspöki hivatal által kezelt tőkék, alapok, letétek, zárolás, illetve vagyonadó alóli mentesitésére nézve hasonlóan kivánt sikerrel jártam el;

h) a vallás- és közokt. miniszter úr, a pénzügyminiszter úrral egyetértőleg, felterjesztésemre a miskolci állami elemi iskoláknál, a X. fizetési osztályba sorozott 2 hitoktató állás szervezését engedélyezte;

i) a Csonka gömöri egyházmegye kormányzásával, főgondnok úrral egyetértőleg, Juhász László putnoki lelkész urat, mint h. esperest, Báró Ragályi-Balassa Ferenc urat, m. h. egyházmegyei gondnokot felkértük és megbiztuk, kik is e minőségükben a legteljesebb készséggel és sikerrel végezték hivatalos teendőiket; az alsózempléni egyházmegyében Bartha József, a tornaiban Tóth Kálmán helyettes esperes urak működnek, szintén teljes bizodalommal és sikerrel.

Ezek jelentése után még csak egy kegyeletes kötelességem van, megemlékezni egyházkerületünk halottairól. Lelkészeink közül jobb hazába költöztek: Kenyeressy Árpád tiszaluczi, Koós Elemér szuhafői, Kovács János taktakenézi, Órás Kálmán ondi, Rozgonyi László nyekézsenyi, Sólyom Gyula hejőcsabai, Tóth Ferenc berzéki, Tóth Kálmán hernádnémeti, Zarándy Bertalan kisgyőri lelkészek. Ki kell közülök emelnem Sólyom Gyulát, ki nemcsak mint lelkész, szerzett sok érdemet, de mint az egyházmegye tisztviselője és az egyházkerületi pénzügyi választmány kiváló buzgóságú tagja évtizedeken át hiven szolgálta anyaszentegyházának szent érdekeit. Világi tisztviselők haláláról nem értesültem, az elhunyt tanítók névsorát némely egyházmegyéből nem kaptam meg, tehát itt csak általánosságban mondhatom el: legyen emlékezetük áldott, örök álmuk csendes. Álmodjanak az egységes, boldog Magyarországról, mi pedig érjük meg, hogy álmuk legyen valósággá!

Ezzel a kívánsággal fejezem be jelentésemet, melynek elfogadását és jóváhagyását kérve, bizalommal ajánlom magamat továbbra is a Főtiszt. Egyhk. nagybecsű jóindúlatába.

Miskolc, 1921 julius 1.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

Ravasz László dunamelléki püspök.

(Vége.)

A három folyóirat közül az Út állott legközelebb a Ravasz László szivéhez, mert az az ő szivéből nőtt ki: ő alapitotta meg és a nagy összeomlásig boldogan szerkesztette, két kitünő tanítványával. A lelkipásztorok gyakorlati munkáját irányitotta e folyóirat, mindig a jól megalapozott elmélet előkelő magaslatáról. De még egyebet is hozott az Út, a szinte meglepő szivességgel fogadott, bölcs tanácsokon kivül. Ravasz László fedezte föl a mai magyar ref. papság számára azt az igazságot, hogy, mint ő mondta: a pap is pásztorolásra szorult lény. És az ez iránti szükségletet senki nem tudta oly nagyszerüen kielégiteni, mint ő.

Itt érkeztem el ahhoz a ponthoz, amelynél a Ravasz László püspökségének jelentősége a legtisztábban bontakozik ki. A háborús évek alatt, egész az összeomlásig, a magyar ref. papok évenként több izben tartottak konferenciákat, a fővárosban és a vidéken. Ezeknek a konferenciáknak a fénypontja mindég a Ravasz László előadása volt. Az ő fejtegetéseit, predikációját, irásmagyarázatát hallgattuk mindig a legnagyobb figyelemmel és áhitattal. S miközben őt hallgattuk — óh kedves, boldog emlékü órák! — bizony nem egyszer érezte lelkünk, az ünnepi csöndben, a Szentlélek galambjának szárnyalebbenését. A Ravasz László tanítómestere, Molnár Albert, mondotta egyszer, hogy a nagy predikátoroknak az a legnagyobb áldásuk, hogy növelik a hitünket. És sokszáz paptársam nevében el merem mondani, hogy a mi hitünk növelésére egyetlen élő predikátor sem tett annyit, mint Ravasz László. Prédikátorok prédikátora, lelki gondozója: ez a legmagasabb név, melyet mi papnak adhatunk; ez a név illeti őt meg.

Ha a magyar kálvinista papságtól azt kérdeznék: ki az az élők között, akiben Isten a legtöbbet adta nektek, a legnagyobb áldást árasztotta reátok? s aztán megkérdeznék: ki az, akiben ti a legtöbbet adtok Istennek, akiben, aki által ti a legtöbbet tesztek Isten dicsőségére? — ez a papság mindakét kérdésre ezt az egy feleletet adná: Ravasz László.

Tudja meg a világ: a magyar kálvinizmus reneszánsza elkezdődött. Munkába vették azt egyszerű, de lelkes papok százai és követik, követni

fogják őket a hívek tíz- és százezrei. És ennek a munkának, mely imádságból táplálkozva, Isten erejével, buzgó fáradozással meg akarja építeni a magyar ref. egyház fényesebb, boldogabb jövendőjét, immár évek óta elismert és szeretettel övezett vezére Ravasz László. Ennek az óhajtott, szép jövendőnek szól a mi örvendezésünk most, mikor a vezérünk hivatalos formaságok szerint is vezéri polcra jut, éppen az ország fővárosában.

Áldjátok az Úr nevét, akik néki szolgáltok!..

A próféta ime, papi fejedelemmé lett. Mit jelent ez és mi következik most? Semmiképen nem jelentheti a prófétaság megrövidülését. A lángész, a tudós, a költő, a művész, a szónok — mind háttérbe szorulnak Ravasz Lászlóban a prófétaság mellett, vagy inkább: benne minden egyéb képesség csak arra való, hogy hatásos eszköze legyen a prófétának, kinek szenvedélyévé vált az Isten igazsága, az Isten dicsősége; és az apostolnak, aki mélyen érzi, hogy jaj volna neki, ha az evangyéliomot nem hirdethetné. Mit jelent az ő papi fejedelemsége? Azt, hogy a magyar kálvinistaság a maga legfényesebb gyertyáját a legmagasabb gyertyatartóba helyezte, hogy minél messzebbre hasson annak világossága. Mi következik most? Én Istenem, mennyi szépet várhatunk egy ilyen embertől, aki 39 éves korában jutott ilyen magas polcra, ilyen ragyogó elmével, ilyen tiszta szívvel, ilyen nemes, megszentelt akarattal! Ne legyünk kíváncsiak a Ravasz László püspöki programmjára: kiolvashatjuk azt eddigi működéséből. Amit eddig csinált, azt fogja folytatni lankadatlan hűséggel, de az eddiginél nagyobb hatáskörrel, tehát szabad remélnünk: még nagyobb eredménnyel. Kifelé: hatalmas apologétája lesz a mi hitünknek; befelé pedig: annak lelkes építője. Kevesebbet fog írni, mint eddig; de annál többet fog beszélni. És szavaiból és tetteiből, hiszem, még az eddiginél is bővebb mértékben fog reánk áradni Istennek legnagyobb áldása: minden jóra, szépre, nemesre inspiráló ereje. Mit fog ő tenni, mint püspök? Nem kell és nem lehet erről sokat beszélni. De lehet róla — álmokat álmodozni.

Budapest főváros, te nagy Babilon! melyben a magyar nép műveltjeinek sok-sok ezerei élik a kulturpogányság áldatlan életét: im, most megadatik neked a jel, Jónás prófétának ama jele, egy Istentől fölkent prófétának predikációja, aki a 20-ik századnyelvén magyarázza meg a század műveltjeinek, hogy az igazi kultura betetőzése, harmóniájának biztosítója, mélységének és magasságának megadója: a vallás, a Krisztus evangyélioma. Meg fogod-e érteni ezt a jelt, óh Babilon, hogy megtérj és megragadd a te üdvösségedet? Én nem tudom, csak azt tudom, hogy Isten nem tehetett veled nagyobb jót annál, hogy ezt a prófétát elküldi hozzád.

És mi, kálvinista magyarság, nemcsak a Duna mellett, hanem az egész hazában: mi ne kétségeskedjünk. A vezérünk helyén van, megteszi kötelességét. Tegyük meg mi is. Ne hevertessük a vakoló kanalat, hanem építgessük, fáradhatatlanul, anyaszentegyházunk kőfalait. Bizonyos, hogy megépítjük, úgy, hogy a pokol kapui sem vehetnek azon diadalmat.

Látásokat látok s álmokat álmodozom... Újra látom a József álmát, csak még szebben, mint ahogy a biblia elbeszéli. Akkor a József testvéreinek kévéi meghajoltak a Józsefé előtt. Dunamellék nagy papjai, az egész kálvinista Magyarország papi és világi emberei, nagyjai és kicsinyei — mind leborúlnak Isten előtt és boldogan áldják az ő nagysága nevét, amiért ilyen főpapot rendelt nekünk, porba sújtott hazánk fővárosában. És nem akad közöttünk senki, aki irigyelné a mi Józsefünktől az ő ékességét, a legszebb tehetségek tarka ruháját. Nem, mert mindnyájan érezzük, hogy az ő ékessége a mi drága kincsünk, az ő dicsősége a mi nyereségünk, a mi felmagasztaltatásunk. Hogy ez a látás csak álom lenne? Nem lehet az; hiszen már el is kezdődött Dunamelléken ennek valóra válása. Már hetekkel ezelőtt hallottuk, hogy kitünő papi férfiak félreállottak a megtisztelő püspöki jelöltségtől, első rendű emberek félreálltak a felsőbbrendű ember elől.

Isten választottja, emberek dédelgetett kedvence, kinek lába elé a mi örömtől túláradó szivünk szeretete csak úgy ontja az aranyat, tömjént és myrrhát: nem szédít-e meg téged ennyi dicsőség, nem tesz-e rabjává a lelki kevélység? Nem, nem; Isten e részben is gondoskodik a maga választottairól s alázatosságra neveli őket a szenvedések iskolájában. Megilletődve gondolunk a Ravasz László hajlékára, az ő atyai szivének gyógyulhatatlan sebére. Mint ahogy az arany megtisztúl a salaktól az olvasztó kemencében; úgy nemesedik, érik az Isten emberének lelke a fájdalom szentélyében egyre tökéletesebb szelidségre, jóságra, alázatosságra. Az Úrnak útai nem a mi útaink, az ő kegyelme oly igen csodálatos... Buzgón kérjük az Istent, hogy fedezze be kegyelmének szárnyaival a mi főpapunknak, az ő főpapjának hajlékát s vigasztalja meg az ő atyai szivét a maga vigasztalásával, hogy viszont ő is megvigasztalhassa a reá hallgatók seregét, hogy az ő sebei lehessenek mindnyájunk számára gyógyító sebek...

Pál apostol egyszer, a maga sok-sok szenvedését emlegetvén, Istenben megvigasztalódva azt mondja: mégis örülök. Mi is: mégis örülünk! Viharvert erdő, megtépett lelkű, bús magyarok mi, kálvinista Magyarország, örüljünk és örvendezzünk s adjunk hálát mindnyájan az Atya Úr Istennek, aki íme, a Ravasz László püspökké emelésével is megmutatta, hogy e súlyos időkben nagy gondja van a magyar ref. egyházra, a magyar nemzetre.

Áldjad én lelkem az Urat!... *Nagy Béla.*

Közigazgatói jelentés a sárospataki ref. főiskola 1920—1921. évi állapotáról.

(Folytatás)

Ha más jellegűek, de szintén örömnapok voltak számunkra azok a napok, a melyek a szerető magyar szíveknek tettekben való megnyilatkozásait hozták el hozzánk s a melyek megnyugtatták főiskolánk barátait az iránt, hogy ebben az önző és gyülölködő világban is vannak még áldozni tudó lelkek, hogy a szeretet és hála virágai nem haltak még ki a földön. Ha a hálás szíveknek emez áldozatai nem érik is utól a holland és skót testvérek nyujtotta kegyes adományok szinvonalát, ezek a f. évben — hála különösen amerikai véreink bőkezűségének — mégis tekintélyes summára rugtak. Igy a *tiszáninneni ref. egyházkerület gyülekezetei* püspökünk felhivó szózatára, ez éven is 8880 K-t adományoztak a szegény theol. ifjak tápintézeti segélyezésére; csak egy csöpp ez a szükségek tengerében, de ezért az egy csöppért

is hálásak vagyunk nekik! Hallgató János f.-mérai lelkész most is elküldötte 400 K-ás adományát a tápintézet számára. November 8-án kaptuk a hivatalos értesitést arról, hogy *Zempléni Árpád*, az 1919 okt. 4-én elhunyt költő. a Kisfaludy Társaság többször koszorúzott tagja s főiskolánknak volt növendéke: könyvtárát főiskolánknak hagyományozta. A könyvtárt, a nehéz szállítási viszonyok miatt, még át nem vehettük, de Zempléni-Imrey Árpád, a szegény tállyai kisdiák s utóbb országos hirű költő nevét, a ki megtakarított garasaiból s költői tiszteletdijaiból szerzett egyetlen kincsét: könyvtárát főiskolánknak hagyta, hogy a hazai és külföldi költői irodalom nagy alkotásai hadd gyújtsák itt is lángra a költői fogékonyságú szíveket, — hálásan jegyezzük föl főiskolánk évkönyveiben.

Az amerikai adományozások sorát az *east-chicagoi ref. nőegylet* inditotta meg, mely Virág István ref. lelkész úr útján 5500 K-t küldött főiskolánkba a szegényebb sorsú ifjak részére, amiből 2000 K a gimn., 3500 K az akad. ifjak segélyezésére fordittatott. De a nagyobb adományok főként *Székely Sándor* brownsvillei lelkész s főiskolánk melegszivű tanítványának nevéhez fűződnek, a ki a távolban is megérezve a mi súlyos helyzetünket, december folyamán 12000 K-t küldött, hogy abból 5000—5000 K tápintézeti alapitványúl, illetőleg a *Sárospataki Ref. Lapok* számára részvényalapúl; 1000—1000 K pedig gimn. és akad. ifjak számára irószerekre használtassék föl. Február 2-án újabb 22000 K-ás adománynyal köszöntött be hozzánk, melyből 5000 K-t a *Sárospataki Ref. Lapoknak*, 5000 K-t a főiskolai könyvtárnak, 1000—1000 K-t az akad. ifj. és Erdélyi Önképző Kör könyvtárának, 1000—1000 K-t 9 volt tanárának hálás tanítványai szeretete jeléül, végül 1000 K-t fia: ifj. Székely Sándor tápintézeti alapitványa gyanánt küld, kikötvén. hogy ez utóbbi kamatait, ha valaha pataki diák lesz, majd ő élvezze. Pár hét múlva ujabb s még nagyobb adománynyal örvendeztette meg főiskolánkat s kötelezte hálára szíveinket. Ugyanis febr. 21-ről keltezve, a saját gyülekezetében eszközölt gyüjtés eredményeként 34000 K-t küldött az internátusi alap javára, továbbá mellékelte *Rónay* Sándor Fayette City-beli bankár 50000 K-ról szóló utalványát, melyet ez oly célból küld főiskolánknak alapitványúl, hogy ennek kamatai akár pénzben, akár természetben egy nemzetiségi vidékről való, magát jó magyarnak valló diákgyereknek adassanak ki, ha azonban ifj. Székely Sándor ide jönne tanúlni, az alapitvány kamatait neki kell kiszolgáltatni. Igy Székely Sándor meleg szíve és odaadó buzgólkodása folytán főiskolánk, annak egyes intézményei, egyesületei és tanárai a lefolyt iskolai év alatt összesen 118.000 K adományban részesültek. S ha igazat adhatunk a híreknek, Amerikába szakadt fiainknak ez még csak első adománya!

De époly benső örömmel fogadtuk két régi ungi tanítványunk hálás szívének kiáradását is. Ezek *Sutka* István nagykaposi ügyvéd és *Galgóczy* Gyula nagykaposi tkpt. pénztárnok, akik február 19-én, illetőleg 26-án egyenkint 20,000 K-t utaltak át főiskolánk pénztárába alapitványúl, hogy ez összegek kamatai első sorban rokongyermekek, ezek nemlétében szegénysorsú ungmegyei tanúló ifjak segélyezésére fordittassanak. Ezek az alapitványok a mellett, hogy belőlük hangosan kiált a tanítványi hűség és hála, az ősz mesterek és a szeretettel gondozó Alma Mater megbecsülése, éppen most, amikor a megszállott és oly sok százéves kapocscsal hozzánk fűzött felvidéki magyar területeket erőszakkal el akarják tőlünk szakitani: ércnél maradandóbb kapocscsal fűzik továbbra is hozzánk szlovenszkói és ruszinszkói hitsorsosaink szívét, a melyen semmi erőszak nem lesz képes diadalt venni.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A sárospataki főiskola köréből.** *Dr. Trócsányi József*, a főiskola új gazdasági választmányi elnöke, f. hó 11-én kezdette meg ez állásában működését. A Köziskolai Szék a tanári kar képviselői gyanánt dr. Buza László, Dávid Zoltán és Elekes Imre tanárokat választotta meg a gazd. választmány tagjául. Az új elnök a jogi szakelnökségről lekösönvén, helyét a jogi kar dr. Buza Lászlóval töltötte be. — A főiskola a sárospataki alsóhatárban fekvő, 358 kat. hold kiterjedésű, Bálványos nevű birtokát október 1-étől bérbe fogja adni.

— **Három holland diák:** D. Nauta, J. A. De Jager és A. Schenkeveld, az amsterdami ref. szabad egyetem hallgatói, látogatták meg julius 17—18-án főiskolánkat s tekintették meg főiskolánk és városunk nevezetességeit. Az idegen diákok a kollégium szívesen látott vendégei voltak.

— **Takaró Géza** kőbányai lelkész, a bpesti *Egyházi Értesítő* szerkesztője, a konventi elnökség megbízásából a magyar ref. egyház képviseletében részt fog venni a presbiteri világszövetségnek f. évi szeptember havában Pittsburgban tartandó konferenciáján — s e célból már augusztus elején utra kél Amerikába.

— **A miskolci egyház presbitériuma** f. hó 17-én tartott ülésében ejtette meg a szavazást, és pedig teljes egyhangúsággal, a megürült egyházkerületi állásokra a következőleg: Zsinati rendes képviselők: Cziáky Endre, Fodor György, Juhász László, Sütő Kálmán, Dr. Puky Endre és (a főiskola részéről) Dr. Buza László. Egyházkerületi lelkészi főjegyző: Janka Károly. világi főjegyző: Dr. Kérészy Barna, világi aljegyző: Domby László. Papi tanácsbírák: Farkas István, Kovács István, Sütő Kálmán; világi tanácsbíró: Farkas Géza. Főiskolai lelkészi gondnok: Janka Károly; a theol. akadémia képviselője: Nagy Béla.

— **A svájczi reformátusok** 45,000 frankot, mintegy 2.000,000 K-t küldenek szenvedő magyar testvéreik javára s küzködő egyházunk belső szellemi életének fejlesztésére. A szép adomány megnyerése érdekében dr. Szabó Aladár bpesti lelkész fáradozott sokat.

— **A közoktatásügyi miniszter** *az iskoláztatási kötelezettség kiterjesztéséről* szóló törvényjavaslatot terjesztett a nemzetgyűlés elé, mely két napi (jun. 30. s jul. 1.) tárgyalás után el is fogadta Az új törvény szigorítani fogja az iskolábajárás kötelezettségét, növelni fogja a népiskolák számát s ki fogja terjeszteni gondoskodását a tanyai lakosságra is, amely eddig alig részesült oktatásban, s fejleszteni fogja a gazdasági ismétlő iskolákat. A közoktatásügyi miniszter a tárgyalás során kijelentette, hogy a tanítókat mind be akarja sorozni az állami státusba és nyug-

díjügyöket is rendezni óhajtja. A kormány gondoskodni fog arról, hogy már a jövő iskolai évben mindenütt, a falvakban és a tanyákon is megindúljon az oktatás — és rajta lesz, hogy kulturánk valóban magyar legyen.

— **Vilma holland királynő** szavai a magyar gyermekekhez: „És ti, szerencsétlen gyermekek Ujvidékről, Nagykikindáról, Temesvárról, Szabadkáról, legyetek türelemmel és készüljetek arra a napra, amikor vissza fogtok térni a ti hazátokba, melyen most a Balkán vadjai zsarnokoskodnak, mert egy napon a világ minden kulturnépének össze kell fognia és mindenképen fel kell szabadítnia Európát a balkáni invasió alól."

— **Ujabb holland segély.** Dr. Antal Géza közvetítésével ujabb holland segély érkezett „a lelkészek kis gyermekei részére", mely segélyből a mi egyházkerületünkre 14,000 korona jutott. A püspöki hivatal, a rendelkezésre álló hiteles adatok alapján már szét is osztotta ezt a segélyt a legtöbb gyermekkel megáldott 27 lelkész közt, a gyermekek számához mérten 400—1000 koronájával.

— **Harangakció.** *Az Ecclesia* kebelében megalakúlt Harangvéleményező Szerv vezetője kath. részről *Kovács* Mihály esperes, európai hírű harangszakértő; prot. részről pedig *Landgraf* János nyug. államtitkár, az Orsz. Evang. Szöv. ügyvezető alelnöke. A Harangvéleményező díjtalanúl ellenőrzi a harangrendeléseket úgy zenei szempontból, mint az ércanyag vegyítését és a harang díszítését illetőleg, szerződéseket felülbírál, kész harangokat vegyelemeztet, továbbá a mai magas harangárakat leszorítani igyekszik a hozzácsatlakozott harangöntődékben, melyek a Kovács esperes könyvében foglalt feltételeket elfogadták. Újabban 220 koronás átlagos kilónkénti árat ért el 110 egyház részére.

— **Az önálló ref. theologia** felállítása érdekében *Czinke István* püspök memorandumot intézett a cseh kormányhoz, melyben az $^1/_4$ milliónyi szlovenszkói ref. magyarság nevében tiltakozik az ellen, hogy az ev. egyházzal *közös* lelkészképzésre kényszeríttessenek Pozsonyban. „Mi felelősek vagyunk az utánunk következő nemzedéknek is egyházunk és vallásunk fenmaradásáért, a közös lelkészképzés pedig nem volna más, mint a kálvinista vallás és egyház lassú, de biztos elsorvasztása. Nem is szólva arról, hogy a tervezett intézetben pár magyar kálvinista kivételével, az előadó tanárok mind szlovákok és lutheránusok volnának s így vallásunk után a másik nagy kincsünk: magyarságunk is lassankint veszendőbe menne". A két szlovenszkói egyházkerület nevében Balogh E. és Péter M. tárgyalt Prágában a népnevelési minisztérium főiskolai osztályában, de nem sok eredménnyel.

— **A fővárosi középiskolák új nevei.** A fővárosi középiskolák, a melyek eddig a kerület vagy útca nevét viselték, ezentúl egy-egy kiváló magyar iró, költő, tudós, hadvezér vagy államférfi nevét fogják viselni. Az új nevek a következők lesznek: A) Gimnáziumok: az I. kerületi állami főgimnázium ezentul *Verbőczi István* gimnázium lesz, a III. kerületi állami főgimnázium *Árpád* főgimnázium. Az V. kerületi állami főgimnáziumot *Berzsenyi Dánielről* nevezték el, a VI. kerületit *Kölcsey Ferencről*. A VII. kerületi Barcsay-utcai főgimnázium *Madách Imre* gimnázium lesz, az István-uti főgimnázium pedig *Szent István* főgimnázium. A VIII. kerületi főgimnáziumnak *Zrinyi Miklós*, a IX. kerületinek *Fáy András*, a X. kerületi tisztviselőtelepi főgimnáziumnak *Széchenyi István* és a X. kerületi kőbányai főgimnáziumnak *Szent László* nevét adományozták, mig az erzsébetfalvai főgimnázium *Deák Ferenc* nevét kapta. B) Reáliskolák: a II. kerületi főreáliskolát *Toldi Ferencről* nevezték el, az V. kerületi főreáliskola *Bolyai* főreáliskola lesz, a VI. kerületi főreál pedig *Kemény Zsigmond* főreáliskola. A IV. kerületi községi főreáliskolát *Eötvös József* báróról, a VIII. kerületi főreáliskolát *Vörösmarthy Mihályról*, az I. kerületi másik főgimnáziumot pedig *Mátyás királyról* nevezték el. Ezenkivül a II. kerületi érseki főgimnázium már viseli *II. Rákóczy Ferenc* nevét, a VII. kerületi Barcsay-utcai fiók *Kazinczy Ferenc* és a VIII. kerületi fiók *Hunyadi János* nevét, mig a VII. kerületi főreálfiók *Körösi Csoma Sándor* nevét kapta. Legközelebb az uj nevek ott is ékeskednek már a fővárosi középiskolák homlokzatán.

810/1921.

Körlevél a szavazások tárgyában.

Egyházkerületünk julius 5-én tartott közgyülése szavazást rendelt el a következő állásokra:

A) Zsinat: 4 lelkészi, 1 világi rendes tagra és 1 főiskolai rendes képviselőre.

B) Egyházkerület: Lelkészi és világi főjegyzőre, világi aljegyzőre, 3 papi, 1 világi tanácsbíróra, főiskolai lelkészi gondnokra és a theol akadémia képviselőjére.

Összesen tehát 15 állásra kell szavazni. A szavazás egyetlenegy szavazólapon fog történni, melyet minden lelkészhivatalnak megküldöttem. A szavazólapot legkésőbb *aug. 22-én* kell postára tenni a püspöki hivatal cimére, a borítékon jelezni kell, hogy „Szavazólap". Aki elkésik vagy szavazatot nem küld, 50 kor. bírságot fizet, az egyházkerület legközelebbi határozata alapján.

Miskolc, 1921. jul. 16. *Dr. Révész Kálmán,*
püspök.

Pályázati hirdetés.

A miskolci ref. egyház pályázatot hirdet 2 (kettő) újonnan szervezett állandó hitoktatói állásra.

1. Javadalom: A IX. fiz. osztály 3. fokozatával egybekötött összes járandóságok — ez idő szerint törzsfizetés, személyi pótlék, háborus segély, drágasági segély, rendkívüli segély, családi pótlék, lakáspénz, lakáspénzpótlék, kedvezményes ellátás az államtól. Előlépés az állami törvények szerint.

2. Kötelesség: Az iskolaszéki elnök által mindenkor megjelölt iskolákban heti 24 óra tartása, ifjúsági és gyermekistentiszteletek végzése, s belmissziói munkában való részvétel.

A pályázati kérvényhez csatolandók: a) a keresztlevél, b) lelkészi oklevél, (E. T. II. 61. §.), c) a pályázati hirdetés megjelenése után kelt és esperesileg megerősített szolgálati bizonyítvány, mely erkölcsi bizonyítványként is szerepel.

A pályázati kérvények 1921. augusztus 20. déli 12 óráig Farkas István ref. lelkész, isk. széki elnökhöz Miskolc, Papszer-utca 18. küldendők. Az állás 1921. év szeptember 1-én elfoglalandó.

Miskolc, 1921. julius 13.

Farkas István, isk. sz. elnök. *Dr. Révész Kálmán,* lelkész elnök.

Pályázati hirdetmény.

A halálozás által megüresedett hernádnémeti ref. lelkészi állásra pályázatot hirdetek.

Fizetése: föld, munkaváltság, termény, fa és szolgálmányok fejében 2257 kor. 60 fillérben állapíttatik meg. Felemlítem, hogy az egyház mindent természetben vagy folyó árban szolgáltat a lelkész kezeihez.

A pályázati kérvények 1921. év augusztus 15-ig Bartha József ref. espereshez Viss (Szabolcs m.) küldendők.

Miskolc, 1921 julius 21.

Dr. Révész Kálmán
ref. püspök

Szerkesztői üzenetek.

Cs. J. A 9-ik számból sajnálatunkra nem szolgálhatunk, mert egészen kifogyott. Az I félévi számok közül csak az 5., 6., 7. és 8. számból rendelkezunk még példányokkal.

Hivatalos rész.

782/1921. *Tudomás és miheztartás végett közlöm az alábbi három miniszteri intézvényt.*

Miskolc, 1921 julius 16.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

I.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Minisztertől 113342/1921. szám. VIII. d. ügyosztály. Valamennyi vármegyei Alispánnak. Újabban igen gyakori a panasz, hogy az egyházi alkalmazottaknak (lelkészeknek és hitfelekezeti elemi iskolai tanitóknak) természetben teljesitendő szolgáltatások nem folynak rendesen be, sőt olyan panasz is érkezett, hogy a természetbeni szolgáltatásra kötelezettek a díjlevél szerinti járandóságok kiszolgáltatása alól magukat felmentve érezik. Ennélfogva felhívom az Alispán úr figyelmét arra, hogy amint az már a törvényhatósági közigazgatási bizottságokhoz intézett 4508/1919. eln. és 5142/1919. eln. számú rendeletekben is közöltetett, a jogerős határozatokon alapuló, egyházi természetü akár készpénzbeli, akár természetbeli járulékok fizetésének kötelezettsége változatlanul fenn áll; ezek a járulékok a kötelezettektől esedékességök szerint a multra nézve is követelhetők és a hátralékos tartozások behajtásához a közigazgatási jogsegély megadandó. Minthogy azonban a jogsegély megadása kellő eredménnyel csak akkor járhat, ha a hátralékok behajtása iránti megkeresések lehetőleg gyorsan intéztetnek el, ezért kapcsolatban a kath. alsópapság párbérjárandóságainak behajtása ügyében 153785/920. sz. a. kiadott rendeletemmel felhivom az Alispán urat, utasitsa sürgősen a járási főszolgabirákat, hogy úgy a katholikus, mint a nem katholikus egyházi alkalmazottak, u. m. lelkészek és tanitók jogos illetményeinek kielégítése tekintetében megfelelő megértést tanusitsanak és a kellő tapintat szem előtt tartásával a hátralékos járandóságok behajtása körül megfelelő eréllyel és gyorsasággal járjanak el. Budapest, 1921. évi junius hó 27-én. A miniszter helyett: *Dr. Pekár* s. k. államtitkár.

II.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. 114378/II/1921. sz. A ref. konvent méltóságos Elnökségének, Budapest. A magyarországi protestáns egyházak képviseletében az állami kedvezményes ellátásnak az egyházi alkalmazottakra való kiterjesztése tárgyában 1920. évi augusztus hó 7-én tett együttes előterjesztésre van szerencsém a méltóságos Elnökséget további szíves eljárás végett értesíteni, hogy a pénzügyminiszter úrtól f. évi junius hó 9-én 54577/1921. IV. a. sz. kelt átiratából vett értesítése szerint az a kérelem, hogy a közszolgálati alkalmazottak részére biztosított kedvezményes árú élelmiszer ellátásban a családi pótlékra jogosúlt lelkészek, segédlelkészek, az államtól illetményt nem élvező községi vagy felekezeti hitoktatók, a theológiai tanárok, nyugdíjazott lelkészek, lelkészözvegyek és árvák, a méltóságos Elnökségnek Budapesten fennálló központi irodájában alkalmazott tisztviselők és altisztek, általában az egyházi alkalmazottak is részesíttessenek, — teljesíthető nem volt, mert az emlitett alkalmazottak nem tekinthetők az 1920. évi 6000/M. E. sz. rendeletben felsorolt közszolgálati alkalmazottaknak és azokkal egyenlő elbánás alá nem esnek. Budapest, 1921 junius hó 27. A miniszter helyett: *Dr. Pekár* s. k. államtitkár.

III.

M. kir. pénzügyminiszter. 12303/-d/1921. sz. A magyarországi református egyház egyetemes konventje t. Elnökségének Budapest. A mult évi márc. hó 23-án a konvent t. Elnökségének hivatali elődömhöz intézett 529/1920. számu előterjesztésére, amelynek folyományaként az egyes intézkedések már előzőleg megtétettek, a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr megkeresése folytán értesitem a t. Elnökséget, hogy a református egyházaknak a bankjegy felülbélyegzés alkalmával államkölcsön céljaira visszatartott mindazon pénzeit, amelyek részben mint vallási és közoktatási, részben mint egyházi közigazgatási célokat szolgáló rendes bevételek folytak be az egyházak pénztáraiba s a folyó kiadások fedezésére hivatvák — az államkölcsön alól általában mentesitettem. Nem utalhatom azonban vissza azokat az összegeket, amelyek mint elhelyezésre váró tőkék (különféle alapok stb.) folytak be az egyházak pénztáraiba. Az ily cimen visszatartott összegek sorsáról az államadóságok rendezéséről szóló törvényjavaslat keretében a nemzetgyülés fog a közel jövőben dönteni. A legmesszebbmenő jóakarattal kezelem az egyházi tisztviselők, a lelkészek, hitoktatók és tanitóknak pénztári elismervényeik beváltása tárgyában előterjesztett kérvényeit. A közszolgálati alkalmazottak pénztári elismervényeinek beváltása tárgyában kiadott 43296/1920. sz. rendelet kiegészítése és magyarázatképen már számos esetben utasítottam a visszatérítési igények elbirálásával megbizott vidéki pénzügyi igazgatóságokat, hogy mindazon lelkészeknek, tanitóknak pénztári elismervényeik beváltása tárgyában előterjesztett kérvényeit, akik állami fizetéskiegészitésben részesülnek, a visszatérités iránti kérvényeiket a rendeletileg megállapitott határidőben adták be, ugyanoly elbirálásban részesitsék, mint a közszolgálati alkalmazottak hasonló tárgyú kérvényeit. Budapest. 1921. junius 13. A miniszter rendeletéből: Iklódy Szabó s. k. miniszteri tanácsos.

Nyomatott a ref. főiskola villamos gép-erőre berendezett könyvnyomdájában Sárospatakon. 1921—1349.

XVI. évfolyam. 14. szám. Sárospatak, 1921. julius 31.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK.

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 100·— Kor.
Félévre ... 50·— „

Felelős szerkesztő és kiadó:
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal ... 400·— Kor.
Fél „ ... 200·— „
Negyed „ ... 100·— „
Nyolcad „ ... 50·— „

TARTALOM: *Janka Károly*: Néhány szó a lelkészi és tanitói földek vagyonváltságához. — Közigazgatói jelentés a sárospataki ref. főiskola 1920/21. évi állapotáról. (Vége.) — Vegyes közlemények. — Pályázati hirdetés. — Hivatalos rész.

Néhány szó a lelkészi és tanitói földek vagyonváltságához.

Nagyon örülök, hogy a „Sárospataki Református Lapok“ a címben foglalt kérdést érdemileg felvette s ez által a vele való foglalkozást nemcsak a közeli érdekeltség, hanem Takács Mihálynak e becses lapok 10. számában közölt érdemes cikke által is időszerűvé tette. Még jobban örülök annak, hogy a vagyonváltság kérdésében a fejlemények kedvezőbb kialakulásáról értesíthetem az érdekelt egyházi javadalmasokat.

Megvallom, hogy a vagyonváltság problémája, már egy év óta, amikor még az csak mint a helyzetünkből folyó elmaradhatatlanság képzete foglalkoztatta gondolataimat, nehéz kőként ülte meg a lelkemet. Ennek a kérdésnek nagy horderejére a mult év augusztusában Szerencsen tartott lelkészértekezletünkön nyomatékosan hívtam fel lelkésztársaim figyelmét. Akkor még a részleges váltságmentesség kilátása sem enyhíthette töprengéseimet. Az adósegély által támasztott meghasonlások és szörnyű bonyodalmak után egy újabb válságtól féltettem egyházi életünket. Attól féltem, hogy a lehetetlen és maglábolhatatlan helyzeteknek egész tömkelegébe jutunk bele. Mert a kérdés nem is olyan egyszerű. Hogy a hívek fizessék a lelkészi és tanitói földek vagyonváltságát, azt könnyü elképzelni és kimondani, de nehéz volna valóra váltani, végrehajtani. Ahoz, hogy a lelkek ilyen áldozathozatalra buzduljanak, egy pünkösti tüzkeresztségen kellene átmenniök. Mit várhatnánk ugyanis azoknál és ott, akiknél és ahol ez a lélek már a természetbeni javadalmak kiszolgáltatásánál is megbicsaklott és szánalmasan pőrére vetkőzött?! És nem volna-e lehetetlen kivánalom a vagyonváltságviselés a legjobbakkal szemben és akkor, amikor maguknak is a saját terhük alatt kell roskadozniok?! Nem váltana-e ki a teherviselésnek ilyetén áthárítása amazoknál teljes meghasonlás, emezekre szomorú eredményekre vezető elhidegülést?! Megengedem, hogy hatalmi szóval el lehetne intézni az ügyet, de fülembe zsongja az én örök példányképem, a Krisztusom szava: „*Mit használ valakinek, ha mind e világot megnyeri is, ha lelkében kárt vall*“! Volna-e áldás azon a földön, amelynek váltságát a fizetésre kötelezettek háborgó lelke vetné oda a vámszedők fiókjába?! Volna-e egy-egy egyházi javadalmasnak ilyen körülmények között nyugalmas otthona, boldog lakozása?! Azok a társaink feleljenek meg erre, akiknek lelkében a jogos követeléseikért, a természetbeni járandóságaiért vívott küzdelmek során a fájdalmas csalódásoknak és a borzalmasan kínos tapasztalatoknak egész töviserdeje tört bele

Ezzel szemben ott van a kérdés másik oldala: Hogyan fizesse az egyházi javadalmas a vagyonváltságot oly ingatlanok után, amelyek felől azt sem tudhatja, hogy egy év múlva is már haszonélvezője lesz-e ő még azoknak?! Hány és melyik javadalmasnak van olyan teherbíró képessége, hogy ő tegye le az áldozatot a jövő oltárára?! Ki mozdítja el rólunk és nekünk a nehéz követ?!

Elmozdította a Hegedüs Lóránt megértő lelke, mély belátása és nagy szeretete. Már a vagyonváltságról benyújtott első törvényjavaslata, vagy mondjuk így, tervezete, amint azt Takács Mihály ismertette, tekintettel kivánt lenni mindakét szempontra, egyfelől arra, hogy az adózó polgárokat az egyházi javadalmasok haszonélvezetét képező ingatlanok vagyonváltsága újabb, külön teherrel ne sújtsa, másfelől arra, hogy a javadalmas szájából ne vegye el a betevő falatot, a nélkülözhetetlen kenyeret. A lelkészi és tanitói ingatlanok vagyonváltság alóli mentessége szempontjából megállapított tehát, hogy úgy fejezzem ki magamat, egy létminimumot, amelyet érintetlenül kivánt hagyni s ezt a minimumot az ő tervezete a 300 K.-nás kataszteri tiszta jövedelemben szabta meg. Meg kell állapítanom, hogy a pénzügyminiszter már ezzel az alacsonyabbra szabott létminimummal is félig-meddig kivette a kérdés méregfogát. Azzal a további engedményével pedig, hogy főleg a sokat lekicsinyelt csizmás képviselők közbenjárására és hathatós érvelésére a bizottsági tárgyalásokon e váltságmentességet 500 K.-ás kataszteri tiszta jövedelemig terjesztette ki, kiterjesztette pedig oly módon, hogy 500 K.-ig minden lelkészi és tanitói föld vagyonváltságmentes legyen és a váltságkötelezettség csak az 500 K. felül levő összegre, illetőleg az ezen összegnek megfelelő holdszámra terjedjen ki, nézetem szerint ezt a kérdést közmegnyugvásra már el is intézte. Rajtunk a sor és egyházi testületeinken, hogy a kérdés ilyen elintézése folytán előálló méltánytalanságot kireparáljuk.

Arra nézve kétség sem állhat fenn, hogy a lelkészi és tanitói földek vagyonváltsága az 500 K.-ás kataszteri tiszta jövedelmet meghaladó ingatlanok

vagyontöbbletére nézve a javadalmas lelkészekre és tanítókra hárúl. Abban a tényben, hogy létminimum teremtetik s hogy ez a létminimum a nagyobb javadalomra való tekintet nélkül minden javadalmasra kiterjesztetik és gyakorlatilag alkalmaztatik, világosan kifejezésre jut az az elv, hogy a vagyonváltságot a javadalmas tartozik fizetni. A vagyonváltságmentességi határ ugyanis nemcsak a javadalmasokat védi a teljesithetetlen követelményektől, hanem azt is dokumentálja, hogy egyházi javadalmasok vagyonváltságával az adózó polgárokat külön megterhelni nem lehet. A vagyontöbblet utánni váltság kötelezettsége már azt is megállapitja, hogy ezt a váltságot a javadalmas köteles fizetni. Ez a törvényben alkalmazásra kerülő elvnek logikai folyománya.

Ennek következtében a fizetési módozatok tekintetében kell helytálló és méltányos határozatokkal egyházi hatóságainknak kiküszöbölni az olyan sérelmeket és igazságtalanságokat, mint aminők lehetőségére Takács Mihály említett cikkében rámutatott. A vagyonváltságot öt év alatt kell megfizetni a mindenkori tőke hátralék 6 %-os kamatával egyetemben. Méltánytalanság volna, hogy a vagyonváltság terhe kizárólag a jelenlegi javadalmas vállaira nehezedjék, méltánytalanság még abban az esetben is, ha a mentesített ingatlant a fizetési határidőben mindig ő használná, pedig ennél rosszabb eset is elgondolható. Milyen igazságtalanság volna az, ha az ilyen javadalmas az általa mentesített ingatlan haszonélvezetétől pár év múlva bekövetkezendő változás (elhalás, más egyházba való költözés, nyugdíjaztatás, bírói elmozdítás) folytán minden kártérítés nélkül elesne, holott egyházi szabályrendeleteink sokkal alárendeltebb jelentőségü esetekre, csekély értékü beruházásokra nézve is megállapitják az utóddal szemben a kártérités kötelezettségét. A váltságmentesítés több mint beruházás, ez egy ingatlanrésznek teljes megmentése, amelyért az utóddal szemben a kártéritésnek szabályrendelettel való sürgős megállapitása a vagyonváltsági törvény életbelépését követőleg egyházi főhatóságainknak elengedhetetlen kötelessége.

Hogy e szabályrendelet a kártérités kötelezettsége minő terjedelemben és ki által állapittassék meg, arra nézve legyen szabad még nézetemet nyilvánitanom.

A kérdést csak egységesen szabad szabályozni, tehát azt csak a konvent teheti.

Én a magam részéről a vagyonváltság terhében való osztozást 20 évre terjeszteném ki, abból indúlva ki, hogy általános gyakorlat szerint 20 évi bérösszegben szokott történni egy ingatlan becsértékének megállapitása. E mellett figyelembe kivánnám venni azt a semmiesetre sem mellőzhető körülményt, hogy a föld mai hozadékáról a konjunkturális hozadék természetét még a záporeső sem moshatja le. Ez a konjunkturális haszon abban a mértékben fogja ebbeli jellegét veszíteni, aminő mértékben fog bekövetkezni az állami és társadalmi rendezettség állapota s ezek folyományaként a termelés egyetemessége és fo ytonossága. Ennek következtében a vagyováltság összegét kifizetné öt évi részletben a hátralékos tőkerészlet kamatával együtt az a javadalmas, aki a fizetési határidőben a mentesitett ingatlant haszonélvezi. Az ő, vagy jogutódai javára a netaláni utódokkal szemben kártérítési kötelezettséget állapitana meg a szabályrendelet és pedig a 6—10 évig terjedő időben utódlókra, nemkülönben a 11—20 években utódlókra az egész váltságösszegnek egy—egynegyedére, igy az első öt évet a vagyonváltság fele terhelné. Szó lehet még bizonyos korrektívumokról a 2., 3. és 4. évi adóváltság 6%-os kamatának az 1 ső éven kamat nélkül fizető javadalmas terhére való arányos áthárításáról, azonban ez már részletkérdés.

Egy dolog már is megnyugovásra szolgálhat, az nevezetesen, hogy a tanitói földek vagyonváltsága tekintetében a törvénytervezet a problémát mondhatni teljes egészében eliminálja, a lelkészi földváltságra nézve pedig a lelkészeknek körülbelől 70—75%-át felszabadítja a lidércnyomás alól. A nagyobb javadalmú lelkészeket pedig nyugtassa meg az egyházi főhatóság iránti bizalmuk mellett, mely a méltatlan elbánást kizárja, annak a krisztusi elvnek komoly elgondolása, hogy a kinek többje van, több kivántatik attól.

Janka Károly,

Közigazgatói jelentés a sárospataki ref. főiskola 1920—1921. évi állapotáról.

(Vége.)

Tanúló ifjúságunknak, sajnálattal kell megállapitanom. sem szorgalma, sem magaviselete nem birt a fegyelmezetlenségnek évek óta minden téren észlelhető s reá észrevétlenül is ható jelenségeitől szabadúlni s mind a két téren sok kivánnivalót hagyott hátra. A komoly munka, a megfeszített szorgalom, az odaadó elmélyedés mind ritkábbá lett közöttük s ezek helyett az ifjúság lelkén is nem egy tekintetben a könnyen érvényesülés, a nagyobb munka nélkül való előhaladás, boldogúlás vágya lett úrrá; de magaviseletök terén is nehezen tudnak a fegyelmetlenségnek, az erőszakosságnak egész társadalmunkban duló szelleméből kibontakozni. Ennek a fegyelmetlenségnek, nyerseségnek ki-kitörő jelenségei az akadémiai ifjúság körében is nem egyszer felszinre kerültek, de legszomorubb példája egy eltévelyedett s tévelyedése miatt főiskolánkból eltávolitott VIII. gim. oszt. tanúló gyilkos merényletében került napfényre, a ki egy szomszédos községben lakó diáktársát, nehogy ez az ő szégyenletes kiközösitésének hirét a vidéken elterjessze, halálosan megsebezte. A szomorú áldozat, Joó Károly VI. oszt. tanúló, hála az orvosi gondnak és önfeláldozásnak, már túl van a veszélyen, míg az orvtámadó 12 évi fegyházzal bünhődik mérhetetlen rosszindúlatból fakadó s nagy raffinériával végrehajtott gonosztettéért.

Az akadémiai ifjúságnál a fegyelmetlenség szelleme nagyobb mértékben az egyenetlenkedésben, viszálkodásban s ennek folytán az ifjúság egy részének — s éppen a vezetésre hivatottaknak — minden ifjúsági egyleti tevékenységtől való félrevonúlásában nyilatkozott meg, — vagyis az ősi betegség: a pártoskodás, meghasonlás, amely épités helyett csak rombolni tud, az ország vezető politikusainak rossz példája itt is érvényesül, ami az ifjúság működését nem egy egyletben erősen megbénitotta. Ennek lehet főként, a lapkiadás nagyon költséges volta mellett, a *Sárospataki Ifjúsági Közlöny*nek, e szép múltú ifjúsági lapnak, 36 évi pályafutás után a folyó iskolai évben való szünetelését tulajdonitani. Hogy akad. ifjúságunk körében a normális rend és munkálkodás még nem tért vissza, azt még két jelenség bizonyitja:

egyik az, hogy a kitűzött 18 rendbeli s egyiknél másiknál már tekintélyes pályadijjal honorált pályakérdésre összesen csak 3, mondd három pályamunka érkezett, — másik pedig a colloquiumok és vizsgálatok halogatása. Igaz, hogy ifjúságunk tanúlmányokkal eléggé el van halmozva, igaz, hogy a megélhetési gondokkal való küzdés, a gyomor korgása rendszerint nem igen teszi az ifjúi kedélyt hajlamossá a pályaművek kidolgozására; de hiszen nem mindenik pályamunka igényelt hónapokig tartó, megfeszitett munkálkodást, — volt a tételek közt több olyan, amelyet, ha itt a könyvtárban a megfelelő tájékoztató adatokat kijegyezték, akár otthon is a többhetes szünetek alatt nyugodtan ki lehetett dolgozni. De ilyen volt főként a hittanhallgatókra nézve az egyházi beszédre kitűzött tétel, amelyet egy kis elmélyedés és elmélkedés után minden II., III. és IV. éves theol. ifjú megfejthetett s amelyre mégis csak 1 pályamunka érkezett. Ifjúságunk gyönge szorgalma mellett tanúskodik, mint második tény, hogy iskolai kötelességeiket csak immel-ámmal végzik, inkább kevesebbet tanúlnak, mint többet, inkább későbbre halasztják a colloquiumot és vizsgálatot, semhogy rendes időben tennék le s inkább kétszerre teszik le, mint egyszerre. S körülbelől ugyanez áll a gimn. tanuló ifjúságra is. Persze e kötelességmulasztásnál nem szabad figyelmen kivül hagynunk, amire már föntebb utaltam, az anyagi bajokkal való küzdés nyugtalanságát, ami nem engedi ifjainknak, hogy magokat egész nyugodtan, háboritatlanúl tanúlmányaiknak szentelhessék, — nem különösen a megszállott területről származó tanulóink ezerféle zaklatását és akadályozását, az átszállásoknál való kifosztását, tankönyveiknek, jegyzeteiknek szétszórását, ami legtöbbször lehetetlenné teszi rájok nézve, hogy otthon, a szünidő alatt is készülgessenek, lehetetlenné, hogy a szünidő végeztével az iskolában pontosan megjelenjenek. Bizony ezekre az ifjakra nézve sok bajjal, veszödséggel, zaklatással, anyagi és szellemi veszteséggel, sőt olykor életveszedelemmel jár a kollégiumunkban való tanúlás, a hazájokhoz és hitükhöz való szilárd ragaszkodás. Annál nagyobb elismerés és érdem illeti meg azokat, akik oly nehéz körülmények közt is nemcsak hivek maradnak, hanem kötelességeiknek is pontosan és lelkiismeretesen igyekeznek eleget tenni.

A lefolyt iskolai évben már Sárospatak városa s ebben tanárok, tanúlók egyaránt éreztük, amit eddig csak a nagyvárosok nyomorúságának tartottunk: a *lakásinséget*. Részint a nagyszámú katonaság ide telepitése, részint s főként a sok menekült tisztviselő ide özönlése Patakon is annyira igénybe vette a rendelkezésre álló lakásokat, hogy a tanúlóink is mindinkább kiszorúlnak lakásaikból s új tanáraink elhelyezése is mind nagyobb nehézségekbe ütközik. Igy szeptemberben érkezett új tanárainkat csak úgy tudtuk elhelyezni, hogy a két családos tanár részére a küldöttségi szálláson engedtünk át egy-egy kisebb lakosztályt, a nőtlen tanárokat pedig a főépület déli földszintjén szállásoltuk el. S mint emlitém, tanúlói szállásainkra is mind jobban ráteszi kezét részint a kapzsiság, mely e szobákat most e nagy inségben kétszeres áron tudja értékesiteni, részint a lakáshivatal, melynek vezetője más hiányában egy-egy tanúlói szállást foglal le az igénylő számára. Ezek a nehéz viszonyok mutatják, hogy nekünk mind a theologus-internátust — a legnagyobb kedvezményekkel egybekapcsolva — továbbra is fenn kell tartanunk, mind a múlt évben megnyitott gimnáziumi internátust a lehetőség határain belől továbbfejlesztenünk, hogy legyen az a majdan, kedvezőbb körülmények közt fölépitendő, berendezendő, a modern nevelés igényeinek megfelelő internátusnak a magja.

Többször emlékeztem már a nyomasztó drágaság okozta inségünkről, elmaradottságunkról. Legyen szabad ennek egyik jele gyanánt fölemlitenem, hogy tanári karunk több mint két év óta nem látott már német ujságot, vagy folyóiratot, a francia, angol lapokról nem is szólva, amelyektől a háború megindúlása óta el vagyunk zárva, — s a külföldi tudományos könyvekről ugyanezt kell mondanom. Ha ezen az állapoton akár pénzviszonyaink javúlása, akár valami nagylelkű Maecenas — egy újabb Duka Tivadar — közbejötte nem segit, lassankint elmaradunk az újabb tudományos mozgalmak, vívmányok és felfedezések ösmeretétől, el az újabb haladottabb eszmék kifejtésében való közreműködéstől, vagy legalább azoknak nemzeti egyéniségünkhöz való alkalmazásától s kisszerű párt- és felekezeti harcokba elmerülve, a megmerevedett chinai műveltség mintájára csak a múlt szellemi alkotásain fogunk rágódni a helyett, hogy ifjan és bátran a jövő szellemi és erkölcsi alakúlásának kivívásában is részt vehetnénk.

Nem lenne teljes a kép, amelyet főiskolánk ez évi életéről rajzoltam, ha befejezésül előljáróságunk két tagjáról meg nem emlékezném. Igazgató-tanácsunk szeptemberi ülésén foglalta el székét, mint annak újonnan választott tagja: *Janka Károly* cigándi lelkész, egyházmegyei főjegyző és nemzetgyűlési képviselő. Midőn őszinte tisztelettel és nagyrabecsüléssel hajtjuk meg zászlónkat az igazgató tanácsból kivált elődjének: *Bálint Dezső* spataki lelkésznek érdemei előtt, amelyeket 31 évi működése alatt, előbb mint gazd. választmányi tag, majd mint igazgató-tanácsunk tagja s különösen a gimn. vizsgáló-bizottságok elnöke szerzett s kivánunk neki további lelkészi működéséhez zavartalan testi és lelki erőt, — époly örömmel és szeretettel üdvözöltük új állásában Janka igazgató-tanácsos urat, aki nemcsak a főiskola iránt érzett mélységes szeretetével, hanem az új idők szellemét, követelményeit megértő lélekkel fogott új tiszte betöltéséhez és semmi fáradságtól vissza nem riadó odaadásával már is jelentős szolgálatokat tett főiskolánk anyagi és szellemi érdekei előbbvitelének. Az idegen megszállás s az ebből folyó, olykor szinte leküzdhetetlen közlekedési nehézségek, sajnos, a lefolyt iskolai évben is megakadályozták főiskolánk papi gondnokát: Komjáthy Gábor ungvári lelkész urat, nem különben igazgató-tanácsunk legtöbb, megszállt területen lakó tagját abban, hogy főiskolánk körében megjelenhessenek, a főiskola anyagi és szellemi ügyeinek előbbvitelében közreműködjenek s minket a létért vivott nehéz küzdelmünkben erősitsenek, támogassanak. *Dr. Rácz Lajos*, közigazgató.

— **Sajtóhibák.** *A püspöki jelentésbe* néhány értelemzavaró sajtóhiba csúszott: igy a legelső sorban „*tavaszi*“ helyett „*tavalyi*“ olvasandó; a 13. számban, az első hasáb alján „*megszervezendő*“ h. „*megszüntetendő*“; a második hasáb utolsó sorában „*decenniumhoz*“ h. „*lustrumhoz*“; a harmadik hasáb utolsóelőtti kikezdésében „*bizodalommal*“ helyett „*buzgalommal*“ olvasandó.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhirek**, Őszinte részvéttel s az Ur szőllőjében félszázadon át nagy hűséggel fáradozó munkások iránti mély nagyrabecsüléssel közöljük, hogy *Bacskay Sándor*, nyiri-i lelkész, életének 76-ik évében f. hó 17-én rövid szenvedés után elhunyt, — hasonlóképen, hogy *Porzsolt Ádám*, tiszaszentmártoni lelkész, életének 78-ik évében f. hó 8-án rövid szenvedés után az Urban csöndesen elnyugodott.

— **Dr. Ravasz László** budapesti lelkész, a dunamelléki egyházkerület megválasztott püspöke f. hó 22-én Kolozsvárról Bpestre költözött.

— **Választások.** A tótföldi tiszáninneni magyar ref. egyházkerület tisztikarára az egyes gyülekezetek presbiteriumai által beadott szavazatok jul. 19-én felbontatván, kitünt, hogy püspökké újra egyhangúlag *Czinke István* rimaszombati lelkész, gondnokká *Lukács* Géza, papi főjegyzővé *Réz* László rozsnyói lelkész, vil. főjegyzővé *dr. Halmi* János kassai törvényszéki bíró választatott meg. — Az abaúji egyházmegye az egyik papi tanácsbírói állásra *Medgyaszay* András h. sz. andrási lelkészt, a két papi aljegyzői állásra *Lengyel* István szikszói és *Felméry* Albert aszalói lelkészeket, szótöbbséggel választotta meg.

— **Adomány.** *Dr. Szabó Sándor*, Csongrád vármegye főispánja, főiskolánk egykori hálás tanítványa bejelentette intézetünk igazgatóságánál, hogy főiskolánkban 10,000 koronás alapítványt óhajt tenni, melynek kamatait Szabolcsvármegye u. n. Taktaközi községeiből földmüvelő szülőktől származó, a sárospataki főiskolában tanuló növendékek élvezzék, hogy ezáltal is ösztönözze a magyar földmüves osztályt felsőbb iskolák látogatására.

— **Az igazgató-tanács** határozata értelmében a sárospataki ref. főiskola küldöttségi szállásán 7 (hét) jó magaviseletü, jó előmenetelü és szegénysorsu főgimnáziumi ifju részére ingyenes lakás adatik. Folyamodó szülék kérvényeiket a főgimnáziumi igazgatóhoz aug. hó 20-ig adják be.

— **Amerikából.** *Kalassay Sándor* pittsburgi lelkész, főiskolánk volt kitünő növendéke, junius 26-án vett búcsút pittsburgi gyülekezetétől, melynek körében 18 éven át hü lelkipásztori munkát végzett, — hogy mint árvaházi igazgató és árvaatya Ligonierben, az Amerikai Magyar Ref. Egyesület Árvaházában folytassa áldásos müködését. — *Az Amerikai Magyar Reformátusok Lapja* 912 dollárt gyüjtött a magyarországi szenvedő, éhező árvagyermekek fölsegélyezésére, — majd folytatólag 341 dollárt gyüjtött és küldött az inségben levő ref. lelkészözvegyek és árvák segélyezésére. Az Isten áldása legyen a Reformátusok Lapja szerkesztőjén és jószivü adakozóin!

Pályázati hirdetés.

A sárospataki ref. főgimnáziumhoz egy természetrajz-földrajz szakos tanszékre pályázat hirdettetik.

Pályázhatnak prot. vallású tanárok és tanárjelöltek. Menekültek előnyben részesülnek. A pályázathoz melléklendő: keresztlevél, érettségi bizonyítvány, tanári oklevél, szolgálati bizonyítvány, melyben kifejezésre jusson, hogy az illető a proletárdiktatura alatt miként viselkedett.

Családtalan tanárok számára egy szobából álló lakást biztositunk, családos tanárok részére több szobás lakásról nem kezeskedünk.

A pályázatok 1921 aug. 20-ig a sárospataki ref. főgimnázium igazgatóságához küldendők. Az állás szeptember hó 1-én elfoglalandó. Az állás egyelőre ideiglenes.

Pályázati hirdetmény.

Az alsózempléni ref. egyházmegyébe kebelezett, halálozás által megüresedett taktakenézi református lelkészi állásra pályázatot hirdetek.

Fizetése: föld, munkaváltság, termény, fa szolgálmányok és kongrua fejében 1660 koronában állapittatik meg. Felemlitem, hogy az egyház mindent természetben vagy folyó árban szolgáltat a lelkész kezeihez.

A pályázati kérvények 1921. év augusztus 22-ig Bartha József ref. espereshez Viss (Szabolcs-megye) küldendők.

Miskolc, 1921. julus 26-án

Dr. Révész Kálmán
püspök.

Hivatalos rész.

843/1921. sz. *Körlevél a lelkész és esperes urakhoz.*

Az Egyetemes Konvent, 1921 junius 7—9. napjain tartott üléséből feliratot intézett a m. kir. földmivelésügyi miniszter úrhoz a lelkészi földeknek 50, — a kántortanitói földeknek pedig 25 kat. holdra leendő kiegészitése érdekében. Egyidejüleg felhivta az egyházkerületeket arra, hogy mielőbb készittessék el — egyházmegyénket összefoglalva — azon egyházközségek kérvényét és a hivatalos kimutatásokat, amelyek ezen törvény alapján ilyen földek kiegészitésére igényt tartanak és forduljanak a kéréssel az Országos Földbirtokrendező Birósághoz, még pedig sürgősen, hogy kéréseik mielőbb sorra kerülhessenek.

Utasitom tehát minden olyan egyházközség lelkészét, melyben a lelkészi föld mennyisége az 50, a kántortanitóé a 25 kat. holdat el nem éri, mutassák ki pontosan és hitelesen a hivatalos földbirtokok terjedelmét egy községi bizonyitványban és e kimutatást csatolják egy kérvényhez, melyben jelöljék meg, hogy a meglevő földek kiegészitésére mennyi földet kérnek a lelkész és mennyit a kántortanitó részére. A kérvény az Orsz. Földbirtokrendező Birósághoz cimzendő, lelkész és gondnok által aláirandó s a hivatalos bélyegzővel ellátandó.

A kérvényt és mellékletét minden lelkész Ur legkésőbb *augusztus 31-ig* beküldi az esperesi hivatalba.

A nt. esperes Urak a kérvényeket felülvizsgálják, az esetleges hiányokat pótoltatják, az egyházmegyebeli kérvényekről egy összesitett kimutatást készitenek s azt a kérvényekkel együtt legkésőbb *f. évi szeptember 30-ig* felterjesztik az Orsz. Földbirtokrendező Bizottsághoz (Budapest). Az összesitett kimutatás 2 példányban készitendő, az egyik példány az esperesi hivatalnál marad.

Miskolc, 1921. julius 24.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

Nyomatott a ref. főiskola villamos gép-erőre berendezett könyvnyomdájában Sárospatakon. 1921—1389.

XVI. évfolyam. 15. szám. Sárospatak, 1921. augusztus 7.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK.

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 100·— Kor.
Félévre 50·— „

Felelős szerkesztő és kiadó:
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal ... 400·— Kor.
Fél „ ... 200·— „
Negyed „ ... 100·— „
Nyolcad „ ... 50·— „

TARTALOM: *Nyitray Károly*: „Régi név — új programm.“ — *Vincze Károly*: A Magy. Ev. Ker. Diákszövetség nyári konferenciája. — *Czinke István*: Imádság. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

„Régi név — új programm“.

E címen indult útjára 2 évi szünetelés után e b. lap. E címben benne van minden. A szerkesztőség az elmúlt szomorú, nem szeretem napokon okúlva, igaz, ősi kálvinista szellemben, a régi egyház iránti hüségben nagy célt tűzött maga elé: „A romok felépítése, a belső rend és békesség helyreállítása, az evangyeliumi hit megszilárdítása . . . a régi szeretettel fogja ápolni az egyház és annak veteményes kertje: az iskola közt fennálló szoros kapcsolatot“.

Ez utóbbi kitétel, de meg Kiss Ernő lelkész urnak „Egyházlátogatási tapasztalatok“ c. alatt megjelent cikkének azon része: „Hogy az iskola milyen nagy kincsünk, akkor tudjuk meg, ha könnyelmüen eljátszuk . . .“ késztet engem arra, hogy az iskoláról, mint az egyház veteményes kertjéről szóljak.

Egy óriási orkán pusztította végig ezt a nyomorult földet, mit világnak nevezünk. Ez óriási orkán pusztítása alatt a kulturmunka többé-kevésbbé szünetelt. Az iskolák legtöbb helyen csukva voltak, vagy legjobb esetben tengéletet éltek. Hogy miért? Okát nem akarom részletezni: mindnyájan tudjuk. Aztán következett egy szennyes áradat, melynek lecsapolása még ma is folyamatban van. A visszamaradt iszapban romokban hever a régi hatalmas épület, mit Magyarország néven tanultunk megismerni, szeretni és tisztelni.

Miért lett rommá e szépsége miatt minden nemzet által irigyelt épület? Országhirű, nagytudású emberek nap-nap mellett vitatkoznak ezen! Valahányszor ez okfejtéseket olvasom avagy hallom, eszembe jut „Az ujföldes ur“-ból a Tisza kiáradásának a leirása, amikor az „Akkorsincs“ ur szemre szép emeletes kastélya nem birt az árnak ellenállani: összeomlott, míg a Garamszeghy egyszerű, de erős alapokon épült háza ellenállt, épen maradt . . . Amott gyenge, itt erős volt az alap!

A bolsevizmus szennyes áradata alatt a gyenge alapon épült társadalmi és egyházi intézmények ledőltek, nem tudtak ellenállani az árnak. Ugy az egyházi, mint a társadalmi téren tehát az alapot kell jól megépítenünk. Ez a munka pedig a népiskolában történik. Az alapot készítő mesternek: a tanítónak a munkáját nem kell azért lekicsinyelni, de a multakon tanulva annak segítségére kell sietni minden társadalmi tényezőnek. Emlékezzünk csak vissza — a kommunizmus az iskolára vetette mindjárt magát, a mint társadalmilag berendezkedni akart. Itt igyekezett reformálni a zsenge gyermeki lelket a maga céljára s a maga képére.

Szinte hallani vélem a sok szemrehányó hangot: „Mit akarnak a tanítók? Jól vannak fizetve azért a munkáért, amit végeznek, mit csináltak a kommunizmus alatt stb.“ Nem akarok ezekre a szemrehányó kifejezésekre kitérni, nem célom a békétlenséget szitani, nincs szándékom a sérelmeket itt papirra vetni, hiszen szük e tér mindezt egy cikk keretében elmondani.

Szomorú szivvel tapasztaljuk mi tanítók, hogy az iskola úgy az egyháznál, mint az államnál még ma is csak harmadrangú, maga a tanító csak afféle nagy (pedig talán fontos) munkakörrel bíró alkalmazott, de akinek semmi önállósága nincsen. Mindenki csak úgy vállveregetve beszél vele, azt gondolva, ő is parancsoló ura.

Mondhatná valaki: ott van az Egyh. törvény, az egyh. ker. szabályrendelet, a világi iskolai törvény s rendelet, ezek szabályozzák jogait és kötelességeit. Ezekhez is sok szó fér, de ne szóljunk róla, hanem nyitott szemmel nézzünk szét s azt látjuk, milyen másképen van az életben minden, mint ott a rendeletekben. Az a szegény tanító ki van téve a helyi nagyságok kénye-kedvének. A lelkész, az isk. szék, a tanfelügyelő, az egyh. látogató, az iskolalátogató, a helybeli földbirtokos stb. mind mind milyen hatalmasság, mennyi kellemetlenséget okoznak ezek annnak a tanítónak, kinek személyes ellensége van. Az illetékes tényezők bizonyságot tesznek erről, csak ne általják az igazat beismerni. Hogy mi minden játszik

közbe, hogy a tanító intenziv munkát nem tud végezni az iskolában és az iskolán kívül, annak a jó Isten a megmondhatója. Az is igaz, hogy sok részben maga a tanító is hibás. Nem képezi magát, nem végzi lelkiismeretesen munkáját, nem áll hivatásának magaslatán. Azonban, ha e kemény kritikát el lehet mondani a tanítóság 10 százalékáról, de nem lehet elmondani a többiről. Miért kell azért e 90 százalékot oly lealázó helyzetben hagyni, miért kell ezeket kiskorúságban tartani?!

Minden kellemetlenségnek, egyéni surlódásnak elejét lehetne venni, ha az „Iskola-községeket" megmegalakitanánk, mely eszme, már békében felvetődött a „Debreceni Lapokban." Alakítsuk meg a tanítói kamarákat. Tegyük nagykorúvá, önállóvá az iskolát. Legyen abban a tanító minden mindenekben. A lelkész ne parancsolója, hanem munkatársa legyen a tanítónak. Csak úgy lehet az egyház veteményes kertje az iskola, ha a lelkész is munkálkodik benne; vegye azért a lelkész a vallástanítást a kezébe, nevelje ott a jövő egyháztagokat, ismerje meg és formálja ott a jövendő hiveinek lelki világát, úgy is azzal a váddal illetik a tanítókat, hogy nem vallásosak. Igy együtt dolgozva, megbecsülik egymást, a megbecsülésből tisztelet származik. Meglehet azt oldani, csak akarat kell hozzá. Mi az egyházközségünkben a lelkésszel a felnőttek oktatását is együtt végezzük, előre megbeszélt terv szerint. A pap és tanító egymás munkáját ne igyekezzék lekicsinyelni, hanem a társadalmi munkatéren is együtt legyenek. Munkakörüket ne a §-us, hanem a szeretet lelke vezesse; ha ezt látja a nép, még a más felekezetbeliek is tisztelettel veszik őket körül. Ma a tekintély leromlásáról is beszélnek, ezt parancsszóra visszaállitani nem lehet, ezt ki kell érdemelni, de ez érdemet csak munka által lehet megszerezni. Dolgozzék a pap és a tanító egymásért és egymásnak, de mindent a nép érdekében, mint Pál apostol mondja: „egymásnak terhét hordozzátok és úgy töltsétek bé a Krisztus törvényét."

Hernádnémeti. *Nyitray Károly.*

A Magy. Ev. Ker. Diákszövetség nyári konferenciája.

A magyar diákság lelkivilágának beható ismeretéről tanuskodik az a programm, amellyel a MEKD. ez idei nyári konferenciáját megtartotta. A gyülés jun. 26—jul. 3 ig mintegy 230 férfi és nő résztvevő előtt a szentendrei Duna-ág jobbpartján fekvő Tahi határában folyt le.

A gyülés főtárgya a „*Christus Rex*" cimü előadássorozat volt a következő 8 előadással: „Krisztus országának törvényei és tervei tanításában"; „Krisztus fejedelmi személyisége"; „A keresztrefeszitett"; „A feltámadott"; „Krisztus a történelemben"; Krisztus a mai misszióban"; „Krisztus a szocialis vajudásban"; Krisztus a jövő reménysége." Azzal a diáksággal szemben, melynek jó részét vakká kevélyitette az ő racionálista szellemben nyert kis tudása, a legjobb módszer ugy felmutatni Krisztust, mint uraknak Urát és királyoknak Királyát.

„*A destructio maradványai*" cim alá foglalt s a jelenkor legégetőbb kérdései közül mintegy mutatóba közölt „A vallás — magánügy, közügy?; „Házasság és szabad szerelem"; „Magánvagyon, tőke, testvériség" cimü, eszmecserével egybekapcsolt előadások szinte kézzel foghatóan mutattak rá, hogy megoldásuk csak Krisztusban lehetséges.

És csak a Krisztus segítheti a diákságot arra, hogy magasabb erőforrásból meríthessen, megcsontosodott nyomorult és gyerekes előitéleteket félrevessen s kiszabott kötelességeit úgy teljesítse, mint amelyek annak a hivatásnak lelkiismeretes betöltéséhez segítik, amelyet Istene a nemzet keretén belül jelölt ki számára. Sőt ily módon olyan erőtöbblettel fog rendelkezni, amelyik társadalmi positio s önálló kultura birtokába juttatja. Bőséges anyagot adtak egy eszményibb diákéletről való gondolkodásra „*A diákélet fejlesztése*" cim alatt eszmecsere alá került „Diáköntudat"; „Diáktársadalom" és „Diákkultura" cimü előadások.

Krisztus, Krisztus, mindig csak Krisztus — bosszankodtak azok, kik előtt e szó még puszta fogalom volt — de hogy jutok hát Krisztushoz?! A Krisztushoz vezetést szolgálták a mélységes esti előadások („Isten keresés"; Isten szava hozzánk"; „Társalkodás Istennel"; „A megtérés"; „Odaadás és szolgálat" s a mélységes hatásu zárógyülés) valamint a bensőséges reggeli bibliatanulmányozások (Tárgykörök: 1. Jézus szociális gondolatai; 2. Krisztus és egyéni életproblémáink; 3. A szenvedés Isten terveiben; 4. A nemzeti megujhodás feltételei; 5. Krisztus személyes foglalkozása egyes emberekkel). Azt pedig, hogy ennyi mélység és gazdagság tul ne terhelje és eltompitsa a lelkeket: a fürdésre, kirándulásra, játékokra stb. szabadon hagyott délutánok akadályozták meg.

Ugyan milyen hatást gyakorolt a résztvevőkre a gyülés?

Számot adtak róla egyesek s az egyes fakultások jelenlévő hallgatói együttesen. Az egyéni vallástételek közül csak ez az egy álljon itt: „. . . Most már tudom, hogy belépett Krisztus az életembe . . . határozottan belépett." *A technikusok* röviden jelentik, hogy már a jövő héten bibliakört alakitanak a jelenlevőkkel; vakációzó társaikkal levélben érintkeznek. Személyes életük megváltását s a jövendő foglalkozásuk kapcsán elejük táruló munkáskérdés megoldását várják magukon át Krisztustól. A *medikusok* elismerik, hogy az emberi tudás mellé isteni erők kellenek. Pl. a nemi kérdés csak a keresztyén életben talál végleges megoldást. Krisztusnak utat nyitnak az orvostudományba. *A tanár-, tanító- és tanitónő-jelöltek* belátják azt, hogy minden tantárgy alkalmas eszköze lehet a ker. jellemképzésnek. Tanításukban ez az elv fogja őket vezetni Olyan tanárnemzedékként akarnak munkába menni, mely alkalmas nevelője lehet annak az uj nemzedéknek, melynek eszménye és erőforrása az Úr. A *jogászoknak* az igazság embereinek kell lenni s mint ilyenekre vár fontos feladat a nemzet életében. Szakitanak a közmondásossá lett multtal. A törvénykönyvek legelejére Isten könyvét kell állitani, mert „*igazságot*

szeretni csak az tud, aki az igazság megtestesitőjét: Krisztust szereti."

Mi *theológusok* csak egyet mondhatunk: *minket csak a személyes ujjászületésben reánk nézve is valósággá lett Ur Jézus Krisztus tehet theológusokká, papokká.* Személyes hit nélkül senki sem lehet „pásztor", csak robotos „béres" (Ján. 10_{11}—15). Számunkra különösen három körülmény neheziti ezt meg: 1. értelmileg kell foglalkoznunk a vallással, mielőtt a szív ügye lett volna az s ezáltal oda annak mysticuma; 2. „az ismeret felfuvalkodottá — önhitté — tesz" (II. Kor. 8_1) s elvész a gyermeki fogékonyság (Luk. 18_{17}.) 3. az egyháznak még vezető tagjain keresztül is megnyilvánuló szomorú állapota, mely nagyon kiábránditólag hat a fiatal theológus ideálokat kereső lelkére. Mindezen nehézségek legyőzésére olyan szellemet teremtünk theológiánkon, mely természetesen nevel oda hogy a theológus rendszeresen tegye ki magát Krisztus hatásának a Biblia magányos és csoportos olvasásával s hogy a theológusok egymás közötti élete a kezdődő ker. élet gyakorlótere legyen.

Máskülönben különösen a theologusoknak nyujtott a konferencia értékes és keményen elkötelező tanitásokat: 1. Ezt a kort beszéddel meggyőzni nem lehet. Felette szükséges, hogy az örökigazságok a jelenben, a többiekkel azonos körülmények közt élő emberekben állitsanak maguknak bizonyságtételeket. 2. Bizonyságot nyertünk afelől, hogy a mai ember vágyik a vallásos élet után, csak legyen aki úgy tudja azt lelkéhez vinni, hogy *egész* szellemi életét királyi hatalommal igényelje, ne csak érzelmi, vagy akarati oldalát, mert akkor sohasem találja meg azt, amit a vallásban is keres: lelki harmoniát, tiszta nyugodalmat. 3. Ránk függesztett, váró, figyelmeztető szemeket láttunk: Ne felejtsetek és ne mulasszatok, várunk rátok, utánnatok akarunk menni. A nagy ügyből annak szolgáira is áramlik valami fényesség. 4. Végül szilárdan tudatunkba lépett *a diákság evangelizációjának a szükségessége.* Szavánál fogunk meg mindenkit, aki azt hangoztatja, hogy a magyarság csak a keresztyénségben ujulhat meg: ne maradjon absztraktumoknál, hanem vezesse Krisztus Urunkhoz a magyarság jövendő szellemi vezetőjét: a diákot!

Vincze Károly.

Imádság.

Elmondta Tátrafüreden, a felvidéki reformátusok egyházkerületi közgyülésén, junius 14-én Czinke I. püspök.

Örök kőszál! Lelkek magasságában lakozó szent Isten!

Hálát adni jöttünk hozzád és nem panaszkodni. És ah! . . . imádságunk mégis könnyharmatos. Titkon sirunk, ne tudja más, csak Te. Óh, Uram, a merre felhő jár, ott eső is esik. A mi lelkünk pedig örök borúba öltözik, mint a Tátra orma. Csak ha rád föltekint, igazságodra néz, akkor hasítja át — mint a villám — ezt a felhőt egy—egy reménysugár. És a meghasadt felhőkön át ilyenkor egy percre édes enyhületre reánk mosolyog az ég is, a te kegyelmes arcod is.

Ó, ezek az ünnepi szent percek! Ezek a kegyelem sugarak! Mikor veled tanácskozunk, mikor ott nyugoszunk a te kebeleden s titkon sirunk, ne tudja más . . . csak Te.

Dicsőség neked Istenünk a kegyelemért, mely az örök napban, a Krisztusban árad ki a földre! Dicsőség neked a szabadság lelkeért, az evangyéliom világosságáért, melyet bilincsbe verni nem lehet.

Mint a vihar zendülését a hogy visszaverik és egymásnak adják megszázszorozva a hegyek; úgy zengi ég és föld vigasztaló szózatodat a mi csüggedő lelkünknek: „Ne féljetek azoktól, akik csak a testet ölhetik meg; a lélek halála az igazi halál!"

Ettől a lelki haláltól ments meg, Uram, minket! Nézd, gazdag áldással, édes reménységgel biztatnak a lelkek és a mezők: óh, Uram, áldd meg az aratásra a mi vetésünket!

Ezért jöttünk hozzád. Az Ung vizétől a Sajó vizéig, arról a szent földről, merre ősapáink jártak, mikor ivadékaiknak itt hazát szereztek. Hozzád jöttünk tanácsodat kérni, tisztább magasságokba emelkedni, égi erőkkel megteljesedni, felülemelkedni a földi alacsonyságokon, a körültünk gomolygó ködökön, gyűlölködéseken s csak rólad és országodról emlékezni, gondolkozni.

Óh, Uram, bocsáss meg! A lélek íme kész, de testünk erőtelen. Nem tud elszakadni e föltől, e vidéktől, e hegyektől, a hol még tegnap is idehaza voltunk. Szállunk, szállunk az imádság szárnyán túl a föliegeken, de a magasból földre von le a szörnyű fájdalom s imádságunk zokogásba olvad, könyörgésünk könnycsepben csordul ki: „Örök kőszál! Lelkek magasságában lakozó szent Isten, ne felejtkezzél el rólunk, szegény magyarokról!" Ámen.

VEGYES KÖZLEMENYEK.

— **Gyászhir.** *Solymossy József* makkoshotykai lelkész életének 35-ik évében július 30-án rövid szenvedés után meghalt; tifusz vetett végett ifjú, munkás életének. Özvegye (szül. Osváth Ilona tanitónő) és két kis gyermeke siratja korai kidöltét. Az esperes úgy jellemezte, mint az egyházmegye egyik legbuzgóbb, legszorgalmasabb lelkészét, de akinek sokat kellett a megélhetés nehézségeivel küzdenie. Áldott legyen emlékezete!

— **Értesités a jövő iskolai évre.** *A) Gimnázium.* Az I. osztályba lépni akaró tanulók fölvétele (fölvételi vizsga alapján) a sárospataki főgimnáziumban szept. 1—3-án lesz és pedig 1—2 án protestáns, 3-án más keresztyén növendékek s végül izraeliták számára. A fölvételi vizsga díja 50 kor. s az irásbeli és szóbeli részből áll. A többi osztályokba a beiratás szintén 1—3 ig lesz a fenti föltételek mellett; minthogy párhuzamos osztályok nem lesznek, 3-án csak a létszám beteltéig vétetnek föl más felekezetüek. A rendes tanitás szept. 5-én kezdődik. A tandij a vallás és foglalkozás szerint 100—400 kor. közt változik; mellékes díj 132 kor. A javító vizsgálatok 1-én tartatnak; 2-án az I—IV., 3-án az V—VIII. osztály magánvizsgálatai; szept. 5—7-én az irásbeli, 8—9-én a szóbeli érettségi vizsgálatok lesznek. — *B) Akadémia.* A fölvételek, beiratások szept. 1—10-ig tartanak, 12—13-án lesznek a leckekönyv aláirások, 14 én az előadások mind a két fakultáson megkezdődnek. Beiratási díj 20 kor., tandíj hittanhallgatókra nézve 20 K, joghallgatók a nézve vallás és foglalkozás szerint 60—500 kor., mellékes díj 70 kor. A tápintézeti évi díj 5000 korona.

— **A sároapataki ref. egyházközség** gyülekezeti életének a közelmultban záródó szakában élénkebb egyházi élet indult meg a presbiterium által alkotott gyülekezeti munkatev alapján. A téli időszak munkái közül a biblamagyarázatokról, melyek a templomi igehirdetésen kivül a legerőteljesebben álltak a mélyebb hitélet kialakítása szolgálatában, a következő áttekintést nyujthatjuk: *A belvárosi* bibliamagyarázaton a ref. elemi iskolában irásmagyarázatot tartott Tantó János segédlelkész 4-szer, Molnár Béla szénior 2-szer. A *kollégiumi tanácsteremben* Molnár Béla szénior 2-szer. *Kispatakon* a Nádaskay Mihály presbiter házában bibliamagyarázatot tartott Marton János theol. tanár 31 szer, Forgács Gyula péceli lelkész 1-szer, Beveridge Vilmos skót lelkész 1-szer (tolmácsolta dr. Nagy Sándor), Enyedy Andor sátoraljaujhelyi lelkész 1-szer, Tantó János segédlelkész 2-szer, Molnár Béla szénior 3-szor, Vincze Károly III. éves theol. 4-szer, Bernáth István III. éves theol. 1-szer. Szabadelőadást tartott Novák Sándor főiskolai tanár 2 izben. A szegényeket megvendégelte a kör közönsége kétszer: karácsonykor és husvétkor. A szegények közt pénzsegélyül kiosztott mintegy 5000 koronányi összeget. A kör rendeli a *Ker. Család* vallásos néplapot, olvasta a Koszorú füzeteket és más építő tartalmú füzeteket. A gyermekek tanítása körül dicséretes buzgóságot fejtett ki a kör legnagyobb érdemű tagja: Molnár Béla szénior és értékes tanitásokat tartott egy pár héten át a téli szünet alatt Batta István főiskolai tanár, egyetemi magántanár. A *Héce-i* vallásos összejöveteleket Harsányi István thol tanár vezette. Ezek eleinte Kézy György presbiter, majd Csicsery József gondnok házában tartattak, vasárnap a téli napokban este 6, a hosszabb tavaszi napokban este fél 7 órai kezdettel és legalább egy óráig tartottak minden egyes esetben, eleinte szép számú vegyes, később azonban mindinkább női és gyermek hallgatóság előtt. Anyák jöttek kis fiaikkal és leányaikkal a Krisztus elé. A tanítványok igyekeztek nekik útat mutatni Hozzá. Az állandó tárgyakat éneklés, imádkozás, bibliamagyarázat és mindkét neműi gyermekek vallásos és hazafias költemények szavalata képezte. mit némelykor valláserkölcsi felolvasások egészítettek ki. (Olvasásra talált 300 drb. „*Koszorú*“ füzet, 70 drb. „*Prot. Árvaházi Naptár*“, 2 drb. imádságos és 2 drb. szavallókönyv.) Bibliamagyarázatot tartottak: Harsányi István theol. tanár 15 ször, Tantó János segédlelkész 1-szer, Molnár Béla szénior 1-szer. Koncsol János IV. éves th. 1-szer, Vincze Károly III. éves th. 3 szor, összesen 21-szer. „Urvacsoraosztás a harctéren“ cimmel nagy figyelemmel hallgatott és építő hatású előadást tartott Novák Sándor kollégiumi tanár.

— **A dunamelléki egyházkerület** október 2-án fogja püspökbeiktató közgyülését tartani s beiktató lelkésznek Nagy Károly erdélyi püspököt fogják felkérni; dr. Ravasz László budapesti lelkésszé való beiktatása pedig szeptember 25 én lesz.

— **Az Orsz. Ref. Tanáregyesület** XV. rendes közgyülését augusztus 25 én Debrecenben fogja megtartani.

— **Riadó.** Irredenta versek. Irta *Bagdy István* páczini ig tanító S. A. Ujhely, 1921; 32 lap, ára 20 K. — A Bodrogköz tüzeslelkü poétájának 16, izzó magyar érzéstől és a jövőbe vetett rendíthetetlen hittől áthatott, magas szárnyalású költeményét nyújtja a kis füzet; nótái közül 3 megzenésittetvén, már ezrek ajkain hirdeti a hajnalt a sötét éjszakában.

— **A Jánosi Zoltán** fegyelmi ügyében a tiszántúli egyházkerület bírósága által hozott ítélet élénken foglalkoztatja a debrecenieket. Az ítéletet általában nagyon enyhének találják; persze azt nem tudják, hogy a bizonyitási anyag alapján szigorúbb ítéletet nem lehetett hozni. *Dr. Révész Imre* a „Hit és Élet“ közelebbi számában behatóan foglalkozik az ítélettel s kimutatja, hogy a fegyelem gyakorlása szigorúan az E. T. §§-ihoz van kötve. „Jánosit ugyanaz a közszellem ítélte el igy, amelyik évtizedeken át lehetővé tette neki az ilyen lelkészi működés kifejtését, amely közönnyel hagyta beleevesedni az egyház testébe ellenséges világnézetek, romboló propagandák idegen testeit“. Majd Jánosihoz fordúl s kéri őt, lássa be, hogy „eddigi működése s az evang. ref. ker. lelkipásztori ideál között áthidalhatatlan űr van; kéri és elvárja tőle, hogy pásztori, igehirdetői s általában közéleti működésében több legyen az építő, egyesítő, gyógyító, megértő, megbocsátó evangyéliomi elem“. „Jánosi két év óta súlyos keresztet hordoz; mi hisszük, hogy ez a kereszt jobban meg tudta vele értetni magát a Keresztet és evvel együtt azoknak szenvedéseit is, akiket azelőtt nem volt hajlandó besorozni az emberiség keresztviselői, a Jézus igazi követői s az igazság, szabadság és a szeretet jövendő részesei közé“.

Hivatalos rész.

898/1921.

A Nagytiszt. Esperes Urakhoz!

Egyházkerületünk papszenteléssel egybekötött őszi közgyülésre október hó első hetében levén megtartandó, kivánatos, hogy az egyházmegyei közgyülések szeptember közepéig megtartassanak. Az egyházmegyei közgyülésen tárgyalandó lesz az 1918. évi rendkivüli egyházker. közgyülés jegyzőkönyvének 113. pontja is, a püspöki széhhely állandósításáról.

Miskolc, 1921 aug. 2.

Dr. Révész Kálmán
püspök

899/1921.

A felavatandó lelkész Urakhoz!

A lelkészavatás alkalmával a felavatandó lelkészek rövid életrajza is felolvastatik. Felhivom ennélfogva a felavatandó lelkész-testvéreket, hogy rövid életrajzukat hozzám *folyó év augusztus 31-ig* küldjék be. Az életrajzban a következő adatok legyenek: Születési hely és idő. Hol végezte a középiskolát, hol és mikor tett érettségi vizsgálatot? Hol és mely években végezte a theol akadémiát s tette le az I-ső és II. lelkészi vizsgálatot? Hol és mely időben szolgált mint segédlelkész s ha külföldön járt, melyik egyetemen mennyi időt töltött? Mikor és hol foglalta el rendes lelkészi hivatalát?

Felhivom továbbá azon felavatandó lelkész-társaimat, kik a felavatási ünnepélyen délelőtt vagy délután predikálni óhajtanak, hogy predikációjuk textusát és rövid vázlatát hozzám ugyancsak augusztus 31-ig küldjék be. Szeptember 10-én aztán ki fogom jelölni a két predikátort.

Miskolc, 1921. augusztus 2.

Dr. Révész Kálmán
püspök

Nyomatott a ref. főiskola villamos gép-erőre berendezett könyvnyomdájában Sárospatakon. 1921—1389.

XVI. évfolyam. 16. szám. Sárospatak, 1921. augusztus 14.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK.

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 100·— Kor.
Félévre ... 50·— „

Felelős szerkesztő és kiadó:
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal ... 400·— Kor.
Fél „ ... 200·— „
Negyed „ ... 100·— „
Nyolcad „ ... 50·— „

TARTALOM: *F—l.*: Keresztek az útszélen. — *Vincze Károly*: A theológusok konferenciája. — Pataky János. — Vegyes közlemények. — Pályázati hirdetés. — Hivatalos rész.

Keresztek az útszélen.

Hajdan, amikor gyermek valék, nem nagyon szerettem az útszéli kereszteket, feszületeket látni s ha találkoztam velök itt-ott a falú végén, vagy a keresztútnál, vagy egy völgy bejáratánál, vagy egy domb tetején: azok csak azt juttatták eszembe, hogy kath. vidéken járok s ez idegenszerű érzéssel töltött el. Már csupán a kereszt folytán kétszeresen idegennek éreztem magam e helyen. De láttam, hogy az útasok nagy része is közömbösen halad el e keresztek előtt; a legtöbben megszokták és föl sem veszik őket s csak kevesen vannak, akik azok láttára gondolatban fölemelkednek a Megváltó keresztjéhez...

Ma már ösmerősebbeknek találom s szivesebben nézem az útszéli kereszteket. Azok szivet és lelket adnak a vidék szépségének, az ösvény magánosságának s mintegy jóságot árasztanak azokra, akik előttük elhaladnak. Isten zsámolyává teszik a földet; arra emlékeztetik a földi vándorokat, hogy Isten atyai lelke lebeg minden dolog fölött: a kopár, de azért tavasszal kivirúló mező fölött csak úgy, mint a tovahaladó, terveket szövő, reményeket tápláló ember fölött. Ott, ahol a keresztet megjelen, nem vagyunk többé egyedül, nem érezzük többé magunkat idegeneknek s testvéri szemmel tekintünk azokra, akikkel az úton szembekerülünk.

A kereszt és Jézus elválhatatlan fogalmak a keresztyén ember lelke előtt egymástól. Jézus is sokszor látta útjában a keresztet; az a kegyetlenséget és barbárságot jelentette számára. De utóbb, amint az engedelmesség zordon útján előrehaladt, az más jelentőséget nyert számára: az a szenvedésnek és a gonoszságnak, az erősebb jogának mystériumává és a botránkozás jelévé lett azok számára, akik a földi igazság törvényét követelték. Ő is kétségkivül látott egy-egy elítéltet, amint keresztjének súlya alatt görnyedezett. Ki irhatná le a fájdalmas gondolatok és benyomások áradatát, amelyek végigviharzottak a Megváltó keblében, mielőtt oda jutott volna, hogy benső tapasztalatainak világát ezekbe a szavakba foglalja össze: „Aki követni akar engem, vegye föl az ő keresztjét!“ Az elnyomó erőszakkal a Megváltó, tanítványainál és minden embernél, azt a lelki hatalmat állitotta szembe, amely minden erőszak fölött diadalmaskodik s amely magát a keresztet is — a kegyetlen és gyülöletes keresztet — a szentnek, az igaznak és az életnek szolgálatába állitja. Mindennap fölvenni az embernek az ő keresztjét: micsoda csodálatos kinyilatkoztatás! elfogadni azt, ami számunkra a büntetés eszköze, a félelem, aggodalom és megújult szomorúság forrása! fölvenni a jóság, igazság és élet Istenébe vetett hittel és akarattal, fölvenni lételünkbe, gondolatunkba, sőt még szeretetünkbe is azt, ami első tekintetre boldogságunk akadályának tetszik! fölvenni keresztünket, nem úgy, hogy elkerüljük a reá való gondolást, hanem szembenézni vele és igy szólani hozzá: „Te része leszel életemnek, mivelhogy téged Isten az útamba állitott; azonban nem te fogsz nekem parancsolni, hanem én vagyok az, aki téged elfogadlak, aki téged fölveszlek; te nem fogsz többé sötéten emelkedni köztem s az én fényesen csillogó jövőm közt; veled, tégedet viselve, fogok én e ragyogó látóhatár felé haladni!“

Ezeket beszélik ma nekem, beszélik minden elmélkedő, gondolkodó embernek az út szélén emelkedő keresztek, amelyek az egész természetet beszédesebbé, elevenebbé teszik. Krisztus átalakitotta számunkra a keresztet s e borzalom tárgyába mindazt a gyöngédséget, önfeláldozást és türelmet örökre belevitte, amit csak elképzelhetünk. A kereszt által mindig az ő felsőséges s még a sötétség szellemein is diadalmaskodó szeretete beszél hozzánk. Ezek a keresztek azokat a fontos igazságokat juttatják eszünkbe, amelyek nélkül életünk csak látszat; eszünkbe juttatják annak diadalmas és örök szeretetét, aki ma egyik eleme a tökéletes életnek; megtanitanak az igaz élet eme parancsaira: önfeledkezés, önfeláldozás és szeretet! vagyis megtanitanak bennünket a nagy keresztyén igazságokra, a nagy keresztyén erényekre, amelyek nélkül e világ minden szépsége csak kápráztató délibáb!

Keresztek az útszélén, vezessetek minket mindig az igaz útra! *F—l.*

A theológusok konferenciája.

Egy üdvös célú munkában való részvétel örömével illesztjük be a theológusoknak f. év julius hó 6—10-ig tartó Somogykiliti—Siófok-i országos konferenciáját egyházunk ujjáélesztési mozgalmába.

A konferencia rendezősége által tanácsadásra felkért theol. tanárok és vezető egyházi férfiak közül azok, akik csakugyan örömmel szólottak az ifjak

kicsiny seregéhez, mind hangsúlyozták a konferencia jelentőségét s komolyságra intettek. Az ugyanilyen szellemben gondolkozó résztvevők valóban férfias komolysággal s kitartással tárgyalták végig programmjuk tárgypontjait, melyeket három kategóriába sorozhatunk, u. m.: a) *hitben építők*, b) *tudományban tájékoztatók*, c) *gyakorlati munkára felkészítők*.

a) A hitben való épülésre szolgáltak a reggeli csoportos bibliaórák és a közös esti áhítatok és „A theológus az Úr színe előtt" c. előadás. A konferencia lelke annak elején tudata volt, hogy csak akkor könnyü és gyönyörűséges az Úr igája (Mt. 11_{30}.), ha kegyelemmel megerősitett szívből kiindúló életre (Zsid. 13_9 : Péld. 4_{23}) elválasztottak (Ján. 15_{16}) hajtják alá magukat. Mindaz, amit itt emberileg megtehetünk, csak az, hogy csendes órák imádságos magányában tegyük ki lelkünket a Biblia hatásának s úgy várjuk az égi tüzet (I Kir. 18_{38}), hogy belegyujtson szívünkbe. Mert aki tüzet akar gyujtani, mely bünt hamvaszt, aranyat nemesit, annak égni kell az Úr szerelmében. Az igyekezetbeli tökéletességgel (Fil. 3_{15}) kell meríteni a ref. ker.-ség minden pietismusnál mélyebb pietásából, hogy mennyei erők mozgassák annak aktivitását. S valamint a Biblia tudományos ismerete sem lehetséges mély belső élet nélkül (I. Kor. II. 14.), ugy általában a theológia egész mezeje levett kalappal művelendő. A positiv igazságnak s nem az ellentéteken kárörvendö lelkülettel (I. Kor. 13_6) nyuljon hozzá mindenki.

b) *A tudományos tárgyú előadások* részint azt igyekeztek feltüntetni a) hogyan csapódott le a keretyén hit a dogmákban a mult folyamán („Krisztus személyisége" és „Ref keresztyénség és theológiai irányok"), részint, hogy b) milyen talaj vár rá ma („Mai eszmeáramlatok" — „Egy lelkipásztor belső életéből„ Oberlin naplói nyomán — a spiritizmus); s végül c) hogyan fordúl e felé a talaj felé a ref. ker.-ség ? („A kálvinismus mint világnézet"). Élénk szükségérzet nyilvánúlt meg a vallás-psychologia és vallásphilosophia iránt s a konferencia kérvénnyel fordúl a kerületekhez, hogy ezen tárgyak előadását rendszeresitse és szélesitse.

c) *A gyakorlati irányú előadások* közül némelyek a) egyenesen a theológus évekre vonatkoznak, mint „A theológusok egymás között és a társadalomban" cimü. A theológiákon kell a személyes hitéletnek kialakulni s az egymásközötti érintkezésben legelső érvényesülési teret megtalálni. „A lelkipásztori ideal" c. előadás már b) a jövendő lelkészi hivatásra figyelmeztetett s örök eszménynek vallotta az Úr Jézus Krisztust, kit végtelen gyarlóságában is legjobban megközelít a benne élő pap, ki *csak* pap volta mellett cimek nélkül irányitója az egyházközségével egybeeső polgári község minden megmozdúlásának, szóval olyan erőt ad neki Mestere, hogy egyesíti magában a külön-külön torz socialis, hazafias, társadalmi (társasági) tudományos, földmíves stb. papi typusokat. Egy ilyen szilárd középpontú és sokoldalú ideal szemlélete a hatások törvénye alapján nevelőleg nyúl le a theológns lelkébe. c) A későbbi lelkipásztornak szóltak a „Lelkipásztori munka a falun" és az „Ifjúsági munka" c. előadások. A templomon kivüli evangelizációnak is az Úr hajlékához kell fűződni, ott kell a Krisztusban való élet vizének felfakadni (Ezék. 47_{1-10}, Jóél 3_{18}.) s gyülekezeti egységek, rendet, fegyelmet, testvériességet, folyton mélyülő hitéletet teremtve kiáradni. Ily álláspont mellett az igehirdetésnek valóban csudának, mystériumnak kell lenni (Dr. Ravasz L. Igehirdetés elméleie.) Kiválóan fontos az ifjúság vallásos nevelése, mivel a felnőtteknél sok esetben nem lehet többet remélni, mint hogy gyermekeiket készséggel engedjék át vallásos hatásoknak. Gyermekistentiszteletek, katekhizáció, konfirmáció, ifj. egyesületek, cserkészet stb. képezik az egyszerre megmozdúló hangyabolyt.

A vendéglátó két gyülekezetnek külön-külön tartott vasárnapi vallásos ünnepély fejezte be a konferenciát.

Pontokban szedett határozatok nem hozattak. Kinek-kinek szivében kellett határozni. Csupán az ily találkozás áldásainak biztosítására állandósitották az évenkénti konferenciákat s annak helyéül a vendéglátók ismételt meghivását elfogadva, ujra Kilitit és Siófokot jelölték meg. Továbbá segítik az internátusuk felépitésén fáradozó pápai theológusokat, akiknek ősi iskolája derék tanáraival együtt anyagi nehézségekkel küzd, végül elvben hozzájárulnak egy theológus telep létesítéséhez, mely a későbbi konferenciák helyéül szolgálna és egy Budapesten létesítendő theológus-könyvkereskedés eszméjéhez.

Hatalmas távlatok, szokatlan tervek, ifjú szívek, roppant máglya . . . . lesz ebből valami ? ! . . . „A vagy kicsoda állott a nagy rakás tűznél, a ki valamennyire meg nem melegedett volna ?" (Kempis T. Krisztus követéséről IV. könyv, IV. r.) Minden theológiára kellett annyi tűznek jutni, hogy reménykedve várjuk azt az időt, amikor igy ujjonghatunk:.... „A sötétség szünni kezd és az igaz világosság már fénylik." (I. Ján. 2_8.)

Vincze Károly.

Pataky János
1877–1920.

Gárdonyi Géza mondja biografiájának kezdő soraiban, hogy hiábavaló élet és haszontalan életirás nincs. A legszintelenebb, a legjelentéktelenebbnek látszó élettörténetből is bölcs intelmek sugárzanak ki, melyeket, hogyha valaki megért: ragyogó igazsággá csucsosodik előtte az emberi lét ama megnyugtató, theológiai fölfogása, hogy a szivnek legparányibb megrebbenésétől a legszilajabb lelkivihárokig életünk predestinaciolasan alkotó eleme az isteni világrendnek, amely természetszerüleg önmagának szüte. Ki a vágtató felhőrajok tanulmányainál fölényes mosollyal tapodja el — mint érdektelent — a fűszál harmatát: soha nem érti meg Isten élettápláló erejének egyetemes voltát, mely kivételt nem ismerve vezeti a napok, bolygók, az emberi élet utjait az örök dicsőség felé. Egy homokszem, egy levélmegmozdúlás, egy halkan elsóhajtott álombeli szó, — vagy a velőket megrázó történelmi véres kataklizmák: csak méretekben különbözők, de szükségszerűség dolgában ugyanannak a személyes erőnek okozati tényei, ki cél nélkül semmit sem teremtett és sem tesz.

Éppen azért a kutató léleknek nem lehet egy röpke fecskesuhanással szállni át azoknak élete fölött, kiknek hátuk megett hamar elsimult a hab. Minden emberi élet nagy és szent; értékes, drága birtok s még akiknek sirja fölött derékban megtört oszlopok hir-

detik is a mulandóságot: még azoknak élete is teljes és befejezett. Csak nem a nyugtalankodó szív, az elfogult szeretet, vagy az irigykedő gyülölet hamis néző pontján át kell vizsgálnunk azt. Az életkör mindenütt szabályos geometriai alakzat, csak a rádius nagysága eltérő, de e kör a nagyságbeli különbségektől eltekintve mindenütt perfektuált idom. Ez a kör: a kicsinyek és nagyok élete, egyformán szent misszió, melyekből célok és tervek öntudatlan, de önkéntes boldog rabszolgai múnkája sugárzik elő, ha az élet szegényes és szürke tényei mögött, vagy előtt meglátjuk a pusztai bujdosók fényes tűzoszlopát, az elhívatás, vagy küldetés mózesi csipkebokrának lobogó intelmét, sejtelmes szózatát . . . .

Szivemben meghatódottan, de azzal a megnyugvással kötöm koszorumat, a néhai Pataky János életének immár foszladozó emléke fölé is, hogy ha az méreteiben és hatásában nem is volt messze kisugárzó, grandiózus élet; ha egyénisége ugyanabban a szük keretben mozgott is, hol a magunkfajta mindennapi szolgák robotjában s apró kicsinyességeikben bomlanak széllyel a napok: az az ut, amelyet ő megtett, az mégis szükségszerű és szép volt; tettei az élet érverésének természetes, láztalan impulzusai; álmai nem felhőhajszolás; élete, ha szük is, de kerek s nélkülözhetetlen annak a gépezetnek, mely az ő létének szükségét éppen azzal igazolta, hogy amikor ránézve megszünt ható erő lenni: hiányzott és megállt.

Nézem, lapozgatom életrajzának kurtára rovott sorait s a fontosabb dátumok között egyenletesen ömlik el az a szelid harmónia, amelynek szélcsöndje szelid derűvel vonta be az ő 43 esztendős pályáját. A miglécnémeti fehér udvarháztól a Bükkalatti Óperenciáig, amig zarándokolt: árnyék nem jött utánna, se nagyravágyások szárnyatört serege, megcsalatott szívek panasza; — nem, — nem követte más, csak az igaz munkás nyugodt öntudata s nyugalmas, boldog életének szép emlékei.

Az a nemesen egyszerű, zárkózott, remeteszerű élet, melynek csöndes pásztortüze az ő egészségesnek látszó, de gyönge testébe lobogott: tipusa volt a sorsával elégült irígylésre méltó ama boldog zarándokéletnek, mely munkájában áldozatos, türelmes és boldog hitű a teljes megadásig.

Veleszületett békés hajlama a falusi szülőföld természetes hatása alatt életiránnyá izmosodott s mint szelid fantom, mint teljesedésre váró igéret: ott táncolt lelke előtt már az abauji hegyek kékségeiben is: a neki mindig szent, örökké boldog életcél: a béke, az üdv prédikátorsága. Már ezzel a sejtelemszerű vágyával hagyta el a migléci iskolapadokat s ment az azóta mindenben szomorúan megváltozott pataki ős kollégiumba, ahol akkor még a klassikus intézet nemes hagyományait és tisztes szellemét lelkesedéssel plántálták s adták örökségül az igazi nagy tanitómesterek, akiknek legtöbbje már régen ott porlik a patakiak temetőkertjébe, szellemük és hagyományuk pedig hontalanúl bujdosóvá széledt.

A Pataky János lelkének ezek voltak tápláló dajkái s kifejlesztői annak a nem nagy horizontú, de bensőséges lelkivilágnak, melynek megnyilatkozására, ha nem is voltak meg nála a kicsiszolt formák, egész magatartása, lénye annak kompreszuma volt a nem felületes analizis előtt. Mint kis diák, sőt mint felsőbb gimnázista is, karakterében sosem változott; mindig egyenletesen pontos, jó közepes tanúló volt, aki kerülte a zajos és léha mulatságokat s inkább visszahuzódó, tartózkodó és kimért, mint hamar lángoló barát. Apró, gyors lépteivel ma is látom az irdatlan nagy pataki köveken, hóna alatt egy egész bibliotékával, amint társait messze megelőzve siet hazafelé: az én emlékezetemszerinti Mester-házba. Akadémikus korában is inkább lekötötték komoly studiumai s kevéssé érdekelték azok a diáktársadalmi s más hasonló mozgalmak és azok izgalmai, mik az ő naturájával kevéssé voltak összeegyeztethetők. Az az ívású theologus volt, ki romlatlan egyszerűségben úgy nőtt fel, mint egy kései hajtása azoknak a tiszteletes thogátusoknak, ktk a hároméves rektóriak előtt legszebb álmaikban látták a hederafutott parókhiális verendát. Társaságba nem járt; inkább jegyzeteket másolt, nevelősködött s ebben oly pedáns és szigorú volt, hogy velem, kihez őt ez irányban egy évig tartó nexus féle fűzte, utobbi, midőn köztünk lesimultak a diákkori külömbségek, velem e felett sokat mosolygott, de a részemről mosolyban sok volt a hála. Ambicióit nem a hiuság táplálta s ebből magyarázható meg, hogy ő céljaival zátonyra sohasem került s az esztendők végén nem eltelten, vagy csalódottan, hanem mindig azzal a megnyugtató tudattal indult hazafelé, hogy mindent megtett, amit megtehetett.

Száraz, hidegnek tetsző énje titkon ápolt tüzeket hordozott s rajongó szeretettel őrizte a pataki főiskola utóbbi nagy viharaiban megtépázott nem egy professorának emlékét. A hála az utravalókért; nem a kényszeritett, de ennél jóval értékesebb: önkéntes tisztelet egyéniségének éppen oly karakterisztikuma; mint a csöndes, szótlan elfordulás sokatmondó ítélete azokkal szemben, kik a történés s a lobogó nyughatatlanság szerencsétlenei és nyomorúltjai.

Az első lelkészképesítő vizsgája után mindjárt idejött a felsőborsodi egyházmegyébe, ahol a bánhorváti és bánfalvai eklézsiákba egyszerre káplánkodott, minúciózus pontossággal vezetve a neki akkor még ujszerű s igy vezető nélkül nehéz kettős adminisztrációt s fungálván mind a két katedrán fiatalos lelkesedéssel. Külső theátrális hatásokra s számított célokért itt sem dolgozott; nem útazott olcsó babérokra, sőt helyzete természetes előnyeit sem igyekezett kihasználni, hanem haladt a nyilt, egyenes, de egyedűl helyes uton, hol a *„követel“* rovat üresen ásít, de a *„tartozik“* sűrűn telítve, úgy hogy mikor ez egyházakból Mályinkába rendes lelkésznek távozott, sem a Csizmadia Jenő, sem a Horváth János örökét az utódok eljöttéig homály nem érintette. Itteni buzgó munkája által kiváltott emlékét őrzi is a hála . . .

László Sándor.

(Vége köv.)

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhir.** *Harsányi Miklós*, Harsányi István főiskolai tanár 21 hónapos kis fia, egy derék erőteljes ikergyermek, a nyári hőség idején városunkban sürün fellépő bélhurut áldozata lett aug. 7-én. Az Úr vigasztalása legyen a megszomorodott szülékkel, testvérekkel és rokonokkal!

— **Zsinat.** Egyetemes zsinatunk ötödik ülésszakát az elnökség f. é. szeptember 27-én d. e. 10 órára, Budapestre összehivta. Az egyházkerületek elnökségének f. hó 5-én tartott értekezlete egyértelemmel kimondotta, mindent el kell követni, hogy a zsinat határozatképes legyen. Zsinati tárgyakul már is kitűzettek: 1) a lelkészi és tanitói fizetések tárgyában hozandó elvi határozat; 2) a református jogakadémiák ügye; 3) az egyházi biráskodás gyorsabbá és olcsóbbá tétele a bíróság tagjai számának csökkentése által; 4) a református egyház felsőházi képviselete.

— **Az uj ref. énekeskönyvnek** egyelőre 200,000 példányban való kiállitását, zárt pályázat után Debrecen város nyomdája nyerte el.

— **A sárospataki ref. főiskola** gazd. választmánya gazdasági s irodai teendőkben jártas *kisegitő munkaerőt* keres, pár hónapna, azonnali belépésre. Ugyanott ügyes gépiró vagy gépirónő alkalmazást nyerne. Fizetés megegyezés szerint.

— **A dunamelléki ref. egyházkerület** intéző bizottsága a hirlapok útján arra kéri gyülekezeteink lelkészeit, hogy augusztus 21-én alkalmi predikáció tartásával hívják fel a hiveket az Oroszországban sinlődő ref. vallású hadi foglyaink fölsegitésére szolgáló adakozásra, akik kétségbeesett hangú levelekben kérik szenvedéseik enyhitését, kérik annyival inkább, mert a többi ker. felekezetek már eddig jelentékeny segélyben részesitették ott levő hadifogoly hitsorsosaikat, egyedül a reformátusok nyomorognak elhagyatva, minden anyagi segitség nélkül. A begyült összegek, legcélszerőbben az esperesi hivatalok útján, a konventhez lesznek felküldendők.

— **A tótföldi ref. egyházkerületek egyetemes konventje** jul. 3-án Rimaszombatban tartotta alakuló ülését. Elnökök: Czinke I. és Lukács G., jegyzők: Péter M. és Finkey F.; birósági tagoknak megválasztattak: Idrányi B., Finkey F. és Péter M. rendes, Patay K., Szalay L. és Tornaljay Z. póttagok; ügyész: dr. Kersék I. lévai ügyvéd; a külügyi bizottság tagjaiul megválasztattak az elnökségen kivül: Szilassy B., Finkey F. és Patay K. Bizottságot nevezett ki az E. T. reviziójára (Patay K., Idrányi B., Finkey F. és Péter M.) s annak javaslatát az egyházmegyéknek is meg fogja küldeni hozzászólás végett, vallásoktatási tantervet készittet Réz L. és Sörös B. által; tárgyalta az egyházkerületek főtterjesztéseit, köztük a sérelmi ügyeket is s elhatározta, hogy Egyetemes Névtárt készittet (Réz L. által).

— **Szabolcsvármegye** törvényhatósági közgyülése julius 30-án 400,000 koronás alapitványt tett a debreceni egyetemi internátus céljára s a vármegye egész területén elrendelte a terménygyüjtést. Vajjon Zemplénvármegye mikor fogja a sárospataki főiskola tápintézetének vagy internátusának ügyét felkarolni?

— **A Magyar Evang. Nőegyesületek Nemzeti Szövetségének Szoc. és Belmissziói iskolája (IX. Csillag-utca 4.)** gyülekezetek számára nevel belmissziói munkásokat, akik a gyülekezeti evangélizációra, egyháztársadalmi egyesületek szervezésére és vezetésére stb. megfelelő elméleti és gyakorlati képzésben részesülnek. Az iskola külföldről kapott segitségből tartja fent magát, valamint a magyar kormány is tekintélyes anyagi segitséggel támogatja. Az iskola előadói a budapesti belmissziói egyesületek vezetői, papjai, növendékei pedig azok lehetnek, akik a Krisztusért való munkára komoly hivatást éreznek. Felvételi feltételek: Legalább 18 év, kellő előképzettség (érettségi vagy tanitónői oklevél, vagy pedig legalább négy polgári felvételi vizsgával). A felvételi folyamodványhoz csatolandók még: szül. bizonyitvány, lelkészi ajánló levél, belmissziói gyakorlattal birók előnyben részesülnek. Felvételi díj: 140 kor., tandij: 100 kor. (egész évre). A vidékiek ellátásáról lehető mérsékelt díjért gondoskodik az iskola. A mult iskolai évben tekintélyes ösztöndijakat osztott ki a növendékek között, a jövő évben egyelő e ezt nem biztosithatja. Az iskola elméleti és gyakorlati részre oszlik: 1 rendes évből és ½ gyakorlati évből áll. Sikeres vizsga után *végbizonyitványt* ad és lehetőség szerint megfelelő munkakörbe is juttatja növendékeit. A felvételért irásban kell folyamodni szept. 1-éig. Közelebbi felvilágositási az iskola vezetősége ad.

— **Túlbuzgóság.** Zadravecz tábori püspök mozgalmat indított az iránt, hogy a magy. kir. hadsereg védőszentjévé Kapisztrán János neveztessék ki. A tapintatlan s az ország protestáns lakosságának vallásos meggyőződését sértő mozgalmat a nemzetgyülési képviselők egyöntetű föllépésének sikerült egyelőre őszig elhalasztani, azután pedig, reméljük, végleg eltemetni.

— **Amerikából!** Az amerikai magyar reformátusság julius 4-én nyitotta meg nagy ünneplések közt első emberbaráti intézményét, ligonieri árvaházát. A felavatási ünnepélynek 1690 dollár volt a bevétele. Bánóczy József magyar farmer és neje egy tehenet ajánlottak fel az árvaháznak, mások egy-egy szoba bebutorozását (50 doll) vállalták magokra, amely azután az ő nevöket fogja viselni. Az árvaház igazgatója Kalassay Sándor. — Augusztus 1-én az amerikai magyar reformátusok, Azary János philadelphiai lelkész szerkesztésében *A gyermek-kert* cimmel hetenkint megjelenő gyermeklapot inditottak.

Pályázati hirdetés.

A gömöri ref. egyházmegyébe bekebelezett és lemondás által megüresedett imolai ref. lelkészi állásra pályázatot hirdetek.

Az imolai lelkészi javadalom föld, munkaváltság, termény, tüzifa, szolgálmányok és kongrua fejében 1600 kor. ban állapittatik meg azzal a megjegyzéssel hogy az egyházközség a lelkészi javadalmat vagy természetben, vagy a piaci folyó árban szolgáltatja ki.

A rendszeresen felszerelt pályázati kérvények *1921 szeptember hó 8-ig* Juhász László espereshez Putnok, (Gömör várm.) küldendők.

Miskolc, 1921. aug. 8.

Dr. Révész Kálmán
püspök

Hivatalos rész.

926/1921. sz. *Körlevél.*

Mult hó folyamán 27 lelkésztársamnak u. n. *hollandi-gyermeksegélyt* küldtem. Erről a postai feladóivvel beszámoltam, de az egyet. konventi elnökség *egyénenkénti* nyugtát kiván. Kérem azért illető lelkésztársaimat, hogy a vett segélyről *egy negyediven*, a lelkészi hivatal pecsétjével ellátott nyugtát állitsanak ki és azt *azonnal* küldjék be hozzám.

Miskolc, 1921. aug. 10.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

Nyomatott a ref. főiskola villamo gép-erőre berendezett könyvnyomdájában Sárospatakon. 1921—1413.

XVI. évfolyam. 17. szám. Sárospatak, 1921. augusztus 21.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK.

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 100·— Kor.
Félévre ... 50·— „

Felelős szerkesztő és kiadó:
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal ... 400·— Kor.
Fél „ ... 200·— „
Negyed „ ... 100·— „
Nyolcad „ ... 50·— „

TARTALOM: *Dr. Buza László*: Régi név — új programm. — *László Sándor*: Pataky János. (Vége.) — *ifj. Szombathy László*: A mezőkövesdi fiókegyház kérő szava. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Régi név — új programm.

Nagy érdeklődéssel kezdtem olvasni *Nyitray Károly* hernádnémeti tanító cikkét, mely Régi név- új programm cim alatt e lapok 15. számában jelent meg. Kiváncsi voltam, hogy a tanítóság egyik hivatott képviselője miként állapitja meg új programmukat, miben látja azokat az új feladatokat, a melyek e változott viszonyok közt a magyar ref. tanitókra várnak.

Nem tagadom, hogy a cikkben csalódtam. A népiskola kétségkivül nagy hatalom a társadalmi viszonyok alakulásának irányitása tekintetében, a legjelentékenyebb azok között a tényezők között, amelyek a nemzet gondolkozását és törekvéseit megszabják, mert mindenkire kiterjedő, s legáltalánosabb. Ezen a réven a tanító a nemzeti élet egyik legfontosabb faktora.

A legutolsó évek eseményei mindnyájunk részére súlyos tapasztalatokat nyujtottak, sok kérdésben revizió alá kellett venni nézeteinket, mert kiderült, hogy az, amit eddig helyesnek tartottunk, helytelen és megforditva. A Nyitray cikkétől annak a kifejtését vártam, hogy mik a tanitóság tapasztalatai a legközelebbi mult eseményei alapján, hogy hol látnak reformot szükségesnek annyira fontos munkaterükön, minő új feladatokat látnak magok előtt, mik az új szempontjaik és új eszközeik?

Mindezekről a cikkben nincs semmi. Nyitray nem ir arról. hogy mit kell tennie a tanítónak, csak arról, hogy mit kell kapnia. Ez a körülmény a cikknek sajnálatos egyoldalúságot kölcsönöz.

De ha ebben az egyoldalúságban nézem e cikket s csak azt a kérdést vizsgálom, hogy mennyiben kell megváltoztatni a tanító és az iskola jelenlegi jogi helyzetét, ebben sem értek egyet Nyitrayval.

Nézetem szerint ref. egyházunk iskolapolitikájának arra kell irányozva lennie, hogy az eddiginél nagyobb mértékben biztositsa népiskoláink református jellegét. Az államsegélyes rendszer meglazította iskoláinknak az egyházhoz való kapcsolatát és eltompította azok felekezeti jellegét. A jövőben minél szorosabban hozzá kelt csatolni népiskoláinkat az egyház testéhez.

Nyitray ezzel szemben iskola-községek és tanitói kamarák szervezése utján olyan önállóságot kiván a tanítóság számára, hogy az ő kifejezésével élve, a tanító legyen minden mindenekben. Hiszen ez az egyház és az iskola teljes elkülönítésére vezet, egy olyan rendszerhez, a mely mellett az egyház és az iskola egymásról semmit sem tudva, — külön vágányokon haladhatnak.

Ha valahol surlódás van a lelkész és a tanitó között, ebből nem az következik, hogy szüntessük meg a lelkész által képviselt egyház ingerenciáját a népiskolára. Itt az emberekben van a hiba s az embereket, nem az intézményeket kell megváltoztatni.

Ha viszont intézményesen akarjuk a lelkész és a tanító közötti harmóniát biztosítani, ezt sem a tanító önállósitása révén érjük el. Ennek nézetünk szerint legbiztosabb eszköze, ha kerületünkben *ref. tanitóképzőt* állitunk fel s ennek révén gondoskodunk tanitóink egyházias és vallásos szellemben való neveléséről. Az azonos lelkészi vagy épen együttes nevelés fogja a lelkész és a tanító közötti harmóniát legnagyobb mértékben biztosítani.

Nagyon jól tudom, hogy most is vannak igen kiváló tanitóink, kiknek egyháziassága és vallásossága egészen mintaszerű, de bizonyos, hogy ezt az egyháziasságot és vallásosságot ők sem a képzőintézetben szerezték.

Itt az ideje, hogy végre megállapitsunk egy egységes iskolapolitikát, mely az egyéni és lokális szempontokon felülemelkedve, biztositja egyházunknak az iskolához fűződő nagy érdekeit. Ebben a programmban nézetem szerint a legelső helyet a sárospataki theológiai akadémia mellett szervezendő tanitóképző intézetnek kell elfoglalni. Ennek a felállítása elsőrendű egyházi érdek, mert csak ennek a révén tudjuk iskoláinkat egyházunk és a kálvinista világnézet részére biztosítani. *Dr. Buza László.*

Pataky János
1877—1920.

(Vége.)

Az 1904. esztendő első felébe bomlott ki élete boldogságának ragyogó Májusa, amelyik számára holtáig virágzott. Az a szív, melyik a férfi-hajnal, a 27 esztendőkig csak tartózkodón szívta föl az élet dúsan kínálkozó örömeinek napfényét: most megérintette a földi üdvök bűvös tündértavát s megtelt a lelke a fölhullámzott szerelem áldásaival. S ő, aki az élettől sohasem követelt, most dús királyfinak érezte magát s pazarnak hozzá az Isten jóságát. — Nem volt rutinirt gavallér, társadalmi formák szegény vazallusa: s így érzéseinek hullámverése is szabad volt és tiszta, mint a tavaszi erdők illata és

mint az a fészek, hol a gond és szeretet neki nevelt társat. S mert nem voltak nagyratörő vágyai, mindent elért és mindent megnyert, mit egy romlatlan szív, egy boldognak lenni vágyó férfi számára megadhatott a családi tűz. Az élet hulló töviseit mosolyuk letörte s egyszerű emberek bántó kicstnyességein boldog szívük bárányfelhőként siklott át. hogy a baj hajlékukra sohase havazzon. Minden ellen, ami gond, vád, vagy nehéz szenvedés: erős vár volt az ő irigyelt, hegyek alá elrejtett tanyájuk. Nekik valóban csak jó emberük volt, amit az ő harmónikus, gyönyörű családi életök önkéntes adóként váltott ki az őket ösmerő szivekből. Ő figyelmes, szolgálatkész és megértő, kemény akaratúnak látszó, de a jóra mindig hajlékony belátás; a hitves törékeny, gyöngéd lélek, aki kiválasztottan volt ihletés és áldás küzdelmeire, hogy szívében övé legyen az erkölcsi diadal s a belső jutalom . . . Náluk örökké a Május virágzott s nem látogató vendég, de áldott és állandó lakó volt a boldogság.

Mint, mikor az alvó békés világ s a csillagos menybolt közzé szent ölelésképpen odaborúl a rózsaújjú hajnal: olyan volt közöttük az a nekik legdrágább egyetlenük, aki békés világuk továbbhordozója s kezesség azok örökkévalósága felől. A gondosság, a féltés itt bársonyossá simúlt s tündöklővé, mint a hajnali tenger. Egy hangos szó, egy sötétebb tekintet, egy nyugalmából kisiklott indulat, ezt a szülei, vagy gyermeki érzést soha föl nem zavarta . . . Óh, hogy örökre feldúlta a temetői bú . . .

E mindentől óvott tuszkulánumon kivül csak hivatásának élt, s részéről itt minden tettére ráütötte az approbáció bélyeget a lelkiismeret. Eleven, mozgékony természete nyughatlan vággyal csüngött sokképen elhanyagolt egyháza újraépítésén. Pusztuló templomát s parókhiáját az ő agitálása emelte ki a széthulló romokból, s hogy ma gondozott virágos kert mellől békés komolysággal s a nemes fönség hódolatparancsoló hatásával néz le az apró házakra egyházában az Urnak sátora: ez az ő évülhetetlen érdeme. A parókhiának bizalomkiváltó cirádátlan puritán szépsége, melynek környékén már hajt a kezeültette orgona, az ő lelkéndk a szimboluma, hogy lelkétől legyen beszédessé a holt anyag.

Mint katedrális, mint fungens, nem volt nagyhatásu; hiányzott nála a hang csengése és hajlékonysága, — a temperamentum rapszodikus ereje, a szónoki tűz, az ihlet emelkedettsége; s ha meg is volt benne a legjobb törekvés, az nem tudta pótolni a természettől megvont hiányokat. Inkább ellágyult, mint lekesedett, inkább maga is sírt mint vigasztalt, inkább szerette a világos egyszerüséget, mint a pathetikus erőt és szárnyalást. De azért, mint falusi predikátor, hivei előtt kedvelt és nagyrabecsült volt s mert ennél többet sose kivánt: ez irányú munkája is eredményes és építő.

Hiu történések nem izgatták, hogy kariért csináljon; sem egyházi sem közéleti szereplések és tisztségek dicsősége után nem áhitozott. Vezér sosem igyekezett lenni; de mindig örömmel és példás hűséggel végezte a közember munkáját. Neki idegen volt és érdektelen minden, mi az ő életcirculusain kivül esett s alatta állott, vagy tulhaladta az ő nézőpontjait; ám a vállalt kötelességek teljesítésében kifogástalanúl lelkiismeretes s az álma megrablásáig aggodalmaskodó. Az elvek nagy kolosszeumában szemlélődő, kitér és hallgatag; óvatosan kerüli a szélsőségeket s csöndes, szelid megértéssel halad az arany középuton.

Az expressis verbis papi teendőkön kivül hiveinek megfontolt tanácsadója; iskolájának éveken át önkéntes preceptora; példakép a jó sáfárok életére. S mikor a magyar történelem szégyentavasza szennyes hullámait oda is elverte: jobb érzésű hívei melléje állottak s náluk, vezető hiján, nem is féktelenkedett a szerencsétlen téboly, bár apróbb kilengései miatt még sokáig sajgott a szive. Elevensége türelmetlen sietséggel ösztönözte rábizott népe ügyes-bajos dolgainak elintézésére; kora vesztét is egy ilyen tulbuzgó vállalkozása siettette.

Tulszerény modora, tartózkodó, félénk magatartása palástolta azokat a mélyebb érzéseket, miket tisztársai s emberbarátai iránt érzett. Életvezetését egy szükebbkörű, de ragyogó programm dominálta: a család s egyházáérti kizárólagos munka. Innen indult ki és ide tért vissza, ezen a prizmán szűrődött át minden gondolata s ha nem is volt érzéketlen az ezeken kivűlállók lelkihányatása — öröme, vagy könnyeivel szemben: mimóza lelke gondosan bezárult s némán hajolt meg töprengései közt a mások bánata előtt. Szeretete és élete drága kincs volt: mindenkinek fénylett ugyan, de akiknek, — családnak, egyháznak egyszer odaadta, csak azoké volt s csak azoknak maradt annak minden melege és oltári tüze.

S hol a most már pusztúlni kezdő Bükki rengeteg tövénél szárnyalni tanitja a csüggeteg lelkeket a fönség: ő hozzá is szólott a pagony, az erdő ezer vadregénye, susogó bűbája; ő is ittasan ölelte át Isten végtelen világának azt a szépséges csodáját, mely illattal, dallal töltötte meg, fakadástól lombok hullásáig az ő kis tanyáját. Fölszivta lelke az erdők varázsát, megrészegült tőle s vele szerelmes örök frigyre lépett. S a sors különös nyomásának kellett volna szivét körülvenni, hogy el tudja hagyni második hazáját; szebbért soha, mert azt ugy sem talált volna... Talán lezárt szemeire is inkább kívánta a bércei avarját . . . Olyan megható volt nála a ragaszkodás mindenhez, amit ott, rajtam csak egy lépéssel túlnan: maga épitett, ültetett s akiket, amiket a lelke az égbe szállásig oltalom gyanánt ölelt át; s akiket, amiket — Isten csodálatos rendelése szerint — épen meghalni hagyott el.

Gyönge teste már régóta küzdött az elmulás hatalmaival s arca lázas pirosságán átütöttek az enyészet imbolygó árnyai, mignem egész élete is egy fényes árnyékká finomúlt: beköltözködvén az emlékezet pantheonjába . . .

Jellemének nemes egyszerüsége, purítán gondolkozása, élete ideáljaiért a leroskadásig hűséges küzdelem lelkiismeretessége: nevét és emlékét közöttünk áldottá teszik. Akiknek élt, azoknak örökké hiányozni fog; s akiknek csak annyi adatott, hogy bepillanthattak lelkének leeresztett kárpitja mögé: azok is a becsületes szolgát sirató könyeket hullatják a sirhalma fölé. S bár hirtelen megszakadt élete fölött megdöbbenten s kételkedve áll meg a töprenkedés s a vele elröppent áldásokat visszasirja a szeretet: összeomlott fiatal életét az Úr dicsőségének templomává magasztalja a hit.

Szentelje meg a mi könnyünk hamvadó porát s kegyeletünk táplálja áldott emlékezetét!

László Sándor.

A mezőkövesdi fiókegyház kérő szava.

Bizalommal emeli fel kérő szavát ref. egyházainkhoz, testvéreinkhez egy maroknyi gyülekezet, mely Mezőkövesden, a kath. tengerben szétszórva nem akar elenyészni, hanem Isten lelkétől lelkesitve bizonyitja élni akarását. Fölserkent álmából és páratlan lelkesedéssel és áldozatkészséggel igyekszik pótolni a kényszerű alélt ságban töltött keserű évek mulasztását; ujra magasan lobog a hit, fölébredt a ref. öntudat s a remény a jövőben. Ez évben a szegénysorsú hívek a magas egyházi adón felül még kétannyit adtak önként s e lelkesedésnek köszönhető, hogy a kis fiókegyház rövid hónapok alatt szinte semmiből virágzó életre emelkedett. Most már elérkezett az idő arra, hogy megvalósitsunk egy szép tervet. mely e kis gyülekezet előtt évek óta távoli ideálként lebegett s melynek szükségét folyton érezte. Ez a terv: egy ref. felekezeti elemi iskola felállitása.

Nem kell bizonyitanunk, hogy általános egyházi szempontból is mily kiváló fontosságú, hogy a nagy kath. városban iskolával erősitsük meg a kis ref. egyházat, melyben protestáns szellemben neveltessenek fel a protestáns gyermekek s ezáltal ellensulyozzuk a nagy tömeg felszivó, beolvasztó hatását, mely épen a gyermekekre veti ki hálóját. Erre az iskolára tehát itt fontos, nagy misszió vár. Hogy egyházi, kulturális és hazafias hivatásának megfelelhessen, erre kérjük ref. testvéreink segitségét. Kis fiókegyházunk szegény hivei, — bár sok hitük, áldozatkészségük és lelkesedésük, de emellett csak szegénységük van, — anyagi erejüket kimeritették az egyház ujjászervezésének munkájánál. Az iskola beállitására, fölszerelésére anyagi segitségért ref. testvéreinkhez fordulunk s hisszük és reméljük, nem hagynak magunkra.

Első sorban gyülekezeteink lelkészeihez emeljük szavunkat s kérjük őket, fejtsenek ki agitációt hiveik körében, inditsanak gyűjtést iskolánk céljaira. Ahol fogyasztási szövetkezet van s a lakosság többsége református, igyekezzenek onnan is segélyt kieszközölni s anyagi erejéhez mérten egyházuktól is.

Folyamodunk kérésünkkel világi urainkhoz, lapunk olvasóihoz, minden hittestvérünkhöz; a nemes célra áldozzanak abból, amit Isten adott, adjanak nekünk módot az életre, mert élni akarunk!

Ime, ez kérelmünk. Ha meghallgatásra talál, megvalósitjuk szép tervünket Isten dicsőségére, egyházunk javára.

A kegyes adományokat Ref. egyház Mezőkövesd cimre kérjük küldeni.

Testvéri szeretettel:

Mezőkövesden, 1921 augusztus hó

ifj. Szombathy László,
hitoktató s. lelkész.

947—1921.

A mezőkövesdi kis egyház kérelmét a legmelegebben ajánlom hittestvéreink áldozatos szeretetébe.

Miskolc, 1921 aug. 13.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A sárospataki ref. jogakadémián** a beiratások szeptember 1-től 10-ig tartatnak. A leckekönyv aláirások 12—13-án lesznek. Az első izben beiratkozóknak a felvételért folyamodniok kell. A folyamodványhoz, amely a jogi kar dékánjához aug. 31-ig adandó be, a következő okmányokat kell csatolni: 1. Születési anyakönyvi kivonatot. 2. Középiskolai érettségi bizonyitványt. 3. A városi rendőrkapitány, illetőleg községekben az előljáróság által kiállitott erkölcsi bizonyitványt, különösen a nemzethüség szempontjából. 4. Közhatósági bizonyitványt a szülők foglalkozásáról, vagyoni helyzeléről s arról, mióta laknak jelenlegi lakóhelyükön, azelőtt hol laktak és régebbi lakóhelyükön mivel foglalkoztak. 5. Annak a középiskolának, amelyben a folyamodó a VIII. osztályt végezte, igazgatója által kiállitott bizonyitványt eddigi magatartásáról és arról, alkalmas-e a főiskolába való felvételre. Tandij egy félévre jótéteményes hallgatóknak felekezeti különbség nélkül 60 kor. Nem jótéteményes hallgatóknak 100 K. Keresztyének, ha prot. vallásuak, vagy ha nem prot. vallásu keresztyének és közalkalmazottak gyermekei, 200 K, ha nem prot. vallásu keresztyének és nem közalkalmazottak gyermekei, 500 K, ha izraelitáké.

— **A tiszáninneni ref. egyházkerület** *intéző bizottsága* szept. 1-én d. e. 9 órakor Miskolcon fogja közelebbi ülését megtartani.

— **A sárospataki főiskolában** szeptember 10-én d. e. 9 órakor lesz az új iskolai év ünnepélyes megnyitása. Ugyane napon fogja a főiskolai igazgatótanács is ülését tartani; déli 12 órakor pedig a főiskola néhai tudós tanára: *Zsoldos Benő* emlékezetének felújitására emlékünnepélyt tart.

— **Az alsózempléni egyházmegye** szeptember 14-én fogja birósági és tanügyi bizottsági ülését, s szeptember 15-én őszi közgyülését (esperes-beiktatással) megtartani.

— **A Néptanitók Lapja** hiradása szerint dr. Vass József vallás és közoktatásügyi miniszter egyszakaszos törvényjavaslatot nyújtott be a minisztertanácsnak, a tanitói oklevélnek a középiskolai érettségi bizonyitvánnyal való egyenértékűvé tétele céljából. A javaslatot a minisztertanács már el is fogadta és a nemzetgyülés azt valószinüleg már a legközelebbi napokban tárgyalni is fogja. Ezzel a tanitóság egyik régi óhaja válik valóra.

— **A Ker. Ifj. Egyesületek Szövetsége** jul. hó 23—28. közt tartotta meg nyári konferenciáját Karcagon 99 helyről több mint 400 résztvevővel. Az ifj. egyesületek világ szövetségét R. Legate és Henki amerikai, O. Me. Cowen angol és Sartorius svájci főtitkárok képviselték. A megrendezésében legapróbb részletekig gondos, méreteiben impozáns, szinvonalában pedig mindvégig magasan járó konferencia a magyarországi ref. ifjusági egyesületi mozgalom életében korszakalkotó lépés volt. Akik a konferencia összejövetelein, előadás- és áhitat-óráin részt vettek, azok hitökben gyarapodva, nagy lelki jók gazdag áldásával s az ifj. egyesületi munka végzésére való elkötelezéssel tértek vissza otthonukba. Az előadók dr. Révész I., id. és ifj. Viktor J., Karácsony S.,

Pongrácz J. Urai S. Muraközy Gy., Tankó B., Szombathy I., dr. Zsinka F., dr. Koczogh A., Szőllősy I. és főként Megyercsy B. orsz. titkár igen derekas munkát végeztek, céljokat elérték. A 400 résztvevő lelkébe mélyen belevésődött a konferencia az az alapgondolata, hogy ker. Magyarországot csak ker. jellemképzéssel lehet teremteni. A tiszáninneni egyházkerületből az erdőbényei ref. ifj. önképző kör képviseltette magát 5 taggal. *D. J.*

— **Önálló magyar ref. egyház Amerikában.** *Kuthy* Zoltán newyorki ref. lelkész Budapesten időzik s az amerikai magyar ref. egyházközségek önállósítása ügyében tárgyalást folytat a magyarországi ref. egyház egyetemes konventjének elnökségével és külmissziói bizottságával. A külmissziói bizottság nagy súlyt helyez arra, hogy az amerikai magyar ref. egyházközségek a legbensőbb egyetértésben s a legteljesebb összhangban működjenek együtt Amerika két nagy ref. vallásfelekezetével: a „Reformed" (ref.) és a „Presbyterian" (presbyteriánus) egyházakkal. A külmissziói bizottság Boér Elek erdélyi egyházkerületi főgondnokot és Takaró Géza budapesti ref. lelkészt még e hónapban az Egyesült Államokba küldi, azzal a megbízással, hogy ott a helyszinén, legjobb belátásuk szerint s az amerikai magyar ref. egyházközségek akaratának megfelelően intézzék el a megoldásra váró amerikai egyházi ügyeket. Kuthy véleménye szerint ez amerikai magyar reformátusok semmiképpen sem olvadhatnak be az amerikai vallásfelekezetekbe. Az Egyesült Államokban vannak külön ref. vallásfelekezetei a skótoknak, hollandoknak és németeknek. Miért ne lehetne a magyaroknak is? Sőt már meg is alakult a külön magyar ref. egyház Amerikában. Nemrégen érdekes és fontos kijelentést tett az Új Nemzedék-ben Ravasz László dr. budapesti ref. püspök az erdélyi magyarság hivatásáról. Eszerint az erdélyi magyarság hivatása abban áll, hogy autonómiáját társadalmilag és intézményesen kiépítve, intenziv, független életet éljen, a saját magában lévő kulturjavakat, értékeket termelje ki s ami a legfontosabb: existenciáját senkihez ne füzze a világon. Ennél szebben, csattanósabban nem lehetne kifejezni az amerikai ref. magyarság hivatását sem. Kuthy erősen hiszi, hogy a már megalakúlt Magyar Ref. Egyház Amerikában társadalmilag és intézményesen hatalmasan kiépül s mint ilyen, intenziv, független életet él, a benne lévő mérhetetlen kulturjavakat is kitermeli és exisztenciáját más amerikai vallásfelekezetek kegyétől nem teszi függővé. Törekedni fog ugyan arra, hogy más vallásfelekezetekkel a legmesszebb menő együttműködést tartsa fenn, egyébként azonban a maga lábán fog járni. A külmissziói bizottság kiküldöttjeit tisztelettel fogadják Amerikában s mindent elkövetnek, hogy kétségtelenül nehéz munkájukat megkönnyítsék. A kiküldöttek újra fognak tárgyalni a Reformed és Presbyterian vallásfelekezetekkel, majd az amerikai magyar ref. egyházközségekkel s természetes, hogy a végleges kialakulásra nézve az amerikai magyar ref. egyházközségek elhatározása lesz a döntő. A magyarországi ref. egyházzal a jövőben is testvéri és szellemi kapcsolatban maradunk, azzal a különbséggel, hogy míg a háború előtt a magyarországi ref. egyház támogatott bennünket, ezután — amig arra szükség lesz — testvéri szeretettel anyagi tekintetben mi támogatjuk a magyarországi ref. egyházat.

Hivatalos rész.

946/1921.

Az iskolaszéki elnökök figyelmébe!

Tudomás és miheztartás végett közlöm az alábbi miniszteri rendeletet.

Miskolc, 1921. augusztus 15.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Minisztertől.

126512/1921—VIII. *d*) szám.

A megszállott területekről menekült tanszemélyzet elhelyezésének biztosítása tárgyában akkori hivatali elődömnek 1919. évi november hó 18-án 201255. szám alatt kiadott rendelete kapcsán, felhívom a Közig. Bizottságot, hogy az államsegélyt igénylő nem állami elemi iskoláknál megüresedett állásokon megválasztott tanítók, tanítónők alkalmaztatásánál az 1907. évi XXVII. t.-c. 21. §. értelmében szükséges jóváhagyás szempontjából tegye mindenkor vizsgálat tárgyává, hogy az iskola fenntartója, illetőleg annak iskolaszéke figyelemmel volt-e arra, hogy

1. a megüresedett állás szabályszerű pályázat útján töltessék be,

2. azokkal szemben, akiknek előző tanítói szolgálatuk nincs, a csak beosztott minőségben működő s még végleges alkalmazást nem nyert menekült tanítók, tanítónők, valamint az állásnélküli hadviselt tanítók ne mellőztessenek, feltéve természetesen, hogy az illető hitfelekezeti iskola jellegével azonos vallásúak és alkalmazásukkal szemben komoly kifogás nem merül fel,

3. hogy azok a tanitók, tanitónők, a kik a kommunizmus alatt tanusitott magatartásuk miatt az ellenük folytatott fegyelmi eljárás rendjén vétkeseknek találtattak, bár a tanítástól el nem tiltattak, rendszerint csak más alkalmas pályázó hiányában vétessenek figyelembe.

Amennyiben az iskolafenntartó, illetőleg annak iskolaszéke az állás betöltésénél ettől eltérőleg járna el, felhívom a Közig. Bizottságot, hogy a választás jóváhagyó tudomásúl vételét szigorú mérlegelés alapján csak abban az esetben hozza kivételként javaslatba, ha azt valamely különös méltánylást érdemlő körülmény indokolttá teszi.

Ezzel kapcsolatban elrendelem azt is, hogy a háború alatt, illetőleg hadifogságban eltünt és még holttá nem nyilvánított tanítók állása csak előzetes hozzájárulásom alapján tekinthető megüresedettnek és véglegesen csak ekkor tölthető be.

Végül, mivel tanitókúl, tanítónőkül és óvónőkül nem alkalmazhatók az olyan egyének, akik büntető bírói úton, avagy fegyelmi ítélettel megállapitott hivatalvesztés hatálya alatt állanak, a választás jóváhagyásának és az államsegély kiutatványozásának kérelmezése alkalmával ennek a körülménynek fenn nem forgása minden esetben igazolandó. Az igazolás azoknál, akik első izben alkalmaztattak tanitókúl, tanítónőkül és óvónőkül, a lakhelyük szerint illetékes helyi hatóság bizonyítványával, azoknál pedig, akik már korábban mint tanítók, tanítónők és óvónők működtek, a korábbi állomáshely szerint illetékes kir. tanfelügyelő bizonyítványával történik. Budapest, 1921. évi július hó 15-én. *Vass.*

Nyomatott a ref. főiskola villamo gép-erőre berendezett könyvnyomdájában Sárospatakon. 1921—1413.

XVI. évfolyam. 18—19. szám. Sárospatak, 1921. szeptember 4.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 100·— Kor.
Félévre ... 50·— „

Felelős szerkesztő és kiadó:
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal ... 400·— Kor.
Fél „ ... 200·— „
Negyed „ ... 100·— „
Nyolcad „ ... 50·— „

TARTALOM *Farkas István:* Zsinat előtt. — *Vas Mihály:* Kedvezmény az egyházak részére, az államadósságokat terhelő vagyonváltságról. — *muel.:* Elsodort levelek a babiloni vizek mellől. (Első.) — *Jóra Bálint:* Falusi levél a határszélről. — *N. B.:* A kunhegyesi egyházi értekezlet. — *R—s.:* Az Orsz. Ref Tanáregyesület közgyűlése. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hirdetés.

Zsinat előtt.

Forrongó idők jöttével epedve szoktuk várni azt a nyugtot adó napot, melyben a lehült vér, a munkához visszatérni vágyó lélek csendben végezheti azt az építő munkát, melyre szüksége van a fejlődő életnek. Nem lehet tagadni, hogy kálvinista egyházi életünk, ha nem is forradalmi, de forrongó időket él ma. Mintha várnánk mindnyájan valakire, a kinek egy szavára lecsendesednek a háborgó hullámok, akinek útmutatására bevilágosodnék az a jól megtaposott út, melynek végén a golgotai kereszt felkentje, ha nem szól is, de sokat beszél, mindent megfejt, s aki tegnap is, ma is, mind a világ végéig is, ugyanaz marad! Mert a forrongásból, elégedetlenségből, gyülölködésből, pártoskodásból csak ő, csakis ő menthet meg bennünket, akitől oly igen elszakadt a ma embere, a ma keresztyéne!

Vissza a Krisztushoz, vissza az őskeresztyénség s a Kálvin által követelt s műveiben lerakott alapokhoz, hangzik mind sürübben! Liturgia, fegyelmi intézkedések, a biblia mindszélesebb körben való terjesztése, ismertetése, magyarázása, mind ezek eddig nem egészen jól mentek, azt állitgatják. S aztán kisebb és nagyobb gyülekezetek saját felelősségükre új istentiszteletet rendtartásokat, fegyelmi szabályokat hoznak; a kálvinista egység mindegyre jobban kezd hajolni a libertinizmus vagy enyhébben szólva az independentismus felé. Másképen megy végbe a kálvinista istentisztelet Sárospatakon, Debrecenben, Budapesten. Bizony még a papok is csak bámulunk, ha a más kerületben megjelenvén, látjuk a mi rendtartásunktól különböző liturgiát. Igaz, hogy itt is, ott is kisérlet, a mit tesznek, de ez a kisérlet ám ne tartson soká! *Kálvinista egység* kell! A kisérletek közül a zsinat válassza ki a legjobbat, s az istentisztelet legyen az egész magyar hazában minden kálvinista egyházra nézve *kötelezően egy.*

Az egészséges irányú independentismus nemes verseny, elismerem, de a katholikus egyház útmutatása e téren is tanítónkká lehet amaz igazságra, hogy egységben van az erő. Felséges dolog az, látni azt, hogy Rómában ép úgy imádják az Istent, mint Makkoshotykán!

Aztán az sem mehet, csak úgy önhatalmúlag, hogy ebben a gyülekezetben 12, másik helyen 14, sőt 16 éves korban konfirmáltatnak az ifjak. Az sem lehet, hogy a presbiteri s gyülekezeti fegyelmi szabályrendelet más legyen itt vagy amott. Az sem lehet, hogy Győrben sok kehelylyel úrvacsorázzanak, más helyen meg nem. Félős, a mindenáron újítani vágyódó reformátorok serege nem fog-e többet ártani, mint használni.

Nem vádak ezek. Én is érzem, hogy épen e felsorolt dolgainkban tenni kell valamit. Szükségét érezem én is a mi túlságosan egyszerű istentiszteleti rendtartásunk változatosabbá, vonzóbbá, több életet, több meleget adóbbá tételének. Kell az is, hogy érettebb ésszel legyenek ifjaink az egyház nagykorú tagjaivá. Kell, hogy üres templomok, presbiteri kötelességek elhanyagolása, reversálisok adása miatt hadd érezzék a hűtelenek s közönyesek az egyházunk büntető kezének a sulyát.

Kell, hogy az úrvacsorai kehely ügyében lehessen az új idők kivánságához megfelelő változtatás. De nem önkényesen! Egyike a legsürgősebb zsinati tennivalóknak az elvi határozat meghozatala ez ügyben s a gyakorlati keresztülvitel megoldására egy *dolgozni akaró*, s dolgozni tudó bizottság kiküldése.

Zsinati atyák! a kálvinista egység megszervezése ma a legfontosabb követelésünk!

A másik, mire nézve határozottan várunk újítást, a lelkészválasztási törvény megváltoztatása. Ez a legújabb nem vállott be. A gyülekezetek a szabadságot, a szabad választás jogát szabadosságra használják igen sok helyen. (Tisztelet a kivételeknek).

A zsinati atyák bölcsessége, hiszem, megtalálja a megnyugtató megoldást ebben a kényes kérdésben is. De tanúlmányozva az elmúlott idők lelkészválasztási törvénytervezeteit, merészkedem nagybecsű figyelmébe ajánlani az atyáknak amaz indítványomat: „a gyülekezetek lelkészválasztási szabadsága csak akkor maradhat meg, ha a gyülekezet tagjai közmegegyezéssel egyhangú meghivás útján töltik be a lelkészi állást."

Ha a gyülekezet nem tud egy személyben megegyezni, úgy az esperesek és főgondnokok tanácsa a püspök s kerületi főgondnok elnöklete alatt választja ki az illető lelkészi állásra a lelkészt. A kálvini elv, a gyülekezet szabad választó joga a meghivással biztositva van. Pályázók közül, ki a legérdemesebb, ugy sem a szavazás dönti el, hanem a jó kortesek! Egyetemes óhajtásnak látom a lelkészválasztási törvény revizióját.

Végül még egyet, a szinte legfontosabbat. Sok szegénye, sok elesettje van a magyar hazának. De a legelesettebb, a legárvább, a legsiratni valóbb a kálvinista lelkész özvegye és árvája.

Sir a lélek, látván itt-ott egy-egy papi özvegyet. Láttam már küszöbről-küszöbre járót is . . . Ezeknek gondját felvenni zsinati atyák ma nem kötelesség, több ennél. Hitvesünk, gyermekeink ne nézzenek elébe a kegyetlen árvaságnak. Zörgetni kell, hogy a lelkészi árvák és özvegyek legalább egy darab kenyérhez juthassanak. Áldozni kell nekünk is, többet mint eddig. Legfellebb több folt lesz a ruháinkon mint eddig. Az állam-kormány, tudom én, segit, ad valamit. De ez alamizsna. Törvény biztositotta jogot kérünk az ő nyugdijukhoz. Ne legyen ez a segités alamizsna, mely megaláz! Álmainkért való küzdelem, hazaszeretetre, becsületes életre, emberszeretetre való nevelésünk, papi munkánk jutalma az államtól ugyis csak nagyon fekete kenyér, ne legyen hitvesünk s gyermekeink felett a szomorú jövő fenyegetése, hogy holtunk után nekik csak annak a sok könnyel öntözött kenyérnek is csak a héja jut.

Zsinati atyák, a szíveteken keresztül mozduljon meg az ajkatok, a kezetek. Szóljatok, kérjetek cselekedjetek!

A mi szemeink nyitva lesznek s figyelmezünk!

Farkas István.

Kedvezmény az egyházak részére, az államadósságokat terhelő vagyonváltságról.

Köztudomásúlag, az 1921. évi 26. t.-c. értelmében, az államadóssági értékpapirok is vagyonváltság alá esnek. És pedig az 50 és 100 koronás cimletek 15%, a nagyobb cimletek 20% váltság alá. Ennek következményeként a papirok szelvényei, 1921. július 1-től az igy csökkentett érték után számitva fognak fizettetni. E törvény azonban az egyházakat és közintézményeket, a vagyonváltság súlyos következményei alól, részben mentesiti. Nevezetesen az 1921. évi 26. t. c. 3. §. rendelkezése értelmében a *közalapok* és közalapitványok, gyámpénztárak és gyámpénztári tartalékalapok, közművelődési és közjótekonysági intézmények, *egyházi és vegyes* alapok, kényszertársulatok, valamint nyugdijintézetek tulajdonát képező s nosztrifikált államadóssági cimletek (akár háború előtti, akár háborús, t. i. hadi kölcsön) *nem esnek vagyonváltság alá*, ha ez évi junius 26. előtt bi tokukban voltak Ezek helyett ugyanily névértékű, *évi 5%-kal kamatozó törlesztéses állami kölcsönkötvények* adatnak.

E kedvezmény elérése céljából, a 3200—1921. P. M. sz. rendelet 15 és 22. §.-a értelmében, a Pénzintézeti központhoz *1921. aug. 31-ig* kimutatás terjesztendő, amelybe az állami cimleteket (és pedig külön a háború előtti, külön a hadi kölcsön) kölcsönnemenként elkülönítve, a kötvények értékfokozat szerinti darabszámának, a kötvények számának és összes névértékének feltüntetése mellett be kell jegyezni. Egyben bejelentendő, hol vannak a cimletek őrizetben s melyik intézetnél lettek nosztrifikálva. Mig a kicserélés meg nem történik, a kamatszelvények az általános 20%, illetve 15% vagyonváltsággal csökkentett érték szerint fognak beváltatni De ez a kamatkülönbözet, az 5%-os törlesztéses kötvények kiadásakor meg fog téritteni. A bejelentéshez a következő minta szerinti eljárást javaslom:

T. Pénzintézeti Központ Budapest.

Hivatkozva a 3200—1921. P. M. sz. rendelet 15. §., illetve 22. §-ra, tisztelettel bejelentjük, hogy egyházunk X. Y. Z. alapjainak. az alábbi kimutatásban foglalt hadi kölcsöncimletek vannak birtokában, amelyeket az 1921. évi 26. t.-c. életbelépte előtt szereztünk s ennélfogva az 1921. évi 26. t.-c. 3. §-ban megállapított vagyonváltság-mentességre jogosultak. A cimletek

A cimlet neme s darab száma			A cimlet sorszáma	Kamatláb	Érték	
járadék	törl. kölcsön	pénztári jegy			egyenként	összesen

Bejegyzendők, a lombard kölcsönnel terhelt kötvények is.

Miután a vonatkozó rendelet csak a *Budapesti Közlönyben* jelent meg, amely igen kevés lelkész kezéhez jut, az egyházi hatóságok pedig nem adtak útasitást a fentiekre, holott itt jelentékeny vagyoni érdek forog kockán: ha megkésve is, szükségesnek láttam azokat közzé tenni s ajánlom lelkésztársaim figyelmébe.

Felettébb sajnálom, hogy az itt közlötteknek magam is ily késő jöttem tudomására. S miután egyházaink, őszinte hazafiságból, gyümölcsöztetésre váró tőkéiket, legnagyobb részben hadi kölcsönökbe

helyezték, fetettébb kivánatosnak látnám, hogy ft. püspök uraink közbe járnának a határidő meghosszabbítása iránt; s egyben intézkednének, hogy az illetékes tényezők felelősség terhe alatt megtegyék a szükséges bejelentéseket. *Vas Mihály.*

Elsodort levelek a babiloni vizek mellől.

(Első.)

Kedves Szerkesztő ur!

Innen, a cseh tömlöc fenekéről megpróbálom az összeköttetést kedves lapunkkal. Csak most érzem, mílyen drága volt ott nekem minden, mióta „önrendelkezem". Pedig bizony a régi Magyarországnak is csak mostoha gyermekei voltunk mi kálvinista papok. Dehát a szülei háznak a füstje is kedvesebb, mint idegen háznak a tüze — mondja a példabeszéd. Ott csak mostoha gyermekek voltunk, de itt páriák, sőt kiirtandó kelevények.

Tán mi forogtunk a kuruc költő eszében, a mikor írta:

„Nem kérek én tőled széles, nagy mezőket, édes szülőhazám
Csak egy kis helyecskét, hol árva fejemet békén lehajthajnám!"

De hát nem a siránkozásomat akarja hallani, úgy-e, k. Szerkesztő úr!? Hanem inkább valami aktuálitást rólunk, legsötétebb Szlovenszkóból.

Mi is lenne az? Nekünk most legaktuálisabb a hűségi fogadalom letétele a Csehszlovák republikának. Ezért erről irok most k. Szerkesztő úr!

Ennek a módját ezidőszerinti uraink, a köszörűsök és a drótosok előkelő nemzete, eképen fundálta ki: a püspök leteszi a mindenható tót miniszternek, Micsura Mártonnak Pozsonyban, vagy ahogy ők csúfolják, Bratiszlavában. A püspöknek leteszik az espe resek. Az espereseknek pedig a papok és kántorok. Mert ha nincs fogadalom: nincs kongrua, nincs korpótlék, nincs családi potlék. Hanem van Illava, granicra kihordás és egyéb csehszlovák kedveskedés. Szóval demokrácla és szabadság!

Mi ránk, abauji papokra, ez a vivisectio jun. 15 én jutott el. A színtér régi kedves gyüléstartó helyünk: a kassai (Kosice) vármegyeház díszterme. A falakról a vármegye régi nagyjainak a képe lomtárba került. A darabont-korszaki vármegyei tisztviselők márványba vésett neveit is látszik hogy ki akarták feszíteni a falból, de meggondolták, abbahagyták: pénzbe kerül falat reparálni. A terem régi festése azonban megmaradt: az abauji városok, községek címerei körül, főhelyen a magyar címer, a vármegye címerével. Ugy látszik, a festéket se ingyen adják Szlovenszkón. A zöld asztalok is a régiek, haj, csak a körül ülők mások . . . mások! . . . Az elnöki helyen ott a nyeles csengő, a régi, de megette nem Révész esperes piros, gömbölyű, mosolygó pápaszemes képe, hanem egy fiatal, alacsony, ugrifüles, nyírott bajúszú tót pofa: Juraj Balla (Balla György) zsupáni tanácsos (alispán féle), a ki tótúl karatyol valamit. Körül megdöbbent, összebújt, tépett darvak, árva magyarok, kopott, koránvénült kálvinista papok hallgatják. Még gondolkozom, hogyan is kellene mondani tótúl a beszédjére, hogy vivát, hirtelen magyarra fordítja mondókájat s beszél a jelen szép és felemelő pillanatról, a haza szeretetéről, konszolidációról, s tudomisénmiről. Lehet, hogy neki szép volt, de nekünk idegen, hideg, rút s fájó . . . Idrányi esperes felel neki: „. . . minket, kálvinistákat, mindig a hazaszeretet és alkotmánytisztelet jellemezett. Ez utóbbi hozott ide . . ." No, dodonai beszédecske volt. A zsupáni tanácsos tótúl értette, mi magyarúl, dehát ő úgy akar idvezűlni, mi meg amúgy . . . Majd az eskűt olvassa fel az esperes. Könyvnélkűl nem tudom, de hát ilyen félén hangzik: „Én eskűszöm az élő Istenre, a ki Atya, Fiú, Szentlélek egy örök Isten, hogy Csehszlovák hazámhoz hű leszek, az ellen semmit nem teszek, épségét, törvényét megtartom . . . sat. Isten engem úgysegéljen. Ámen." — 27 pap és 38 kúrátor mondta, mormolta egyszerre. A zsupáni titkár fülelt, forgott, szaglált: mondja e mindenik rebellis magyar? . . . Bárcsak ezen az eskűn fordúlna meg a republikád sorsa! . . . De, hogy az eskűt el ne tagadhassuk, még sorba alá is kellett irnunk. Nem esett a tót a feje lágyára! . . .

Így esett a nagy eset, k. Szerkesztő ur! Sok minden jut az eszembe. Mindenek előtt a Garay travesztált verse: Huszonhét pap Kassára tart, éhenhalásra kész . . ." Mert bizony az eskütételkor nem a szívemre, hanem a hasamra tettem a kezemet. Nem a szívem, hanem a hasam kényszerített rá. De nagy a gyanúm, hogy csak megalázni akartak bennünket s nem elégítik ki a hasunkat sem.

Ámbár azzal vígasztalom magamat, hogy a *„cseh hűséget"* letettem, a *cseh hűséget* meg is tartom —, nagyon-nagyon fáj a szívem. Annyira, hogy egy pár pillanatra az éhséget sem érzem miatta. Önkénytelenűl is párhúzamot vonok a *gyásztized* (1671—81) és a *csehtized* (1819—?) között. Akkor Pozsonyba Kolonics elé, onnan Kaposvárra, Sárvárra, Lipótvárra s Nápolyba gályákra mentek 1675-ben 41-en. Nápolyba értek 32-en. Mikor megszabadúltak, 1676 febr. 11-én, már csak 25-en voltak életben. Mi pedig? Mentünk, láttunk és győztünk 27-en . . . Pedig hát a csehtized is elmúlik, mint a gyásztized elmúlt, mert akkor is volt Isten és most is van. És mert, mint a Révész Bálint imádsága mondja. „még az ég boltozatjai is változás oszlopain nyugosznak!" S így valószinű, hogy 200 esztendő múlva nem úgy fognak ránk emlékezni utódaink, mint mi most tisztelendő-tudós rimaszombati predikátor és superintendens Harsányi uramra, Sélleyre, putnoki predikátor Kálnásira, professor Kocsi-Csergő Bálint uramra és a többire, ki még a hasára sem volt hajlandó esküdni...

. . . Ej, de mit!? Nevetni való, úgye, k. Szerkesztő ur, ha valaki a mai világban azért siránkozik, hogy egyszer volt alkalma az életben gályarabbá lenni s azt is elszalasztotta?! . . . Meg hát nem mi hagytuk el Magyarországot: Magyarország hagyott el minket!

Ez a sok minden jutott eszembe, míg a szekeremhez bandukoltam az esküvő után a városon végig a tót cégtáblák alatt, a cseh-tót beszéd zűrzavara mellett, a bokorugró szoknyák között az „Arany-képzelődés"-be.

Addig is, míg más levelet irok, üdvözlöm *idegen saját* hazámból, a babiloni fűzfák alól, kedves Szerkesztő ur —, minden olvasójával együtt. Nézzen ott valami paróchiát, ha itt szűk lesz nekem Macedónia. Kéri —*muel.*

Falusi levél a határszélről.

Tisztelt Szerkesztő ur! Szívem szerint kivánom a jó Istentől, hogy ezen levelem erőben, egészségben találja, mind házanépével együtt!

Betakarítottuk az Isten áldását s a mindennapi kenyér miatt már nem nyugtalankodunk. Ez utáni munkánk már csendes, nyugalmas. Hálákat is adunk a jó Istennek, mert nemcsak úgy illik, de más íze van a kenyérnek, ha azzal az érzéssel szegiük meg, hogy azt a jó Isten adta. Még tovább is tart, mert takarékosabban bánunk vele, eszünkbe jutván az a 12 teli kosár, melyet Krisztus urunk a maradékból töltött meg. Hálaadásunk most mintha melegebb lett volna, alig maradt el valaki az urasztalától. Három év óta most volt nyugodt aratásunk, jó termésünk, konfirmándusunk se volt három év óta s az is ujság volt, hogy most kezdtük el a 15 éveseken s ezek most járúltak először az Ur asztalához. Papunk kieszelte ennek egy szép módját, még harmadéve, és erről akarok most irni valamit.

Ott kezdem, hogy amint az aratást bevégeztük, mielőtt felkapartuk volna a buzaföldeket, a konfirmandus lányok kimentek búzakalászt szedni az urasztalára való egész évi kenyérhez. Annyit kellett szedni, hogy legyen egy jó métermázsa. Ezt a kalászt a konfirmandus fiuk kicsépelték, megrostálták szépen, vizimalmon megőrték felét, s ebből telik ki a kenyér, a másik feléből a karácsonyi ajándék szegényeknek és iskolásoknak 1—1 pipiske a karácsonyfára. A sütést pedig a felnőtt lányok közül a legügyesebbek végzik. Mert úgy van az, tisztelt Szerkesztő ur, hogy a mi papnénk tanítja a felnőtt lányokat sütni, főzni és mindenféle háztartási munkára, s aki kitanúl, annak irást is ad róla, hogy már férjhez mehet, s arra buzdítja a legényeket is, hogy csak ilyen lányokat vegyenek férjhez, mert a családi életnek legbiztosabb fundamentoma a jó kenyér. Hát aki még a jobbak között is a legjobb, az süt az urasztalára kenyeret. S a tiszteletes ur mikor áldást kér a szentkenyérre, arra a földre is kér, hol a kalászok teremnek, azokra a kezekre is, melyek megmívelték, összeszedték, megsütötték, hogy érezze minden résztvevő, hogy abban a szent kenyérben együtt van az Isten- és emberszeretet, a Krisztus lelke által. Igy lesz a földi kenyér életnek kenyere. Igy magyarázgatja a mi papunk. Tehát a konfirmándusok most állottak először a szent asztalhoz. 27-en voltak, 12 fiu és 15 leány. Előbb a presbiterek előtt szigoruan megvizsgáltattak, nemcsak a tudományból, hanem magukviseletéből is. El is maradtak 4-en, még pedig a magukviseletök miatt. A 27 tehát ott állott az urasztala körül. A leányok magyar pártásan, tiszta fehérben, de egyszerűen. A fiuk vállán keresztül nemzeti szinű szallag. Jelezve, hogy két haza polgárai. Előbb ezek részesültek az urvacsorában. Énekkel kezdték, két hangra, lágy orgonakisérettel. Aztán egy rövid imádsággal Isten oltalmába és a gyülekezet testvéri szeretetébe ajánlotta a lelkész. Majd felhivta őket, hogy tegyenek szent fogadást a Krisztus iránti hüségre, mire egy leány igen szép alkalmi versben mondta el a hűségfogadalmat társai nevében is. Ezután lelkész beszélt hozzájok a Jézus nagy szeretetéről, Isten nagy kegyelméről, melyet mutat és bizonyit a kenyér és bor. Ezután egy fiu elimádkozta a vétel előtti imádságot, mire lelkész osztotta nékik a jegyeket, mely alatt az iskolások énekkara, orgonakisérettel, igen lágyan, nagyon megható éneket énekelt. Jegyek vétele után egy fiu imádkozta a vétel utáni imádságot, mely után lelkész áldást kérve rájok, mindnyájának fejére tett kézzel sorba, bevégezte a szent munkát. Az uj testvérek, záradékúl, egy igen szép, megfelelő tartalmú éneket énekeltek három hangra, orgonakisérettel, azután helyökre mentek. Ekkor kezdődött a gyülekezet urvacsorázása. Csak látni kellett volna, tisztelt Szerkesztő ur, ezt az urvacsorázó népet! . . . Eszembe jutott a szép ének:

„Velök együtt imádkozva,
Ugy tetszik, mintha vigadva
Ott lennék, hol a menny lakói
A te királyi székednek
Előtte letelepednek!“

Földi kenyér — mennyei kenyér; földi élet — mennyei élet: mily felséges és erősítő ez érzések összeolvadása! . . .

Hasonló jókat szivből kiván Szerkesztő urnak

Jóra Bálint.

A kúnhegyesi egyházi értekezlet.

Nagy várakozással mentünk oda aug. 23-án délben. Kisujszálláson fájdalmasan érintett bennünket az a hir, hogy a bejelentett hollandus vendégek nem jöhettek el; de ettől eltekintve a konferencia minden jogos várakozást hatalmasan kielégített Vagy 150—160 résztvevő gyűlt össze; túlnyomóan lelkészek, továbbá tanitók, egy pár előkelő, lelkes világi férfiu, aztán elég szép számmal derék, egyszerü falusi presbiterek.

Magas szinvonalú volt már a konferencia nyitánya is s ez a szinvonal soha le nem sülyedt a következő napokon sem. 23 án d. u. Makláry K. buzgó imádsága után előadást tartottak: Forgács Gy. a ker. egységről; dr. Sebestyén J. ref. egyházunk sorsdöntő órájáról és ifj. Viktor J. a magyar ref. egyház külföldi összeköttetéseiről. Jól esett megállapitanunk, hogy egyházunk sokra hivatott ébredési mozgalmának ama két irányzata közt, melyeknek dr. Sebestyén és ifj. Viktor oly erőteljes képviselői s melyek közt a Forgács jóságos lelke oly szerencsésen végzi a közvetités, békeségszerzés istenes munkáját, csakugyan megvan a lelkiegység, amiről az értekezlet egész lefolyása szép bizonyságot tett.

24-én d. e. dr. Vass Vince a lelkészképzés, Nagy Béla pedig a lelkészválasztási törvény reformjáról tartott előadást; mindkettőt alapos megbeszélés követte. A javaslatok lényegét készséggel elfogadta a konferencia, fölkérvén a zsinatot, hogy mindenik egyházkerületben egy-egy kiváló lelkész mellett létesittessék a s. lelkészek számára 6 hónapos továbbképző tanfolyam; a lelkészválasztásra vonatkozólag pedig olyan gyökeres reformot sürget az értekezlet, mely alkalmas lesz eme 4 kivánalom megvalósitására: 1. hogy a korrupció kiküszöböltessék; 2. nyerje el lehetőleg minden ember a maga helyét; 3. minden hely a maga emberét és 4. legyen a ref. papi pályán fokozatos előhaladás. — Délután a kunhegyesi ref. dalárda rendezett olyan szép koncertet, mely egészen méltó volt ahoz a szép, hatalmas templomhoz s ahoz a díszes közönséghez. A koncert után

dr. Kovács Andor igen sikerült előadásban tárgyalta a ref. tudományos irodalom problémáját, sürgette annak megszervezését, erkölcsi és anyagi támogatását. Az értekezlet fölkérte dr. Ravasz Lászlót, (aki sajnos, nem jöhetett el közénk) és az előadót, hogy alkalmas egyéneket vévén magukhoz, dolgozzák ki e tárgyban a szükséges tervezetet; a zsinatot pedig fölkértük, hogy a közalapi járulék fölemelésével teremtsen elégséges alapot a magyar ref. tudományos irodalom anyagi támogatására. — Szóba került a ref. napilap ügye is, dr. Mészáros Károly és Bogdán Gyula (az Őrálló szerkesztője) felszólalása kapcsán. E tárgyban nem hoztunk határozatot; jó reménységgel várjuk a Budapesten megindúlt nemes kezdeményezések fejleményeit.

25-ikén délelőtt már nem volt idő a megbeszélésekre. Gyönyörűséggel hallgattuk Bocsor László alapos előadását a vallástanítás reformjáról, aztán a Kiss Ernőét a gyülekezeti élet restaurálásáról s az egyházfegyelemről. Igen sajnáljuk, hogy Sütő Kálmán nem jöhetett el, csak munkálatát küldötte el az egyházfegyelem tárgyában: lényegileg ő is a s.-hidvégi rendszabályokhoz csatlakozott. A Kiss Ernő előadása mély hatást gyakorolt a figyelmes hallgatóságra; az alföldi nagy eklézsiák papjai úgy irigyelték a sajóhidvégi papot, aki olyan sokra tudott menni, Isten segedelmével, a maga aránylag kicsiny gyülekezetében, míg ők még mindig hiába álmodoznak az egyházfegyelem áldásairól.

Végül elfogadta a konferencia a vezetőség által megszövegezett memorandumot, mely magában foglalja az előadott, illetőleg a konferenciához már előbb, írásban beterjesztett, korszerű javaslatok lényegét s az egész munkálatot, a szükséges mellékletekkel együtt, a zsinat elé terjeszti. Szeretjük hinni, hogy nem hiába zörgetünk a zsinat ajtaján.

A konferencia érdekességei közt kiváló helyet foglalt el a két bibliamagyarázat, 24. és 25-ikén reggel. Csomasz D. és Dr. Sebestyén J. véletlenül (egymást nem is hallhatva) *egy* textus (I. Kor. 4_{1-2}) fölött elmélkedtek, mindenik a maga módja, egyénisége szerint; de mindketten erős hitről és mély tudományról tettek szép bizonyságot.

25-én délben emelkedett hangulatban rekesztettük be a konferenciát, hálával eltelve Isten iránt az elvett jókért; mert úgy éreztük, hogy a fölébredt magyar ref. egyház a kunhegyesi értekezlettel ismét egy jelentős lépést tett előre. Hálásan és lelkesen éltettük a konferencia primus motor-ait (Forgácsot és Sebestyént), meg a fáradhatatlan helyi rendezőséget (Makláry és Masát lelkészeket, Jósa István főgondnokot és Varga István főszolgabiró-földbirtokost) és az egész kunhegyesi nemes eklézsiát, melynek közönsége mintegy 50.000 K értékű élelmiszert adományozott a konferencia ellátására. Csakis így lehetett az a gazdag ellátás olyan csodásan olcsó.

Patak számára is volt a konferenciának (mely fogantatott Sárospatakon, született Pécelen s nagyranőtt Kunhegyesen — így mondta a szellemes Török Imre esperes) egy örvendetes üzenete: Nagy B. fölkérésére 24-én este a vacsorázó társaság 1660 K-át adott össze a Kuyper Katalin-alapítványra. Isten áldása legyen a jókedvű adakozókon!

N. B.

Az Orsz. Ref. Tanáregyesület közgyűlése.

Négy évi kényszerszünetelés után aug. 25-én Debrecenben tartotta meg az Orsz. Ref. Tanáregyesület — a helyi társadalom élénk részvétele mellett — XV. közgyűlését. Vidékről mintegy 40 tanár jelent meg. A kollégium oratoriumában tartott istentisztelet után, hol dr Baltazár D. püspök olvasta föl előbb a II. Kor. VI. részét, majd imádkozott bensőséggel, a diszteremben folyt le a közgyűlés, melynek legkimagaslóbb eseménye *dr. Dóczi Imre* elnök gondolatokban gazdag, tartalomban és formában egyaránt klasszikus szépségű megnyitó beszéde volt, melyben az uj honalapítás terén az iskolára s közelebbről a ref. tanárságra váró feladatokat jelölte meg a gazdag tapasztalatu paedagogus, a mély elme és a lángoló honfisziv páratlan hozzáértésével és előkelő, nemes előadásával. Az erkölcsi megujhodás, a vallásos és erkölcsi alapokon nyugvó nemzeti nevelés az, mely a letiport magyarságot újra talpraállithatja, mely az összeomlásunkat okozó nemzeti bünöket a haza fiainak kebléből kiirthatja; erkölcsi jellemeket kell nevelnünk, melyek az egyéni önzésen felülemelkedve, a nemzeti és emberi eszmék szolgálatába tudják munkálkodásukat állitani, — ez volt megnyitó beszédének alapgondolata s e programmnak jelölte meg főbb pontjait a hallgatóság általános elismerése, szünni nem akaró tetszésnyilatkozatai közt, a melyek egyaránt szólottak a kifejtett magas eszméknek, irányelveknek és az illustris szónoknak, a ref. tanárság nagyszabású vezérének.

Beszédének elhangzása után üdvözölte azokat a testületeket és egyesületeket, a melyek közgyűlésünket kepviselőik küldésével megtisztelték. igy a tiszántúli egyházkerületet, mely dr. Baltazár D. püspök és gr. Dégenfeld J. főgondnok által, Debrecen város törvényhatóságát, mely dr. Csürös József kulturtanácsnok által, az Orsz. Középiskolai és az ág. ev. tanáregyesületet, melyek dr. Madai Gyula és dr. Szigethy Lajos titkárok által képviseltették magukat közgyűlésünkön. Madai Gy. lelkes szavakkal tolmácsolja az Orsz. Középiskolai Tanáregyesület testvéri üdvözletét; olyan érzés fogja el, mint amikor ütközetek után a szétszórt harcosok ujból találkoznak, nem kérdeznek sokat egymástól, hanem örülnek annak, hogy élnek és megvannak; a tanárság munkájára Isten áldását kéri. Szigethi Lajos az ev. tanáregyesület nevében mond üdvözletet, mely az ellenséges megszállás folytán iskoláinak és tanárainak nagy részét elveszitette és a könnyekig elfogódva emlitette föl az ő Debrecenöknek: Sopronnak elvesztését, a melyet talán épen ma szakitanak le a nemzet testéről. Meleg üdvözlő beszédök a püspök imájával és az elnök megnyitó beszédével együtt az egyesület évkönyvében fog megjelenni. Karai Sándor lelkes szavakban ünnepelte Dóczit abból az alkalomból, hogy immár 20 év óta áll az egyesület élén, mint megtestesülését a ref. eszményi tanárnak s a kinek mindnyájan tömör falanxban sorakozunk a nyomdokaiba.

Ezután *Borsos* Károly mezőtúri főgimn. igazgató-tanár tartotta meg mélyenjáró előadását „A kálvinista világnézetről," melyben a kálvinista világnézet lényegét, főbb vonásait fejtette ki s e világnézetre nevelést jelölt meg a ref. alsó- és középfoku iskolák legfontosabb feladata gyanánt. Az elismeréssel foga-

dott s az évkönyvben közzététetni határozott előadás után dr. *Nagy* Zsigmond debreceni nyug. főgimn. tanár olvasott fel — a magyar irodalom gazdagítására használva fel a reá kényszerített nyugdijbamenetelt — nehány remek Horatius-fordítást, a melyeknél az eredeti klasszikus versidom a törülmetszett magyar nyelv páratlan könnyedségével, zengzetességével egyesül s amelyek a horatiusi óda minden szépségét, költőiségét visszatükrözték.

A felolvasások elhangzása után következett az egyesület utóbbi 4 évi életének, működésének ismertetése *S. Szabó* József egyes. alelnök tömör összefoglalású, híven jellemző előadásában, aki az állásáról lemondó dr. Bessenyei L. főjegyzőt helyettesítve, ujra átvette a főjegyzői tollat s igy immár 20 év óta tölti be a főjegyzői állást, oroszlánrészt vévén ki minden alkalommal a közgyülés előkészitésében, ezúttal pedig annak összes terheit viselvén. Jelentéséből megtudtuk, hogy a lefolyt iskolai évben közel 100 új tag lépett be az egyesületbe, ugyhogy ma az egyesület tagjai nagyobb számmal vannak, mint ezelőtt 20 évvel voltak, mert az akkori 358 taggal szemben ma a tagok száma 407. Az idegen megszállás folytán aránylag mi veszitettünk a legkevesebb iskolát, mert mig az ev. középiskoláknak 69, a r. katholikusoknak 50, az államiaknak 51%-ja került idegen megszállás alá, mi reformátusok csak 30%-ot veszitettünk. Sajnos, mai közgyülésünkre 16 intézetből már nem jöhettek el régi tagtársaink s igy velök ezentúl csak a szellemi, érzelmi közösséget lehet ápolnunk, fentartanunk. A közgyülés mély elismeréssel szavazott köszönetet a 20 év óta nagy buzgósággal, odaadással fáradozó főjegyzőnek, aki — tanári működése mellett — tömjéne javát igazán az egyesület oltárán égette el.

A pénztárnoki jelentés felolvasása és jóváhagyása után a főjegyző terjesztette elő az igazgatóság és választmány több javaslatát, melyek többnyire az egyesület belső életére vonatkoznak s amelyeket a közgyülés mind elfogadott; igy a tagsági dij jövőre 20 K lesz, az egyesület székhelye továbbra is Debrecen marad. Az előző szerdán délután tartott vallástanári konferencia az ifjúság valláserkölcsi nevelésének minél sikeresebbé tétele céljából az évi közgyülés székhelyén valláspaedagogiai kurzus tartását javasolja, a mit a közgyülési elfogadott, hasonlóképen azt az inditványt, hogy a közgyülés előadások során egy vallásos világnézeti kérdés is megvitatás tárgyát képezze. Dr. Veres István kép. igazgató a tanitóképzés reformjára, a képezdei tanfolyamnak hat évre emelésére vonatkozó javaslatokat terjesztette elő.

A közgyülés tárgysorozatának utolsó pontja — a tisztikar mandátuma lejárván — a tisztikar megválasztása volt. A közgyülés a lelépő elnöknek és tisztikarnak hüséges munkálkodásáért igaz szivvel köszönetet mondván, elnökké újra Dóczi Imrét, alelnökké S. Szabó Józsefet és dr. Antal Gézát, főjegyzővé Barcza József debreceni főgimn. igazgatót, vidéki jegyzőkké dr. Gulyás József spataki, dr. Kristóf György szászvárosi és Ravasz Árpád bpesti főgimn. igazgató-tanárt egyhangulag megválasztotta, mire Dóczi I. elnök megköszönve a közgyülés bizalmát, a gyülést berekesztette.

S ezzel be is fejezhetem tudósításomat, csupán a vidéki tanárok köszönetét fejezvén még ki az eléggé jutányos és jó ellátásért s legfölebb azt említve még meg, hogy a közebéden elhangzott és fölötte vegyes érzelmeket fölkeltő püspöki pohárköszöntő élesen elütött az egész közgyülés emelkedett szinvonalától és harmónikus lefolyásától. *R—s.*

IRODALOM.

* **A sárospataki ref. főiskola** (Akadémia és Gimnázium) **Értesitője** az 1918—19., 1919—20 és 1920—21 iskolai évekről. Dr. Buza László prorektor közreműködésével összeállitották *dr. Rácz Lajos* akadémiai és *Csontos József* főgimn. igazgató. LXIII—LXV. évfolyam Sárospatak, 1921. 44 lap. — Két évi szünetelés után, a régi rendes normális viszonyok helyreállásának bizonyságaképen augusztus közepén megjelent — a rendkivüli drágasági viszonyok által parancsolt szük terjedelemben — főiskolánk *Értesitője*, amely nemcsak a most lefolyt 1920—21, hanem nagyjában az előző két év történetét is felöleli. Ezuttal a kiállitás nagy költségei miatt, nem küldhettük meg sem a szüléknek, sem a gyülekezeteknek, hanem csak a kerület és egyh. megyék hivatalosainak. Ára 15 K

* **Protestáns Árvaházi Képes Naptár** az 1922. évre. XLVII. évfolyam. Szerkesztik Takaró Géza és dr. Scholtz Oszkár. Budapest, Kókai L kiadása; 80 lap, ára 24 K. A protestáns családok régi jó barátja ezúttal is a szokott gazdag és változatos tartalommal jelent meg. Életrajzokat és arcképeket találunk benne: Petri Elekről, Ravasz Lászlóról, Nádassy Imréről, Szilassy Béláról, Lukács Gézáról; költeményt irt bele Vargha Gyula, dr. Thaly Lóránt, Szász Károly, Székely Lilla; elbeszéléseket Tildy Zoltán, br. Podmaniczky Pál; ezek mellett bőven találunk vallásos és az elmúlt év eseményeit ismertető közleményeket. Tiszta jövedelme az orsz. prot. árvaház fentartására szolgál; ajánljuk a pártolását és terjesztését.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhirek.** *Tomory Endre* héthi lelkész, az Úr szőlőjének hüséges munkása, 39 évi lelkészi működés után, augusztus 16 án, 67 esztendős korában elhunyt. — *Dr. Kuthy Zoltán* newyorki magyar ref. lelkész és esperes, aki 23 éven keresztül hüséges odaadással, kiváló tudással szolgálta magyar ref. egyházunk ügyét Amerikába szakadt véreink között s aki az amerikai magyar ref. gyülekezetek önállóságának megtartása érdekében épen mostanában tárgyalt ref. egyetemes konventünkkel, egy hirtelen és orozva fellépő betegség (torokgyuladás) következtében aug. 22-én Budapesten 46 éves korában váratlanul elhunyt. Halála nagy vesztesége az amerikai magyar ref. lelkészi karnak. — *Dr. Szigethy Lehel* kecskeméti jogakadémiai ny. r. tanár életének 67-ik, buzgó tanári működésének 34-ik évében aug. 25-én elhunyt. Az igazak emlékezete legyen áldott!

— **Kitüntetés.** A kormányzó Szigethy Ferenc balajti lelkésznek *„Nehéz idők* c. verskötetéért s kéziratban megküldött két hazafias költeményéért kabinetirodája útján köszönetét és elismerését nyilvánitotta.

— **A lelkész-szenteléssel** egybekötött egyházker. közgyűlés határidejéül az egyházker. elnökség okt. 9-ét tüzte ki. A gyűlés, mint már közöltük, *Cigándon* lesz.

— **Az egyházkerületi intéző bizottság** szept. 1-én tartotta első ülését Miskolcon Dr. Révész Kálmán püspök és Dókus Ernő főgondnok elnöklete alatt. Az ülésen a tagok csaknem valamennyien megjelentek. Mint jegyzők: Janka Károly és Kovács István szerepeltek. A bizottság fontosabb határozatai a következők: a lelkészavatási tisztelet díj az eddigi 1 drb. császári és kir. arany helyett, melynek a jelenlegi ár folyamszerinti megfizetése a felavatandó lelkészekre súlyos terhet róna, 300 koronában állapittatott meg. A lelkészi és tanitói földek után fizetendő vagyonváltság tárgyában a bizottság úgy határozott, hogy mivel a váltság csak az 1000 koronánál nagyobb kataszteri tiszta jövedelemmel bíró lelkészi és tanitói földek után fizetendő s ezekért is csak az 1000 K-t meghaladó rész után, annak fizetésére a javadalmas köteleztetik, a törvényben biztosított ama módozat mellett, hogy a váltság összege 15 év alatt buzában fizettessék meg. Egyházkerületünkben körülbelől csak 4 lelkész lesz vagyonváltság fizetésére kötelezve, tanító pedig egy sem. A belhivatalnokok dijlevele tárgyában utasíttattak az esperesek, hogy a helyszinen kiszálliva kiséreljék meg minden egyes esetben a kérdésnek békés úton való elintézését s csak ha ez nem sikerülne, vitessék az ügy az egyházmegyei bíróság elé. A debreceni egyetem hittudományi karának doktori szabályzata tárgyában felir az intéző bizottság a zsinathoz, illetőleg az Egyetemes Konventhez, hogy az államkormánynál vigye keresztül a szabályzat theol. akadémiáinkra sérelmes intézkedéseinek megváltoztatásával azt, hogy a theol. akadémiákon végbizonyitványt nyert egyének minden további hallgatás nélkül doktori szigorlatra jelentkezhessenek s hogy a theol. magántanári képesítés ne szerepeljen a doktori szigorlatra való jelentkezés előfeltétele gyanánt. A jogakadémiára vonatkozólag a legutóbbi egyházkerületi közgyűlés állásfoglalása alapján fölir az intéző bizottság a zsinathoz kérve, hogy a három ref. jogakadémia közül jelentsen ki egyet az egyetemes egyház jogakadémiájának s e jogakadémia részére biztositsa az eddigi államsegélyeket s az egyetemi jog- és államtudományi karokat megillető összes fakultási jogokat. A másik 2 ref jogakadémia fenntartó testületeit pedig hivja föl, tegyék megfontolás tárgyává, nem volna-e kivánatos az erők egyesítése szempontjából intézeteiket az egyetemes egyház jogakadémiájába beolvasztani. Az egyetemes egyház jogakadémiájának székhelyéül az intéző bizottság Sárospatakot ajánlja. A miskolci leánygimnáziumnál üresedésben levő latintörténelmi tanszékre Tóth Kálmán kisujszállási tanár, a mathematikai tanszékre pedig Szabó Jenő eddigi helyettes tanár választtatott meg rendes tanárrá.

— **A kunhegyesi konferencián** egyházkerületünkből megjelentek a következő lelkészek: Szalóczy Pál, Pósa Péter, Ferenczy Dániel (5 presbiterrel), Szabó Lajos, Csabay István, Farkas Dezső, Farkas Elek, dr. Páhy József, Radácsi István, Ujj Lajos, Danyi József (feleségével), Kiss Ernő és Nagy Béla.

— **A sárospataki főiskola köréből.** A természetrajzi tanszékre hirdetett pályázat eredménytelen maradt s igy e tárgyakat ez éven is belkörű helyettesítéssel fogják ellátni. — *Ellend* József, főgimn. math. fizikai tanár, szeptember 1-től nyugdíjba vonult. — *Dr. Gerőcz* Kálmán jogakadémiai, és *Halász* Dénes főgimn. tanárok, kik két éven át szabadságolva voltak, tanári működésöket szept. 1-én megkezdették. — A *tápintézeti ellátásért* az uj iskolai évben egy félévre a fizetendő dij: 1800 K és egy métermázsa búza (illetőleg ennek tőzsdei ára).

— **Választások.** A legközelebbi egyházkerületi közgyűlés által elrendelt választásokra beérkezett 227 szavazat fölbontatván, megállapittatott, hogy megválasztattak: *zsinati képviselőkké:* Sütő Kálmán 217, Fodor György 208, Cziáky Endre 203 szavazattal lelkészi, dr. Puky Endre 206 szavazattal világi részről, dr. Buza László 216 szavazattal főiskolai képviselőül. *Lelkészi főjegyzővé:* Janka Károly 207, *világi főjegyzővé:* dr. Kérészy Barna 209, *világi aljegyzővé:* Domby László 209, *lelkészi tanácsbirákká:* Farkas István 209, Sütő Kálmán 199, Kovács István 197, *világi tanácsbiróvá:* Farkasfalvi Farkas Géza 200, *főiskolai lelkészi gondnokká:* Janka Károly 207, *a theol akadémia egyház ker. képviselőjévé:* Nagy Béla 211 szavazattal.

— **Találkozó ünnepély** Főiskolánknak 35 évvel ezelőtt végzett hittanhallgatói, akik ma már őszülő fővel, de nem lankadó hévvel és erővel szolgálják egyházunk és iskolánk szent ügyét, tiz év előtt itt Sárospatakon rendezett találkozójuk alkalmával tett igéretükhöz képest e nyárou ismét találkozót rendeztek, hogy a régi baráti érzést és a tápláló Alma Mater iránt való vonzalmukat felfrissitsék, megújitsák. A találkozó aug. 26-án Nyirbátorban *Szabó Lajos* esperes lelkész házánál folyt le, ahol megjelentek: Elek József bábonyi lelkész s esperes, Fodor György perkupai lelkész s egyh. ker. tanácsbiró, dr. Rácz Lajos spataki akad. tanár, Sebők István nyiracsádi lelkész, S. Szabó József debreceni kollégiumi tanár és Zsindely Jenő rádi lelkész. A Báthoryak ódon, több mint 400 esztendős templomában Fodor György adott buzgó imában hálát az Urnak, aki minket eddig megtartott, pályánkon egyre feljebb vezetett s kérte továbbra is az ő áldó és megszentelő kegyelmét. A derüs visszaemlékezések közt töltött napra csak az boritott árnyékot és borút, hogy a lefolyt 10 év alatt több pályatársunkat és barátunkat elveszitettük, hogy a cseh megszállás alatt levő barátainknak (köztük Buzi Márton gömöri esperesnek) a cseh hatóság nem adott engedélyt a kijövetelre, Lánczy József beregi esperest pedig hivatalos teendői akadályozták az eljövetelben, végül hogy egyetlen még életben levő akad. tanárunkat: Radácsi Györgyöt szintén nem tisztelhettük magunk között. Hogy a találkozó barátok szivei a távolból is a legmélyebb szeretettel dobbantak össze főiskolánk iránt, szinte nem is szükséges hangsulyozni. Szabó L. barátunk vendégszeretete a kisded baráti csoport összejövetelét az egész helyi intelligencia ünnepévé avatta. Köszönet neki e kedves napért!

— **Ragályi Béla** volt felsőborsodi e. megyei gondnok, egyházi közéletünknek köztiszteletben álló kiváló vezérembere, mint őszinte részvéttel értesülünk, betegen fekszik balajti birtokán. Az egyházker. intéző bizottság, melynek ülésén betegsége miatt nem jelenhetett meg, meleghangu táviratban üdvözölte, kivánva neki mielőbbi felgyógyulást.

— **Miskolczról.** A ref. egyházközség presbytériuma az újonnan szervezett két hitoktatói állásra

Fekete István szöllősardói és *Szabó Lajos* borsodszakácsii lelkészt választotta meg. — Az avasi templomnap megtartását szept. 18 ra állapította meg.

— **A gimnáziumi vallástanári vizsgálatra,** mely Sárospatakon szeptember 13 án fog megtartatni, két vizsgázó jelentkezett, u. m. *Almássy* Márton hajdúböszörményi h. lelkész és *Sajtos* Imre kisujszállási s. lelkész és h. vallástanár.

— **Felsőborsodból.** Az esperesi állásra elrendelt szükebbkörű szavazás eredményeként 33 szavazattal 14 ellenében *Elek József* sajóbábonyi lelkész és tanácsbiró, az egyházi közigazgatás kitünő ismerője, az egyházmegye régi, szorgalmas tisztviselője választatott esperessé. Beiktatása, az őszi közgyülés keretében, szept. 8-án lesz Miskolcon.

— **A tiszántúli egyházkerületnek oláh megszállás** alatt levő része (226.000 lélek), aug. 16 án Nagyváradon tartott közgyülésén elhatározta, hogy önálló egyházkerületté alakúl s a jelenlevők a püspöki állásra Sulyok István váradi lelkészt s esperest, a főgondnoki állásra pedig Domahidy Elemér egyh. m. gondnokot jelölték.

— **A debreceni kollégiumban** a különböző rendeltetésü alapok, pénztári csoportok 447,310 korona jövedelemhiánnyal fejezték be az 1920. esztendőt. Különösen a tápintézeti pénztárnál szomorú a helyzet, ahol 300,000 koronát meghaladó az 1920. évi deficit. A kollégium elöljárósága most részint levélben, részint szemelyesen meg fogja keresni az áldozatkész tehetősebb birtokosokat a kollégium sorsának felkarolására.

— **Egységes középiskola Erdélyben.** Az erdélyi magyar egyházak egyesítették a középiskolák alsó 4 osztályát, a jövőben tehát náluk nem lesz az alsó 4 osztályban külön gimnázium, reál-, és polg. iskola. Az egységes középiskola 4 osztályának elvégzése után választhat a tanúló a felső tagozatban a gimnázium és reáliskola közt. Az oláh kormány 1 évre engedélyezte az uj tantervet.

— **A portómentesség** megszüntetése az egyházi és iskolai hivatalokat nehéz helyzetbe sodorta: vagy megbirhatatlan terhet ró rájok, ha a megkeresésekre ezentúl is válaszolni akarnak, vagy, ha ezt el akarják kerülni, a megkeresések — elintézetlenül, a kérdések válaszolatlanúl maradnak. A tiszántúli egyház kerületi és a debreceni kollégiumi pénztár most közhirré tette, hogy a megkeresésekre csak az esetben válaszol, ha a küldő válaszbélyeget is mellékel leveléhez. Minden hivatal kénytelen lesz ehhez az eljáráshoz folyamodni.

— **Statisztikai adatok** a *budapesti ref. hitoktatásról.* Az 1920—21. iskolai évben hitoktatásban részesült: 1. *elemiben* (120 iskola): 3321 fiú, 2994 leány, összesen 6365 tanúló, heti 390 órában; 2. *polgáriban* (51 iskola): 1021 fiú, 1215 leány, összesen 2236 tanúló, heti 174 órában; 3. *középiskolákban* (gimnázium, kereskedelmi, tanítóképző stb., 59 iskola): 1275 fiú, 740 leány, összesen 2015 tanúló, heti 218 órában. Összegezve: 5667 fiú, 4949 leány, összesen 10.616 tanúló, heti 782 órában. Iparostanonc iskolákban 1921 április óta van vallásóra. Itt a tanúlók száma 876, heti óra 28. A tanítást 19 vallástanár és 42 óraadó (lelkészek, tanítók, tanárok stb) végezte.

— **Evang. theológiai fakultás.** Hosszu küzdelem után az evang. egyház is fog nyerni egyetemi jellegű theol. fakultást és pedig a Pozsonyból elüzött és ideiglenesen Pécsre helyezendő egyetemen; ha szeptemberre az egyetem nem költözhetik Pécsre, akkor a theol. fakultás ideiglenes Budapesten fog megnyilni.

— **Tizezer koronás alapitványt** tett a kecskeméti ref. gyülekezetben Sárközy László presbyter a züllésnek indúló gyermekek vallásos nevelésének előmozditására. Örömmel adunk hirt e szép adományról és eszünkbe jut, milyen jó volna megkérdezni minden presbytertől és egyházi tisztviselőtől, vajjon miféle kiváló szükséget vett már észre az egyházi életben és mit áldozott a hiányok orvoslására?

— **A vagyonváltság** hatályát a törvény a lelkészi és tanítói javadalmat képező ingatlanokra nézve 1000 kor. kataszteri tiszta jövedelemig kiterjesztette, ugy hogy a lelkészi és tanítói javadalomból az ingatlannak csak az a része váltságköteles, mely 1000 kor. kataszteri tiszta jövedelmen felülesik.

Szerkesztői üzenetek.

B—n. Az előfizetési pénzek bizony lassan gyülnek, még $^1/_8$-a nem érkezett be. — **K—f.** Az 1917. és 1918. évekről hátralékos előfizetési díjat köszönettel vettem; már három olvasónk örvendeztetett meg e figyelmével és jóindulatával. — **Kérdező.** Egyházi beszédet, bármily szépen kidolgozott lenne is, lapunk szükre szabott terjedelme miatt nem közölhetünk.

Egyházak, iskolák, valamint a nagytiszteletü Lelkész és tisztelt Tanitó urak figyelmébe!

A Magyarországi Református Egyetemes Konvent a kiadásában megjelenő:

UJ ÉNEKESKÖNYV

nyomtatásával **Debreczen sz. kir. város** és a **Tiszántuli Református Egyházkerület Könyvnyomda-vállalatát, az egész országban való kizárólagos terjesztéssel és árusitással** a nyomdavállalat tulajdonát képező

„Méliusz" Könyvkereskedés

könyvkiadóhivatal, zeneműi-, papir- és irószerkereskedést

Debreczen

Ferencz József-ut (Piac-u.)

26. sz. bizta meg — Az uj énekeskönyv egyelőre a következő három kivitelben, már folyó évi **szeptember havában** fog megjelenni és **használata kötelező.**

Papirkötésben ... ára 42·— Korona
Félvászonkötésben „ 44·— Korona.
Egész vászonkötésben 54·— Korona.

Ezen árakból az egyházak és iskoláknak 10% engedmény jár! — Megrendelések már most eszközölhetők, amelyek utánvéttel figyelmesen és pontosan lesznek elintézve! Az ország összes elemi- és középiskoláiban használt **tankönyvek nagy választékban,** papir-, iró-, rajz- és irodaszerek a **legjutányosabban** beszerezhetők.

Nyomatott a ref. főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1921—1450.

XVI. évfolyam. 20. szám. Sárospatak, 1921. szeptember 11.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK.

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 100·— Kor.
Félévre ... 50·— „

Felelős szerkesztő és kiadó:
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal ... 400·— Kor.
Fél „ ... 200·— „
Negyed „ ... 100·— „
Nyolcad „ ... 50·— „

TARTALOM *yr.*: A kunhegyesi kiáltvány. — *Kiss Ernő.*: Az egyházfegyelem. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Hirdetés.

A kunhegyesi kiáltvány!

Egyházunk feldöbbent lelkiismerete szólal meg abban az emlékiratban, melyet a kunhegyesi konferencia tagjai a Zsinat elé terjesztenek.

Fájdalmas, de igaz látással mutat az emlékirat a közelmultunk súlyos bűneire: az evangélium hirdetésének elhanyagolására; a hitetlenség és a bünök minden légióival szemben való gyöngeségünkre; Isten kegyelme helyett a magunk gyarló erejében, emberi belátásban való bizakodásunkra; a saját és hiveink áldozatkészsége helyett külső segitségekre való támaszkodásunkra; elh[illegible]agiasodásunkra, egymással való lelki egységün[illegible]glazulására s ezeknek méltó következményeire: [illegible]tagjaink Istentől való elfordulására; Mammon im[illegible]a; a kényszerrel hajtott egyházi adókra, nag[illegible]tetlenségünkre és megaláztatásunkra.

E sötét kép felett való [illegible]bánattal az újjászülő kegyelem reménységét is érzi és keltegeti nagy hálával az emlékirat. Egyuttal megjelöli kibontakozásunk egyetlen feltételét: teljes megujulásunkat annak lelke által, aki mindeneket megujit. E megujulás érdekében a következő tennivalókat ajánlja a zsinat figyelmébe: A lelkészek visszaállitását a földmüvelés és adminisztráció gondjaiból az evangélium hirdetésének, a ker. hitnek és szeretetnek szent szolgálatába; buzgó egyháztagoknak e szolgálatra való kiképzését; kis szórványok számára lekötött lelkészeknek nagyvárosi tömegek közötti munkára való felszabaditását; a lelkészi javadalmak rendezését, egyenlősitését; az Istentiszteletek reformját; vallásoktatásunk szabályozását; a zsinat gyakrabban tartását; a presbiterek szigorubb kiválogatását; az egyház hitvallásának és alapelvének megállapitását; az egyháztagság feltételeinek körvonalazását; az áldozatkészség és egyházfegyelem felélesztését.

Mi, akik évek óta hordozzuk nagy leromlásnnk tenger bajainak fájdalmát, végtelen hálásak vagyunk Istennek már ez emlékiratért is s az ország minden részéből testvéri együttérzéssel állunk oda annak látnoki szerzőihez, akik csomóba kötve tartják oda a zsinati atyák szeme elé egy lelki egyház lelkiekben szegény korának ijesztő fattyuhajtásait; de egyszersmind egy új dicsőséges korszak építéséhez is odahordogatják nekik a legszükségesebb alapköveket.

Nem ringathatjuk azonban magunkat abban a kellemes reménységben, hogy ez emlékirat rögtöni megállást parancsol most is tartó lefelé való zuhanásunkban s odaemeli egyházunk hajóját a haladás és fejlődés felfelé vezető utjára. Emlékiratban összefoglalt bajok felett — amint annak befejező sorai meg is emlitik — már évek óta hangzik a panasz s az orvoslás utáni számtalan segélykiáltás; de idevonatkozó tényeket, megmozdulásokat, a közállapotok által megkivánt radikális és erélyes intézkedéseket általában nem, legfeljebb csak szórványosan találunk.

Itt csak egy segithet. Ha Isten lelke, mely olyan hathatósan munkálkodott a kunhegyesi konferencia vezetőiben és résztvevőiben, felrázza egyházunk minden hivatalosait, az összes zsinati Atyákat, de az összes pásztorokat a kicsinyektől a nagyokig, sőt a közönybe merült hivek seregét is abból a kábult tévelygésből, hogy itt mindenek ékesen és szép renddel mennek; tudatára ébreszt mindnyájunkat elfecsérelt időnknek és alkalmainknak, kiáltó bűneinknek és mulasztásainknak, s a kettős tüzes nyelvek erejével egy akaratra buzditva felvértez és fellelkesit a még kezünkbe adott jövő nehéz, küzdelmes, de dicsőséges harcára.

Óh jövel Szentlélek Úristen! *yr.*

Az egyházfegyelem.

Az a mozgalom, melynek célja magyar református egyházi életünk elevenné tétele, túlnőtt már egyes egyének és gyülekezetek munkakörén, áttörte az egyházkerületi korlátokat s hatalmas mentőként hallatta szavát a kunhegyesi konferencián.

Mindig több-több embert birnak szólásra azok a kérdések, amelyek e hatalmas arányú mozgalom munkásait foglalkoztatják, minők a konfirmáció, presbiterképzés, egyháztagság fogalma, egyházfegyelem. Tiszteletreméltónak tartom azt az aggodalmat, mely az egységet félti attól, hogy a gyülekezetek magok alkotnak magoknak ezekről szabályzatokat, ámde mi sem bizonyitja jobban a gyors cselekvés szükségességét, mint az, hogy épen az egyházszervezet legalsóbb fokáról, az egyházközségből tör elő az élni vágyás. A szervezet felsőbb fokainak feladata, hogy egységessé tegye ezt az élni vágyást.

Csudálatosnak tetszik nekem, ha újitani vágyó reformátornak nevezik ma azt, aki pl. egyházfegyelemről, konfirmációról ir, vagy beszél. Sőt legközelebb a libertinusokkal való vonatkozásban olvashattunk ezekről. Reformátor is, libertinus is? Ez talán mégsem egy. Maradjunk csak most az egyházfegyelemnél és mondjuk ki már most, hogy ennek gyakorlása nem újitás, nem is libertinizmus, sőt ennek elhanyagolása az, ami libertinizmusra vezet.

A libertinusok tombolását ott láttuk a forradalmak idején gyülekezeteinkben s azonnal teljes sulyával nehezedett reánk a gond: miként tisztitsuk meg gyülekezeteinket a turbulens elemektől? Mi történjék a hitetlenekkel, templomkerülőkkel, istenkáromlókkal, a gyülekezet házi ellenségeivel, ezekkel a cimzetes reformátusokkal? — Jézusnak a tiszta buzáról és konkolyról, meg a tengerbe vetett gyalomról mondott példázata ezekkel szemben mindenesetre óvatosságra int bennünket, viszont ugyancsak Ő parancsolja, hogy a makacs vétkezőket a Gyülekezet itélőszéke elé kell vinni. (Máté: 18_{15-17}) Az egyházfegyelemnek bibliai alapja íme nemcsak az apostoli levelekben, hanem az evangéliumban is megtalálható. Pál apostolnál a Timótheushoz irt levélben (I. Tim. 5_{20}) feddésről, az I. Kor. 5_4-ben pedig egyenesen kiközösitésről olvasunk.

Ha pedig megkérdezzük Kálvint az egyházfegyelem felől, akkor még magunk is alig mernénk mérték alá állni. Szerinte három *célja* van az egyházfegyelemnek: „Az első cél az, hogy Isten gyalázatára a keresztyének közé ne számláltassanak azok, ákik rút és vétkes életet élnek, mintha az ő szent egyháza az istentelen és bünös emberek összeesküvése volna. A másik cél az, hogy a gonoszoknak állandó megszokása folytán a jók meg ne romoljanak. A harmadik cél az, hogy azok magok szégyen letökben megzavarodva, kezdjék megbánni rút cselekedetöket."

Kálvinnál a fegyelemnek négy *fokozatával* találkozunk. u. m. a magánintelem, a gyülekezet előtt való megfeddés, az úrvacsorától való eltiltás, a kiközösítés. Az egyházfegyelem gyakorlása tehát nem újitás, hanem a bibliához és Kálvinhoz való visszatérés. Magyar református egyházunkban is gyakorlatban volt régebben az egyházfegyelem, aminek bizonyitására legyen elég csak a Geleji-féle 43 ik és 44 ik kánonra való hivatkozás. Az egyik a vétkesek megfeddéséről, a másik a meg nem térők kirekesztéséről szól. — Kálvin szerint az egyházi fegyelem az egyetlen orvosszer akkor, mikor az egyházban szörnyű pusztulásnak némely előjelei mutatkoznak s a nép fékentartására semmi gond és mód nincs.

Midőn az egyháztagoknak a gyülekezethez való viszonyát vizsgáljuk, minden szépités nélkül meg kell állapitanunk, hogy egy nagy tömeg semmiképen nincs hitközösségben a szentek egyességével. Ezek református szülőktől származtak, kereszteltettek, konfirmáltattak s a világi törvények szerint kifogástalan polgároknak látszhatnak, de a vallás iránt közönyösek, úrvacsorával nem élnek, templomba nem járnak, az egyházi terheket zúgolódással viselik s adott alkalommal nem késnek kijelenteni, hogy nem érzik szükségét az egyháztagságnak. Mindazáltal egyrészt azért, mert gyermekeiket úgyis vallásos neveltetésben kell részeltetniök, másrészt családi hagyományok miatt, de meg azért is, mert nyilt szakitás esetén tartanak a közvélemény megvetésétől, kényszerüségből, immel-ámmal tagjai maradnak az egyháznak. Ezek a sem hideg, sem hév tagok, a kikkel a legtöbb baj van, akiknek a szürke tömege teszi szintelenné a vallásos életet, akik kerékkötői az egyház kormányzásának is, mert szavazni mindig megjelennek s nincs oly szent ügy, amit le ne szavaznának. Isten a megmondhatója, hány fiatal pap lelke szárnyalását akadályozták már ezek meg, hány templomot tettek hasonlóvá a szemetes ládához, hány derék tanitót kergettek a kommunizmus karjaiba, akik munkakedvöket veszitették, az egyházi szolgálatot meggyülölték, mert évtizedeken át hiába könyörögtek egy rendes iskolateremért, egy tisztességes lakószobáért?! — Tárj eléjök bármely üdvös tervet, a felelet mindig a züllött lengyel nemesé: „nyepoz volim", érezzék egy kissé lazúlni a jogrendet, papot kergetnek, templomot gyaláznak, Istent tagadnak. Nem ismerünk-e rá ezekben azokra a libertinusokra, akikkel estenek dolgai Calvinus Jánosnak Genf városában?

Szeretnénk ezeket az embereket valamiképen jó útra vezérelni, miért is megtartjuk őket az egyházban, de fegyelmi eljárással annak a tudatára kivánjuk ébreszteni, hogy közöttük és közöttünk nagy különbség vagyon. Nevökön nevezzük őket: *ti csak kényszertagok vagytok!* Dokumentáljuk, hogy milyen nagy, féltve őrzött kincs nekünk az úrvacsora sákramentuma: titeket oda sem eresztünk, mikor ezzel élünk! — Szégyenletökben megzavarodva talán feltámad bennök a tékozló fiú lelkiismerete s kivánatossá válik előttök, amit könnyelmüen eljátszottak.

De hogy ismét [illegible]rész ujitóknak ne láttassunk, halljuk a bibliát és [illegible]vint! Pál apostol Timótheusnak irja I. lev. 1 [illegible]ik versében, hogy Himeneust és Alexandert [illegible]a sátánnak, hogy tanulják meg azt, hogy ne káromoljanak. Hasonlóképen a korinthusiakat útasítja, (I. Kor 5_5) hogy a vérfertőzöt adják át a sátánnak, hogy a lélek ép legyen az Ur Jézus napján. Kálvin a bibliai helyeket úgy magyarázza, hogy az apostol e bünösöket *„ideiglenes kárhoztatás alá vetette."* Nos, mi Kálvin magyarázata szerint hiszszük és valljuk a keresztyén vallást, tehát az ő utain járunk, midőn a modern libertinusokat ideiglenes kárhoztatás alá vetjük az által, hogy egy időre eltiltjuk az úrvacsorától és megfosztjuk azoktól a jogoktól, amelyekkel a Krisztus ügyének kárára éltek, hogy tanúlják meg, hogy tisztességesen viseljék magukat! A fegyelmezés legyen mindenek előtt preventiv. Magánintelmekkel igyekezzünk visszatartani a tévelygőket a vétektől, de végső fokon, a legsulyosabb esetben a kizárás adja meg a fegyelem teljességét. Bizony nincs ezekben semmi új. A rejtett kálvini erőknek vulkanikus előtörése ez. És egység e téren akkor lesz, ha a zsinat a biblia és Kálvin nyomán egy teljes egyházfegyelmi törvénycikket alkot.

Kiss Ernő.

IRODALOM.

* **Fred. Christol: Fils de Héros** (Hősök fiai), Paris, librairie Fischbacher, 46 lap, ára 2 frank. — Ez a 36 képpel — épületek, templomok, várak, szobrok, érmek képmásaival — diszitett, csinos kiállitású füzet a francia protestántizmus multját és lelenlegi sociális és evangélizáló szervezeteit ismerteti. A fősúly az előbbire, a reformáció hőseinek küzdelmeire s még-

inkább vártanuinak szenvedéseire, e küzdelmek és szenvedések ecsetelésére esik; a küzdelmek, szenvedések színhelyeit: a vártornyokat, börtönöket mutatják be az illusztrációk; köztük találjuk az aigesmortes-i Constance-torony képét is, a melyben Durand Mária, egy hugenotta lelkész testvére, 38 évig szenvedett s a melynek egyik kövébe egy női martir e szavakat karcolta: *Résister* (ellenállni). Meghatott szívvel olvassuk a francia hugenották szenvedéseinek egyszerű és mégis oly ékesen beszélő leírását. Hajdan vallása, ma nyelve és nemzetisége miatt üldözik és büntetik az embereket! Egy ilyen eleven, szines leírás, a magyar ref. egyház hithőseiről és vértanuiról, nálunk is hálás olvasókra találna.

* **Bulletin protestant-français.** Informations religieuses. Juillet—aout 1921. — A franciák ujra felfedezték, a világháborúban való mérges eltaszítás után, a magyarokat, ujra megtalálták szivökben a hittestvéri együvétartozás érzését, s ennek ápolására f. szerkesztőnknek kezdik megküldeni kiadványaikat. E lap, ez a francia-protestáns hiradó, úgy látszik, a külföldi protestántizmussal való összeköttetés ápolására, fentartására irányul, mert közleményei mind ily természetűek, mind a külföldi és francia protestánsok érintkezéséről és kapcsolatáról szólanak. Megtudjuk a lapból, hogy a márc. 7—10. napjain Manchesterben tartott angol szabad egyházi gyülésen a francia, holland, belga, svájci, skandináv és csehszlovák prot. egyházak képviselői hozzájárultak ahhoz a javaslathoz, hogy a világ prot. egyházai közt valami szövetség (Fédération internationale des Eglises protestantes) létesüljön.

* **Le caractère de Calvin** par *E. Doumergue*. E kis tanúlmányban a montaubani (1919. óta montpellier-i) prot. theol. fakultás dékánja, a nagyhirű és tudós Kálvin életrajz-iró, összesűritve, népszerű és tetszetős formában nyujtja 5 kötetes nagy művében végzett kutatásainak eredményét, a melyekkel Kálvin jellemét a valóságnak megfelelőleg igyekezett megrajzolni. Tanúlmánya e 3 szempontból jellemzi Kálvint: 1. Az irály és az ember; 2. A theológus; 3. Az egyházi és társadalmi szervező. Az alapos hozzáértéssel és szép előadással irt dolgozat megérdemelné, hogy magyarra fordítva nálunk is olvasható legyen.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhirek.** Gyermekek haláláról, bimbók letöréséről kell szomorú hírt adnunk: *Komjáthy István* nagygejőci lelkész István nevü 11 éves fia tifusz következtében, *Marton János* tanártársunk Tibi nevű 13 hónapos kis fia bélhurut következtében a mult hóban Beregszászban elhunyt. Őszinte részvétünk a sulyosan meglátogatott családokkal!

— **Körlevél az alsózempléni ref. egyházmegye lelkészeihez.** Tisztelettel felkérem lelkésztársaimat: korpótlék és nyugdijügyek rendezése végett szíveskedjenek feleletet adni sürgősen a következő kérdésekre: 1. Il-ik lelkészképesitő oklevelük hol és mikor kelt? 2. Hol és mely időktől szolgáltak és szolgálnak mint rendes lelkészek? (Hely, beiktatás éve, hónapja és napja). 3. Hány korpótlékot élveznek? (A korpótlék kiutalásának kelte.) Viss, 1921 aug. 31. Atyafiságos szeretettel *Bartha József* h. esperes.

— **A gömörtornai** újonnan alakult egyházmegyében elrendelt szavazás eredményeként esperessé *Juhász László* putnoki lelkész, gondnokká *báró Ragályi-Balassa Ferenc* tanácsbiró választatott meg, akik már eddig is, püspöki megbizás folytán, a gömöri egyházmegye kormányát vezették.

— **Külföldi tanulmányát.** *Tantó János* tiszaluci lelkész tanulmányútra ment Amerikába. E napokban szállott hajóra Rotterdamban s ma már az Oceánon jár. Már 2 évvel ezelőtt megnyerte a *princetoni* egyetem ösztöndiját s most ennek élvezője lesz ott egy esztendeig. Hisszük, hogy tanulmányútja nyereség lesz ugy ő reá, mint Anyaszentegyházunkra nézve. Isten vezérelje s majd hozza vissza szerencsésen a kiváló ifjú lelkipásztort!

— **Nyilt kérdés dr. Buza László úrhoz.** Szives véleményét kérem az alábbi két kérdésre nézve: 1. Megengedhető-e, hogy egy református felekezeti tanító az istenitiszteleten sohase vegyen részt, csak március 15-én és évzáró vizsgakor lépje át a templom küszöbét, amikor az iskolások felvezetése elháríthatlan hivatalos kötelessége? 2. Mit érdemel az a református felekezeti tanító, aki egyháziasságának és hithűségének ilyen bizonyságát adja s ilyen példát mutat az egyházközönség és a gondjaira bízott növendékek előtt az Isten házának látogatásában? Szives válaszát kéri *Egy vidéki lelkész.*

*

Válasz: Nagyon sajnálatra méltó, ha akad felekezeti tanító, aki szinte tüntetően kerüli a templomot. A felettes hatóságnak természetesen mindent el kell követnie, hogy ezen a tarthatatlan állapoton, amely rossz hatással lehet az egész gyülekezetre, segítsen. *Buza László.*

— **A sárospataki ref. főgimnáziumban** az új iskolai évben beiratkozott tanúlók száma: I. oszt. 58. II. o. 68. III. o. 44. IV. o. 62. V. o. 40. VI. o. 48. VII. o. 36. VIII. o. 36 rendes tanúló és a nyolc osztályban 27 magántanúló, összesen 419 tanúló.

— **A hadikölcsön-kötvények** vagyonváltsága tárgyában a Pénzintézeti Központhoz intézendő bejelentésre nézve a pénzügyminiszter a határidőt október 31-ig meghosszabbitotta.

— **Javító és pótló érettségi vizsgálat** tartatott a sárospataki főgimnáziumban szept. 8-án. A 10 teljes vizsgázó közül 3 jó, 6 elégséges eredménnyel lett érett, 1 javitásra útasíttatott; 2 javító érettnek nyilvánittatott. A közoktatásügyi miniszter a vizsgálatra nem küldött kormányképviselőt.

— **Választások** cimű mult számunkban megjelent közleményhez pótlólag közöljük, hogy *Juhász* László putnoki lelkész 203 szavazattal szintén megválasztatott zsinati képviselővé.

— **Az evangyéliom az — utcán.** Több budapesti baptista gyülekezet összefogott arra, hogy vasárnap délután utcákon és sétatereken az evangyéliumot hirdesse. Énekkarok figyelmessé teszik a járókelőket s néhány perc alatt nagyobbszámú hallgatóság verődik össze. Bizony örvendetes konkurrenciája ez a Városligetben s egyebütt kinálkozó istentelen szórakozásoknak. De miért csak a baptisták? mikor ébrednek erre a történelmi egyházak?

— **Adomány.** Amerikában élő hittestvéreink a mostani súlyos megélhetési viszonyok mellett is gondolnak egyházaink intézményeinek felsegitésére. A *nagybózsvai* ref. ifjusági dalkör 5000 korona ajándé-

kor kapott egy harmonium beszerzése céljára Réz Ferenc perth-amboy lakostól. A nemes szívű adakozók kilátásba helyezik, hogy később sem feledkeznek meg szegény egyházuk anyagi segítséggel való gyarapításáról.

HIVATALOS RÉSZ.

Körlevelek.

1058/1921. I.

Főgondnok ur őméltóságával egyetértőleg, lelkészavatással egybekötött őszi rendes közgyülésünket *Nagyczigándra, f. é. október hó 9-re* hivjuk össze, mely napon délelőtt a lelkészavatást, délután pedig a birósági ülést tartjuk meg; a közgyülési tanácskozás hétfőn, október 10-n reggel 9 órakor kezdődik. Tárgyaltatni fognak az egyházmegyék és a tanintézetek részéről felterjesztett ügyek.

A közgyülésen és a biróságon tárgyalandó ügyiratok f. évi szept. 25-ig adandók be a püspöki hivatalhoz. Később beérkező iraiok csak a közgyülés engedélyével tárgyalhatók.

A felavatandó ifjú lelkésztársak és a felavatásnál működő összes ker. tisztviselők okt. 8-n (szombaton) délelőtt 9 óra 41 perckor érhezzenek Sárospatakra, honnan külön vonattal megyünk Nagyczigándra, ahol a délután folyamán a templomi elhelyezkedést és rendet megállapitjuk.

A lelkészavatási illetéket, mely eddig egy drb. császári arany volt, az egyházker. intézőbizottság 300 (háromszáz) koronában állapította meg, mely összeg 8-n délután nt. Janka Károly egyházker. főjegyző ur kezéhez fizetendő.

A lelkészavatás alkalmából délelőtt Enyedy Andor, délután Szarka Gyula lelkész ur fog egyházi beszédet tartani.

A felavatandó lelkész urak legkésőbb f. hó 15-ig mindenesetre küldjék be hozzám rövid életrajzukat. A ki életrajzot nem küld, felavatásra nem bocsáttatik.

Miskolc, 1921 szeptember 6

Dr. Révész Kálmán
püspök.

1059/1921. II.

Ez évi julius 5-n tartott egyházkerületi közgyülésünk határozatából két nagyfontosságú cél érdekében hivom fel gyülekezeteink vezetőinek és tagjainak szives figyelmét és áldozatos buzgóságát.

Egyik: a theologus ifjak, a jövő lelkészi nemzedék segítése. Nemcsak egyházi, de nemzeti nagy érdek is fűződik ahoz, hogy a lelkészi pályára készülő theologusokat tanintézeti jótéteményekk, ingyenes lakások és fütési kedvezmények stb. által mentől hatályosabban segithessük. Az egyházkerület és főiskola a természetben már minden tőle telhető áldozatot meghozott, de nagy szükség van a gyülekezetek áldozatkész segitségére is.

Másik: a miskolci ref. női Fillér-egylet árvaházának támogatása. Egyházkerületünk ez egyetlen árvaházának áldásos működése a háború és annak következményei miatt több éven át szünetelni volt kénytelen; most akarja működését ujra megkezdeni, egyelőre 8—10 árva felvételével és gondozásával. Anyagi eszközei azonban nagyon fogyatékosak, minél fogva kéri az egyházkerületünk közönségének hathatós támogatását.

Felkérem azért t. lelkésztársaimat, hogy a gondnok, tanitó és presbyter urakkal egyetértésben e két nemes cél érdekében, templomi lelkes buzdítások mellett, mindenütt gyűjtést indítsanak s annak eredményét a sárospataki főiskola pénztárába, illetőleg a miskolci ref. női filléregylet árvaházának mielőbb beküldjék. A Miskolc körüli gyülekezetek természetbeli (élelmiszer) adományokkal is nagyban gyámolithatják az árvaház ügyét.

Miskolc. 1921 szeptember 6

Dr. Révész Kálmán
püspök.

1060/1921. III.

A m. k. kereskedelemügyi miniszter ur a lelkészek vasuti kedvezményét legújabban kiterjesztette annyiban, hogy országos egyházi gyülések (zsinat, konvent stb.) alkalmával a félárú menetjegy-igazolvány az egyházkerület határán túl is kiadatik a püspök aláirásával ellátott kérvényre.

A legközelebbi egyházkerületi közgyülés alkalmából a nt. esperes urak jelentsék be nálam *f. szeptember hó 20-ig* azon lelkészek névsorát, (a felszentelendőkét is!) akik a közgyülésre menetdij kedvezményt kérnek, minden egyes kérvényezőnél megjelölvén, hogy *melyik vasutt állomáson száll fel az illető.*

Mostantól fogva minden egyes kérvény mellé, levél vagy hivatalos bélyeg alakjában 2 (kettő) korona költségmegtérítés csatolandó, a boriték és bérmentesítés árában. E nélkül a kérvények elintézve nem lesznek.

Miskolcz, 1921. szept. 6.

Dr. Révész Kálmán
püspök

Egyházak, iskolák, valamint a nagytiszteletü Lelkész és tisztelt Tanité urak figyelmébe!

A Magyarországi Református Egyetemes Konvent a kiadásában megjelenő:

UJ ÉNEKESKÖNYV

nyomtatásával **Debreczen sz. kir. város** és a **Tiszántuli Református Egyházkerület Könyvnyomda-vállalatát, az egész országban való kizárólagos terjesztéssel és árusitással** a nyomdavállalat tulajdonát képező

„Méliusz" Könyvkereskedés

könyvkiadóhivatal, zeneműr-, papir- és irószerkereskedést

Debreczen

Ferencz József-ut (Piac-u.)

26. sz. bizta meg — Az uj énekeskönyv egyelőre a következő három kivitelben, már folyó évi **szeptember havában** fog megjelenni és **használata kötelező.**

Papirkötésben ... ára 42·— Korona.
Félvászonkötésben „ 44·— Korona.
Egész vászonkötésben 54·— Korona.

Ezen árakból az egyházak és iskoláknak 10% engedmény jár! — Megrendelések már most eszközölhetők, amelyek utánvéttel figyelmesen és pontosan lesznek elintézve! Az ország összes elemi- és középiskoláiban használt

tankönyvek nagy választékban,

papir-, iró-, rajz- és irodaszerek a **legjutányosabban** beszerezhetők.

Nyomatott a ref. főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1921—1456.

XVI. évfolyam. 21. szám. Sárospatak, 1921. szeptember 18

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK.

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... ... 100·— Kor.
Félévre ... ... 50·— „

Felelős szerkesztő és kiadó:
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal ... ... 400·— Kor.
Fél „ ... ... 200·— „
Negyed „ ... ... 100·— „
Nyolcad „ ... ... 50·— „

TARTALOM *Nagy Béla:* Iskolai évmegnyitó imádság. — *Dr. Rácz Lajos:* Iskolai évnyitó beszéd. — Vegyes közlemények.

Iskolai évmegnyitó imádság.

Mindenható, mindentudó és mindenütt jelenvaló Isten! te tudod, te látod, te jól ismered a mi szívünk legtitkosabb érzelmeit, elménknek legrejtettebb gondolatait, még mielőtt azok megszületnének. Te úgy olvasol a mi belső világunk mélységeiben, mint valami nyitott könyvben; valamint egyebütt nincsen, úgy ott sincs a Te szemeid előtt semmi titok. Tudod és látod Uram most is, a mi szivünk titkos vergődését. Az örömnek és hálának szavait keresgeti elménk most, mikor az új isk. évben először jelenünk meg együttesen itt, a te szent színed előtt; ajkunk azt énekli, hogy „ím, béjöttünk nagy örömmel"; óh de a szivünk tele van borús érzelmekkel, aggodalommal, félelemmel. Szeretnénk neked vidáman hálákat adni, hogy újra összevezéreltél bennünket ide, az ősi szent falak közé; óh de az örvendező szavak helyett mindnntalan csak fájó, aggódó kérdések tolulnak ajkunkra: mit eszünk és mivel ruházkodunk ez új isk. évben, mi magunk és a mieink? Szeretnők neked az öröm dalával, a hála szavával megköszönni, hogy a pihenésre rendelt szünidő elteltével ismét összegyüjtötted itt a múzsafiak kedves seregét, kik között újra elkezdhetjük a mi nemes, szép munkánkat; a magyar ifjúság nevelését minden szépre, jóra és nemesre, Isten félelemre, ember szeretetre. Óh de a szivünk most egyebet beszél: mert a mi pihenésünk nem volt megnyugovás, nem hozott testünknek, lelkünknek üdülést, megújulást; lankadtan, fáradtan vonszoljuk az élet terhét; szivünkre ónsulylyal nehezedik a csüggedés; olyan a lelkünk, mint a szárnyaszegett madár s megkeseredve, háborogva kérdi önönmagától: vajjon érdemes-e még végezni a *mi* munkánkat? érdemes-é, kell-é még magasabb műveltségre nevelni az ifjúságot ebben az árva hazában, a melynek földén a kolduséhoz hasonló keserves sors vár a tanult emberre? érdemes-é, szabad-é még magasabb iskolákat fentartani, ezen a szerencsétlen magyar földön, ha az iskola már előre eltöri a kenyérnek botját a kimüvelt ifjak kezében? . . .

Kesereg a szivünk, háborog a lelkünk, mi Urunk Istenünk! te tudod, te látod, hogy bizony nem hiába...

De mégis, de mégis — mi Urunk Istenünk! — mi hiszünk, mi hinni akarunk! Uram, segits a mi hitetlenségünknek!

Azért jöttünk ide, hogy a felhők mögött, melyek lelkünk fölött táboroznak, megkeressük és megtaláljuk a te fényes arcodat. Óh Uram, a sötét felhők fölött mutasd meg nekünk napodat, mutasd meg nekűnk magadat. Győzz meg bennünket a felől, hogy csakugyan van biró a felhők fölött s áll a villámos ég. Ez a biró te vagy, a villám a te kezedben van, óh Mindenható Isten! Uram, mi hiszünk a te villámokkal sujtó és áldásokat osztó kezedben. Hisszük, hogy mikor annak ideje eljön, lesujtod a jognak, az igazságnak, a mi jogunknak, a mi igazságunknak gonosz ellenségeit és fölemelsz minket, mi szabadításunknak erős Istene! hisszük, hogy „e porbahullott szép haza fel fog virúlni még."

Hisszük Uram azt is, hogy gondot viselsz reánk; hogy nem hagysz elpusztulni bennünket és családjainkat e súlyos időkben. Hisszük, hogy érdemes és szükséges nekünk a tudományokat ápolni s a magyar ifjúságot fölfegyverezni magas műveltséggel, tiszta tudománnyal, igaz bölcsességgel. melynek kezdete, vezérlő elve: az Isten félelme; hisszük Uram, hogy ebben a jelben győzhetünk és *győzni* is *fogunk* ellenségeinken és megépitjük az új, a réginél boldogabb, a réginél nem kisebb, nagy Magyarországot a te dicsőségedre.

Ezzel a hittel, ennek fölemelő erejével áldj meg minket Uram az új isk. évben! Áldj meg mindnyájunkat, kik e főiskolához tartozunk, kik ennek körében munkálkodunk. Áldd meg a mi előljáróinkat; áld meg a régieket, akik kipróbált hüséggel fáradoznak e főiskola kormányzásában s áldd meg az ujakat, akik szeretettel, lelkesedéssel járulnak most a régi kormányzók mellé munkatársakul. Áldd meg a tanitókat, hogy tiszta lélekkel, elégséges türelemmel, szelídséggel és lankadatlan kitartással oktassák és neveljék az ifjuságot s igyekezzenek a növendékekkel szemben hűséges helyettesei lenni a távollevő szüleknek, akik bizalommal hozták ide gyermekeiket. Áldd meg a tanuló ifjakat, hogy a lelkök legyen mindig fogékony a jóra s legyen elég erős a kisértésekkel szemben; hogy meg ne restüljenek a kötelesség teljesítésében; hogy ha megfáradnak, újúljon meg lelkök a te benned való hit által. Tarts távol jó Atyánk e főiskolától, ettől a várostól minden csapást, nyavalyát, mindenféle veszedelmet; segíts, hogy mindnyájan szép egyetértésben, elégséges testi-lelki erővel, kitartó hűséggel s kellő eredménnyel

munkálkodhassunk az év folyamán a te atyai oltalmad alatt; hogy az esztendő végével majd, a jól végzett kötelesség boldog érzésével adhassunk hálát te neked.

Uram hallgass meg, Uram segits meg, Uram áldj meg minket ez isk. évben! Ámen.

Miatyánk!

Akik bíznak az Úr Istenben, azok nem vesznek el semminemű veszedelemben; Mint a Sion hegye megállnak, nem ingadoznak. Uram, mi bízunk, Uram mi hiszünk! Óh add, hogy legyen nekünk a mi hitünk szerint.

Hiszünk *egy* Istenben, hiszünk *egy* hazában,
Hiszünk egy isteni, örök igazságban,
Hiszünk Magyarország feltámadásában! Ámen.

Nagy Béla.

Iskolai évnyitó beszéd.

Elmondatott 1921. szept. 10-én a sárospataki ref. főiskolában

Nagytiszteletű és tekintetes Igazgató-tanács!
Mélyen tisztelt tanári kar!
Nemes tanuló ifjúság!

Az új iskolai év küszöbén — ránk nézve a levelek hullása, madarak költözése jelenti a tavasz, az új élet kezdetét — igaz szeretettel üdvözlöm önöket az Alma Maternek, ennek az édes, tápláló anyának nevében; üdvözlöm önöket, a magyar kultura jövendő harcosait, akiket szívök, elméjök s nem utolsó sorban — a „mens sana in corpore sano" elv alapján — testök, testi erejök és ügyességök kiképzésének vágya a távolból és közelből ide összegyűjtött, hogy majdan ennek az elárult, megrabolt szegény magyar hazának hűséges munkásai és minden ellenséggel szemben erőskezű védelmezői, a tudománynak buzgó művelői, a vallásnak és erkölcsnek renditheteilen katonái, az igazságnak s általában az ideálok kultuszának odaadó ápolói legyenek!

Jó helyre jöttek ide Patakra, a kurucok fészkébe és e 390 esztendős kollégiumba! Hol szivhatnának több erőt és bátorságot, hitet és reményt, rettenhetetlenséget és kitartást magokba, mint itt Patakon, e hagyományos kuruc-városban? Nem erről regél-e önöknek e vár, mely látta itt a sikon elvonúlni Árpád honfoglaló vitézeit s visszhangzott robogó paripáik patájától? mely látta e vidék megszállását, örök-birtokba vételét s az előző évezredek bizonytalanságai után itt egy szilárd, egységes állam megalapitását? mely hódolattal hajtotta meg zászlóját Európa első lovagja: Szent László, a felvilágosúlt Kálmán, az új honalapító IV. Béla, a szőllőtelepítő Károly Róbert és Nagy Lajos előtt? mely tapsolt Hunyadi Mátyásnak, mikor az akasztódombon a rabló cseh vezéreket fölhúzatta — én azt hiszem, ez a domb ma sem szükölködik erre a célra való fákban! — mely látta Bocskay, Bethlen, Rákóczy szívének a hazáért és vallásért lángoló szerelmét és tanúja volt e hon felszabadítása érdekében folytatott tanácskozásaiknak, hősi küzdelmeiknek, éltök és vérök feláldozásának? Nem itt e várban élte-e ifjú és boldog asszonyi éveit Zrinyi Ilona, aki utóbb 3 évig védelmezte Munkácsot és vele a magyar szabadságot? nem itt tartotta-e főhadiszállását a haza függetlenségéért vivott harcában II. Rákóczi Ferenc?

S ez a kollégium nem a lelki szabadság, világosság világító tornya-e, tíz év hijján, 400 esztendeje? egész fennállása, története, sőt már neve nem egyet jelent-e a magyar erő, magyar önállóság, magyar nemzeti műveltség gondolatával? Hát nem ez nevelte, dajkálta e a Bessenyeieket, Kazinczyakat, Kossuthokat, Szemeréket, Tompa Mihályokat? S professorai: az iskola első igazgatójától Kopácsitól kezdve, végig Tolnai Dali Jánoson, Pósaházin, Buzinkain, a Csécsieken, Simándin, Szentgyörgyin, Eöri Fülöp Gáboron, V. Nagy Ferencen, Kézy Mózesen, Barczafalvin, Rozgonyin, Sipos Józsefen és Kövin át le Erdélyi Jánosig, Felméry Lajosig, Emődy Dánielig, Szinyei Gerzsonig és Zsoldos Benőig nem a magyar érzés törhetetlen harcosai, az elme fejlesztői, a jellem formálói, a magyar nemzeti műveltség megteremtői, előrevivői gyanánt szerepelnek-e? s a velök, a szellemökkel való érintkezésnek nem kell e önöket is új erővel, új hittel, új bátorsággal eltöltenie? önöket az egységes magyar hazának, a hódító nemzeti műveltségnek az elnyomó ellenség minden számitásán, minden őrseregén, minden határvonalán átgázoló katonáivá felavatnia?

Ennek a szellemi hadseregnek, amelynek ilyen vezérei vannak, mint a Rákóczyak, Lorántfiak, Zrinyiek, Kossuthok és Szemerék, olyan tisztjei, mint a felsoroltam országos hirű tanárok, — ennek a katonáivá soroztuk be mi önöket az elmúlt napokban; ennek katonáivá avatjuk fel itt mindnyájokat a mai napon. Egyelőre (amíg el nem hangzik a tárogató harcra hívó hangja) a kultura, a nemzeti műveltség katonáivá, akiknek elméjök erejével, jellemök szilárdságával, szívök lángoló érzésével a magyar műveltséget magasra kell emelniök, hogy annak fénye, lobogása az egész világ előtt bizonyságot tegyen a mi nemzeti hivatottságunk mellett, igazolja a multban végzett nemzetalkotó munkánkat s igy a jövőben is minket tüntessen föl e haza egyedüli jogos szervezői gyanánt.

Igen, a nemzeti lét és a kultura elválaszthatatlan, mert a kultura az élő és örök fejlődés, előhaladás. Nekünk, ha a magyar nemzet jövőjét biztositani akarjuk, minden erőnk megfeszítésével azon kell lennünk, hogy mostoha viszonyaink közt is magasra emeljük nemzetünk kulturáját, oly magasra, hogy kisugárzó ereje mindig áttörhessen a határokon; oly magasra, hogy annak hódító fölényét necsak elszakitott testvéreink, hanem — akárcsak ezer éven át — nemzetiségi testvéreink is érezzék. Vagy ily magasra fogjuk emelni kulturánkat, — vagy kulturánk lehanyatlásával megszününk irányadó, sőt számbavehető tényező lenni a régi Magyarország területén. Sőt tovább menve a mi kulturánknak kell a nyugati műveltség és a keleti turáni népek közt a közvetitő kapocsnak lennie. De ez a kultura csak oly fejlődést, csak oly haladást jelenthet, amely ragaszkodik a magyar nemzet, a magyar érzés és gondolkozás nagy és szent hagyományaihoz, amely a múltból megőrzi és tisztúltabb alakban továbbfejleszti mindazt, ami szép, ami jó, ami nemes, ami közös kincse a nemzetnek; vagyis e tejlődés csak szerves fejfődés lehet, az csak a múltban épűlhet és a mult alapján készíti elő a magyar jövőt.

Ennek a kulturának lesznek önök lelkes harcosai s győzelmüknek első föltétele, hogy szótárukból töröljék ki a lemondás, a megalkuvás, a csüg-

gedés szavakat, mert örökre igaz Deák Ferenc mondása, hogy amit tőlünk erőszakkal elraboltak, azt később kedvezőbb körülmények visszaszerezhetik, de a miről önként lemondottunk, az örökre elveszett — s mi itt az Isten színe előtt fogadjuk meg, hogy soha az integer Magyarországról, soha Nagymagyarországról le nem mondunk! Nem fogjuk sokat emlegetni, de az örökké ott fog élni szívünk mélyén; érette fogunk dolgozni, alkotni, hirt, dicsőséget, koszorút szerezni, hogy mindezzel a magyarság szellemi, erkölcsi és anyagi erejét, fegyvertárát gyarapítsuk — s ha meghalunk, halálunkban is annak tudata fog meguyugtatni, hogy életünkkel, munkánkkal, erőfeszítésünkkel mi is hozzájárultunk hazánk erősítéséhez, a magyar erő, magyar nagyság, magyar dicsőség talpkövének lerakásához.

Kedves fiatal barátim! Lengyelország 150 esztendeig volt önálló nemzeti lététől megfosztva, három nagyhatalom közt felosztva s ez az elnyomott, eltiport Lengyelország az utóbbi félszázad alatt a kultura, a szellemi alkotás minden ágában hóditó hatalommá vált, mely fényét az egész világra szétsugározta: a zenében, a festészetben, a szépirodalom és a tudomány terén; — sőt az anyagi kultura terén is, hiszen tudjuk, hogy Németország törvényt hozott és milliókat áldozott a pozeni lengyel gazdák, birtokosok földjeinek kisajátítására és német telepesek kezére juttatására s a vége az lett, hogy még a lengyelek húzták ki a német telepesek lába alól a földet. A züllött, erkölcsileg romlott lengyel nép, mely hazáját elvesztette, részben a szerencsés politikai konstellációk folytán, de nem kis részben magasra fokozott nemzeti önérzetével, nemzeti műveltségével most visszaszerezte hazáját. Nekünk is ezen az úton kell haladnunk!

De e végre szükséges, hogy minden gondolatunkat, minden törekvésünket a nagy nemzeti célnak rendeljük alá, hogy az legyen a kategorikus imperativus, amely minden érzésünket, minden gondolatunkat, minden törekvésünket áthassa. Mindnyájan hallották már önök Pythagorásnak, a hires görög bölcsnek a nevét; mindnyájan tanúlták már az I. osztálytól kezdve a mennyiségtanban az ő tantételét. Nos, ez a Pythagorás az általa alapitott pythagoreusi szövetség tagjaitól azt kivánta, hogy tartsanak naponként önvizsgálatot, tegyék föl ezt a kérdést: Mit tettem? mit mulasztottam? miben haladtam ma előre? — Önöknek is ajánlom, kedves fiatal barátaim! ezt az önvizsgálatot, naponként e kérdés föltevését: Mit tettem? mit mulasztottam? miben haladtam ma előre? Előre mentem-e az ösmeretekben? a rendes iskolai feladatok elvégzése mellett — ez természetesen a legelső kötelesség — hány idegen (német, francia, vagy angol) szót tanúltam meg? melyik művészi hajlamomat (rajzolás, festés, hegedű, zongora, athletika) fejlesztettem tovább? gyakoroltam-e önmagammal szemben az önuralmat, más iránt a türelmet, elnézést, megbocsátást? micsoda kedvenc vágyamról, szokásomról mondtam le, hogy magamat az önlegyőzésben, a szellemnek a test fölé emelésében gyakoroljam, hogy jellememet erősitsem? alá tudtam-e magamat az idősebbeknek, okosabbaknak. a vezetésre hivatottabbaknak készséggel rendelni? nem vettem-e én is részt vezetőimnek, tanáraimnak kigúnyolásában? rendeleteik kijátszásában, meghiúsításában? szóval a tekintélynek, a társadalmi együttélés alapjának lerombolásában, a rend és fegyelem felbontásában?

Ilyen és ehhez hasonló kérdéseket tegyenek föl magoknak, ifjú barátim! tegyen föl mindenki, aki jövőben a magyar kultura munkása, a nép vezére s ami a legfőbb: e szegény árva magyar haza szerető hű fia, a magyar integritás örökre elszánt harcosa akar lenni.

Ha ilyen szellem fogja önöket áthatni, ha nem csupán közönséges napszámosok akarnak lenni, akik jól-rosszúl elvégzik a kiszabott feladatot, az érte járó napszám fölvételét tekintvén a fődolognak hanem a magyar kulturának, a magyar jövőnek hajthatatlan akaratú, törhetetlen erejű harcosai, akik utolsó csöpp véröket készek a haza oltárára áldozatúl hozni: akkor Hungaria szobra nem sokáig fog könnybe borúlt szemekkel gyászolni; akkor a határon túl lakó testvéreink nem sokáig és nem hasztalan fogják a magyar haza megsegítő, fölszabadító kezének megjelenését várni; s akkor mi, ma élő és dolgozó nemzedék, akik mindnyájan felelősek vagyunk magyar hazánk elvesztéséért, napjaink multával azzal a megnyugtató tudattal fogjuk fejünket majdan a végső álomra hajthatni, hogy amit hibáztunk, helyrehoztuk, mert magunknál külömb harcosok kezébe tettük le hazánk jövő sorsának intézését, mert neveltünk olyan nemzedéket, amely el fogja az igéret földjére — a nagy, a boldog, az egységes Magyarországba — az erőszakkal széttépett, letiport, de ujra feltámadó magyarságot vezetni . . .

E boldogító reménységben, Istennek áldó és megszentelő kegyelmét kérve e nemes elhatározásunkra s kivált ez elhatározásunknak tetté valósítására, — a *sursum corda* jelszóval főiskolánk 391-ik iskolai évét ezennel megnyitom!

Dr. Rácz Lajos.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

RAGÁLYI BÉLA. A felsőborsodi egyházmegyének, a tiszáninneni egyházkerületnek és a sárospataki főiskolának nagy gyásza van: egyik leghivebb fia, legönzetlenebb munkása, legbölcsebb vezetője, *kiscsoltói Ragályi Béla*, Borsodvármegye árvaszéki elnöke, három heti sulyos betegség után szeptember 8-án este, életének 69-ik évében, elköltözött az élők sorából. Ragályi Béla egész élete a fáradságos munka, a hüséges kötelességteljesités, az önzetlen szolgálat jegyében folyt le: 32 éven át volt a f.-borsodi egyházmegyének világi gondnoka, 19 évig (1895—1914) a sárospataki főiskolának igazgató-tanácsosa; tagja volt az első (1891), második (1904—1907) és harmadik (1917) budapesti zsinatnak; 1894-től 1906-ig, tehát 12 éven képviselte az edelényi választókerületet s mint képviselő gr. Tisza Istvánnak mindvégig rendithetetlen hive maradt, aki egyéni érvényesülés kedvéért meggyőződéséhez soha hütlenné nem lett. A vármegyei közéletben, különböző bizottságokban évtizedeken át kifejtett odaadó, önzetlen munkásságát honorálta vármegyéje akkor, amikor 1914 február havában árvaszéki elnökké választotta. Családi élete boldog volt; egyháza, hazája, vármegyéje szolgálatában végzett fáradalmait az édes családi otthonban

pihente ki. A forradalom és vörös őrület alatt ő is, mint minden hazáját és egyházát féltő magyar szív, aggódó lélekkel szemlélte hazánk hajójának sülyedését. Tavaly mellhártyagyúlladás döntötte ágyba s abból csak nehezen tudott felgyógyúlni. E komoly betegeskedése indította tavasszal a gondnoki állásról való lemondásra. Most egy tüdőgyúlladás vetett véget nemesen megfutott életének, fosztotta meg a hazát és egyházat egy hű fiától, buzgó és lelkes munkásától, családját jóságos szívű fejétől. Halála ugyanaznap estéjén következett be, amelyen délelőtt utódját, Zsóry Györgyöt az egyházmegye gondnoki székébe beiktatták; mintha csak arra várt voina, hogy helye ne maradjon üresen, halála ezt a kötelességtudást symbolizálta, amely egész életét jellemezte. Temetése a vármegye egész közönségének élénk részvéte mellett szept. 11-én délután 4 órakor ment végbe Balajton, hová Miskolcról külön vonat vitte a gyászoló közönséget (köztük volt: Nagy Pál altábornagy, a főispán, a vármegye tisztikara, az egyházmegye lelkészi kara élén a régi és az uj esperessel, a tiszáninneni egyházkerület képviseletében Dókus Ernő főgondnok, a sárospataki főiskola képviseletében dr. Rácz Lajos közigazgató stb.) A balajti templomban lefolyt temetési szertartáson *dr. Révész Kálmán* püspök magas szárnyalású beszédben méltatta Ragályi B. egyéniségét, közéleti tevékenységét, érdemeit; a felsőborsodi egyházmegye nevében *Szentmártoni Dániel* főjegyző, künn a temetőben Borsodvármegye tisztikara és közönsége nevében *Zsóry Gy.* alispán, végül a balajti gyülekezet nevében *Szigethy Ferenc* lelkész vett búcsút szeretett, nagyrabecsült gondnokától, tisztviselőjétől, illetőleg főgondnokától. A vesztés fájdalmas érzését a jól betöltött élet felemelő tudata enyhítette és enyhiti szíveinkben. Áldás és béke hamvaira!

— **Az évnyitó ünnep** szeptember 10-én d. e. 8 órakor folyt le főiskolánkban az igazgatótanács és szépszámu közönség jelenlétében. A 37-ik dicséret elhangzása után *Nagy* Béla theol. tanár emelte megindító imájában a hallgatóság lelkét az egek urához, utána *dr. Rácz* Lajos közigazgató intézett buzdító beszédet az ifjúsághoz; végül *Dókus* Gyula vil. gondnok üdvözölte szeretettel munkája kezdetén a tanári kart és az ifjúságot s kivánt áldást az új tanévben kifejtendő munkálkodására. Az egész ünnepélyen az elvesztett, visszasirt és visszaszerzendő h za gondolata uralkodott; a Hymnusz gyülekezeti éneklése fejezte be ünnepélyünket. — Déli 12 órakor néhai *Zsoldos* Benő tanár emlékezetének fölujitására emlékünnepélyt tartottunk, a melyen dr. *Gulyás* József főgimn. tanár olvasott fel az elhunyt tanár életét, tanári, irodalmi működését hiven feltüntető, egész egyéniségét megkapóan jellemző emlékbeszédet. Bevezetőleg egy alkalmi ifjúsági énekkar adta elő „Örök Isten" kezdetű éneket, befejezésül a XC zsoltár 2. versszakát énekeltük Az emlékünnepélyen herceg Windischgraetz Lajos is jelen volt vendégével Rakovszky István képviselővel együtt.

— **A főiskolai igazgató-tanács** szeptember 10-én az évnyitó ünnepély után tartotta meg szokásos szeptemberi ülését *Dókus Gyula* világi gondnok és *Janka Károly* legidősebb lelkészi igazgató-tanácsos elnöklete alatt. Az ülésen a tagok csaknem teljes számban jelenvoltak. Jóváhagyta az igazgató-tanács az u. n, Gortvai háznak 465000 koronáért történt megvételét s a theol. akad. jövőjének biztosítása érdekében javasolja, hogy az egyházkerületi közgyülés ez ingatlant a theol. akad. vagyonaként jelölje meg. *Bartha József*, *Farkas Géza*, *Janka Károly* és *Téglássy Andor* személyében egy gazdasági szakértő bizottság küldetett ki azzal a megbizatással, hogy a gazdasági választmánynak a főiskola mezőgazdasági birtokaira vonatkozó kérdésekben szakértői véleményeket adjon. Elhatározta az igazgató-tanács, hogy a régebbi szerződésekkel készpénz haszonbérért bérbeadott Istvánháza és Perked-Mosolygó birtokok haszonbérének felemelésére a szükséges lépéseket megteszi. Az épületek tűzkár biztosítási összege ujból 100%-kal emeltetik ugy, hogy az épületek jelenleg a békebeli összeg 3000%-ra vannak biztosítva. Gazdasági választmány megbizatik, hogy a táplntézetben étkező növendékek 10 órai és uzsonna kérdését igyekezzék megoldani. A tanárok részére családtagonként 500, a szolgák részére családtagonként 300 korona rendkívüli beszerzési segély szavaztatik meg. Sajnálattal vette tudomásúl igazgató tanács, hogy a főgimn. természetrajzi tanszékre nem akadt pályázó s felhívta a gimn. széket, hogy a tanszék betöltésére minden lehetőt tegyen meg.

— **Vallástanári vizsga** tartatott f. hó 13-án délelőtt főiskolánkban dr. Révész Kálmán püspök elnöklete alatt, Radácsi György konventi képviselő jelenlétében. A két jelölt: Almássy Márton és Sajtos Imre kielégítő feleleteket adott és igy mind a kettő képesittetett.

— **A lelkészképesítő vizsgák** szep. 14—15-én jó sikerrel folytak le, dr. Révész K. püspök és Dókus E. főgondnok urak elnöklete alatt. I. vizsgát tett 6 végzett theológus; közülök 1 (Koncsol János) jeles, 2. (Szendrey László és Orosz Miklós) jó eredménynyel, 3 pedig egyszerűen képesittetett. A II. vizsgára 10 segédlelkész állott elő; ezek közül egyszerüen képesittetett 1, jól képesittetett 9, (u. m. Győr Imre, Kovács László, Szabó Dániel, Illyés Bertalan, Cseh István, Kájel Mihály, Kiss Pál, Kukoró Ferenc és Tóth Kálmán.) Az egyháztörténelemből, Marton János távolléte miatt, a püspök úr kérdezte ki a vizsgázókat.

— **A tokaji gyülekezet** szeptember 25-én fogja temploma fennállásának százéves fordulóját megünnepelni, amidőn *Bartha* József esperes imádkozik, *Janka* Károly egyházker. főjegyző egyházi beszédet mond, *Horváth* János tokaji lelkész „A tokaji egyház örömnapja százévvel ezelőtt" cimmel felolvasást tart.

— **A gömörtornai egyházmegye** szept. 22-én Aggteleken fogja alakúló közgyülését megtartani. Az új egyházmegye tisztikara az elnökségen kivül a következő: Fodor György, Fodor Géza, Tóth Kálmán, Hubay Kálmán, Király István, Tokos Károly papi, Horváth Elemér, Thuróczy Endre, Farkas Géza, Diószeghy Dezső, dr. Székely József, dr. Seress István vil. tanácsbirák; Fekete István, dr. Soldos Béla, Ablonczy László, Doktor Dezső, Lukács Béla, Osváth Béla jegyzők; Szállósi Bertalan, Barna Aladár, Kiss Lajos, Bartha József, Kajzler Sándor, Ladányi Lajos tanítói képviselők.

— **A Kuyper Katalin-alapitványra** újabban érkezett adományok: a kunhegyesi lelkészi értekezlet tagjai közt eszközölt gyüjtés eredménye: 1660 K, az alsózempléni egyházmegye közgyülésének közebédjén eszközölt gyüjtés eredménye: 1605 K; — a korábban kimutatott összeggel együtt 4910 K.

Nyomatott a ref. főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1921—1463.

XVI. évfolyam. 22. szám. Sárospatak, 1921. szeptember 25

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK.

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... ... 100·— Kor.
Félévre ... 50·— „

Felelős szerkesztő és kiadó:
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal ... ... 400·— Kor.
Fél „ ... ... 200·— „
Negyed „ ... ... 100·— „
Nyolcad „ ... ... 50·— „

TARTALOM *Zsóry György:* Gondnoki székfoglaló beszéd. — *Szentmártoni Dániel:* Egyházmegyei közgyülés, esperes- és gondnokbeiktatás Felsőborsodban. — *Kiss Ernő:* Az alsózempléni egyházmegye őszi közgyűlése. — Irodalom — Vegyes közlemények. — Hirdetés.

Gondnoki székfoglaló beszéd.

Nagytiszteletű Esperes Úr!
Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

Amidőn hálatelt szivvel mondok meleg köszönetet a felsőborsodi református egyházmegye közönségének azért a kitüntető bizalomért, melyet az egyházmegye gondnokává lett megválasztatásom által csekély személyem iránt tanúsitani szives volt, legyen szabad felemlítenem, hogy én e díszes tisztség elfoglalására nem törekedtem, s ha a közbizalom abba mégis beleültetett, ezzel nem a fény, dicsőség koszorúját fonta fejemre, hanem olyan kötelezettségeket szabott elém, melyeknek szerény tehetségeimhez képest megfelelni lelkiismeretbeli kötelességemnek tartom.

Nem a nagyhangú kijelentéseknek, nem a szónoklatoknak, nem az üres igéreteknek, hanem a zajtalan, megfeszitett, becsületes munkának voltam egy egész életen keresztül harcosa, s ha közéleti pályámon működésemet valamelyes siker koronázta, azt ennek a lankadást nem ismert, megfeszitett munkásságnak köszönhetem.

Ez lesz irányitója egyházmegyei gondnoki tevékenységemnek is: egyházaink felvirágoztatására, anyagi jólétük fokozására, szellemi életük ébrentartására, a hithűségnek és áldozatkészségnek fejlesztésére, s az igazi keresztyén kálvinista erkölcsnek, a becsületnek, igazságnak és szeretetnek diadalra juttatására irányuló önzetlenül, becsületesen, odaadással végzendő tisztességes munka.

Főtörekvésem lesz az egyházmegyében a békés harmonia, megértő együtt működés biztosítása, mert mindaddig, mig apró torzsalkodások, a minden áron való egyéni érvényesülési törekvések teljesen háttérbe nem szorúlnak, s minden arra hivatott tényezőt nem magasabb erkölcsi szempontok irányitanak, hanem irigység, gyülölködés, visszavonás honol a lelkekben, — az erkölcsök rettenetes leromlásával járt hanyatlás helyébe lépő, lassú bár, de fokozatos, biztos haladást célzó munka és törekvés eredményes nem lehet.

Az egyházak szellemi és erkölcsi erejének s a hitélet intenzivitásának művelésénél szerény véleményem szerint egyik igen fontos eszköz a felsőbb egyházi hatóságoknak az egyes egyházakkal való közvetlen érintkezése, miért is törekedni fogok arra, hogy a vándorgyülések intézménye lassankint, fokozatosan, de az egyes, a multban tapasztalt kinövések lenyesegetése mellett ismét életre keljen.

Kálvinista egyházaink életében sok bajnak szülő oka volt az az áldatlan villongás, melyet gyűjtő szóval charta-kérdésnek nevezhetünk. Ennek a kérdésnek megoldása elsőrangú feladat; s ha ennek kisértő rémét az egyházközségek közönsége és a funkcionariusok közös, előbb szeretetteljes megértésével, s ha ez célhoz nem vezet, az igazság és törvény erős fegyverével leküzdeni sikerül, olyan nagy lépést teszünk az egyházias élet megzavart konszolidációja felé, melynek horderejét s eredményeit kellőleg méltegelni ma talán nem is tudjuk.

Ennek a kérdésnek az egész vonalon rendeződnie kell, s e részben fáradságot ne kiméljen az egyházmegye egyetlen tisztviselője sem, a mint hogy egyik másik kényesebb ügyben személyesen is interveniálni szándékozom.

Hogy azonban ez a törekvés kellő sikerrel kecsegtessen, életre kell kelteni közönségünkben az áldozatkészségnek, önzetlenségnek, a felsőbbség iránti mélységes tiszteletnek, engedelmességnek, keresztyén alázatosságnak rég ledöntött piedesztáljait, ezt pedig a kötelességek hűséges teljesítésével, jó példaadással, a nemes versengésre való buzditással s a jövő nemzedéket alkotó fiatalságnak vallás erkölcsös nevelésével érhetjük el, miért is a belmissio, gyakorlati lelki gondozás és tanitás mikénti teljesítésének időnkénti ellenőrzését a magam részéről elmulasztani nem kivánom.

Bizonyos konzervatizmust feltétlenül bele kell vinnünk egyetemes református egyházunk alkotmányába, mert sajnos, tapasztalati tények szolgálnak ijesztő példájául annak, hogy hová vezet a szabadossággá elfajúlt tömegszabadság. — Amenyiben tehát módom lesz az irányitásra, a presbyteriumokba a virilis rendnek bizonyos beillesztését az egyházmegye által kezdeményeztetni óhajtom.

Ebben az összes munkában bizton számitok az egyházak vezetőinek, lelkészeinek, tanitóinak, gondnokainak, presbytériumainak s az egyházmegye tisztviselőinek odaadó, lelkes támogatására.

Hivatali elődömnek, Ragályi Bélának, a mély bölcsességgel, higgadtsággal megáldott, jó lelkü em-

bernek a kötelességérzete, kötelesség teljesitésben tanúsított erős akarata, kálvinista egyházunkhoz való törhetlen hithű ragaszkodása, mindenek felett állott igazságszeretete, pedáns ügybuzgalma lesznek előttem követendő példák, s azt kivánom a mindenhatótól, hogy adjon nekem erőt, inspirátiót, kitartást ahoz, hogy méltó utódja lehessek.

Mind ezt a törekvésemet izzó magyar faji és hazaszeretetem fogja áthatni, az a haza szeretet, melyet az anyatejjel s egyházkerületünk alma materjének táplálékdús szelleméből szivtam magamba. A Magyarország jövőjében, feltámadásában vetett rendithetlen bizalommal vallottam s vallom, hogy ennek a porig alázott, széttépett, megcsonkitott s ezer belső sebtől vérző szegény Magyarországnak újra épitésében a kálvinista egyháznak, a magyar vallás hivőinek jelentékeny szerephez kell jutniok s ebben a szent meggyőződésben fejezem be székfoglaló beszédemet a magyarok legújabb imádságával:

Hiszek egy Istenben,
Hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni, örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában. Ámen.

Miskolcz, 1921. szept. 8.

Zsóry György.

Egyházmegyei közgyűlés, esperes- és gondnok-beiktatás Felsőborsodban.

Szeptember hó 8-án szokatlanúl nagy számban sereglett össze a felsőborsodi e.-megye közönsége Miskolcon. A közgyűlési tárgyak mellett az új esperes és gondnok beiktatása is nagyban vonzotta az érdeklődőket. Az ünneplésből, a tisztességtételből sietett kivenni a részét mindenki, aki csak tehette.

Reggel 8 órakor a kerületi felsőbb leányiskolában gyűltek össze a közgyűlés tagjai s onnan vonúltak át a Kossuth-utcai ref. templomba, a beiktatási ünnepély szinhelyére. Növelte az ünnepély díszét s jó hatással volt az egész gyülekezetre dr. Révész Kálmán püspök, Tóth Béla esperes, Farkas István kerületi tanácsbiró s több miskolci előkelőség megjelenése. Ráczy Árpád helybeli énekvezér művészi orgonajátéka s a 37-ik dicséret 1 versének eléneklése vezette be az ünnepélyt. Majd Barna Gyula tanácsbiró mondott szép alkalmi imát, Isten áldását kérve az ünnepeltekre, anyaszentegyházunkra s árva nemzetünkre. Ima után elsőbben is a gondnoki beiktatás ment végbe, még pedig a kerületi szabályrendelettől kissé eltérően, amennyiben az akkor már halállal vivódó volt egyh.-megyei gondnok, a haló poraiban is áldott emlékü Ragályi Béla helyett Vadászy Pál távozó esperes látta el a beiktató tisztséget. Ő ismertette a szavazás eredményét, mely szerint a beérkezett 47 érvényes szavazatból 44 Zsóry György tanácsbiró, borsodvármegyei alispánra esett s röviden üdvözölve az új gondnokot, átadta neki a gondnoki pecsétet. Ezt követte a papi főjegyző előmondásá mellett az új gondnok esküje s nagyon értékes és hatásos székfoglaló beszéde, mit élénk figyelemmel hallgatott meg s lelkes éljenzéssel honorált az ünneplő közönség. Aztán a papi főjegyző üdvözölte az egyházmegye nevében s meleg szavakban az ünnepelt derék férfiut, mire — a szokásos kézfogásokkal — a gondnok beiktatási aktus véget ért.

Az ezt követő esperesi beiktatásnál ugyancsak Vadászy Pál ismertette a 2 izbeni szavazás végeredményét, hogy t. i. 33 szavazattal Elek József papi tanácsbiró s tanügyi bizottsági elnök választatott meg új esperessé s rövid üdvözlő beszéd kiséretében átadta elválasztottnak az egyházmegye pecsétjét. Majd az eskü letevése s papi főjegyző üdvözlő beszéde után a szószékre ment s mélyen járó, tartalmas székfoglaló beszédet tartott az új esperes, megáldotta a gyülekezetet s végezetül a tisztikarral kezet fogott.

Bevégződvén a majdnem 2 óráig tartó bensőséges, szép ünnepély, a gyűlés tagok visszavonultak a leánynövelde dísztermébe s nyomba kezdetét vette a tanácskozás. Zsóry György világi elnök szivélyesen üdvözölte itt a megjelenteket s a gyűlést megnyitotta. Inditványait, hogy a volt elnökség érdemei jegyzőkönyvileg megörökittessenek s hogy a nagy beteg Ragályi Bélához részvét táviratot küldessék: készséggel magáévá tette a közgyülés. Kellemes meglepetés számba ment, a mi most következett! Ugyanis Tóth Béla jelenlevő esperes — mint vendég emelkedett szólásra s az alsóborsodi testvér egyházmegye nevében meleg szeretettel üdvözölte az új elnökséget. „Hittestvéri szeretettel jöttem ide — ugy mond — s nem csupán a külső tisztességtétel utáni vágyam vonzott, hanem az összetartozandóság érzete is.“ Mélyen átérezte mindenki, hogy az ilyen szép figyelem és szeretet-nyilvánulások csak üdvös hatással lehetnek a megértésre s az összhangzatos szent munkálkodásra. Forró köszönet e helyen is a fenkölt gondoikozásu s nemesen érző derék esperesnek s meleg üdvözlet a testvér egyházmegyének!

A távollevők igazolása után a legutóbbi választások megerősítése s ujabb választások kitüzése, illetve megejtése következett. Hubay Mihály szilvásváradi lelkész a papi tanácsbirósága, Berecz József miskolci hitoktató segédlelkész a martonyi-i lelkészi állásra jó reménységgel beerősittettek. Az Elek József esperessége s Bartha Gyula lemondása folytán megüresedett 2 papi, valamint a Zsóry György és dr. Görgey Sándor lemondása folytán megüresedett 2 világi tanácsbirósága a szavazás elrendeltetett. Egyházmegyei pénztárnokká a lemondó Svingor József helyett, ki 30 évig töltötte be ezt a fontos és terhes állást példás pontossággal s a legnagyobb elismerésre méltó ügybuzgósággal: Bartha Gyula; közalapi és nyug. int. pénzkezelővé pedig — Elek József helyett — Lőkös Sándor választatott meg.

Az őszi egyh. kerületi gyülésre elnökségen kívül Barna Gyula, Demeter Bertalan papi tanácsbirók, Szentmártoni Dániel főjegyző, Bónis Aladár, Szathmáry Király Pál világi tanácsbirák küldettek ki.

Fontos tárgy volt az ózdi missiói körzetnek a megváltozott helyi viszonyok által indokolt új beosztása. A hívek számával a missiói lelkész munkája is megkétszereződött s főkép a hitoktatás gondos ellátása céljából szükségessé vált, hogy a távol levő Királd és Sajómercse szórványok vagy Putnokhoz, vagy Sajóvelezdhez csatoltassanak. Alapos megfontolás után s a főt. egyházkerület jóváhagyása reményében a Sajóvelezdhez való csatolás mondatott ki. A gyűlés további folyamát leginkább fizetés-kérdések, mindmegannyi kóros jelenségek foglalkoztatták s a

bajok orvoslása iránt megtörtént az intézkedés. Vajha a kívánatos eredmény is meglenne! Az egyházlátogatási járások szétosztása s az időszaki tanács megalakítása után a birósági ügyek (4 drb) tárgyalása következett. Ám a kellő előkészítés hiányában csupán 1 ügyben ítélkezhetett a bíróság.

Délután 2 óra felé járt az idő, mikor a korai vonatindulások miatt nagyon elnéptelenedett közgyűlés — az új elnökség éltetésével — véget ért.

Szentmártoni Dániel
e. m. főjegyző.

Az alsózempléni egyházmegye őszi közgyűlése.

Ünnepe volt az alsózempléni egyházmegyének szept. 15-én. Ekkor iktatta be hivatalába új esperesét, Bartha Józsefet, ki mint helyettes esperes már másfél év óta adja tanújelét vezéri rátermettségének. Az ünnepély d. e. 9 órakor a sárospataki templomban a Szózat eléneklésével és Janka Károly tanácsbíró imádságával kezdődött. A széttépett Kanaán sorsa felett tépelődő lélek nagy fájdalmának, de az igéret földjéért epekedő jogos reménységnek hangján kért áldást és békességet Istentől az égi és földi Kanaán szent ügyéért munkálkodó egyházunk most elhivott egyik vezérének munkájára. Hittel megteljesedett lelkünk a „Te benned biztunk" szárnyain emelte ég felé a forró imát.

Egyházmegyei gondnok a gyűlést megnyitván, jelentést tett a szavazás eredményéről, majd küldöttség hívta meg az elválasztott esperest, ki hivatalos esküjét letéve, előbb Meczner Béla gondnok, majd Sütő Kálmán, ugyancsak most megválasztott papi főjegyző által üdvözöltetett. Meczner Béla gondnok immár a negyedik esperest üdvözli oldala mellett s a nehéz idők súlyos feladatainak pontos meglátásával mutat rá, hogy ma nem jutalom az esperesség, hanem nehéz kötelességekre való elhívás. Sütő Kálmán a tisztikar nevében üdvözli az ünnepeltet, ki mindkét üdvözlésre külön válaszol. Majd a főiskolai énekkar tiszteli meg ünnepünket is, önmagát is, főképen az egek Urát szép énekével, melynek végső hangjainál esperes a szószékre lép s felajánlja fiatalos lelkesedését, edzett munkaerejét, a szolgálat elsőségét az egyházmegyének.

Örömünk teljességét, ünneplésünk fényét tetőfokra emelte Püspök úr és Főgondnok úr őméltóságaiknak jelenléte.

Az ünnepély után a főiskola imatermébe vonultunk át a közgyűlés folytatására. Lelkészek, tanítók, egyháztagok nagy számban vannak jelen. Kit a lélek kényszerít Anyaszentegyházunk építésére, kit a helyi ügy hoz tanácskozásra. Viszont még mindig vannak, kiket sem a lélek, sem az érdekeltség, sem a 100 koronás birság nem bir megjelenésre.

Újonnan választott tanítónők, tanítók beerősítetnek, jelentkező segédlelkészek bekebeleztetnek.

Most a mulandóság érzete borúl a lelkekre: Tóth Kálmán, Solymossy József, Jakab Antal lelkész s tanító testvéreink halála miatt lesz a szemünk könnytől fátyolos. Pap, tanító-özvegyek és árvák, a ti ügyetek égető sebünk! Sorsotokon át a jövőbe látunk s a szívünk elszorúl. — De a tárgysorozat nem hagy megállni egy pontnál. Díjlevelek jönnek, szép fehér papiron. Csak vissza, vissza, a díjlevél annál jobb, minél régibb.

Olvastatott az u. n. református nagygyűlés határozati javaslata. Közgyűlés előkelő méltósággal napirendre tér felette.

Az egyházfenntartási alapról szóló törvénytervezetet a közgyülés helyesli és javasolja, hogy ezzel egyidejűleg *állíttassék fel az egyházi központi takarékpénztár és valósíttassék meg az egyetemes egyházi tűzbiztosítás is.* Református egyházunk helyes gazdasági berendezkedésének volna ez egyik nagyfontosságú tényezője. Anyagi erőink megmozdítása és a saját céljainkra való gyümölcsöztetése.

A miskolci presbitériumnak az egyházkerületi székhely állandósítására vonatkozó javaslatát egyházmegyénk nem teszi magáévá. Praktikus érvek mindenesetre szólnak a javaslat mellett, de kálvinista felfogásunkkal és egyházalkotmányunkkal nem tudjuk összeegyeztetni.

Egyik határozatában kimondja a közgyülés, hogy egyházi tisztviselők polgári pert nem indíthatnak egymás ellen az egyházmegyei elnökség és ügyész engedélye nélkül.

Javaslat volt a theologiai tanároknak a papok által való segélyezéséről. Az érdeklődés nagy, az eredmény semmi. Kár, hogy a theologiai tanároknak nincs valami érvényesíteni való régi díjlevelök. Igy aztán ők nem követelhetnek, nem is kérnek, szűkkeblűséggel, önzéssel nem vádolnak senkit, mint mi szoktuk a híveinket, hanem csendben vágyakoznak a megüresedett kisebb-nagyobb parókhiák után. Ilyen körülmények között aztán a lelkészképzés reformját is levehetjük a napirendről.

Az egyházlátogatást úgy kívánjuk célravezetőbbé tenni, hogy a látogatási körök számát szaporítottuk. Egy egyházlátogató kevesebb gyülekezetet látogat meg, de alaposabban sepregethet. E munkában most is maga az esperes kiván jó példát mutatni. Hisszük, sikerrel.

Berzék 10 évi haladékot kapott épületeinek rendbehozására. A már majdnem elmérgesedett pácini föld-eladási ügy békés elintézést nyert. Ujcsanálos felől is lágyan kél az esti szellő. Sátoraljaujhely az alsózempléni egyházmegyéhez csatoltatott. Az egyházmegyében betöltésre vár: 3 papi, 1 világi tanácsbirói állás, a világi főjegyzőség, 1 papi- és 1 világi aljegyzői hely.

A közgyülést megelőző napon birósági tárgyalás volt. Nem kevesebb mint 17 ügy tette próbára a birói türelmet és kitartást. Az egyházi perek bizony többnyire a menta és kapor körül folytak, sőt fegyelmi ügy is akadt. Ezúttal tanítók állottak az igazságszolgáltatás előtt. Papp Ferenc, kenézlői tanító állásától elmozdíttatott, mert vegyes házasságot kötött s azt egyvallásúvá tenni semmiképen nem akarta. Másik két tanító kisebb-nagyobb büntetésben elmarasztaltatott. Az ondi lelkészválasztás megerősítést nyert.

A birósági és közgyülési tárgyak kimerítése után a czigándi lelkészavatáson való viszontlátás reményében oszlottunk szét Bodrogköz, Hegyalja, Harangod tájain.

Kiss Ernő,
egyházmegyei aljegyző.

IRODALOM.

* **„Az Erő“.** Ötödik évfolyamában lépett a Ravasz Árpád és Záborszky János által szerkesztett „Erő“ c. prot. ifjúsági lap, magában egyesítve, visszatükrözve mindazokat a qualitásokat, melyeknek a magyar ifjúság életébe való felszivódása adja a „mens sana in corpore sano“ elvének megvalósulását. A lelki és testi élet képzésének, az értelem és szívbeli nemességre nevelés, erős jellemeket formálás erejével hat gazdag változatú cikkeiben ez évről-évre erősbbülő ifjúsági lap, mely közvetlen természetességgel simúl hozzá fiú- és most már leánydiákságunk lelkéhez is kellemesen, értékesen szórakoztatóúl és moralis útmutatóúl a diák pályán. Tiszta ker. erk. felfogás csillog az egész szeptemberi számon és valami kedves bájosság, classicus szépség a „Leányok“ rovatán. Vajha minél több diák-szívhez és minél több családba is beférkőzhetnék a valóban erőt vivő „Erő“. *B— —s.*

* **Két magyar zsoltár.** Templomi és hazafias ünnepi használatra; szövegét irta *Lampérth Géza*, zenéjét szerzé *Kovács Dezső*. Sárospatak, ára 40 K. — Képezdénk jeles ének- és zenetanárának ez újabb finom szerzeményeit, amelyeket minden rendű és készültségű énekkarok számára átírt s melyek komoly, méltóságos előadásukkal mind templomi, mind hazafias használatra nagyon alkalmasak, melegen ajánljuk a szakkörök figyelmébe. Megrendelhető a főiskola könyvkereskedésében.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Az egyházkerületi közgyülés tagjaihoz.** Azok a közgyülési tagok, akik nem okt. 8. (szombat) délelőtt érkeznek Sárospatakra, *az nap este* okvetlenül megérkezzenek, ott megháljanak, hogy a másnap reggel 7 órakor induló vonattal vasárnap reggel fél 10 órakor Nagyczigándra érkezzenek. Vasárnap (okt. 9) reggel 9 órakor a közgyülés megnyilik a most választott egyházkerületi tisztviselők felesketése végett. Miskolc, 1921 szept. 20. Dr. Révész Kálmán, püspök.

— **Felhivás.** Felkérem mindazon lelkész urakat, akik f. év október 9-én Cigándon tartandó lelkészavatáson a felavatandó lelkészek alkalmi énekkarában résztvesznek, sziveskedjenek a Pásztor féle kar-énektárból az I. (Isten dicsősége.) VII. (Örök Isten.) XV. (Szárnyain az áhítatnak) cimű énekek megfelelő szólamait begyakorolni, ugyhogy Cigándon már csak összpróbára legyen szükség. Sárospatak, 1921. szept. hó 22-én. *Bathó János* főisk. ének- és zenetanár.

— **Miskolczon** szeptember 18-án tartották meg az *avasi napot*. A zsufolásig megtöltött Kossuth-utcai templomban a város egész intelligenciája, minden számottevő embere megjelent. *Dr. Révész K.* püspök megható imája után két dalárda tagjaiból összeállított énekkar énekelte el a Magyar Hiszekegyet, majd *Juhász L.* putnoki lelkész s esperes mondott magas szárnyalású, költői hasonlatokban gazdag egyházi beszédet, amelyben azt fejtegette, hogy az Isten bűneinkért büntet, de megigazúlásunk után ismét fölemel; befejezésül felhivja a hallgatóságot az avasi templomra való adakozásra. A templom előcsarnokában elhelyezett perselyekbe bőven omlott az adomány az avasi templom restaurálására. Az utcán reggel 9 órától fogva cserkészlányok és fiúk gyüjtöttek a templom javára; a gyüjtők elismerésremélő munkája nem maradt meddő, az adakozásból a miskolci ker. társadalom kivette részét s délután 1 óráig 24,254 korona gyült össze.

— **Adományok.** *Az ir presbyteri egyházból való* hitrokonaink, Webster skót lelkész közvetitésével, 50 font sterlinget (mintegy 80.000 koronát) gyüjtöttek a magyar ref. egyház nyomorgó lelkészei részére, s tudatták Websterrel, hogy ezt az összeget ujabb adományok is fogják követni. — *Andrássy Kálmán* búji lelkész a Radácsi György-alapitvány kiegészitéséül 2600 koronát küldött a főiskolai pénztárba, a mivel az alapitvány összege 4000 koronára emelkedett s igy már a f. iskolai évben felhasználható lesz a maga rendeltetésére. — *Tantó János* tiszalúczi lelkész szept. 9-ről Londonból kelt levelében arról értesiti Bartha József vissi lelkészt s esperest, hogy Utrechtben tartott prédikációja alkalmával a perselypénz kb. 2000 K-ra rugott, s ennek felét a *Sárospataki Ref. Lapok* javára elküldte. Az Isten áldása legyen a jókedvű adakozókon!

— **Dante Alighieri**, a nagy olasz költő, a *Divina Comedia* halhatatlan költőjének emlékezetét ünnepli ma az egész művelt emberiség, halálának 600 éves fordulója alkalmából. Halála napját, szeptember 14-ét, az olasz kormány hivatalosan ünnepnapnak nyilvánította. Nálunk is, a kultuszminiszter rendeletére, minden iskolában előadást tartanak a középkor nagy kath. költőjéről.

Egyházak, iskolák, valamint a nagytiszteletű Lelkész és tisztelt Tanitó urak figyelmébe!

A Magyarországi Református Egyetemes Konvent a kiadásában megjelenő:

UJ ÉNEKESKÖNYV

nyomtatásával **Debreczen sz. kir. város** és a **Tiszántuli Református Egyházkerület Könyvnyomda-vállalatát, az egész országban való kizárólagos terjesztéssel és árusitással** a nyomdavállalat tulajdonát képező

„Méliusz“ Könyvkereskedés

könyvkiadóhivatal, zeneműr-, papir- és irószerkereskedést

Debreczen

Ferencz József-ut (Piac-u.)

26. sz. bizta meg — Az uj énekeskönyv egyelőre a következő három kivitelben, már folyó évi **szeptember havában** fog megjelenni és **használata kötelező.**

Papirkötésben ... ára 42·— Korona.
Félvászonkötésben „ 44·— Korona.
Egész vászonkötésben 54·— Korona.

Ezen árakból az egyházak és iskoláknak 10% engedmény jár! — Megrendelések már most eszközölhetők, amelyek utánvéttel figyelmesen és pontosan lesznek elintézve! Az ország összes elemi- és középiskoláiban használt **tankönyvek nagy választékban,** papir-, iró-, rajz- és irodaszerek a **legjutányosabban** beszerezhetők.

Nyomatott a ref. főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1921—1484.

XVI. évfolyam. 23. szám. Sárospatak, 1921. október 2.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK.

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... ... 100·— Kor.
Félévre 50·— „

Felelős szerkesztő és kiadó:
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal ... ... 400·— Kor.
Fél „ ... ... 200·— „
Negyed „ ... ... 100·— „
Nyolcad „ ... ... 50·— „

TARTALOM. *yr*: Iskolapolitikánk. — *Kovács István*: Az abauji egyházmegye őszi közgyülése. — *r. e.*: Az alsóborsodi egyházmegye közgyülése. — *Jóra Bálint*: Falusi levél a határszélről. (Folyt köv.) — Vegyes közlemények.

Iskolapolitikánk.

Évekkel ezelőtt hangzott fel egy hazai német lapban a jajkiáltás: „Die Autorität ist im Wackeln begriffen!“ (a tekintély ingadozni kezd.) Ez az akkor, 1910 körül még csak tüneteiben mutatkozó folyamat mára állapottá nőtte ki magát. Kifejlesztette, teljessé tette a mértföldes csizmákkal rohanó idő, a sihedereket nagykorusitó háboru s főként a nagy tekintélyromboló: a forradalom. 1912-ben, Tátralomnicon a Bethlen-szálló kúrszalonjában hallottam, hogy egy pesti zsidógyerek félmázsás gorombaságot vágott „az uj dolgokhoz nemértő“ apja fejéhez. Azóta ez a szomorú szembenállás szülők és gyermekek között, ha néhol leplezetten, finomabb modor és bánásmód alá rejtve is, csaknem általánossá lett.

Nincs tekintély a családban; a legtöbb szülő fájdalmasan érzi, hogy képtelen befolyásolni a gyermekét s mi érezzük a szülőkkel együtt, hogy ez a befolyás, korlát, irányitás nélküli szabadosság mennyi jóra hivatott fiatal életet ferdit kárhozatos, rossz irányba.

Ez a szomorú állapot kell, hogy megadja a jövőben követendő iskolapolitikánk irányát. Az iskolától ma nemcsak azt várják és kivánják a szülők, hogy tanitson, hanem főként, hogy neveljen. Pótolja a szülőt, akit vagy elfoglaltsága, vagy gyöngesége képtelenné tesz a gyermek irányitására.

Református egyházunk büszkén tekinthet visszza a multban e téren végzett szerepére. Iskoláiban nemcsak mélytudású, széles látókörű, alaposan készült embereket képzett, hanem jellemeket nevelt. Olyan jellemeket, amelyeknek erkölcsi fölényén, tisztaságán, erején megtört a legprotestánsfalóbb támadás is. A régi kálvinista iskolákról igazán el lehet mondani, hogy nem bizonyitvány-gyárak, hanem ember nevelő intézmények voltak. Manapság azonban ezen a téren meglehetősen hanyatlottunk. Természetes következménye volt ez a hanyatlás az internátusi rendszer feladásának. Bujocskát játszó udvari szobák rejtekeibe szétszórt diákgyerekeknél lehet-e szó egységes irányitásról, nevelésről, még a legelemibb ellenőrzésről is? Hogy a külsőségekhez, a tisztasághoz, rendhez, csinhoz való szoktatásról, izlésre nevelésről, ne is beszéljek.

Internátusok kellenek ma minden magasabb foku iskola mellé. Sajnos, ezeknek ma még nagyon a szükiben vagyunk. A mi vidékünkön egyetlen jobbhirű középiskolai internátusnak a hire jár; ez is ág. evangélikus, a felsőlövői, ujabban ugyan a hajduböszörményi Kálvineumot is ajánlgatjuk. A magasabb igényeknek megfelelő intézetünk azonban egyetlen egy sincs. A multkor panaszolta előttem egy előkelő fővárosi ismerősöm, hogy jobb hazai prot. intézet hiányában kénytelen a fiát a kalksburgi jezsuttákhoz adni, mert ott a magas szinvonalú zene és modern nyelvtanítás mellett gondos, finom nevelésben is részesitik a növendékeket.

Nem akarom én az iskolapolitikában való nagy lemaradásunk felett tetemre hivni a multat, mert szegények voltunk, az elismertetésünkért való nagy egyházpoltikai harcokat vivtuk s főként mert a simán folyó élet könnyen hitethette velünk, hogy minden jól van, ahogy van. Ma azonban az élet követel s ha tőlünk nem kapja meg, amit kiván, keres és talál magának más kereteket. Készülnünk kell azért mint minden téren, úgy az iskolai téren is a velünk szemben támadó igények kielégítésére. A jövő nemzedék nem azért aggaszt, mert tanúlatlan, hanem azért, mert neveletlen, a constructiv egyéni, családi, társadalmi s főként egyházi életre. A jövő nemzedék minden irányú nevelésének nagy munkájába be kell állitanunk minden közép és felsőbb iskola mellé az internátust, ahová tépelődő szülők nyugodtan adhassák a gyermekeiket. Tudom, hogy itt Sárospatakon is van erre tendentia, csak engedje és segitse megvalósúlni a reánk következő idő, az Isten kegyelme, előljáróink bölcsessége, mindnyájunk erős akarása. Meg kell szervezni egy-egy ilyen intézményt előkelő családok fiai és leányai számára, vagy átszervezni ilyenné már meglevő intézeteket. Külföldi iskolai kapcsolatokat kell létesitenünk, hogy magasabb képzésre vágyó leányok pl. ne menjenek wienhackingi dominikánékhoz vagy más véletlenül talált más felekezetbeli, idegen szellemű intézetekbe.

Mert szelek fuvallnak s jaj nekünk, ha meg nem halljuk a zugásukat. *yr*

Az abauji egyházmegye őszi közgyülése.

Régi nagy egyházmegyénk központján, Gönczön, szept. 6-án tartották meg őszi közgyülésünket, a halhatatlan emlékü bibliafordító lelkipásztor, Károli Gáspár működési szinterén, abban a nagy

történeti múlttal dicsekedhető református egyház községben, melynek hivei büszkék voltak arra, hogy az egyházmegyei közgyülés alkotó tagjait igaz magyar vendégszeretetükkel vehessék körül. Aztán, ezelőtt 26—27 évvel, a nagy távolság mellett is könnyebben hozzáférhető, fényes és kedves Kassára költöztünk s ott szereztük meg magunknak a társadalom minden részéről a föltétlen tiszteletet, elismerést és tekintélyt, ott küzdöttük fel magunkat az egyházkerület vezető egyházmegyéjévé. E hosszu szünet után — a felső részen fekvő gyülekezetek méltányos kivánságát szem előtt tartva — tavaszi közgyülésünk ugy határozott, hogy őszi közgyüléseinket, az ősi vármegyei székház termeinek előttünk megnyiltáig, Göncön fogjuk tartani. És a gönci gyülekezet örömmel és szeretettel várt és fogadott bennünket, elhalmozva a figyelemnek és magyar vendégszeretetnek minden jelével. Hálás köszönetünket, a város és egyház előljárósága és a hivek lelkes és szives fáradozásaiért jegyzőkönyvünkben is megörökitettük.

A templom ístentiszteleti szolgálatot Csabai István végezte, mely után a város tanácstermében Cziáky Endre esperes szivből fakadt szép imája emelte lelkünket a magasságban lakozó Istenhez: áldást és kegyelmet könyörögve egybegyülésünkre, szerencsétlen magyar hazánkra s ezzel szenvedő anyaszentegyházunkra.

Sok érdemü egyházmegyei gondnokunk Meczner József tartós gyöngélkedése miatt Szent-Imrey Gyula legidősebb tanácsbiró foglalta el a társelnöki széket s tartalmas buzditó s munkára intő beszéddel nyitja meg a közgyülést.

A tárgysorozat a szavazatbontó bizottság jelentésével kezdődött, mely szerint papi tanácsbiróvá Medgyasszay Andrást, papi aljegyzőkké Lengyel Istvánt és Felméry Albertet választotta meg a gyülekezetek általános többsége. A legszebb reménységgel köszöntötte és üdvözölte őket a közgyülés, akik egyházmegyénknek kiváló munkásai és erős oszlopai lesznek.

Lelki örömmel köszöntötte a közgyülés dr. Puky Endre világi tanácsbirót és Kovács István főjegyzőt is egyházkerületi tanácsbiróvá választatásuk alkalmából. Kovács István helyett Frenczel Bertalan küldetik, mint rendes tag az egyházkerületi őszi közgyülésre.

Az egyetemes egyházfentartási alapról szóló törvénycikk tervezetet, melyet a zsinat megbizásából dr. Kun Béla debreceni egyetemi tanár készített, melynek szelleme azt célozza, hogy az egyes egyházak olyan vagyoni erőt biztositsanak magoknak, amelylyel a jövendőben egyházunkat az állam anyagi támogatásától — az államsegitség csökkenése vagy megszünése esetére is — függetlenné tegyék, örömmel üdvözli s azt teljes egészében elfogadja s az egyházkerületi közgyülés utján kéri az egyetemes zsinatot annak kötelező erejü törvénnyé emelésére.

A belhivatalnokok javadalmazása körül felmerült bajok orvoslására azt az intézkedést látjuk legmegfelelőbbnek, melyet az egyházkerületi intézőbizottság emelt határozati erőre, hogy t. i. az egyes egyházmegyékben a helyszinén személyesen kiséreljék meg a dijlevél ügyek békés elintézését, azon gyülekezetekben, amelyek a dijlevélben biztositott belhivatalnoki fizetést nem hajlandók csorbitatlanul kiszolgáltatni. Az eljárás sikertelensége esetén az egyházi biróságok utján a közigazgatási biróság intézkedik a megállapitott javadalmak behajtását illetőleg. A felsodobszai egyház adásvételi szerződését, mely szerint egy 7000 koronáért megvett belsőség felét 90,000 koronáért adta el, jóváhagyólag terjesztettük az egyházkerület megerősitése elé. A kovácsvágási második tanitói állásba, a megválasztott Kónya Erzsébetet beerősitettük. A jövő tavaszi egyházlátogatóság tagjait az esperes jelölte meg, akik a következő rendben fogják járásaikat megvizsgálni: Frenczel Bertalan Újj Lajossal a szántói, Szilva István Frenczel Bélával a hegyközi, Papp József Felméri Alberttel a hernádvölgyi, Biró János Farkas Elekkel a gönci, Görgei János Csabai Istvánnal a szikszói, Medgyasszay András Lengyel Istvánnal a cserháti járást. — Az egyházmegyei nyugdijbizottság tagjai az esperes elnöklete alatt: Biró János, Medgyasszay András, Dobozy István, dr. Puky Endre. — A tanügyi bizottság a szükségnek és kivánalmaknak megfelelőleg több fontos inditványt terjesztett a közgyülés elé, amelyek között, mint közérdekü dolog, az egyházlátogatási jegyzőkönyvek újjá alakitása, abba a statisztikai rovatok beillesztése, egyszerüsitése is helyet foglal s mint ilyen, az egyházkerületi tanügyi bizottság elé terjesztetik fel. Szigorú határozattal kivánja a közgyülés a tanitás ellenőrzését, pontos megiátogatását, a vallásos és hazafiui szellem ápolását biztositani, amelynek az illetékes tényezők fegyelmi eljárás terhe alatt kötelesek eleget tenni.

Tárgysorozatunk többi része inkább helyi érdekü lévén, helyszüke miatt kimarad a tudósitásból. A birósági ügyek voltak, amelyek jobban igénybevették a biróság idejét és türelmét, mint az egész gyülési tárgysorozat. Ezek közé tartozik a szikszói vitás dijlevél ügye és a nyirii vitás párbérügy, amelyekben a lelkészek, illetve lelkészözvegy az egyes javadalmak természetbeni kiszolgáltatását kérik a hivektől, akik azonban erről hallani sem akarnak. A biróság itélete ellen felebbezés adatott be, igy azokkal a kerületi biróságnak is lesz dolga.

Kovács István,
m. főjegyző.

Az alsóborsodi egyházmegye közgyülése.

Az alsóborsodi egyh. megye szept. 20-án tartotta közgyülését Miskolcon, ezt megelőzőleg a lelkészek értekezletüket ugyanott. 1918 óta most tartatván először lelkészértekezlet, elsősorban is az azóta kidölt lelkésztestvéreket parentáltuk, Pósa Péter dr. Tüdős Istvánról, Gaál Ferenc Diószeghy Mihályról olvasván emlékbeszédet. Foglalkozott aztán az értekezlet a zsinat által az egyh. kerület útján az egyh. megyékhez véleményadás végett letett egyet. egyh. fenntartási alapról szóló törvénytervezettel, azt helyesnek és sürgősen szükségesnek itélve, hogyha már a jelenünk ily siralmas az anyagiak terén, legalább a jövőt igyekezzünk megalapozni; de amellett tisztelettel felhivjuk a zsinat figyelmét arra is, hogy az egyes egyh. községek anyagi erősödését célzó egyh.

községi egyh. fenntartási alapok létesitésének, a hol már vannak, fejlesztésének kötelező volta is törvényben mondassék ki. Élénk eszmecserét váltott ki a zsinatnak ama leirata, melyben a dijlevelek csorbithatatlansága elvének hangsulyozása mellett olyan átmeneti intézkedések megtételére hivja fel az egyh. hatóságok figyelmét az egyházak és javadalmasok között felmerült fizetési ügyek elintézésénél, hogy a rendkivüli viszonyokra való tekintettel a jog lehetőleg összeegyeztessék a méltányossággal. Alsóborsodban eddig is az volt a dijlevél kérdéssel kapcsolatban a vezető elv, csak ha az egyh. tagok makacsságán hajótörést szenvedne a felsőbb hatóság minden jóindulatu beavatkozása, mint jelenleg kilátásban van egy községben, — következik az ultima ratio, a kérlelhetetlen szigorral foganatositandó közigazgatási behajtás s ha még ez a keserű orvosság sem bizonyúlna végleges és hatásos gyógyszernek: következik az illető egyház affiliálása. Előterjesztést tett az értekezlet az egyh. megyére az egyh. megyei közigazgatási járulékok felemelése iránt oly értelemben, hogy minden egyház lélekszám szerint 30 fill. szolgáltasson be e célra s ennek terhére az egyh. megye tisztviselői békebeli tiszteletdijuk háromszorosával honoráltassanak. Mindeddig a békebeli tarifa szerint tengődött az egyh. megyei közigazgatás, de már türhetetlen volt tovább nézni, hogy pl. az esperes 2000 kor.-nás honoráriuma az irodája fütési költségét se fedezze. A most megállapitott 6000 kor. fizetés is hol áll még a mögött a szerény dijazás mögött is, a mikor 30 év előtt 105 frt volt az alsóborsodi esperes tiszteletdija?!

Az értekezlet felterjesztéseit a nyomban utána tartott egyh. megyei közgyülés is megvitatta s határozati erőre emelte. Állást foglalt a közgyűlés a püspöki székhelynek Miskolcon való állandósitása mellett is. Rég vitatott kérdés, melynek ellenérve alig lehet.

Az egyh. látogató küldöttségek megalakitásánál elhatároztatott, hogy minden küldöttségbe egy érdemes tanitó is osztassék be s az egyh. látogatás alkalmával végeztessék az iskolalátogatás is, természetesen igy a visitáció időszaka április közepétől május közepéig leend, a mikor már az iskolák szivonaláról is nyugodt lélekkel lehet itélkezni. E sorok irója már 3 évvel ezelőtt ajánlotta e módositást, mikor az egyh. látogatás kérdése az egyh. kerületen napirendre került és pedig még azon hozzáadással, hogy 1. a visitálás minden egyházban előre meghirdetett ünnepélyes istentisztelettel kezdődjék; 2. az illető küldöttség tollnoka azon egyházak számvevője legyen, ki az egyház pénzügyi dolgaival teljesen ismerős, mert a mostani ad hoc összeállitásában a bizottság csak momentán összeszedett adatok alapján állitja összsze az egyház vagyoni állapotát feltüntető kimutatást és birálja felül az egyház vagyoni viszonyairól felfektetett könyveket s bizony az ilyen munkánál szinte elkerülhetetlen a felületesség és tévedés, mig az ajánlott módon az illetékes számvevő a szakember biztosságával végzi a vizsgálatot. Az idő majd meg hozza ezeket a módositásokat is. Egyh. kerületi képviselők lesznek: Tóth Béla esperes, Szabó András, Pósa Péter, Román Ernő rendes, Gaál Ferenc póttag lelkészi részről, gr. Haller József, Zsóry Lajos, Bay Bertalan, Puky László rendes, dr. Regéczy József póttag világi részről. Birósági ügy egy sem volt. *r. e.*

Falusi levél a határszélről.

Igen tisztelt Szerkesztő ur! Életemnek egyik legboldogabb napjat, gazdag reménységét éltem át az elmult héten. Nem tehetem, hogy ezt meg ne irjam, ha érdemesnek tartja igen tisztelt Szerkesztő ur kiadni a lapban. Mi volt ez az én nagy örömem és reménységem? Hát az volt, hogy bevetettük egyházunk most szerzett 50 köblös földjét buzával! Hogy mi lesz ebből? ez a jó Isten dolga, de eddig a mi dolgunk volt. Minden szekeres gazda kivette a maga részét a szántásból, magot is adott bele kölcsön, a vetést géppel végeztük. Mikor mindennek vége volt, csak magam maradtam még ott, végignéztem a szépen megmunkált táblán, úgy meghatotta a szivemet, hogy önkénytelenül letérdeltem s

„Feltekintvén Rá, Atyámra
Könnyű csordúlt az orcámra
S az által olyan újjá lettem . . .“

Ezt itt leirtam egynehány sorban, de a mig a szántásvetéshez érkeztünk! . . .

Mert nem volt nekünk egy barázda földünk se, abból a keserves kivetésből nyomorogtunk egyházastól. Mondjam-é, hogy mi ez? Főként a kurátoroknak. Vonszolom már 14 esztendeje ezt a „gyönyörüséges igát“. Sok okom volt a kifakadásokhoz, de hát Istenem . . . bizony volt oka elég a népnek is a teher ellen. Dehát hogy lesz ezután? Nem kutatom az Isten bölcsességét, csak azt tudom, hogy jövőnk alapjait magunk rakosgatjuk le. Be jó volna erre figyelni! . . . Szó a mi szó, az az 50 köblös egyházi föld, de meg a községi legelő is a veres zavargásból fejlődött ki. Ilyen csodálatosak az Isten utai. Mert úgy volt biz az, igen tisztelt szerkesztő ur, hogy midőn a köztársaságot kihirdette nálunk a főszolgabiró ur, egy szép szónoklattal elmondván a nép előtt, hogy megszabadultunk a Habsburgok 400 esztendős nyomorgatása alól és egyuttal a nép is a maga ura lett s most már a nép szava az Isten szava, az a törvény, a mit a szabad és független nép akar, — hát tetszett ez a beszéd a népnek és nagy éljent kiáltott rá. Azután néptanácsot választatott a főszolgabiró ur, hogy ezután ez fog rendelkezni, — ez még jobban tetszett és elkezdődött a rendelkezés, az Isten szava. S az volt a legelső, hogy nem igazság az, hogy az uraságé a félhatár, és ennek haszna a jegyzőé és korcsmárosé, kik árendálják potomságért már régesrégen, az uraságról meg azt sem tudni, hol mulatja el az árendát, mert hijába kérdezősködtünk a jegyzőtől és korcsmárostól, azok a világért se mondták volna meg, mert hát attól féltek, hogy majd a nép veszi ki árendába, minthogy ezt is akarták. De mikor a nép szava lett az Isten szava, mikor neki veresedtek, akkor nem kérdeztek se uraságot, se árendást, hanem osztozkodni kezdtek. S miután nem volt a hátuk megett se jegyző, se szolgabiró, se kakastollas, hanem valami diktátor parancsolt a vármegyéről, nekiszilajodott még a jámbor is, nem akart hátul maradni, miután most ingyen adták, a miből azelőtt

pénzeért se adtak, — nosza lett nagy osztozkodás! A papunk elmondta ugyan a magáét, de szél ellen ki gyujtana pipára? s miután nagy előrelátással, mindkét egyház részére 50—50 köblöst, közlegelőnek pedig 350 köblöst kihasítottak, az öreg plebános is azt mondta rá, hát hadd legyen most így fiaim, utójára is ugy lesz az, a hogy odafent megállapítják. Bizony ugy is lett. Azonban még sem egészen. A jegyző és árendás nem jöttek vissza, nem sokat törődnek már ők a faluval, berendeztek egy jól jövedelmező gőzmalmot és fürészgyárat a közeli városban, már néhány évvel ezelőtt, birtokot is hozzá, más ország boldog polgárai lettek, fütyülnek szegény rokkant országunknak, de az egyházi 50—50 köblös földek, a legelő is, megmaradtak. Ez ám a nagy dolog, igen tisztelt Szerkesztő ur! Mert könnyü volt ezt ide leírni, de megcsinálni, hogy így legyen, — erre is el lehet mondani jó Toldi Miklóssal:

„Nem köszönöm ezt a magam erejének,
Köszönöm az Isten gazdag kegyelmének!"

Bizony csak az Isten mutatott utat, adott eszközt, erőt, kitartást, először is a papoknak, — azután vezetett jde egy menekült fiatal jegyzőt, a ki már az embertársa gyomra korgását is meghallotta, — még a makacskodó butasagba is bocsátott szent lelke világosságából is egy sugarat legalább —, és utoljára mondom, a mit legelöl kellett volna, adott közénk egy olyan papnét, a ki meg tudja olvasztani még a kőszívet is, s ha így nem sikerül, asszonyi furfangjával vagy kinyítja, vagy beköti szemét a legvadabb ellenzéknek is. Hogy aztán ezek eszét, szivét, kezét egybekötötte a jó Isten és maga állt előre vezérnek, elindultak s addig meg nem álltak, amíg . . .

(Vége köv.) *Jóra Bálint.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Hernádnémetiben** szept. 5-én folyt le a papválasztás, mely iránt — egy jól javadalmazott eklézsiáról lévén szó — széles körökben nagy volt az érdeklődés. 35 pályázó jelentkezett az állás elnyeréséért s az első szavazásnál senki nem nyert absolut többséget, hanem a beadott 121 szavazatból Tóth Sándor nábrádi lelkész kapott 34, Horváth Pál túrterebesi lelkész 30, Takács Béla dobszai lelkész 27 szavazatot (továbbá Kocsis Jenő 11, Kriston Antal 8, Keresztury József 5 szavazatot stb.); a második szavazásnál a beadott 109 szavazatból Horváth P. kapott 64, Tóth S. 45 szavazatot s igy a választás vezetői: Gecse Lajos egyh.-m. pénztárnok és dr. Buza László vil. tanácsbiró az előbbit nyilvánitották megválasztott lelkésznek. Horváth Pállal a h.-németiek visszatértek régi szerelmükhöz, mert ő volt az, akit már 1908-ban is megválasztottak, de akinek a választását akkor a bíróság megsemmisitette. Reméljük, hogy ezuttal szerencsésebb lesz!

— **Dr. Ravasz László** dunamelléki püspök szept. 5-én tartotta Kolozsvárt a Farkas-u. ca templomban búcsúbeszédet. Nagy Károly püspök imája után az I. Kor. 13. alapján a szeretetről tartott csodaszép beszédet; a szeretetet a fakadó rügyhöz hasonlította, amelyből származik a rózsaszinü virágkorona, a nyár dús lombpalástja s az ősz gyümölcstermése. A kolozsvári hivek meghatott szivvel bocsátották el őt Magyarországra, munkálkodni Isten országáért s munkálkodni ő érettök . . . Megható szeretetük még a vasúti kocsikat is, amelyben a püspök és családja útazott, tölgy- és fenyőfalombokkal koszorúzta fel. Szept. 9-én érkezett a fővárosba. Lelkészi beiktatása 25-én folyt le a Kálvin-téri templomban, a beiktatást maga az esperes: Nagy Ferenc végezte. A pesti egyházmegye közgyülése 15-én erősitette be lelkészi állásába; püspökké avatása október 1-én lesz.

— **Új theologiai tanár.** A dunántuli egyházkerület a pápai theol. akadémia egyháztörténelmi tanszékére *Miklós Ödön* felsőmocsoládi lelkészt hivta meg, aki már holland egyetemi tanulmányai alatt értékes történelmi kutatásokat végzett.

— **Kuyper Henriette és Johanna,** a K. Katalin testvérei, akik 1916-ban a Budapesten dolgozó holland hadikórház vezetői voltak, egyházi életünk s általános helyzetünk tanúlmányozása céljából hazánkba érkeztek. Mindketten ügyes tollú irónők s hazánk iránti rokonszenvüknél fogva, ha viszonyainkkal megismerkednek, a külföld felvilágositása terén hasznos szolgálatokat tehetnek.

— **Alapitvány.** *Joó Károly* szendrőládi lakos, községi biró. Joó Károly VI. oszt. tanulónk édes atyja, hálából fia szerencsés felgyógyulásáért (aki ellen egy elvetemült ifjú gyilkos merényletet követett el) 5000 koronás alapitványt tett főiskolánknál, melynek kamataiból olyan szegénysorsú tanúlók segélyeztessenek, akiket betegség vagy más valami súlyos csapás sújt.

— **Az Orsz. Ref. Lelkészegyesület** okt. 26-án fogja közgyülését Debrecenben megtartani.

— **Kuyper Katalin** búcsúlevelében, a melyet hazánkból való eltávozása alkalmából itteni barátaihoz intézett, meghatott szivvel mond köszönetet az itt mindenütt tapasztalt szives fogádtatásért, vendégszeretetért. Kijelenti, hogy továbbra is folytatni fogja munkáját: az inséges gyermekek fölsegitését, de egyuttal fájdalommal állapitja meg, hogy Magyarországon sok gazdag ember a sáfárságot nem Isten akarata szerint gyakorolja, vagyis nem törődnek a szegény gyermekek gyámolitásával, hanem a külföldi országok jószivü keresztyéneire bizzák azok istápolását. Be kell vallania, hogy most Hollandiára is nehéz idők következtek s ezentul nem fogják a jótékonyságot oly mértékben gyakorolhatni, mint eddig tették, hanem a vagyonosabb magyar embereknek kell szivöket, házukat és erszényőket a szükölködő nyomorultak előtt megnyitniok. „Ne fosszátok meg már tovább magatokat attól az áldástól, amely az adomány nyomán fakad. Mikor h zátok és népetek gyermekeinek szellemileg és anyagilag jó ellátást adtok, hazátok jövendőjéről gondoskodtok. Magyarország feltámadásához, miben rendületlenül hiszünk és amiért buzgón imádkozunk, szorosan hozzátartozik az, hogy annak az országnak gyermekeit, lelkileg is, testileg is erősekké tegyük!" Ebben a nagy és nehéz feladatban ő jövőre is igyekezni fog segitségünkre lenni; ezért összes barátaihoz ezt a kiáltást intézi: a közeli viszontlátásra!

Nyomatott a ref. főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1921—1505.

XVI. évfolyam. 24—25. szám Sárospatak, 1921. október 16.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 100·— Kor.
Félévre ... 50·— „

Felelős szerkesztő és kiadó:
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal ... 400·— Kor.
Fél „ ... 200·— „
Negyed „ ... 100·— „
Nyolcad „ ... 50·— „

TARTALOM. Készülő vihar. — A zsinatról. — *Farkas István*: Egyházkerületi közgyűlés. — *Jóra Bálint*: Falusi levél a határszélről. (Vége.) — *M—s.*: Rácz Gyula. (Nekrolog.) — *Apostol Bertalan*: Őszi ének. (Vers.) — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Pályázati hirdetmény.

Készülő vihar

lebbentette meg szárnyát Cigándon, a tiszáninneni egyházkerület őszi gyűlésével kapcsolatban. Ugylátszik, új, biztató idők hajnala pirkad — a lelkiekben. A lelkek mindenütt megebredőben vannak, munkát sürgetnek, tenni, alkotni vágynak; feladatok, nehézségek megoldásának terveitől terhesek. Külső leromlásunk idején drágák ezek a kezdések és meglátásra, lekötésre és minden támogatásra érdemesek. A kerületi gyűlések sem elégítenek ki többé a hivatalos tárgysorozat elvégzésével; többet várunk, valami másat is kívánunk: lelket, amelyből élet támad; lelket, amellyel hazamenvén, táplálkozhatunk; lelket, amely nyereségről-nyereségre visz; amely megtapasztaltatja, folyton érezteti velünk, hogy a külső épitő munka drága célt szolgál: a belső épülést, Krisztus testének növekedését; azt hogy a gyüléskezések nyomán is több lesz a hit, nagyobb a szeretet és törhetetlenebb a remény. Azért már maga a kerületi gyűlés is nem közönséges mértékben vonta fel az érdeklődést. Ez a lélek vágyott érvényesülni a határozatok hozatalánál s ennek kellett a gyűlésen tért engedni. Az is fokozta a várakozást, hogy szinte egy teljesen új esperesi kar jelent meg, most először a kerület szine előtt. Mennyi biztatást, mennyi reménységet, mennyi épitő erőt kell hozniok! Áldásod az uj őrállókon, mi Istenünk! Betölti lelkünket a bizalom, hogy kerületünk is kiveszi részét a megujhodás munkájából, amelynek annyi jelét hordozza református egyházunk, amelynek itt is élénk, mélyreszántó, pezsgő életet kell teremtenie.

De különösen odavetette ünnepi fényét a cigándi napokra egyházkerületünk meghatóan nagy ünnepsége: a lelkészszentelés. Tiz év után, amióta nem volt nálunk lelkészszentelés, egy hatalmas sereg indult el a test és lélek irigylendő ifjúságának erőivel Krisztus királysága terjesztésére. A lelkek hatalmas ölelkezése lett az összeseregles nyomán. Ahány vállra borult a palást, annyi oszlopot láttunk evangéliumi ügyünk szolgálatára; ahány fő jelent meg a gyűlésen, annyi igéret biztatása szállt felénk: helyünkön leszünk, reánk számíthattok. S a lelkek e gyönyörű találkozásában sok reménnyel biztató ügy mellett, éles és metsző fájdalomként hasította át a szíveket a sárospataki jogakadémia aggasztó kérdésével a sárospataki főiskola ügye, A jogakadémia elvesztése megrenditi a százados intézet főiskolai jellegét. Amikor mindenütt az épitő munka műhelyeire, megszentelt csarnokaira van égető szükségünk, amikor még a föld alól is melengető—tüzhelyeket kell teremtenünk, hogy kivirágozzék a puszta és forrás fakadjon a sziklából: se egyházunk, se nemzetünk nem engedheti egyik nagy lelki erősségének ledőltét. Az Ararátok csúcsát nem öntheti el a megsemmisülés özönvize. A szegény hánykodó bárka, a mi nemzeti létünk, hol nyugszik meg, hová köt ki, ha vízbe merülnek a szent és magasságos csúcsok? Ijesztő és félelmes volna a mi sorsunk, ha körülöttünk minden beful a semmi szörnyű örvényébe. Magyar és kálvinista lelkünk érezte, hogy az ős intézetnek töretlen erejében kell maradnia drága és elmulaszthatatlan szolgálataiért. S ha a politikában, még elesésünk után is, felekezeti szempont tolakodnék elő s a miniszteri rendelet éle egyoldalulag csak protestáns intézetek élete fonalát metszené el: a hű és megbízható, de komoly és rendithetetlen lelkekből kitör a vihar a vakok és gonoszok ellen úgy, hogy újra meging a már annyiszor megtépett szegény magyar világ. Mi nem engedhetünk. Ha könnyelműek, hamar megoldhatónak hiszik ezt a kérdést; ha a felekezeti szempont ártó felmerülése forog fenn, mi egy hatalmas vidék reformátusságának felizgult lelkére pillantva rá a cigándi napokban, óva kiáltjuk: vigyázzanak. A lelkekben az elkeseredés hulláma mozdult meg és a szemünk előtt bontogatta szárnyát a készülő vihar.

A zsinatról.

Az egyetemes zsinat V. ülésszaka szept. 27-én nyilt meg Budapesten a konventi székházban s szeptember 29-én zárult be. Dacára, hogy az erdélyi képviselők nem jöhettek fel s Tiszántúl megszállott részéből is csak néhányan (igy Sulyok I., Bertók B. esperesek, Domahidy Elemér e. m. gondnok) jelenhettek meg, a zsinati képviselők határozatképes számban gyűltek össze. Kerületünkből *Révész*

Kálmán püspökkel és *Dókus Ernő* főgondnokkal élükön az összes lelkészi és tanári képviselők jelen voltak s a világi képviselők is csaknem teljes számmal.

Az ülésszak *Baltazár Dezső* felemelő imájával vette kezdetét. Majd *Balogh Jenő* volt igazságügyminiszternek egyházker. főgondnokká történt megválasztását vette tudomásúl. Az elhunyt képviselők emléke megörökittetett s az újak — közöttük az egyházkerületünkben újonnan választott képviselők — igazoltattak. Betöltötték a megüresedett bizottsági helyeket s *Fodor Györgyöt* a Czinke István helyére a zsinat egyik jegyzőjévé választották.

Az egyházalkotmányi bizottság javaslata alapján, tekintettel arra, hogy a megszállott területen lakó tagoknak az üléseken való részvétele nagy nehézségekbe ütközik, leszállitották a zsinat s a konventi rendes és rendkivüli bíróság határozatképességéhez az E. T. által megkivánt számot. A zsinat jövőre 50 tag jelenlétében megkezdheti tanácskozásait.

Az iskolaügyi bizottság javaslatai során, melyeket *Dóczi Imre* terjesztett elő, foglalkozott a zsinat a jogakadémiák kérdésével. Megbizta a konventi elnökséget, hogy a vallás- és közokt. minisztert a jogakadémiai kérdés minél előbbi határozott és végleges megoldására hivja fel s lehetőleg olyan irányban igyekezzék a döntést kieszközölni, hogy az eddigi tanári fizetéskiegészitések tovább folyósításával mindhárom ref. jogakadémia fennmaradjon s számukra a gimn. államsegély példájára intézeti államsegély is folyósittassék. Egyházkerületünknek a Sárospatakon felállitandó országos ref. jogakadémia tárgyában készült felterjesztését a kecskeméti jogakadémia igazgató-tanácsának azzal a felterjesztésével együtt, amely az egyetemes egyház jogakadémiájának székhelye gyanánt Kecskemétet ajánlja, az egyetemes konventhez tette át a zsinat azzal, hogy a vall.- és közokt. miniszter döntése szerint e tárgyban a szükséges intézkedéseket tegye meg.

Legfontosabb tárgya volt a zsinatnak a *díjlevelek* kérdése, mely tárgyban *Benedek Zsolt* előadása alapján átmeneti hatálylyal a következő kötelező szabályokat léptette a zsinat életbe:

1. Az egyházközség és a belhivatalnokok közötti jogviszony alapja az egyházi felsőbb hatóságok által jóváhagyott díjlevél.

. Az adócsökkentési segély igénybevételekor kötött időleges egyezségek hatályban levőknek nem tekinthetők, hanem — ha azóta új díjlevél ki nem adatott — az adócsökkentési segély igénybevételekor érvényben volt díjlevél van jelenleg is érvényben.

3. Az egyházközség a díjevélszerü javadalmat csonkitatlanúl köteles kiszolgáltatni, ha azonban e kötelezettségének teljesítése bebizonyithatóan anyagi romlását okozná, kérheti az egyházi közigazgatási bíróságtól kötelezettségének mérséklését.

4. Ha a díjlevélszerű javadalom a belhivatalnok állásszerü tisztes megélhetését nem biztositja, joga van a belhivatalnoknak az egyházi közigazgatási bíróságtól díjlevélszerű javadalmának az állásszerü tisztes megélhetés mértékéig leendő felemelését kérni.

5. Az egyházmegyei elnökségnek jogában van a 3. és 4. pontban körülirt eset fennforgása esetén a vitás kérdést panasz hiányában is hivatalból terjeszteni az egyházi közigazgatási bíróság elé, mely esetben a panaszos jogkörében az egyházmegyei ügyész jár el.

A kunhegyesi konferencia memoranduma, melyet *Forgács Gyula* egy küldöttség élén a zsinati tagok jelenlétében nyujtott át az elnökségnek, az illetékes bizottságokhoz utasittatott javaslat tétel végett s *Benedek Sándor* indítványára az adóügyi bizottság javaslattételre hivatott fel a lelkészek és tanitók által fizetendö *vagyonváltság* tárgyában.

Egyházkerületi közgyűlés.

(1921. október 9—10. Cigánd.)

Imádságos szent tervezgetések édes valósága. Ünnepvárás után — igazi ünnep. Órák-órák után, mikor feledni tudunk mindent, a mi fáj, ami bánt s a szivek úgy meg tudnak telni — áhitattal, imádsággal — a szemek meg könnyhullással.

Gyönyörű napsugárral áldott az utazás s a gyűlés napja is. A résztvevők serege még 8 án utrakél Miskolc tájékától Patakig, egyre növekedve, itt külön vonatot kapva, már a kezdésnél kedves meglepetésben részesül. Bernáth Aladár Zemplénvármegye alispánja a sárospataki állomáson szeretett püspökünket s a kerület ünnepre készülő tagjait üdvözli vármegyéje nevébea. Nálunknál is árvább. busuló kurucok derék katonája, csonkává lett Zemplén első katonája, üzenet hozása, bizó reménysége, a szivekbe markol: lesz idő, közel az, mikor vármegyéje minden magyarja, ujra lehet magyar, szabad és a mienk egészen! Megilletődve, magyarosan igaz kedves szavakkal köszöni püspökünk a nem várt figyelmet. És utrakél a tábor. Őszi tájakon még élet mindenfelé, a nap sugara minden melegét ide szórja. Jó délre jár s Cigánd elérve. Deli legények kezében magyar zászló lobog, ünneplő ruhájat felvenni nem szánó gyülekezet ifja és öregje le vett kalappal — a magyar imádságba — kezd: Isten áldd meg a magyart! . . . Még itt az állomáson a járás főszolgabirája, dr. Osváth Dezső, Bartha József esperes, Oláh András a cigándi egyház kúrátora, Sütő Kálmán egyházmegyei főjegyző egymásután üdvözlik a püspököt, a kerületi főgondnokot, a szívesen várt vendégeket a járás, az egyházmegye s az egyházközség nevében. Mindnyájuk szava meleg; simogat, rahajol mindenkire ez a vendéget látni vágyó szeretet összesünkre — s különösen az egyszerű, kedvesen keresetlen szavú földmüves kúrátor szavai ígéznek meg bennünket, éreztetik meg az egész táborral, hogy ide, haza jöttünk! A püspök és főgondnok — a szives Isten hozottra — meghatva válaszolnak. Azután kocsik, szekerek hosszú sora indúl a falu felé. A falu végén megáll a menet. Diadalkapu s alatta nemzeti viseletű ifjak, leányok serege. Ajkaikon ének, a szivök várás mámorától szinte hangosan dobog. A község jegyzője, Janka Béla, mondja el a szives Isten hozottat. A menet ujra indúl s az ifjak ezer virággal hintik be az utca porát . . . Áldott, aki jött az Úrnak nevében! Harangok zúgnak . . . a falu népe házaikban vár,

Templom kapujában a palástos lelkész, családja s a presbiterek társaságában, azzal az ő nagy meleg szivével, ékesszólásával, ajánlja fel házát, egyházát, boldog lakozásra.

A vendégek, szívesen vállalt vendéglátó házakban oszlanak el, ki erre, ki arra. Magyaros közös ebéd után, a nap első hivatalos munkája az igazgató-tanács gyűlése kezdődik meg, majd az avatásra készülő ifjú lelkészek hallgatták meg a püspök holnapi szertartásra tartozó utasításait. Alkonyra hajló óráin a napnak, a kerületi értekezletre gyűltünk össze. 100-nál jóval többen énekbe kezdenek, majd Marton János theologiai tanár imádkozik. Kedves csengő a hangja. Imádsága — az, hymnus — igazán imádság! Az értekezlet elnöke a vendéglátó egyházmegye esperese Bartha József megnyitva a gyűlést, Nagy Béla theologiai tanár tart előadást: Egyházkerületünk és a mi főiskolánk jövőjéről. Szeretjük ezt a mi ezer bajjal küzdő főiskolánkat sokan, igen nagyon. De Nagy Béla szeretete — talán mindnyájunkénál nagyobb. Aggódó, féltő szeretete megható. Ha esetleg úgy lesz, amint azt az egyik legújabb kultuszminiszteri rendelet tervezi, hogy jogakadémiánk részére az eddig adott államsegélyt megvonják, mi lesz velünk . . . Nem kis része van abban, hogy többek felszólalása után egyhangú határozatként lett kimondva, hogy a sárospataki ref. jogakadémiának időtlen-időkig élni kell! A kultuszminiszternek, vagy ha az ottani zörgetés nem elég, az államkormánynak meg kell értenie, hogy az 1848. XX. t. c. is, de a mult, jelen és jövendő is, mind azt kiáltják: jussunk van ehhez! A másik előadó Sütő Kálmán, ki Egyházunk és lelkészeinknek a politikához való viszonyáról tartott meggyőző, közösen vallott tartalmas értékes előadást. A cél, mely felé futni kell az, hogy a kálvinista világnézet legyen úr a politikában a lelkek felett. A lelkész legyen a világnézetek igazi irányítója, csak a papi tisztességen soha csorba ne essék. Isten szemei, a ragyogó csillagok már kigyúladtak sok-sok ezer lánggal, mikor véget ért ez a feledhetetlenül kedves gyülekezés s szinte önkéntelenül állottak meg végezetre a tanácskozás helyének udvarán, a résztvevők, hogy a gyönyörű ének szálljon hálaképen az ég felé: A csillagos égnek seregei ott fenn! S a nagy cselekedetek szombat estvéjét betakarta a pihenést hozó éjszaka.

Vasárnap reggel 9 órakor a ker. elnökség, a püspök szép imádsága után, megnyitja a gyülést. Számba veszik a gyűléstagokat. Felolvassák az ujonnan választott ker. tisztviselők választásának eredményét. Janka Károly egyházkerületi papi főjegyzővé, Kovács István, Sütő Kálmán, Farkas István, Farkas Géza kerületi tanácsbirákká, Domby László ker. aljegyzővé, Janka Károly a sárospataki főiskola egyházi gondnokává választatván, az esküt leteszik, az elhivást hálás szívvel köszönik, igéretet tesznek a lelkes további munkára s az elnökség által meleg szavakkal üdvözöltetnek.

A harang kondul, templomba hív. Palástos 59 ifjú lelkész avatásra vár. A tanácskozás abba marad. Szeretne ott lenni az egész gyülekezet. Ha nagy is a templom, tudják, mindenki be nem férhet. És példás rendben, fegyelmezettséggel csak annyian és akkor jönnek be a helybeliek, mikor az idegenből jöttek rendben elhelyezkednek. Felséges szép . . . Az őszbe vegyülő püspök után, 59 ifjú pap, kik tőle várják az áldást, mint szerető jó apától a kedves fiak. Magát az istentisztelet lefolyását leírni nem lehet. Átélni, érezni s látni kellett annak minden szépségét s tudjuk akkor, hogy szavak kellőleg el nem mondhatják, amik történtek. Gyülekezeti ének után dr. Révész Kálmán püspök szepséges imádsága könnyeket csal a szemekbe, eszünkbe hozván árvaságunk, megalázott voltunkat, sóhajok szárnyán küldve a lelkünk szétszaggatott darabjait elszakított véreinkhez és imádságába foglalva, az Isten felé. Áldást szór az ifju lelkészseregre, egyházra, hazára . . . Majd a cigándi vegyes kar énekel meglepetésszerüen, gyönyörüen. Mint az angyali karok éneke, ugy tépi, ugy simogatja az az éneklés a szíveket. (Ugy elnéztem, hogy annyi erős férfi sir itt! Miért is nem értik meg a gyülekezetek mindenütt, hogy az ének az is imádság?! Óh, milyen nagy áldás, ha van egy-egy ilyen ügyes tanító, ki munkát nem sajnálva, ilyen nemes eredményt mutathat fel).

Az ünnepi beszédet az avatásra várók közül Enyedi Andor újhelyi lelkész tartja. Alapigéjét János ev. XV. R. 4—8. verseiből veszi fel, s tesz vallást hitéről, a lelkészi pályára való hivatottságának elismerésre méltó bizonyságát adta. Lendületes előadásban, szépen kigondolt és kidolgozott beszédében társai nevében is igéretet tesz arra, hogy a cél, mely felé futni akarnak szolgálataikban az, hogy ne a világ, de a Krisztus szerelme szorongassa a lelküket. Krisztus nélkül semmit nem cselekedhetünk! Benne maradni Jézusban, hordozni bennünk a Jézust, ez a hivatásunk! Krisztussal élet — nélküle halál — az osztályrészünk. S aztán örvendve, hogy a vének előtt meghajthatják fejüket, várván-várják az áldást. (Délután Szarka Gyula Diósgyőr-vasgyári lelkész prédikált igen nagy hatással).

Enyedi beszéde után Dókus Ernő ker. főgondnok áll ki az úrasztalához s intéz a felavatandó ifjakhoz, szívből jött, szeretettel felkínált tanácsokat. A megcsonkitás szomorúsága sir ki kezdő szavaiból. A nehéz idők jötte miatt már 10 év óta szünetelő lelkészavatásra 59 ifjú lelkésznél jóval többnek kellett volna eljönnie. Rab magyarok földjén élnek, a többiek, ide nem jöhettek. És ez a melegszivű világi pap megremegteti a szíveket, kérő szava, mint a parancs, úgy szól mindenekhez. Gyújtsanak tüzeket: a lelkeket ébresztgessék; szeressék ezt a hazát a rab magyarok földjének minden kis rögével, s ne legyen nyugodalom addig sehol, míg egy talpalatnyi föld rabiga alatt nyög.

De szeressék is a népet tettetés nélkül igazán. Őket támogatni, a lelküket nemesíteni, magukhoz emelni, bennük testvért látni, ez a kálvinista pap hivatása. De ugyanekkor szól e templom falain kívül eső minden gyülekezethez is, hogy azokat a lelkészeket, kik szivök vérét a nép javáért égetik el, szeressék, becsüljék s adják meg megélhetésük minden feltételeit. Óh milyen nagy egyességgel mondottuk rá mindnyájan az Ámen!

Janka Károly főjegyző áll most ki az Urasztalához s bemutatja mind az 59 lelkészt, felolvasván a neve említésekor felálló mindenik lelkésznek eddigi életrajzát.

Mintha egy virágba borult ifjú erdő mozdulna meg, úgy lép ki helyéről ezután az 59 ifjú Timótheus s az Urasztala előtti térségen felállanak. A szószékben a jóságos atyai szive minden melegét ide pazarúl szétszórni óhajtó püspök áll újólag. Most csak hozzájuk szól, őket tanítja, nekik ad útravalót. A lelkészi hivatal nem emberi, de isteni eredetü kétségtelenül. Nem uralom ez, de szolgálat. A legfelségesebb szolgálat! Nem emberek. de Krisztus és az ő anyaszentegyházának szolgái a papok, prédikálván nem magukat, de a Krisztust. A lelkész célja: a lelkeket Istenhez vezérelni s Istennél megtartani. Ezért jött a Názáreti, ezért alakult az egyház.

De Krisztust nem csak prédikálni, hanem Krisztus szerint: élni kell. Ugy fényljék a ti világosságtok az emberek előtt... irva van! Ne feledjétek el, nehéz önmegtagadást, önfeláldozást kiván a kötelesség betöltése éppen ma, mikor az ég a földtől olyan nagyon messze van s oly nehezek a keresztyén, a krisztusi élet feltételei. Vigyázzatok és imádkozzatok!... Végül 3 kérdést intéz hozzájuk, igérik e magukat a munkában való forgolódásra. Egyszerre zug fel 59 ajkról az Igen s a kerületi főjegyző előmondása után leteszik a hivatalos egyház által megszabott esküt. Alig száll el ajkukról az esküszó, mind az 59 énekbe kezd: Jövel szentlélek úr Isten! és peregnek a könnyek, annyi sok arc két oldalról ázik! Már az urasztalánál áll a püspök, köréje gyülve, az urasztala vasrácsa mellett belülről elhelyezkedve az esperesek, kettenként letérdepelnek a püspök s esperesek előtt a felavatandók s a vének kezüket rájuk vetvén, a püspök hangos szóval mondott áldásai után kézfogással megerősittetik a végleges kibocsátás. A püspök záró imája, áldása a gyülekezetre, a Hymnus és gyülekezeti ének után bevégződik a magasztos, mind a sirig el nem feledhető szép ünnep.

Délután birósági dolgok adtak bő munkát, elintézést nyervén 14 birósági ügy.

A barcikai székper, a tornakápolnai tanitó fafizetés ügye, a szöllősardói lelkészi fafizetés ügye, a Szalánczi József aszalói gondnok felebbezése, a felsőnovaji székper, a prügyi perköltség, az aggteleki birósági ügy költségei, a szikszói díjlevél, a nyiri-komlósi párbér, a szendrői lelkészi fizetés ügye, mint közigazgatási birósági — balajti tanitó, Czecz András fegyelmi kérvénye. a tolcsvai tanitó, a kenézlői tanitó ügye, mint fegyelmi ügyek mind elintézést nyertek. 10-én reggeli isten tisztelet után folyt le a tulajdonképeni kerületi gyülés. Elnökségi előterjesztések jönnek először. Bizottsági tagságok betöltése javaslat szerint megy végbez. A ker. számvevőszékbe Zsóry György és Farkas István, a lelkész kép. vizsgáló bizottságba: Janka Károly éz Cziáky Endre. Theologiai tanár kép. bizottságba: Juhász László, leány gymnázium igazgató tanácsába: Kun Bertalan választatnak be. Trócsányi József gazdasági választmányi elnök az esküt letette, a szeretetteljes elhivásért hálás szivvel mond köszönetet. A kerületi intéző-bizottság törvényhozásilag, zsinat utján való intézményes létesitését kerületünk szükségesnek itélvén, felterjesztést teszünk ennek hatásköre, szervezete, határozatképessége megállapitását stb. kérvén.

Tárgyalás során következtek egymásután szorosan a jól előkészitett s előadott ügyek. A konventi határozatok. Ezek tárgyalása kapcsán amaz indítvány lett elfogadva, hogy az egyházak affiliációja által remélni lehet az ifjaknak a papi pályára való kívánkozását, biztosítván ez nemcsak a jobb anyagi megélhetést is, de adván a munka után vágyódó lelkeknek több munkaalkalmat is, igy kérelmezendő az illetékes helyeken az ezirányu rendelkezés megtétele. Kívánatos volna egy nagy, egységes központi pénztár felállítása. Mihelyt lehet, meg kell mozdulni ennek megvalósulásáért.

Sok dolgot adtak az igazgató-tanács felterjesztései; a pataki főiskolai ügyek; a tanárifizetések rendezése stb. melyek mind a kivánt módon nyertek helybenhagyást. A főiskolai nyomda felügyelőjévé Elekes Imre tanár választatott meg. A megyaszói reversális szabályrendelet, a zsinat előkészitő bizottsághoz lesz felterjesztve. Berzék ideiglenesen affiliáltatott. Az egyházmegyék felterjesztései elintézést nyertek. Kiemelendő közülök egyik gömörtornai inditvány, melyet egyhangulag elfogadtak, hogy a felső ház felállítása ha elkövetkeznék, kérelmezendő, hogy abban összes püspökeink és főgondnokaink helyet foglaljanak. Az egyházi földek kiegészitéséről szóló törvénytervezet végrehajtása az 1848. XX-al kapcsolatban volna kivánatos. Alapitó és dijlevelek megerősittettek, A vallástanári és lelkészképesitő vizsgák eredményei örvendetes tudomásul szolgálnak. A miskolci leány gimnázium s fiu főgimnázium felterjesztései jólesőleg mutatták a rendet és fejlődést.

A középiskolai tanügyi bizottság szervezeti szabálya el lett fogadva. Tagokul megválasztattak: Tóth Béla, Juhász László, Cziáky Endre, Puky Endre, Báró Ragályi-Balassa Ferenc és Zsóry György. Népiskolai tanügyi bizottsági elnök jelentése el lett fogadva. A nem felekezetünkhöz tartozó községi iskolákban a ref. vallásu növendékek vallástanitását ellenőrző kiküldöttek jelentései mind csak jót jelentettek.

A budapesti ref. nagygyűlés beadványára egyhangulag a következő határozat hozatott: „Egyházkerületi közgyűlésünk, teljes elismeréssel van ugyan a nagygyűlést összehivó és abban részt vett hittestvérek intenciói iránt, mégis nincs abban a helyzetben, hogy az 1—6 pontokban foglalt „ünnepélyes kijelentésekhez“ hozzájáruljon, amennyiben ilyen nagy elvi kérdéseket érintő és a magyar ref. egyház egyetemére kiható nyilatkozatok elbirálása, elfogadása és saját körében való érvényitése a magyar ref. egyház összességét képviselő egyetemes konvent hatáskörébe tartozik.“ Halálan volnék, ha e tudósitás során meg nem emlékezném arról, hogy a cigándi gyülekezet a szives fogadtatás, az elszállásolás, az ellátás során a magyar vendégszeretetnek oly felséges, a mai időkben szinte hihetetlen szép példáját adta, melynek párja talán nincsen is. Ebben oroszlánrésze van, a páratlanul ügyes szervező képességű, gyülekezetében s az egész környéken nagy népszerüség és közkedveltségnek örvendő Janka Károly lelkész- s nemzetgyülési képviselőnek. Az ő rendező keze, mindent meglátó szeme ott volt minde-

nütt. Mellette áldásos segitsége az egész presbiterium, az egész gyülekezet s ezek élén Oláh András gondnok és György Károly volt gondnok. S aztán a galamblelkű papné s itt névszerint fel sem sorolható sok-sok segitsége: asszonyok, leányok. Az ellátás főző munkáját bámulatos művészetével özv. Jármy Lászlóné urnő látta el ugy, hogy csak a legnagyobb dicséret illette mindenért. Az avatás napján 470 embernek főzött ugy, hogy mindenek rendben megelégittettek.

Felséges nap, áldott órák voltak. Az Úr jó kedve nyugodjék meg a nemcsak ünneplő ruhába, de ünneplő lélekbe öltözött cigándi gyülekezet nagyjain, kicsinyein s egész egyházkerületünkön.

Farkas István.

Falusi levél a határszélről.

(Vége.)

De elől kezdem, mert ezt érdemes elől kezdeni, tisztelt Szerkesztő ur.

Azon kezdem, hogy nemcsak a bölcseségnek kezdete az Úr félelme, hanem az egyház vagyoni gyarapodásának is. E nélkül sántikál minden intezmény, még az ország is. Nem hijába predikálja mindig azt a papunk. Azt predikálta, mikor a Hitelszövetkezetet alakitotta. Bezzeg enélkül nem boldogultunk volna. Mert úgy volt, hogy az uraság is megijedt a nagy osztozkodáskor, mikor árendásai is megugrottak s elküldte ügyvédjét, hogy ne bolondozzunk, hanem ha már úgy megszerettük a földet, hát vegyük meg, ő arra is rááll. Lett erre öröm is, meg aggodalom is. Lett sok tanácskozás, emberektől is, de a Biblia szerint, „az Urtől lőn az igaz tanács és dolog.“ És pedig az uraságga szemben az, hogy a jegyző és korcsmáros által fizetett árenda legyen 7%-os kamat s ennek tőkéjét megfizetik a vevők. A néppel szemben az, hogy a mi árendát ők fizettek a jegyzőnek és korcsmárosnak, azt fizessék ezután is, ebből kitelik a kamat és törlesztés is. És mig olcsóbb törlesztéses kölcsönt kaphatunk, addig a Hitelszövetkezet szerezzen s adjon, amennyit csak tud; az egyház részére is a tagok vegyék fel a hitelszövetkezeti kölcsönt, mig a hatóság jóváhagyja a vételt, mert ha addig várunk, mig egyházi úton végig megy a vétel, akkor sose lesz egy barázdánk se. Hát igy is lett. De bizony nem tudtuk azt mind kifizetni, az bizonyos, de felét kifizettük, másik felét meg betábláztatta az uraság, mig kifizethetjük. Jutott egyeseknek is egy kis földecske, kellő legelője is van a községnek s a legelő az egyház tagjával barázdás lévén, ez uton a csordamarhával jó trágyaerőben lehet tartani, — buza, gabona, tengeri — ez a forduló s most is gyönyörüség volt végignézni, a jó kövér szántáson s szinte láttam már a jövő aratás kövér buzakalászait is.

Milyen csodadolog ez tisztelt Szerkesztő úr! Elvetjük a magot, ennyi a mi dolgunk. Hogy indul meg ebben a magban az életcsira! Hogy szedi össze az a kis fűszál, a mint orrát ki dugja a földből, a maga táplálékát földből, vizből, levegőből. Bezzeg nem kell neki utakat csinálni, hogy aztán veszekedjék, háboruskodjék a táplálék miatt a földön. Oda viszi eledelét maga az Ur Isten, a napsugáron, a levegőn, a fellegen és nem restell az Ur Isten szolgálni annak a gyenge füszálnak; bezzeg az ő buta földi gyermekei nem igy cselekesznek, hanem egymást nyomorgatják és igy mutogatják hatalmukat! Nekik a bölcseség kezdete — a 42-es!

De hagyjuk ezt! Külömb ennél a mi papnénk esze és szive. Mikor a férfibölcsesség már a botot emlegette, főként a közlegelőnél, hát mit talált ki ez az okos asszony? Asszonytársainál házalt, az anyáknál, a gyermekek tejéért, vajáért sőt még sajtgyárat is emlegetett, a jegyző ugy is tudja ezt a mesterséget, onnan jött a hegyek közzül, meglassák csak, milyen áldás lesz a községre. Minél több legelő, annál több tehén, annáltöbb tej, borju, annál szebb, okosabb, jobb gyerekek, — most, vagy soha! Legyenek okosabbak, mint uraj k, kik tagositáskor rá se gondoltak a jövőre, elégnek mondták az ugarlegelőt, bezzeg elég is lett. Hát igaz a! az asszonyok döntötték el. Hát néha jó az asszonyra is hallgatni. Ugye jó, tisztelt Szerkesztő Ur?!

Jóra Bálint.

RÁCZ GYULA.

Kicsit késve, csak úgy szájról-szájra adva jutott el hozzánk a szomorú hir, hogy parasznyai Rácz Gyula, nagyhalászi ref. lelkész, váratlanúl elhunyt.

Benne egy kiterjedt, boldog család éltető törzsének kidöltét, a középszabolcsi egyházmegye érdemekben gazdag papikara egyik kiváló munkásának elvesztét siratja. Azt tartotta az életről, amit Tocqueville mondott: „Az élet nem öröm, de nem is fájdalom, hanem oly komoly ügy, mely ránk van róva s amelyet becsülettel kell folytatnunk és bevégeznünk“. Ő az életnek becsületes munkása volt s a gondviseléstől abban a szerencsében részesült, hogy kevés fájdalom mellett inkább több örömet élvezhetett. Az életboldogság megszerzéséhez kapott eleven észt, erős munkakedvet, derűs kedélyt.

Családias igaz érzések közt, a szeretet melegében nevekedett; a csobaji paróchiának, az egykor közkedvelt „Ábris bácsi“ tisztelt családjának becézett tagja volt. Testi, lelki kincseit az alma mater kebelében, erősítette, csiszolta, nevelte; s eléggé felövezve lépett ki a munkatérre, hogy az életküzdelemben kortársaival felvegye a versenyt. Sok más felett előnye volt jó megjelenése, kellemes modora, társadalmi ügyessége, pályáján számot tevő, jelentős sikert biztosítni tudó szónoki képessége, melyhez a természet kedves hanggal áldotta meg. Nem csoda, ha ily tulajdonságokkal elég ifjan meg tudta szerezni a szabolcsi egymázmegye egyik legjövedelmezőbb egyházának, a nagyhalászi gyülekezetnek szeretetét. És bár elsőrendű munkatársak közé került, erős versenytársak között küzdött, az egyházépités, a gyülekezetnevelés nemes munkájában is a jobbak között megállta a helyét.

Valami lélekemelő, boldog érzés nekem tudni, hogy egyes gyülekezetek, községek, amelyekben az én ifjú koromban az elhagyatottságot, a szegénységet, a züllést láttam, tapasztaltam, ma jólétben élnek, szinte gondtalanúl dúskálkodnak.

Jól esik tudnom, hogy itt-ott a szinte putrik vagy viskók helyén jól gondozott paplakok, kedves templomok, iskolapalotáik díszlenek, melyeket a vagyonosodás jeleit példázó, szinte kuriás-gazdálkodó házak vesznek körül. Ilyen egy községen áthajtva mondta pár évvel ezelőtt az állomásra szállító kocsisom: „Ma nincs itt, uram, szegény ember".

Még felemelőbb tudnom, hogy ez átalakúlásnak legfőbb részesei lelkészeink voltak, a kik okos tanácsukkal, példájokkal, buzdításukkal ezeket a gyülekezeteket, községeket így nevelték; pedig azt is tudom, leverően tudom, hogy néhanéha félreértés, gyanúsítás, sőt rút hálátlanság volt nem érdemlett osztályrészök.

Legboldogabb önzéssel vallom be, hogy ezek a derék papok egykor főiskolánk növendékei voltak. Ilyen igazi papok közt élt, munkálkodott Rácz Gyula; élt gyülekezetének, családjának. Milyen boldog tudat, egy szép család nevelése, gondozása! Elmondhatni: Ime, Uram, itt vannak, akiket örömömre nekem adtál! Ő e tudatban boldogan fáradott, a halál is ilyen munkakörben érte sóstói birtokán, 68 éves korában s 9-én, Nagyhalászban, érdemes munkássága helyén kísérték örök nyugalomra. Oda küldjük mi is, temetőnkben nyugvó édes anyja nevében is búcsúnkat s a gyászba borult családnak igaz részvétünket. *M—s.*

Őszi ének.

Dallam: XXIII. Zsoltár.
János ev. XI. r. 25. v.

Néma a táj, elhervad a tenyészet,
Sírjához oly közel áll a természet,
Sárgult lombot, gyümölcsöt, fa lehullat,
Oda van az ékesség, a virulat;
Az ősz terhét, gazdagságát lerakja
Ez a végzet, az Úr ezt így akarja.

Ember nézz szét, gondolsz-e a halálra,
Hogy ez a föld mulandóság hazája,
Hazad gyüjtött vagyonnal bár megrakott,
Jön a halál, intésére itt hagyod!
Az nem félhet, nem lesz annak zord tele
Ki hű szívet lélek-kincscsel hord tele!

A természet életünket példázza,
Lelkünk, hogyha porsátorát lerázza
Mint az a mag, mely a földnek mélyiben
Egykorig az ébredésig megpihen
Életre kel, uj mezt öltvén magára:
Igy kelünk fel mi is az Úr szavára.

Hervadjon hát erdő, mező, táj s liget.
De eljövend dalával a kikelet,
Létünk is majd uj tavasszal felvirul,
Az ige szól Idvezitőnk ajkirul,
Hervadáson mint verőfény ott ragyog:
„Az élet, a feltámadás én vagyok!"

Szirma, 1921. szept. 30. *Apostol Bertalan.*

IRODALOM.

Magyar Keresztyének Naptára. XIII. évfolyam, 1922. Szerkesztik: *Csűrös István* és *br. Podmaniczky Pál.* A Bethánia-egylet kiadása. Budapest (Gyulai Pál-utca 9.); 94 lap, ára 22 korona. — Az érdekes és változatos tartalmú naptár az elbeszélések és költemények hosszú sora mellett gazdag utalásokat nyújt a keresztyénség legfontosabb, u. n. üdvigazságairól, aztán egész évre szóló bibliaolvasó kalauzt. 45 jól sikerült kép disziti, melyek az elmult év politikai, társadalmi, egyházi és világtörténeti eseményeire vonatkoznak. Olcsó ára folytán könnyen megszerezhető.

Nyílt levél a ref. zsinat tagjaihoz. A Sárospatakot Oltalmazó Liga a múlt hó közepén egy nyílt levelet küldött szót a ref. zsinat tagjaihoz, amelyben rámutatva a sárospataki ref. főiskolai jogi oktatás múltjára, a jogi ismeretek és tudományok terjesztése és fejlesztése körül tanúsitott kiváló érdemeire, melegen síkra száll jogakadémiánk további fentartása mellett. Hisszük, hogy a múlt és a jelen összes érvei jogakadémiánk mellett szólván, a zsinati atyák annak fenmaradása érdekében mindent el fognak követni.

Zálog. *Szendrey László versei.* Sárospatak, ref. főiskolai könyvnyomda, 1921. 135 lap, ára 30 K. — Főiskolánk most végzett theologus diákjának második kötet verse jelent meg már ezzel a nyilvánosság előtt, ami — kivált a mai nehéz nyomdai viszonyok közt — nyilván mutatja, hogy az ifjú poétának van is mondanivalója, nyelv- és verselési készsége lehetővé is teszi neki, hogy szive érzéseit, lelke fel-felszárnyaló gondolatait kifejezze s végül van is közönsége, mely lantja zengését meghallgassa. Ez a kötet $^{9}/_{10}$-ed részben csupa szerelmes verset tartalmaz, az epedő és nem sokára diadalmas felkiáltásban kitörő szerelem költői megnyilatkozásait. Ha poémái nem mérhetők is a Petőfi vagy Szabolcska mértékével s ha egy évi határidőn belül irt egy kötet szerelmes vers nem kerülheti is el az egyhanguságot, — másfelől bizonyos, hogy az ifjú költő mostan bánkódó, majd lángoló és ujjongó érzéseit eléggé változatos formákban és strófákban igyekszik kifejezésre juttatni. Hisszük, hogy a szerelmi láz első hevének elmultával nagyobb elmélyedéssel, mügonddal kidolgozott s az életviszonyok egyéb területeire is kiterjedő költeményekkel fogja muzsájának barátait megörvendeztetni. Excelsior!

Csendes Percek Mindennapi rövid elmélkedések bibliaolvasók számára. A Nemzetközi Bibliaolvasó Szövetség vezérfonala nyomán irja és kiadja *ifj. Victor János.* Budapest, 1921. Bethánia-nyomda, 30 lap (zsebkiadás), ára 4 K. Kapható a szerzőnél (Budapest I. Bertalan-út 24, III. 1).

Svéd könyv a magyar protestáns egyházról. A svéd protestáns irodalom érdekes magyar tárgyu munkával gyarapodott. A könyv, amelyet az *Olaf Petri* svéd protestáns kulturegyesület adott ki *Kyrkans Enhet* cimü sorozatában, a következő cimet viseli: „Ungarns evangelisk Kristenhet och Kyrkans Enhet Av Biskop Henrich Geduly Professor Emerich von Révéz." Magyar nyelven: „A Magyar evangéliumi keresztyénség és az egyházegység, *Geduly* Henrik püspök és *Révész* Imre profeszortól." A két értekezés közül a Geduly püspöké röviden vázolja a magyar luth. egyház jelenlegi helyzetét, mig a dr. Révész Imréé rendszeresen taglalja magyar ref. egyház helyzetét a multban és a jelenben. „Die Ungarische roformierte

Kirche in ihren Bezihungen zur allgemeinen Christenheit." (*A magyar ref. egyház az egyetemes kereszténységgel való kapcsolataiban*) cimmel német nyelven irta meg az értekezést Révész Imre dr., *Upsalában svéd nyelvre fordították* és „Den ungerska reformerta Kyrkan och hennes förhallande Till hela Kristenheten" cimmel helyezték el a kötetben. Az értékes munka négy részre oszlik. Az első része a magyar ref. egyház kialakulását, a második külföldi politikai kapcsolatait a multban és a jelenben, a harmadik szellemi kapcsolatait a külfölddel, a negyedik pedig a magyar ref. egyház viszonyát tárgyalja egyéb keresztyén egyházakhoz. Az egész munka bővelkedik finom és értékes megállapitásokban. Különösen érdekes és értékes azonban az első rész és levezetése annak a tételnek, hogy miként alakult ki a magyar ref. hivő hitélete, a mindig kényszerü polemia közben, mint alakult az „egyetemes protestantizmusnak egy mai napig fennálló, reális, önálló, élő és ható élet- és jellemtypusává."

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Az új negyedév küszöbén a hátrálékos előfizetési díjak szíves beküldését kéri a Kiadóhivatal.

— **Dr. Ravasz László püspök beiktatása** f. hó 1-én ment végbe fényes ünnepségek keretében, melyek a két következő napot is igénybe vették. Okt. 1-én a szokásos formalitásokkal kezdődött a dunamelléki egyházkerület közgyűlése, a theol. akadémia diszteremében, honnét a kálvintéri templomba vonult az ünneplő superintendencia meg a nagyközönség, (már amennyi ebből befért a templomba). Takacs József főjegyzőnek szép emlékezésekben gazdag alkalmi imádsága s Németh István dunántuli püspöknek komoly, szives intelmekkel teljes fölavató beszéde után az új püspök gyönyörü egyházi beszéddel épitette buzgó hallgatóságát, ezután visszatértek az ünneplők az ünnepeltel a diszteremben, hol az új püspök számos küldöttség üdvözletét fogadta. Mindenik küldöttségnek tudott valami szépet, fölemelőt, frisset és alkalmit mondani. 2 ikán, vasárnap, lelkész szentelés volt, ugyancsak a kálvintéri templomban. Vincze Elek esperes, komoly tartalmas beszéde után Ravasz püspök mondott fölavató beszédet. Ez a beszéd még szebb, megkapóbb volt az előző napinál. Este a Lorántffy Zs. egylet nagyszabásu koncerttel egybekötött tea-estélyt rendezett a püspök tiszteletére, a Gelért-Szálló pazar fényü csarnokában, hol Ravasz az egylet üdvözlésere adott válaszában ismét felejthetetlen szép beszéddel ragadta el a közönséget. Azt hittük, hogy ezzel már elértük az ünnepelt főpásztor által nyujtott gyönyörűségek tetőpontját. Ám másnap d. e. új meglepetés ért bennünket. Az egyházkerületi gyülés folytatólagos ülésén Benedek Sándor igen hatásos beszédben üdvözölte a már beiktatott püspököt, mire ő olyan hatalmas programm beszédet mondott, melyet minden nagyitás nélkül történelmi nevezetességünek lehet minősitenünk. Merem mondani, hogy évtizedek óta nem hangzott el Magyarországon különb beszéd. Mélységei és magassagai, keresztyéni hite, magyar lelkesedése egyaránt elragadtak bennünket. Leirhatatlan az a meleg ünneplés, mely ezt a szónoki remeklést kisérte a szinte lebűvölt fényes közönség részéről. Kimondta az egyh. k. gyülés, hogy Ravasz püspöknek az ünnepségek során elhangzott összes beszédeit kifogja nyomatni s minden egyházközségnek meg fogja küldeni. Fogadja érte az egész magyar ref. egyház közönségének hálás köszönetét. Ravasz László azokon az ünnep napokon Budapest legfelkapottabb emberévé lett: divatba jött. Nem az ő személyeért, hanem az általa oly fényesen képviselt nagy és szent érdekekért. Szivből kivánjuk, hogy bárcsak mindég divatos maradna. Isten óvja a fiatal főpásztort, aki mindnyájunknak dicsekedésünk az Urban. *N. B.*

— **Kinevezések, választások.** A kormányzó, a közoktatasügyi miniszter előterjesztésére, *dr. Finkey Ferenc* pozsonyi egyetemi tanárt a Szegedre áthelyezett s ott október 9-én megnyilt kolozsvári egyetem büntető perjog tanárává nevezte ki. — A kolozsvári ref. theologiai fakultás igazgató-tanácsa dr. Ravasz László utódjául, *dr. Makkay Sándor* theol. tanárt jelölte a fakultás igazgatójává.

— **Uj püspök.** A tiszántúli egyházkerülettől elszakitott, oláh megszállás alá került ref. egyházközségek *Királyhágómelléki egyházkerület* néven szervezkedtek. Október 4-én bontották fel a beadott szavazatokat s ezek értelmében püspökké majdnem egyhangúlag *Sulyok István* nagyváradi lelkészesperes, főjegyzővé *Soltész Elemér* nagybányai lelkész választatott meg.

— **Lelkészválasztások.** A *taktakenézi* gyülekezet *Szabó Andor* megyaszói s.-lelkészt, a *héti* gyülekezet *dr. Páhy József* kiskinizsi lelkészt, egyhangú meghivással, lelkészévé választotta.

— **Huszonöt év.** A sárospataki főiskola egyik tanára: *dr. Szabó Sándor* jogtanár október hó 5-én töltötte be tanári működésének 25-ik esztendejét. Az okt. 5-én tartott köziskolai széki ülésen dr. Rácz Lajos közigazgató melegen üdvözölte őt ez alkalomból, kifejezte iránta az egész tanári kar elismerését odaadó tanári munkálkodásáért, jellemezte a közélet terén kifejtett széleskörű, alkotásokban gazdag tevékenységét s áldást kívánt további munkájára. A jogi kar ülésén dr. Buza László szakelnök üdvözölte őt s biztosította kartársai szeretetéről és tiszteletéről.

— **Visszaköltözés Sopronba.** A soproni ág. ev. theol. fakultás, mely a város kiürítésekor a mult hónapban elhagyta régi otthonát, évszázados épületét, a nyugatmagyarországi viszonyok javulása folytán visszaköltözött régi székhelyére s előadásait okt. 11-én meg is kezdette.

— **Értesítés.** A magyar államvasutak miskolci üzletvezetősége, hivatkozva az idevonatkozó miniszteri rendeletre, az ORLE debreceni közgyülésére nem ád félárú kedvezményt biztosító igazolványt. Miskolc, 1921. oktober 12. *Dr. Révész Kálmán* püspök.

— **Adományok.** Az Első Magyar Általános Biztosító Társaság a *miskolci* avasi templom helyreállitására 10,000 koronát adományozott. — A *Kuyper Katalin-alapitványra* Cigándon, az egyházkerületi közgyülés közebédjén eszközölt gyüjtés 2038 koronát eredményezett, ami az eddig kimu-

tatott összeggel 6948 koronát tesz ki. — Egy lelkész úr a főiskolai tápintézet javára 500 koronát, a szegény theologusok segélyezésére, az akadémiai igazgató kezeihez, 300 koronát küldött.

— **Berlini egyetemi tanárok a vallástanítás mellett.** A berlini egyetem theologiai fakultásának valamennyi, a jogi kar 11, az orvosi kar 19, a filozófiai kar 65 tanára állást foglalt a porosz vallásrendelettel szemben, amely a vallástanítást az iskolában megszünteti. Az egyetemi tanárok tiltakozó határozata így szól: „Nagy Károly óta és a német törzsrendszer kezdetétől napjainkig minden nevelői szellemi munkának kiinduló és középpontja a keresztyén műveltség volt. Ezen több mint ezeréves fejlődés folyamán nem volt nevelésügyi mozgalom és nem akadt tekintélyes német pedagógus, hogy a nevelői munkának megmozdíthatatlan alapjává ne tette volna a vallásos szellemet. Vallás erkölcsi erőteljes életének fenntartásával áll, vagy ledől a német nép. Azért alulírott egyetemi tanárok elengedhetetlen kötelességünknek tartjuk, hogy tiltakozzunk az ellen, hogy a hitoktatás, mint nevelésünk sarkköve, az iskolákban helyéről kimozdíttassék és fakultativ tantárgygyá fokoztassék le".

— **Dante és a pápák.** Dante halálának 600 éves fordulója alkalmából a kath. körök úgy ünneplik a középkor nagy költőjét, mint mély kath. érzésű és jellemű költőt, akinek költészete Aquinoi Tamás theologiájából meriti inspirációját. Egy külföldi kath. lap ezt írja: „Mivel Dante összeütközésbe jutott bizonyos pápákkal s őket a *Pokol*-ba helyezte el, némelyek úgy tüntették föl őt, mint egy lázadót, dissidenst, a következő századok nagy eretnekeinek előfutárát, aki úttörője lett volna Hussnak, Luthernek és Kálvinnak. Mi sem hamisabb ennél! XV. Benedek pápa a Dante emlékezetének megünneplése tárgyában kibocsátott körlevelében erélyesen szembeszállt ezekkel a szemérmetlen és hazug állításokkal és igyekezett teljes világításba helyezni az *Isteni Szinjáték* költőjének mély és lángoló hitét, teljes orthodoxiáját, a római egyház és az apostoli szék iránti rendíthetetlen ragaszkodását. Dante kora küzdelmeibe keveredve, bizonyára nem mindig volt a pápák barátja s nem egyszer azzal állt boszút rajtok, hogy költői *Poklába* helyezett egyiket-másikat közülök. XV. Benedek nem is veszi ezt tőle rossz néven, tudva azt, hogy az akkori római udvar nem volt az összes erények példányképe s így érthető, hogy Dante, mint kora összes szenvedélyeinek rabja, némelyik politikai ellenfelét a bosszú érzelmeivel bünhődtette, amelyek sebzett szivét eltöltötték. De ezek csak múló incidensek. Az igazság az, hogy Dante a pápákkal való viszálkodásai dacára, a római egyház alázatos fia volt... Igy tehát most egy kiválóan kath. diecsőséget ünnepel és magasztal a művelt emberiség." Mi nem vonjuk kétségbe Dantenak teljes hüségét a közsinatok végzései és a középkor theologiája iránt; mindamellett kissé csodálkozunk, hogy a mai katholikusok magasztalják a római egyház intézményei iránt való mély ragaszkodását, habár elismerik, hogy korának több pápájával alaposan elbánt és az elkárhozottak székhelyére osztotta be őket. Ha egy mai kath. iró engedne meg magának ily szabadságot, az egész klérikális sajtó nyomban dissidensnek, lázadónak, eretneknek bélyegezné. Dante kockáztatta ezt az ítéletet, a világ elé tárta a VIII. Bonifáciusok, a III. Miklósok, az V. Kelemenek gonosztetteit — és XV. Benedek pápa mégis azt állítja, hogy a költőnek e régi pápákkal való kisded perpatvarai nem érintették a római egyház iránt való engedelmességét és szemérmetlen állítás volna őt hitetlennek föltüntetni. Ugy látszik, a XIII. században a pápai fenhatóság előtt való meghódolás nem tartozott — mint a XX-ikban — az igazhitü katholicizmus kritériumai közé!

— **Amerikából.** *Murányi János* budafoki lelkész pár hó óta Amerikában tartózkodik s onnan a következőket irja az *Őrálló*-nak: „Három hónapi szívós munka után sikerült az amerikai prot. püspöki egyházzal összeköttetést létesiteni. Lefordítottam nekik angolra a magyar ref. egyház történetét. Július 21-én értekezletet tartottak a magyar ügyben: konvertálják a konvent kezessége mellett az amerikai magyar egyházak összes adósságait; a háború miatt elmaradó lelkészfizetéseket kifizetik és a folyó lelkészi fizetéseket 1500 dollárra kiegészitik, továbbá biztositanak nekik lakást, fűtést, világitást, telefont és stólát és kiterjesztik rájok a nyugdijjogosúltságot. Szándékukban van számukra iskolákat, kórházakat, diakonisszaképző intézeteket stb. létesiteni, meghagyva érintetlenül szertartásainkat rendtartásainkat, nyelvünket és szokásainkat." Nem tudjuk, Murányi J. hivatalos megbízásból tárgyalt e a nevezett amerikai prot. egyházzal vagy saját jószántából? Komoly reális igéretek-e ezek vagy csak szóbeszédek? végül semmit nem hallunk mind e kedvezmények fejében követelt ellenszolgáltatásokról?

— **Oroszországban** nagy lelki ébredések tapasztalhatók. Több ezer evangeliumi alapon álló gyülekezet alakult. Van oly hely, ahol ha odajut egy Biblia, százan is kinyujtják kezüket, hogy megkaphassák. Noha a mostani időben sokkal többen vannak, akiknek martiromságot kell szenvedni az evangeliumért, mint a cári időben, mégis növekszik azok száma, kik Krisztusban hisznek, mint az ő Megváltójukban. Mostan 54 evangelista jár széjjel, hogy ápolja az ébredő lelkeket s van remény arra, hogy ez év végéig még 35-tel gyarapszik ezeknek száma. A gyermekek sokasága meg van mételyezve a bolsevista tanok által; de Pétervárt a „Dom Evangelia", az evangeliumi házban népes vasárnapi iskola van, melynek növendékei örömest hallják a nagy Gyermekbarát hivó szavát.

Pályázati hirdetmény.

Az alsóborsodi ref. egyházmegyébe kebelezett és lemondás által megüresült *újlőrincfalvai* lelkészi állásra pályázatot hirdetek.

Az újlőrincfalvai lelkészi javadalom föld, termény, szolgálmányok és kongrua fejében 1600 koronában állapittatik meg s a hívek a javadalmat természetben szolgáltatják ki.

Az állás azonnal elfoglalandó.

A rendszeresen felszerelt pályázatok 1921. november hó 7-ig Tóth Béla espereshez Miskolcra küldendők.

Miskolc, 1921. okt. 5.

Dr. Révész Kálmán
püspök

Nyomatott a ref. főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1921—1505.

XVI. évfolyam. 26. szám. Sárospatak, 1921. október 23.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK.

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 100·— Kor.
Félévre ... 50·— „

Felelős szerkesztő és kiadó:
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal ... 400·— Kor.
Fél „ ... 200·— „
Negyed „ ... 100·— „
Nyolcad „ ... 50·— „

TARTALOM. *Egy alsóborsodi lelkész*: Cselekedjünk. — (Nekrolog.) Dr. Tüdős István. (Folyt. köv.) — *r. ő.*: A gömör-torna egyházmegye első közgyűlése. — Vegyes közlemények. — Pályázati hirdetmény. — Hivatalos rész.

Cselekedjünk!

A tiszáninneni ref. egyházkerületi közgyűlés alkalmából s illetőleg az ezt megelőző lelkészértekezlet folyamán sok üdvös dologról esett szó, sok gyógyitásra váró sebet tártak fel e felszólalók. A sárospataki főiskolai tápintézet még mindig szűkös helyzete, a tanárok nélkülözése s a theol. ifjúság egy részének a szó szoros értelmében vett nyomorgása, a mihez járúl lelkészözvegyeink megalázóan sanyarú helyzete, nem is említve számos más égető szükséget, a melyek nemcsak anyagi, de erkölcsi kényszerűséggel, parancsoló követeléssel nehezednek vállainkra: megérlelték a jelenlevők lelkében az azonnali segítés gondolatát: cselekedjünk!

Hát cselekedjünk, de ne úgy. mint eddig tettük az ilyen alkalmakkor, hogy kitettük templomainkban a perselyeket, a melyekbe a legnagyobb egyházakból is megszégyenítően kevés hullott az égető szükségletekre, hanem rendezzünk egy egyetemes gyüjtést, a melynek eredményéből, ha nem is minden, de sok, nagyon sok sebet fogunk megorvosolni.

Gyűjtsünk híveinktől terményt csonka kerületünk mindenik egyházában: a terménygyűjtés legminimálisabb eredménye is hatalmas mértékben fogja felülmúlni a netaláni pénzbeli gyűjtés eredményeit. A magyar ember, ha 10—20 koronát ad jótékony célra, azt hiszi, hogy ezzel eleget tett az áldozatosság követelményének s ha több izben kérnek tőle, a mint hogy ma gombamódra teremnek a hazafias, társadalmi és egyházi célokra adományokat kérő gyüjtőívek, hamarosan beleun az adakozásba s valósággal zaklatásnak veszi az újabb meg újabb felszólításokat. Ezért szükséges, hogy egyetlen erélyesen keresztülvitt terménygyüjtéssel elégitsük ki a legégetőbb szükségleteket.

Kijelentem azonban sok lelkésztestvérem nevében, hogy az eddigi módszer szerint képtelenek vagyunk a gyűjtést eszközölni. Az, a mit Szabó András egyh. megyei tanácsbiró ajánlott a kerületi gyűlés alkalmával, hogy t. i. a nagyobb egyházakban theológus ifjak eszközöljék a gyűjtést helybeli presbiterekkel: végtelen üdvös gondolat, de *kisebb egyházakban*, különösen vasuttól távolesőkben, kivihetetlen többféle szempontból. Mély tisztelettel ajánlom azért a főtiszteletű Püspök Úr nb. figyelmébe a következő módot:

A főtiszteletű Püspök Úr egy körlevelet bocsátana a kerület minden egyes gyülekezetéhez (leány egyházakhoz is), a melyben ecsetelné főiskolánknak szorongatott helyzetét s feltárná a többi égető sebeket is, adakozásra szólitaná fel a gyülekezeteket. A gyűjtésre pedig hivja fel a presbitériumokat, *erkölcsi kötelességükké* tévén a gyüjtés személyes eszközlését. Mi lelkészek aztán — miután a gyülekezetek látnák, hogy a gyüjtés gondolata nem tőlünk ered, hanem felsőbb felszólitásra történik — megtennénk kötelességünket annak minél eredményesebb keresztülvitele érdekében.

A gyüjtés anyaga lehetne nemcsak búza, hanem bármiféle termény. Az a szegényebb sorsú egyháztag, a kinek talán szüken van a búzája, adna babot, vagy más terményt. A terményeket aztán a hol lehetséges lenne, egy-egy központi helyre szállitanák, a hol ez nehezen lenne keresztülvihető, helyben, vagy a közeli piacokon a legjobb áron értékesitenék s árával számolnának el.

Meg vagyok róla győződve, hogy bármennyire megunták is lelkésztestvéreim a száma nélküli gyüjtésekkel való kellemetlenkedéseket; az *édes anya* kérő szavára szivők legjobb igyekezetével állanak a felséges cél szolgálatába!

Egy alsóborsodi lelkész.

Dr. Tüdős István.*)

1866—1918.

Azt a halóporaiban is áldott férfiút, kinek emléke iránt a lelkésztársi kegyelet tartozó adóját kívánjuk ma leróni: dr. Tüdős Istvánt 1899 szeptemberje óta ismertem, amikor theologus diáknak Sárospatakra beiratkoztam. — Az alatt a 19 év alatt, amíg ismerhettem, mindenkor úgy állott előttem, mint a férfias erő és akarat megtestesülése. Igy tekintettem reá, mint kedves tanáromra, majd később mint lelkésztársra, esperesemre és püspökömre. S amint mindíg közelebbről megismertem, még úgy is, mint a lelkipásztori, magas hivatás emberileg tökéletes eszményképére.

*) Felolvastatott az alsóborsodi e.-m. lelkészértekezlet szept. 20-ki közgyűlésén.

Épen ezért könnyen meglehet érteni azt az állításomat, hogy életemben talán soha nagyobb és erősebb megdöbbenést nem éreztem, mint mikor a már készülő nagy, nemzeti összeomlás előtt egy verőfényes őszi napon az a hihetetlenül hangzó hír jutott el hozzám, hogy a hatalmas, erőteljes embert, dr. Tüdős István püspököt is áldozatúl követelte a dühöngő spanyoljárvány. Magam is ugyanabban a betegségben feküdtem akkor s ez csak természetszerüleg fokozta azt a rémületes megdöbbenést, mit a gyászos hír lelkemben okozott. Napokig nem tudtam hinni s szemem fejem előtt úgy remlett, mintha valami rossz álom maradványa volna a hír, hisz alig egy héttel azelőtt még láttam; igaz, hogy nagyon fájdalmas körülmények között, megtörten: kedves Ilonka leánya temetésén. — Ekkor az egyszer nem láttam arcán az annyira jellegzetes mosolyt; — olyan volt, mint az atyai fájdalom megtestesült szobra.

Ah! mint szökött szemembe és tört elő ellenállhatatlanúl a könny, mikor néhány nappal később a helyettes püspök körleveléből — már teljes eszmélettel, mert felgyógyúltan — olvastam a szomorú bizonyosság következő szavait: „A mindenható Isten az ő szabados tetszéséből szomorúsággal illette a mi szívünket és gyászba borította egyházkerületünket. Az erős tölgyet derékban törte ketté s férfikora javában járó püspökünket, dr. Tüdős Istvánt elszólította tőlünk váratlanúl, lelkeket megdöbbentően épen akkor, mikor hozzáfűzött sok reménységünket, a maga lelkének is boldog tervezgetéseit kezdte valóra váltogatni. Ezek a reménységek most mind hervadoznak". (Czinke I. 2580/1918. sz. püsp. körlevele.)

Valóban „erős tölgy" volt, nemcsak külső megjelenésére, de benső, lelki erejére, meggyőződéses, hajlithatatlan kálvinistaságára nézve is.

Ez az „erős tölgy" ott sarjadt a zemplénvármegyei Mihályi nevű község egyik kis házában, ahol földmíves szülék gyermeke gyanánt 1866 december 22-én született.

A lelkeket megdöbbentő módon való elszólittatás daczára is boldog sorsot juttatott neki az Úr bölcsesége, mert nem volt kénytelen földi szemekkel látni azt a rettenetes romlást, ami maga alá temette Nagy-Magyarországot; nem élte át a vörös szinben és vérben dobzódó kommun rettenetes napjait s nem kénytelen szülőfalujára, mint határon túli, idegen zsarnokot uraló helyre, könnyes szemmel tekinteni.

Ahová a Gondviselés 11 éves korában vezette a tudnivágyó gyermeket, hogy ott a tudományok emlőin naggyá nőjjön s ahol fiatal korának legboldogabb éveit élte: Sárospatak is csak néhány kilométerre van ma, az „országhatár"-tól! — Itt végezte gimnáziumi és theologiai tanúlmányait, itt szívta magába a kálvinizmusnak és a magyarságnak azt a lángoló szeretetét, amely jellemzője és nagyszerű pályafutásának hatalmas emeltyűje volt. Tanúlmányai végeztével egy évig a jénai, egy évig a kolozsvári egyetemen gyarapitotta ismereteit, az utóbbi helyen bölcsészet-túdori oklevelet nyert, a theologiai magántanári képesitést már az előző évben szerezte meg.

Mint nagy reményekre jogositó ifjú került Miskolcra káplánnak 1892-ben s itt maradt 1895-ig, amikor is a tiszáninneni egyházkerület bizalma a dogmatika és erkölcstan újonnan szervezett tanszékére ültette a már jó hangzású nevet szerzett fiatal túdóst.

Miskolci káplánsága nagy jelentőségüvé lett családi élete szempontjából; lelke itt talált arra a rokonlélekre, főnöke, Tóth Dániel esperes leányának, Ilonának személyében, akit theol. tanár korában feleségül vett s akivel 22 és ½ évig a legboldogabb családi életet élte. Ez a családi boldogság tette őt képessé arra az óriási munkára, amit végzett, mint tanár, mint lelkipásztor, mint esperes s mint püspök.

(Folyt. köv.)

A gömör-tornai egyházmegye első közgyűlése.

A csonka gömöri és tornai egyházmegyékből a jobb jövő reményében csak ideiglenesen egy egésszé lett gömör-tornai egyházmegye múlt hó 22-én tartotta meg első közgyűlését Aggteleken. Ünnepe volt ez a nap az új egyházmegyét vendégül látó aggteleki egyházközségnek s egyházmegyénknek egyaránt. Kettős ünnepe, mert az aggteleki egyház egyrészt falai között köszönthette először az új egyházmegyét, másrészt ez alkalommal adta át újra hivatásának hivei nemes és buzgó áldozatkészségéből megnyitott templomát; az új egyházmegye pedig most lett tulajdonképen 2 vérző s magában életképtelen csonkaságból életképes egésszé s ez alkalommal iktatta be hivatalukba esperesét és gondnokát. Ünnep volt ez. Örömünnep. Az egy testé létel ünnepe . . . De ünneplésünk még sem volt tiszta. Ünnepi érzéseinkbe bizony fájó, égető érzés is vegyült. Az öröm poharába bizony ürömcseppek is vegyültek. Csonkaságunk, bénaságunk, elesett, elvetett voltunk ürömcseppjei. Szentségtelen, átkos, rabló kezek által tőlünk elszakított véreinkre való emlékezés keserű ürömcseppjei. De ünnep volt mégis, mert ez alkalommal is erősödött bennünk a megingathatatlan remény, hogy nincs messze az idő, mikor majd üt az óra s mi örömmel szakadunk ismét el egymástól, hogy magunkhoz öleljük s egyesüljünk ismét velük, kik miatt most búsúlásunk vagyon, kik miatt most örömpoharunkba ürömcseppek húllnak.

Megelőző napon délután lelkészértekezletet tartottunk, mely alkalommal a közgyűlési tárgyak nagyobb részét megvitattuk s kész határozati javaslatokat terjesztvén az e. m. gyűlés elé, annak munkáját nagy mértékben megkönyitettük. Az egyh. megye elé terjesztett s alább felsorolt ügyeken kivül több aktuális kérdéssel foglalkozott az értekezlet. Többek között szó került a Tókos Károly ismertetésében az u. n. ref. naggyülés ismeretes határozati javaslatáról is. Értekezletünk azonban komolyságán és méltóságán alúlinak tartván e magát ref. nagygyűlének feltolni akaró, de csak egy kis töredék gondolkodását tükröző társaság tendenciozus irányú határozati javaslatával komolyan foglalkozni, a kérdés felett egyszerűen napirendre tért. Ugyancsak komoly méltósággal tért napirendre értekezletünk a Szabó Dezső

„Elsodort falu“ cimü szennyirata felett is. Elparentáltuk b. emlékü Koós Elemér volt felső-szuhai tudós tiszttársunkat, ki felett Király István tartott mindnyájunk szivébe markoló s korán elköltözött tiszttársunk egyéniségét hüen jellemző emlékbeszédet.

Másnap reggel pontban 9 órakor megkondult a harang s nagy számmal sereglett az ünneplő közönség a szépen renovált templomba, hol gyülekezeti éneklés után Fodor György lépett a szószékre s gyönyörü alkalmi imádsággal emelte fel lelkünket az áhitat szárnyain a magasságos Istenhez. Ujabb gyülekezeti éneklés után következett a közgyülés megnyitása s megalakulása. Ezek megtörténte után a szavazatbontó bizottság terjesztette elő jelentését, mely szerint esperessé Juhász László putnoki lelkész, gondnokká Báró Ragályi Balassa Ferenc, papi tanácsbirákká: Fodor György, Fodor Géza, Tóth Kálmán, Hubay Kálmán, Király István, Tókos Károly, világi tanácsbirákká: Diószeghy Dezső, Farkas Géza, Horváth Elemér, Thuróczy Endre, dr. Székely József, dr. Seress István; papi főjegyzővé: Fekete István, világi főjegyzővé: dr. Soldos Béla; papi aljegyzőkké: Doktor Dezső és Ablonczy László, világi jegyzőkké pedig Lukács Béla és Osváth Béla választattak meg, kik az eskü letétele után hivatalukba beerősittettek. Ezután következett az esperesi beiktatás. Gondnok előadta az esperesi hivatalra elrendelt szavazás eredményét, mely szerint a gyülekezetek többségének bizalma Juhász Lászlót ültette az esperesi székbe s felhivta őt az eskü letételére, molynek megtörténte után gondnok úr őméltósága hatásos beszéd kiséretében adta át az egyházmegye pecsétjét. Esperes válasza s a főjegyző mélyen járó üdvözlő szavai után, esperes szivre ható beszéddel ajánlta fel magát az egyh. megye szolgálatára s kezet fogván a tiszti karral, a közben felzugó éneklés utolsó akkordjai alatt a szószékre ment s alapigéül véven Csel. 16; 31 versét, megtartotta a tőle megszokott igazán frappáns hatású, hol filozóphiai mélységü, hol magas költői szárnyalásu, mindnyájunk lelkét magával ragadó esperesi székfoglaló beszédét s ugyancsak a tőle megszokott költői szárnyalásu imában kérte Istennek megáldó, megszentelő kegyelmét egyházra, hazára, vezérekre és közkatonákra, özvegyekre és árvákra, boldogokra és boldogtalanokra. Most újra megzendült az ének, melynek elhangzása után esperes előterjesztette a gondnoki állásra elrendelt szavazás eredményét, mely szerint a Báró Ragályi Balassa Ferenc kezébe tette le az egyházak egyhangú bizalma a világi vezérséget s felhivta őt az eskü letételére, mely megtörténvén, szép beszéd kiséretében adta át neki a gondnoki pecsétet s hivatalába beiktatottnak jelentette ki. Majd gondnok ur őméltósága mondta el lapunk jövő számában közlendő nagy értékü beköszönő beszédét s az urasztalát körülvevő esperes és tisztikarral kezet fogott. A lelkészi főjegyző üdvözlő beszéde s őméltósága válasza után a beiktatási szertartás véget ért.

Gyülekezeti éneklés után Dózsa Jenő lelkésztársunk urvacsorát osztott. Majd a közgyülés folytatta tárgyalásait. Az őszi egyh. kerületi gyülésre Fodor Géza, Tókos Károly, Király István (póttag) papi tanácsbirók, dr. Seress István vil. tanácsbiró, Lukács Béla vil. jegyző és Thuróczy Endre vil. tanácsbiró (póttag) küldettek ki. Egyházmegyei ügyészekké megválasztattak: Dr. Gőőz Lajos és dr. Hegyi Lajos putnoki ügyvédek. Egyházmegyei és gyámpénztárnokká Lipták István. Az esperesi és tanügyi bizottsági jelentések letárgyalása után függő ügyeket intézett el a gyülés, majd tárgyalta az előző napon tartott lelkészértekezletnek: a ref. jogakadémiák sorsa, az egyházi biráskodás gyorsabbá és olcsóbbá tétele; a belhivatalnokok javadalma küről felmerült bajok orvoslása, az egyetemes egyházfentartó alap, ref. egyházunk felsőházi képviselete; a lelkészi és tanitói földjavadalmak területi kiegészitése, a traktuális jegyzőkönyvek nyomtatási költségei, a közhirdetésekből begyült összeg miként való felhasználása, a belhivatalnokok terményjárandósága pénzértékének egyöntetü megállapitása tárgyában előterjesztett határozati javaslatait, mely határozati javaslatokat a közgyülés kivétel nélkül magáévá tette. E javaslatok részletes ismertetésétől lapunk szükre szabott terjedelme miatt — sajnos — le kell mondanunk.

Több kisebb ügy elintézése után a gyülés az elnökség éltetésével véget ért.

Gyülés után a cseppkőbarlang előtti pavilonban élveztük az aggteleki egyház bőkezüen megnyilvánuló, szives vendégszeretetét, füszerezve szebbnél-szebb pohárköszöntőkkel.

Délután jelentéktelen fegyelmi és közigazgatási birósági ügyek nyertek elintézést. *r. ő.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Az új negyedév küszöbén a hátrálékos előfizetési díjak szives beküldését kéri a Kiadóhivatal.

— **Személyi hir.** *Bálint Dezső*, a sárospataki egyházközség nagyérdemü lelkésze, egyre gyöngülő egészsége miatt egy évi szabadságot és a lelkészi szolgálat alól való teljes fölmentését kérvén, h. lelkészül az esperes *Fülep Gusztáv* lúci s. lelkészt (aki nem rég tért haza a holland egyetemekről) rendelte Sárospatakra.

— **Felhivás.** Az alsózempléni ref. egyházmegye közgyülésének rendelkezéséből közzé teszem, hogy az érdekelt egyházak három papi és egy világi tanácsbiróra, egy világi főjegyzőre, egy papi aljegyzőre és egy világi aljegyzőre szavazataikat november 16-ig a szokott módon az illetékes esperesi hivatalba küldjék be. *Bartha József* esperes.

— **A gömör-tornai ref. egyházmegye lelkészeit** emlékeztetni kivánom arra, hogy aggteleki őszi közgyülésünk egy egyházmegyei lelkészi tanácsbirói, egy egyházmegyei lelkészi főjegyzői s egy egyházmegyei tanító-képviselői tisztségre szavazatot rendelt el. A presbyteriumok szavazatai zárt borítékban hivatalomhoz 1921. nov. 15-ig küldendők. Putnok, 1921. okt. 19. Átyafiui szeretettel *Juhász László* esperes.

— **Konferencia Ab.-Szántón.** A Ker. Ifj. Egyesületek Szövetsége nov. 12—13-án Ab.-Szántón kerületi konferenciát rendez, hogy a lelkészek,

tanítók és presbyterek s minden rangú egyháztagok, de első sorban a falusi ifjúság előtt ezt az egyház- és nemzetmentő munkát ismertté tegyék. Az ab.-szántói gyülekezet a vendégek elszállásolásáról gondoskodik, az étkezés díja a két napra 120 K. Jelentkezések nov. 1-ig a lelkészi hivatalhoz intézendők.

— **A gömör-tornai ref. egyházmegyében** elrendelt választások során a putnoki ref. egyház presbyteriuma szavazatát a következőkre adta: egyházmegyei lelkészi tanácsbirói hivatalra Tóth Kálmán komjátii lelkészre; a lelkészi főjegyzői tisztségre Dózsa Jenő szinpetrii lelkészre; az egyházmegyei tanító-képviselőre Lovász Bertalan égerszögi tanítóra. E tisztségek már az egyházmegye aggteleki őszi közgyűlésén is tornamegyeiekkel voltak betöltve, így az atyafiui szeretet, méltányosság és paritás helyes szempontjai érvényesültek a gömörvármegyei putnoki presbyterium decretumában, mikor ismételten tornamegyeiekre adta szavazatát. Különösen a lelkészi főjegyzői hivatal igen kitüntető munkakört biztosít az ujonnan választandó főjegyzőnek, mert elődei e diszes tisztségben Czinke István. Vattay László, Réz László, Ragályi Géza és Fodor György voltak, a kik később közhasznú munkásságuk elismeréséül egyházkerületi, sőt zsinati jegyzői, esperesi, sőt püspöki tisztségre emeltettek. Szép, nagy és szent traditiók sulya fog tehát nehezedni a gömör-tornai választandó tractualis notarius vállaira.

— **A Reformátusok Világszövetségi naggyülésén,** amely szept. 17—25. napjain Pittsburgban tartatott meg, a magyarországi ref. egyház küldöttei rokonszenves fogadtatásban részesültek. Szept. 20 án volt a *magyar nap*, amikor a magyarországi ref. egyház helyzetét és sorsát tárgyalták. Az ősz dr. Park elnök Takaró Gézát bemutatván a szinültig megtelt templom közönségének, Takaró bátran, önérzettel ment föl a szószékbe és 17 percig tartó, szép angol nyelvű beszéde — amely mély tartalmi igazságánál fogva, kijelentésként hatott az illustris testület tagjaira — mély benyomást tett a hallgatóságra és fölkeltette a rokonszenvet a magyar ref. egyház ügye iránt. Utána dr. Boér Elek erdélyi főgondnok beszélt; ő más szempontokból és más oldalról mutatta be egyházunk helyzetét, de előadása nem kevésbbé járult hozzá a rokonszenv és segitő szeretet érzésének fölébresztéséhez és megerősitéséhez, mint a Takaró beszéde. Közvetlen eredménye az elhangzott beszédeknek az lett, hogy dr. Curtis edinburgi theol. tanár inditványára elhatározták, hogy egy két-két tagú bizottságot küldenek ki ismét Magyarországba az itteni helyzet tanulmányozására, aztán egy 4 tagú bizottságot küldtek ki egy nagyobb összegű segélyalap összehozására, melyből az európai s köztük a magyar ref. egyházat is segéllyel lássák el. Dr. Curtis szerint „nem nyugoszunk addig, amig Romániát a ref. vallás jogainak tiszteletére nem kényszeritik, mert a ref. egyház üldözése Erdélyben a keleti tudatlanság és lelki sötétség munkájának eredménye, amit szó nélkül el nem nézhetünk". Boér után még Balogh E. szlovenszkói ref. püspök adta elő meggyőző erővel a szlovenszkói ref. magyarság vallási sérelmeit.

Pályázati hirdetmény.

A gömörtornai reform. egyházmegyébe kebelezett és lemondás által megüresedett **szőllősardói** lelkészi állásra pályázatot hirdetek.

A szőllősardói lelkészi javadalom 22 c. hold földbirtok, 30 köböl őszi szemes termény, 20 bécsi öl tüzifa, földmunkálati és fuvarszolgálmányok és 786 kor. kongrua fejében 1600 koronában állapittatik meg s a hivek a javadalmat természetben szolgáltatják ki.

A lelkészi állomás a választásnak jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó.

A rendszeresen felszerelt pályázati kérvények 1921. november hó 20-ig Juhász László esperes-hez, Putnokra (Gömör vm.) küldendők.

Miskolc, 1921. okt. 19.

Dr. Révész Kálmán
ref. püspök

HIVATALOS RÉSZ.

Körlevél.

1208/1921. I.

Nagycigándon tartott egyházkerületi közgyülésünk szavazást rendelt el a következő megüresedett állásokra: 7 papi, 3 világi, egy főiskolai zsinati pótképviselőre, 2 papi és 1 világi egyházkerületi aljegyzőre. A szavazás egy szavazólapon történik, melyet a püspöki hivataltól minden lelkészi hivatal megkap. A szavazatok f. é. *november 30-ig* küldendők be a püspöki hivatalhoz.

II.

A „Hit és Élet" cimü, Debrecenben megjelenő egyházi hetilapot a legmelegebben ajánlom lelkésztársaim s világi férfiaink pártolásába, nem azért, mert dr. Révész Imre szerkeszti, hanem azért, mert ez a lap, rövid négy havi fenállása óta becsületesen és szinvonalasan szolgálja eszményét, a lelki kálvinizmust; sem egyéni, sem pártérdekeltség nincs mögötte és megmutatta, hogy az igazságért és a hazugság ellen lehet küzdeni személyeskedő vagy pártoskodó szempontok belekeverése nélkül is. A „Hit és Élet" előfizetési ára (egy évre 100 kor., félévre 50 K) a kiadóhivatalba (Debrecen, Jókai-utca 8) küldendő.

III.

Szintén a legmelegebben ajánlom a Bethlen Gábor irodalmi és nyomdai R.-T. (Budapest, VIII., Nap-utca 13.) kiadásában megjelent *Bethlen naptárt*, az 1922. évre. Ára 30 kor. Ilyen gazdag tartalmu és magas szinvonalu prot. naptár eddig még nem jelent meg. Számos kép disziti az értékes cikkeket, köztük sárospataki főiskolánk derék ösmertetését. A lelkész urak csak magoknak és hiveiknek szereznek nagy lelki hasznot, ha e naptárra mentől több vevőt gyűjtenek. A kiadócég 20 példányon felüli megrendelés esetén 20% jutalékot ád.

Miskolc, 1921. okt. 17.

Dr. Révész Kálmán
püspök

Nyomatott a ref. főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1921—1505.

XVI. évfolyam. 27. szám. Sárospatak, 1921. október 30.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK.

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 100·— Kor.
Félévre ... 50·— „

Felelős szerkesztő és kiadó:
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal ... 400·— Kor.
Fél „ ... 200·— „
Negyed „ ... 100·— „
Nyolcad „ ... 50·— „

TARTALOM. Missziónk fénye. — *Báró Ragályi-Balassa Ferenc*: Gondnoki székfoglaló beszéd. — (Nekrolog.) Dr. Tüdős István. (Vége köv.) — Irodalom. — Vegyes közlemények.

Missziónk fénye

ragyogja be szivünket a reformáció napján, az ünnepi évfordúlón. Ma erősebben kell küldetésünket megragadnunk, mint valaha. A Kárpatokövezte földön, a négy folyam térein a mi vállainkon nyugodott a protestáns eszmény: az egyén vallási szabadságának gondolata, a kegyelmes Isten lélekben és igazságban való imádásának ügye. Négy századon át, amikor nem vérünk öntözte, akkor hűlő könnyünk és omló verejtékünk táplálta ennek az eszménynek az életét. A mi missziónk volt hordozni a protestáns gondolatot, tüzben égve, martirszázadokat tűrve. A keleti őrszem voltunk, a nyugati vallási világosság előretolt bástyája. Kelet felé még nem is néztünk, mintha kinai fal zárta volna el tőlünk. Micsoda utakon mentek fiaink nyugatra, ki volt útmutatójuk, ki táplálta a sok szegény vándort, akiket a hit és tudás égő szomja hajtott? Kelet felé vége volt ránk nézve a világnak, onnan a babona barnált, ott a kulturéjszaka mozdúlatlansága feküdt.

Most megbomlott a világ órája. A medveemberek áradása végzetes lett; a román csizma virágos ágyakon tapos, vérző szívekre hág. Körös-körül szennyes viz omlasztja a régi bástyát. Meging az egységes, erős szolgálata annak, amelyet végzett a magyar protestantizmus. Koronánk széttört, nem porlunk-e magunk is szét, szertehúllt darabok? A sötétség elnyelő hatalom, az éjszakának növő árnyai vannak.

Az evangéliumi világosság ügye veszélyben van. Az ünnepi évfordúló órája nagy nyugtalanság és bizonytalanság közt köszöntött ránk. Bent sok fellángolás görögtüznek bizonyult: a nagy fogadkozások zajában, a harag tüzének villanásában nem volt az Úr. Ujra kell mindent kezdeni, másként kell cselekednünk. A kicsinyek és alázatosak odaadó munkájának kell következni. A félretoltak ideje jött el. A nemzeti megujhodásnak nálunk hüségesebb szolgái nem lehetnek. Ha mi ezt derekasan nem végezzük, ezen a földön rajtunk kivül azt senki el nem végzi. Ennyi munkára serkentő eredmény már látszik.

Kivül, a vizelöntöttek apró bárkákat építenek drága javaink védelmére. Szegény, kis bárkáink, milyen sötét vizeken hánykódtok!

Az ünnepi évfordúló itt van. Szemünk tömérdek feketeséget láthat; aggódhatunk, bizonytalankodhatunk. De az évforduló számoltató tekintete int: az Ur nem vette le vállainkról azt a szolgálatot, amelyet a mi gyarló erőnkkel végzett négyszázadon át. Missziónk teljesitéséből egy jottát vagy egyetlen pontocskát sem szabad elhagynunk.

Gondnoki székfoglaló beszéd.

— Elmondatott a gömör-tornai egyházmegye alakuló közgyülésén. —

Nagytiszteletü Egyházmegyei Közgyülés!

Amidőn az imént átvett gondnoki pecsét birtokában először van szerencsém a Nagytiszteletü Egyházmegyei Közgyülésben szót emelni, az elfogodottság érzetével küzdve mondok mindenekelőtt hálás köszönetet az igénytelen személyiségemmel szemben megnyilvánult közbizalomért, mely engemet ezen ujonnan alakult egyházmegye gondnoki székébe emelt. Jól tudom, hogy ezen közbizalom csak előleg volt azon munkálkodásra nézve, melyet tőlem remélnek és elvárnak. Úgy gondolom, hogy ezen bizalmi előleget jórészt annak köszönhetem, hogy történetesen oly nevet viselek, mely név úgy a gömöri mint a tornai egyházmegyék történetével össze van forrva, mert hiszen elég, ha a nem oly tul régi időkből Ragályi Ferdinánd, boldogult édes atyám és testvérbátyám: a két Ragályi Gyula nevévre hivatkozom, kik Gömör és Tornában életük folyamán, egyházunk érdekeit lankadatlan buzgalommal istápolták és hűséggel szolgálták, a közbizalom megnyilvánúlt jelei közepette. Ezen elődökre való emlékezés bizonyára nagyban hozzájárult ahoz, hogy nekem, a gyarló utódnak bizalmat előlegeztek, amit kiérdemelni teljes erőmből iparkodni fogok. Érzem azonban a felelősség súlyát vállaimon, amidőn ezen bizalom

előtt meghajolva a gondnoki széket elfoglalom és a kétség aggodalmaival küzdve tünődöm, hogy képes leszek-é feladataimnak megfelelni, gyarló erőm és tehetségem elég erősek lesznek-é, hogy ezen oly nehéz időkben, egyházunk hajóját, mint diónyi sajkát a háborgó oceánon, biztos és nyugodt kézzel vezethessem. Súlyos feladat előtt állok és a mindenható kegyelmét remélve csak abban bizom, csak az ád nekem erőt a reám váró feladatokkal szemben, hogy úgy a csonka gömöri, mint a csonka-tornai egyházmegyékből alakult ezen új egyházmegye minden tagjának szíves támogatását remélem megnyerhetni, hogy ott legyűnk, Nagytiszteletü Egyházmegyei közgyűlés, mindannyian és mindenkor azon a gáton, hol egyházunk veszélyére repedés mutatkoznék.

Csonka Gömör! Csonka Torna! E két megnevezés már egymagában jelzi a mi végtelen szomorú, gyászos sorsunkat szegény Csonka-Magyarországban! Az ellenségeink minden ellenkező állitása dacára reánk kényszeritett háború következményeinek súlyát viseljük e megnevezésekben. A háborúba belekényszerítve, azt becsülettel harcoltuk végig. Azok, kik fegyvert foghattak és a harcmezőkön voltak, mindenütt tiszteletet szereztek hősiességükkel a magyar névnek, akik pedig koruk, vagy hivatásuk folytán az országban maradtak, elszánt kitartással vívták a polgári munka küzdelmét arra nézve, hogy az országnak és hős fiainknak a szükségeseket előteremtsék. A háborút elvesztettük és elbuktunk, de nem buktunk volna el, Nagytiszteletü Egyházmegyei Közgyűlés, vagy legalább is, semmi esetre sem oly végzetes mértékben e gigászi küzdelemben, ha egy, eleinte sötétben, alagutakban bujkáló, de később mind szemérmetlenebbé vált csoport aknamunkája meg nem zavarja a fejeket kint és bent, mint titkon rágó szú emésztvén destruktiv eszméikkel nemzetünk ellenálló képességét, mig egy végzetes pillanatban magukhoz ragadván a hatalmat, bekövetkezett a kálváriajárás első felvonása! — Hogy ez hogyan fejlődött a teljes katasztrofáig, arra szükségtelen kiterjeszkednem, hiszen a közelmúlt még mindegyikünknek élénk emlékében van, de le akarom szegezni azon kétségtelen tényt, hogy ezen destruktiv banda átkos munkája nélkül szeretett hazánk sohasem jutott volna ezen rettenetes helyzetbe, amelyben most vagyunk, melyet hazánkkal együtt érez a mi egyházunk is, mert hiszen, Nagyt. Egyházmegyei Közgyűlés, egyházilag is szétszaggatva, létalapjainkban megtámadva kell küzdenünk a jelen súlyával egy jobb jövő reményében.

Ugy a gömöri, mint a tornai egyházmegyék magyarnak megmaradt részei egy darabig, mint gyermek a szülőhöz ragaszkodva, az ősi egyházmegyéktől elszakadni nem akartunk és minden nehézség dacára próbáltuk egyházi administrációnkat rejtett utakon közvetitett érintkezés által tovább vezetni, mig a csehek mindinkább erőszakosan ellenséges viselkedése és intézkedései ezt lehetetlenné nem tették. Beállott tehát azon helyzet, hogy az egyházi administratio felakadást nem szenvedhetvén, a csonka gömöri egyházmegye megszervezkedett az egyházkerület megbizásából. Ugyan ekkor a tornai egyházmegye magyarnak maradt részei a hozzánk való csatlakozás eszméjével keresztek föl. Az egyházkerület bölcsesége ugy találván jónak, ezen két csonka egyházmegyét ideiglenesen és egy jobb jövő kialakulása reményében egyesítette és ezen új egyházmegyének, törvényeink szerinti megalakulására hivott föl bennünket. Ennek folyományaképen gyültünk mi ma egybe, Nagytiszteletü Egyházmegyei Közgyűlés és ennek folynmányaként foglaltuk mi el itt ma, a nagytiszteletü Esperes úrral együtt az elnöki széket. Itt gyültünk egybe Aggteleken, honnan ha széttekintünk, láthatjuk az ellenségeink uralma alatt nyögő testvéreink, hitsorsosaink földjét és lelki szemeim előtt történelmi képek tünnek föl. Ugy érezhetjük magunkat itt, mint a török hódoltság korában a Végek vitézei, kik arra voltak hivatva, hogy sziklafal gyanánt álljanak őrt a megmaradt haza kapujában, mig eljövend az idő, hogy azt szélesre kitárva, ismét keblünkre ölelhetjük a kapun kivül sanyargókat.

Addig is azonban, Nagytiszteletü Egyházmegyei Közgyűlés, munkáljuk a megmaradt részen buzgalommal, hűséggel, ki-ki a maga hatáskörében fáradságot nem ismerő kitartással Egyházunk javát és érdekeit. Én a magam részéről igérem és fogadom, hogy szerény tehetségemet ügyünk, Egyházunk szolgálatának szentelem. A mai nehéz és oly annyira bizonytalan időkben programmszerü nyilatkozatokat tenni, szerény véleményem szerint nem lehet, egyet azonban ki kell jelentenem, azt ugyanis, hogy éber szemmel fogom kisérni azt, vajjon azon destruktiv és felforgató, rendbontó aknamunkások nem próbálják-é ujra is a konkolyt elhinteni, hogy aztán a zavarosban halászva, hazánkat és véle együtt egyházunkat is ujabb veszedelmekbe sodorják és bárhol is ennek nyomát lelném, addig mig e gondnoki székben helyet foglalok, kérlelhetlen szigorral fogok eljárni, hogy ezen bárányborben bujkáló farkasokat ártalmatlanná tegyem, mert rendithetetlen, szent meggyőződésem szerint ezzel hazám és Egyházam javát egyaránt szolgálom. Fölkérem a Nagytiszteletü Egyházmegyei Közgyülés tagjait, hogy engemet úgy ezen specialisan hangsulyozott, mint minden egyéb — az Egyház javát célzó — munkámban támogatni sziveskedjenek. Tartsunk össze, ne engedjük az egyetértést közöttünk megzavarni és akkor bizonyára hasznos és üdvös munkát fogunk végezni. A Mindenható Kegyelme legyen továbbra is velünk, midőn magamat a Nagytiszteletü Egyházmegyei Közgyűlés tagjainak szives jóindulatába ajánlom.

Báró Ragályi-Balassa Ferenc.

Dr. Tüdős István.

1866—1918.

(Folyt. következik.)

Tanári előadásait a részletesség és világosság mellett a figyelem lekötni tudása jellemezte s látszólag száraz, valójában nehéz tárgyaiba elevenítő lelket tudott önteni, ami csak kevés és igazán hivatott tanítók tulajdonsága. Egyházias érzését s mélyen vallásos lelkét példányképül vehették tanítványai; ha csak távol nem volt Sárospataktól, egyetlen vasárnap se mulott el, hogy a gyülekezeti istentiszteleten ott ne láttuk volna.

Nyolc évi áldásos tanári munka után, apósa, Tóth Dániel örökébe hivta el a miskolci reformátusok bizalma, ahol 15 évig nagy ambicióval, lankadatlan buzgósággal és óriási munkakészséggel teljesitette lelkészi hivatását, amely hivatását nálánál magasabbra senki sem értékelte.

Az alsóborsodi egyházmegye a legelső alkalmat fölhasználva tanácsbírójává választotta, 1910-ben — a Nagy Ignác halála után — esperesi székébe ültette; 1914-ben pedig a tiszáninneni egyházkerület — a Fejes István utódául — püspökévé választotta.

Rendkivüli ember volt, telve hivatás- és kötelességszeretettel. Mindenre ráért, mindenre volt ideje; nemcsak esperes, de püspök korában is sajátkezűleg irta hivatalos leveleinek jó részét. Nagy munkabirását mi sem jellemzi jobban, mint az, hogy mikor miskolai lelkésszé lett, a már agg Kun Bertalan püspök és a szintén idős Nagy Ignác esperes mellett, az egész nagy egyházközség terhét jó részben ő viselte és fáradságról mégsem panaszkodott soha.

Irodalmi munkássága széleskörű s annak sulypontja káplánі éveire és theol. tanár korára esik. Amint lelkésszé lett, lekötötte az adminisztráció gondja és a lelkipásztori hivatás igazán komolyan és mélyrehatóan való folytatása. Már theologus diák korában két éven át szerkesztője a „*Sárospataki Ifjúsági Közlöny*"-nek s pályamunkáival is élénk feltünést kelt tanárai előtt. Segédlelkész korában jelent meg első önálló munkája, „*Zwingli, mint dogmatikus*" cimmel, amit theol. magántanári értekezés gyanánt készített; tudori vizsgájára irta „*Mirandulai Picus János élete és bölcsészete*" cimü munkáját; theologiai tanári székfoglalója pedig „*A dogmák jelentősége napjainkban*" címet viseli. Theol. tanár korában egy kötet egyházi beszédet is adott ki „*Dolgozatok a gyakorlati lelkészet köréből*" cimmel, melynek darabjait — benső tanuságuk szerint — legnagyobbrészt miskolci káplán korában irta. Majd amiért a jezsuiták szemében vörös posztóvá lett: „*A jezsuiták erkölcstana*" cimü munkáját is theol. tanár korában adta ki; ugyanekkor hosszu ideig szerkesztője volt a „*Sárospataki Lapok*"-nak, ami az ő Sárospatakról való eltávozásával el is sorvadt s később mint „*Sárospataki Ref. Lapok*" támadt fel. Tevékeny részt vett a „*Theol. ismeretek tára*" három kötetes lexikonszerű munkának készitésében s a mintegy 85 ivre terjedő, nagy munkának körülbelől negyedrészét ő irta. Ezen kivül gyakran láttak cikkei napvilágot más egyházkerületi lapokban is; irt a „*Prot. egyházi és iskolai*" lapba, a „Dunántuli prot. lapba", az „Erdélyi prot. közlönybe". Irodalmi munkásságát tehát bátran terjedelmesnek és széleskörűnak mondhatjuk. (Vége köv.)

IRODALOM.

Magyar harangok és más ujabb versek. Irta: *László Sándor* dédesi lelkész. Miskolc, László könyvnyomda, 1921. 104 lap. ára 40 K. — Borsod vármegyében 70 év óta, Nyilas Samu költői föllépése óta nemes hagyomány ref. lelkészeink közt a költői lant pengetése. Nyilas után jött Vereskövi (prózában), azután Apostol Bertalan, Szuhay Benedek, s a legújabb papi generáció tagjai közül László S. és Szigethy Ferenc. Mintha az az érzés és hangulat, mely a gyermekkorát Igriciben töltő Tompát inspirálta, még folyton élne és körüllebegné ifjú papjainkat! Vagy mintha Lévaynak, a miskolci ref. főgimnázium egykori tanárának példája lebegne szemök előtt! László S. különben Patakról került Borsodba, tehát részben a mi költőnknek is tekinthetjük. Ujabb verskötete költői tehetségének izmosodását, érzésvilágának mélyülését, felfogásának nemesedését mutatja. A játszi daltól a magasan szárnyaló ódáig és a mélyre leszálló bölcselmi költeményig a költészet üde, változatos és illatos virágait nyújtja — tiszta, eléggé kiforrott alakban — e verskötete. Tárgyai a legváltozatosabbak, talán a legtöbb a hazafias, a háború sorsával összefüggő, majd a haza gyalázatos vesztén busongó költeménye; azután meleg hangokat csalnak ajkára a családi, feleségéhez, gyermekéhez intézett költemények; a természet rajongó hivének hódolatával, gyöngéd érzésével borúl a Bükk kebelére; megénekli eltünő ifjuságát stb. Mi örömmel, tiszta élvezettel olvastuk szivének vergődéseit, lelkének szárnyalásait s szivesen ajánljuk kötetét olvasóink figyelmébe.

A reformáció és a magyar irodalom. (Vázlat). Irta: *dr. Gulyás József* spataki tanár. Spatak, 1921; 35 l. — E mély irodalomtörténeti szakismerettel megirt s a reformáció emlékünnepére épen alkalomszerüen kiadott dolgozatában azt vizsgálja a szerző; mit köszönhet a magyar irodalom a reformációnak, illetőleg a prot. iróknak, költőknek, tudósoknak? A reformáció valósággal nemzeti irodalmat teremtett, a magyar szó varázsával egyesitette a lelkekben a területileg széttagolt magyarságot; leszállt a néphez, annak nyelvén hirdeti a szószékről az evangyéliumot; a szószék mellett felhasználja a sajtót, megteremti az alsó-, közép- és felsőiskolákat. Irodalmilag alkotásai: a bibliafordítások, énekeskönyvek, vallásos énekek (ráforditja a haza romlott állapotára a közfigyelmet), az előbbi kornál intenzivebben megindítja a dráma müvelését, nagy lendületet ad a prózairodalom csaknem minden fajának (mese, hitvitázó irodalom, egyházi szónoklat, tankönyvek: ABC, magyar nyelvtan, szótárak, történetirás, irodalomtörténet, bölcsészet, mennyiség- és természettan, Akadémia, első hirlapok). A prot. irók új eszméken, új formákon kivül új műfajt is teremtettek. A kiváló hozzáértéssel irt kis dolgozat ügyesen mutatja ki a prot. irók jelentős szerepét a magyar irodalom megteremtésében és művelésében, a magyar szellem gazdagitásában és kifejlesztésében.

Sárospataki Ifjusági Közlöny. Főszerkesztő: Molnár Béla szénior, fel. szerkesztő: Balázs János III. hh., társszerkesztők: Zsurky József III. hh., Siska István III. jh., Koncz Dezső VIII. o. t. Két teljes iven, eleven változatos tartalommal, az ifjusági életről szóló gazdag tudósitásokkal, régi hirnevéhez teljesen méltóan jelent meg egy évi szünetelés után az *Ifjusági Közlöny*, hogy az ifjú tehetségek bemutatkozó tere, a magyar ifjuság érzéseinek, törekvéseinek kifejezője legyen. A kik szeretik az ifjuságot, nemes irodalmi törekvéseiben is bizonyára pártolni fogják. A lap előfizetési ára 1 évre 50 korona.

Krisztus üzenete, bibliamagyarázat alkalmazással (11 lap); tartotta a debreceni nagytemplomban *dr. Lencz Géza* debreceni egyetemi theol. tanár. Kapható Hegedüs és Sándor cégnél, Debrecenben.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Az új negyedév küszöbén a hátrálékos előfizetési díjak szíves beküldését kéri a Kiadóhivatal.

— **Főiskolánk új papi gondnokának,** *Janka Károly* cigándi lelkész, nemzetgyűlési képviselőnek új állásába való ünnepélyes beiktatása november 1-én délelőtt fog az igazgató-tanács teljes ülésében végbemenni.

— **Október 31.** Főiskolánk a reformáció megindulásának 404-ik évfordulóját a hagyományos kegyelettel és ünnepélyességgel fogja megülni: d. e. 9 órakor alkalmi istenitisztelettel, délután 3 órakor emlékünnepéllyel, amelyen dr. *Szabó Sándor* jogakad. tanár fogja az emlékbeszédet tartani. — A főgimnáziumi „Erdélyi Önképző-Kör", mely főiskolánk és a vidék közt kívánatos szellemi összeköttetés fentartása, a falu kulturájának emelése céljából programmjául tűzte ki a vidéki kirándulások, vidéki ünnepélyek tartását s tavaly már két ilyen kiránduló ünnepélyt rendezett, októ er 30-án Lukára fog kirándulni és a lukai gyülekezet előtt reformációi emlékünnepélyt rendezni.

— **Új theologiai tanár.** A pápai theol. akadémián az ószövetségi tanszékre *Tóth Lajos* zólyomi menekült lelkészt választották r. tanárrá, aki Svájcban és Skóciában fejezte be theol. tanúlmányait.

— **Mezőkeresztes** ref. gyülekezete okt. 23-án iktatta be főgondnoki állásába *Bottlik Józsefet*, a nemzetgyűlés alelnökét A zsufolásig megtelt templomban, hol a vendégek közt *Zsóry György* alispán, egyházmegyei gondnok is megjelent, *Tóth Béla* esperes tartotta az ünnepi beszédet, majd *Szabó András* helybeli lelkész meleg beszéd kíséretében kivette az esküt az új főgondnoktól, akit azután *Pósa Péter* tanácsbíró üdvözölt az alsóborsodi egyházmegye nevében. Ezután Bottlik József tartotta meg székfoglaló beszédét, mely a gyülekezetre mély benyomást tett. Az istenitisztelet a Hymnusz eléneklésével végződött.

— **Az erdélyi magyar ref. egyház** kolozsvári tanárképző intezetének müködését az oláh kormány a történelmi jogfolytonosság és a kisebbségi jogok megtagadásával erőszakosan beszüntette.

— **Az Országos Református Lelkészegyesület debreceni közgyűlésén** október 26 án, Baltazar D. püspök megnyitó beszédje után *Sütő* Kálmán terjesztette elő a választmánynak következő határozati javaslatát: A közgyülés tudatában van azoknak a *sérelmeknek*, amelyeket ref. egyházunknak lépten-nyomon szenvednie kell. Ilyenek például, hogy a hősi halált halt katonák emlékére *Mindszent napján* kell emlékünnepet rendezni. Országos ünnepségek alkalmával egyetemes *ref. egyházunk közreműködését mellőzik.* Képviseletünket a főrendiházban sérelmünkkel kivánják megállapitani. Nagygyüléseken és sajtóban tekintélyes, nem ritkán felelős állásban levő, személyiségek a *Regnum Marianum* visszaállitását hirdetik. *A pápa Kapisztránt a nemzeti hadsereg védőszentjévé kinevezte*, stb. Mindezek tekintetében kivánja a közgyülés: a) hogy ezek a *visszaélések megszünjenek*, a felekezeti béke és vallási egyenjoguság szemmeltartásával orvosoltassanak; b) A főrendiháznak az *összes ref. püspökök és főgondnokok* tagjai legyenek; c) A jus placeti figyelembevételével tiltakozik *a pápai rendeletnek* a kormány és az alkotmányos államfő *előzetes engedélye nélkül való kihirdetése és a püspöki kinevezések ellen*, specialisan: *Kapisztrán Jánosnak* a ref. katonák nagy számát magában foglaló nemzeti hadsereg védőszentjévé való kinevezése ellen és hasonló jogtalan rendelkezések és külső beavatkozások megakadályozására a kormány figyelmét felhivja; *d*) Felszólítja a nemzetgyű és ref. lelkész-képviselőit, hogy az országházban erősebben képviseljék a protestáns érdekeket; *e*) A tisztviselőknek szóló *vasuti kedvezményt* a kormány a ref. lelkészekre is terjessze ki; *f*) A közgyülés feliratot intéz a miniszteriumhoz, hogy a közalkalmazottak *természetbeni ellátását*, készpénzsegélyét a lelkészözvegyekre is terjessze ki; *g*) Felháborodásának ad kifejezést amiatt, hogy a debreceni *Templomegyesület alapszabályait a belügyminiszter még mindig nem erősítette meg*, holott az alapszabályok a kormány által kivantak szerint módosittattak. Keresztesi S. inditványára a közgyülés kimondotta a Kálvineum javára egy „Baltazár-Kavasz alapitvány" létesitését s arra a jelenlevők 15—20,000 K-t azonnal össze is gyüjtöttek. A közgyülés felhivja a konventet és a nemzetgyülést arra, hogy a kormány a lelkészözvegyeknek rendkivüli segélyt utaljon ki. A tisztujitás során elnökké ujból Baltazár Dezsőt, alelnökké Czeglédy Sándor és Nagy Ferenc espereseket, titkarrá Csikesz Sándort, jegyzővé Juhász Lászlót és Sütő Kálmánt választották. Az egyesület, hogy az elszakadt országrészek lelkészei is helyet foglalhassanak benne, cimét *Ref. Magyar Lelkészegyesületre* fogja változtatni. A közebéden a papi árvák javára 6000 K-t gyüjtöttek.

— **Csokonai V. Mihály** összes müveit rendezi sajtó alá, kritikai kiadásban, főiskolánk két lelkes, irodalmi buvárlatokkal foglalkozó tanára: *dr. Gulyás József és Harsányi István.* A kiadás, mely a *Géniusz* budapesti kiadó r.-társaságnál fog megjelenni, régen érzett hiányon fog segiteni, mert Csokonai müvei teljesen kifogytak a könyvpiacról. Növelni fogja a kiadás értékét és jelentőségét, hogy a buzgó kiadók fáradhatatlan kutatásának, utánjárásának Csokonainak sok eddig teljesen ismeretlen vagy elveszettnek tartott költői munkáját, valamint több levelét és egyéb iratát sikerült napfényre hozniok és az új kiadásba besorozniok, ugyhogy ez lesz a magyar népies költészet kiváló képviselőjének első teljes kiadása. A kiadás nyomtatása már megkezdődött s karácsonyra meg fog jelenni a könyvpiacon. Fölfedezésükről, a napvilágra hozott nagy értékű költői és prózai alkotásokról a kiadók nov. 5-én Budapesten az irodalomtörténeti társaságban, nov. 17-én — a nagy költő születésnapján — Debrecenben a Csokonai Körben fognak ismertető előadást tartani. Patak örvendhet, hogy az *új* és *teljes* Csokonai az ő főiskolájából indúl a magyar irodalom könyvpiacára!

Nyomatott a ref. főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1921—1546.

XVI. évfolyam. 28. szám. Sárospatak, 1921. november 6.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK.

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 100·— Kor.
Félévre ... 50·— „

Felelős szerkesztő és kiadó
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal ... 400·— Kor.
Fél „ ... 200·— „
Negyed „ ... 100·— „
Nyolcad „ ... 50·— „

TARTALOM. *Janka Károly*: Az új iskolai papi gondnok székfoglaló beszéde. — *Pósa Péter*: Dr. Tüdős István. (Nekrolog). (Vége.) — A bőjt a genfi egyházban. (Vége köv.) — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Az új főiskolai papi gondnok székfoglaló beszéde.

Az új főiskolai papi gondnok, miután forró köszönetet mondott az igazgató-tanács világi elnökének, a közigazgatónak, a gazdasági választmány elnökének és a széniornak az elhangzott szives üdvözletekért, meleg jókivánatokért, — miután a bizalom, a jó reménység viszonzásaként kijelentette, hogy főiskolánkért minden erejével dolgozni fog, dolgozni akar s hiszi, hogy az Úr, aki az előtte álló, reá váró nagy feladatokkal szemben azt sugalmazta neki: Elég neked az én Kegyelmem! az ő erőtlenségét erőre fogja változtatni, kivált miután mellette fog állni a világi gondnok úr az ő gazdag tapasztalataival, kipróbált kormányzati bölcseségével, mellette az igazgató tanács, mellette a tanári kar az ő tiszteletet parancsoló, önfeláldozó, a lemondásokban és türésekben példás munkásságával, a tanúló ifjuság az ő nemes becsvágyával, — jövendő gondnoki munkásságának főbb vezető elvei és a főbb terek gyanánt, amelyekre gondja irányúlni fog, a következőket jelölte meg: a jogakadémiánkat létföltételében megtámadó közismert miniszteri rendelet, a tanári állásoknak immár rendszeressé váló betöltetlensége s a főiskola tanárainak és alkalmazottainak hovatovább a végletekig súlyosodó helyzete.

„*Jogakadémiánknak* itteni fennmaradása nem Sárospatak ügye, hanem a magyar kultura, a magyar kálvinistaság és a magyar nemzet ügye az. Egyházkormányzati elvünk szigoru értelmezése mellett le nem mondhatunk arról, hogy jogakadémiánk világi papjainknak nevelő intézete legyen; a magyar nemzet pedig nem mondhat le arról, hogy a sárospataki főiskola csonkitatlan végvára legyen a megcsonkított Magyarországnak. A legnemesebben értelmezett takarékosság is e ponton tékozlás számba megy, mert pusztulni hagyja a múltak drága örökségét. Sem a magyar nemzet, sem a református egyház nem elég gazdagok kulturális javakban ahhoz, hogy elpazarolhatnák egy sok százados multú tanintézet főiskolai jellegét. A főiskolai jelleg fentartásával a ma élő nemzedék adósa a múltnak, adósai vagyunk a nagynevű alapitóknak és a fentartóknak és adósai annak a szellemnek, amelyet egyházra és nemzetre nézve a Rakóczyak iskolája mindenkor jelentett. Ezért az ügyért, ezért az igazságért bátran fogok mindig sikraszállni.

A veszély alakjában jelentkező külső csonkaság mellett a főiskolai jelleg rovására megy az a belső csonkaság, melyet minden egyes *betöltetlen tanári kathedra* jelent. Ezt a helyzetet állandositani nem lehet, nem szabad. A mélyen tisztelt tanári karoknak éppen úgy sürgősen foglalkozniok kell ezzel a kérdéssel, mint a Nagyságos és Nt. Igazgatótanácsnak. Kétségtelen, hogy szinte legyőzhetetlen nehézségekre fogunk bukkanni éppen annál az egyszerű oknál fogva, mert a tanári kathedra ma nem kivánatos, mert megélhetést nem ad, de ez nem lehet ürügy arra, hogy kitérjünk a kérdés elől, sőt arra kötelez, hogy egy a kulturánkat végveszedelemmel fenyegető bajnak egyszer már igazában mélyen a szemébe nézzünk.

A helyzet lényege az, hogy a készpénzfizetésre utalt egyének *megélhetése* ma már jóformán lehetetlenné lett. Az állam a legnagyobb erőfeszitések között természetbeni szolgáltatásokkal igyekszik ugyan enyhiteni a bajt, de ez csak kis részben sikerül. A főiskola kormanyzó testületei is megteszik a tőlük telhetőt, de ez is inkább mondható kegyes jóakaratnak, mint valódi segitségnek, holott ez a jóakarat a teherbirás határáig megy el.

Jól tudom, hogy ezzel a problémával mi megküzdeni nem tudunk, mert a mienknél hatalmasabb erő, az állam ereje is tehetetlenül áll e problémával szemben, de még sem térhetünk ki előle, ezzel birkózni, foglalkozni kell, mert attól félek, hogy elveszíti a kulturához való jogát az a kor, mely legkiválóbb szellemi munkásainak, az ifjúság nevelőinek, nem képes biztositani jóformán a mindennapi kenyeret.

Éppen azért minden komoly tényezőnek össze kell fogni abban a törekvésben, hogy megmentsük e nemzet pusztuló értelmiségét, mert benne megmentjük a nemzetet.

Azzal azonban legyen tisztában mindenki, hogy a *régi életnivókat* a maguk teljességében egyelőre helyreállitani *nem* lehet. Nekem úgy tetszik,

hogy a világtörténelmi események hátterében a társadalmi egyensulyozásnak egy eredményében és hatásában kiszámíthatatlan folyamata megy végbe, amelynek kifejlése, kialakulása döntőleg fog befolyni az iskolák életére is. Az élet egy nagy kiegyenlítést csinál, keserü tanulságokkal figyelmeztet, hogy komolyan vizsgáljuk felül korábbi életnézeteinket s az életértékek helyes megállapításához vegyük elő az egyetlen, igazi mértéket, ami nem lehet más, mint a hasznos, tisztességes és verejtékes *munka*, akár a napsugaras mezőkön, akár a bányák sötét mélyén, akár az iskolákban, akár az irodákban, akár a mühelyekben, akár a mozgó vonatokon, bármiféle helyen és alakban menjen végbe az.

A régi kicsinylés, mellyel az iparost lenézték, a földmivest parasztnak nevezték, többé meg nem állhat. E foglalkozási ágak javára a megélhetés szempontjából történt eltolódások új tapasztalatokat nyujtanak. Az a kérdés, hogy az iskola szempontjából mennyiben jöhetnek figyelembe e tapasztalatok? I Az *első* tanúlság, melyet megszivlelni kell, hogy az iskolának túltengő *szellemü proletáriátust* nevelni nem lehet sem célja, sem feladata. A *második* tanulság, hogy az iskola hivatása az is, hogy a korábban lekicsinyelt *különböző foglalkozási ágakat*, az ipart, a mezőgazdaságot a maga kulturájával *felemelje*, megnemesítse és hogy ezzel a kulturával magához emelje az egyént is. Meg kell keresni az iskola és az élet közötti összhangot és összeköttetéseket s e célból az *élethez közelebb kell vinni*, söt az életbe ki kell vinni az iskolát s az iskolához közelebb kell hozni az életet.

Hosszú évtizedeken keresztül e főiskola százados énekkara képezte a szerves kapcsolatot a főiskola és a vidék nagyközönsége között. Ujabban egyre ritkúltak az ilyen tömeges kiszállás alkalmai. Ma pedig egyenesen szegény az élet ahoz, hogy ily terjedelmű összeköttetésekre alkalmas legyen. De nem is ezeket az erőket kell ma mozgásba hozni. Ezek a kiszállások inkább a kedélyekre kivántak hatni s visszahatásukban is inkább a kedélyes emlékek szinpompáiban jelentkeztek. Ma sokkal komolyabb időket élünk, ma az ilyen érülközésnek az életet kell megtermékenyitenie. Ma az iskolának a nemzeti megizmosodást előmozdító erőket kell az életbe kivinnie s visszahatásában is jellemképző, tetterőt kiváltó hatásokban kell megnyilatkoznia az életbe való ilyen elvegyülésnek.

Ebből a szempontból eltitkolhatatlan örömmel üdvözlöm a főiskola theol. akadémia tanári karának azt az elhatározását, hogy a theol. ifjúság segélyezésének a kérdését akként kivánja megoldani, hogy egy-egy theol. tanár egy-két theol. ifjúval a gyülekezeti munkában való részvétel céljából egy olyan egyházközségbe kiszáll, ahonnan erre nézve, — amire már van is példa, — megkapták a kezdeményezést. Nekem erős a reménységem, hogy ezek az érintkezések — a tanulmányi eredmény kára nélkül — mind sürübbekké lesznek s eltéphetetlen szálakat fognak fűzni a főiskola *és* egyházkerületünk gyülekezetei között, az ifjúságban pedig komoly becsvágyat keltenek s az ilyen munkára való komoly készületet.

Ily módon a főiskola, a tanári kar és a felnőtt ifjúsága révén belekapcsolódhatnék a *szabadoktatás intézményébe*. Oly hatalmas erők vannak itt, olyan szellemi és erkölcsi értékek, amelyeket dúsan lehetne kamatoztatni a haza és egyház javára, a magyar nép értelmi és erkölcsi szinvonalának emelésére, de egyszersmind a főiskola javára, mert egyházkerületünk ezeket az összeköttetéseket bizonyára könnyen tudná hasznosítani úgy az ifjúság, mint a tanári kar és a főiskola többi munkásai érdekében.

Pedig ezek érdekében meg kell mozdúlnunk. Már a 24-ik órában vagyunk. Ujabb vérvesztéseket már nem bírhatnak ki sem a lélek, sem a test, mert amaz elfásúl, emez elernyed, nagy céljai betöltésére mindkettő alkalmatlanná lesz. Épen azért bele fogok mélyedni a számok világába, a főiskola *anyagi javainak* állagába, azok jövedelmezőségébe és ahol csak lehet, a több hasznot, az elérhető nagyobb jövedelmezőséget a szóban forgó nagy ügy szolgálatára óhajtom az illetékes tényezők által mozgásba hozatni.

Meleg érdeklődésem tárgyát fogja képezni az *ifjúság* szellemi és erkölcsi fejlődése, lakás- és egészségügye, élelmezése. A magam részéről is kérem a nemes tanuló ifjúságot, hogy ez ősi város polgárságával tartsa ébren és ápolja a szives jó viszonyt, munkálja a megértő szeretetet s erősítse körében példájával a nemzeti és keresztyén eszményeket.

A *theol. ifjúsághoz* egy külön kérésem van. Legyenek Önök Tiszteletes Testvéreim az ifjúságban az élet savai nem elkülönzött állásuknál, de ama hivatásuknál fogva, amelyre előkészülnek. Szelidségükkel, példás kötelességteljesítésükkel, tiszta életükkel legyenek Önök a Jézusban folytatódó személyes élet vonzó mágnesei.

Keressék az érintkezés alkalmait a testvérintézet ifjúságával, a *tanítóképző-intézet* növendékeivel. Egy azonos mezőkön velők egy közös munka vár reájok: a nép nevelése. E szent célra való törekvésükben már itt forrjanak egybe. Talán közös ünnepélyek együttes rendezése szolgálhathatná a testvéries érintkezés keresésére a kiinduló pontot. Sok félreértést lehetne már itt kiküszöbölni, sok közös fegyvert lehetne már itt felölteni a jövő szent harcára. Szegénységünk miatt elvesztettük egykor befolyásunkat a tanítóképzésre, keressük azt most vissza gazdag szeretetünk által.

Az ifjúságnak segitségére szeretnék lenni kormányzótestületeink hozzájárulásával abban, hogy az iskola őket az idők következményeihez képest hozzásegítse az élet realitásaihoz. E célból ugy a mélyen tisztelt tanári karoknak, mint a főiskola gazdasági választmányának és a Nagytiszteletű és Nagyságos Igazgató-tanácsnak nagybecsű megfontolásába óhajtom ajánlani a *gyorsírás* fakultativ rendszeres tanítását és a *gépirás* fakultativ tanításának bevezetését, nemkülönben főként a theol. ifjaknál a *könyvvezetésre* való képesítés megszerezhetését. Az irógépek beszerzésénél Amerikában élő barátaink és testvéreink áldozatkészségére és főiskolánk iránti szeretetére gondolok.

Az *élőnyelvek* elsajátítására irányuló minden törekvést lelkes örömmel fogok mindig támogatni s lelkemben él az az ideál, mikor a bizonyára nem közel jövőben bejut ifjúságunk az igéret földjére, az *internátusok*ba, amelyeknek társalgóiban nyelv-

mesterek az élőhang erejével törik fel a göröngyös útat, az élőnépek nyelvéhez és irodalmához számukra. Be kell vallanom, hogy ez jóformán csakugyan csak álom. Adja Isten, hogy egy következő nemzedék ébredjen ennek édes valóságára!

A nemes sport, a rajz, a festészet, a zene, az irodalom és szépművészetek művelése szememben mind olyan kiegészítő részei a nevelésnek, melyek alkalmasok arra, hogy a hajlamokhoz és tehetségekhez képest kifejlesszék, kidomborítsák az egyéniséget. Épen azért azon leszek, hogy a mi főiskolánk anyagi helyzetéhez mérten e téren a jövőben is megadja, még pedig a lehetőség szerint fokozott mértékben az ifjúság számára az önképzés drága alkalmait.

Egy letört nemzet ifjúságának új ideálokat kell keresnie, magából minden erőt és minden értéket ki kell váltania. Kapuk előtti üres ácsorgásokkal, léha időtöltésekkel nem lehet elvégezni az új honalapítás munkáját. A basszus pohár kiürítése valaha mehetett virtus számba, ma más erények nemzetfeltámasztó ereje hív mindnyájunkat verejtékes küzdelemre.

Ebben a küzdelemben dicsőüljön meg együttes munkálkodásunk, a melyre és főiskolánkra, annak előljáróságára, tanári karára, ifjúságára és minden intézményére Istennek leggazdagabb áldásait kérem."

Janka Károly.

Dr. Tüdős István.

1866—1918.

(Vége.)

Négy évi esperesi működése uj korszakot nyitott az alsóborsodi egyházmegye életében, a közügyek iránt való érdeklődést állandóan felszinen tartotta. Lelkész-értekezletünknek is elnöke volt éveken keresztül s ez alatt élénk elevenség uralkodott értekezleteinken, jelentős irodalmi munkásság keletkezett és az egyházi kérdések állandóan napirenden voltak. Mint az egyházmegyei Orle elnöke sokkal közelébb hozta egymáshoz a lelkésztestvéreket, közöttük barátságosabb szellemet honosított meg, ami jelentős hasznára volt az egyeseknek is, a közösségnek is. Az Országos Lelkészegyesületnek kezdettő fogva lelkes híve, alapító tagja s haláláig egyik alelnöke volt.

Püspökségéhez a legszebb reményeket fűzte az egész hazai reformátusság közvéleménye, mert legjava férfiuságában, agilitásában és széles körben ismert munkabirásában az egyházkerület felvirágoztatásának biztos zalogát látta mindenki. Ezekből a szép reményekből négy és fél évi püspöksége alatt annyit valósított meg, amennyit a bekövetkezett nehéz idők miatt egyáltalában emberileg megvalósítani lehetséges volt; a többi reményeink, melyeket müködéséhez fűztünk, kora sirba szállásával elhervadtak . . . Mindenekfelett a tanintézetekre fordított fő gondot s meleg szeretetének emlékét úgy a sárospataki főiskola, mint a miskolci főgymnázium és felső-leányiskola áldásban őrzi; ez utóbbi az ő püspöksége alatt lett gymnáziummá s valamennyinél alapítványt tett, amely nevét időtlen időkig meg fogja őrizni . . .

* * *

Ha csak futólag vizsgáljuk is a dr. Tüdős István 52 évre terjedő életét, azt kell mondanunk, hogy tüneményes pályát futott meg. Szegény sorsu, falusi gyermekből — önereje és Isten segitsége által — a lehető legmagasabb oromra jutott fel, ahova kálvinista pap feljuthat. De legkedvesebb tervét, lelkének legédesebb és legforróbb vágyát még sem valósithatta meg: az ősrégi avasi templomnak, mint becses nemzeti műemléknek restaurálási nagy munkáját utódára hagyta szent örökség gyanánt. Ő csak a kezdet nehézségeivel küzdött s a lelkeknek a cél nagyszerüsége felé való fordulását igyekezett felkölteni. Dávidnak nem adatott meg a templom építése, azt az Úr utódára, Salamonra bizta . . . Vajha megadatnék az isteni kegyelem által a mi Salamonunknak a Sion hegyének megékesítése!

* * *

Ime Nt. lelkészértekezlet! ezekben kivántam az áldott emlékü embernek, hivatott lelkipásztornak és püspöknek: dr. Tüdős Istvánnak, nem szellemi képét nyújtani, mert ez mesteribb tollat igényel, de szivünkbe zárt emlékét feleleveniteni magunk között, akiket a legmagasabb polcon is mindig igaz, testvéri szeretettel ölelt. Emlékét a miskolci egyházközségnél tett alapitványunkkal is örökiteni kivántuk, de érenél maradandóbb emléket állított ő magának a minden fokon hiven teljesített kötelesség elvégzése, bátor, erőteljes szókimondása és igaz kálvinistasága által, amiért theol. tanár korában a kellemetlenségeket is szivesen viselte és keresztyéni türelemmel hordozta. Az idők az ő igazolását elvégezték s mi csak annyit állapitunk meg történeti bizonyossággal, hogy a dr. Tüdős István neve élni és fényleni fog a magyar reformatus egyháztörténet lapjain . . .

Tevékeny szelleme most is itt lebeg közöttünk, hogy alkotó munkára, állhatatosságra és a kálvinizmus eszményeinek megvalósitására lelkesitsen bennünket, kik őszintén szeretett és tisztelt lelkésztestvérünket, sokunknak mesterét, alsóborsodi egyházmegyénk díszét s tiszáninneni egyházkerületünk nagyra hivatott 11-ik püspökét siratjuk benne.

Alkotó készségét, munkakedvét állandóan biztositó, boldog családi otthonának hűséges őrangyala a felejthetetlen, jó férjet, 2 fiu és egy leány árvája a gyöngéden szerető édes apát gyászolják abban a nagy emberben, kiről olyan megható szépséggel mondotta a koporsója felett tartott gyászbeszéd: „elköltözött, kedves leánya keze után nyujtotta ki karját, hogy fogja azt és ne bocsássa el az örökkévalóságban sem."

Örökkévaló hajlékok boldog lakója! emlékedet áldva áldjuk! *Pósa Péter.*

A bőjt a genfi egyházban.

A genfi egyház szeptember 8-án ülte meg a genfi és szeptember 18-án a szövetségi bőjtöt. A bőjt régóta, a XVI. század 70-es évei óta gyakorlatban van Genfben; a hagyomány szerint a Szent-Bertalan-éji mészárlás után tartották az első bőjtöt, a mely annyira megrendítette a híveket, hogy 1772. szept. 3-án a Szent-Péter székes-

egyházban, Béza elnöklete alatt és a menekültek nagy tömegének jelenlétében bőjti ünnepélyt tartottak. Ettől kezdve majd minden évben megtartották, többnyire szeptember hó első napjaiban a bőjti ünnepet.

A magistratus különféle érvekkel hivta fel a város lakosságát a bőjt megülésére. Igy 1578 május 16-án azért látja azt szükségesnek, hogy „Isten kegyeskedjék haragját büneink felől elforditani, és irgalmával ellenségeink vállalkozásait, akik Egyházunk ellen törnek, összezúzni." 1585 május 23-án „ama zavarok miatt, amelyek egész Franciaországon eláradnak és sok bajjal látszanak az Egyházat fenyegetni." 1587 szept. 24-én „mivel annyi bajt látni minden felé és minden Egyház állapota erősen megrendült". 1587 dec. 24-én „az idő nyomorúságai miatti aggodalomból". 1589 aug. 10-én „a miatt, mert a békekötés küszöbén állunk". 1592 febr. 11-én „a belső villongások miatt". 1599 ápr. 8-án „a pápának, a spanyol királynak és a szavojai hercegnek Egyházunk ellen való összeesküvése miatt". 1602 dec. 21-én „az éjjeli megrohanástól (Escalade) való szerencsés megszabadulás miatt". 1611 febr. 6-án „látván a nagy és különféle nyomorúságokat, amelyek minket fenyegetnek és a melyek a népet arra tartoznak indítani, hogy különösebben megalázza magát Isten előtt".

A bőjt elrendelését a polgári hatóságtól a lelkészi testület (Compagnie des Pasteurs) kérte, mire ez azt elrendelte, amit trombitaszó kisérettel hirdettek ki a városban, de természetesen a szószékről is kihirdették. A bőjt abban állt, hogy a rendkivüli prédikáció végéig, ami d. u. 3 órakor ért véget, tartózkodni kellett az evéstől, a templomokban d. e. prédikációkat és exhortációkat tartottak, hogy annál fogékonyabbá tegyék a kedélyeket a délutáni szertartásra; 1 órakor kezdték elolvasni a szószékből a szentirás megfelelő helyeit, (Ézs. 58—59. fej. Eszter bőjtje, Joél két fejezete.) közbevegyitve a 69. zsoltár éneklését; azután következtek exhortációk valamelyik próféta alkalmas helye alapján, a melyek arra irányultak, hogy a hívek készakarve alázzák meg magokat és a mi Urunk irgalmával és igazságával vigasztalódjanak. Később a többi svájci egyházakkal közösen tartottak szeptember elején bőjtöt; a szövetségi bőjtöt 1832-ben rendelte el a svájci kormány katholikusokra, protestánsokra egyaránt.

(Vége köv.)

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **A főiskolai gondnoki beiktató.** November 1-én folyt le az ünnepi szint öltött kollégiumban feledhetétlenül szép ünnepély keretében. A főiskola homlokán nemzetiszin lobogó lengett; délelőtt 10 órakor a tanuló ifjúság százával vonult fel tanárai vezetése mellett az imatérembe, ahová pár perc mulva megérkezett az ősz világi gondnok, Dókus Gyula, Zemplénvármegye ny. alispánja vezetése alatt a tanári kar hivatalosai kiséretében az Igazgatótanács. Ott látjuk Meczner Béla alsózempléni egyházmegyei gondnokot, Puky Endre ny. abauji alispánt, Bernáth Aladár zempléni alispánt, Tóth Béla borsodi, Bartha József alsózempléni esperest, Enyedy Andor sátoraljaujhelyi lelkészt, Téglási Andor abauji földbirtokost, a régi és az új, a vidéki és a helybeli igazgatótanácsosokat. Az ünneplő közönség sorában foglalnak helyet városunk notabilitásai is. A világi gondnok pár szóval megnyitja az igazgatótanács ülését s küldöttség megy a beiktatandó lelkészi gondnok, Janka Károly czigándi lelkész, egyházkerületi főjegyző, nemzetgyűlési képviselő után, akinek belépésével a főiskolai énekkar kezd meglepő ügyességgel választott énekbe. A gyülekezeti éneklés után Nagy Béla theologiai tanár, főiskolai helyettes lelkész imádsága emeli lelkünket az Örökkévaló trónusához. Az imádság után Dókus Gyula, az igazgatótanács világi elnöke üdvözli erőteljes, kiforrott, meleg érzés csillogásától fényesedett, tapasztalatok gazdagságától kristályossá lett beszédben új elnöktársát, a tiszáninneni egyházkerület gyülekezetei által ritka egyértelmüleg megválasztott gondnokot s ajánlja fel neki legszivélyesebb támogatását a közös féltve őrzött kincs, a főiskola ügyei szolgálatában. A világi gondnok után a főiskola rektora, dr. Rácz Lajos mond széles látókörü, sok új eszmét megérintő beszédet a férfi kor erejében ifjú lelkesedéssel jövő gondnok üdvözlésére, utána a gazdasági választmány nevében beszél nagy figyelmet keltve beszéde erős realitásával és lelki idealizmusával dr. Trócsányi József, a gazdasági választmány elnöke. Az ifjúság szeretetét Molnár Béla főiskolai szénior tolmácsolta a közvetlen érzés keresetlen szavaival. — Az elhangzott magas szinvonalu és sok reménységet kifejező, örömtől áradó szavakra az ünnepelt gondnok, Janka Károly tartotta még nagyhatásu köszönő beszédét, mely egy nagyszabásu programm körvonalait huzva meg meleg érzésével, szárnyaló hevével, tárgyi igazságaival, gazdag változataival nemcsak állandó érdeklődésben tartotta, hanem sokszor zajos helyeslésre késztette az ünneplő közönséget, amely valóban szivébe fogadta e beszéde után az iskola új lelkészi kormányosát. A gyönyörü magasságokban mozgó ünnepély lelkes hangulatban a Hymnusz éneklésével ért véget. Az igazgatótanács délelőtti rövid ülésezését ünnepi közebéd követte, amelyen szebbnél-szebb felköszöntők tolmácsolták a nagyszerü nap költötte érzéseket.

— **Az egyházkerületi választásokhoz.** A most elrendelt szavazásokra nézve, a szavazatok sokfelé való elforgácsolódásának meggátlása s az egész eljárás gyorsítása érdekében az illetékeseknek figyelmébe ajánljuk a következő névsort, melyet egy e célra összehivott értekezlet állapitott meg. Zsinati lelkészi pótképviselők: Bartha József, Elek József, Enyedy Andor, Farkas István, Kovács István, Szalóczy Pál, Szentmártoni Dániel. Világi pótképviselők: Báró Ragályi Balassa Ferenc, Bernáth Aladár, dr. Bárczay Gábor. Sárospataki főiskolai pótképviselő: Nagy Béla. Egyházkerületi papi aljegyzők: Marton János és Lengyel István. Világi aljegyző: dr. Nagy Barna, edelényi ügyvéd.

— **A főiskolai igazgató-tanács** Janka K. lelkészi gondnok beiktatásával kapcsolatosan rövid ülést tartott. Ez ülésen a jogakadémiára vonatkozólag elhatározta, hogy minden rendelkezésére álló eszközzel igyekezni fog a vallás- és közoktatásügyi minisztert az állami fizetési pótlékoknak még két

betöltendő jogtanári tanszék részére való utalványozására rábirni s hogy a fizetés állami kiegészítésének biztosítása esetén e két tanszék betöltésére a lépéseket haladéktalanul megteszi s hogy végül megkeresi Zemplén vármegye törvényhatósági bizottságát: foglaljon állást a sárospataki jogakadémia fenmaradása mellett s tiltakozzék a jogakadémiák megszüntetése tárgyában kiadott min. rendelet ellen. Kimondotta továbbá Bartha József alsózempléni esperes inditványára, hogy a jövő 1922—23. tanévtől kezdve főiskolai jótéteményben, ide értve a legatiót s a ref. vallásuakra megallapitott alacsonyabb tandij fizetését is, csak azon szülők gyermekeit részesiti, a kik egyházi adójukkal hátralékban nincsenek.

— **Október 31.** Főiskolánk a régi hagyományos kegyelettel és ünnepélyességgel ülte meg a reformáció megszületésének, megindulásának 404-ik évfordulóját. Délelőtt 9 órakor az egész tanári kar és tanuló ifjúság részvételével *istenitiszteletet* tartottunk az imateremben. amelyen a 74-ik dicséret 1-ső és a 37-ik dics. 1—2. versének eléneklése után *Nagy Béla* h. főiskolai lelkész emelte szíveinket áhitatos imában az egek urához, aki e napon szentlelkét reánk kitöltötte és mondott forró hálat e nap áldásaiért. Délután 3 órakor, ugyancsak az imateremben a következő műsor szerint folyt le az emlékünnepély: 1. Erős várunk . . . énekelte a gyülekezet; 2. Alkalmi beszéd *dr. Szabó Sándor* jogakad. tanártól (a reformáció jelentőségének, lényegesebb vonásainak és mai feladatainak ügyes, tartalmas méltatása); 3. Kreutzer: Az Urnak napja ez . . . előadta a főiskolai énekkar; 4. Szendrey L.: Hálaadó ének október 31-ikére, szavalta Zsurky József III. hh.; 5. Bathó J.: Az Úr érkezése, előadta a főisk. vegyeskar; 6. Magyar október 31., irta és szavalta Koncz Dezső VIII. o. t.; 7. Bathó J.: Hatalmas Istenünk, előadta a főisk. vegyeskar; 8. Bernáth L.: Az ifjúsághoz! szavalta Balázs János III. hh.; 9. Hiszek egy Istenben és Hymnusz, énekelte a közönség. — *Lukán* az „Erdélyi Önképző Kör" vasárnap, október 30-án tartotta a reformáció évforduló ünnepét. Korán reggel 38 jókedvü tanuló, aztán Elekes Imre tanárelnök, Bódy Dénes vallástanár és Molnár Béla szénior útnak indúltak Lukára. A hispatak végén már szembejöttek velök a lukai kocsisok, igy aztán könnyen és hamar leröpültek Lukára, hol a vendégszerető gazdák egymás kezéből kapkodták őket. A délelőtti istenitiszteleten Molnár Béla szénior papolt, a tulajdonképeni emlékünnepély d. u. 2 órakor a templomban a következő műsor szerint folyt le: 1. Megnyitó beszéd, tartotta Elekes Imre tanárelnök; 2. Zenészek indulója, előadta az ifj. zenekar; 3. Zsiros J.: Október 31, szavalta Bordács György VIII. o. t.; 4. Ünnepi beszéd, tartotta Reho Ferenc ifj. elnök; 5. Irredenta dalok, zenekiséret mellett, énekelte Berey Barna VII. o. t.; 6. Magyar október 31, irta és szavalta Koncz Dezső VIII. o. t.; 7. Magyar dalok, előadta az ifj. zenekar; 8. Ábrányi E.: Erős hit, szavalta Berey Barna VII. o. t.; 9. Záróbeszéd, tartotta Szinyéri György lukai lelkész (aki boldogan tett vallomást arról, hogy ő is a pataki főiskola növendéke volt, a főiskolát próféta-iskolának nevezte, honnan prófétákat küldenek ki, hogy a nép és az iskola közötti összeköttetést fentartsák). 10. Hymnusz, énekelte a közönség. A kiránduló ifjak a szíves vendéglátástól, a lukaiak a szép, magas szinvonalú ünnepélytől voltak elragadtatva. Az est kissé az éjbe nyúlt már, midőn vendéglátó gazdáik haza fuvarozták őket.

— **Október 31. S.-A.-Újhelyben.** A reformáció évfordulója alkalmából a sátoraljaújhelyi egyházban meleg, szép ünnepségek voltak. 30-án vasárnap délután 6 órakor a Leányegylet tartott szeretetvendégséget az egyház tanácstermében. Gyülekezeti ének után Somogyi Pál hitoktató s. lelkész emelte buzgó, alázatos imában Istenhez, a szeretet örök forrásához a lelkeket. Domján Elek ág. ev. lelkész lelkes, szép szavakban méltatta „a nagy lelki tavaszt", s hivta fel a jelenlevőket, különösen a leányokat, hogy a mostani nagy őszi borongásba vigyék bele egy új tavasz ígéit, fényét, melegét. S tényleg, mint egy szent tavasznak hozsánnája csendült fel a Leányegylet karának összhangzatos éneke: „Egyedüli reményem, Ur Isten, csak Te vagy"! Laczkó István VIII. gimn. tanúló szavalta el még a „Reformáció ünnepén" c. alkalmi költeményt Sántha Károlytól, lelkes hévvel. Erre szünet következett, amelyet kedvesen töltött ki a körülbelül 100 teritékes tea, sütemény és gyümölcsvendégség felszolgálása, szíveket összehangoló élvezése. Szünet után újra énekelt a leányegyleti kar (Hiszek egy Istenben!), szavalt Letenyey Auguszta behizelgő, érzelmes hangján a Galyarabokról (Váradi A.) s bibliát magyarázott Enyedy Andor lelkész (Jel. 21. 1—7.) az új ég és új földről, az Istentől jövő szent városról. A 31-iki istentiszteleten az egyházi beszéd a Zsid. 6. 11—12. nyomán az egyetemes papság komoly kötelezettségeiről, dicsőséges hivatásáról szólott; lélekemelően énekelt beszéd előtt az alkalmi férfikar, a szertartás végén a vegyeskar, hirdetve mindakettő az Isten dicsősége, a szivek áhitata mellett Márton Barna énekvezér buzgó fáradozásának áldott gyümölcsözését.

— **Adományok.** A *Futura* r.-t. elnökigazgatója ipolyi Keller Gyula 10,000 koronát utalványozott a miskolci avasi templom restaurálására. — *Hubay Mihály* szilvásváradi lelkész a szegény theologus ifjak segélyezésére 1000 koronát adományozott.

— **Tudományos irodalom.** *Dr. Sebestyén Jenő* budapesti theol. tanár a f. év elején Hollandiában tartott előadásai alkalmával gyűjtött pénzt a ref. keresztyénség alapelveit tárgyaló tudományos munkák lefordítására és kiadására óhajtja fordítani s ez által a magyar prot. egyházi irodalom szinvonalát emelni. Első kiadványa lesz Kuyper világhirű munkájának: *A Kálvinizmus lényegének* II. kiadása; ezt fogják követni: Doumergue, *Művészet és érzelem*, fordítja dr. Révész Imre; W. Hastie. *A ref. theologia alapvető elvei*, fordítja Budai Gergely; Kuyper Á.: *A biblia nőalakjai*, fordítja dr. Nagy Zsigmond; W. Heyns, *Református dogmatika*, fordítja Galambos Zoltán; Kuyper Á.: *A kálvinizmus politikai jelentősége*, fordítja Miklós Ödön; H. Bavinck, *A pedagogia alapelvei*, főleg ref. keresztyén szempontból, forditja Marton János; H. Bavinck, *A nő*, fordítja Nagy Béla; H. Bavinck, *A modern morál*, fordítja dr. Nagy Zsigmond. Eltökélt szándéka továbbá Kálvin műveinek Czeglédy Sándor által megindított fordítását tovább folytatni. A

mindenható Isten segítse meg őt és munkatársait e szép szándékuk megvalósításában!

— **Rövid hírek.** *Dr. Szabó Aladár* budapesti lelkész október utolsó hetében Hollandiába utazott, hogy ott a szigorúbb ref. egyház gyülekezeteiben a magyar egyházi viszonyokról előadásokat tartson és a holland reformátusokkal szorosabb kapcsolatot létesítsen. — Karcagon a Madarász Imre elhunyta óta üresen álló lelkészi állásra *Szombathi Szabó István* volt resicai lelkészt — aki a háború elején egy ideig Satoraljaujhelyben töltött be h. lelkészi állást — választották lelkésszé. — A kormányzó baranyai látogatása során *Széles Sándor* gyűdi lelkész egy memorandumot nyujtott át a kormányzónak, melyben a baranyai és dunántúli egyke-misszió létesítéséhez és szervezéséhez legfelsőbb támogatását és elismerését kérte. — *Dr. Ravasz László* dunamelléki püspök október 15—28. napjain a 3 évi szerb megszállás után felszabadult baranyai egyházközségekben tartott püspöki vizitációt. — Németh István dunántuli püspök november 6-án fogja balatonkenesei lelkészi állását elfoglalni.

— **Habsburg Károlyt,** Magyarország egykori királyát, aki az 1920. I. t.-c. ellenére visszatért az országba s testverharc felidézésével el akarta foglalni trónját, a nemzetgyűlés az entente hatalmainak kívánságára november 4-én családjával együtt trónvesztettnek nyilvánította, egy angol hadihajó pedig még előbb, nov. 1-én fölvette Baján és elszállította a számüzetésbe. A Habsburgok 400 esztendő alatt a legjobb, leghivebb magyaroknak, a lelkes haza- és szabadságszerető hősöknek százait, ezreit kergettek számüzetésbe; most egyszer ime rajtok is betelt a végzet s a száműzetés és bujdosás sótalan kenyerét nekik is meg kell kóstolniok. Az isteni igazságosság, ha soká vár is, egyszer mégis csak megjelen...

HIVATALOS RÉSZ.

Körlevél.

1243/1921. I.

Egyházkerületünk legutóbbi közgyülésének alábbi jegyzőkönyvi pontját, tudomásvétel és szigorú alkalmazkodás végett közlöm az összes érdekeltekkel:

Tanügyi bizottsági népiskolai előadó jelenti, hogy több legyőzhetlen akadály miatt az egyházkerületi népiskolai tanügyi bizottság ülését meg nem tarthatta s ő — miután két egyházmegye a népiskolákról szóló statisztikai adatokat be nem szolgáltatta, — évi jelentését s az összesitést el nem végezhette. Azonban Alsózemplén, Felsőborsod, Gömör—Torna statisztikai iveiből, jegyzőkönyveiből s tanügyi bizottsági elnöki jelentéseiből megállapitható, hogy ha a tanítók általánosságban igyekeznek is kötelességeiket teljesiteni, de itt-ott a hosszas harc s a felfordulás sem tette az embereket kötelességteljesitőkké, sőt mintha kihalt volna a kulturának s az iskolaügynek szeretete. S itt felelősség terheli a lelkészeket is a vallásos nevelés elhanyagolása miatt.

Ezért tisztelettel inditványozza, hogy 1. miután az iskolai körlátogatók jegyzőkönyvi nyomtatványai s azoknak kérdőpontjai nincsenek összhangban újabb statisztikai ivekkel, hivja fel Egyházkerületünk a Sárospataki Irodalmi Kör figyelmét megfelelő jegyzőkönyvi ivek nyomtatására.

2. Ujitsa meg Egyházkerületünk azon régebbi határozatát, hogy a lelkészek, mint iskolaszéki elnökök tartoznak iskoláikat minden hónapban legalább egyszer meglátogatni s megjelenésük idejét s tapasztalataikat az iskolalátogatási jegyzőkönyvbe beirni.

3. Utasitsa ismételten a tanitókat és lelkészeket, mint iskolaszéki elnököket, hogy iskoláikban a VI. osztályt mindenütt felállitsák s hogy a ifjúság lelkéhez közelebb férkőzhessenek, mindenütt ifjúsági egyleteket létesitsenek.

4. Ismételten utasitsa Egyházkerületünk lelkészeket, hogy ahol a tanító betegsége miatt vallástanitás szünetel, a hittant a lelkészek maguk tanitsák s ennek nem teljesitése fegyelmi vétséget képezzen.

Egyházkerületünk az inditványokat elfogadja s utasitja a népiskolai tanügyi bizottsági előadót, hogy mihelyt a két hátrálékos egyházmegyéből a népiskolai statisztikai adatok beérkeznek, azokat a legsürgősebben összeszesitse s a püspöki hivatal útján jelentésével együtt küldje fel az Egyetemes Konvent irodájaba.

1. A Sárospataki Irodalmi Kör figyelmét felhivja, hogy az általa nyomtatott iskolai látogatási jegyzőkönyv adatait s kérdőpontjait igyekezzék összhangba hozni az új statisztikai ivekkel, újabb jegyzőkönyvi ivek nyomatása által.

2. Utasítja a lelkészeket, hogy iskoláikat havonként legalább egyszer látogassák meg s észrevételeiket s látogatásuk idejét jegyezzék fel a jegyzőkönyvbe.

3. Ismételten utasítja a tanítókat s lelkészeket, hogy iskoláikban a VI. osztályt állitsák fel s ha a tanító beteg, a hittant lelkészek tanitsák s ennek nem teljesitése fegyelmi vétséget képez.

4. Lelkészek és tanítók igyekezzenek egymással karöltve — ifjúsági egyleteket létesiteni.

Miskolc, 1921 október 28.

Dr. Révész Kálmán
püspök.

1263/1921. II.

I. A kongrua és korpótlék-nyugtákat a szavazólapokkal együtt szétküldtem. A nyugtákat mielőbb felbélyegezve kérem hozzám beküldeni, mert a nyugtabélyegek megvétele, felragasztása, nyilvántartása és azoknak levonása a püspöki hivatalt felesleges sok teherrel rója meg. Akik személyesen jönnek a pénzt felvenni, november 14—17 közt ne fáradjanak, mert e napokon Budapesten leszek.

II. Felkérem azon t. lelkésztársaimat, kiknek családjában ez év folyamán huzamosabb és nagy költséggel járó betegség vagy operáció fordult elő legyenek szivesek az esetet és a tényleg kiadott költséget velem f. év november hó 30-ig közölni.

Miskolc, 1921. november 1.

Dr. Révész Kálmán
püspök

Nyomatott a ref. főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1921—1566.

XVI. évfolyam. 29. szám. Sárospatak, 1921. november 13.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 100— Kor.
Félévre ... 50— „

Felelős szerkesztő és kiadó
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal ... 400— Kor.
Fél „ ... 200— „
Negyed „ ... 100— „
Nyolcad „ ... 50— „

TARTALOM. A mezőkeresztesiek hittanhallgatóinkért. — A bőjt a genfi egyházban. (Vége.) — *Pósa Péter*: Az ORLE gyűlése. — Vegyes közlemények.

A mezőkeresztesiek hittanhallgatóinkért.

Áldott napok gyönyörű emlékét kell a krónikairónak megörökiteni. Alsóborsodi egyházmegyénk egyik hatalmas gyülekezete, *Mezőkeresztes*, olyan kedves módon, hogy azt leirni nem lehet, a magáévá tette a sárospataki diákok, kifejezetten: a hittanhallgatók segélyezésének ügyét. Felemelően nagy az, ami Mezőkeresztesen történt. A tiszáninneni egyházkerület közgyűlése látva, hogy a sárospataki főiskola nem tudja megadni a theologusoknak, az evangélium leendő szolgáinak azt, amit nyugodt időkben boldogan osztogatott, elhatározta, hogy a gyülekezetek áldozatkészségéhez fordul; hadd nyújtsák ezek segitő kezüket leendő pásztoraik felé, hogy a hittanhallgatók az előkészület éveiben nagy hivatásuknak megfelelően, a kivánatos anyagi és szellemi előfeltételek birtokában élhessenek. S még a nyilvánosság elé sem jő végső formájában az egyházkerület intézkedése, a mezőkeresztesi gyülekezet csendben elvégzi az előkészítés minden munkáját, meghívja a főiskola képviselőit s nagy adománya mellett elborítja őket a testvéri szeretet érzésével, megnyitja előttük szivét, amelyben megláttuk a törhetetlen magyar lelket, melyre épithetünk a nemzet szörnyű megpróbáltatásában s megláttuk a hit és szeretet gazdagságát, amint az keresetlen természetességgel lakik a romlatlan nép üde lelkében és vezetőinek hivatásuk mélyeit megjárt szivében. Boldog tapasztalatok aranykincsével jöttünk haza. Őserők rejtőznek gyülekezeteink keblében, az Úr örök, meg nem szünő jóságának fénye áradt lelkünkbe, ahogy velök érintkeztünk. Legyenek áldottak az evangélium ügyéért felgyúlt szivek, a derék vezetők, a büszkeségünkké lett nagy adakozók, az egész lelkes gyülekezet. Az eredmény anyagi és erkölcsi sikere elragad bennünket. Köszönjük a mezőkeresztesieknek, amit megláttattak velünk; azt, hogy erőforrások állanak rendelkezésünkre, hatalmas hátvéd eszményeink szolgálatára gyülekezeteink hite és áldozatos szeretete. Igéret, biztatás és szent reménység nekünk a mezőkeresztesiek adakozása, jóságuk valóságos nagy tett: a haza- és egyházszeretetének nagy tette.

Részletes tudósitásunk a mezőkeresztesi napokról a következő:

Nov. 5-én utazott le a mezőkeresztesi presbiterium meghivására, amelyet az egyházközség nagytekintelyű első lelkésze, Szabó András tolmácsolt, Sárospatakról Mezőkeresztesre a főiskola képviseletében dr. Rácz Lajos akad. és közigazgató, Marton János theol. és dr. Buza László jogakad. dékán. Velök mentek Molnár Béla főiskolai szénior, Szilva István, Bényey József és Várady József hittanhallgatók. A sárospatakiakat a presbitérium fogadta vendégeiül. Csalódást keltett, hogy csak ennyi diák mehetett. Este egyik elemi iskola termében társasvacsora volt, amelyen a város egyházi és polgári vezetősége jelenlétében, kedves hangulattal kezdődött meg az ismerkedés. A fiatalok bizonytalan ideig ismerkedtek. Másnap vasárnap megérkezett Toth Béla alsóborsodi esperes is. A délelőtti istentiszteleten nagy közönség előtt Marton János theol. dékán predikált és a helybeli református énekkar énekelt. Délután Várady József hittanhallgató végezte a templomi istentiszteletet, Molnár Béla szénior pedig temetett. Közben látogatásokat tettünk a város vezetőegyéneinél, a főjegyzőnél, birónál, a szelid lelkü egyházi gondnoknál, a diákokat várt és nem kapott presbitereknél, sajnálva, hogy több látogatás megtételére nem volt idő. Hat óra után az egyházi olvasókör nagytermében, amely zsufolásig megtelt, vallásos estély volt, amelyet a ref. énekkar ügyes éneke nyitott meg. Erre dr. Rácz Lajos tartott nagy előadást a sárospataki főiskoláról. Ismertette a dicső multat, majd az ifjuság mai helyzetét, lángoló haza- és iskolaszeretetét s felhivta a figyelmet ennek a sok próba közt élő ifjuságnak a szükségeire. Szabad előadása miatt, amelybe belemelegedett, felolvasását fútva összevonta, nem akarva a figyelmet tulságosan igénybe venni. Bényey József hittanhallgató szavalata magas igényeket kielégitő volt. Buza László dr. kötötte aztán le az érdeklődést feltünést keltő, nagy koncep-

ciója felolvasásával. Bezárólag a m.-keresztesiek volt szeretett lelkésze, Tóth Béla alsóborsodi esperes, miskolci lelkész, főiskolai igazgatótanácsos ajánlotta a diáksegély akciót a közönség szeretetébe. Gyönyörüség volt hallgatni a hatalmas beszédet, amely megmutatta, milyen elemi erővel élnek egyházunk és iskolánk multja, nagy hagyományai és életet követelő igazságai e vezető emberünk lelkében. A sikerült estélyt az énekkar és közönség együttes éneke zárta be és táncmulatság követte.

A sárospatakiak az eddig befolyt adományokból, a persely és a vallásos estély jövedelméből 26694 koronát hoztak el. A nagy adakozók közt ott vannak: Bottlik József egyházközségi főgondnok, nemzetgyülési képviselő 6000 K, br. Bottlik István egyházmegyei tanácsbíró 6000 K, Szabó András lelkész 2000 K, Mezőkeresztesi Takarékpénztár 2000 K, Mezőkeresztesi Szövetkezet 1000 K, Ref. Énekkar 500 K.

A diákok által a presbiterek kiséretében 7-én és 8-án eszközölt gyüjtés mintegy 15 mázsa életnemüt (búza, rozs, árpa stb.) eredményezett. Mezőkeresztes fényes példát adott; a gyülekezet felé csak legmélyebb köszönetünk hálás szava hangozhat, különösen is kiemelve a nagysikert biztosító főuri adományozókat, a presbiteriumot és a lelkészeket, főleg a hóditó szivességü Szabó Andrást, a gyülekezet első lelkészét.

A bőjt a genfi egyházban.

(Vége.)

A f. évi szept. 18-iki szövetségi bőjtre kibocsátott consistoriumi pásztorlevél a következőleg hangzik:

„Kedves polgártársak és testvérek,

Nekünk bizonyára sohasem állt hatalmunkban nagy erényeket előidézni, vagy ezek lefolyását feltartóztatni, de a háboru kezdete óta jobban megértjük, hogy az egyedüli erő, a melylyel rendelkezünk, a lélek ereje.

Ez képesit minket arra, hogy mindig a magunk urai maradjunk; ez biztosit minket a felől, hogy örök rendeltetésünket megvalósithatjuk. Mily értékes ez a bizonyosság azokban az ünnepélyes időkben, a melyeket átélünk.

Ez az év meghozta ama természetes következmények kifejlődését, amiket ez előző esztendők előkészitettek. Vajjon nagy dolgok jöttek-e létre?

Talán, de nekünk nagyon nehéz megmondani, micsoda tekintélyes vagy kicsiny, értékes vagy középszerű. A nagyságok létrája átalakul s türelemmel kell várnunk, mig meglathatjuk a gyümölcsöket, miket teremnek, hogy a dolgok fontossága felől itéletet mondhassunk.

Ma az uralkodó gond: a társadalmak és nemzetek gazdasági állapota. Oroszországban és másutt a kegyetlen éhség, mindenütt a munkaszünet, az aggodalmak és nyomorúságok szokásos kisérő seregével. Mennyi meg mennyi ember, a közvetlen jövőre, a közeli télre gondolva, azt kérdezi, hogyan fog ő, családjával együtt, azon áthaladhatni?

Hazánkban, mely annyi tekintetben szerencsésebb helyzetben van a többi országoknál, szintén sok van ezekből a nyugtalanitó gondolatokból, de meg kell nekik nyugodniok, ha látják, hogy a mindnyájunk közt meglevő szolidaritás nem hiú szó, hanem oly érzés, amely a Krisztus tanitotta szeretetből meriti inspirációját.

S másfelől mennyien vannak, akik átengedik magokat a világ durvább vagy finomabb alakban föllépő csábitásainak!

Kell, hogy lássanak keresztyéneket, akik a lélek szerint, nem pedig a test szerint lépdelnek és hangosan bizonyságot tesznek arról, hogy azon az úton, amely egyedül vezet az élethez, megtalálták a boldogságot és a drága békét.

Mindezek a nyomorúságok, amelyeket csupán azok nem ismernek, akik önként bezárják szemeiket az előttük levő látványok előtt s amelyeknek komolyságát csupán azok a szivek vagy lelkiismeretek ismerik félre, amelyeket semmi nem indit meg, nagyrészben komoly és egyetemes erkölcsi gyöngeségeknek a következményei. Ezek arra szólitanak föl bennünket, hogy enyhitésükre komoly áldozatokat hozzunk.

A haza, Svájcz és Genf — amelyek iránt egyaránt rendithetetlen ragaszkodással viseltetünk — ezt kivánja tőlünk. Kiváltság, de egyúttal felelősség ránk nézve tudni azt, hogy nagyon sok gondolat irányul feléje, nagyon sok kéz fordul feléje, hogy rokonszenvet, egy kis segedelmet és vigasztalást kérjen tőle.

De a haza ama felelet által, amelyet gyermekei e fölhivásokra adnak, válaszol. Hogy az nagy lehessen, erkölcsileg minden polgárának erősnek kell lennie; hogy az nagylelkű lehessen, mindnyájoknak telve kell könyörülettel lenniök.

Isten országának is szüksége van a mi áldozatainkra. A legsürgősebb kérelmek szállnak felénk összes missziói területeinkről és e munkák támogatásának kötelezettsége ma parancsolóbb, mint bármikor volt. A mindenféle fajú népeket, akiknek szolidaritása még a legelfogúltabb elmék előtt is kiderült, csak a Krisztus evangyéliuma által lehet megmenteni.

De nem kevesebb buzgalommal fogunk a mi Egyházunkért is dolgozni. Ha azokat szolgáljuk, akik távol vannak, hogyne szolgálnók azokat, akik közel vannak. Ha hirdettetjük az örvendetes üzenetet ott lenn, vajjon elhallgattatjuk-e azt azok előtt, akik minket környeznek?

Járuljunk tehát alázatosan Isten elé, hogy hibáink bocsánatát kérjük tőle, hogy az ő legfőbb oltalmát esedezzük azok számára, akik drágák előttünk,

Adjunk neki végtelen hálát azokért az áldásokért, amelyeket reánk árasztott. Felé áradjon a mi szeretetünk és megszentelésünk! Övé legyen a tisztelet és a dicsőség!“

Az ORLE. gyülése.

Két igen szép és áldott napot töltött el Debrecenben október 26 és 27-én az a mintegy 200 lelkész, kik megmaradt országunk minden részéből összegyülekeztek az Isten országa épitésének munkájában erőt gyüjteni és az összetartozandóság érzését ápolni.

Tulajdonképen folytatása volt a f. évi március 9-én olyan felháborító módon félbeszakitott, ille-

tőleg feloszlatott gyűlésnek, de olyan gazdag programmal bővülve, ami a jelenvoltak lelkében az Isten iránt való alázatos háládatosság és a vezetőséggel szemben a feltétlen elismerés és tisztelet érzelmeit fakasztotta.

Október 25-én délután választmányi gyűlés volt, amelynek alapos munkája nagyban megkönnyítette a nagy gyűlés munkáját. Ugyan ezen nap este az „Arany Bika" kistermében ismerkedési estély.

26-án reggel 9 órakor a nagytemplomban istentiszteletet tartottunk, melynek szónoka Dr. Hetessy Kálmán kecskeméti lelkész volt, aki Habakuk 2. $_{1}$. alapján tartott beszédével lekötötte az előkelő és nagyszámú hallgatóság figyelmét. Meg kell állapítanunk, hogy mind tartalmi, mind külső tekintetben elsőrendű szónoknak mutatkozott be. A kollégiumi kántus a legteljesebb precizitással adott elő egy szép darabot.

Istentisztelet után Dr. Baltazár Dezső püspök, az egyesület elnöke mondott hatalmas és nagy tetszéssel fogadott megnyitó beszédet a kollegiumi oratóriumban, ahol a tulajdonképpeni gyűlés tartatott. A beszéd nem „érzelmi momentumokon" épült, hanem éppen arra hívott fel, hogy „ne a szív változatos heve, ne a szó színe és méze, hanem a tények ereje, a történetek igazsága igazítsa kezünkben az ítélés mérlegét.

Az egyesületi és Kálvineumi számadások során szomorúan hallottuk, hogy árvaházunknak mult évi deficitje több, mint félmillió korona, amelynek fedezése azonban — elnökünk biztató szava szerint — biztosítva látszik. Ennél a tárgynál egészen váratlanul, de nagy hatással és tetszéssel Keresztessy Sándor nyirkarászi lelkésztársunk azt az inditványt tette, hogy a Kálvineum javára tegyünk egy hatalmas alapítványt „Dr. Baltazár—Dr. Ravasz" cimmel, amelyre minden lelkész ajánlja fel családi pótlékának, esetleg kongruájának évi összegét. A cél átlátszó: Debrecent és Budapestet a két nagyvezér által testvéri ölelkezésre összehozni! S ha annyi erély lesz a kivitelben, mint lelkesedés a megajánlásban, nagyszerű alapitvány lesz.

Dr. Erdős Károly az egyházmegyei lelkészértekezletekről és konferenciákról tartott igen magas szinvonalú előadást, majd Sütő Kálmán előterjesztése után elfogadta a gyűlés, hogy az egyesület nevét „Református Magyar Lelkészek Egyesülete" névvel cseréli fel, aminek célja szintén kézen fekvő. A vagyonváltságról ugyancsak Sütő Kálmán tartott előadást abban a szellemben, amint e tárgyban több cikkben nyilatkozott.

A „Lelkészegyesület" és „Vasárnap" c. lapok ügyét Dr. Lencz Géza szerkesztő ismertette. Ennél az egy tárgynál került éles, disszonáns hang a tárgyalásba, ami ellenszenvet váltott ki a többség lelkéből az illomtalan módon felszólalt lelkésztárs irányában. Egy óráig tartott a tárgyalás, azután közebéd következett, hol lelkes dikciókat hallottunk. A teritékért számitott 150 koronát nem keveselhettük.

Délután 5 órakor a Csikesz Sándor bensőséges imádsága után a gömöri esperes: Juhász László tartott pompás és megragadó bibliamagyarázatot Máté 26. $_{30-31}$. alapján, aminek végeztével elragadtatott hangulatban hallgatta a gyűlés Nagy Ferenc előadását a bibliaórákról és rögtönzött imádságokról. Az előbbiek feltétlenül szükségesek, de a rögtönzések, mint hozzánk méltatlanok, kerülendők.

Október 27-én reggel 9 órakor Baja Mihály imádkozott s Dr. Révész Imre bibliamagyarázatot tartott I. Kir. 19 $_{1-4}$ alapján olyan megkapó erővel, magas szárnyalással és mégis közvetlenséggel, hogy e sorok írója azt mondotta, s mások is helybenhagyták: „a templomi istentiszteletért s a két bibliamagyarázatért magáért érdemes volt eljönni Debrecenbe."

Okos Gyula kécskei lelkész az énektanitásról s az új énekeskönyv bevezetéséről tartott hosszas vitát keltett, magvas előadást s azután Gönczi Béla vésztői lelkész szólt az egyházfegyelemről; előadását köszönettel fogadta a közgyűlés. A meg nem jelenhetett Czeglédy Sándor helyett Csikesz Sándor tartott magas szinvonalú s nagy philosophiai készültségről tanúskodó szabad előadást a lelkészek tudományos készültségéről, amely igazán méltó bámulatra keltett a lelkünkben főleg amiatt, hogy az előadó csak előző nap kéretett fel. Berekesztő imádságot Török Imre esperes mondott, aminek hatása alatt áhitatba merült lélekkel oszlottunk szétlyel „kiki a maga őrálló helyére."

Szép, harmónikus, magas szinvonalú gyűlés, gyönyörűséges magvetés volt! *Pósa Péter.*

IRODALOM.

* **Dr. Ravasz László** püspök beiktatása alkalmával elhangzott *Beszédek és Imák.* Budapest 1921, ára 6 korona. — A 39 lap terjedelmü füzet tartalma: Darányi I. főgondnok üdvözlő beszéde a püspökhöz, dr. Ravasz L. válasza az üdvözletre; A püspökbeiktatási ünnepélyen: Takács József imája, Németh István beiktató beszéde; dr. Ravasz L. püspöki beköszöntő beszédje; utóima ugyanő tőle. Az egyházkerrület közgyűlésen: Benedek Sándor vil. főjegyző üdvözlő beszéde a püspökhöz, dr. Ravasz L. püspöki székfoglaló beszéde. — Az Úrnak lelke, a modern idők apostoli programmja szól a püspök ajkain át e beszédekből, — olvassátok.

* **A Keresztyén Család** c. vallásos néplapunk október hó 1-től kezdődőleg heti lappá fejlődött. Hetenként több, mint 6000 példányban viszi szét a csonka ország minden részébe Krisztus evangéliumi vallásának gazdag vigaszát. Tartalma élénk és változatos. Gazdag hirrovata hű képe az ország vallásos életének. Minden száma közöl értékes tudnivalókat a gazda számára, a népegészségügy köréből. Vannak benne kedves történetek a gyermekek számára. Állandó mellékletet, bibliai útmutatót nyújt azok számára, akik a Szentirást naponként óhajtják olvasni. Számaiban a szép és szavalásra alkalmas versek egész sora jelenik meg. Vezércikkei, népiesen megirt tárcái gazdag okulást tartalmaznak mindenki számára. A lelkészek jó munkatársra találnak benne gyülekezetük életében. Mindenképpen megérdemli a támogatást. Előfizetési ára egy évre 120 K, félévre 60 K, negyedévre 30 K. Szerkesztősége és kiadóhivatala: Győr, Kossuth-utca 9.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Ellend József. November 7-én reggel 8 órakor még derült kedvvel indúlt el hazúlról, miután előbb gyöngéden elbúcsúzott feleségétől s 10 perc mulva a Vay-úteán jártában hirtelen magához szólította az Úr: összeesett s egy pillanat alatt meghalt! Vele egy komoly, nemes munkában, főiskolánk nevelés- és oktatásügyének hüséges szolgálatában, a mathem. és fizikai tudományok értékes buvárlatában eltöltött élet tünt el a közélet szinteréről, aki főiskolánknak, melynek élete 55 esztendejéből férfikora legéreltebb 30 esztendejét szentelte, még sok hasznos szolgálatokat tehetett volna, ha egyfelől betegsége nem csökkenti munkaerejét, másfelől a forradalmi korszak alatti magatartását követő visszahatás időnap előtt nyugalomba vonúlásra nem indítja. 1891 október végén Kolozsvárról jött főiskolánkba a math. és fizikai tanszékre s jó lélekkel tehetünk mellette bizonyságot, hogy e nehéz tudományszakot tanári szolgálata alatt állandóan nemcsak kellő tudományos színvonalon tartotta, hanem e téren elért kiváló eredményeivel a legelső szakférfiak elismerését is kivívta. Szaktudományát irodalmilag is művelte, hasonlóképen számos értékes tanügytörténeti dolgozata jelent meg részint egyes fővárosi folyóiratokban, részint a *Sárospataki Lapok*ban, melynek 1900—01-ben főmunkatársa volt. Tanártársai is méltányolták szorgalmát, a tanítás terén elért sikereit, irodalmi munkásságát s egymásután bizták meg tanügyi, főként gazdasági előterjesztések kidolgozásával, majd 1901-ben az igazg. tanács tagjává választották, melynek évek során át jegyzőjeként működött. Végül 1914-ben tanártársai és az igazg. tanács bizalmából a főgimn. igazgatói székbe emelkedett. Négy éven át mindenek ékesen és szép rendben folytak főgimnáziumunkban, de a forradalmak éve őt is kimozdította nyugodt munkálkodásából, az iszapos ár magával ragadta, s bár súlyosabb hibát nem követett el, pályája megszakadt s f. évi szept. 1-én nyugalomba vonúlt. Az utóbbi éveket csöndes visszavonúltságban töltötte, felesége hűséges ápolásától, gondozásától várva egészsége teljes visszatérését. Az Úr másként végzett felőle... Elhunyt kartársunk temetése, az egész város élénk részvétele mellett, 9-én d. u. 3 órakor a főiskola épületéből ment végbe; *Nagy Béla* h. főisk. lelkész igyekezett gyászbeszédében a megboldogúltnak hű jellemképét megrajzolni, míg a sirnál *Benkő Béla* főgimn. tanár vett búcsút tőle tanártársai és egykori tanítványai nevében. Isten veled! Isten veled!

— **Felolvasás.** Folyó hó 5-ikén számolt be *Dr. Gulyás József* főgimn. tanár az Irodalomtörténeti Társaság ülésén az általa és Harsányi István által szerkesztett Csokonai-kiadásról. Az ülésen Négyesi László egyet. tanár elnöklete alatt jelenvoltak Beőthy Zsolt, Pintér Jenő, Császár Elemér, Dézsi Lajos, Horváth János, Baross Gyula és még többen. Első felolvasó Tolnai Vilmos volt, ki a nyelvújítási vitákról beszélt. Utána Gulyás József tájékoztatta a hálás hallgatóságot a Csokonai-kiadásról. Elmondta, hogy a pataki kéziratárban, mikor a kuruc balladák hitelességét védve kuruc versek után kutattak, sok Csokonai-verset találtak, amelyek közül az ismeretleneket az *Irodt. Közlemények*ben közölték is. Kutatásaik figyelmet keltettek Budapesten s most, mikor Csokonai összes kiadásai úgyszólván teljesen elfogytak, Heinrich Gusztáv ajánlatára a Genius kiadóvállalat hozzájuk fordult Csokonai műveinek kiadása végett. Ők vállalkoztak rá. Miskolcról sikerült több első és második kiadású példányt kapniok, a pataki könyvtárban is volt több első kiadású példány, átvizsgálták a debreceni Csokonai-kör kéziratárát, sikerült a Tud. Akadémiától mintegy 10 kötet kéziratot hazaszállitani s a Múzeumtól is többet. Igy felkészülve hozzáfogtak az anyag összegyűjtéséhez. Átnézték a kéziratokat s meglepődéssel állapitották meg, hogy rendkivül becses, új és értékes anyagot fognak a kötetben felhalmozni. Toldy megbizható jegyzéke és Csokonainak sajátkezű lajstromai alapján sok eddig nem közölt vagy teljesen ismeretlen, vagy Toldy által elveszettnek tartott művét (száznál többet) találták meg: 1 vigjátékot, 2 teljes drámafordítást, néhány színműből fordítás-töredéket, a Georgicon-fordításból két könyvet, Metastasio összes kantatáit, kanzonettáit, számtalan apró verset, 23 teljesen új levelet stb., stb. Azonkivül összegyüjtöttek 80 olyan darabot, ami eddig gyüjteménybe foglalva nem volt. Toldy s utána Horváth Cyrill 26 levelet hozott, ők 79-et hoznak. Ez már mutatja az új kiadás fontosságát. Teljesnek azonban most sem lesz mondható, mert még sok elveszett művét kell előkeríteni. Az apróbb versekből be is mutat nehányat s felolvassa a magyaros versformában forditott Georgicon első sorait. A tudós hallgatóság meglepetéssel fogadta a beszámolót s a végén élénk eszmecsere indúlt meg a felfedezés és kiadás egyes fontosabb pontjai körül.

— **Gelejen** a mezőkeresztesi kirándúlással egyidejűleg, nov. 6—7-én voltak küldötteink: Molnár Béla szénior és Szilva István IV. hh. a gyűjtés eszközlése végett. 6-án ők végezték az istentiszteletet s másnap volt a község bejárása. A gyűjtés eredménye: 1248·96 K és 11 véka életnemű. Köszönet érte a jókedvű adakozóknak s az akció vezetőjének, Kenyeressy Károly lelkész úrnak!

— **A Téli Ujság,** ez a régi jóhírű vallásos néplap, mely az utóbbi évek felfordulásai miatt szünetelt, advent első vasárnapján, *Harsanyi Pál* gyomai lelkész szerkesztésében újra meg fog indúlni, hogy egyszerű ref. híveinkben a hitet fentartsa, a reményt táplálja. A lap a három téli hónapban minden vasárnapon 4 oldal terjedelemben fog megjelenni s előfizetési díja, a lelkész vagy tanító urak által megrendelve, legalább 10 példányra való megrendelésnél egy példány után 26 K. Megrendelések Hornyánszky Viktor kiadóhivatalába (Budapest VI., Aradi-utca 14.) intézendők.

Nyomatott a ref. főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1921—1586.

XVI. évfolyam. 30. szám. Sárospatak, 1921. november 20.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK.

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 100·— Kor.
Félévre ... 50·— „

Felelős szerkesztő és kiadó
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal ... 400·— Kor.
Fél „ ... 200·— „
Negyed „ ... 100·— „
Nyolcad „ ... 50·— „

TARTALOM. *Id. Kalassay Sándor*: A konventi kiküldöttek az Egyesült-Államokban. — *Zs. J.*: A Ker. Ifjúsági Egyesületek abaújszántói konferenciája. — Vegyes közlemények. — Pályázati hirdetmény.

A konventi kiküldöttek az Egyesült-Államokban.

Bizonyosan tudva van e becses lapok olvasói előtt, hogy az Egyetemes Konvent külügyi bizottsága most, amikor lehetségessé lett, megragadta az alkalmat arra, hogy az Egyesült-Államokbeli kálvinizmussal is keresse az összeköttetést.

Az alkalmat erre az összeköttetésre nemcsak az szolgáltatta, hogy az Egyesült-Államok kongresszusa már július elején kimondotta, hogy megszünt a háborús állapot a központi hatalmakkal, hanem sokkal inkább az a körülmény, hogy a Kálvinista Világ-Szövetség, a elynek a hivatalos neve Alliance of the Reformed Churches holding the Presbyterian System, most szeptember 16—25. napjain tartotta gyűlését Pittsburgban.

Én erre a gyűlésre már akkor felhivtam a figyelmet, amikor 1919-ben ennek a szövetségnek a nyugati ága, illetve ennek az ágnak a vezető bizottsága gyűlést tartott Chambersburghban, ahol a mi jó barátunknak: Dr. James Goodnak a meghivására megjelentünk, hogy ott a magyar református egyház sérelmeit feltárjuk. Később is több izben sürgettem azt, hogy ez a legnagyobb és legszebb alkalom arra, hogy azt a nagy érdeklődést, amelyet ez a nyugati ág kezdettől fogva megmutatott a mi egyházunk iránt, a legmagasabb fokra emeljük.

Hála Istennek, sikerült ezt a célt elérnünk! Az Egyetemes Konvent külügyi bizottsága olyan férfiakat küldött ki erre a gyülésre, akik valóban méltó képviselői voltak egyházunknak. Dr. Boér Elek és Takaró Géza küldöttek azon a napon, amikor az európai egyházak küldöttei szólottak, teljes diadalt arattak annyira, hogy az itteni kálvini egyházak nemcsak üres szólamokban fejezik ki részvétüket és testvéri szeretetüket, hanem kimondották, hogy október 30 ika, a vallásújitás emléknapja, az európai szárazföldön élő testvérek napja legyen. Ezen a napon minden református és presbyteriánus templomban érettünk fognak imádkozni és minden adományt, minden perselypénzt a szenvedő egyházak felsegélésére fognak forditani.

Novemberben és decemberben pedig ruhaneműeket fognak gyűjteni.

Nem kis része van ebben a határozatban, amely a testvérsegitésnek a nagy eszméjét szolgálja, a konventi kiküldöttek ékes, meglepően szép angol beszédének.

Ezenkivül Dr. Curtisnak az inditványára kimondották azt is, hogy ha kell, a kisebbségek jogvédelmére diplomáciai úton is megtesznek mindent, amint eddig is megtettek.

A konventi kiküldöttek mellett nagy megnyugvással láttuk Balogh Elemér püspököt is, aki szintén hatalmas szószólója volt a szlovenszkói magyar református egyházak érdekeinek. Meggyőző érvekkel mutatott azokra a visszaélésekre és sérelmekre, amelyekben az elszakított területen levő egyházaknak bőven volt része.

Természetes, hogy a kiküldöttek és a püspök úr jelenlétét a környékbeli magyar református egyházak felhasználták arra, hogy tőlük, az ő ajkukról hallják az igét. Legelőször McKeesportban voltunk istentiszteleten, jubileumi ünnepélyen. Ez az ünnepély szept. 18-án volt. Ugyanezen a napon, szép verőfényes őszi vasárnapon Homesteadba mentünk át temető szentelésére. Szept. 25-én volt a pittsburghi első magyar református egyháznak a harminc esztendős jubileuma. Október 2-ikán Detroitban, október 6-ikán Flinten, 9 ikén pedig Johnstownban voltunk. Mindenütt Takaró Géza predikált s vezette a lelkeket magasabbra Istennek és a szülőföldnek a szeretetében. Mindenütt tömve voltak a templomok. Ünnep volt a megjelenésük minden egyes gyülekezetben. Az út és a végzett munka további részéről később fogok beszámolni.

A konventi kiküldötteknek a célja azonban nem csupán az, hogy az amerikai testvérek rokonszenvét megszerezzék, hanem az is, hogy abba a kháoszba, amelyben a magyarországi egyházmegyéknek az egyházai vannak, rendet teremtsenek.

Az a szomorú körülmény bizonyára ismeretes e lapok olvasói előtt, hogy az Egyetemes Konvent amerikai egyházi munkáját a sulyos viszonyok miatt kénytelen volt feladni. Erre nézve 1920. júliusban az otthon járt amerikai egyházi küldöttséggel, akik az Egyesült-Államokbeli Református és Presbyteriánus egyházat képviselték, szerződést kötöttek azok, akik erre hivatottak voltak.

Nagy baj volt, hogy a szerződés két oldalú volt s igy nem lehetett határozott irányú, holott sok előterjesztésben előre figyelmeztettük arra az

illetékeseket, hogy egy ilyen nagy horderejű kérdés megoldásánál a legnagyobb határozottsággal kell eljárni.

Ennek a határozatlanságnak a legszomorubbak a következményei.

Egyes egyházak s mondhatjuk, hogy az egyházak többsége, Kuthy Zoltánnak a vehemens hirlapi cikkei miatt, egyenesen szembehelyezkedtek az Egyetemes Konventtel s Amerikában független magyar református egyházat akartak szervezni. Független egyházat minden alap nélkül, minden olyan intézkedés nélkül, ami ennek a független mozgalomnak létjogosultságát igazolta volna. Én voltam az első, aki felvetettem 1918 ban az őszirózsás forradalom napjaiban, hogy a megváltozott viszonyok között is arra kell törekednünk, hogy az Egyetemes Konventtel, tehát a magyarországi református egyházzal való kapcsolatot feltarthassuk. De ezt csak ugy lehetett volna elérni, ha minden egyháztag után legalább egy dollárt fizet be minden egyházunk a kisebb gyülekezetek feltartására és a misszió munka tovább folytatására. Ezt a tervet nem pártfogolták. Misszió célok szolgálatára még nem elég erős a mi népünk s nem voltak hajlandók a lelkészeink. Évekkel ezelőtt felvetettem a Kálvin Szövetségnek az eszméjét, de tenni ebben az irányban sem tett senki semmit.

Megtörtént az, hogy Ambrus Jánosnak az egyházában azt mondották ki, hogy ők független egyház lesznek, de a lelkészi állást beszüntetik, mert nincs módjuk rá, hogy a lelkészi állást feltartsák.

Az volt legnagyobb baj, hogy a függetlenség alatt mindenik egyház azt értette, hogy gondot visel önmagáról, a többiekkel pedig egyáltalában nem törödik.

Ez anarchiára vezetett sok helyen. Ez az oka annak, hogy azok, akik a függetlenségnek a jelszavával játszottak, már ez év májusában belátták, hogy ez igy nem mehet s azért jelezték, hogy szellemi kapcsolatot kell keresni a Protestáns Episkopálista (az anglikán) egyházzal.

Hogy a helyzet még zavarosabb legyen, most már ugy áll a dolog, hogy a szellemi kapcsolat helyét a teljes becsatlakozás gondolata foglalta el s sajnos, hogy vannak magyar kálvinista lelkészek, akik készek arra, hogy elfogadják az episkopális püspök kezéből a lelkészi állás betöltésére szükséges apostolt megbizatást s a kik készek beleegyezni abba, hogy a püspök végezze a konfirmációt.

Ezzel a nehéz helyzettel kell a kiküldötteknek megküzdeniök. Van azonban egy kivezető ut s ez az, ha teljes tekintéllyel lépnek fel és világosan megmondják, hogy ahoz a testvér egyházhoz kell menni, *amelyik velünk azonos hitelvi alapokon munkálkodik s amelyik a mostani egyházmegyei szervezet megtartása által a legmesszebb menő utat nyitja meg a fejlődésre és eszközzé lesz abban, hogy anyaszentegyházunk a legszorosabb kapcsolatba jöjjön az amerikai kálvinismussal.*

Ez az egyház a Reformed Church in the U. S.

Ennek a teljhatalmu megbizottaival a tárgyalásra már el volt készitve az ut s végre Tiffinben, több előző konferencia után olyan megegyezést sikerlüt létre hozniok a konventi kiküldötteknek, amely lehetővé teszi, hogy minden áldozat nélkül, a legmesszebb menő támogatást megnyerve s legteljesebb fejlődésre való ut megyitása mellett, egyházmegyéink, mint testület léphessenek át a Reformed Churchnek a kebelébe.

Ez az egyház teljesen biztosítja a saját törvényeiben a gyülekezeteknek a birtok jogát, a magyar nyelvet, amelynek a részére iskoláiban tanszéket nyit. Megadja a legmesszebb menő anyagi támogatást akkor, amikor az elmaradt lelkészi fizetéskiegészitések megtérítésére 52 ezer dollárt ad. És biztosítja azt, hogy minden egyházkerületből egy theologus ifjunak — tehát ötnek — alkalmat ad arra, hogy át jöjjön ide és itt két évi tanulmányban igyekezzék megismerni az amerikai egyházi munkának a módszereit, az eszközeit.

Ebben az ügyben most keresik fel a kiküldöttek a gyülekezeteket s erős a reménységünk, hogy ebben a munkában is teljes sikert fognak elérni.

Még csak egyet: tudom, hogy a függetlenségi mozgalom rokonszenves volt azok előtt is, akik mi hozzánk olyan közel állanak. Rokonszenves, mert nem látták azokat a mozgató erőket, amelyek ezt a mozgalmat létre hozták s nem voltak kellőképen felvilágositva arról, hogy micsoda veszedelmet rejtett magában ez a mozgalom az egész magyar református egyházra s igy Magyarországra is.

Én tiszta lelkiismerettel állok meg az itélőszék előtt, mert a mióta ez a kérdés felmerült, mindig az a cél vezetett, hogy azt a nagy hivatást, amelynek megvalósitására Isten ide küldött, az anyaszentegyház ügyét, minden érdek nélkül szolgáljam. A magyarországi egyháznak pedig most a legnagyobb célja az, hogy azt a nagy hivatást, amelyre az Ur elhivta, a külföldi testvérek, különösen pedig az amerikai kálvinismus segitségével elérje.

Azt a nagy erőt, amely a mi testvéreink rokonszenvében van, nem lehet másként megszerezni, mintha velök vegyunk, velök élünk, velük dolgozunk!

Hogy mennyire tudták ezt azok, akik ráfeküdtek a mi anyaszentegyházunkra is, majd valamikor elmondom. Most csak legyen szabad azt kérnem, hogy higyjék el nekem az én testvéreim, tul a tengereken is, hogy azok szolgálták igazán a magyar ref. egyház javát és boldogulását, akik ezt a rokonszenvet még akkor is igyekeztek megszerezni, amikor sokan gonosz tanubizonyságot tettek ellenük azok előtt, akik nem tudtak a dolgok mélyébe tekinteni.

Hogy ez a rokonszenv minő mértékben akart megnyilvánúlni, most már elárulhatom. Egy évvel ezelőtt, mikor Dr. Brown, Dr. Good és kisérő társaik hazajöttek, a Presbyterian Church in the U. S. A. százezer dollárt szavazott meg az európai ref. egyházak támogatására. Ebből 25 ezer dollár jutott volna az erdélyi egyházaknak, 25 ezer dollár a magyarországi egyházaknak, 25 ezer dollár a cseh-szlovák egyházaknak, 15 ezer dollár a francia ref. egyháznak és 10 ezer dollár a belgiumi ref. egyháznak. Annyit tudok, hogy a magyarországi egyháznak a részére szánt segély hosszabb időre, épen a függetlenségi mozgalom miatt visszatartatott. Hogy aztán elküldetett-e, nem tudom.

Ha most sem sikerül teljes megegyezést hozni létre: bizonyos, hogy mi leszünk itt az okai,

ha a magyarországi ref. egyház nem részesül abban a támogatásban, amelyre szüksége van!

Épen most olvasom, hogy száz amerikai unitárius egyház a száz magyar unitárius egyháznak a teljes gondját magára vette! Itt is meg fogják cselekedni azt, hogy a legnehezebb sorsban élő egyházközségeket az itteni vagyonosabb egyházak gyermekeikké fogadják és lábra állítják, csak tisztán kell látniok a vezetőknek és a megszerzett rokonszenvet, a testvéries együtt működést kalandor vállalkozásokért nem szabad kockára tenni.

Ligonier, Pa, 1921 október 14-ikén.

Id. Kalassay Sándor
árvaházi igazgató.

A Ker. Ifjúsági Egyesületek abaújszántói konferenciája.

A Ker. Ifjúsági Egyesületek Országos Szövetsége az egész ország ifjúságára kiterjedő evangeliumi munkát s ezzel kapcsolatban olyan egyetemes ifjúsági mozgalmat igyekszik megindítani, melynek a vallásos, kulturális és hazafias élet terén — Magyarországon jövőjét tekintve — még beláthatatlan eredményei lesznek. Hogy e nagyfontosságú munka már megindult és akadályokat nem ismerve biztos nekilendüléssel halad a cél felé, annak legfényesebb bizonysága az a konferencia-sorozat, mely a csonka törzs ifjúságát mai elhagyatott helyzetéből kiemelve soha szét nem szakitható kapoccsal, az evangelium drága kötelékével forrasztja össze.

A november 12—13-iki *abaujszántói* ifjúsági konferencia tárgysorozatában a magyar ifjúságot legközelebbről érintő, jelentős problémák fejtegetései állottak előtérben. A különböző előadók, az elvi kérdések mellett különösen a gyakorlati szempontokat tartva szem előtt, éles bepillantást engedtek a szövetség már eddigi működése alatt is nagy sikereket elért munkájába. A Máté VIII. r. 23—24. felett tartott elmélkedés után *Megyercsi Béla*, az országos egyesületek főtitkára a ker. ifjúsági egyesületek alakulását, illetve keletkezését ismerteti. „Az 1883. esztendő — úgymond — az az idő, melytől működésünket számithatjuk. Sajnos, kilenc esztendei munka után (1892.) a vallásügyi miniszter a hozzá benyujtott első ker. ifj. egyesület alapszabályait eltiltotta. Nem engedték, hogy a bibliát kezünkbe vegyük, mert a hivatalbeli emberek arra az álláspontra helyezkedtek, hogy fiaik a biblia olvasása által baptistákká lesznek. Majd a külföldi: az angol és holland ifjúsági egyesületekre hivatkozva így fejezi be előadását: „Ha ez igy lehet ott, mért ne lehetne nálunk is úgy?! Az ő fiatalságuk semmivel sem különb, mint a miénk".

Karácsony Sándor budapesti főgimnáziumi tanár egy igen érdekes előadásban a magyar ember közönyének, minden helyzetbe való beletörődésének, igénytelenségének az ecsetelése által vetett áldásos magvakat a hallgatók lelkébe. „Közönyünk, igénytelenségünk, maradiságunk az oka mai szomorú helyzetünknek is s ez mindaddig igy marad, míg jobbra nem vágyunk és eme vágyak véghezviteléhez hozzá nem fogunk." Előadását könnyen érthető s igazán jellemző példákkal elevenitve kötötte le a hallgatók figyelmét.

Vasárnap délelőtt *Muraközy Gyula* kecskeméti ref. lelkész a 127. zsoltár 4—5. verse alapjan tartott mélyen járó egyházi beszédjében megrázó vonásokkal ecsetelt, hatalmas gondolatokkal termékenyitette az ifjú lelkeket. Beszédjének első részében, hol eme kérdésre ad feleletet: „Mit várunk a magyar ifjúságtól?" azt fejtegeti, hogy az ifjaknak „kik az Úrnak örökségei", olyanoknak kell lenni, mint a kisimitott, élesre csiszolt nyil a hős kezében. A magyar ifjúság tartozik ennek az ezeréves múlttal dicsekvő szerencsétlen hazának, mely mint egy ágaitól s lombjától megfosztott tölgy villámoktól megtépve, megszakitva ott áll elhagyva, árván a pusztában, kitéve a duhaj, a kacagó kóbor szeleknek, gúnyjául, gyalázatául a barbár, a müveletlen vad népeknek. A magyar ifjúságtól azonban nemcsak várnunk kell, hanem adnunk is kell valamit. Adnunk kell neki a Jézus Krisztus evangeliumát. El kell vezetni ahhoz a forráshoz, mely elviselhetővé teszi a szenvedéseket, megnyugtatja a háborgó lelkeket, melynek erejével felvértezve könnyen oldhatja meg a reá váró nehéz feladatokat; el kell vezetni a Jézus Krisztus által az örök Istenhez, „aki kövekből is teremthet fiakat Ábrahámnak".

A könnyeket fakasztó, erőtől duzzadó, lelkeket lebilincselő beszéd után *Megyercsi Béla*: „Vádak a ker. ifjúsági egyesületek vezetői és tagjai ellen" cimmel tartott különösen a falusi ifjúságot érdeklő előadást. Fejtegetésében a különböző vádakat, mint pl. falun nem szükséges ifjúsági egyesületet alapitani, mert 1. a falusi ifjúság nincs annyi kisértésnek kitéve, mint a városi: 2. a falusi ifjúságnak nem kell új dolog; 3. kevesen vannak; 4. osztálykülönbség akadályozza a sikeres munkát; 5. a vezetők haragban állanak egymással, ügyes ellenvetéssel, könnyen érthető argamentumokkal döntötte meg.

A délutáni ünnepélyt *Muraközy* Gyula imádsága nyitotta meg. *Monoky* István helybeli tanitó, akit a konferencia létrehozása érdekében kifejtett munkásságból oroszlán rész illet, a karcagi konferenciáról tartott beszámolót. *Karácsony* Sándor a szülőknek adott utbaigazitásokat, a saját életéből gazdag tapasztalatokon felépült tanácsokat gyermekeik nevelésénél. Folytatását *Szőllőssy* István bpesti cserkész tisztnek az ifjusági munka egyik ágáról, a cserkészetről tartott előadása képezte. Muraközy Gyula: „A felelősségről" tartott értékes előadásával ragadta magával a hallgatókat. A nemzet szerencsétlen helyzetén borongó, de jövőjében rendületlenül bízó lélek megbizonyosodásával ecsetelte azokat az állapotokat, melyeknek meg nem változása Magyarország örök bukását jelentené.

Az egyes előadások között *Szabó* Gyula kiskinizsi tanitó énekszólói, a Monoky István vezetése alatt álló abaujszántói ifj. vegyeskar és a pataki kórus énekszámai gyönyörködtették a hallgatókat, akik között a környékbeli falvakból és városokból 30 helyről mintegy 170 kiküldött vett részt, köztük a sárospataki főiskolának 25 hallgatója dr. Rácz L. tanár vezetése alatt. A konferenciát Megyercsi Béla imája után a Hymnusz hangjai zárták be. Vacsora

után a főtitkár vezetésével mind a kétszer áhitat volt. A vidéki küldöttek a szántói gyülekezet lelkes hiveinek voltak szivesen látott vendégei, akik mindkét nap rendületlen kitartással vettek részt a konferenciákon s vasárnap d. u. 2—3/4 7-ig alig mozdult ki valaki a szinültig telt, villammal világitott (a bevezetés költségeit a 7000—8000 K perselypénz bőven fedezte) templomból.

Konferenciák, sötét magyar éjünk világitó fáklyái, csak ragyogjatok tisztán, soha el nem halványuló szent ragyogással, hogy megtalálják fényeteknél a magyar ifjak százezrei a sötétből kivezető ösvényt, hogy lelkükben ezt a szent meggyőződést vigyék szét e földre tiport ország minden részébe: „*Magyarország nem volt, hanem lesz!!*“ *zs. j.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Püspökünk gyásza.** Mély megilletődéssel adjuk hirül azt a veszteséget, amely gyászba borította kerületünk főpásztorának hajlékát. Édes anyja, özv. Révész Imréné, a feledhetetlen debreceni lelkész özvegye, nemzedékek sorát látva kelni s elmúlni maga mellett, egyházunk büszkeségeit ölelve át szivének áldott melegével, elment a minden élők útján f. hó nov. 16-án, szerdán jobb létre szenderült. A nagy asszonyt közel és távol, megindult szivek mély részvéte kíséri sírjába. A gyászoló család a szomorú esetről a következő gyászjelentést adta ki: „Mélységes szomorúsággal, de az Isten akaratán megnyugvó keresztyén lélekkel tudatjuk, hogy a legjobb édes anya, nagyanya, dédanya és testvér, özvegy. Révész Imréné, szül. Vecsey Johanna életének 86-ik, özvegységének 41-ik esztendejében, hosszas szenvedés után, megelégedvén az élettel, folyó hó 16-án az Urban csendesen elnyugodott. Kedves halottunk hült tetemeit folyó hó 18-án, pénteken délután fél 3 órakor fogjuk a deszkatemplomban tartandó imádság után a tetemvári sírkertben nyugalomra helyezni. Miskolc, 1921. évi nov. 16. Áldott emléke hálás szivünkben örökké él! Dr. Révész Kálmán nejével, Fáy Klárával, fia, Dr. Hőgyes Ferenc, veje. Özv. Szőke Jánosné, szül. Vecsey Emma gyermekeivel, testvére. Dr. Révész Imre nejével, Váró Margittal, Hőgyes Margit férjével, Oelschläger Istvánnal, Révész Ilona férjével, Keresztfalvy Antallal, Révész Kálmán, Révész Klára, Révész Gizella unokái. Révész Gabriella, Révész Margit, Keresztfalvy Antal, Oelschläger Márta, dédunokái.“

— **Gyászhir.** *Futó Zoltán* szentesi lelkész, békésbánáti esperes f. hó 8-án 58 éves korában váratlanul elhunyt. Nagy buzgóságú és lelkesedésü, kiváló szónoki erejü és szervező tehetségü férfiut veszitett benne magyar ref. egyházunk. Atyja, F. Mihály h.-m.-vásárhelyi főgimn. igazgató, főiskolánknak volt melegszivü tanitványa. Legyen áldott emléke!

— **Kitüntetett poéta.** A Muzsa irod. r.-társaság egy irredenta tárgyú versre 3000 K-át tűzött ki; a dijat megosztották Szőke János és *Szigeti Ferenc* balajti lelkész közt. Örömünket fejezzük ki főiskolánk volt növendéke irodalmi sikere felett.

— **Székfoglalás.** *Komáromi János* novella- és regényiró, főiskolánk egykori növendéke, nov. 13-án tartotta, mint a Petőfi Társaság legújabb és legfiatalabb tagja székfoglalóját, felolvasván egy részletet „Esze Tamás, a mezitlábosok ezredese“ cimü, most megjelenő regényéből. A kuruc világba belemerült költőnek kuruc hősi eposz hangján elmondott látomásos képei megragadták a hallgatóság szivét, a közönség áhitatos figyelemmel merült el a feltámadó kuruc világba és szivébe zárta a kuruclélektől lelkezett pataki diákot.

— **A sajóhidvégi egyház** bensőséges ünnepet ült a mult vasárnap. Kegyes érzések közt nyitotta meg izlésesen, ref. templomainkhoz illően kifestett templomát, egybekötvén az emlékezetes napot a reformáció megünneplésével, urvacsoraosztással és a fehér márvány lapú, új urasztala felavatásával. Az örvendő gyülekezet hálaadó szivvel sereglett a friss szint öltött templomba, ahol a délelőtti istentiszteleten Bartha József esperes mondott szép alkalmi imádságot, Marton János theologiai tanár predikált és Gecse Lajos kesznétenyi lelkész tartotta az urasztali beszédet, nagy hatással avatva fel a diszes, uj urasztalát. A délutáni istentiszteleten a gyülekezet agilis lelkésze Kiss Ernő buzgó imádsága után dr. Buza László jogakadémiai lelkész tartott reformáció emlékbeszédet, világos, lelkes és megragadó szavakkal tolmácsolva a nagy alkalom jelentőségét és nemzeti egyházi életünk alakitására kiható, döntő fontosságát. A gyülekezet ünnepi érzését nagyban emelte az énekkar több sikerült énekszáma. Az Úr áldása nyugodjék az épitkező egyházon s lelke vezesse a belső épülés mindennél drágább munkáját!

— **A konventi bíróság** november 15-én tartott ülésében tárgyalta a tiszáninneni egyházkerületi bíróságnak *Jánosi Zoltán* debreceni lelkész fegyelmi ügyében hozott ítéletét s az ítélet enyhének találva Jánosit debreceni lelkészi állásából elmozdította. Ugyancsak állásvesztésre itélte Kutas Bálint törökszentmiklósi lelkészt.

— **Istentisztelet és hivatál.** A belügyminiszter elrendelte, hogy vasárnap és ünnepnapokon az istentiszteletek alatt a hivatalokban (kivéve az ügyeleti szolgálatot) a munka szüneteljen. Ugyanez időben a templom közelében levő korcsmák zárva tartandók.

— **Miskolczon** a nagyobb arányban föllépő járvány miatt, a nov. 13-tól nov. 27-ig terjedő időre az összes iskolákat bezárták.

Pályázati hirdetmény.

A halálozás által megüresedett *makkoshotykai* ref. lelkészi állásra pályázatot hirdetek.

Fizetőse föld, termény, fa és szolgálmányok fejében, kongruával kiegészítve 1600 korona. Megemlitem, hogy a lelkészi fizetés termény, fa és bor természetben lesz szolgáltatva a lelkész kezeihez.

A pályázati kérvények *1921. év december 15-ig* Bartha József espereshez Viss (Szabolcs megye) küldendők.

Miskolc, 1921. év november 15-én.

Dr. Révész Kálmán
ref. püspök.

Nyomatott a ref. főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1921—1586.

XVI. évfolyam. 31. szám Sárospatak, 1921. november 27.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK.

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... ... 100·— Kor.
Félévre 50·— „

Felelős szerkesztő és kiadó
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal ... ... 400·— Kor.
Fél „ ... 200·— „
Negyed „ ... 100·— „
Nyolcad „ ... 50·— „

TARTALOM. *Bartha József*: Néhány szó a lelkészi és tanitói földek kiegészitéséről. — Csokonai Sárospatakon. (Vége köv.) — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész. — Hirdetés.

Nehány szó a lelkészi és tanitói földek kiegészitéséről.

Az egyetemes konvent 1921 junius 7—9 napjain tartott üléséből feliratot intézett a m. kir. földmivelésügyi miniszter urhoz a lelkészi földeknek 50, a kántortanitói földeknek 25 kat. holdra leendő kiegészitése erdekeben. Egyidejüleg felhivta az egyházkerületeket arra, hogy készittessék el azon egyházközségek kérvényét és a hivatalos kimutatásokat, melyek a törvény alapján ilyen földek kiegészitésére igényt tartanak és forduljanak e kéréssel az Országos Földbirtokrendező Birósághoz.

A méltóságos püspök urnak 843—1921. számu körlevele alapján az alsózempléni ref. egyházmegyéből 46 anyaegyház és 3 leányegyház adta be az esperesi hivatalhoz kérvényét. Az esperesek részére kiadott utasitás szerint a kérvényeket lelkiismeretesen felülvizsgáltam, a hiányokat pótoltattam s az összesitett kimutatást elkészitettem s rendes időben, a kérvényekkel együtt, felküldtem az Országos Földrendező Bizottsághoz.

Az összesitett kimutatás adatait teljes egészében nem merem közzétenni a Sárospataki Ref. Lapokban, mert nagyon sok helyet foglalna el, de az összesitésről kötelezve érzem magamat számot adni.

Beadta a kérvényét 46 anyaegyház; jelenleg 1058 kat. hold birtoka van a lelkészeknek, kiegészitést kér 1075 kat. hold földet. — A tanitók részéről 49 kérvény érkezett be, a melyből kitünik, hogy 356 kat. hold birtokában vannak és kérnek 771 kat. hold földet.

Az egyházak részéről egyetlen folyamodvány érkezett s kér az egyház 44 kat. hold földet.

Az Országos Földbirtokrendező Biróság 6645. 1921. O. F. B. szám alatt okt. 21-iki keltüel a következő levelet küldte:

A vissi ref egyházközség kérvénye a lelkészi és tanitói javadalmi ingatlanok kiegészitése iránt.

Végzés.

Mielőtt az Országos Földbirtokrendező Biróság az eljárás folyamatbatételének megengedhetősége kérdésében határozna, a szükséges tájékoztató adatok beszerzésére és 30 nap alatt leendő felterjesztésére a szabolcsvármegyei m. kir. gazdasági felügyelőséget felhivja. P. h. Ismeretlen aláirás, tanácselnök.

Szabolcs vármegye gazdasági felügyelője községünkben f. hó 6-án megjelent s p.rio o javaslatat a lelkészi és tanitói föld kiegeszitese ügyeben azonnal felterjesztette, hogy a többi földigénylők kérelmével egyidőben tárgyalja le a Földbirtokrendező Biróság.

Idáig már megsegitett az Isten!...

A mi ez után következik, az csak játék! A megállapitott váltságdijat az egyház kifizeti es a lelkész 60, a tanitó 25 k.-hold föld élvezetéhez jut.

De tegyük fel a kérdést, hogy ha az egyház nincsen olyan vagyoni helyzetben, hogy a váltságdijat kifizethetné, vagy ha van is, de kifizetni nem akarná, mi a teendő?

Egyszerü a felelet: A hiányzó földterületet Járadektelek cimén kell megszerezni.

Az 1920 XXXVI. t.-c. végrehajtása tárgyában a m. kir. földmivelésügyi és az igazságügyi minisztérium által kiadott részletes szabályrendeletek VII. szakaszának 156. § a szerint a Járadéktelek célja az, hogy a mezőgazdasági földbirtok tulajdonának megszerzése készpénz befizetése, vagy tőkeadósság vállalása nélkül is lehető legyen.

A 163. §. szerint Járadéktelek alapitása iránt kérelmet előterjeszthet bármely érdekelt fél. Ilyen esetek lehetnek, ha közszolgálati alkalmazottakat kellene földbirtokhoz juttatni.

A 164. §. szerint, ha a Járadéktelkes olyan helyzetbe jut, hogy a megváltáshoz szükséges összeget ki tudja fizetni, a járadékot megváltas okából felmondhatja. A felmondás félévvel előre bejelentendő.

A lelkészi és tanitói földjárandóságok kiegészitése minden komoly gondolkozásu ember szerint közérdek. Éppen ezért a kiküldött gazdasági felügyelők utasitva lesznek azon adatok beszerzésére, amelyből megállapitható, hogy a szóban forgó földek kiegészitését a közérdek indokolja. Erről bizonyságot tesznek a község előljárósága és képviselőtestülete.

A 60000—1921 F. M. sz. rendelet 115. §. szerint ez ügyben a képviselőtestület állásfoglalását jogerőre emelés bevárása nélkül tartozik beterjeszteni.

A Járadéktelekre vonatkozó észrevételeimmel csak azt akarom elérni, hogy lelkész társaim ne riadjanak vissza a tervbe vett vagyon szerzestől még akkor sem, ha az egyház ridegen zárkóznék is el ezen vételügy lebonyolitásánál.

A sárospataki főiskola Igazgatótanácsa minden gyülésén szóba kerül a tanári fizetések rendezése. Nem volna itt az ideje a tanárok fizetését Járadéktelek utján biztos alapra fektetni?!

Felvetettem a kérdést, szóljanak hozzá az érdekeltek.

A jó alkalmat áron is megvásároljátok.

Bartha József,
ref. esperes.

Csokonai Sárospatakon.

— Részletek Harsányi István felolvasásából. —

Csokonai Vitéz Mihály, a debreceni kollégiumban a poéták osztályának publicus praeceptora 1795. junius 20-án az iskolai törvényekbe ütköző magaviselete miatt a kollégiumból kitiltatván, néhány zempléni ismerőse tanácsára 1795. őszén az enyhébb iskolai törvények alatt álló, szabadabb szellemű pataki kollégiumba jött, hogy itt Kövy Sándornak a magyar jogról szóló nagyhírű előadásait hallgassa. Neve főiskolánk subscriptionális anyakönyvében nem fordul elő, valószinűleg azért, hogy függetlenségét a főiskolával szemben is megőrizze. A pataki diákok a debreceni togátus diákból és köztanítóból lett nem-togátus, azaz törvénytanuló ifjút meleg érdeklődéssel, szives szeretettel fogadták és itt költői hire révén csakhamar közfigyelem és köztisztelet tárgya lett.

Egyik joghallgató-társától és barátjától: bizáki Puky Istvántól egy igen érdekes följegyzés maradt ránk Csokonai sárospataki diákságáról, amely a M. Tud. Akadémia kézirattárában őriztetik. Ime a följegyzés:

„1795 Esztben a Magyar Törvény tanúlása kedvéért bé menvén S. Patakra — megkértem Correpetitor társamnak. De Természetes, szabad gondolkodása, a Haza törvénye szövevényeivel meg nem egyezhetett, ezért is kevéssé gyakorolta a közönséges letzkéket, ámbár magános szorgalmatossága által annyira vitte mégis, hogy mikor több tanúló társaimmal, némelly törvényes kérdések felett tanakodtunk, csudáltuk, millyen nyomósan fejtegette. Leginkább Hazánk törvényének ezen tzikkelye: *Ha a méneses Lovak, az 50 számot meg nem haladják, egyenlően osztatnak fel az Özvegy és gyermekek közt; ha pedig több számból állanak, csak a gyermekeket illetik*, annyira ellenkezett gondolkozásaival, hogy többé a Magyar Törvény tanúlására reá nem birhattuk."

„A Barátok választásában vigyázó — az azokkal való társalkodásban nyiltszivű s a mibe hasznokra lehetett, mind maga, mind mások munkálkodása által, örömest tellyesitette. A Másokkal való társalkodásban nyájas, tréfás, és sok olvasásai mellett szerzett tudománya által, elmés beszélgetései annyira magához édesgették az azon időben törvényt tanúló Ifjakat, hogy a tanúlástól üress órák, egyedül az vélle való társalkodásnak szenteltettek. Ezen Ifiúi víg és szabad társalkodás, és a Hegyalljai kellemetes vidék olly tüzet és kedvet adtak *Poétai képzelődéseinek*, hogy a mint gyakran emlegette, ezentúl is, az *azon időben készült Darabjai voltak előtte legkedvesebbek*.

Nagy gyönyörűségét érzette abban, ha valakiben a tudományokhoz való hajlandóságot tapasztalt s kiváltképpen szerette az egyenes és tiszta gondolkodású Felebarátjait. Valamint a Vallás szene alatt mások romlásokra törekedő emberek természete ellen voltak. A Hit dolgaiban való különböző gondolkodás előtte a társalkodásban legkissebb változást sem szerezhetett; egyedül a kevély és Fanaticus ember volt az, akinek társaságát úgy kerülte, hogy tulajdon szavaival éljek, mint az ördög a tömjént. Még a meg élemedett öregek is annyira szerették, hogy a vélle való beszélgetést keresve keresték. Mert tisztelettel viseltetett idejekhez — véllek nem ellenkezett gondolkozások különösségeikért és természetek nehézségeit, a megháboríttatások idejekor csendességgel s nyájas beszélgetésekkel mérséklette."

Sárospatakon, az eddigi megállapítások szerint, Csokonai 17 verset irt. Ezek: Az ősz, A nyár, Október, November, A tél, Serkentése a Muzsának, Hívása a Muzsának, A rövid nap s hosszú éj, Miért ne innánk? Ének a tavaszhoz, Az én vagyonom, A búkkal küszködő, Bachushoz, Asztali dal (Maffei után), A rózsa (Lemene után), A viola (Chiabrera után), A magyar Orpheushoz. Patakon irt versei egy részének eredeti kézirata az Akadémia kézirattárának 102. sz. kötetében ma is megvan. Ezenkivül Sárospatakon kezdte fordítgatni Kleist „Tavasz" c. leiró költeményét, mellyel 1802-ben lett készen s Komáromban adta ki. A Patakon irt 17 vers egy része leiró költemény, egy része bordal, melyek közül a *Miért ne innánk?!* cimü egyike a leghiresebb magyar bordaloknak.

Pataki időzése alatt nagy kedvvel folytatta népdal-gyüjteményének gazdagitását. E nemes törekvésében készséggel támogatták diáktársai, ugyhogy 1796-ban már 300 „mindenes nótából" álló gyüjteménye volt. Gyüjteménye, mint maga följegyezte, *„régibb és újabb magyar népbeli dalokból* állott, melyeket más csinos nemzeteknek példájára imittamott irásból és hallomásból összeszedvén, az elveszéstől megmenteni kivánt". Sárospataki időzése alatt javitgatta, bővitgette s készitette sajtó alá debreceni diákkorában irt verseit.

Sárospatakról az 1795 iki szüretek alkalmával gyakran kirándult ismerőseivel, barátaival a hegyaljai szüretekre (Tokajra, Mádra stb.) is, amelyeken mindenütt igaz, magyaros vendégszeretettel fogadták a víg kedélyü, adomázni szerető, szellemes poétát. Patakon irt bordalait nyilván e társas összejövetelek vidám hangúlata, leiró költeményeit pedig a természet ölén nyert élénk benyomások sugallták.

A főiskolai *könyvtár* kiviteli naplójában két izben sajátkezü névaláirásával nyugtázta a könyvek átvételét, egy izben pedig maga a könyvtárnok jegyezte be a kért könyv cimét és utána a Csokonai nevét. A kivitt könyvek: Boccaccio Decameronjának 4 kötete (olaszúl), Apuleius munkái, Berquin idylljei.

(Vége köv.)

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gondnoki látogatás főiskolánkban.** *Janka Károly* főiskolai egyházi gondnok nov. 17—19. és 24. napjain látogatást tett főiskolánkban; belátogatott az akadémiai és gimn. előadásokra, a pénztárba, a theol. ifjak lakására, a kórházba, a könyvkereskedésbe, nyomdába, tápintézetbe, énekórára; felvilágosítást szerzett az ifjuság lakási és élelmezési viszonyairól s a vezetőkkel tanácskozott az iránt, hogyan és mit lehetne a tápintézeti étkezésen javitani, hogyan lehetne az egyes főiskolai üzemeket jövedelmezőbbé tenni. Figyelme a tanártestület tagjaira is kiterjedt, a kik jól eső örömmel fogadták a figyelemnek, szeretetnek feléjök irányuló jeleit. Igéretét birjuk a gondnok urnak, hogy még sokszor be fog hozzánk látogatni. Hozza Isten!

— **A debreceni Csokonai Körnek** nov. 17-én, a költő születésnapjan tartott emlékünnepélyén számoltak be főiskolánk tanárai: dr. *Gulyás József* és *Harsányi István* Csokonai ismeretlen költői és prózai műveinek fölfedezéséről és összes műveinek általok készitett kritikai kiadásáról. Előadásukat — mely a kollégium disztermében folyt le — nagy érdeklődéssel és tetszéssel hallgatta az egybegyűlt előkelő közönség s szakszerü fejtegetéseik még a legcsökönyösebb skeptikusokat is meggyőzték fölfedezésük nagy jelentőségéről, meg annak irodalmi esemény voltáról. Előadásuk végeztével a lelkes közönség meleg ovációkban részesitette tanárainkat.

— **A Sárospataki Irodalmi Kör** rendezésében, a tél folyamán, ismét megindúlnak főiskolánkban a müvelt közönség számára szóló ismeretterjesztő felolvasások. Az első felolvasó ünnepély nov. 20. d. u. 3 órakor folyt le az imateremben a következő műsorral: 1. Óh Tihanynak riadó leánya, Csokonaitól, énekelte a főiskolai énekkar. 2. Megnyitó beszéd, tartotta Radácsi György, az Irodalmi Kör elnöke. 3. Ének Csokonai V. Mihályhoz, irta: Szaboleska Mihály, szavalta Garanyi Dezső I. th. 4. Csokonai és Sárospatak (felolvasás), tartotta Harsányi István theol. tanár. 5. Miért ne innánk? A viola, Csokonaitól, szavalta Berey Barna VII. o. t. 6. Forró sóhajtások, Csokonaitól, énekelte a főiskolai énekkar. — Mint látszik, az ünnepély a Csokonai szellemének való hódolat, a Csokonai emlékezetének felújitása volt abból az alkalomból, hogy főiskolánk két lelkes tanára Csokonainak egy egész sor ismeretlen, részben kiadatlan művét fölfedezte és összes műveit közrebocsátja. Harsányi István felolvasását bő kivonatban lapunk tárcájában közöljük.

— **Felhívás a f.-borsodi egyházmegye lelkészeihez.** Felkérem lelkésztársaimat, hogy az egyházmegyei pénztárt érdeklő ügyekben újabb értesitésig még *Svingor József* régi pénztárnok úrhoz forduljanak. Elek József, esperes.

— **A tiszántúli egyházkerületnek** nov. 22-én tartott közgyülését két esemény tette kiemelkedő jelentőségüvé: egyfelől *gr. Degenfeld József* vil. elnöknek 25 éves főgondnoki jubileuma, akit ez alkalomból Baltazár D. püspök meleg szavakkal üdvözölt (utóbb, a templomi ünnepély után, a küldöttségek egész sora járult elébe, hogy üdvözletüket tolmácsolják) — másfelől 65 ifjú lelkipásztornak a Nagytemplomban történt ünnepélyes fölszentelése, mely alkalommal az egyik fölszentelendő lelkész: Nagy Pál debreceni vallástanitó lelkész tartotta az egyházi beszédet. A tiszántúli egyházkerület nagy tevékenységü, érdemekben gazdag főgondnokát, aki — mint a konvent vil. elnöke — egész ref. egyházunk világi feje, jubileuma alkalmából mi is igaz szivből üdvözöljük s további működésére Isten áldását kérjük.

— **Diákgyülés Pápán.** A Magyar Evangéliumi Keresztyén Diákszövetség folyó hó 11—13-ikán konferenciára hivta össze Papara mindazon diákcsoportok képviselőit, melyek az ország különböző egyetemi és főiskolai gócpontjain folytatják a diákság lelki önnevelésének munkáját. A konferencián helybeli résztvevőkön és a központi vezetőségen kivül 7 egyetemi és főiskolai gócpont képviseletében 16-an (köztük 5 leánydiák) jelentek meg. Részt vett a gyülésen Legate Ray és Cherry Maud kisasszony is, a keresztyén diákok világszövetsége diáksegélyző akciójának amerikai, illetve irországi kiküldötte. A konferencia örömmel állapította meg, hogy 8 gócponton 22 diák bibliaolvasókör működik, körülbelől 220 taggal. A gyülés hatása alatt a bibliakörök munkájának megerősödése és számuknak szaporodása várható. A gyülés napjait felejthetetlenné tette az a vendégszeretet és áldozatkészség, amellyel a pápai egyháztársadalom fogadta a vendégeket és azok az estélyek, melyek a kollegium konviktusában és a ref. templomban tartattak. Mindkét alkalommal előadást tartott a pápai diákság, illetve a nagy közönség számára Legate ur is. Főiskolánkból a konferencián Vincze Károly és Szabó Zoltán theologusok vettek részt.

— **Vasárnapi munkaszünet.** A kereskedelmi miniszter a hivatalos lap nov. 20-iki számában közzétett 94,537/1921. sz. rendeletével szabályozza a vasárnapi munkaszünetet. Vasárnapon reggel 7—10-ig lehet kereskedelmi, ipari és husnemü cikkeket árusitani; égetett szeszes italok (rum, pálinka stb.) vasárnap nem árusithatók: „a kizárólagos pálinkamóréseket munkaszüneti napokon az egész napon át zárva kell tartani."

— **Rövid hirek.** A fővárosi tanács 17 iskolai termet bocsátott a Lórántfi-egyletnek, *vasárnapi iskola* megtartása céljából, rendelkezésére. — A belügyminiszter megengedte, hogy a *budapest—józsefvárosi* ref. gyülekezet templom- és lelkészlak épitésére országosan pénzadományokat gyüjthessen. — *Patay* Károly dunáninneni h. püspök és *Idrányi* Barna abauji esperes okt. 13-án adták át Masaryk cseh elnöknek a tótföldi ref. egyház ujabb memorandumát. — *Czinke* István tiszáninneni tótföldi püspök ünnepélyes felavatása okt. 30-án ment végbe. —. *Sulyok Istvánnak*, az oláh megszállás alatt levő Tiszántúl ref. püspökének püspöki felavatása nov. 17-én ment végbe a tiszántúli magyarság élénk részvétele mellett.

— **Dante és a protestánsok.** Most, mikor a kath. világ mint a kath. eszmények költőjét ünnepli Dantét, egy olasz iró: *Pietro Chiminelli* „La Fortuna di Dante nella Christianita riformata" (Dante sorsa a reformált keresztyénségnél) c. művében kimutatja, hogy a kath. egyház, amely most annyira lelkesedik Danteért (s amelynek

romlottságát ő oly élesen ostorozta), a mult századokban nem volt oly nagyra e költővel, sőt gyanuval és bizalmatlansággal halmozta el a költőt és művét. Ha Dantét a XVI. századtól fogva olvasták, tanulmányozták és megértették, ezt jó részben protestáns írók és költők lelkiismeretes munkájának köszönhetjük, nevezetesen a német Herdernek és Boehmenek, a svájci Orellinek és Scartazzininek, az angol Churchnek és Careynek, nem szólva a svéd, magyar (Szász Károly), angol és amerikai fordítókról és magyarázókról. Dante, mint universalis szellem, a korok és nemzetek fölé emelkedve magában foglalja az egész multat, korának egész bölcseletét.

— **Két percnyi áhitat.** Harding elnök felhivta az amerikai népet, hogy november 11-én, mint a fegyverszünet megkötésének évforduló napján, mely véget vetett a világháborunak, déli 12 órakor merüljenek két percre mély áhitatba s bocsássanak buzgó fohászt az Úrhoz. Tavaly Angolországban ment hasonló áhitat végbe. Az angolszász faj vallásos lelkületének becsületére válik e magábaszállás. Mi, sajnos, ellenségektől környezve, örökké háborútól fenyegetve, legszentebb érzelmeinkben gyötörtetve, azt sem tudjuk, békében élünk-e s nem látjuk sehol a béke áldásait.

HIVATALOS RÉSZ.

1836/1921. **Körlevél.**

Tudomás és alkalmazkodás végett közlöm az alábbiakat: I.

Országos Földbirtokrendező Bíróság. 3694/O. F. B./1921 szám. A magyarországi református egyház egyetemes konventje Elnökségének Budapest. A m. kir. földmivelesügyi ministerhez 1577/1921 szám alatt intézett s általa 93.873/1921 X. B. 3. szám alatt állásfoglalás végett ehhez a bírósághoz áttett előterjesztésére értesíti az Országos Földbirtokrendező Bíróság a magyarországi református egyház egyetemes konventjének Elnökségét, hogy a földbirtok helyesebb megosztását szabályozó 1920. évi XXXVI. t. c. 84. §-a módot nyújt arra, hogy a református egyházközségek lelkészi vagy tanítói javadalmak céljára az állam részére ennek a törvénynek alapján megszerzett ingatlanokból földhöz jussanak. A ref. egyházközségeknek erre a célra való földhözjuttatása azonban rendszerint nem történhetik egyedülállóan, hanem az illető közigazgatási községben, az említett törvény alapján megindúló valamely földbirtokrendezéssel kapcsolatban, amelynek során a községi elöljáróság s illetve városi tanács által a 60.000/1921 F. M. számú rendelet 49. §-a szerint foganatosított összeirásnál az egyházközségnek földhözjuttatása végett jelentkeznie kell. Az, hogy az egyházközség esetenként mekkora földhöz juthat, vagy hogy meglevő, de ki nem elégítő földje mennyire egészíthető ki, attól függ, hogy mekkora az állam által a közérdekü földbirtokpolitikai célra megszerzett ingatlan és mekkora s mily sürgősségü az egyéb földszükséglet, amely közérdekből kielégitésre vár. Az O. F. B. felmerült esetből kifolyóan arról is értesíti egyúttal az egyetemes konvent Elnökségét, hogy az egyes egyházközségeknek földhözjuttatásuk esetén árkedvezményt nyújtani nem áll módjában, hanem amennyiben az érdekeltek között az árra nézve egyesség létre nem jön, a vegyesbíróság által megállapitott teljes érteket kell árként fizetniök. (1920: XXXVI. t.-c. 42—44. §§-ai.) Budapest, 1921. évi okt. hó 21-én. *Dr, Börtsök* s. k.

Ez értesítés alapján felelősség terhe alatt kötelezem minden egyházközség lelkészet és gondnokát, hogy a községekben történő földbirtokrendezések során, az 1920. évi XXXVI. t.-c. 84. §-ában lefektetett jogukkal feltétlenül és minden alkalommal eljenek.

II.

Értesítem a lelkész és tanító urakat, hogy az egységes templomi énekeskönyv, mely a magyarországi ref. egyház tulajdona *s melynek használata az egész református egyházban kötelező*, — Debrecenben immár megjelent. Kapható a „Meliusz Könyvkereskedésben" (Debrecen). Egy peldány ára, a kötés minősége szerint 42—44, illetve 54 korona. Ha a megnevezett cégnel egyszerre legalább 50 példány rendeltetik, a megrendelő megkapja a könyvkereskedői jutalékot, kevesebb példány rendelésénél is 10% engedmény van. Tekintettel arra, hogy az eladott példányok után az egyházkerületi pénztárnak is jutaléka van, kétszeres kötelessége a lelkész és tanító uraknak, hogy a példányok megrendeléseben buzgólkodjanak.

III.

A schweitzi segély egy része *újonnan alakult* egyházak segélyezésére küldetett. Egyházkerületünkben a címen Diósgyőr-vasgyár, Eger, Ózd, Pácin és Újlőrincfalva jogosultak a folyamodásra. Felhívom a nevezett egyházak lelkészeit, hogy a gondnok aláirásával is ellátott, az Egyetemes Konventhez címzett, megindokolt segelykérvényüket *f. év december 10-ig* küldjek be a püspöki hivatalhoz.

Miskolc. 1921 november 21.

Dr. Révész Kálmán püspök.

Ajándéknak

karácsonyra, újévre legszebb és legalkalmasabb imakönyv, természetrajzi, társadalom-tudományi-, szépirodalmi művek, továbbá ifjusági iratok, mesés- és képeskönyvek, díszdoboz-levélpapirok és társasjátékok stb. stb. a legjutányosabb áron beszerezhető

a Sárospataki Ref. Főiskola Könyvkereskedésében

Naptárak mindenféle kivitelben, óriási nagy választékban!!

Nyomatott a ref. főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon 1921—1633.

XVI. évfolyam. 32. szám Sárospatak, 1921. december 4.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK.

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 100·— Kor.
Félévre ... 50·— „

Felelős szerkesztő és kiadó
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal ... 400·— Kor.
Fél „ ... 200·— „
Negyed „ ... 100·— „
Nyolcad „ ... 50·— „

TARTALOM. *Kiss Ernő*: Papok, tanitók. — Csokonai Sárospatakon. (Vége.) — Kirándulásunk Cserépfaluba. — Pályázati hirdetések. — Hivatalos rész.

Papok, tanitók.

Papok, tanitók egymáshoz való viszonya régi théma, lépten-nyomon felvetődik egyházi közéletünkben. Legutóbb Janka Károly főiskolai gondnoki székfoglaló beszéde tette aktuálissá, mikor a theológus ifjusághoz fordúlva, felhivta őket a tanitóképző-intézet növendékeivel való érintkezés alkalmainak keresésére. Az a hangos tetszésnyilvánitás, mely e felhivást kisérte, eléggé bizonyitja, hogy az uj gondnok a szivünkből beszélt. Tanitójelöltre, papjelöltre közös munka var, e munka teljesitésére forrjanak egybe már ez iskolai életben. Jól esett aztán hallani a tanitóképző-intézet igazgatójától a szives készséget és hajlandóságot, mellyel a testvéries viszony ápolására az intézet nevében magát felajánlotta.

Van azonban nekünk egy nagy bajunk. A zöld asztal felett a hivatalos program, a fehér asztal felett a lelkesült felköszöntő elhangzik és — nincs tovább. Ezt a kérdést pedig ébren kell tartanunk, azokat az érzéseket, melyek a két férfiú megnyilatkozása nyomán a hallgatókban fakadtak, ki kell vinnünk a gyakorlati életbe és tettekkel gyümölcsöztetnünk.

Legyünk őszinték! A diákéletben, talán a magasabb képzettség tudata s az a biztosság, hogy az életbe kikerült ifjú pap a tanitónak kész feletttese, párosúlva a fiatal természet versengő és fölényeskedő hajlamával, valami alsóbbrendű lényt láttat a szerény „prepában". Viszont ezek 18—19 éves korukban diplomához jutva, nem egyszer túlfűtött önérzettel és igen kevés egyházias érzéssel foglaljak el fontos hivatásukat. Ilyen körülmények között, ha egyik is, másik is, le nem küzdötte magában a korábbi évek elfogultságát és előitéletét, pokollá tehetik magán és egyházi életöket.

Mi, a gyakorlati élet emberei tudjuk, hogy pap és tanitó közös munkamezőn dolgoznak s vállvetett munkájukat áldás, ellenségeskedésöket romlás koronázza. A papnak, ha eleven gyülekezeti életet akar teremteni, természetes munkatársa a tanitó, viszont a tanitónak úgy hivatali, mint szociális teendőiben hivatott segitőtársa a pap. Mindkettőjök munkálkodásának végcélja: *Isten országának terjesztése.*

A református tanitó tehát számoljon le azzal a gondolattal, hogy ő nem világi hatóság, hanem *református gyülekezeti munkás.* A valláserkölcsi életnek, a református világnézetnek épen olyan reprezentánsa mint a pap, a ki a maga életével épugy tartozik világolni a gyülekezet előtt, mint a pap. A református tanitó számoljon le azzal a gondolattal, hogy az iskola az egyhaz veteményes kertje, a ki tehát ebben kertészkedést vállalt, az az egyegyháznak nevelje a csemetéket A református tanitó tehát ne tartsa nyűgnek a vallástanitást, ellenkezőleg, ez legyen kezében az a nevelő eszköz, a mely által segit Istenországa polgáraivá formálni a drága plántákat. A református tanitó ne felejtse el, hogy Csonkamagyarország határain innen és túl remegve várjuk, hogy milyen lesz az a nemzedék, mely most fejlődik az ő kezök alatt. Jaj néktek, ezer átok száll reátok, ha az új nemzedék jobb nem lesz a mainál.

Református egyházunk, mintha az újjászületés vajudó állapotában volna. Ha új feladatok várnak egyházunkra, ezek teljesitése elől egy gyülekezeti munkás, tehát a tanitó sem zárkózhatik el. Ezekből önként következik, hogy a református tanitónak kötelessége és *joga*, hogy a lelkésznek a gyülekezeti munkában segédkezzék. Tőle várjuk, hogy az egyházi énekkarnak összetartó lelke legyen, ifjúsági és más hasonló egyesületekben, ismeretterjesztő előadásokban tevékeny részt vegyen. Tapasztalnunk kell, hogy az iskolában szerzett útravaló milyen hamar elfogy, kivált falusi fiatalságunknál. Ne féljen a tanitó tanitója lenni a gyülekezet nagyjainak is.

Egyházi törvényeink ez időszerint nemcsak megengedik, de kötelességévé is teszik a tanitónak az igehirdetést. Szeretnénk, ha a református tanitó szent örömmel tenne a szószékben bizonyságot arról, hogy beeses alkalom neki a Krisztusnak való szolgálat. Az egyház, annak hivatalnokai és intézményei iránti tiszteletben való jó példaadás úgy a gyermekek, mint a felnőttek előtt, szintén nem jogtalan kivánság a mi részünkről. És még egyet. Ha lelkész, mint a gyülekezet felelős vezetője, az iskolaszék elnöke, tehát hivatali viszonyban akarva, nem akarva, a tanitónak bizonyos mértékben felettese, neki törvényes útasitásokat ad, vele felsőbb rendeleteket közöl, az iskolai rendet, vallás- és énektanitást ellenőrzi, mindezekért cél-

talan és káros, meg nem is igazságos, „papi zsarnokságot“ kiáltani. Az ellenőrzéstől csak az fél, a kinek a lelkiismerete nem tiszta, a hű munkás pedig örül, ha mások is látják becsületességét. A jó ízlés, műveltség és szeretet dolga az természetesen, ami a papot is arra birja, hogy ezt a kötelességét is úgy teljesítse, mint a Krisztus hivatalos szolgája.

Legyen a tanítónak a nevelés és tanítás módszerében teljes szabadsága, úgyis ő viseli azért a felelősséget, hogy módszerével eredményt ér-e? (N. Sz. 57. §. g.)

A pap, mikor rendet, pontosságot, lelkiismeretes munkát és törvénytiszteletet kíván a tanítótól, ugyanakkor gondoskodjék róla, hogy az ő jogos igényei is kielégíttessenek. Legyen rá gondja a papnak, hogy a tanító a maga fizetését pontosan megkapja. Sajnos, nálunk olyan a kultúra iránti fogékonyság, hogy a kultúra munkásait legszivesebben nem fizetik. Talán nem annyira a fizetés csekély volta, mint inkább annak szolgáltatási módja az, ami orvoslást igényel. Megvannak rá a törvényes eszközök, éljen velök a pap, hogy a tanító díjlevélszerű fizetése biztosíttassék.

Jól tudjuk, hogy a nép sokszor épen ott támadja meg a tanítót, a hol dicséretet érdemelne. Hányszor jönnek ilyennel panaszra: „mit erőszakolja azt a gyereket, ugyse lesz abból pap!“ Az új iskolai törvény szigorú birságot szab a mulasztók szülőire s ha fizetni kell, persze nem az iskolakerülő gyermek a hibás, hanem a tanító, a ki „kiadta“. Minden tekintélyével védje meg a pap a tanítót az ilyen támadások ellen s meglássa, hogy lovat ne adjon az áskálódók alá. A tanító munkája nehéz és tiszteletre méltó. A pap legyen az első, aki ezt tudja s a szellemi munka iránt kevés érzékkel bíró nép előtt az ő megbecsülésökre példát mutat.

Pap, tanító egyaránt vegye figyelembe ezt a Krisztusi tanácsot: „Amit akartok, hogy az emberek cselekedjenek veletek, azt cseledjétek ti is azokkal“. Igy fog közöttük kifejlődni a kölcsönös bizalom, egymás munkájának tiszteletben tartása és a testvéries munkára való elhatározás. Ez pedig sokkal könnyebb lesz, ha már a diákéletben beleröggzitjük a pap- és tanítójelölt szivébe az egymásra utaltság tudatát.

Ezért üdvözöljük örömmel az új főiskolai gondnoknak erre vonatkozó terveit és várjuk a nemes gondolat testbe öltöztetését. *Kiss Ernő.*

Csokonai Sárospatakon.

— Részletek Harsányi István felolvasásából. —

(Vége.)

Sárospataki időzése alatt úgy a tanárok, mint a diákok szerették, nagyrabecsülték a kiváló tehetségü poétát. De a jogtudományokat és a jogi pályát még a nagyhirű és tudományú Kövy sem tudta a nyugtalan természetű, teljes szabadság és függetlenség után vágyódó ifjúval megkedveltetni. Költői lelke száraznak, unalmasnak, lélekölőnek tartotta a különféle törvényekkel s az azokhoz tartozó értelmezésekkel való foglalkozást. Szellemének teljesen megfelelő munkakör után vágyott; ő csak költő és iró akart lenni! Az évvégi vizsgálatokat be sem várva, barátaitól búcsút véve *július 12-én* eltávozott Spatakról. Távozása előtt bizonyitványt kért Kövy professzortól; Kövy 1796 július 12-én kelt latin nyelvű bizonyitványa magyar fordításban igy hangzik:

„Alólirott a jelenlévők előtt hitelesen bizonyitom, hogy az igen jeles és igen kiváló *Csokonay Vitéz Mihály* úr nálunk a magyar jogot megkezdte ugyan tanúlni, de a német nyelv tanúlása és teljes elsajátitása céljából, s ha alkalma kinálkozik, jogi gyakorlatokra, Lőcsére oly elhatározással távozott, hogy onnan félbehagyott tanúlmányainak folytatására, hozzánk rövidesen vissza fog jönni. Egyébiránt az alatt az idő alatt, mig nálunk időzött, magát úgy viselte, hogy méltóvá lett arra, hogy a legerényesebbek közé számitsuk és mindenkinek ajánljuk. Kelt Sárospatakon, 1796 július 12-én. Kövy Sándor, a magyar jog rendes professzora“.

E meleghangú és teljes elismerést kifejező bizonyitványban Csokonai Lőcsére való távozásának terve nyilván csak látszólagos ok lehetett arra, hogy a nyughatatlan és egy helyen sokáig maradni nem tudó ifjú Patakot elhagyja. Az igazi ok talán az volt, hogy pataki időzése alatt ismét újabb irodalmi tervek foglalkoztatták izgatott lelkét, meg aztán s főkép az, hogy azt a bőkezű Mecénást, akit képzeletében, lelki szemeivel oly gyakran szeretett látni, a valóságban még mindig nem tudta megtalálni. Sárospatakról Debrecenbe, majd Pestre, Bicskére, októberben pedig Pozsonyba ment, hogy az oda nov. 6-ra hirdetett országgyűlésen jelen legyen.

Csokonai jó emléket hagyott maga után Spatakon. Tanárai, diáktársai eltávozása után is szivesen gondoltak rá, verseit meleg érdeklődéssel olvasgatták. De Csokonai sem felejtette el Spatakot, hol vidám baráti társaságban oly feledhetetlenül kedves napokat töltött. 1796-ban Pozsonyban kiadott folyóiratának: a *Diétai Magyar Muzsának* 7-ik számában, a *Vizitál* cimü versében Spatakot „borral telt magyar Helikonnak“ nevezi.

Patakról való eltávozása után Kövyvel levelezett, majd 1800 nyarán tett körútja alkalmával Spatakot is meglátogatja Puky István társaságában. Ez alkalommal művei kiadására Patakon, a diákok és ismerősei körében 108 aláirót gyűjt (Debrecenben 183 at).

Mikor a *Magyar Hirmondó* egyik szerkesztője, Kerekes S. 1800 aug. 27-én meghalt, Görög Demeter, a másik szerkesztő Rozgonyi József pataki filozófiai professzort kéri föl, hogy ajánljon valakit szerkesztőnek. Rozgonyi Kövy által Csokonait szólittatta fel 1801 febr. 9-én, három nap múlva pedig maga is irt Csokonainak. Ez 1801 július havában két izben is időzött Patakon s itt Rozgonyi professzorhoz szállt, mert Márton József bécsi professzor levelét Rozgonyihoz kérte küldeni. 10-én Ongáról jött Patakra, s 13-án Regmecre rándult Kazinczyhoz, aki azelőtt pár nappal szabadult ki a fogságból. Mikor búcsút vett tőle, emlékül a *A magyar Orpheushoz* c., Spatakon július 11-én irott versét adta át neki. Július 14-én ismét visszajött Patakra a vizsgálatokra, hol Kazinczy őt két izben is meglátogatta, ami lelkét nagy örömmel töltötte el.

A pataki professzorok közül nemcsak Kövyvel és Rozgonyival levelezett, hanem Váyi Nagy

Ferenccel is, Homérosz első magyar fordítójával. Valyinak Csokonaihoz irott levelei közül kettő van a M. Tud. Akadémia kézirattárában. Az első 1804 márc. 24-én kelt s ebben értesíti Csokonait, hogy a *Tavasz* c.. 1802-ben Komáromban megjelent s Kleisttól fordított verskötetének „eladásában minden módot elkövetett, de igen kevés költ el, de most már, mikor a Csokonai által javasolt mód szerint az összes példányokat kiosztogatta húsvet utáni fizetésre, — az egész summát el fogja küldeni a jövő Szentgyörgynapi vásárra". Vályi már várja új munkájának exemplárjait, ezek eladását is szivesen felvállalja, csak pünktösig érkezzenek, mert azontúl késő lészen, mivel a deáknak „azontúl szinte karácsonyig kevés pénze van". Kleist „Tavasz"-ából Vályi 50 példányt vett át; ezekből egyet — irja — mint igérni méltóztatott, magamnak megtartani bátorkodtam, a 49 példány árát el fogom küldeni. Közli továbbá vele, hogy Puky István egészséges, de az öreg Székely Dávid meghalt.

Másik levele 3 hónappal később, 1804 jún. 21-én kelt. Ebben értesíti, hogy sem a virágvasárnapi, sem a szentgyörgynapi újhelyi vásárkor alkalmatosság nem léte miatt nem küldhette el a pénzt; most küldi tehát György József úrral a 49 példány „Tavasz" árát, 19 frtot és 36 krt. Felette megsokasodott bajai miatt most nem írhat hosszasabban, amiért is alázatosan engedelmet kér.

Hogy Csokonai versei Spatakon milyen népszerűek voltak, arról főiskolánk könyvtári kéziratárának 16-nál is több kéziratos verses vagy mindenes gyüjteménye tesz bizonyságot. Ezek közül egyik (*Dávidné dudája* c. 1809-ből) a Csokonai „A méhekhez" c. Lilla-dalának egy eddig ismeretlen, lényegesen eltérő változatát közli, melyet — tartalmából ítélve — Csokonai Patakon irt, ha t. i. a változat az ő tolla alól került ki. E versgyüjteményekben Harsányi I. és Gulyás J. 7 olyan verset fedeztek föl, amelyek Csokonai eddig ismeretlen, kiadatlan verseinek bizonyúltak. Ezek: 1. Bár az ég búsúlvá néz is ellenem; 2. Bálint napja; 3. A Borbély granáriumára irt vers 1800-ból; 4. Szűcs Géza koszorúja; 5. A vig poéta; 6. Árpádiász c. költeménynek 51 hexameteri sora; 7. Egy tréfás pajzán vers. Ugyancsak Csokonainak tulajdonítható a gr. Károlyi József szatmári főispán beiktatására irt latin időértékes vers (nyomtatva.)

Csokonai pataki népszerüségét mutatja az, hogy az itt 1826-ban megjelent „Régibb és újabb ... dalok gyüjteménye" (1834-ben II. bővitett kiadás) c. kötetben Csokonainak 15 verse szerepel. Igazolja az is, hogy a pataki főiskola énekkara több versét felhasználta részint temetési énekül, részint világi dalúl. Orbán J. az énekkar történetében 8 olyan éneket, illetőleg dalt említ, amelyek Csokonaiéi. Ezek: Forró sóhajtások, Szép hajnal, Zokoghat még, Hamar követje, Óh Tihanynak, Csendes este, Óh nagy egek, Pompás esthajnal.

Kirándulásunk Cserépfaluba.

A theol. ifjak fölsegitésére megindult akció az egyes gyülekezetek meglátogatása által egyre gyümölcsözőbb és eredményesebb munkát végez. Nov. 27-én az alsóborsodi egyházmegyéhez tartozó *cserépfalusi* ref. egyházat látogatta meg Dr. Rácz Lajos közigazgatóból, Harsányi István theol. és Novák Sándor gimn. tanárokból álló bizottság hat theol. ifjú kiséretében. Bár szép reményekkel telve mentünk oda, de a valóság mindezeket messze fölülmúlta ugy az épitő munka eredménye, mint a hála és szeretetnek a szivekből közvetlenül kibuzgó, megható módon való megnyilvánulása által. A sárospataki ref. főiskolának nemzet- és egyházépitő hivatása, valamint a theol. ifjak fölsegitésének szüksége oly meleg megértéssel találkozott az egyház kitünő lelkésze és az egész egyházközség részéről, hogy csak az elragadtatás szineivel lehet halvány másolatot adni azokról a magasztos érzésekről és a nyomukban járó emlekekről, melyek a bizottság lelkében és a cserépfalusi egyházhivek körében fognak munkálni sokáig.

Az istentisztelet ünnepi szónoka *Harsányi* István theol. tanár Máté III. r. 3. verséről elmélkedvén, megrázó erővel emelte fel a lelkeket az Úr ösvényének egyengetésére, arra az országjavitó munkára, mely a magyarság élni akaró ösztönéből mindnyájunknak elsőrendü kötelessége. Hatalmas beszédének történelmi és irodalmi vonatkozásai a nagy templomot betöltő hallgatóság lelkét komoly elhatározásokra gyújtották fel. Az egyházi beszéd után dr. *Rácz* Lajos közigazgató fejtette ki a látogatás célját, szíveket serkentő képet adva a Rákócziak iskolájáról, ez iskolának a magyar köz- és tudományos életre tett hatásáról és arról a nagyjelentőségü hivatásról, melyet a sárospataki főiskolának a magyar kultura megmentésére e sötét korszakban fokozott erővel kell képviselnie.

A zsufolásig megtelt iskolában az este 6 órakor kezdődő vallásos estélyen *Pósa* Péter lelkész mutatta be meleg szavak keretében személyenként a főiskola kiküldötteit, kiknek neve említésekor percekig tartott az önkéntelenül felbuzduló éljenzés. Utána dr. *Rácz* Lajos közigazgató bilincselte le ujra a hallgatóság figyelmét mélyen járó s mégis népies modorban értekezvén az evangyéliomi hit diadaláról a múltban és a jelenben. Majd *Novák* Sándor gimn. tanár lépett a pódiumra, hogy harctéri élményei közül elmondja egy „erőszakos földerités"-nek lefolyását. Meleg közvetlenséggel ömlő előadását valósággal megmerevedett figyelemmel hallgatták s midőn idegen országokban fekvő elhagyatott harctéri temetőkbe varázsolta át hallgatóságát, az egész teremben alig maradt szem szárazon, kiki megsiratván felejthetetlen halottját, kiknek száma a községben a 600 bevonuló közül a 48-at elérte. Utána Derda Piroska, az egyházgondnok leánya szavalta el Tompa Mihály: „Jézus és a nép" cimü költeményét. Főiskolánk kiküldötteit különösen meglepte a helybeli énekkar szereplése, mely ugy a hanganyag és szinezés, mint a preciz betanulás tekintetében magas szinvonalu előadásokat nyújtott. A betanitás precizitása *Batta* István tanító lankadatlan hozzáértését dicséri. Theol. ifjaink a 3 számban előadott kvartett-tel teljes művészi szinvonalra emelték az estély zenei részét s igazolták azt a nagy várakozást, melyet a közönség az ő sikerült szereplésükhöz fűzött. Ifjaink két komoly költemény és két vidám monológ előadásával is füszerezték részint az estélyt, részint az éjféli szünórát.

Több szempontból nem mulaszthathatjuk el fölemlíteni, hogy Novák Sándor kartársunkat, e falu szülöttét, kinek édes atyja, id. Novák Sándor 38 évig volt a cserépfalusi egyház közszeretetben álló nagyérdemű lelkésze, úgy az estélyen, mint egész ott időzése alatt az egész családot illető szeretetnek s édes atyja emlékéből fakadó hálának mindenféle megnyilatkozásával ünnepelték.

A kirándulásnak szellemiekben és anyagiakban gazdag sikere első sorban Pósa Péter, a cserépfalusi egyház közszeretetben álló lelkészének köszönhető, ki vendégszerető otthonában két napon át a legpéldásabb szeretettel látta el a kilenc tagú bizottságot. A lelkész sokoldalú képessége, tevékeny buzgósága (négyféle szövetkezetnek az elnöke, u. m. fogyasztási-, hitel-,malom- és villanyszövetkezetnek), lelkes egyénisége, Derda István egyházgondnoknak megértő támogatásától s az egész presbitériumtól segítve az egyházközséget és a falut a szó legnemesebb értelmében mintafaluvá fejlesztette.

A kirándulás anyagi eredménye 15070 korona, melynel a következő adakozók szerepeltek: a vallásos estély jövedelme, perselypénz és az énekkar adománya (300 K) összesen 11080 K, Pósa Péter lelkész és neje 2000 K, malomszövetkezet 1000 K, Tóth Kálmán jegyző 150 K, Cserépfalu község 300 K, Erdős András bíró és neje 300 K, Derda István gondnok 100 K, Kerékgyártó János 50 K, végül 1—2 kisebb tétel.

A cserépfalusi akcióval kapcsolatban a két szomszédos gyülekezetben: Noszvajon (hol theol. ifjaink az általok végzett istentiszteleten szép karénekek előadásával szereztek maguknak elismerést) és Zsérczen is felbuzdultak a szívek és megindúlt a lelkészek buzdító ráhatására a pénz- és terményadományok gyűjtése, mely, hisszük, iránttuk való szeretetüknek megfelelő kifejezése lesz.

Pályázati hirdetmény.

A Dunamelléki Egyházkerület Belmissziói Bizottsága pályázatot hirdet egy konfirmációi kézikönyv és annak megfelelő vezérkönyv tervezetére.

Tervezet készítendő olyan konfirmációi kézikönyvre, amely alkalmas lenne az ismétlő iskolás korban levő növendékek korfirmációi előkészítésére. E kézikönyv ismertesse hitünk igazságait, de ne csupán káté legyen, hanem a serdülő lelkületének megfelelő útmutató is legyen az egyházias érzésű, komoly keresztyén életre. A kézikönyv egy fejezete kidolgozandó.

A vezérkönyvben a kézikönyv tartalmának megfelelőleg legyen röviden kifejtve a pályázó eszménye a korfirmációi előkészítésre vonatkozólag, ismertesse az oktatás tervét, anyagát és módszerét. Részletesen kidolgozandó egy oktatási óra anyaga tetszés szerint.

A pályázatban részt vehet minden református lelkész. A nyertes pályaművet a belmissziói bizottság kinyomatja és az eladott példányok mindenkori bolti árából a szerzőnek 10%-ot juttat.

A pályaművek jeligés levéllel 1923 január 31-ig a református püspöki hivatalhoz küldendők. (IX. Ráday-u. 28.)

Budapesten, 1921 nov. 15.

Dr. Ravasz László, püspök.

Pályázat.

Az alsóborsodi ref. egyházmegyébe kebelezett és halálozás által megüresedett *kisgyőri* egyház lelkészi állására pályázatot hirdetek.

A kisgyőri lelkészi javadalom föld, termény, tüzifa és kongrua fejében 1600 koronát tesz ki, azzal a megjegyzéssel, az egyházközség a lelkészi javadalmat természetben szolgáltatja ki.

A rendszeresen felszerelt pályázati kérvények 1921 december 27-ig Tóth Béla espereshez Miskolcra küldendők.

Az állás 1922 ápr. 24-én foglalandó el.

Miskolc, 1921 dec. 1.

Dr Révész Kálmán, püspök.

HIVATALOS RÉSZ.

1372/1921. **Körlevél.**

I.

Felhivom az illető lelkész urakat, kiknek egyházában *önálló énekvezéri állás* van szervezve, ahol t. i. az énekvezér intézményesen semmi más egyházi vagy iskolai teendőt nem teljesít, hogy a most érvényben álló kantori díjlevelet, a lelkész úr által hitelesített másolatban hozzám *azonnal* küldjék be.

II.

A tanító urakat figyelmeztetem annak a rendelkezésnek pontos betartására, mely szerint egyházkerületünk népiskoláiban az Irodalmi-Kör kiadásában megjelenő tankönyvek használata kötelező; az iskolalátogató lelkész urakat pedig felhivom, hogy e rendelkezés betartását a legszigorubban ellenőrizzék.

III.

Kongrua-korpótlék és bármely más nyugtáját mindenki *azonnal* küldje be hozzám, mert dec. 10-én a fel nem vett összegeket az állampénztárba visszafizetem.

IV.

Az 1921. évi 8400. M. E. számú rendelet alapján *felemelt rendkivüli segély* megnyerhetése végett Igénybejelentő-lapot küldök szét minden rendes,- segédlelkésznek- és theol. tanárnak. Az igénybejelentés a legnagyobb pontossággal és lelkiismeretességgel kiállitva *f. é. december 10-ig* küldendő be az *esperesi* hivatalba, innen pedig *december 20-ig hozzám*. Az Igénybejelentés 20. pontjához megjegyzem, hogy okmányok csak a következő esetekben mellékiendők:

a) ha a lelkész díjlevélben megállapitott javadalma időközben csökkent vagy növekedett, csatolni kell az illető presbiteri jegyzőkönyvi kivonatot; *b*) ha a lelkész akár díjlevélben van kötelezve a segédlelkész tartásra, akár más ok miatt kénytelen erre, a segédlelkésznek a lelkész által adott járandóságát és annak mai értékét az esperes úr egy külön bélyegmentes bizonyitványban igazolja.

A lelkészek családi pótlékát a vall. és közokt. miniszter úr 1921 október 1-től a kétszeresére emelte fel. Ennélfogva a folyó év utolsó negyedéről pótlólag ugyanannyi összeg veendő fel, amennyit az illető lelkész már felvett; az 1922 évtől kezdve pedig minden negyedévben az eddigi összegnek kétszerese.

Miskolc, 1921 november 29.

Dr. Révész Kálmán püspök.

Nyomatott a ref. főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1921—1643.

XVI. évfolyam. 33. szám. Sárospatak, 1921. december 11.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK.

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 100·— Kor.
Félévre ... 50·— „

Felelős szerkesztő és kiadó
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal ... 400·— Kor.
Fél „ ... 200·— „
Negyed „ ... 100·— „
Nyolcad „ ... 50·— „

TARTALOM. *F—i.*: Három kereszt. — *muel:* Elsodort levelek a babilloni vizek mellől. (Folyt. köv.) — *Nyitray Károly*: Könyvismertetés. — Irodalom. — Vegyes közlemények. — Szerkesztői üzenetek.

Három kereszt.

A külső világ, mely kívülről tekint ránk és a belső világ, melyet magunkban hordunk, gondolataink és érzelmeink világa, egyaránt komor, és ha a lelkünkből felszálló szózatot hallgatjuk, abban több a sóhaj, mint az öröm szava. Mindnyájan súlyos keresztet hordozunk. „Ha valaki én utánam akar jönni, mondja Jézus, mondjon le önmagáról, vegye föl az ő keresztjét és kövessen engemet!“ Krisztus nem ígéri, hogy nem kell keresztet viselnünk, ha vele haladunk, de meg akar rá tanítani, hogy azt úgy hordozzuk, hogy annak dacára is legyen erőnk előre menni és szeretni az életet.

Ha a kereszt súlya igen gyakran annyira ránk nehezedik, hogy elrabolja lelkünk derűjét, nyugalmát, ez onnan van, mert sok keresztet viselünk. Jézus arra utasít bennünket, hogy vegyünk föl egyet s erre a szükséges erő meglesz bennünk. Ámde mi igen sokszor hármat is akarunk hordani.

Először a *mult* keresztjét. Hátra tekintünk és elfeledve a jelent, elmerülünk emlékeinkbe. A mult ifjúságunk szép éveit, azt a viruló reggelt jelenti, amikor szabadok voltunk és reménytől verdeső szívvel haladtunk előre; azt a boldogságot, amelyet tavaszi szellő gyanánt szívtunk be, nem is ismerve az értékét. A mult azokat a kedves arcokat jelenti, amelyek útunkon elkísértek és amelyekről eddig nem is tudtuk, mily szükségesek voltak ránk nézve, mindazokat az eltünt kedveseinket, akikre soha nem gondolhatunk anélkül, hogy elhagyatottabbaknak ne érezzük magunkat. De jelenti elmúlt életünk fájdalmas óráit is, a sok eltékozolt lelki kincset, elkövetett hibát, botlást, a sok helyrehozhatatlan lépést, amelyek egyre felbukkannak emlékezetünkben.

Ámde Krisztus nem kívánja, hogy a múltnak ezt a keresztjét hordozzuk; megtiltja, hogy lehangoló emlékeinknél elidőzzünk. Azoknak, akik az eke szarvára vetették kezöket, megtiltja, hogy hátra nézzenek; azoknak, akik megállnak s elvesztett boldogságukat siratják, megmutatja, hogy igazi boldogságuk elől van és ott várja őket a hűségesen eltöltött nap estéjén, a lelkiismeretesen teljesített szolgálat végén. Végül azoknak, akiket vétkeik terhe nyom le, Isten bocsánatának, ingyenes és föltétlen bocsánatának örvendetes üzenetét hírdeti, melyet ő minden megbánó léleknek megad, aki hozzá esedezik. Ha Üdvözítőnkre hallgatunk, el fogjuk, el kell ezt az első keresztet vetnünk.

Aztán ott van a *jövő* keresztje. Sok lélek igazi remegéssel tekint a jövőre. A gonddal, aggodalommal terhelt lelkek a lépteik előtt feltáruló nagy ismeretlenben gonosz hatalmakat sejtenek, amelyek leselkednek reájok és földre tiporják őket. A helyett, hogy hálát adnának Istennek egeszségökert, mindig valami betegségtől rettegnek; a helyett, hogy békésen szeretnék azokat, akik testükből való testek és élveznék jelenlétök édességét, reszketnek elvesztésök gondolatára. Jól tudják, hogy itt alant a legjobb dolgok is véget érnek és az a kilátás, hogy mindent el kell hagyniok, elveszi tőlük a mai bírás örömét.

Jézus azonban azt sem akarja, hogy a jövő keresztjével terheljük meg magunkat. Bizonyára sötét napok is várnak reánk és nem adhatunk elégge hálát Istennek, hogy elrejté azokat előlünk. Nem tudjuk, milyen kalváriákra kell felhágnunk, sem azt, milyen agóniában kell meghalnunk, de arra megtanított Jézus, hogy Isten, az élő Isten, a mi Atyánk velünk van, hogy rajtunk segítsen. Egyszer két hitvallónak, egy idősebb és egy fiatalnak kellett vértanú-halált halnia s a fiatalabb nem tudott a reá váró rettenetes végben megnyugodni. Arra korán sem gondolt, hogy tanainak visszavonása árán váltsa meg életét, de attól félt, hogy nem lesz elég lelki ereje hősiesen halni meg. Ki akarta hát előre próbálni hitének erejét és Isten segedelmének hatályosságát s így fohászkodott lelke egész buzgóságával Istenhez: „Mindenható Isten, a fogházban van egy parázstartó; engedd, hogy abból megragadjak egy darab parazsat és azt kezemben tarthassam. Ez jelül fog nekem szolgálni a te jelenlétedről és igéretűl támogatásodról.“ Azután a parázshoz ment és beledugta a kezét, de azt csakhamar élénk sikoltozások közt kirántotta onnan. „Igy hát nem leszek bátor, nem leszek igazi vértanú!“ mondá sóhajtva öreg társához. De az utóbbi így felelt neki: „Testvérem, a parázs legyőzött téged, mivel nem Isten szólított fel arra, hogy azt legyőzd. De majd ha ő fog téged a máglyára vezetni, erőt is fog adni hozzá, hogy oda felhágj és szépen meghalj!“

Ugy van, Isten gyötrelmünkhez fogja mérni

az ő gyámolítását és ha a sötétség útjain fog minket átvezetni, ragyogtatni fogja előttünk világosságát. Az olyan fájdalmak rémítenek meg minket, amelyeken nem kell még áthaladnunk; ha majd itt lesznek, Isten is velünk lesz és segíteni fog minket jelenlétével és szeretetével. Miért remegnénk hát a holnap keresztjétől?

Hátra van a *ma* keresztje; ez az egyetlen, amelyet hordoznunk kell. Vegyük hát bátran magunkra. Jézus azt akarja, hogy egyik napról a másikra éljünk, hogy kérjük az Atyától a mi mindennapi kenyerünket és az erőt a mi napi fáradalmainkhoz, mert „minden napnak elég a m[illegible]. Ha [illegible]ebredünk, ott találjuk vánkosunknál gyászunkat, magányunkat, betegségünket, gyötrő munkánkat, kemény harcunkat, — ez a mi keresztünk. Vegyük föl azt imádkozva, kérve Istent, hogy ne görbítsen meg minket, mint a rabszolgákat és megemlékezve a mi keresztre feszített Megváltónkról. Azután éljük napjainkat bátorsággal, ügyelve reá, hogy ne terheljünk máso at keresztünkkel, sőt igyekezve kissé a másokét hordani. Ha a más keresztjét magunkra vesszük, könnyítünk a magunkén is. És minthogy Isten napról-napra megsegít és az ő közelléte mély derűvel tölti el lelkünket; minthogy ő virágokat nyit útunkon, csak tudjuk azokat meglátni; minthogy az ő csodálatos szeretete és végtelen irgalma minden gyermeke számára soha ki nem alvó világosság marad, — nyugodtan, sőt magasztaló énekkel hordhatjuk keresztünket. *F—l.*

Elsodort levelek a babiloni vizek mellől.

II.

(Iskolák. — A tótoknak se fenékig tejfel. — Cseh-morva-testvér papok körutja. — Céljuk? — Segély kintalások. — Szervezkedésünk.)

Kedves Szerkesztő Úr!

Nem tudom, megkapta-e az első levelemet? S ha megkapta: mi sorsa lett? Szívesen fogadta-e, vagy untauglich lett, sírjává vált a papirkosár?

Akár így, akár úgy: itt a második!

Miről írhatnék másról, — így szeptemberben, — mint az iskolákról? Boldog magyarországi szülék! Csak tehetsége legyen a gyermeküknek, no meg egy kis pénzecske rá és nincs semmi akadálya a tanittatásnak. De mi Tótországi magyar papok!? — Ha van tehetség a gyermekben és a szüle zsebjében, az még nem elég! Hol az iskola? Tót, tót minden! És ha még becsületes tót volna, csak megjárná, de hazug, sunyi tót. Még rágondolni is borzalom: miket tanítanak itt! Milyen hősök voltak a tótok ezer évig a szenvedésben. Milyen gonoszok a magyarok az elnyomásban. Ezeket tárgyalják a tankönyveik. Bepálinkázott tótok stilusában szidva egész nemzetségünket.

Két kis lányom jár a kassai luth. polgári leányiskolában. Szinte megható nézni, mennyire küzdenek felmaradásukért és magyarságukért ebben az iskolában a lutheránusok. Első évben kötelező volt két szlovák óra hetenként. De már karácsony táján két tanitónőjüket kiutasítanak a csehek. Nagy áldozattal állitanak helyettük másokat a lutheránusok. Év vége felé követelik a csehek, hogy a földrajzot és történelmet tótúl tanitsák. A lutheránusok a szülék nagy ijedelmére azt mondják: inkább bezárják az iskolát. No, hagyják őket. De most szeptemberben ezzel a feltétellel engedik csak megnyitni. Mit van mit tenni: az egyházközség belemegy.

Két kis lányom egy szót se tud tótúl. Kiváncsi vagyok: mire mennek földrajzból és történelemből? ... Én az Isten újjának látom: a kit meg akar verni, annak először elveszi az eszét. Ezekét is elvette, hogy a sok hazugság tanításában eredményt el ne érjenek, igy lövet túl velők a célon. (Vége köv.)

KÖNYVISMERTETÉS.

Magyar ABC és olvasókönyv. Szerkesztette *Hodossy Béla* tanítóképző-intézeti igazgató. Kiadja a „Sárospataki Irodalmi-Kör."

A felületesen gondolkodó emberek könnyűnek, egyszerűnek és nem nagy dolognak tekintik a gyermek első könyvének, az ABC-nek a megszerkesztését. Pedig, hogy mennyi nehézséggel kell megküzdenie egy ABC szerkesztőnek, azt így röviden elmondani nem lehet. A betűk sorrendjének a megállapítása, a megismert betűknek értelmes szavakba való foglalása, a szavaknak egyszerű, de amellett folyékony, rövid olvasmányokul való feldolgozása, mind nehéz feladatot ad a vele megbirkózni akarónak. Hogy egy ABC helyesen legyen megszerkesztve, ahhoz nagy gyakorlati és pedagógiai érzék szükségeltetik. Az ABC egyszerű, könnyed elbeszéléseibe bele kell lopnunk a szép iránti érdeklődést, a vallásos és erkölcsi érzést, a gyakorlati életnek egy csomó fogalmát.

Hodossy ABC-je egy gyakorlati életet ismerő, a zsenge gyermeki lélekhez leereszkedni tudó, a gyermek első könyvéhez fűzött kívánalmakat tekintetbe vevő író tolla alól került ki. Az ismertetendő betűknek a beosztása aképen van elrendezve, hogy az mind a fonomimika, mint az irvaolvasás tanítási mód mellett egyaránt alkalmazható. Amint a gyermek annyi betűt megismer, hogy belőle értelmes mondatot lehet szerkeszteni, szerző azonnal alkalmazza olyan példabeszédek, népdalok, zsoltárversek felhozása által, melyek a lelket nemesitik, felvidítják és képzik a kedélyt. Nagy újítása, hogy lépten-nyomon a mi örökké szép énekeinkből idéz, ami határozott kálvinista jellegűvé teszi. Az elfogúltak hibájának róhatják fel, de ez a kálvinista jellege a szerkesztő egyéniségéből önként következik. Amint a gyakorlati életből tudjuk, a gyermek az ABC-jét év végére már könyv nélkül tudja. Mennyi, az emlékezetből soha el nem tűnő szép idézet marad a gyermek tulajdona e könyv áttanúlmányozása által! Az elbeszélések is magukon viselik a kálvinista szinezetet, de amellett vidámak, változatosak. A rejtvények és találómesék alkalmazásával a könyv belértéke növekszik, mert magánfoglalkozás anyagául szolgálhat. Ha a viszonyok megengednék, a képek alkalmazása kivánatos volna. Általában a tankönyv egy gondos szerkesztő keze alól kikerült munka, mely az ABC-hez fűzött összes kívánalmakat kielégíti, úgy belértéke, mint külső formája által. Erős kálvinista jellege és sok kiváló tulajdonsága alapján egyetlen ref. iskolából sem szabadna hiányoznia.

Nyitray Károly
ref. tan.

IRODALOM.

* **Magyar Naptár** az 192 . közönséges évre. Szerkeszti *Beke Antal*, a Kálvineum javára kiadja az OrLE. Debrecen, Hegedűs és Sándor nyomdája. 97 lap, ára 35 K. Mind gazdag tartalmánál, mind a nemes célnál fogva, melynek szolgálatában áll, egyházunk minden tagja részéről megérdemli a legmelegebb pártolást ez a *Magyar Naptár*. Tartalmát Baja Mihály költeményén, egy-két ügyes tollal irt elbeszélésen és S. Szabó József debreceni kollégiumi tanár történeti regényén (II. részlet, folytatva) kivül nagyrészt oktató jellemű, hittani és egyháztörténeti irányú cikkek, dolgozatok alkotják, amelyek a naptár szinvonalát kissé komolyabbá teszik, de egyúttal magasabbra emelik és a kálvinista olvasók egyházias erzését erősitik.

* **A református presbyter.** *Dr. Ravasz László* dunamelléki püspök, budapesti lelkész elnöki székfoglaló beszéde a bpesti ref. egyhaz presbytériumának díszgyülésén, 1921 okt. 12 én. Budapest, a ref. egyház kiadása, 16 lap. A hatalmas beszéd, mely hosszú időre szóló programmot ad a budapesti egyháznak, méltán számot tarthat minden lelkész és világi egyháztag érdeklődesére. Ara 5 K.

* **A kunhegyesi konferencia memoranduma** a magyar ref. egyház zsinatához. Ez az egyháztörténeti fontosságú irat, mely Isten igéje követelményeinek megfelelőleg akarja a magyar ref. egyházat megreformálni és szervezni, megjelent és kapható a Bethánia könyvkereskedésében (Budapest, VIII. Gyulai Pál-utca 9); ára 5 K.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Gyászhírek.** *Faragó János* pápai ref. főgimn. igazgató-tanárt sulyos csapással latogatta meg az Ur: felesége, szül. Antal Irén, néhai dr. Antal Gábor püspök leánya f. hó 2-án, életének 43-ik évében elhunyt. Férjén, édes anyján s testvérein kivül két gyermeke siratja halálát. Áldott legyen emlékezete! — *Stépán Géza* itélő táblai bíró, a nagykaposi járásbiróság vezetője, az ungi egyházmegye tanácsbirája nov. 1-én életének 55-ik évében Nagykaposon elhúnyt. A puritán becsületességű hü munkásnak emlékezete legyen áldott!

— **Szép ajándékkal:** díszes palasttal lepték meg a sárospataki egyházközség egyes tagjai Molnar Béla főiskolai szénior. A palást átadása dec. 4-én történt az istentisztelet bevégeztével megható kis ünnepség keretében, amelyen a vegyes-kar Hodossy Béla igazgató vezetése mellett pompás énekszammal vett részt és Marton János theol. tanár beszélt. A sárospataki egyházközség áldozatkész tettet most, amikor a végzett theologusokat a palást beszerzése szinte leküzdhetetlen nehézségek elé állítja, például állithatjuk egyházközségeink elé.

— **Értesítés a schweiczi segélyről.** Az egyházkerületünk részére, Dr. Szabó Aladár úr közvetitésével jött 100,000 korona schweiczi segély, az ő útmutatásának megfelelőleg, a következőleg osztatik fel: 1. Belmissziói célokra 30,000 K; 2. 7 végző IV. éves theologusnak palástbeszerzési segély, mely a kápláni vizsga sikeres letétele után adatik ki, à 3000 K = 21,000 K; 3. négy lelkésznek és egy özvegynek rendkivüli segély 22,000 K; 4. 16 lelkésznek, kiknek ez év folyamán, betegség miatt 10—50,000 koronáig menő kiadásuk volt, összesen 27,000 K segely és pedig 2 à 3000 K = 6000 K, 3 à 2000 K = 6000 K, 8 à 1500 K = 12000 K és 3 à 1000 K = 3000 K. A segélyekről az illetőknek nyugtaürlapot küldök, melynek beérkezte után az összeget utalványozni fogom. Miskolc, 1921 dec. 7. Dr. Révész Kálmán, püspök.

— **A karácsonyi szünidő** főiskolánkban, az októberben ki nem adott szüreti szünidő beszámitásával, dec. 10-én délután kezdődött és január 9. estig tart.

— **Tarcalon,** hová dec. 4-én rándultak ki a presbytérium szives meghivására főiskolánk tanárai: *Csontos* József főgimn. igazgató és *Harsányi* István theol. tanár két theologus ifju kiséretében, szintén a legnagyobb megértés és szeretet várta, fogadta küldötteinket, kapcsolatban a legteljesebb készséggel, a sziveknek legnemesebb megnyilatkozásával a szegénysorsú theologusok segélyezése iránt. A délelőtti istentiszteleten Harsányi I. prédikált s emelte a hallgatóság lelkét Jézus utainak követésére, utána Csontos J. lépett az úrasztala elé s ismertetvén széles történeti alapon főiskolánk multját és jelenjét, igyekezett a hivek nemzeti és vallásos érzését, fogékonyságát ez ősi főiskola megbecsülése, megőrzése, megerősitése iránt fölkelteni. Este 6 órakor a vallásos estélyen ugyanők voltak a főszereplők: Csontos J. Bethlen Gábor vallásos és nemzeti küzdelmeiről s ezek eredményéről, a 300 év előtt kötött nikolsburgi békéről tartott nagy figyelemmel hallgatott előadást, mig Harsányi I. a magyar biblia történetét, előállásának főmunkásait ismertette. Ifjaink szavalatát is általános tetszés kisérte; az estélyt a helybeli énekkar éneke vezette be s a Hymnusz gyülekezeti éneklése rekesztette be. Másnap ifjaink a szívesen felajánlott termények összegyüjtésével foglalkoztak. A szeretetadományok összege a következő: A) *készpénzben* 6421 korona (ehhez járultak: perselypénz 321 K, a vallásos estély bevétele 2476 K, az egyház 1000 K, Éles István lelkész 500 K, Sebeő Gyula 1000 K, Hubay Kálmán jegyző 300 K, Doroghy József 300 K, Andrássy Gyula 250 K, Hajdu A. és Szilágyi J. 100—100 K s egy-két kisebb tétel); B) *terményben:* 418 kgr. buza, 103 kgr. rozs, 240 kgr. burgonya, 166 kgr. bab és 14·5 kgr. borsó, összesen 937 kgr., amit harmadnap főiskolánkba be is szállitottak. Ugy értesülünk, hogy két nagyobb alapitvány tétele is folyamatban van egy nagyon buzgó egyháztag részéről. A szép és méltó köszönettel fogadott eredmény elérésében a főrész Éles István lelkész, Andrássy Sámuel főgondnok, Hubay Kálmán és Sebeő Gyula presbiter urakat illeti.

— **A Sárospataki Irodalmi-Kör** második felolvasási ünnepélyén, december 4-ikén d. u. 3 órakor *Dr. Rácz Lajos* akadémiai tanár tartott felolvasást ily cim alatt: *Drabik, Coménius és a Rákóczy-család* (Egy álpróféta jóslatai a XVII. században), amelyben Coménius honfitársának és barátjának: Drabik Miklós cseh-morva papnak Comé-

nius közvetítésével a Rákóczy fejedelmi család tagjaihoz intézett és a Habsburg-ház uralmának megdöntésére felhívó jóslatait, e célból két izben Patakon tett látogatását, majd e jóslatok következményeit, végül ezek folytán Drabiknak Pozsonyban bekövetkezett kivégeztetését ismertette. A felolvasást megelőzőleg és követőleg hazafias és a Rákóczy-korra vonatkozó ének- és zeneelőadások (a főisk. énekkartól és zenekartól), valamint szavallatok (Rácz Vica úrleánytól és Bényei József theologustól) hangzottak el és adtak az ünnepélynek az oktató rész mellett nemesen szórakoztató színezetet.

— **Bach énekkar.** Budapesten *Árokháty Béla* volt pataki diák, a theologia ének-zene tanára 100 művészi karénekesből álló vegyes énekkart szervezett, mely magát a legnagyobb prot. zeneszerző: Bach Sebestyén nevéről nevezi. Az új énekkar egyházi zenekulturánk legbecsesebb kincseit óhajtja hangversenyeken, templomi áhitat-órákon stb. előadni. Tiszteletbeli elnökei: dr. Ravasz László, Raffay Sándor, Szilassy Aladár és Kovácsy Sándor püspökök, illetőleg főgondnokok.

— **Választások Alsózemplénben.** Az alsózempléni egyházmegyében az üresedésben levő tisztségekre elrendelt szavazás eredménye a következő: Lelkészi tanácsbirákká megválasztattak Kun Zoltán, Marton János, Enyedy Andor, világi tanácsbiróúl Bernáth Aladár, vil. főjegyzőül dr. Asztalos Kálmán. A világi és lelkészi aljegyzőkre új szavazás lesz; amott Asztalos Gyula és Kovácsy Ferenc, itt Janka Péter kapta a legtöbb szavazatot.

— **Czinke István tótföldi ref. püspök** fölszentelése október 30-án Abauj, Alsó- és Felsózemplén, Gömör és Ung református, sőt magyar lakosságának impozáns részvétele mellett ment végbe Rimaszombatban. A közgyűlést Czinka I. püspök imája után Lukács Géza főgondnok nyitotta meg, majd Réz László főjegyző olvasta fel a szavazatbontó bizottság jelentését. Ezután következett a megválasztott tisztviselők eskütétele; először Lukács Géza főgondnok, majd a többi tisztviselő tette le az esküt; az új tisztviselőkhöz Réz L. főjegyző intézett üdvözlő beszédet. Ezután felolvasták az üdvözlő leveleket, igy dr. Jeszenszky János gömöri zsupán átiratát, aki Hanesz tanácsossal és Gyurkovics megyei főjegyzővel képviseltette magát, továbbá Simkovics kormánytanácsos és Jánoska György evang. püspök üdvözlő sorait. Ekkor a közgyűlést félbeszakítva a templomba vonult a közönség. Gyülekezeti és dalárdai ének után Balogh Elemér dunáninneni püspök tartott magas szárnyalású felavató beszédet, melynek végeztével Czinke I. letette a hivatali esküt, mire Balog E. megáldotta őt s utána az esperesek kara. Dalárdai és gyülekezeti ének után az új püspök tartotta meg remek, mély vallásos és hazafias érzéstől áthatott beszédét. A vegyeskar éneke után következett 19 ifjú lelkész fölszentelése, akik előbb esküt tettek, utána Czinke I. püspök intézett hozzájok szivhez szóló beszédet, majd az esperesekkel megáldotta őket. A felavató ünnepségek bevégeztével az új püspököt nem kevesebb mint 18 küldöttség (egyházi, más felekezeti, tanári, tanítói, községi, egyesületi küldöttségek) üdvözölte: Czinke I. az üdvözlésekre mind külön-külön válaszolt. A főgimnázium tornacsarnokában tartott közebéden mintegy 350 en vettek részt.

— **A tiszántúli egyh. kerület közgyűlésén** (nov. 22-én) dr. Kun Béla egyetemi jogtanár, mint újonnan választott egyh. ker. vil. tanácsbiró, letette az esküt; ugyancsak esküt tettek a főgimnáziumnak újonnan választott tanárai: Debreczeni Ferenc, Kiss Ferenc és Váry Sándor. A közgyülés „Debreceni Kálvinisták Templomegyesülete" néven helybenhagyta a debreceni presbytérium egyházi társadalmi szervezkedését. Lelkészképzőintézeti tanárrá Varga Zs. helyére, Csíkesz Sándor baranyai lelkészt, kollégiumi levéltárnokká ifj. Kiss Ferencet, konventi tagokká az 1922—24. évre Sass Béla, Kiss Ferenc, Berey József, Török Imre egyházi, György Endre, Dóczi Imre, Fekete Márton, dr. Kun Béla világi képviselőket, póttagokúl Végh József, Szabó Antal, F. Vargha Lajos egyházi, Karai Sándor, Szalánczy Bertalan, Szomjas Gusztáv, Csaba Adorján vil. képviselőket választották meg.

— **Zoványi ügye a kir. tábla előtt.** A debreceni kir. törvényszek 1½ évi börtönre itélte volt *Zoványi* Jenő egyetemi theol. tanárt a proletárdiktatura idején a vallásoktatás ellen tett nyilatkozatáért, illetőleg azért, mert a tanitók szakszervezetének gyűlésén a vallástanitásnak az iskolából való kiküszöbölését követelte. Felebbezése folytán a kir. tábla elé került az ügy, mely kérelmére a bizonyitás kiegészitését rendelte el; ez szeptemberben meg is történt. A kir. tábla dec. 2-án tartott ülésében tárgyalta az ügyet s az ügyiratok ismertetése, valamint a vád- és védbeszédek meghallgatása után az elsőfoku biróság itéletét indokainál fogva helybenhagyta, a vádlott büntetését azonban 8 hónapi börtönre szállitotta le. A védő az itélet ellen semmiségi panaszt jelentett be.

— **Rövid hirek.** *Miskolcon* a Bethánia-egylet nov. 13—14 en nagyon jól sikerült konferenciát rendezett; a nagyszabású vallásos estély a vármegyeház diszteremben folyt le, ahol br. Podmaniczky Pál és Vargha Gyuláné tartottak hatalmas előadásokat. — *Dr. Szabó Aladár* budapesti ref. lelkész Hollandiából egy havi időzés után nov. 18-án hazaérkezett; előadásokat tartott a magyar ref. egyházi viszonyokról Kampenban, Amsterdamban, Rotterdamban, Uithuisenben, Middelstumban és Amstelveenben, ezenkivül több látogatást tett a reformátusok vezérembereinél. — *A Bethánia-egylet* november 12-én avatta fel Budapesten 13, nov. 16-án pedig a nyiregyházai fiókegyletében 3 diakonisszáját; a diakonisszák mindkét helyen gyülekezeti munkát végeznek.

Szerkesztői üzenetek.

K. S. Amerika: Az előfizetési díjat köszönöttel megkaptuk; P. , és V. . lelkész urakat is kérjük előfizetési díjaik (1 doll.) szives beküldésére. — **Borsodszakácsi.** Valamely illetékes tényező figyelmeztethetné a laki postamestert, hogy a szakácsi „Ref lelkészi hivatalnak" járó lapot ne küldje vissza e felirattal: „Elköltözött!" mert képtelenség, hogy a lelkészi hivatal elköltözött volna. — **Többeknek.** A nyomda nov. elején fölemelte lapunk nyomtatási díját, de mi azért erre az évre már nem fogjuk fölemelni az előfizetési díjat azonban kérjük t. olvasóinkat, hogy *hátrálékos* előfizetési díjaik beküldésével könnyitsék meg anyagi terheink viselését. — **Kókai Lajos, Budapest.** Az 1—7. számmal nem szolgálhatunk, ezek tejjesen kifogytak; az előfizetés kifejezetten jún. 1-től szólott. A többi hiányzó számot elküldtük.

Nyomatott a ref. főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1921—1657.

XVI. évfolyam. 34. szám. Sárospatak, 1921. december 18.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK.

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 100·— Kor.
Félévre ... 50·— „

Felelős szerkesztő és kiadó
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal ... 400·— Kor.
Fél „ ... 200·— „
Negyed „ ... 100·— „
Nyolcad „ ... 50·— „

TARTALOM. *yr.* Advent. — *muel:* Elsodort levelek a babiloni vizek mellől. (Vége.) — *Jóra Bálint:* Falusi levél a határszélről. — Vegyes közlemények.

Advent.

A keletkező s a reformációban ujra éledő keresztyén Egyháznak legerősebben kidomborodó jellemvonása volt a Krisztocentricitás; a hitnek, reménységnek, szeretetnek, az egész lelki életnek a Krisztus személye körüli elhelyezkedése, illetve belőle való kiáradása. S ki ne tudná, hogy ama Krisztus körül csoportosúlt lelkekből, az általuk alakitott őskeresztyén és ősreformátus Egyházakból tényleg egy pezsgő, termékeny, utóhatásaiban még máig is felismerhető élet vizei áradtak?

Adventünk van; nagyobb arányú, egyetemesebb, mohóbb, mint valaha volt. A fáradt, agyon hajszolt lelkek békére, megnyugvásra, a széttagolt szivek karácsonyi ölelkezésre; emberi hitetésektől kábúlt elmék felülről jövő bölcseségre, világosságra vágynak. Az egyházban mindenki érzi, hogy a dolgok igy tovább nem maradhatnak. Közönyös, kényszer adó fizetőinket; kivűl még egyházias, de belűl hitetlen tagjainkat az Istenországa lelkes, szenvedélyes rajongóivá, legalább öntudatos munkásaivá kellene misszionálnunk; egyházi életünk rideg, gépies, adminisztrativ világát a hivők testvéri közösségévé kell fejlesztenünk. Mint árva, lesujtott magyarok is várjuk a trianoni szörnyszülött természetes kimulását, véglegesnek sehogysem tartható megcsonkittatásunk feloldását, a reánk szakadt nyomornak, züllésnek megszünését.

Van adventünk, de hiányzik belőle a Krisztocentricitas, a Krisztus, mint személyes Megváltó utáni határozott, őszinte vágyakozás, az ő eljövetele szükséges és idvezitő voltáról való szilárd meggyőződés. Csak egy pillantás a körülöttünk tobzódó, tévelygő vagy kesergő lelkekre, s fájdalmasan láthatjuk, hogy alig van szerepe a lelkek életében Ő neki. Egyházi munkánk térein mily kevés energiát, szolgálatkészséget hoz a benne vetett igaz hit mozgásba s mily sokat csak a személyes hiuság, szereplési vágy könnyen szakadozó szálai fűznek oda ahhoz a jelentőségében csak kevesek által ismert és méltányolt munkához, amit Egyházunknak hivatása szerint végeznie kell. Mennyi tenger időt fordítunk, drága alkalmat fecsérlünk egymás ünneplésére, az anyagiakra s veszünk el a világ krisztiánizálásának, keresztyénné tételének elsőrendű kérdései s kötelességeitől. Nemzeti életünkben — azt hiszem — soha többet nem vétkeztünk a Krisztus, az ő szelleme és tanitása ellen, mint most, amikor legtöbbet emlegették az ő nevét szennyes kortesajkak.

Krisztusváró advent; Krisztusfogadó, megértő, az ő elveit valóra váltó Karácsony kell nekünk. A lelkekbe vessük azért Ő reá utaltságunk epekedő lelki szegénységét. Az Egyházban mindenek Ő általa, Ő érte legyenek; predikáció, személyes példaadás, éledő mozgalom mind az Ő útját egyengesse a világba. Szövetkezeti mozgalmak élére azért álljunk, a politikában azért vegyünk részt, mindeneknek mindenné azért legyünk, hogy megcsinálhassuk Magyarországon a jelszó nélküli, csendes, de igazi keresztyén kurzust s hogy igyekezzünk közelebb hozni ide a gyűlölködés, egymás marcangolás szomorú országához is a békesség, a megértés, testvéri szeretet karácsonyi világát, a Krisztus királysága alatt egyesült s új életre ébredő lelkeknek testvéries ölelkezését. *yr.*

Elsodort levelek a babiloni vizek mellől.

II.

(Vége.)

Hogy is mondja Pál apostol: „Nemde nem bolondsággá tette-é az Isten e világnak bölcsességét?“ (I. Kor. I_{20}). Elképzelheti k. Szerkesztő Úr, mi lehet még az állami iskolában, ú y az elemiekben, mint a középfokúakban. A mi falunkban pl. állami elemi iskola van. Egy szó nem sok, de annyi sem hangzik ott el magyarúl a ref. hittanon kivül. Hiába folyamodik, deputációzik egyakarattal a község, legfeljebb igéretet, ha kap. Kassán 5 elemi iskola van s csak egy magyar nyelvű. En-

nek 3000-en felül van iskolakötelese, hiába rostálják, kényszeritik őket a tótba, a 4 tótnak összesen csak 1000 körül van gyereke s még sem engednek több magyar iskolát. Igy fest a békekötések kisebbségi joga a gyakorlatban. Haj, haj! Él-e még arra felé a magyarok Istene, k. Szerkesztő Úr!?...

No, de a tótocskáknak sem fenékig tejfel!... A kárörvendés nem krisztusi erény, de csak megbocsáttatik ez is... Traveszlált tót példabeszéd lett: adtál Uram szlobodát, — szabadságot, — de nincs köszönet benne! Valamennyi schleiferos, ringelspieles, kucsíber, pláneta-huzó csak volt Csaszlauban, Brünnben, Prágában, meg a jó Isten tudja hol, — az mind itt talált Eldorádót. Mind állami hivatalnok lett az még pedig u. n. expónált, vagyis duplafizetéses magyarúl. Pedig némelyik csak most tanúl irni. A tótocskáknak csak az maradt, a mi nekik nem kell s most kezdenek ébredezni. Rózsahegyen a minapában fedeztek fel egy tanárt s adták tudtára a világnak szemfüles riporterek, hogy Prágában iskola-szolga volt őkeme. Tót ujság irta meg. Ha magyar irta volna, mindjárt rá zugnák: irredenta, Horthy-bérencl A nemzetgyűlésen interpellált is miatta valamelyik tótatyafi. Juriga, — hires pánszláv képviselő a régi magyar képviselőházban, most is képviselő a prágai nemzetgyűlésben, — igy beszélt nem rég Pozsonyban egy népgyűlésen: „Zsákba a csehekkel, a zsákkal pedig a Dunába!...“ Egy Tomanek nevezetü főtót, — aki szintén képviselő, — Turócszentmártonban ékesszólta: „A szlovákoknak három ellensége van Szlovenszkón: a zsidó, az ördög és a cseh. A zsidó elveszi a pénzét. Az ördög a lelkét. A cseh a lelkét is, a pénzét is!“... No segítse őket az Isten!...

Még tán a kálvinista papok sovány kenyérkéjére is fáj a foguk. E nyaron három cseh-morva testvér pap, — Cyrill és Methódiusz, szláv szentkettős, téritői babérjaira áhitozva, — végig járta tót nyelvű ref. gyülekezeteinket. Igy julius 21-én Tarcavajkócon voltak, hol hivatalosan tisztességesen viselkedtek ugyan, de az utcán, a helybeli lelkész tudtán kívül a „Slovensky Kalvin“ cimű ujságnak azt a számát osztogatták, amelyik arra agitál: „Szlovákok ne tűrjetek, hogy a templomaitokban magyarúl prédikáljanak! Julius 22-én Bodzásujlakon, hol hárman sereglettek össze meghallgatni őket, hogy mit akarnak? Igy eredmény nélkül odébb álltak. Gálszécsre 23-án jutottak, hol Péter Mihály udvariasan és okosan adott túl rajtok. 24-én Bánócon, 25-én Lasztoméron. Itt kérték a papot, hogy harangoztasson. Azt kérdezte őket:

— Adott-e a püspök engedélyt arra, hogy agitáljanak az egyházában? — Ők azt felelték:

— Nem, de a zsupán adott!

— No, ha a zsupán adott, az politikai hatóság, tehát igy politizálni akarnak a templomban, ami nem arra való hely. Menjenek a bíróhoz, doboltassa össze a falut! — Meghajtották magukat, felpakoltak a szekérre, amin jöttek s tovább mentek.

Ennyit tudok róluk irni. — Ezekről a helyekről eredmény nélkül távoztak ugyan, de lehet, hogy néhol levették a lábáról a papot, s a gyülekezetet. Ezek természetesen nem dicsekszenek el vele. Pl. Gálszécsre a tussai pap kocsija vitte őket s ciceronéjuk a tussai pap pataki theologus rokona volt. Tehát valószinüleg Tussán is voltak, de nem tudjuk, milyen eredménnyel? Hogy mennyire tájékozatlanok a viszonyainkról, mutatja az, hogy a bodzásujlaki paptól azt kérdezték: mennyi gyülik be részére évente a hivektől kollektálásból?

Hogy mi volt körutjok célja? — azt nem tudom tisztán kivenni. Azt hiszem, ők maguk sem tudják. Tán csak a zavarosban halászni? Vagy tán cseh peregrinusokkal megtölteni a felvidéki eklézsiákat. Jól esnék, ha az egyházi körökbe is elhelyeznének egy pár kétes existenciát?

Mert már egyszer, — három évi tűrés után, — a csehszlovák kormány, akár akarva, akár kényszerítve, — a mi részünkre is útalt ki valamicskét. Szükségsegélyt, 3360 K-át és ruhasegélyt, ami családfőre 1000 K, családtagokra pedig egyenként 400 K.

Ezeken kivül rendkivüli segélyt, 1500 K-át és bevásárlási segélyt, 500 K-át. Mind finom csehbe. De a kongruát, korpótlékot még mindig nem adják s nem is akarják 19-re és 20-ra. — Hogy miért? *A* cseh logika tudja!... Remélem, nekünk van igazunk? S igy nem leszünk lassanlassan a Radácsi által hajdan patentirozott féligéhenhalt tót „angyalai a gyülekezeteknek“!

Lassanként, — fájó szivvel bár, — de szervezkedünk. Egyházmegye, kerület, konvent, zsinat, mind megvannak már. Eddig két kerületről — Tiszáninneni és Dunamelléki — volt szó. Most már a harmadikat is alakitja magának Komjáthy Gábor Zemplén-, Ung-, Bereg-, Máramaros- és Ugocsamegyék Kárpátalji-oroszországhoz tartozó ref. egyházaiból. Igazsága van! Az irást hirdetjük. A többiek közt Pál apostol is, aki sok száz esztendőkkel ezelőtt megirta Timótheusnak: „Igaz ez a beszéd: Ha valaki püspökséget kiván, jó munkát kiván!“ (I. Tim. 3.1.) — Emlékszik-e még K. Szerkesztő úr, arra a bájosan naiv önéletrajzra, a mit beköszönő beszédül mondott főiskolai gondnoki székfoglalójakor? — Ez az életrajz most kibővül és megkoronáztatik a csehek jóvoltából, — ha az Isten is úgy akarja, mint ő!

De hát önszemrehányáskép mondom: igy vagyunk ezzel mindnyájan! Ez a levelem, — ugy-e bár? — sokkal consolidáltabb és türelmesebb a csehek iránt, mint az első volt. — Hja! a szükség segély, ruhasegély sat., a három éves semmi után sokat megmagyaráz! De azért mindenütt jó, de legrosszabb *nem* otthon!

Istennek — a magyarokénak — ajánlva mindnyájunkat, kedves Szerkesztő úr! *muel.*

*

Az utóbbi pontra, a ruszinszkói ref. egyházkerület szervezésére vonatkozólag meg kell jegyeznünk, hogy ezt, mint a hirlapok közleményeiből látjuk, Ruszinszkónak, mint Cseh-Tótország önálló jellegü tartományának autonom mivolta teszi szükségessé. E tartomány kormányzósága ugyanis a cseh-tót kormánytól függetlenül tárgyal egyházi hatóságainkkal, külön fogadalmat tétet le velök s külön utalványozza nekik a kongruát. Ez egyházmegyék a tótföldi ref. egyh. kerülethez akartak csatlakozni, ezt azonban a kormány — autonom

állami voltukra hivatkozva — nem engedte meg s így új egyh. kerület alakításához kellett látniok. Egyelőre az egyh. megyei kiküldöttek egy 12 tagú intéző bizottságot választottak. *Szerk.*

Falusi levél a határszélről.

Igentisztelt Szerkesztő Úr! Bizony kicsibe múlt, hogy tűz nem támadt a határszélen. Összedugtuk a fejünket s vártuk, hogy mi lesz? Szinte áthallatszott a nagy készülődés. Azóta hallottam olyasfélét is, hogy odaát meg a mi mozgolódásunkat lesték s még a halotti harangszóban is jeladásokat gondoltak. Igaz, hogy rendkivüli harangozás volt nálunk, éppen akkor feküdt halva a nagyságos ur, az utolsó uraság a falunkban. Isten nyugosztalja meg szegényt. Igazán szegény volt. A nagy rongyos kurián kivül nem volt már egyébe. Szerencsére ezt a községre hagyta. Igaz, hogy rémséges terhet veszünk a nyakunkba az átalakitásokkal, de legalább muszáj lesz megcsináltatni s olyan alkalmakhoz jutunk, amely megérdemel minden költséget és ha felosztjuk akár száz esztendőre, mégis csak megbirkozik vele a község. Pompás kőanyag, nagy pincével, nagy udvar melléképület-romokkal, kert is hozzá. Ugy tervezzük, hogy itt mindkét szövetkezet helyet talál. boltkezelő lakás is, ezeken kivül egy hatalmas nagy terem, két oldalán oldalszobák, felolvasásokra, aztán lakodalmak-bálok tartására. Mert ezek ám mind szükségesek egy faluba. Szóval, a nagyságos vagyonmaradéka ilyen formán az emlékezetét jóra köszörüli. Mert bizony, az élete sok feketével van tarkázva. En tudom legjobban.

Hej, Tisztelt Szerkesztő Ur! Milyen élet folyt abban a rongyos kastélyban! Csak még 30—40 esztendővel is ezelőtt.

Az én nagyapám még jobbágya, apám pedig taksása volt a nagyságos urnak. Én mint süldőfickó kerültem a házhoz. Volt egy magamkorácsú úrfi, aki engem nagyon szeretett, mert alkalmas csikója voltam, hol hajtott, hol rám ült, türtem ostorát, türtem sarkantyuját, igaz, hogy jó abrak járt érte s jó erős fiu voltam, az urfi meg penészbogár. Hát mikor Patakra beakarták adni, azt mondta, csak úgy megy, ha én is megyek vele. Hát igy kerültem én is Patakra, nem tanulni, csak kiszolgáló inasnak a két urfihoz és nevelőjökhöz. Mert egy bátyja már nagyocska diák volt. De ha nem voltam is tanúló, sokat tanultam, tán többet is, mint a szegeny urfi, mert vele kellett tanulni is. Igy ment 4 esztendeig, akkor az urfi meghalt, a bátyja meg haza került. Azt mondták, már elvégezte az iskolát, mehet már a vármegyéhez, nem lesz ő ugyse fiskális. Az uraatyja vicispán volt akkor, hát ugy mondták, beteszi mindjárt főszolgabiróságba. De nem igy történt. Egyszer csak halljuk, hogy az úrfi megy a világba, idegen országokat látni, épen egy távoli rokona is készült s úgy határozták, hogy én menj k velök kísérő és felszolgáló inasnak. Nem mondom, hogy megörültem volna, sőt féltem egy kicsit, de mit volt tenni, a nagyságos vicispán ur igy parancsolta, nekem meg nem volt szavam. A nagyságos úr ugy tartotta, hogy ügyes, alkalmas legény vagyok már, hát még rám bizta az urfiakat. Igy kerültem én is a nagy világba s két esztendeig jártam a nagy országokat, nagy városokat, tengeren túl is abba a rengeteg London városába. Már meg is untam a sok látnivalót, mert kinyitottam a szememet, tisztelt Szerkesztő úr, a számat se zártam be, kotyogtam is ezt-azt, ahol tovább időztünk s ha az urfiak mulattak a mulatóhelyeken, én se voltam hamvábahótt legény, a hozzámvalók körül. Szóval, mire haza kerültünk, az én fejem ugyan teli lett, hogy az urfiak it szereztek, vagy mit hagytak ott? az már nem az én gondom. Legalább akkor úgy gondolkoztam. Az urfi csakugyan főszolgabíró lett hamarosan, no akkor meg hajdujának vitt el. Ott tanúltam még sokat, tisztelt Szerkesztő úr! De erről már nem fecsegek. Ne szólj szám, nem fáj fejem. Meg aztán hálás is vagyok a szegény urfi iránt. Bizony hamar bevégezte a hivatalát, alig pár év alatt. Ugy történt, hogy egy szép téli vasárnapon nagy vadaszatot rendeztek az urak, minden vasárnap volt valami mulatság, utána jó vacsora, azután tánc. Hát itt kapott tüdőgyuladast az urfi s belé is pusztult. Jó volt hozzám, áldja meg az Isten, volt még 10 köblös földje, egy kis taksás házzal, anyai örökség, hát ezt nekem hagyta, sok esztendei hűséges szolgálataim jutalmául. Igy irta végrendeletében. A nagyságos ur nagyon elbúsúlt egyetlen fia halála miatt, egyebe nem volt a nagy kastélynál, itt huzta meg magát s nyugdijából éldegélt. Nagy ur volt a maga idejében, de az egyháznak csak kárára volt minden urasága. Sose fizetett, sose adott semmit, de parancsolni szeretett és megkivánta, hogy tiszteletbeli főkurátor legyen. A papunk szívesen eltemette ingyen s azt mondta a rákövetkező presbiteriumban, elszakadt a kerékkötő vaslánc, most már indulhatunk bátor lépésben. Bizony csak lépésben. Milyen gyengék vagyunk, tisztelt Szerkesztő ur, országostól, mindenestől. A papunk mindig a Bibliából citálgat: „ha annyi hitetek van, mint egy mustármag!“ Hát az ő dolga, hogy vetegesse és ápolgassa azt a kis mustármagot! Igaz-é tisztelt Szerkesztő úr? . . .

Vagyok szeretettel *Jóra Bálint.*

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Dr. Buza László előadásai.** A miskolci ref. filléregylet dec. 10-én a Korona-szálló nagytermében fényesen sikerült estélyt rendezett. Az estélyt dr. Révész Kálmán püspök vezette be egy a filléregylet jelenét és multját, valamint nemes hivatását ismertető beszéddel. Az ének- és zeneszámok mellett az estély egyik fénypontját dr. Buza László sárospataki jogakadémiai tanár előadása képezte. — Ugyanő dec. 12-én délután 5 órakor a M. Tud. Akudémia II. osztályának heti ülésén felolvasást tartott. „A régi és új nemzetközi jogról.“

— **Adomány.** *Székely Sándor* brownsvillei lelkész ujabb adománnyal örvendeztette meg főiskolánkat. Abból az alkalomból ugyanis, hogy brownsvillei lelkészkedése 10 ik évfordulóját megérte, Isten iránti hálaérzettel 10,000 koronát útalt át főiskolánkhoz eddigi tápintézeti alapítványának kiegészítéseül. Az alapítvány kamatait itt tanúló fia élvezi.

— **Választások.** *A felsőborsodi egyházmegyében* üresedésben levő 2 papi és 2 világi tanácsbirói állásra a szavazatok felbontatván, az egyik papi tanácsbírói állásra megválasztatott *Lengyel Gyula* szendrőládi lelkész, a másikra a két legtöbb szavazatot nyert Tóth József zilizi és Kún József varbói lelkészek között új választás lesz. Az egyik világi tanácsbírói állásra megválasztatott *Makláry Dezső* s.-szentpéteri főszolgabíró, a másikra a két legtöbb szavazatot nyert Faragó Gyula ózdi vasgyári igazgató és Szepessy Gyula s.-szentpéteri tb. főszolgabiró között új választás lesz. A szavazatok beadásának határideje 1922 január 10.

— **A felekezeti békéről** *Dr. Ravasz László* püspök egyik hírlapban a következő nyilatkozatot tette: Azokban az államokban, amelyek, mint mi, szét vannak törve, a vezető tényezőknek arra kell igyekezniök, hogy *a nemzeti gondolat érvényesülésének útjából az összes akadályok eltolassanak. Ezért Magyarországon csak olyan irányzat képzelhető el, amely az összes nemzeti erőket egyesíti. Egyedül valamely magyar felekezetből nem nőhet ki egész Magyarország, de igenis az összes tényezőknek találkozniok kell a nagy terv eszmei egységében.* Ez a felfogás az egyes irányzatoktól, osztályoktól vagy érdekeltségektől *áldozatot* kíván. *Nem riadok vissza* ettől magam sem, mert *minden nagy ügyet az szeret legjobban, aki a legnagyobb áldozatot hozza érette és Magyarország megújulása annyira sürgős, nagy és életet jelentő kérdés, hogy érette áldozatot hozni életkiváltságnak tartom.* Ez azt jelenti, hogyha engem felekezeti mivoltomban sérelmek érnek, én ezeket *a nemzeti magyarság közelébe hozom* és ott azt vizsgálom, hogy mi használ többet a nemzeti egység gondolatának, az *elhordozás*, vagy pedig a *megtorlás*. Ezidőszerint úgy látom, hogy *az elhordozással teszek nagyobb szolgálatot.* Van még egy másik „elhordozandónak tartott" érzésem is. Az tudniillik, hogy a nemzeti eszme szolgálatában a lelkek kimélyüljenek és átnemesedjenek, úgy hogy bizonyos *tiszteletet tanúsítsanak más emberek érzékenységével szemben.* Tehát nemcsak azzal szolgálunk, ha *a vélt sérelmeket tűrjük*, hanem azzal is, ha fokozottabban ügyelünk arra, hogy *sérelmeket ne okozzunk.* Azért minden olyan dolog, amely alkalmas erre, feltétlenül *félreteendő*, mert abban a pillanatban elvesztette sürgősségét. Igy gondolkozom például az egyetemi keresztkérdésben is.

— **Felhívás a felsőborsodi egyházmegye lelkészeihez.** Kérem lelkésztársaimat, hogy az egyházmegyei pénztárban elhelyezve levő *egyházi, lelkészi, tanítói* tőkepénzek betétkönyveit Svingor József dékánhoz december 31-ig okvetlenül küldjék be, hogy a pénztári hivatal végleges átadása előtt a zárlatot minden betétkönyve rávezethesse. *Elek József*, esperes.

— **Theologusok-képezdészek.** A sárospataki theologusok közt már régebben felmerült az a gondolat, hogy a tanítóképző intézet növendékeivel a véletlen megismerkedés alkalmain tul rendszeres érintkezést, állandó összeköttetést találjanak, amelyből nagy hasznot reméltek leendő hivatásuk szebb, gyümölcsözőbb, békésebb, áldásosabb betöltésére. Ennek a tervezgetésnek erős lökést adott a főiskolai lelkészi gondnok, aki programmbeszédében egyenes felszólitást intézett ebben a kérdésben a theologusokhoz. Most pedig, azt hisszük, biztató lépések történtek e tervezgetések megvalósítása felé, amennyiben a theologusok folyó hó 9 én este szeretetvendégségre hivták meg a tanitóképző ref. vallásu ifjuságát s azon előterjesztették, hogy a kölcsönös baráti érzés ápolása és hivatásuk céljait szolgáló önképzésük végett ajánlatosnak tartják egy közös egyesület alkotását, amelynek keretei közt a két ifjuság összeköttetése megvalósítható lesz. A közös ifjusági értekezlet örömmel fogadta a javaslatot; kimondották, hogy Kálvin János Egyesület név alatt közös egyesületet alakítanak s az alapszabályok kidolgozására a theol. dékán és a képezdei igazgató elnöklete alatt 5—5 tagú bizottságot küldenek ki. — A szeretetvendégség egyébként nagyon kellemes, sőt emelkedett érzések közt folyt le. Megjelent rajta az összes theologusokon és tanáraikon kivül Hodossy Béla igazgató vezetése mellett 36 képezdei ifjú. Ott volt még a főiskola köréből dr. Rácz Lajos közigazgató, dr. Buza László jogkari dékán és Bódi Dénes főgimnáziumi és képezdei vallástanár. Rövid fohász után, melyet Szilva István, a theol. ifj. egylet alelnöke mondott, Vincze Károly, a theol. egylet elnöke fejtette ki lelkes beszédekben a két ifjúság baráti összeköttetésének fontosságát s terjesztette elő a theol. egylet e pontra vonatkozó javaslatát, amelyet örömmel s egyhangú lelkesedéssel fogadtak el. Majd barátságos beszélgetés formájában, miután dr. Rácz Lajos tolmácsolta a szeretetvendégség résztvevőinek Janka Károly főiskolai gondnok szives üdvözletét, egymasután más és más szempontból szóltak hozzá az indúló akcióhoz Hodossy Béla képezdei igazgató, dr. Buza László, dr. Rácz Lajos, Nagy Bela, Harsányi István és Marton János A két ifjúság érintkezésének első lépése a legszebb reményekre jogosit fel.

— **Harangszentelés** volt az alsóborsodi egyházmegyéhez tartozó *Bükkzsércen* f. hó 11-én. A *Vadászy András* községi biró 10,000 koronás és sok apró adományok összegéből öntetett két harang felavatási ünnepélye az egész gyülekezetet, sőt az egész községet talpra állitotta. A templomtéren kitett harangokat a 90 zsoltár 1. versének eléneklése után Molnár Gyula helybeli lelkész áldotta meg, majd éneklésközben a toronyban helyeztettek el a szép hangú harangok, a miknek örömkönnyeket kicsaló zengése mellett vonult be a nép az Ur házába, hol Batta József cserépfalui énekvezér pompás orgonázása s a gyülekezet áhitatos éneke után Pósa Péter cserépfalui lelkész tartott ünnepi beszédet. Ennek végeztével a helybeli lelkész olvasta fel a harangok létrejöttének történetét. Délben 40 terítékes közebéd volt, melynek költségeit az áldozatkész hivek s nagyrészben Zsóry Lajos főgondnok buzgósága fedezte. Délután Szombathy László mezőkövesdi s lelkész mondott hatalmas irredenta beszédet.

Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában.
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.

Nyomatott a ref. főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1921—1657.

XVI. évfolyam. 35. szám. Sárospatak, 1921. december 25.

SÁROSPATAKI REFORMÁTUS LAPOK.

A TISZÁNINNENI REF. EGYHÁZKERÜLET ÉS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI DIJ:
Egész évre ... 100·— Kor.
Félévre ... 50·— „

Felelős szerkesztő és kiadó
DR. RÁCZ LAJOS
Főmunkatársak:
MARTON JÁNOS, ENYEDY ANDOR, FARKAS ISTVÁN

HIRDETÉSEK DIJA:
Egész oldal ... 400·— Kor.
Fél „ ... 200·— „
Negyed „ ... 100·— „
Nyolcad „ ... 50·— „

TARTALOM. *N. Fr.*: Az Ige testté lett. — *Szigeti Ferencz*: Karácsonyest a kárpáti fenyvesekben. — Báró Vay Miklós levele Kun Bertalan puspökhöz. — Vegyes közlemények. — Hivatalos rész.

Az Ige testté lett.

Magánosan megy át a hegyeken egy férfi és egy szegény fiatal nő. A Dávid városába igyekeznek, a földre, melyet próféták szava szentelt meg. Rég elfeledett vagy félreértett jóslatok drága valósága megy velök, mert általuk kezd beteljesedni, amit hosszú századok sóvárogva vártak, amiért annyi imádság epedt. Mária elmondhatja: Nagy dolgokat cselekedett velem a hatalmas és szent az ő neve. „A megtartó ma született. Az örök Isten emberré lett.“

Áldott, aki jött az Urnak nevében! Dicsőség magasságban az Istennek!

Pásztorok voltak a mezőn és mennyei világosságot láttak. S az ég fényességéből angyal szállt ki s nagy örömet hirdetett nekik: „Megtartó született ma nektek.“ „És hirtelenséggel jelenék az angyallal mennyei seregek sokasága, akik az Istent dicsérik és ezt mondják vala:

Dicsőség a magasságos mennyekben az Istennek és e földön békesség és az emberekhez jóakarat (*Luk.* 2_{13-14}).

Ekkor a pásztorok nyájaikat ott hagyták, szivökben csodálatos tűz gyult fel, sietve-siettek, míg a betlehemi istállóban le nem borulhattak a gyermek előtt, aki megváltója lesz az emberiségnek. Megnézték a gyermeket, elhitték mindazt, amit csak elgondolni tudtak felőle, hirt adtak róla és aztán letünnek az evangéliumi történet szintéréről. Nem olvassuk róluk, hogy később közülök egy is ismerte-e, szerette-e az Ember fiát?

Hányan borultak le már a Gyermek előtt hódolattal a pásztorokkal? hányan mondottak hálaadó fohászt Máriával? A századok eltűnő során ki tudná őket megszámlálni?! Porló őseink karácsonyi örömébe ezeknek a karácsonyi történeteknek arany szála szövődött be. Karácsony jöttén ők is gyermeki örömmel zengték: „A mai nap egy kis gyermek szűztől született tinektek.“ És ebből a karácsonyi örömből valamit mindnyájan örököltünk s kiábrándító tapasztalatok után is felcsillan bennünk multunk ködéből arany fénye és a legjobban szeretnénk a mai ünnepen ujra vidám, örvendező, boldog gyermekek lenni, mint voltunk hajdanán.

Mert lassan a karácsony édes, derűs, arcára keserű vonás véződött, fájó árnyék hullt. Körültünk talán sok fény gyult ki, de kevés szív. Az igazi Jézust, aki szegény és megfáradt volt s keresztfán halt meg, sok emberi ragyogással díszítettük fel, hogy a gazdagok szemét is lekösse. A keresztyénség szélességben nőtt és — sajnos — nem mélységben. Krisztus szegény testvérei ma sem kapnak szállást a vendégfogadóban és milyen drága lett a nélkülözhetetlen kenyér. A karácsonyi ajándékok mit jelentenek az év szükségéhez képest? Az áldozat és szolgálat lelke, amely a mi Urunkban lakott, idegen tőlünk, bennünk nem tudott lakozást venni. Óh mit érezünk, ha mind arra rá gondolunk, ami eppen karácsonykor nehezedik a lelkünkre. Ha énekeljük: Békesség légyen földön embereknek, — mondd meg, mit érezel?!

Mindezekért a karácsony komoly, sulyos ünnep lett, nem gyermeki örömök és kedves vidámság napja egyedül. Nehéz kérdések százaival áll elénk. A mi számunkra is megszületett-e az Ur? Ismerjük-e őt? Él-e minekünk és mibennünk? Én azt gondolom, hogy az Ur előbb, mint mi mindnyájan s hogy ő ma és mindörökké a mi megvaltónk, mert ő az ige, aki testté lett; az igazság, mely a földön járt; az igazságosság, mely a gonoszok közt lakott; az örök üdvösség a halandóság közepette. Istentől jött, Isten lelkével telve és az örökkévaló hajlékát épiti a földön az ő embertestvérei közt. *N. Fr.*

Karácsonyest a kárpáti fenyvesekben.

A nap lehunyta álmos nagy szemét már
S aludni ment, pihenni messze, messze
És a hegyek völgyekre lassan rászáll
A csillaggyújtó, tiszta, csendes este.
Száll, száll az est, mintha korom szitálna
S mindent finom rétege lepne be,
A karpáti hegyeknek háta, válla
Mintha éjjelre takaródzna be.

Karácsonyest van... és a fenyvesekben
Mintha valami halk zaj ébredezne,
Az ágak között lassú szellő lebben,
Beszédbe kezd a fenyők rengetegje:
„Suttogva súgjuk: szegény Magyarország!..
Ó be szomorú estéje lehet!
Halványan látszik: nagy felhők borítják
Arra felé ott messze az eget.“

„Emlékezünk ... mikor még minden szálfa,
Minden fenyőszál magyar földben nőtt fel,
Magyar családok szép karácsonyára
Mi tisztelegtünk egy-egy ág fenyővel.
És bár az ág örökre elment innen,
Nem lett minekünk gyermekünk tovább,
A szeretetben, a királyi díszben
Elfelejtette fenyves otthonát."

„De most bizony hiába készülődtek
Magyar házakba a fenyőfaágak, —
Elkerülték az angyalok erdőnket,
Nem vittek innen most karácsonyfákat.
A kárpáti fenyőktől megfosztották
A sok kis szegény magyar gyermeket,
Ágainkon nem gyúltak nekik gyertyák,
Amikor a Jézuska csengetett."

„Mégis nem leszünk hűtlenek hozzátok
Kis fiúk, lányok, kiket úgy szerettünk,
Mi vagyunk most is a karácsonyfátok,
Ha jogtalanúl másoké is lettünk.
Jertek lélekben el a fenyvesekbe
S tekintsetek fel lombjainkra, ránk:
Ott átragyog a csillagok ezerje,
Lombjaink közt a sok, sok gyertyaláng."

Szigethy Ferenc.

Báró Vay Miklós levele Kun Bertalan püspökhöz.

Az alábbi igen érdekes levél a püspöki hivatal iratai közül került elő. Tartalma méltóvá teszi arra, hogy lapunkban közöljük.

Pest 18 okt. [18]69

Fő tisztelendő Superintendens ur.

Az én tervezett erdélyi utam külömbféle akadályok miatt elmaradt 's még vasárnap estig itt mulatok.

B. Eötvös November első felében kívánná praeparandiánkat megnyitni; — ez ügyben levelezek is már a patakiakkal.[1]

Itten irtt utólsó levelemet, reménylem, vette főtisztelendő úr.

A' ma bizonyos eredeti lengyel *biblia* miatt Krakkóból még egyre interpellál valami herceg Lobomerski, ki azt le akarná iratni, vagy fotográfiroztatni; — a' jegyző könyvben nem találom nyomát, hogy rendelkeztünk volna e' tárgyban a' juliusi gyűlés alkalmával.[2]

Molnár Aladár úr még nem jött meg; a' m. szigeti oláhok is átadták praeparandiájukat az államnak; — első feltételül azt köté ki B. Eötvös, hogy a tanítási nyelv mindig a' magyar legyen, mi el is fogadtatott.

Főt. Török és Ballagi urak gyakran meglátogatnak; nemcsak ők, de minden valamire való protestáns utriusque confessionis, helyesli magunktartasát, — eljárásainkat. A' clerus tagjai, kiket autonom gyűléseik alatt, többször láttam, kárhoztatnak kivált engem, — orthodox barátaim plane futnak előlem.

Hogy M. ellenőrködik, azon nem bámúlok, hanem őtet magát sajnálom nyilatkozatainak ellentételei miatt; a keresztesi templomban ismételve azt demonstrálni, hogy 800 frt. kárát vallja szerződésünknek a' Collegium évenként, — az Ellenőrben pedig azt hányni szemünkre, hogy 20000 frttal csaltuk meg a' kormányt, még is oly eljárás, melynek, én legalább, szótáramban nem lelek alkalmas kifejezést.

Az országgyűlésen nem sokára még egy a protestánsokat is érdeklő fontos tárgy, az *Universitás* kérdése, jövend szőnyegre. — B. Eötvös ki fogja mondani, hogy az intézet nem felekezeti, hanem állami: — a' Clerus ezt tudvan, azon van, hogy a theologia facultás egészen külön álljék az egyetemtől, — abból vétessék ki, — mint p. o. Belgiumban; — a ministerium ellenben nem akarván az ország cath. papjainak neveltetését kizárólag az orthodoxokra bízni, más, például a' bonni s tübingai szervezetét követve, oda igyekszik, hogy maradjon meg ugyan a' cath. theologiai osztály az egyetemnél, — de állíttassék ilyen, lehető legnagyobb terjedelemben a' görög nem egyesültek 's két protest. felekezetek számára is ugyan ott fel. — Erre nézve, annak idejében nyilatkozni fog kellenünk nekünk is.

Wenkheim báró[3] *bizonyosan* letette tárcáját, — utódját nehezen tudnak találni.

Úgy hiszem, Horváth Lajos, nem sokára követi minőségben jelenend meg az alsóházban.

A pataki tagositó pert mindjárt feljövetelem után expediáltattam; — nincs benne kétség, hogy végre lehet azt mindjárt hajtani.

A' Szécsényi szobor ügyében működött bizottmány, mely „a' mi szobrászunk" mintáját elveté 's egy *Engel* nevű művészét fogadá el, felsült választásában; — tegnap vólt a' birálat 's az egész mű rossznak találtatván, el nem fogadtatott, — mely experimentatio 16000 frtjába kerül az e' célra adakozottaknak.

Tegnap óltá szakad az eső, — jól jártak, kik már megszüreteltek; — ám de mi szegény hegyaljaiak!?

Állandó szives tisztelettel hive

Vay.

[1] A tiszáninneni ref. egyházkerület és az állam között a tanitóképző-intézet átadására vonatkozó szerződés szövegét az 1869-iki őszi egyházker. közgyűlés állapitotta meg a 15-ik jkv. pontban. — Mint állami intézet 1870. jan. 20-án nyilt meg.

[2] Lubomirski György Henrik lengyel herceg, a lembergi Ossilinski-intézet gondnoka elhatározta, hogy működésének emlékét azzal örökíti meg, hogy kiadja saját költségén a sárospataki főiskola könyvtárában őrzött kéziratos lengyel bibliát, a lengyelek legbecsesebb nyelvemlékét (1390—1455.). Az 1869-iki tavaszi egyházker. közgyűlés megadta az engedélyt a lemásolásra, amely munka elvégzésére egy dr. Pjekosinski nevű lengyel paleográfust küldtek Sárospatakra, aki a régi iskolai épület Paradicsomsorán levő 3-ik sz szobában lakott s ott végezte el a másolás több hónapig tartó munkáját. Másolatának fölhasználásával a biblia szövegét dr. Malecki Antal lembergi egyetemi tanár adta ki Lubomirski hg. költségén 1871-ben, Lembergben.

[3] Báró Wenkheim Béla belügyminiszterről van szó.

Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában.
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Előfizetési felhívás.

Lapunk jelen száma utolsó lévén ebben az esztendőben, új előfizetést nyitunk a jövő 1922-ik esztendőre s fölkérjük t. olvasóinkat, hogy a lapunk jelen számához mellékelt s a Sárospataki Hitelbankhoz szóló csekklapon előfizetéseiket megújítani, s a kik (kevesen) a f. évi előfizetéseikkel hátrálékban vannak, a régi és új előfizetési összeget beküldeni szíveskedjenek. Aki nem óhajt továbbra előfizetni, legyen szíves e szándékát, esetleg a lap visszaküldésével, tudatni, mert ellenkező esetben továbbra is előfizetőnknek tekintjük. Lapunk előfizetési díja a jövő évre

150 korona

lesz, mert a nyomda újabban, január 1-től kezdve ismét 25%-tel, tehát a novemberi emelést is beszámítva, 40%-tel emeli a nyomtatási költséget. De tekintve azt, hogy a f. évben is csak külföldi segítséggel voltunk képesek anyagi kötelezettségeinknek eleget tenni, ez a díjemelés is csak azon esetben biztosítja fennállásunkat, ha a gyülekezetek buzgó világi tagjai az eddiginél nagyobb melegséggel és odaadással fognak támogatásunkra sietni.

Lapunk programmja marad a régi: a gyülekezeti élet ujjáteremtése, a romok eltakarítása s azokon igazi bensőséges vallásos élet fölépítése, az öntudatos kálvinista hit erősítése, Krisztus uralmának, az evangyélium szellemének — a béke, szeretet, türelem és keresztviselés — szellemének a földön uralkodóvá tétele. A *Sárospataki Ref. Lapok* nem akar pártlap, nem akar csak a szerkesztők és főmunkatársak lapja lenni, azért mindenkit, aki e programm megvalósításában, Krisztus országának terjesztésében és mélyitésében közre akar működni, fölkérünk, hogy igaz ker. szivből származó és jóravaló, egészséges gondolatait velünk közölni s ez úton a gyülekezeti építés munkájában résztvenni ne késlekedjék.

Istennek áldásába ajánlva lapunk t. olvasóit s a szeretet ünnepén a szeretet lelkének közéjök való leszállását és ünneplésöknek általa boldoggá tételét kivánva, atyafiúi szeretettel maradunk

Sárospatakon, 1921 dec. 22-én

a ***Sárospataki Ref. Lapok***
szerkesztősége és kiadóhivatala.

— **Két régi pataki diákról** olvasunk hírt az ujságokban. *Topa József* diósförgepatonyi lelkész, aki 1909-ben végezte főiskolánkban theologiai tanulmányait, f. hó 7-én, életének 37-ik évében meghalt. — *Szoboszlay Gyula*, aki mintegy 40 évvel ezelőtt a IV. gimn. osztályt járta Patakon, de aztán özvegy édes anyjával kivándorolt Amerikába, Sanfranciskóban keresett orvos lett s mint ilyen százezreket küldött a Prot. Orsz. Árvaház számára s a világháború folytán válságos helyzetbe jutott intézetet egymaga talpraállította. A halott iránt kegyeletünket, az élő iránt tiszteletünket fejezzük ki.

— **Gyűjtések és adományok theologus ifjaink segélyezésére.** A theologus ifjak segélyezése végett folyamatban levő nemes ozgalomból a *noszvaji* gyülekezet is kivette a maga részét, amennyiben a dec. 4-én ott megjelent ifjak szereplése után megindult e célra a gyűjtés s ennek eredményeként 4882 korona az igazgatói hivatalba beküldetett. — A *tiszavalki* kis gyülekezetben a lelkész által a nemes célra megindított gyűjtés eredménye: 254 kgr. búza, 35 kgr. fehér bab, 17 kgr. borsó és 7 darab szakajtó-kosár, mely adományok még nov. hó végén Mezőkeresztesre — onnan főiskolánkba való továbbitás végett — elszállittattak. Jelentősebb adományokkal szerepelnek e gyűjtésben: Takács Mihály lelkész, Tóth Vince, Kovács Dániel (1—1 véka buza), Szabó György, cs. Kovács Lajos, Lazanyi Mihályné, Szücs Sándor, idb. Kovács János (½—½ véka búza), Tóth Endre, idb. Fodor István (1—1 véka rozs); a rozsot s árpát Tóth Vince cserélte be búzával; a gyűjtést a lelkész, tanító (Mártha B.) és gondnok (E. Szabó György) végezte két presbyterrel, fuvarját a jegyző ajánlotta fel, a fogyasztási szövetkezet pedig két zsákot adományozott. — *Janka Károly* főiskolai lelkészi gondnok ugyane célra 2000 koronát adományozott. Az Úr áldása nyugodjék meg a nemes adakozókon!

— **Tótföldről.** A tótföldi egyetemes ref. egyház küldöttsége Balogh Elemér püspök és Idrányi Barna esperes személyében nov. 2-án Pozsonyba utazott, s onnan hihetőleg Prágába is elmentek. — A rimaszombati lelkészszentelő közgyülésen a következő 18 ifjú lelkész szenteltetett föl: Gyarmathy Béla körtvélyesalmási, Hörcsik András péderi, Kóródi Andor bodvavendégi, Kovács Lajos nádasdi, Kozár Sándor tarcavajkóci, Kőszegi Gábor tornagörgői, Meskó Dezső beszteri, Szőke István jabloncai, Csatáry Gyula kolbásai, Kerekes Kálmán nagytoronyai, Barcza Lajos berzétei, Csiszár Imre rimaszécsi, Iván József zeherjei, Molnár Sámuel szalóci, Pósa Béla felsővályi, Seres Zoltán szkárosi. Szaniszló János mártonfalai s Tóth Sándor sajókeszi lelkészek; elmaradt, bizonyára forgalmi nehézségek miatt, 25 ifjú lelkipásztor. — *Czinke István* püspököt izig-vérig hazafias szellemű püspöki székfoglaló beszédje miatt a cseh-tót hatóságok le akarták tartóztatni; a cseh képviselőház nov. 23-iki ülésén Klimo Bohumil tót képviselő felhívta a kormány figyelmét a rimaszombati ref. püspök beszédére, melyben azt mondotta, hogy a tótföldi kálvinista egyház magyar egyház, melynek feladata, hogy a magyar jelleget és kultúrát Szlovenszkóban fentartsa. A prágai lapok is erősen támadták magyar szellemű beszédje miatt, őt a magyar kormány küldöttjének nevezték és a tótföldi ref. egyház republikánizálását követelték. Hiába, a rabló utódállamok még mindig nem ismerik a kisebbségben levő nemzetiségek nyelvének, vallásának és kulturájának tiszteletét!

— **Az imádság értelme.** A hetekben hagyta el a sajtót a M. Ev. Ker. Diákszövetség kiadásában „Az imádság értelme" II. kiadása. Ez a kiváló Fosdick-könyv jó szolgálatot teljesit most, amikor gyülekezeteinkben annyi felé alakulnak bibliatanulmányozó körök. Első sorban ugyanis ezeknek van szánva, de egyformán páratlan szolgálatot teljesít azoknak is, akik egyéni tanulmányozás utján akarnak mélyülni az imádság gyakorlásában. A

csinosan kiállított könyv ára 64 korona. Megrendelhető a M. Ev. Ker. Diákszövetség címén, Budapest, VII. Hársfa-utca 59/b.

— **A Bethlen Gábor-Kör**, a budapesti egyetemek és főiskolák prot. hallgatóinak egyesülete f. hó 17—18-án fényes ünnepségek keretében ülte meg fennállásának 20 éves jubileumát. A 17-iki ünnepélyen, melyen a kormányzó is megjelent, Pekár Gy. államtitkár, dr. Ravasz L. püspök és b. Kaas A. tartottak beszédet; 18-án kimondották a „Prot. Diákszövetség" megalakulását, — ez alkalommal Ballagi Aladár egyetemi tanár tartott magas szinvonalú előadást Bethlen Gáborról.

— **Katholikus ügyek.** Fetser A. győri püspök körlevelében elrendelte, hogy az egyházi ingatlanok bérbeadásánál a bérösszeg mindenkor természetben, gabonában róvandó le s olyan szerződéseket, amelyekben bérösszeg gyanánt határozott pénzösszeg szerepel, mindaddig, amig pénzügyi helyzetünk nem stabilizálódik, semmi szin alatt sem fog jóváhagyni. — Zadravecz István tábori püspök a Bpest-belvárosi templomban tartott adventi beszédében szembeszállva Ravasz László püspökkel, aki püspöki székfoglaló beszédében az egyetemes érvényű „Regnum Christianum" megvalósitását követelte, ujra a kath. jellegű „Regnum Marianum" kivívását hangoztatja, mert szerinte csak ezzel szerezhetjük vissza az elvesztett régi Magyarországot.

HIVATALOS RÉSZ.

Körlevél.

A tiszáninneni ref. egyházkerület összes felekezeti iskoláinak igazgatóságaihoz, illetve az iskolaszéki elnökeihez.

1442/1921.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter úrtól ad. 3419/1921. eln. szám alatt, f. évi dec. hó 17-én a következő intézvény érkezett hozzám: A vezetésem alatt álló miniszterium felügyelete alá tartozó iskoláknak, intézeteknek, illetve más intézményeknek a háború alatt 1918. október hó 31-ig történt igénybevételéből kifolyólag az igénybe vett intézmény részéről (beszállásolási díj, megrongált épület és felszerelés helyreállitási, betegápolási és egyéb költségek cimén) a csász. és kir. hadügyminiszteriummal szemben támasztott, illetve támasztható követelések pontos megállapitása s igénylése céljából szükséges a következő adatok hiteles igazolása:

I.

1. Mely intézmények, iskolák stb. azok, amelyeknek a felsorolt cimeken a csász. és kir. hadügyi kincstárral szemben még ki nem egyenlitett kártérítési, helyreállitási stb. követelései vannak?

2. mily cimen állottak elő ezek a követelések?

3. mely időre vonatkozik a követelés?

4. mennyi a még fenálló követelés összege?

II.

1. A kártérítési és helyrehozatali költségek fedezésére kért-e az intézet stb. és milyen összeget a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól?

2. ha kért, mikor, mely számú rendelettel és milyen összeget utalványozott neki a vallás- és közoktatásügyi miniszterium;

3. ennek az összegnek a rendeltetése szerinti felhasználásáról mikor és hova küldött számadásában számolt be az érdekelt intézmény?

4. az összeg mikénti felhasználásáról részletes leirás s annak megfelelő számadás készitendő, lehetőleg eredeti, vagy másolatban kiállitott nyugtákkal és vonatkozó műszaki iratokkal, alkuegyezményekkel, szerződésekkel s egyéb arra vonatkozó iratokkal, tekintet nélkül arra, hogy adatott-e már egy izben számadás, vagy sem.

III.

Az egyes kártérítési, beszállásolási stb. követelések tételeinek további igazolására csatolandók, illetve ide bemutatandók még:

1. A csász. és kir. hadügyminiszterium, vagy a volt közös hadügyi igazgatás valamely szervének azon átirata, amelynek alapján az intézet hadi érdekből igénybe vétetett, továbbá az a miniszteri rendelet, mely az előbb emlitett átirat alapján az igénybevételre nézve kiadatott és végül az ide vonatkozó utalványrendeletek a II. 4. szerinti számadással együtt lehetőleg eredetben, vagy hitelesitett másolatokban.

Abban a nem várt, de kivételesen netán mégis előforduló esetben, ha az intézetnek 1918. október 31-ig előállott, de meg nem térített hadikár követelése van, vagy ha ezt a hadikárt a vallás- és közoktatásügyi tárca, vagy annak valamely szerve, a közös hadügyi kincstár helyett már kiegyenlitette, illetve az intézetnek számadás kötelezettsége mellett kiutalványozta, de ez a körülmény okmányok hiánya, vagy azok ujabb beszerzésének elháríthatatlan akadálya miatt a fentebbi pontokban kivánt módon nem igazolható, az iskola, intézet, intézmény vezetősége, vagy annak felügyeleti hatósága részéről felveendő jegyzőkönyvben részletesen leirandó az igénybevétel körülménye, a kár előállása s annak mibenléte, a kár összege, annak oly összegben miként történt megállapitása, illetve a vallás- és közoktatásügyi tárca által, a cs. és kir. hadügyi tárca helyett számadás kötelezettsége mellett adott előleg összege és míre történt felhasználásának részletes leirása.

Felelősség terhe alatt felhivom a cimzett igazgató, illetve lelkész urakat, hogy idevonatkozó jelentéseket, a kivánt mellékletekkel együtt a püspöki hivatalba *legkésőbb 1922. január hó 15-ig okvetlenül* küldjék be. Olyan tanintézetről, iskoláról, mely e cimen a miniszteriumtól kártérítést *nem* kért, *jelentést adni nem szükséges.*

Miskolc, 1921. dec. 20.

Dr. Révész Kálmán
ref. püspök.

Nyomatott a ref. főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon. 1921—1657.